

מסכת

בבא קמא

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.

ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.

במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.

אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.

במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.

רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.

הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".

מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.

אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".

גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

צילום דף הגמרא נעשה ברשותה האדיבה של הוצאת טל-מן תודתנו נתונה להם.

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדריה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei Shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berk

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

אשר זעליג וויס
כגן 8
פעיה"ק ירושלם ת"ו

בס"ד

תאריך ג' תמוז תשע

בס"ד

Rabbi Reuven Elbaz
Chief Rabbi of "Beit Israel" district
1 Ezra Street.
Jerusalem 91054, Israel
Tel 02-5000455 Fax 02-5000502

ראובן אלבז
רב ומו"צ שכונת בית ישראל והסביבה
וראש ישיבת "אור החיים"
רח' עזרא 1, ירושלים 91054
טל' 02-5000455. פקס 02-5000502

בס"ד

תמוז תש"ע

<u>המלצה וברכה</u>

ראה ראיתי את פועלו המבורך של **הרה"ג יהונתן ברגר שליט"א** אשר צלל

במים אדירים בש"ס הנקרא **"שס עוזר"** על הש"ס

והבהרתו בסימנים והבהרות להקל על הבנת הלומדים,

וכבר קיבל את דעותיהם של הרבנים החשובים ואמינא יישר להגדיל התורה,

ויהי רצון שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה לחנך את צעירי הצאן בתורה שבעל פה

כמסורת אבותינו שמעולם לא פסקה ישיבה מאבותינו,

ויזכה לרוב נחת בעבודת ה'.

החותם בברכה

ראובן אלבז

ראש ישיבת אור החיים

ומוסדותיה

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

הש"ס המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לענייננו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד חוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה ש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם. (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, חסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו המגוונות, נפרט אותם:

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

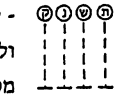
ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה' וניתן להעזר בהם.

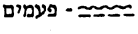
ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

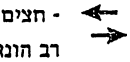
שיטת הסימונים - הוראות שימוש

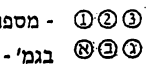

- המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

- סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הנלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

- יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים העניין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מטרתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל העניין עד השורה שבה יסתיים.

- פעמים רבות יש מלה או שתים שמחווים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

- חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

- מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים.

( ) - מרכאות יחידות נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שהוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

- צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

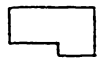
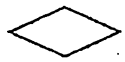
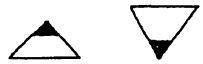
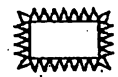
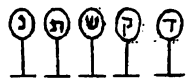
- קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל.

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

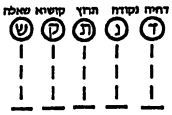
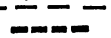
נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות	
	מסגרת	להבליט מקורות תנאיים	תיש, מיתיבי, תניא, תי"ר, תנן, תנא, ורמיניהו	
	משולש	סידרן של שאלות או תזכורות (משולש הפוך מראה על כיוון הפרק)	תיש, מיתיבי, ואיבעיא, איתמר, "אילימא-אסא-לעולם"	
	מעין	גם משמן סידרן - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, אינעיא להו, התוא גברא	
	פס כפול	"		
		"		
		"		
		"		
	"פייף-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמ' או יותר		
	שאלה/ תשובה/ נקודה אורוכה קושיה/ דחיה	מסמנים בריוח בין תנמ' (התוס' או רשא		
	קו-קו	להבליט מילים או משפטים מרכזיים		
	פס מפותל	כמו חנ"ל	בשלמא-אסא, הניחא-אסא אי אשמעינן- אי אשמעינן	
	חצים (ברירות שבין הגמ' והתוס')	אם תנמ' מתייחסת לשורה למעלה או לדף קודם - להקל על חיפוש		
	מספרים ואותיות	ספירת תשובות או שיטות		
I II III	מספר רומי	ריבוי לשונות		איכא דאמרי לישנא אחריתא
	מראות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היה נקרא כמשפט)		
[ ] { } - סוגריים		מאפר צדדי שבקריאת ראשונה מדלגים כדי לשמור על רצף הקריאה		
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרא במקום שאחרת היו מפסיקים		
	קשת - פסיק	למצער אבל לא להפסיק		
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל		
א או דלמא ב	'א או דלמא ב'	להבליט שתי אופציות כגון 'א-או דלמא-ב'		איבעיא להו

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש , מיתיבי, תניא ,ת"ר ,תנן, תנא ,ורבינהו
	Triangle	Series of related questions or proofs (Inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש ,מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי ,איבעיא לחו, ההוא גברא
	Double underline	"	
SERIES INDICATORS		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or רבינא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
	Long Markings (In margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in בריית that prove or disprove points of the גמ'. 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא's statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא הכיתא-אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	Arrows (In margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ'	
①②③ A B C	**Numbers & Letters**	Numbering approaches of the גמ' or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: פסוק short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא's query	איבעיא לחו

ארבעה אבות נזיקין · אבות קרי להכי דכתיבן בקרא בהדיא ובגמרא מפרש לי' מיהו תולדות : **שור והבור** · כסדר שהן כתובין בפרשה סדרן במשנה דפרשה רשומה נאמרה בשור שניה בבור : **מבעה** · מפרש בגמ' : **הבער** · לא כתיב בשדה אחר · **לא כתיב בשדי השור מבעה** · לומר לך בחמת שור לא נפקיא מבעה מיניה ותמטו להכי תיובתיכו למיכתב ולהכי נקט בריית' בשדי המבעה ולא נקט להו בסדר' לא בדי השור כשדי הבור' משום דהוו לא הוי מלי למיתני' לא זה וזה שיש בהן רוח חיים' להת בגך' אין בו רוח חיים ועוד טעמא אחרינא דהת רבותא דמעטינן אתע"ג שיש בהמיסם רוח חיים לא נפיק חד מהבריה ·וכגמ' מפרש מאי' לא הרי' דקאמר : **כשדי המבעה אין בו רוח חיים** · ואי לא כשדי רחמנא הוה אמינא ליפטר : **לא זה וזה כו'** · הלו שלשתן דרכן לילך ולהזיק : **הגד השור כו'** · מפרש בגמ' לתתוי מאי : **במיטב מארץ** · מועידים נכסיו יגבה דמי הזיקו חצי ריצה לפרוע לו בקבקי : **גמ' תנא** · בסיוע : **שקילה** · במוד : **מי עדיד** · **שדי מכות** · בסיוע : **מיחייב** · תרתי מתניתין : **לא מיחייב אלא מדמ** · חסרון : **לא מיחייב אלא מדמ** · לחד מלתא לכל לתולדה דידיה לא מיחייב: **ולר"מ דמחייב תרתי כו'**. לחי עבידי לה ותולדה דידיה מחייב תרתי חסרון כמ' כדיתות בפ' תמרו לו (דף סו:) כולהו תבות מלאכות ממשכן גמרינן להו במסכת שבת (דף מט:) : ומתמ

חדא וחדא, ואילו עביד אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא, *ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה 'אב'-ואמאי קרי לה תולדה: **אב** דהוה במשכן חשיבא קרי ליה 'אב' **אב** דלא הוי במשכן חשיבא קרי לה 'תולדה' **גבי טומאה** תנן **אבות הטומאות לשרץ יתשלבת זרע** ומתמ

*אבות נזיקין השור והבור והמבעה והבער לא הרי השור בהרי המבעה, ולא הרי המבעה בהרי השור, ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים בהרי האש שאין בו רוח חיים, ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק בהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק, הצד השוה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך ולשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ : **גמ'** מדקתני "אבות" מכלל דאיכא 'תולדות', תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן **גבי שור** תנן *אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אבות מכלל דאיכא 'תולדות', תולדותיהן כיוצא בהן לא שנא אבות=חטאת, לא שנא 'אב'=סקילה ולא שנא 'תולדה'=סקילה, ומאי איכא בין אב לתולדה? נפקא מינה דאילו עביד: שתי אבות בהדי הדדי אין חייב אלא אחת, שתי תולדות בהדי הדדי מחייב אבל אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא, *ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה 'אב'-ואמאי קרי לה תולדה: **אב** דהוה במשכן חשיבא קרי ליה 'אב' **אב** דלא הוי במשכן חשיבא קרי לה 'תולדה' **גבי טומאה** תנן **אבות הטומאות לשרץ יתשלבת זרע** ומתמא

ארבעה ובגמרא גבי שלם עשרה לאבות נזיקין ובתרבצה מחוסרי כפרה (כריתות דף ת:) ואית דוכתא דקתני הן כדקתני ד' דלקמן תרבצה שניים הן (מנחות ד' מט·) ותרבצה שומרין הן שניים הן (ר"ה ד' כ· ושם) : (גליון · ות"ת חמי לא קאמר תרבצה לאבות נזיקין · אית דוכתא דלא תני הן כמו הכא ובגמרא גבי שלם עשרה לאבות נזיקין ובתרבצה מחוסרי כפרה · ע"כ) :

השור והבור · פי' בקונטרס כסדר שנכתבו בפרשה סדרן במשנה "ותע"ג דלמ"ד תנא שור לרגלו לא הוי כסדר הפרשה דרגל נפקא לן מוהלך תהא בעירה דכתיב בתר בור מ"מ שם שור כתיב קודם בפרשה דהיינו נגיחה דקרן ולמ"ד מבעה זה תחא תע"ג דלכתר הבערה כתיב בפרשת חמור מכה בהמה ילמדנה דהיינו תחא לחזיק שור לא תחא לשנותו כסדר הפרשה לפי שרחוק כל כך ושנתו כסדר לא הרי דסיפא שמבעה קודם להבער ור"ת פי' דשם תחא כתיב בפרשה קודם כי יגנוב שם שור והוה לחד מלאכות נזיקין דקתני לה כבריית' בגמרא :

לא הרי השור כהרי המבעה · פירוש לין קולטו על שור כקולטו על מבעה דמפרש לקמן בגמ' למ"ד הגח שור לקרנו ומבעה לשיטו משום שור כוונתו להזיק ומבעה לין כוונתו להזיק ולפיכך לי כתב רחמנא שור לא תחי מבעה מיניה אהוא קל מיניה ולין פירושו כשאר מקומות שבתלמוד לא רבי זה דהשם פירושו לין חומרת על זה ולכך לין החומרות גרומות זה הדין הלא השוה שבהן גורם הדין ושינה כלן התלמוד פירושו מבשאר מקומות משום דהזכיר החמור תחילה בלא זה וזה שים בהן רוח חיים :

ולא זה וזה שים בהן רוח חיים כהרי החם · גבי שור ומבעה לא הולרך לפרש החומרת כי הכא משום דחד מחד קל למעוטי חומר בחד יכול למעוטי חומרת מה שלין בשניהם דלי משום דכח אחר מעורב בו ולין הולך לדעתו כמו שורו לין זה חומרת מחלת תציב לה גבי חמור בהם מבשור והא דלמרינן לקמן (דף ג: ודף ו.) גבי תבנו וסכינו מאי שנא הם דכח אחר מעורב בו ולין הולך לדעתו ה"ק מאי שנא הם שתש"ם שכח אחר מעורב בו רלוי להתחייב בו משום שהוא ממוך ומסירתו כו' ובסיפא גבי בור הוא מני למימר לא הרי הבור שתחילת עשייתו למזק כהרי הלו ולא הם לפי שהפסיק בהם ובור לא רלה לשנות קודם הם דת"ש הוי אחי הם מינים דכולהו אחי מבור ואד מהכך דלמרינן בגמ' (ל' ה:) והתנת התירך להגדיל תורה ויחדיר וקלת קשה דמשמע דשנוים ממון מן הדין ובכמלתין מניח כי יפתח וכי יכרה הם על הפתיחה חייב על הכריה לא כל שכן הלא ללמדך שלין שנוים ממון מן הדין ומיהו בפרק הפרה (לקמן מט: ושם) דרים ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכריה בחה לו לו להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה רלשון (לקמן נג·) : (וע' תוס' לקמן ד: ד"ה ועדיים] :

ולרבי אליעזר אחאי קרי ליה אב · ות"ת וניחא דפקא מינה להרלה שלריך להחרות אתולדה משום אב דידה כדאמרינן בפרק תוליו(שבת דף קלח·) משמר משום מאי מהניין ביה רבה אמר משום בורר רבי זירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי "פריך משום מאי מהניין ביה שהוא חייב רבה אמר משום בורר אבל התרו בו משום מרקד פטור דכיון שהוא מחלה בדבר שאין דומה לו שבר שמלטיע בו ופטור אבל אם התרו בו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דזהו שמתרץ הך דהוחי במשכן קרי ליה אב ולריך להחרות התולדה בשמה *יעוד דעוטע ומבעל אין לריך להחרותו משום אב ואם התרה משום התולדה חייב ותפ"ה לא תשיב ליה בפרק כלל גדול") : *דג' הך דהוחי במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוחי במשכן חשיבא קרי ליה תולדה · ולפי הך גירסא בא לאפוקי כמה מלאכות שלא היו חשובין, והיו במשכן לתולדות נינהו ולא אבות-מלאכות דתמרינן בפרק המה טומנין (שבת דף מט:) הם הטלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה, ומומנים בדיומא אחת לשבת דנקבי הך דהוה במשכן וחשיבא קרי לה אב הך דלא הוה במשכן ולא חשיבא קרי לה תולדה ולפי גירסא זו לריך לומר דבשני מלכי חשיבא ולא הוי במשכן לו מיפכח לו חשיבא הוי תולדה :

*) [וע' תוס' שבת עג: ד"ה מטוח ועוד שם ו: ד"ה ולר"ת דמתרץ]

דחלו

מלאכות כמלאכות דתמרין · ופרק הך דהואי במשכן קרי ליה אב מלאכה · דלא הואי במשכן קרי ליה תולדה · (ודברי רבי אליעזר מפורשים הן בכריתות פרק אברו לו) · נבי שומאות תנן אבות שומאות כו' תולדותיהן

*) כתן ג"ל מה שכתוב לקמן דבני ר' אליעזר מפורשים הם בכריתות בפ' תמרו לו דקמן .

תום' ד"ה ולא · מדלא תציב לה · לקמן ע"ש · **באי"ד** והא דתמרינן לקמן ג ע"ב : **באי"ד** דשנין ממון מן הדין · עיין לקמן ד ע"ב תוס' ד"ה ועדיים ועיין בכ"י תניגב יא ע"ב ד"ה לפתו : **באי"ד** וכמלתין

תניא · וכן עוד במכילתא פרשה משפטים בפסוק וכסתו אם על הנקיבה חייב על המכירה לכ"ש מלא שנתן מן הדין שנשין מן הדין :

רבינו חננאל

ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה והבער לא השור כהרי המבעה כו' ובעינן מדקתני אבות מכלל דאיכא הולדות תולדותיהן כיוצא בהן אי לא · גבי שבת תנן אבות מ ל א כות תולדותיהן כיוצא בהן בשנגה בין אבות בין תולדות השאת במויר סקילה פי' אבות זורע תולדות נוטע וכיוצא בו וכן הארבעים חסר אחת כולן בענין הזה פירושם · ובאי מעמא קרי להאי אב ולהאי תולדה · ופשטי' דאי עביד ב' אבות או ב' תולדות חייב תרתי [ואילו] אב ותולדה דידיה אינו חייב אלא אחד ואקשי' ולר' אליעזר דמחייב על אב ותולדה דידיה תרתי מאי *) דתנן [כריתות פו:]א"ר עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת מהו כו' עד חייב על כל אחת ואחת · ופשטי לה בגמרא [דשאלתו היה] תולדות מ ל א כו ת כמלאכות דמיין אי לא· ופשט ליה דולדי

דאילן לב מטמא לדם וכלים • גרס ולא גרסינן לדם וכגדיס שלמון זה משמע מטמא לדם לטמא בגדים ות"ח והרי טמא מת עושה כלי מתכת כיולא בו ל"ש דתרב הרי הוא כחלל לטמא יש מהן כיולא בהן וי"ל דלהכי ליתו עושה כיולא בו שלותו כלי מתכת לתן עושה כלי מתכת אחר כיולא בו כמו שמדקדק ר"ת בריש מתני' דהלטוח :

תנו רבנן שלשה אבות • הפסיק בברייתא זו לפרש "תולדותיהן לאו כיולא בהן" דקאמר רב פפא לקמיה : **אבל** במחוברים לימא כולה מועדת היא • לכלם נזק שלם לפלוג בפעם לחשוגה ות"ח ומיהו מיתי לי מתניתא דייה כתלושה לי מאחר אבות המיוחס למ"ד (נזקין ד' הי) קרן עדיפא דכוותה לחזיק ולפלוג קרן לחי וכדמפרש ר"ת לקמן דהייגו למ"ד פלגא נזקא ממונא לחים ליה שהם שוורים ללו בחזקת שימור קיימי מכל למ"ד פלגא נזקא קנסא לחים ליה שהם שוורים בחזקת שימור קיימי לא לחים קרן מכולהו כדלמריגן לקמן (שם) כי שדים בור ביייהו לחי כולהו לבר מקרן לחיכא למיפרך שכן מועדין מהתלמן פי' דרכן להזיק משל"ה בקרן דכחזקת שימור קיימי וי"ל דלמ"ד פלגא דנזקא קנסא הא דקאמר מכל במחוברת לימא כולה מועדת היא ויכלס נזק שלם בפעם רחשוגה ללו משום דליכא קרן לשמוטין דלין מועדת אלא המתת מוכרך לחשמוטין להביא לליה מן הספוק דמחוברת נמי הוי בכלל גניחה אלא מצטה לומר לגניחה הייגו בתלושה לומיל דקרני ברזל לדקיק מכל במחוברת דלכו להזיק מחילתו וגלמוד מבור ומחר מלבות לחייבו לכתחלה נזק שלם :

ומלרא חגב לוזרחים קמ"ל • ותפילו לרב פפא דלמר לקמן בשור שנגח ד' וה' (דף לו:) דמועד לחדם שחמת לא הוי מועד לבהמה הייגו דוקא שנגח ג' בני חדם דבהכי לא הוי מועד לבהמה מכל מגח חדם ושור וחמור דהוי מג' מינים הוי מועד לכל מכל מגח שור וחמור וגמל לא הוי מועד לחדם ותע"ג דלכל בהמה הוי מועד לחפילו לרב פפא דלחיכא התם וה"ל מנחס פי' דה"ק מועד לחדם שהיה מועד לכל ומזר בו מבהמה ונשחר מועד לחדם הוי מועד לבהמה ולא חזרה היא לכל מועד לכל וחזרה מחדם לא הוי מועד לחדם דחזרה לחדם חזרה היא : **כאשר** יבער הגלל • פי' ר"ח כמו נדבכין די חבן גלל (עזרא ו) שסכן דומה לחבן שיים : הה

תורה אור

יוֹתֵמָא מִתְּ תּוֹלְדוֹתֵיהֶן לָאו כְּיוֹצֵא בָּהֶן ב דְּאִילָן
'אַבּ' מְטַמֵּא אָדָם וְכֵלִים 'וְאֵינוֹ 'תּוֹלְדוֹת'
אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין מְטַמְּאִי אָדָם וְכֵלִים לֹא מְטַמֵּא,
הָבָא מֵאַיאָמַר רַב פָּפָּא יֵשׁ מִהֶן כְּיוֹצֵא בָּהֶן
וְיֵשׁ מִהֶן לָאו כְּיוֹצֵא בָּהֶן ת"ר ג' אָבוֹת נְזִיקִין
בְּשׁוֹר: הַקֶּרֶן וְהַשֵּׁן וְהָרֶגֶל קֶרֶן מְנָלַן דְּתַנְיָא ר' כִּי
יִגַּח שׁוֹר אֶת שׁוֹר וָמֵת וְגוֹ' יָכוֹל אֲפִילּוּ הֵמִית
בְּשִׁנָּיו וּבְרַגְלָיו תַּלְמוּד לוֹמַר בְּקַרְנוֹ הָא כֵּיצַד
קֶרֶן שֶׁהִיא רְגִילָה בְּכָךְ וְשֵׁן וְרֶגֶל שֶׁלֹּא הָיוּ
רְגִילוֹת בְּכָךְ אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר שֶׁהוּא מִין קֶרֶן
וְשֵׁן וְרֶגֶל שֶׁאֵינָן מִין קֶרֶן מִנַּיִן תַּלְמוּד לוֹמַר
שׁוֹר שׁוֹר לְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה
וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף
יָצָא זֶה שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְהוּא
הַדִּין לְכָל הַנְּזָקִין שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף
יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אֵין לִי
אֶלָּא שׁוֹר שֶׁהוּא מִין קֶרֶן וְשֵׁן וְרֶגֶל שֶׁאֵינָן מִין
קֶרֶן מִנַּיִן תַּלְמוּד לוֹמַר שׁוֹר שׁוֹר לְכָל דָּבָר
שֶׁהָיָה בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנְּזָקִין
שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר שֶׁהוּא
מִין קֶרֶן וְשֵׁן וְרֶגֶל שֶׁאֵינָן מִין קֶרֶן מִנַּיִן תַּלְמוּד
לוֹמַר כִּי יִגַּח שׁוֹר אֶת שׁוֹר וָמֵת לְכָל דָּבָר
שֶׁהָיָה בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנְּזָקִין
שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר שֶׁהוּא
מִין קֶרֶן וְשֵׁן וְרֶגֶל שֶׁאֵינָן מִין קֶרֶן מִנַּיִן תַּלְמוּד
לוֹמַר שׁוֹר שׁוֹר לְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה
וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף
וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנְּזָקִין שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה
וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף
אֵין לִי אֶלָּא נְזָקִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מִיתָה וְתַשְׁלוּמֵי
כֶּפֶר מִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הַחֲבָלָה וְאֶת הַבּוֹשֶׁת
וְאֶת הַצַּעַר וְאֶת הָרְפוּאָה וְאֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת
הַמַּבּוּל וְאֶת הַמְּצוֹרָע וְאֶת הַדַּיָּן תַּלְמוּד לוֹמַר
כִּי יִגַּח שׁוֹר אֶת שׁוֹר וָמֵת לְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר
מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנְּזָקִין שֶׁיֵּשׁ
בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה שֶׁאֵין בְּשׁוֹר
מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אֵין לִי אֶלָּא נְזָקִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן
מִיתָה וְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶר מִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הַחֲבָלָה
וְאֶת הַבּוֹשֶׁת וְאֶת הַצַּעַר וְאֶת הָרְפוּאָה וְאֶת
הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַמַּבּוּל וְאֶת הַמְּצוֹרָע וְאֶת הַדַּיָּן
תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יִגַּח שׁוֹר אֶת שׁוֹר וָמֵת לְכָל
דָּבָר שֶׁהָיָה בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה
שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְהוּא הַדִּין לְכָל
הַנְּזָקִין שֶׁיֵּשׁ בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף יָצָא זֶה
שֶׁאֵין בְּשׁוֹר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף אֵין לִי אֶלָּא
נְזָקִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מִיתָה וְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶר מִנַּיִן
לְרַבּוֹת אֶת הַחֲבָלָה וְאֶת הַבּוֹשֶׁת וְאֶת הַצַּעַר
וְאֶת הָרְפוּאָה וְאֶת הַשֶּׁבֶת וְאֶת הַמַּבּוּל וְאֶת
הַמְּצוֹרָע וְאֶת הַדַּיָּן תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יִגַּח שׁוֹר
אֶת שׁוֹר וָמֵת

גגלל · היינו שנעשים מגולה ופעמים מכוסה וכתיב ביה יבער ליבערת לתכלית גגל זה רעי שהמן מבעיר גגל כמו גגלי תדם וגגלי בהמה · לחדי ולחדי · ומלת ויבער תרוייהו חמן "ומלת" לחת לחיובים היכא דלא כליא קרנא דמשמע כגון שהלכה ערוגה וסופו לחזור ולגמור אבל לא כתלה "ויבער" היינו היכא דמכליא קרנא דמשמע ויבער שמבער לגמרי, ליחי קשיא היכא מני למימר לחדי ולחדי חמן הא דמכליא קרנא והא דלא מכליא ליכתוב חד להיכא דלא מיכליא לליחייב וכ"ש היכא דכליא? תניא לי מהאי קרא ה"מ לחי לחי להיכא דמכליא אבל לא מכליא לא, הלכך היכא למימר ולחי לחדי ולחדי חמן לי ולחו לכתב רחמנא "משלחי רגל השור": מה רגל לא שנא כוי · דהא לא כתיב ביה "ובער": מה שן לא שנא כוי · דהא לא כתיב ביה ושילח: או כשן או כרגל משום דפוזקא מני · אבל שן לא: או שן משום דיש בגופה לפיזקא · אבל רגל לא: מבדי · שן ורגל שקולין הן שהין זה כמור מזה שהרי בשניהם יש בהן גד תמור: ויבוז שניהם · מוכלת: דסי מיניהו מפקם · דלא ליתי מיכיה הא שניהן שוין: מילתיה · ליה ובער דלי מפקת מוכלת הוה אמינא הכי מילי היכא דשלחי ליה בכוונה לישות בשדה חבירו אבל חלולה ממילא לא: בפ"ג · "ובער" וכיון דנפקא לן שן ממילא מ"ובער", תניא רגל ושלפה מיניה: נפחכבה בכוחו נפנמפה · והפילתו לו מיפה פירות להגלתה סנחגנגלה עליהן דומיא דשן סוסים וחמורים דהיינו דומיא דשן שים הגלה להזיקה: ומפי שנא שן · מהכך דקא מוקמת מילתיה דרב פפא כחולדה דשן ורגל: כל היזק דרך הילוך שלא בכוונה הוי חולדה דרגל דהזיקו שלא בכוונה: ואין בוונתו להזיק בשערה · שנדבקו כליס בשערה וגררתן ובכרתן: מאי שנא רגל · דמיחייב, דהזיק מלוי כו': שב שערה · כור עמור ו' סלחים היינו שב דבכך דרכו להמיה: זה שב לנזקין · דשם נפל שור בכור השערה ומת, פטור שהל הבור, ושם הזיק חייב ואב הוא להא מדיוקא דקרא נפקא לן מדכתיב "והמית יהיה לו" דמשמע בור שערה דבר מקובל הוא חייב במיתה השור הא בעיר מכי בעיר לא חייב במיתה בזיקן דתנא דבי רבי ישמעאל מתייב ישמעאל שוה שור האמור בשור האמור מה שור האמור להלן מועד אף שור האמור כאן מועד · מה להלן בור שערה אף כאן בור שערה · מה להלן בור שלו אף כאן בור שלו · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק אף כאן בור שאינו ברשות הניזק · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין אף כאן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין אף כאן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם אף כאן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם אף כאן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם ומשלם נזקי שלם · מה להלן בור שאינו ברשות הניזק ומועד לנזקין ומכלה לנזקין ומשלם נזקי שלם

משורו למדנו · הייט קרן דכן ורגל פטורין ברה"ר וכתבט וסכיט חין לחלק כין תמות למועדות דלת שייך לחלק חלת כבעלי חיים ות"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ח וכוונתו להזיק ומפרש רשב"ם דחתי מכור ושור ממה הגד ולקמן גבי הגד השתא דקתמר חכיי לחתויי חכטו וסכיטו לח גרסם לי לרב דחמר כולם משורו למדנו הייט שור דלרב ת"ק דכמה הגד חתי' כדפרשי' חבל קשה כיון דמכור נמי יליף לפטרון כהו כליס כשור ולקמן כהמניח (דף כח:) מחייב כהו רב כליס נבי נשבר כדו :

וממונך · לחו דוקת גבי שור דלחו ממונה הוא וכן גבי שם *דפשיטת דשם הליק גדיטו של חכירו כשם של חחר לחייב : **תולדה** יקן · הוה מלי למפרך דלקמן מוקי מתניתין ביקן שדרכו להזיק וקרי ליה לשם חלת דבלחו הכי פריך שפיר : **והתנן** לשם מועד לעולם · לח פריך דיקן נמי הוי לשם כדדרש עלה בגמרת בפ' כיצד (לקמן דף כו:) מפלט שחת פלט להת לח מייתי להני כיולח נו : **ביתן** וניטו · פירש הקונטרס מי שתף וקשה לר"ח דבפ' שם הגדה(גדה דף מה: ושם) קתני כיתן וניטו ומי שתף ונרלה דכיתן הוא כיולח מן הגרון כשם וניטו הוא כיולח מן הפה של יחי כעטע" : **לפוטרו** ברה"ר · ות"ת חמתי פשיטא ליה טפי מלשלם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם גזק שלם ותתי הלכתת דלת משלם גזק חלת חני גזק חם כן חתי הלכתת להקל ולת להחמיר : **אמאי** קרי לה תולדה דרגל · תמ"ע דדמי לרגל כיון שהיה חעוק מן הרגל ולת מן הפה וכן גמרת בכמה מקומות : **בדמתרגם** רב יוסף · עלמה: נקט רב יוסף לפי שהיה נקי בתרגום שים כמה ענייני תרגום,ולת כדפירש בעלמת לפי שהיה שגי בקול ודכירם שכשכת חי חתה רשתי לומר של פה ולכך היה חומר תרגום' דמשום"ט חת לעשות" חמר התם" דקרי' וחין לך עת לעשות גלול מזה"ם :

לא רלי הקרן שתין שתה להזיק · ופשיטה פשה שהיה יכול לומר שור שבקל היה יכול לומרו שתין דתוקה להזיק כיון שתין הגתה להזיקה הוי כחל שן שים הגתה להזיקה הוי כעין חומם שלת היה יכול לשומרה כל כך כיון שהשן דתוק לחכול להגתתו ולת רלי השן שתין כוותה להזיק וחין ירנה תקפה ובקל יכול לשומרה כרלי הקרן דכוותה להזיק וירנה תקפה וחין יכול לשומרה כל כך יפה : בחשובה ומבקשין מתילה בניו שלמת בחתם בחיב בעין : **מיגליון** · תרגומו של נכטו חלמת נכטו לשון גילוי הלכך חמר מבעה זה השן דמבעה לשון מנולה הוא דהייט שן שפעמים מנולה ופעמים מכוסה : **נבעה** · דמשמע הוא עלמו נכעה נגלה מבעה דבר חתר : **נועה** · לשון בניו : **מגח שור לקרנו ומבעה לשינו** · ולקמן פריך רגל מתי,שייריה?: **נא רלי פקרן שתין הגתה כו'** רלי הקרן שתין הגתה להזיקו כרלי השן כיון דמיכיה לח יפה להזיקו ולת יכול לשומרה כל כך יפה להזיקו ולת

ואי דלא אפקרינהו:אי לשמואל דאמר *כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור·מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא *תולדה דבור כבור ובי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל * דאמר מבעה'זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה אבי תימא אב=ניעור תולדה=ישן והתנן* אדם מועד לעולם בין ער בין ישן אלא אביחו וניעור,היכי דמי אי בהדי דאולי קמזקי,כחו הוה אי בהך דניח בין לרב בין לשמואל *היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה ובי קאמר רב פפא אתולדה דאש חולדה דאש מאי ניהו אילימא 'אבנו סבינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו',היכי דמי אי בהדי דאולו קא מזקי היינו אש·מ"ש אש דכח אחר מעורב *בהן ומחנך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן ומחנך ושמירתן עליך אלא *תולדה דאש כאש ובי קאמר רב פפא אתולדה דרגל,רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל ? *בחצי נזק צרורות' דהלכתא גמירי לה,ואמאי קרי לה 'תולדה דרגל' לשלם מן העלייה ,והא 'מבעיא בעי רבא' *דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם'לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה,לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה 'תולדה דרגל' :'לפוטרה** ברה"ר: **המבעה** וההבער כו': מאי 'מבעה':רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה * נזק שלם והייט דכך פשה : **ומתני' דקתני לה תולדה דרגל** · הוחיל ותיכה כדלמתיין כמותה : **נשלם מן העלייה** · משלם החזיק יותר ממה שהיה שוה משלם החזיק מביחו כי רגל דכתיב בה ברגל מיטב שדהו וגו' ולת הויא כי קרן לחין המזיק משלם חלת מגופו כדכתיב (שמות כא) ומכרו חת השור חתי ואלו חת כספו ואת החזיק יותר על כדי דמיו משפיד הניזק : **ולרבנן מאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו ברה"ר** · כי רגל,דרגל חיכה חייבת חת"ל ככסכת לרשות הניזק והזיקה דכתיב בה 'וחילח חת בעירה וביער בשדה אחר' והייט ברשות הניזק : **אמר שומר** · אמר הקב"ה : **אתת נקר** · גחולה לנדיקים : **וגם גינב** · חתך לרשעים חת תשובו

מי דלת מפקרינהו לשמואל דאמר · התם בהמניח חת הכד (לקמן דף כח:) כל תקלה בור הוח ותט"ע דלת הפקיר הייט בור : **ולרב דאמר** · כל תקלה דלת הפקירה משור למדנו מה שור שהוח מיגנו וחם הזיק חייב חף כל ממונו חם הזיק חייב : **היינו שור** · ולת תולדה תורה אור דבור ניהו וכשור תמרן לעיל תולדה דשור כי שור,ותפי' לשמואל נמי דאמר תולדה דבור ניהו מלי לתקוני מילתת דרב פפא לתולדה דבור מלי שנת בור דחייב שכן תחילת עשייתו וכו' : **כיני נמי תחלת עשייתן** · תחילת מה שנעשו בור דהייט כשהוכנו לשם היו עומדים לנזק : **וכי קאמר רב פפא** · לתולדה לתו כתב דיוקי לתולדה דמבעה : פלוגתת דשמואל ורב כמבעה לקמן בשמעתין: **מגח ניפור** · הייט לחב : **מגח מועד** · שר וישן בשלהי פ"ב : **מגח** · תולדה דמגח היינו כיתן וניטו · 'כיתן'=רוק הפה, 'ניטו'=ליחת החוטם (רוק היולח מתוך גופיה תגב כח) : **מי כתבי דתוני מוקי** · שפל על השירחים ומנפחה לו לתוך המקרן ומתחטו : **כתו פוח** · והייט מגח גופו וחייב : **מי כתב דנייתי** · חתר טוח הרוח לתרן הזיקו שהוחלק מגח בשם : **בין גרב בין שמואל היינו בור** · להת ודלת תקלה דתפקרה היח : **ברוח מלויה** · דלת ברוח שחינה מלויה הוי חוכם ולת מחייב חלב ברוח מלויה הוי תולדה דשם שהרי שם נמי הרוח מוליכה: **דכח אחר מעורב בה** · והוה ליה לשחוקי מדעתיה : **כמני נזק צרורות** · שהיתה מהלכת ומחזיה בקרקע ומזיקה חת הכלים דקי"ל דהלכתת גמירי לה למשה מסיני דממונת הוח ולת קנס ותט"ע 'דפגעת נזק של נגיחה' הוי קנס כדלמתיין לקמן התי 'פגעת נזקת'= ממונת הוח והלכך ליתו תולדה דקרן הוח לחת מגח דרגל דמכח רגל הוח דחתו וכרגל לת הוי דרגל מהלם נזק שלם והייט דכך פשה : **ומתני' דקתני לה תולדה דרגל** · כח **קרי לה תולדה דרגל** · הוחיל ותיכה מהלמת כמותה : **נשלם מן העלייה** · משלם החזיק יותר ממה שהיה שוה משלם החזיק מביחו כי רגל דכתיב בה ברגל מיטב שדהו וגו' ולת הויא כי קרן לחין המזיק משלם חלת מגופו כדכתיב (שמות כא) ומכרו חת השור חתי ואלו חת כספו ואת החזיק יותר על כדי דמיו משפיד הניזק : **ולרבנן מאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו ברה"ר** · כי רגל,דרגל חיכה חייבת חת"ל ככסכת לרשות הניזק והזיקה דכתיב בה 'וחילח חת בעירה וביער בשדה אחר' והייט ברשות הניזק : **אמר שומר** · אמר הקב"ה : **אתת נקר** · גחולה לנדיקים : **וגם גינב** · חתך לרשעים חת תשובו

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר · התם בהמניח חת הכד (לקמן דף כח:) כל תקלה בור הוח ותט"ע דלת הפקיר הייט בור : **ולרב דאמר** · כל תקלה דלת הפקירה משור למדנו מה שור שהוח מיגנו וחם הזיק חייב חף כל ממונו חם הזיק חייב : **היינו שור** · ולת תולדה תורה אור דבור ניהו וכשור תמרן לעיל תולדה דשור כי שור,ותפי' לשמואל נמי דאמר תולדה דבור ניהו מלי לתקוני מילתת דרב פפא לתולדה דבור מלי שנת בור דחייב שכן תחילת עשייתו וכו' : **כיני נמי תחלת עשייתן** · תחילת מה שנעשו בור דהייט כשהוכנו לשם היו עומדים לנזק : **וכי קאמר רב פפא** · לתולדה לתו כתב דיוקי לתולדה דמבעה : פלוגתת דשמואל ורב כמבעה לקמן בשמעתין: **מגח ניפור** · הייט לחב : **מגח מועד** · שר וישן בשלהי פ"ב : **מגח** · תולדה דמגח היינו כיתן וניטו · 'כיתן'=רוק הפה, 'ניטו'=ליחת החוטם (רוק היולח מתוך גופיה תגב כח) : **מי כתבי דתוני מוקי** · שפל על השירחים ומנפחה לו לתוך המקרן ומתחטו : **כתו פוח** · והייט מגח גופו וחייב : **מי כתב דנייתי** · חתר טוח הרוח לתרן הזיקו שהוחלק מגח בשם : **בין גרב בין שמואל היינו בור** · להת ודלת תקלה דתפקרה היח : **ברוח מלויה** · דלת ברוח שחינה מלויה הוי חוכם ולת מחייב חלב ברוח מלויה הוי תולדה דשם שהרי שם נמי הרוח מוליכה: **דכח אחר מעורב בה** · והוה ליה לשחוקי מדעתיה : **כמני נזק צרורות** · שהיתה מהלכת ומחזיה בקרקע ומזיקה חת הכלים דקי"ל דהלכתת גמירי לה למשה מסיני דממונת הוח ולת קנס ותט"ע 'דפגעת נזק של נגיחה' הוי קנס כדלמתיין לקמן התי 'פגעת נזקת'= ממונת הוח והלכך ליתו תולדה דקרן הוח לחת מגח דרגל דמכח רגל הוח דחתו וכרגל לת הוי דרגל מהלם נזק שלם והייט דכך פשה : **ומתני' דקתני לה תולדה דרגל** · כח **קרי לה תולדה דרגל** · הוחיל ותיכה מהלמת כמותה : **נשלם מן העלייה** · משלם החזיק יותר ממה שהיה שוה משלם החזיק מביחו כי רגל דכתיב בה ברגל מיטב שדהו וגו' ולת הויא כי קרן לחין המזיק משלם חלת מגופו כדכתיב (שמות כא) ומכרו חת השור חתי ואלו חת כספו ואת החזיק יותר על כדי דמיו משפיד הניזק : **ולרבנן מאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו ברה"ר** · כי רגל,דרגל חיכה חייבת חת"ל ככסכת לרשות הניזק והזיקה דכתיב בה 'וחילח חת בעירה וביער בשדה אחר' והייט ברשות הניזק : **אמר שומר** · אמר הקב"ה : **אתת נקר** · גחולה לנדיקים : **וגם גינב** · חתך לרשעים חת תשובו

בחשובה ומבקשין מתילה בניו שלמת בחתם בחיב בעין : מיגליון · תרגומו של נכטו חלמת נכטו לשון גילוי הלכך חמר מבעה זה השן דמבעה לשון מנולה הוא דהייט שן שפעמים מנולה ופעמים מכוסה : **נבעה** · דמשמע הוא עלמו נכעה נגלה מבעה דבר חתר : **נועה** · לשון בניו : **מגח שור לקרנו ומבעה לשינו** · ולקמן פריך רגל מתי,שייריה?: **נא רלי פקרן שתין הגתה כו'** רלי הקרן שתין הגתה להזיקו כרלי השן כיון דמיכיה לח יפה להזיקו ולת יכול לשומרה כל כך יפה להזיקו ולת

ואי דלא אפקרינהו:אי לשמואל דאמר *כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור·מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא *תולדה דבור כבור ובי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה מאי ניהו אי לשמואל * דאמר מבעה'זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה אבי תימא אב=ניעור תולדה=ישן והתנן* אדם מועד לעולם בין ער בין ישן אלא אביחו וניעור,היכי דמי אי בהדי דאולי קמזקי,כחו הוה אי בהך דניח בין לרב בין לשמואל *היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה ובי קאמר רב פפא אתולדה דאש חולדה דאש מאי ניהו אילימא 'אבנו סבינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו',היכי דמי אי בהדי דאולו קא מזקי היינו אש·מ"ש אש דכח אחר מעורב *בהן ומחנך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן ומחנך ושמירתן עליך אלא *תולדה דאש כאש ובי קאמר רב פפא אתולדה דרגל,רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל ? *בחצי נזק צרורות' דהלכתא גמירי לה,ואמאי קרי לה 'תולדה דרגל' לשלם מן העלייה ,והא 'מבעיא בעי רבא' *דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם'לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה,לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה 'תולדה דרגל' :'לפוטרה** ברה"ר: **המבעה** וההבער כו': מאי 'מבעה':רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה * נזק שלם והייט דכך פשה : **ומתני' דקתני לה תולדה דרגל** · כח **קרי לה תולדה דרגל** · הוחיל ותיכה מהלמת כמותה : **נשלם מן העלייה** · משלם החזיק יותר ממה שהיה שוה משלם החזיק מביחו כי רגל דכתיב בה ברגל מיטב שדהו וגו' ולת הויא כי קרן לחין המזיק משלם חלת מגופו כדכתיב (שמות כא) ומכרו חת השור חתי ואלו חת כספו ואת החזיק יותר על כדי דמיו משפיד הניזק : **ולרבנן מאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו ברה"ר** · כי רגל,דרגל חיכה חייבת חת"ל ככסכת לרשות הניזק והזיקה דכתיב בה 'וחילח חת בעירה וביער בשדה אחר' והייט ברשות הניזק : **אמר שומר** · אמר הקב"ה : **אתת נקר** · גחולה לנדיקים : **וגם גינב** · חתך לרשעים חת תשובו

בחשובה ומבקשין מתילה בניו שלמת בחתם בחיב בעין : מיגליון · תרגומו של נכטו חלמת נכטו לשון גילוי הלכך חמר מבעה זה השן דמבעה לשון מנולה הוא דהייט שן שפעמים מנולה ופעמים מכוסה : **נבעה** · דמשמע הוא עלמו נכעה נגלה מבעה דבר חתר : **נועה** · לשון בניו : **מגח שור לקרנו ומבעה לשינו** · ולקמן פריך רגל מתי,שייריה?: **נא רלי פקרן שתין הגתה כו'** רלי הקרן שתין הגתה להזיקו כרלי השן כיון דמיכיה לח יפה להזיקו ולת יכול לשומרה כל כך יפה להזיקו ולת

[כח א מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הל' ב סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' פו סעי' ל וסי' תיג סעי' ג :
כט ב מיי' פ"ל מהל' תוכל ומזיק הלכה יא סמג עשין פ טוש"ע ח"מ סי' תכא סעי' ג : ל ג ד מיי' שם סי"ו שם ס"ו שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפד סעי' ל :
לא ה מיי' פרק י"ד מהל' נזקי ממון הל' יז סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ל :
לב ו ז ח מיי' שם פרק ל הלכה יא וסרק כ שם הלכה כ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף יח וסי' שצ סעיף ג :]

[נכ]

[וכ"ב פטחוט יעק כח]

[ניעין ס:]

[וסי' תום' שנת קטו· ד"ה וניטו ובתוס' מגילה כת: ד"ה כמגילה]

רבינו חננאל

ניחו אבנו סבינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים (והזיקו) ואמרי' היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור כו' חלוקת רב ושמואל בפ' המניח את הכד בהלכה דנשברה כדו כו' ודחינן נמי ואמרי' כי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה כו' · אלא אביחו וניעו פי' דוקר בליחה עבה או רכה כראמר [פירוש] בע"ח] בענין תלמיד שרק בפני רבו ואמר כיח ורוק קאמרי' . אי בתר דנייתה זה הרוק · ודאי הזורק רוק מפיו מפקיר אותו בין לרב ובין לשמואל היינו בור · [אלא] כי קאמר רב פפא אתולדה דאש והן אבנו סבינו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו ברוח מצויה והזיקו : ואקשי' הכי כי אש דמו מה אש כח אחר מעורב בה והיא הרוח שמעבירה ומציחה ולולי הרוח לא היתה האש הולכת ומזקת הני נמי כח אחר מעורב בהן והוא הרוח כו' · ואוקימנא כי קאמר רב פפא בתולדה דרגל בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה כדתנן [לקמן יז:] היתה מעשת או שהיו צרורות מנחות מתחת רגליה ושיברה את הכלים משלם חצי נזק· ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העליה · ולרבא דמבעיא ליה אמאי קרי ליה תולדה דרגל לפוטרה ברשות הרבים · פס' והמבעה רב אשר המבעה זה אדם שנאמר אם תבעיון בעיו וקיימא לן כרב דסוגיין דשמעתין כותיה · ולא עוד אלא אמוראי קיימי כיתיה ואביבא דידיה שקלי ופרו · ושמואל אמר לך מי כתיב בועה · שמואל אמר זה השן [שנאמר] איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו וכדכתיב רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגליין ממסרותי · ורב אמר לך מי קתני נבעה · מכדי קראי לא דייקי ולא כשמואל רב מאי מעמא לא אשר כשמואל · אשר תנא ליה [שור] במתני' וכלל קרנו ושנו ורגלו · ושמואל אמר לך תנא שור והיא הקרן תנא מבעה ותנוא

[נוסח/מפנך
מאי דמ ושמואל
פכיוון דאמר "מבעה"
רב - אדם האיך
שמואל - שן]

[נוסח/מפנך
לפיכך שור
לקרנו ושינו
שור - אינו כולל
את הכד
(ערוך)
תוספות
קרנות]

ולא ראי השן שאין כוונתו כו'. דלמ"ד כתב רחמנא שן לא לחתי קרן מיניה ולהכי פריך ולאו ק"ו הוא כל שכן דמשום הכי טעמא נפיק קרן משן ור"ה נמי דקא פריך לטעמא קמא דלמ"ד כתב קרן הוה נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיקה חייב כו', והכי ליכא למידק דהכי מיפרקא מילתא דרב יהודה "לא דמי הקרן שאין הנאה כו' ולמ"ד כתב קרן לא לחתיך שן מיניה", ולא דמי דהתם הוא שאין הנאה לבעלים אבל הכא יש הנאה לבעלים, שהרי זה לשון הש"ס ולא דמי דבעי למיגמר מבריה מיניה ניקיון בריאה כדקתני מתני' לא זה וזה שוים בהן רוח חיים כהרי החם שהן בו רוח חיים ולמ"ד כתב הני תרתי לא לחתי להם מהרוייהו ולטעמ כל היכא דקתני לא דמי זה כדמי זה ההוא דבעי לגמורי מבריה מיניה ניקיון בריאה כדקתני מתני' וה"ק לא דמי זה כדמי זה למהוג כזה דמי: **מיניה**. למיכתב קרן: **מפ"ה פטורין**. כדלמרינן בפ' החובל (לקמן דף פו:) העבד והשפחה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שהכלו בהחליים פטורין: **נלמד טעמא רבה לית ליה**. דלמ' מיחייבת ליה, כל שעה שיכעיסנו רבו ילך וידליק נדיונו של חבירו כדי שלחייב לחם רבו: **פריך ולימא הכי**. לא דמי הכור כדמי המבעה דקתני במתני' ה"ק לא דמי הקרן שכוונתו להזיק כהרי הן שהן כוונתו להזיק אלא שהשמה מתכוונת הלכך לי כתב קרן לא הוה כפיך שן מינה: **ולמ"ד הרי הן שהם כפגם להזיקה כהרי הקרן כו'**. וכתב שן לא לחתיך קרן מינה: **ורגל מי**. עבידה ליה תנא דמתני' דלא תני: **שייריה**. בתמיה: **וה"ק**: כך דקתני מתני' לא הרי הכור כהרי המבעה ה"ק כו': **רגל קויקה מנו**. הלכך לא לחתיך שן מינה: **רגל וכור**. שן ושם מועדין מהחילתן כשלם מזק שלם דלא פגיע דמחמת בין שם למועד דלא בגניחה: **שור המזיק כרשות** הניזק. שהכלם לרשות הניזק וגנח שם שור שורו ותע"ג דשם הוא שלם מזק שלם ושמחמת כר"ש דלמר לקמן (דף פו:) משומה קרן ברשות הניזק מזק שלם משלם: **בנזקי ממונו**. בנזקין שממונו מזיק מייירי דישת: **בנזקי גופו**. שהוא עלמו מזיק לא מייירי: **הא קתני סדם**. בכיפה ולמה ליה למיתני ברישא: **למיפשביה כשדי מועדין פוח דשמא**. דקתני חמשה תמין וחמשה מועדין וקתניא להו וחזיל: **ומאי לא דמי**. דקתני במתני' "לא הרי הכור כהרי המבעה" לרב דלמר "מבעה" זה שם: שור מועד שגנח שם משלם כופר הלכך לי כתב שור לא לחתיך שם מיניה דשם שהרג שם חבירו במזיד נהרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: שם המוכל בחבירו חייב בחרבעה דברים לער ריפוי שבת ושומה שבל מזק שלם מכל בהנך חרבעה דברים חיו חייב כדמסיק בשילהי כילד הרגל מועדת (לקמן קו:) דלמרי' כי יתן לים מום בעמיתו לים בעמיתו ולא שור בעמיתו: **וקא פריך הנך הכוה כו'**. לרב דלמר מנא שור וכל מיני דשור היכי מני למיתני בקרן דרכו להזיק ולשמואל ליכא למיפרך דרגל ודלי דרכו ליגך ולהזיק: **דכייף ופשיט**. לא רגליו: **תורתים הוא**. לשבר כלים שבלר מרגלותיו: וקא פריך מאי הא דקתני ושמירתן עליך לשון זה לא חיטו שייך לשון בנזקי ממונו: הכא

מידי דהוה לעבד ושמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דשן בהמוכל (לקמן דף פו:) עבד ושפחה פגיעתן כו' דמ"ל ה"ל למיתקו עבד ושפחה ולא מפרש ר"ת דנקט עבד ושמה משום דקאי אמתני' דסוף מסכת ידיס ושעמת משום שמא יקניטנו רבו דבסמוך מפורש התם: **לאו** אע"ג דכוונתו להזיק אפ"ה פטורין. ומ"ש עבד ושמה גופיה גילף מק"ו דשן להחמייב כיון דלא כתי לא ידע טעמא דשמא יקניטנו רבו ועכ"ל כיון דידע ריפוי דמחניתין דמסכת ידיס (פ"ד מ"ז) מדנקט עבד ושמה ולא נקט עבד ושפחה ה"ל *משמע ידע סיפא ועכ"ל דעבד ושמה כשהין כוונתן להזיק נמי פטורין וה"ל מאי מייתי ו"ל דשפיר הוה ידע המקשה טעמא דשמא יקניטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד ושמה פטורין ואפילו בהין כוונתן להזיק ותע"ג דלא שייך טעמא דשמא יקניטנו רבו דלמוס הוא *דפעמים דנהכוונו ויאמרו לא נהכוונו לכך פטורין בכל ענין נמלא שכוונתן גורם הפטור ה"ל קרן שכוונתו להזיק ים לו לפוטרו ורב אחי פי' דלפילו בהין כוונתו להזיק ליכא טעמא רבה:

בשהזיק אב המזיק כו'. לא סיינו כשהזיק קמל: *אלא מחיידך כשהזיק מרבה לה: **למחשביה** בהדי מועדין כו'. ומפולו ס"ל דלא ה"ל לאמעוינן בסיפא כיון דלא אמעוינן שום חידוש טפי מבריאה לבל שן ורגל תע"ג דתנא ליה בריאה תנא ליה בסיפא גבי מועדין משום חידוש דמפרש התם מועדת לאכול לח הרלוף לה והרגל מועדת לשבר דרך הילוכה וקרן נמי תנא ותע"ג דתנא בריאה בסהזיק אב המזיק לאחויי קרן מ"מ תנא ליה בסיפא משום דתני ליה גבי חמשה תמים מ"ה תנא ליה נמי בהדי מועדין ות"ח לחמחי לא חשיב לח ובור נבי מועדים ו"ל דלא חשיב לאלו בעלי חיים לבל בור ושם כך לי פעם ראשונה כמו פעם ג' וד':

בראי לאם שאין משלם לח הכופר. הקשה ריב"ח מאי חומרא היא זו הא לאין משלם לח בדרכה מיניה ותירן דשונג נמי פטור מדתנא דבי חזקיה ואור"י דלאו פרכה היא כלל *דלא מפטר משום קיס ליה בדרכה מיניה וכאן נמי אין צריך להזכיר תנא דבי חזקיה דלקמן בפ"ב (דף פו) משמע *דאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה יליפין אדם משור שיחמייב מזיד מיהה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג דומיא דשור אין מזיד לשור ותנא דבי חזקיה דפוטר אפילו שוגג הייט ממון שהזיק בשנת חיוב מיהה ולאפוקי ממאן דדרים בפ' לולי נערות (כתובות דף לה. ושם) הא לח שים חסון לח יעשם דהוקא דין לחסון לחת חזקיה ואשמועינן לאו הוקא דין לחסון לח יעשם ולא שוגג לח יעשם: **כיון** דכייף ופשיט אורחיה הוא. בירושלמי ים דיכן לח מחייב לחת כשהכיב עלמו אלא הכלים לחבל לח שם יהן והבירו כלים חלילו ושברן פשור דהם גרמו לו וכן לח היה יהן והלך הבירו ליהן חלילו והזיקו זה לח זה הרלשון פשור והלחרון חייב: **ולעצמיך**. פירוש לאפילו תימא מבעה זה השן: **אדם** שמילה גופו עליו. מכלן משמע דלא גרסינן במתני' ומשונה מדלא פריך נמי הכי לאדם ממונו הוא "ומ"ה חין לריך למחקו כדפירשתי לעיל (ג: ד"ה וממונך): וחימת

לג א מיי' פ"ו מהל' נזיקין הלכה ט ועשין קנה טור ש"ע מ"מ סי' שמט סעיף ד:

לד ב מיי' שם הלכה יט:

[עי' תוס' פסחים נו. ד"ה חלח]

ועי' במהר"ם שבאריך בתירוצים של התוס' ובשפ"י

[ירוים פ"ד מ"ו]

רבינו חננאל

והוא השן שן אין כוונתה להזיק אלא לאכול להנאתה. קרן כוונתה להזיק ואין לה הנאה. ואתי למילף מעבד ואמה דספרי מרייתו. ודחי לה דב אשי אפו עבד ואמה שיש בהן פשעי' רבה אית בה בתחניתין *) בסוף מסכת ידים תאמרו בעברו ואמתו שיש בהן וידליק נדישו של חבירו ונמצא מחייבנו בכל יום. ולא עמד זה התירוץ ונדחה. ותירץ רבא הכי תנא שור לרגלו ובבעה לשינו כו' וקרן מאי שיירה מאי דתנא ליה בסיפא משמע שן ורגל מועדין מחהילתן הן ותני להו ברישא קרן דהוא חם ולכי מייעד הוי ליה מועד תנא ליה בסיפא כשהזיק חב המזיק לאחויי קרן. ושמואל מאי משמע לא אמר כרב אמר לך אדם הא קתני ליה בסיפא דסתני' והאדם ואמאי לא תנא ליה ברישא דבנזקי ממונו קמיירי. בנזקי נופו לא קמיירי. פסק. ויש אומר הלכה כשמואל. ורב אמר לך אדם האי דקתני ליה ב ס י פ א למיחשביה בהדי מועדין הוא דאתא מאי לא (ראי) [דהרי] (לא ראי) [דקאמר] הכי קאמר לא ראי השור ש ם ט ל ם את הכופר כו' הצד השוה שבהן שדרכן להזיק. שור דרכו להזיק בשועל. אדם דרכו להזיק בישן. ושכירתן עליך אדם שמירת נופו עליו הוא. ופריק כר' אבהו דאמר לתנא תני אדם שמירת

*) [עי' תוס' ד"ה מידי לסוס].

[ויהשום שור ושם נמי צריך למוחקו כנ"ל עי' מהר"ם]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כשהזיק כו' חלא מחיידך דלקמן דף ע ע"ב ועי' לקמן דף יג ע"ב מסוגי' ד"ה כשהזיק: שם ד"ה כרחי כו' דלא מסקנ' מסקנ' מסוגי' דף ו ע"ב ד"ה ד"ה בא"ד דחי' ולמ"ד קרת דעניו. עי' כספר ירחים להח"ם סי' רז:

עדים זוממין דממונא פוטרין. דכל המשלם יותר ע"מ שהזיק כגון כפל והשלומי מרובעה ומחמשה קרי קנס כדלקמן בסוף פירקין (ד' עו:) וכגון כל דבר קטן המצוי בתורה כגון חמשים ומפקח ומלה של מוליא שם רע כולהו הוי קנסא לבל מירי לחריגת ממונא: **סכר לה כר"ע.** דלמר במס' מכות בפ"ק תורה אור (ד' נ.) עדים זוממין אין מחייבים על פי עצמן כגון אם הזימו כב"ד פי עצמן דאין אדם מסיח לדעת על עצמו ולא הספיק בעל דין להעמידן בדין ולחזכנן ולכן למקום אחר והזהו שם כב"ד ולמרו הזימנו כבית דינו של פלוני פעורין מלמת קנסת הוא ומודה בקנס פעור: **מי ר"ע ניפני תרי גווני שור.** דסל לר"ע יש חילוק בין שלמים של שור דלמיק שור דלא מקלם אלא מגופו משלם ואינו משלם מן העליה האונס דחזיק מדס' דמנן לקמן בפ' המניח אם הכד (דף נג.) ר"ע אומר כו': **במועד.** אם הבל מדם בשור שם ושם בתדם ושמו ב"ד הבלו אם מבלו שור בתדם יותר מחבלה שחבל התדם בשור משלם בעל השור לומו עודף: **לגויזיו.** לכת לגבוחו דלמר בסנהדרין בפ"ק (דף ז) תלייה לגויזה וקס: **יכול יפלם פס שחבל בתדם מן הטעלייה מ"ל כו'.** ותסתם דלא משלם נזק שלם אלא כמו שהשור שויה: **תוס' ומפקח דממונא פוטרין.** שחמשים כפף לבד הוי קנס פגם, שפוח עכשיו פחות מדמעיקרא כדלמר בכתובות (דף מ:) ובוכח דממונא הוי: **ס"ג מס נפשך.** משום מלי לילטדיך ליה למיתני לי משום לטר, תנא ליה: **מדמע.** מערב תרומה עם חולין של הביהו להפחת מזכין להו בזול לפי שחין יכול לאוכלה אלא כהן: **מנפך.** שניפך יין הביהו לע"ז וחסרו בהגהה הוחיל ועביד ביה מעשה בגופיה דיין: **שלימו ניכר.** כגון הכא דאין הנזק ניכר כחול הפירות אלא מסר להו: **ליפלו פס שמים סיזק.** ומשום הקנס הוא מני אלא בכלל תנאי דבי חוספתא: **אלא מניינא דבי חייא מיפלו לחולטין מאי.** אלא מסיפא דברייתא: **מופר.** מלמין שמוסר ממון הביהו לשובר כוכיס: **ופפגל.** "כהן שחמר קרבנו של הבירו חטאת א) משום שלמים דאין הקרבן טולה לחוכת בעלים ונדיך לחמר: **וליפני ליה.** ר' חייא דאי מוסר: **מוליא שם רע.** **דיבורא דאים ביה מעשה.** בעולה: **מכלל דאיכא מולדות.** כדפרישין לעיל לכל אד ואד "גניפה, ובשיכה, לבהמה, לאחמה" מולדה בשן ועין לוכן: **אחת שמיים כו'.** דכלולהו כתיב אד אחת, ואחת משום מועד דכתיב ביה שור אחת השור ואחת לשון נזיקין הוא, אבר מן החי נמי אחת הוא: **מאי קראת.** משום דלח מני לפרושי מהי לח הרי כשלה לח הרי שבש"ם קחמה מהי קחמר:

הא מבירת ר"ש לגזיזה. לין לפרש דחזר בו מדקחני שמשלם מגופו דבפ' המניח (לקמן דף נג.) תני ר"ש לומר כמשפט הזה כתחתון ולח בעלין יכול יפלם מן העלייה כו' ולפ"ם נמי קשה דפי' *לקמ"ע דזימנין ליכא נזק שלם שהשור לין שור כדי היזקו מכל מקום ליתני שור כיון דלפעמים ליכא נזק שלם ו"ל דכיון דלין משלם לגמי מגופו מי לפסר למיתני נכי לבות דלמריגן לקמן כולם כלבות הן לשלם ממיטב: **האונס** דממונא הוא. מוליא שם רע לית ביה ממונא כלל לגמי מלה כסף לגמי לבב לחריגי נקטיה: **המשמא** דמנן להו מגופו דלח: **דאי** שמיה היזק. ולח"ג דחזקיה דלמר שמיה היזק לימוקמ בהגיזקין (ניסין דף נג:) מ"מ ניחה ליה ללוקומי בריייתה דרבי חייה לכיו לגוזיזין: **וקתני** היזק דלח מיכלרח. והה דקתני שלשה גווני לפי שהם שמויין בפ' הגיזקין (שם נב:) כדקתני שומר חנם והשוחל טופח שבר והשוכר דקתני גווני טובח: **תני** מגייגא למשוטי. הלי למשוטי לגי מסום לגי ליה דרבי חייה לגי לסומר ממשוטי דלח מיירי בהו: **למשוטי** מוסר כו'. המ"ל למשוטי כופר ושלשים של עבד והה דלח קתני להו מסום דבקטלה לח מייבי ומוסר ומפגל לפילו למחן דלח דחין דינמי מחייב מסום קשם בהגוזל בחרש (נקמן דף קיו:): **דיבורא** דאים כיה מעשה. דבכלולהו בפ' נערה (דף מו:) ל"ר לגיעזר בן יעקב לח נלמדו דבריס הללו לגי בפגיעה ור' יהודה חיים ליה הסס עד שיסבור כו': **כולם** כלבות שלם ממיטב. ולח"ג דמולדות לחבות דמתניתין משלמין נמי ממיטב מ"מ הני מי לחו דקרינן להו לבות לח

תחת כחיכה כו'. בספרי מפיק בוסם מוקטוסה לח כפה ולח חמום עיניך (דבריס כה) ויליף מעדיס זוממין דכתיב לח חמום עיניך (שם יט) ול"ל שהוח גזירה שוה גמורה מדלח קלמר תחת מחת נחיגם עיניך ועדים זוממים פרט"י דכתיב בהו נפש בנפש ו"ל דלפילו לח כעידו על שור חס כעידו לו שיש בהן רוח חיים: **מאי קאמר** אמר רב משרשיא משמיה דרבא הכי קאמר לכתוב

כי מחרים ממיטב לח לריך קרא דמכאבר ומס נפקא לי' מדכתיב ממיטב: **מאי** קלמר. משום דלח מני לפרושי מהי לח הרי כשלה לח הרי שבש"ם קחמה מהי קחמר:

רבינו חננאל

מערב תרומה וכיוצא בה בחולין. דברי ר' עקיבא דאמר בעדים זוממין אין משלמין על פי עצמן מפורש בתחלת פ' כיצד העדים נעשין זוממין. ת"ר דברים נאמרו בעדים זוממין אין נעשין בני גרושה ובני חלוצה. ואין נדלין לערי המקלם ואין משלמין כופר ואין נסברין בעבר אבירי משום ר' עקיבא אומרו אף אין משלמין על פי עלמן. ת"ר חבריה ר"ע לגויזיה שיבר כלי זיינו שלוחם בהן בלומר *) חור בו רחמיאר' עקיבא אומר יכול ישלם בן העלייה כו' וזה בפ' הגיזים את הכד. פי' בוסר הסיסר את חבירו לעובדי כוכבים ונעשה או סבר מהן חבירו לעובדי כוכבים אם יש עדים חייב לשלם. ורבן שמעון בן גמליאל אומר לי ראויה אני שיתיר לפרש במקומו בפ' הכונס צאן לדיר. אשבחן דבי אבות נזיקין כו' בהדי מסור ומפגל ואת"ת בהו מסונא וקבוא והוק בירים והויקא דאתי מסילא. ואפי בהו מסונא דאתא לידיה בהיתירא ומסונא דאתא לידיה באיסורא. ואית בהו נמי היוק ניכר והיוק שאינו ניכר. ואית בהו דיבור שיש בו מעשה [כמו] המוציא שם רע. ודיבור שאין בו מעשה ורחמנא שוויי' מעשה עדים וזוממין. ודיבור שאין בו מעשה מסור וחבי אבות תולדותיהן כיוצא בהן בר מחולדה דרגל בחצי נזק צדדות דהלכתא נגזרי לה ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העלייה וכולן מועדין הן מחחילתן בו כן הקרן. ושן ורגל ברשות הרבים ספורים **) דאורחייהו הוא. אבר ר' אבהו כולן כאבות הן לשלם ממיטב. מאי מעמא אבר אברי אחריא תחת נחיגה ישלם כפף פי' מצאנו בפרוש בשן ורגל דכתיב בבער בשדה אחר משבח שדהו ובשבח כרמו ישלם ונבריגן מינה דכל מקום דכתיב חשלומין הוא משמע בשור כתיב שלם ישלם שור תחת השור בבור כתיב בעל הבור ישלם בבעה כת' מכח בהמה ישלמנה בהבער כתיב שלם ישלם המבעיר בשובדים כתיב ישלם שנים לרעהו. ובשומר שכר כתיב ישלם לבעליו. ובשואל כתיב שלם ישלם. (או שביר) [שובר] או בשומר חנם או בשומר שכר נגב חיים שבים

*) עי' תוס' ד"ה הא מבירת. **) עי' בנת"ם דרים מבלחין מ"ם על בריים בזה.

הגהות מהרש"ב רבשבורג א) רש"י ד"ה ומפגל וכו' מעולם לבוס בלמים. עי' ממחות דף מע ע"ל בלשון רש"י שם כד"ה ומחבר כהן לבוס בלמים וכו' ובתוספות שם ד"ה וקמ"ל ובס' מי יהושע ובשיטה מקובלת להרי"ן

---

① אפי' לשם שנו האיך על פאות: א) תנא דאותנתו (ג) ב) ר'יאושיא (כג) ג) ר' חייא (כד)

② אפי' האומרות על הלוה "אומות" א) לתנא דאותנתו ב) ר'יאושיא ור' חייא

נוטא/מבנף "אומה"

נוטא/מבנף "אני קאמר" בספר הגאל לאף היה ברוך לאמנף לבבל "לא כך..." הגאל תשפיר ובאמר דונף נוטא: לבבל כל אד אחות הנעניין - לאחר לא יבלף בחורה לבחור אי ב' ונולאך בושב באחד אחיני

תשובות "אשיך דובא"

* הדיה על האיסור: התחלנו א - ב דוגאמו על ר'יאושיא כגל ג אמות נעניין דאותנתו. בעניין ל - 13 בהו סיום ליאמו על ר'יאושיא (דאר 13 אמות נעניין). כאן בן בעניין ל - 24 ביינו סיום ליאמו על ר' חייא (דבל ג אמות על ר'יאושיא) ר - 13 על ר'יאושיא. ר"ש 37" עסדר הוספות (לאמות (=) דבל"; תנאת סדר הוספות בבל"ם דבל"; תות על ר'יאושיא ור' חייא

ואימא מכעה זה המים . פי' כיון דקרא לא דייק לא כמר ולא כמר ות"ק והיכן כתיב מים בתורה וי"ל מושלח וכן הוא לומר (חיוב ה) ושלח מים על פני חוצות ותע"ג דשילח בעיניה כבהמה חייבי מ"מ מים נמי מסתמעי מיניה מדלפקיה רחמנא בהמה בלשון ושלח ולעיל דבעי במאי מוקמינן לה לא מני מוקמינן במים דכי נמי מוקמת במים מים לית להו לתוקומי במילי דשור מדכתיב בעיניה ות"ק והני מים ס"ד לי דמקשי עליה בדקתי דמיו וכמה רחמנא אשלם הוה ולי נכח שני גרמא בעלמא הוה כדתמרינן בהמבערתן (סנהדרין דף עז:) וי"ל דמיירי נכח שני וקמ"ל דנכח שני נמי חייב ת"ק כתר דמנו ולא דמי לכור כגון פותקין ביבותיהן דלקמן (דף י:) ותע"ג דאתי במה הלד הוה תמיעת דאיעיטרך לכותבו לחייב כליס דמכור לא הוה שמעינן והוה מני למיפרך מאי לא זה וזה שיש בהן רוח חיים תלת דכלתו הכי מכני כתיב מים נכעו . וא"ת כי כתיב נמי נכעו לא משתקמי' במים דמי דקתני נכעה כדדייק לעיל (דף נ:) בפי שן ו"ו"ל דלא שייך לאקשויי תלת גבי שן לדיתני נכעה שהכן עלמו נכעה דמכעה משמע מגלה [דכר אחר שיש מכוסה] לכל כמיס שייך פשיע ליעבת דמכעה שהמיס רוחמים קרויים מבעבעים : **שלשה** עבר אחות מזיקן .

ודיניהם י"ב דשומר כשומר שכר הוי לו כשומר חנם דהשתא . שומר חנם **שומר** פעור מן הכל תון מן הפשיעה שהל חייב בכל תון ממתה מחמת מלאכה ושמח שכר חייב במקלת בגניבה ואבידה ופעור בחומנין לכך נקט להו בזה הסדר ולא כסדר שבלאכ בפרקה :

תרי גווני חדם . ות"ק כיון דתני גווני חדם ליתני חדם ומה ר' לחבות בשור בקרן והמן והרגל וי"ל דניחא ליה לכלול כולם בשור כמו תנא דמתני' : **ועדים** זוממין . פירש ריב"ח לחפילו שילם על פי העדים זוממין חייבין דלא שייך בממון כחשר זמם ולא כחשר עשה דחפשר בחזרה ור"י מפרש דלא גריך להאי טעמא דגבי ממון מחייבין להו בק"ש דגבי ממון עושמין מן הדין והא דלחמרינן במכות (דף ה:) הכרו חין להכרגים היינו משום דהחם חין עושמין מן הדין" : **מנסך** . פליגי בה בהמקין (גיטין נב: ושם) חד חמר מנסך ממש וחד חמר מערב : הא

הבא נמי תני **אדם שמירת גופו עליו** מחקיף לה רב מרי **אימא מבעה** זה המים כדכתיב °בְּקִדְחוֹ אֵשׁ הַמַּיִם מים תַּבְעֶה אֵשׁ° מי כתיב מים נבעו, **תבעה אש** בחיב. מחקיף לה רב זביד **אימא מבעה** זה האש דכי כתיב "תִּבְעֶה" באש הוא דכתיב ? אי הכי מאי "המבעה" וההבער" וכי תימא פרושי קמפרש אי הכי "ארבעה" שלשה הוו וכי תימא חנא שור דאית ביה תרתי אי הכי **נלא זה** וזה שיש בהן רוח חיים אש מאי רוח חיים איתו ותו מאי **בהרי האש** : *תני רב אושעיא **שלשת עשר** אבות נזיקין שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר לוקח צעה ולויפי שכת ובושת וארבעה דמתני'-הא תליסר, ותנא בינן מ"ט לא תני בשלמא לשמואל, בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי אלא לרב ליתני? תנא אדם וכל מילי דאדם ולר' אושעיא נמי הא תני ליה "אדם": תרי גווני אדם-צנא "אדם דאזיק אדם, ותנא "אדם דאזיק שור, אי הכי שור נמי ליתני תרי גווני שור : ליתני 'שור דאזיק שור, וליתני 'שור דאזיק אדם: מאי בשלמא אדם דאזיק שור נזק הוא דמשלם, אדם דאזיק אדם משלם ארבעה דברים, אלא שור, מה לי 'שור דאזיק שור' מה לי 'שור דאזיק אדם' אידי ואידי נזק הוא דמשלם, והא **שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר** 'דאדם דאזיק שור' הוא * דקתני? תני הזיקא דבידים הזיקא דממילא *תני ר' חייא **עשרים וארבעה אבות** נזיקין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה וגנב וגזלן ועדים זוממין והאונס והמפתה ומוציא שם רע והמטמא והמרמה והמנסך והני תליסר-הא עשרים וארבעה, ורבי אושעיא מאי טעמא לא תני הני? במטונא קמיירי בקנסא לא קמיירי, וגנב, וגזלן, במטונא הוא ליתני? הא קתני ליה שומר חנם {והשואל} ורבי חייא נמי הא תנא ליה שומר חנם והשואל? תנ' 'ממונא דלאתא לידיה בהיתירא, וקתני 'ממונא דאתא לידיה באיסורא,

עדים

ר"ש תני אדם שמירת גופו עליו . והאי דקתני ושמירתן עליך לחמרת : **פיפת מבעה זה המים** . שחם שופך דמים מימיו לרה"ר וכח לחר ונטמפו כליו, חייב השופכן : **בקדוח אש המים** . כמו שהחם שורף דבר הגימם כגון זפת וגפוה וכל מיני רבב : **מים מבעה אש** . תורה אור וכמים שמבעבעים לח החם כשמוחנין מים על החם נעשים כמין חבעבועות הרימומות וסיפא דקרא הכי הוא "להודיע שמך לעריך" כן תודיע שמך לעריך כשהחבדם מן הטולם : **מי כתיב מים נכעו** . לשון רבים לליהוי משמע דמבעה חמים קלי שהן מבעבעין לח החם: **מבעה אש כתיב**. דמשמע שהחם מבעבע המים דחבעה לשון יחיד ולשון נקבה: **פרושי קא משמע**. המבעה זה ההבער: **דמים כיה תרתי** . שן ולגל וקרן לח קחמיר דכחמין לח קמיירי : **מאי לא זה וזה** . דקתני מחני' לשור ומבעה לא זה וזה שיש בהן רוח חיים"ואי מבעה היינו אש מי אית בו רוח חיים : **אמנם** . קרי להך דכתיב בקרח : **שומר חנם** . חייב בפשיעה והשואל חייב אפילו בחומנין ושוכר ושומר שכר חייבים בגניבה ואבידה וכ"ש בפשיעה וכללו כתיבי כדפרק השואל בבבא מליעא (דף צה:) פרשה בשומר חנם שניה בשומר שכר שניים בשואל, הלכך חבות ניהו, ולקמן בעי מאי ניהו הולדות : **נזק** . החובל בחבירו נותן לו מה שהוח שוה עבדיו פחות מבחמילה : **נער** . לומדין כמה לדם העומד ידו ליקלן ע"י חרב רולה ליתן כדי שיחקלקל לו ע"י סם לית ליה נער כולי האי : **וריפוי ושבת ובושת** . כללו בתי כולי האי : **ארבעה אבות נזיקין** . בפרק החובל (לקמן דף פה:) וכיון דכתיבי [שם] חבות נינהו : כל הך דר' חושעיח הוח עלמח מזיק דהכך ד' שומרין הן עלמם הזיקו הוחיל ולח שמרו כרחוי ובנזקין דחזיק גופו לח קמיירי מתני' : **מלח נרב** . דחמר מבעה זה לדם הוחיל ומיירי חנח דמתני' ליתני הכי : **מנח מדם** . מבעה דמתני' : **מנח לדם דחזיק שור** . כלומר נזקי ממון דהח "מבעה"=דומית דכור קתני וכור לח מיירי בנזקי לדם דלהמית פריה לגמרי כדחיתיח לקמן (דף עג:) "שור" ולח לדם"חמור" ולח כליס,ולדם דחזיק שור הַכָּתוּב בְּקַרְנָיו דקרי ליה "חב" בְּקַרְנָיו "ומכה נפש בהמה ישלמנה". **כשלמת מדם דחזיק שור כו'** . וכיון דלח דמי חיובינהו להדדי חני להו בחדתי : **מדם דחזיק מדם** . כגון ה' דכרים דחובל בחבירו ולקמיה פריך הח ד' שומרין דר' חושעיח מדם דחזיק שור הוח : **ורבי** . רבי חושעיח : **חבות דמתני'**=הזיק דבידים **מלמומי כפל** . חם המלח ממלח בידו הגנבה : **מלמומי מרבעה וממנה** . בטוכח ומוכר : **וגנב** . שמלם ע"פ עלמו ולימ מלם כפל חלח קרן בלבד וכגון שהודה מעלמו דמודה בקנס פעור דלחמרינן חלמ ירמיעון חלמים ישלם שניס והייגו קנס ולחמרינן כפ' מרובה (לקמן דף סה:) פרט למרבים חת עלמו : **וגזלן** . נמי חד הוח דכתיב והשיב חת הגזלה חשר גזל (ויקרח ה) : **פונס ומפתה** . כתיבי חמשים כקף כתיב בחומש (דכרים כב) וכמפתה כתיב (שמות כב) כקף יקקל כמוכר הכתולות כמוהר בתולים של חונס הייגו חמשים כקף : **מוליא שם רע** . כתיב ועגמו חותו מחת כקף (דכרים כב) : **ממנע** . תרומה : **מדמע** . תרומה בחולין : **ומנסך** . יין לע"ז ובמס' גיטין (דף נב:) מפרש חמתי לח קס ליה בדרבה מיניה . משמע מדמע ומנסך לח כתיבי בהדיח ולפ"ם הוו חבות שבכלל גזק הן וגזק ממון כתיב בחומש (ויקרח כד) מכה נפש בהמה ישלמנה ומנסך לח סיין ליכח למימר ה) שניהם ביין נסך שזרק בו דלח קמחכריה ולח מידי דהח מזכין ליה כר מדמי יין נסך שבו : **וממנע** . שמניע חרן בתרומת כהן דלפסדה מיניה : **וגנב** . המומר מעלמו וגזלן דלח מלמלי חלח קרן ליתני : **מנח ליה שומר חנם ושמואל**. להחם ממי שייך נזיקין בשומן שגנב חימן והבי היח בידו ומחרין בפרק מרובה (לקמן דף סו:) דמומן טעמח גנב כגנב ומומן טעמח גזלן כגזלן והח דקקט "והשואל" לאו דוקח דהח לח מכחח ליה דנפשר לח במומן טעמח גנב ולח במומן טעמח גזלן שהרי הוח שייב בכומיה : **דאחת לידיה בפיסיפס**. שומר חנם חע"ג דהחחת במומן טעמח גנב שגנבה היחמן מיהו מעיקרח כי חחת לידיה בהיתירה חחת לידיה וגנב וגזלן ממונח חחת לידיה בחיסורה :

עדים

"מחקיף" = ◇
"אימא מבעה" = △
נוסח/מבנה
"אמנם" = ▽
נוסח/מבנה
"ורבי חייא" = ⊲
נוסח/מבנה
"ומכה נפש בהמה ישלמנה" = △-△

כי שדים בור ביניהו חתיה כולהו. מה שפי' הקונטרס דאן לחתיה מכור ואם דכי פרכת מה לאם אכן מועדת לאכול בין רחוי לה בין שאין רחוי לה תאמר בשן שאין מועדת לאכול אלא ברחוי לה וקשה דלא לפסכתן שאינו רחוי בשן דאם אכלה דבר שאין רחוי לה לא הוי תולדה דשן אלא תולדה דקרן כיון דאין הנאה להזיקה ואי משכחת בשום ענין ניקוף מאם דמחייב אף באין רחוי ונראה דשן נמי אחי בפגעה דדיינת לו מאם לחודיה ומיהו י"ל לפירוש הקונטרס דשפיר פרכינן פירכא דלא שייכא בשן דכהאי גוונא פריך בהמוכל (לקמן דף פח.) גבי עבד ואשה מה לאשה שכן חיובה במילה לך מה שפירש בור יוכיח שאין מועד לדבר שאין רחוי לו כגון אדם קשה חרש דלא פטר אדם אלא ממיתה ולא מנזקין ועוד אמר מקום דפטר אדם אבל אין רחוי והלא אם נמי פטור טמון ועוד דלקמן (דף כ:) גבי תמר בשור מבור מנלא לרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור ואם משכחת ליה אדם אלא נרחה דאדם נמי חשוב רחוי לבור דרחוי לטמון בהבלה אבל כלים אין רחוי לא להבלה ולא לטמון ופ' הכלים חזקיה ליה לקמן דף כ: מ"מ יש כלים שאין מתקלקלים בהבלה וא"ת והיכי אמר מבור ואד מחיך מה לחיך שכן אין כח בשן אלא מעורב בו תאמר בהם דכח אחר מעורב בו דהוי קולא מדפריך בסמוך גבי אבנו וכיבו ומשתו מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו וי"ל דבור שנעשה בלא כח אחר חמור מאבנו וכיבו שלא הזיקו בהליכתן אלא לבתר דייתי ולא נעשו בור אלא ע"י כח אחר אבל הם שהולך ומזיק בהליכתו ע"י כח אחר חמור מבור שאין הולך ומזיק אלא במקומו והא דקאמר בסמוך הם תוכיח שכן כח אחר מעורב בו וחייב כ"ש לע"ג דכח אחר מעורב בו והכיבי ליה כיחוי בעלמו עושה הם בכל וחייב משום חיוי כ"ש לע"ג דכח אחר מעורב בו תשובים כיחוי בעלמו עושה הם הבור הזה בלא כח אחר אי נמי הייט דפריך מה לאם שכן כח אחר מעורב בו דיחיה "חמור יותר שע"י זה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן בחבנו וכיבו ומשתו וא"ת והיכי אחו כולהו מאם ובור מה לאם ובור שכן מעשיו גרמו לו כדמפרש לקמן גבי בור המתגלגל ואם נמי מעשיו גרמו לו שהדליק האש וי"ל דלא חשיב אם מעשיו גרמו לו כיון שהבור מסייעו וא"ת מבור ואדם נמי היכי אחו מה לבור ואדם שכן מעשיו גרמו לו וי"ל דאחו מבור ואדם יש לו נופל מן הגג ברוח שחייב מלויה דחייב כדאמר לקמן בסוף פרק שני (דף כז.) וא"ת מבור ורגל היכי אחי מה לבור ורגל שכן היזקו מצוי לקמן מתכיון בור היזקו מצוי וי"ל דאין בור היזקו מצוי בפני מלחכים ולא קאמר לקמן הכי אלא להזכיר מומרת אחת שהוה בבור וכוחל וחילן: **שכן** מועדין וכו'. יש לפרש שמצמלין נזק אלם דאם כן קרן נמי אחיא דלא כתיב אלא מפרס ר"ת דמועדין מהחילתן הייט שדרכן להזיק משא"כ בקרן דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי ל"ג* פגעה דניזקא קנסא ומ"ד אדרבה קרן עדיפא דניזקא ממונא שדרכו להזיק ולא קיימי בחזקת שימור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא אחיפרס היכא [לקמן טו.]

(ג') **להלכותיהן** דאי לא כתיב אלא נפקא מינה דאי מחד מהנך ובור הוה פטרי בהו כליאי ליף מחד מהנך ומאם הוה פטרי בהו טמון) ומהכי לא קתני אלא להגדיל תורה ויהדיר: **בור** לפטור בו אש לפטור בו את המטון. הוה מצי למימר לחייב בו את הכלים דאם לא תחי מבעלי חיים אלא מחד מהנך מנייהו ובור לפטור בו את הכלים: להלכותיהן. למה לי הזה מה שאין בזה: **לפוערן כרשות הרבים**. פוגעתא דרבי יהודה ורבנן לקמן בשילהי פרק שור שנגח את הפרה ולמיכתב דהא מכל חרי מנייהו לא נפק, דבולהו דרכן לילך ולהזיק לכך מבור, אלא לחייבי דדרים להלכות החביים נקט לה נמי: **לפטור בו אם מאדם**. כדדרשינן שור ולא חדם: **לחייבו כחרבעה דכריה**. לער ריפוי שבת וכוחם משח"כ בכל הני: **לפטור בו אם מטמון**. שאם היו בגדים טמונים בגדים פטור דכתיב ביה (שמות כב) "לו הקמה" ודרשינן בשילהי הכונס גלח לדיר (לקמן דף ס.) מה קמה בגלוי אף כל גלוי לאפוקי טמון דלא, מה שאין כן בשור ובור ומבעה, ורבי יהודה קא פליג "אם" לאחויי

לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מיניהו
הבר אמר חדא מתרתי לא אתי, אמר רבא
"וכולהו כי שדית 'בור' ביניהו אתיא כולהו
בשלמא הצד לבר מקרן משום דאיכא למיפרך
מה לכולהו "שכן מועדין מתחילתן, ולמאי
דאמר אדרבה קרן עדיפא שכוונתו להזיק
אפילו קרן נמי אתיא" אלא למאי הלכתא
כתבינהו רחמנא? להלכותיהן: קרן לחלק בין
תמה למועדת שן ורגל לפוטרין ברשות
הרבים בור לפטור בו את הכלים דולרבי
יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור, לפטור
בו את האדם אדם לחייבו בארבעה דברים
אש לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה
דמחייב על נזקי טמון באש, לאתויי מאי?
לאתויי

מקרן ובור דכי פרכת מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל קרן יוכיח מה לקרן שכן כוונתו להזיק יוכיח מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל שכן יוכיח מה לקרן שכן כוונתו להזיק יוכיח אלא מה לבור שכן מחילת הדין מה בור שחין דרכו לילך ולהזיק חייב חלו בכונס שדרכן לילך ולהזיק כ"ש מה לבור שכן מחילת עשייתו כו' וכן לי כתב רחמנא בור ואש חלו כולהו חיוך נמי לבר מקרן בהאי דיינת מה בור שחין דרכו לילך ולהזיק חייב, רגל ואם לא כל שכן, וכן אדם, מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר בכל חלו, אין תוכיח מה לאש שכן יש בו הגהה להזיק תאמר בכל חלו, בור תוכיח הלה השוה כו' חק לחי חביח כל חלו, אבל קרן לא חיחא מנייהו דחיכח למיפרך מה להלה השוה שבבור ואש שכן מועדים מחחילתן תאמר בקרן, וכן לי כתב רחמנא בור ואש חיחא כולהו מהא דיינת דבור לבר מקרן דכי פרכת מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר בכל חלו ואדם, רגל יוכיח מה לרגל שכן הזיקו מצוי בכל שעה היא מהלכת תאמר בכל חלו, בור יוכיח, וחזר הדין הלה השוה כו' חק לחי חביח כל חלו אבל קרן לא חיחא דמה להלה השוה שבאש שמועדין מחחילתן תאמר בקרן וכן לי כתב רחמנא שור ואש חיחא כולהו מהא דיינת דבור לבר מקרן דכי פרכת מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר בכל חלו ואדם, רגל יוכיח מה לרגל שכן הזיקו מצוי בכל שעה היא מהלכת תאמר בכל חלו, בור יוכיח, מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר בכל חלו ואדם, רגל יוכיח מה לרגל שכן הזיקו מצוי בכל שעה היא מהלכת תאמר בכל חלו, בור יוכיח, וחזר הדין הלה השוה שבאש שמועדין מחחילתן תאמר בקרן וכן לי כתב רחמנא שור ואש חיחא כולהו מהא דיינת דבור לבר מקרן דכי פרכת מה לבור שכן מחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל יכן ואדם, מה לאם שכן מועדת מחחילתה לאכול בין רחוי לה בין שאין רחוי לה תאמר בשן שאין מועדת לאכול אלא ברחוי לה וקשה דלא לפסכתן שאינו רחוי בשן דאם אכלה דבר שאין רחוי לה לא הוי תולדה דשן אלא תולדה דקרן כיון דאין הנאה להזיקה ואי משכחת בשום ענין ניקוף מאם דמחייב אף באין רחוי ונראה דשן נמי אחי בפגעה דדיינת לו מאם לחודיה ומיהו י"ל לפירוש הקונטרס דשפיר פרכינן פירכא דלא שייכא בשן דכהאי גוונא פריך בהמוכל (לקמן דף פח.) גבי עבד ואשה מה לאשה שכן חיובה במילה לך מה שפירש בור יוכיח שאין מועד לדבר שאין רחוי לו כגון אדם קשה חרש דלא פטר אדם אלא ממיתה ולא מנזקין ועוד אמר מקום דפטר אדם חשוב אין רחוי והלא אם נמי פטור טמון ועוד דלקמן (דף כ:) גבי תמר בשור מבור מנלא לרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור ואם משכחת ליה אדם אלא נרחה דאדם נמי חשוב רחוי לבור דרחוי לטמון בהבלה אבל כלים אין רחוי לא להבלה ולא לטמון ופ' הכלים חזקיה ליה לקמן דף כ: מ"מ יש כלים שאין מתקלקלים בהבלה וא"ת והיכי אמר מבור ואד מחיך מה לחיך שכן אין כח בשן אלא מעורב בו תאמר בהם דכח אחר מעורב בו דהוי קולא מדפריך בסמוך גבי אבנו וכיבו ומשתו מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו וי"ל דבור שנעשה בלא כח אחר חמור מאבנו וכיבו שלא הזיקו בהליכתן אלא לבתר דייתי ולא נעשו בור אלא ע"י כח אחר אבל הם שהולך ומזיק בהליכתו ע"י כח אחר חמור מבור שאין הולך ומזיק אלא במקומו והא דקאמר בסמוך הם תוכיח שכן כח אחר מעורב בו וחייב כ"ש לע"ג דכח אחר מעורב בו והכיבי ליה כיחוי בעלמו עושה הם בכל וחייב משום חיוי כ"ש לע"ג דכח אחר מעורב בו תשובים כיחוי בעלמו עושה הם הבור הזה בלא כח אחר אי נמי הייט דפריך מה לאם שכן כח אחר מעורב בו דיחיה "חמור יותר שע"י זה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן בחבנו וכיבו ומשתו וא"ת והיכי אחו כולהו מאם ובור מה לאם ובור שכן מעשיו גרמו לו כדמפרש לקמן גבי בור המתגלגל ואם נמי מעשיו גרמו לו שהדליק האש וי"ל דלא חשיב אם מעשיו גרמו לו כיון שהבור מסייעו וא"ת מבור ואדם נמי היכי אחו מה לבור ואדם שכן מעשיו גרמו לו וי"ל דאחו מבור ואדם יש לו נופל מן הגג ברוח שחייב מלויה דחייב כדאמר לקמן בסוף פרק שני (דף כז.) וא"ת מבור ורגל היכי אחי מה לבור ורגל שכן היזקו מצוי לקמן מתכיון בור היזקו מצוי וי"ל דאין בור היזקו מצוי בפני מלחכים ולא קאמר לקמן הכי אלא להזכיר מומרת אחת שהוה בבור וכוחל וחילן: **שכן** מועדין וכו'. יש לפרש שמצמלין נזק אלם דאם כן קרן נמי אחיא דלא כתיב אלא מפרס ר"ת דמועדין מהחילתן הייט שדרכן להזיק משא"כ בקרן דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי ל"ג* פגעה דניזקא קנסא ומ"ד אדרבה קרן עדיפא דניזקא ממונא שדרכו להזיק ולא קיימי בחזקת שימור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא אחיפרס היכא [לקמן טו.]

(ג') **להלכותיהן** דאי לא כתיב אלא נפקא מינה דאי מחד מהנך ובור הוה פטרי בהו כליאי ליף מחד מהנך ומאם הוה פטרי בהו טמון) ומהכי לא קתני אלא להגדיל תורה ויהדיר: **בור** לפטור בו אש לפטור בו את המטון. הוה מצי למימר לחייב בו את הכלים דאם לא תחי מבעלי חיים אלא מחד מהנך מנייהו ובור לפטור בו את הכלים: להלכותיהן. למה לי הזה מה שאין בזה: **לפוערן כרשות הרבים**. פוגעתא דרבי יהודה ורבנן לקמן בשילהי פרק שור שנגח את הפרה ולמיכתב דהא מכל חרי מנייהו לא נפק, דבולהו דרכן לילך ולהזיק לכך מבור, אלא לחייבי דדרים להלכות החביים נקט לה נמי: **לפטור בו אם מאדם**. כדדרשינן שור ולא חדם: **לחייבו כחרבעה דכריה**. לער ריפוי שבת וכוחם משח"כ בכל הני: **לפטור בו אם מטמון**. שאם היו בגדים טמונים בגדים פטור דכתיב ביה (שמות כב) "לו הקמה" ודרשינן בשילהי הכונס גלח לדיר (לקמן דף ס.) מה קמה בגלוי אף כל גלוי לאפוקי טמון דלא, מה שאין כן בשור ובור ומבעה, ורבי יהודה קא פליג "אם" לאחויי

לן א מיי' פ"ב מהלכות מזקי ממון הלכה ה סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' שפו סעיף ו: לח ב מיי' שם פ"ח הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ג ונועא לט ג מיי' שם הלכה ח טור ש"ע שם סעיף טו: ם ד ה מיי' שם פ"ג הלכה ח סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שפו סעיף כח: מא ו מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ג: מב ז מיי' פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יג:

רבינו חננאל

אמר רבא וכולהו כי שדיית בור ביניהו אתיין [כולהו מבור ומקרן] ברמקרן כו': מה שור ובור שדרכן להזיק ושמירתן עליך אף אני אביא האש. מה לשור שכן יש בו רוח חיים בור יוכיח שאין בו רוח חיים. מה לבור שתחלת עשייתו לנזק שור יוכיח וחזר הדין כו' וכן כולן. ואלא למאי הלכתא פלינהו רחמנא. ואוקמה רבא להלכותיהן. קרן לחלק בין [תמה] למועדת. שן ורגל לפוטרין ברשות הרבים בור לרבנן לפטור בו את הכלים. ולר' יהודה אש לרבנן לפטור בו את האדם. המטון כדבעינן למימר לקמן. לר' יהודה פי' שכן דרכו ליזק ולהזיק. רש"ל

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומאן דאמר כו' לא אתפרס כיכח. נ"ב הוא בדף הקודם:

* סיעתא לשמיא לשון ויזוק לשון נזקין

ד סיעתא לשמיא ל"ג בכל נזקין

ה סיעתא לשמיא ל"ג בכל נזקין

נתחוי ליחבה נירו. שאם ליחבה החם חריסתו של חבירו לו שכשכה חבניו חייב, כתבניס שייך לשון "שכשוך" שלא נמדפו לגמרי שכשכה ונדבקה החם בהן ושכשכה מעט כדתמרינן (חולין דף יז:) גבי פגימת שכין מכוכשכת מרוח לחת שלא נפגמה מכ' לדדין לגמרי ולהכי כתב חם לחייבו כהני דנפקא לן חם חתו חבדה" דלא שמעינן מהבך דמתניתין הא מילתא לחייבי בדבר שחייבו רחמי לה כגון הכא שחין עיקר חם בבך: **הלד השור שבכן שדרכן לזויק כו'.** דמשמע חם כל שדרכו להזיק ושמירתו עליך ומחי מיהא לאחויי: **היינו חם.** דחולדה חם היא דמחי שגא חם מינה, שכן כח לחר מעורב בה, הני נמי כח לחר כו': **כמר דנייחי.** מזקי בהן שור או חמור: **מי לאפקריה כין לרב כין לשמואל.** דפליגי בהפקר בפ' המניח חם הכד (לקמן דף כח:): **היינו טור.** דחרוייהו לחמרי כל חקלה שהפקיר נפקא לן מבור חמיב דכי היכי דחיזוק דבור הוא כרה"ך דהוי הפקר כדחמרינן בפ' שור שגנח חם הפרה (לקמן דף מט:) שעל עסקי כריית ופחיתה בתה לו חם כל חקלחו שהפקיר חייב דהא נמי לחילת עשייתן לנזק דהוה ליה לחסוקי לדעתייהו דסופו ליפול ברוח מלויה: **חם טוכים.** והיינו דנקט בחמרי' הלד השוה: **שבן דרכו לילך כו'.** לחכל לעו לח הזיקו כהליכתן חלח השור והחמור נחקל בהן: **ויחור בהן הדין.** דחיכח למפרך מה לבור שבן חין כח לחר מעורב בו, וחשיב בהלד השוה דחתניתין: **בורו שמגלגל.** כגון הניח לחבן כרה"ך ובעודה במקומה לח הזיקה וגללה רגלי לחדם וכדמה למקום לחר והזיקה שם: **מי נפלי דשולי מוקי כו'.** לח גרם והכי גרסינן היכי דמי מי לחפקריה כין לרב כין לשמואל כו': **מעשיו.** כרייתו גרמה לח ההיזק לחבל מעשיו של זה לח הזיקו חלח רגלי חדם וכהמה שגללוהו: **שור יוכיח.** שחין מעמה בעלים גרמו ההיזק חלח ממוחו הזיק והיינו הלד השוה דנקט בחתניתין: **כל חלו שמחרו.** וקחזיל ואזיל נהו חלו הפוחקים ביכוחיהם וגורפים מעורוחיהם כלומר כל חלו שחמרו חכמים שים לה רשות להסלוך ולהזיקן לרה"ר ואלו הן פוחקין ביכוחיהן פוחחין לעורוחיהן המקלחים שופכים שקופכין מחלריהן לרה"ר: **וגורפין מעורוחיהן.** ומחליכין זבליהן לרה"ר: **בימות הגשמים אין להם רשות.** מפני שהרחוב נהה והוה מקלקלו לבל בימות הגשמים שהרחובות מלוכלכות יש להן רשות: **ואע"פ שהרשות.** כ"ד מחליכין, אם הזיקו חייבין: **כאן בור.** שור

הגע שור לרגלו היכי קחמר שור יוכיח דהרשות חייב והח רגל לח מיחייב חלח ברשות הניזק ושם חין לו רשות וי"ל כגון שהלך ברה"ר והחיז והזיק ברה"ר דחייב כדחמרינן לקמן (דף יט:): **הבותל** ס"ע (שייך נע"ב) ס"ע לבור שבן שנגח ד' וה' (לקמן ד' מנ:): **מה** לבור שבן חלח ברשות. שהחילו עשתו ברשות וחת"ב הפקיר היינו חלח ברשות: **חחמר** בהני דברשות שור יוכיח. וח"ת למ"ד הבותל חייב חפילו ברשות הניזק ושם חין לו רשות וי"ל כגון שהלך ברה"ר והחיז ברה"ר דחייב כדחמרינן לקמן (דף יט:) ולח"ת חפילו ברשות הרבים והזיקו פטור מלשלם וכן כתוב בספרים של רש"י וכן בספר רב חלפס וכן עיקר לכל לותם דכתוב כהו חייב לשלם לה נהירה לכיון דבשלח הזהירו חייב לה יתכן להקל עליו לפוטרו ממה שמזהירין לותו לקון ולסתור: **חי** דלהפקיעהו בין לרב כין לשמואל חייב לשלם. ולח"ת והח דמשמע לקמן בהמניח (ד' כם:) דלכ"ע המפקיר נזקיו לחבר נפילת לותם דפטור והחי נמי לותם הוח דבכבין וגטיעה שעשה לה פשע כלום וי"ל כיון שהזהירו לקון ולסתור שלח יזקו ועבר הזמן הוי פושע והוי כמפקיר *נכסיו לחבר נפילת פגיעה:

היינו בור. לכתורה נרחה דמיירי כשהזיקו כותל ולילן בשעת נפילה גופה ולח"ת מדמה ליה לבור מדלח קחמר הכח מי נהלי דקחזלי קמזקי היינו חם ועוד דלי בהזיק דלחבר נפילה מיירי לחמי פטור מלשלם הלח כיון שנפלו מיד היה לו לסלקן ועוד דל"ל לח הוה ליה למיחני לקון ולסתור חלח נחנו לפנותו ולסלקו כיון דבהזיק לחבר נפילה חייבי חע"ג דבור לין הולך להזיק ולח הולכים ומזיקין ים לנו ללמדם מבור דעדיף היזק דידה שהולכים ומזיקין מבור שחיו הולך ומזיק חלח מזיק במקומו וגרחה דבהזיק לחבר נפילה

לאתויי ליחבה נירו וסכשבה אבניו: הצד השוה שבהן: **לאתויי אבי אבנו סבינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו, היכי דמי:** אי בהדי דקא אזלי קא מזקי **הניגף עשן–מאי שנא אש דכה אחר מעורב בו וממונך ושמירתו עליך, הני נמי כה אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך אלא בתר דנייחי, אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל הניגף בור–מאי שנא בור שבן תחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתן עליך, הני נמי תחילת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא דלא אפקרינהו, לשמואל *דאמר כולם מבורו למדנו הניגף בור לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שבן אין כח אחר מעורב בו תאמר בהני שבח אחר מעורב בהן אש תוכיח, מה לאש שבן דרכו לילך והזיק, בור תוכיח, שור יוכיח, אמר לאתויי בור* המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה, ה"ד אי דאפקרינהו, בין לרב בין לשמואל הניגף בור מאי שנא בור שבן תחילת עשייתו לנזק ושמירתו עליך אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו הניגף בור לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שבן שלא ברשות תאמר בהני דברשות שור יוכיח, אלא לעולם דלא אפקרינהו, ולא דמי לבור מה לבור שבן שלא ברשות תאמר בהני דברשות שור יוכיח, אלא לעולם דאפקרינהו

שור יוביח, מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק ובור תוכיח וחזר הדין ביבא אמר לאסויי הא דתנן *הבותל והאילן שנפלו לרה"ר והזיקו, פטור מלשלם, נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הבותל ונפלו: בתוך הזמן והזיקו פטור, לאחר הזמן חייב היכי דמי אי דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור דהזיקו מצוי ושמירתו עליך הני נמי הזיקן מצוי ושמירתן עליך אי דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור בעלמא דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק שור יוביח מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין: כשהזיק חב המזיק: "חב המזיק", חייב המזיק מיבעי ליה? אמר רב יהודה אמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא *קלילא: לשלם תשלומי נזק: *ת"ר "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית וקיי להקדש ור' ישמעאל אבל שמינה משלם שמינה אבל כחושה משלם שמינה? אמר רב אידי בר אבין הבא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה, השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה? ממוצא מחבירו עליו הראיה? אלא אמר רב אחא בר יעקב הבא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק ביזבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, ורבי ישמעאל *נאמר "שדה" למטה ונאמר "שדה" למעלה מה "שדה" האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, דהאי דקא משלם ורבי ישמעאל *אלמא *גזרה שוה ואני קרא: אחני גזרה שוה כדקאמינא, אלמא קרא כגון *דאית ליה למזיק עידית ויבורית, ועידית לניזק, ויבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק, דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה "תא את גבי מיזבורית" אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, *שור *דעדו אמר רחמנא "ולא שור של הקדש אלא לאומר "הרי עלי מנה לבדק הבית" דאתי נזבר ושקיל מעידית, לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

שור יוביח. שכדרכות כ"ד הוא מהלך כרה"ר שכרגי כל אדם יש לו רשות בכך ואם הזיק חייב לף לפי כ' והייגו לבור דמזקי: נתנו לו זמן. כ"ל: מאי שנא בור שכן הזיקו מצוי. שדרך שמפלין שם בהמות, ולפי קשיא הא מילתא דאמרן לעיל דרגל הזיקה מצוי תורה אור ולף בור, ללמד פירכא היא, דבור הזיקו מצוי מכל שור כ"כ כי רגל שכל שעה היא מהלכת: פחילם. בנין הכותל ועטיעת האילן לף היה לנזק: מיטב שדהו של ניזק. שאם תלקה ערוגה בשדהו ממין ערוגה משובחת של ניזק כמה יפה עכשיו עם פירותיה וכמה תהא יפה בלף פירות ונותן לו: לף כח שכמוב לגבות לנזקין מן העידית. של מזיק דממין ערוגה של ניזק לפי מה שהיא ואם מזיק בא ליתן לו לרקבו כדמי נזקו נותן לו מיטב שהותיו שהוא לוקח דמים: וקל וחומר להקדש. מפרש לקמן: וקפריך ורבי ישמעאל אכל ערוגה שמינה. ולאי דין הוא דלשלם שמינה: אכל כחושה. מי משלם שמינה כחשיה: כין שערוגות. ויש שם ערוגות שמינה וערוגות כחושה הרבה וכחושות ועשוות מעט ולא ידעינן הך ערוגה שאכלה מהי כיון: בשלמ משום דלף ידעינן משלם כג שמינה. כחשיה הא ניזק הוא מוליא מחבירו, ועליו הלחיה: פ"ג פלף שמר רב לחמ בר יצחק. מודה רבי ישמעאל דלף משלם לנזק דמי פרוגה לפי מה שהיא, וכהא פליג כגון כחושה משלם שמינה? אמר רב אידי בר אבין הבא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה, השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה? ממוצא מחבירו עליו הראיה? אלא אמר רב אחא בר יעקב הבא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק ביזבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, ורבי ישמעאל נאמר "שדה" למטה ונאמר "שדה" למעלה מה "שדה" האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, דהאי דקא משלם ורבי ישמעאל אלמא גזרה שוה ואני קרא: אחני גזרה שוה כדקאמינא, אלמא קרא כגון דאית ליה למזיק עידית ויבורית, ועידית לניזק, ויבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק, דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה "תא את גבי מיזבורית" אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, שור דעדו אמר רחמנא "ולא שור של הקדש אלא לאומר "הרי עלי מנה לבדק הבית" דאתי נזבר ושקיל מעידית, לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית וקיי להקדש ור' ישמעאל אבל שמינה משלם שמינה אבל כחושה משלם שמינה? אמר רב אידי בר אבין הבא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה, השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה? ממוצא מחבירו עליו הראיה? אלא אמר רב אחא בר יעקב הבא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק ביזבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, ורבי ישמעאל נאמר "שדה" למטה ונאמר "שדה" למעלה מה "שדה" האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, דהאי דקא משלם ורבי ישמעאל אלמא גזרה שוה ואני קרא: אחני גזרה שוה כדקאמינא, אלמא קרא כגון דאית ליה למזיק עידית ויבורית, ועידית לניזק, ויבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק, דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה "תא את גבי מיזבורית" אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, שור דעדו אמר רחמנא "ולא שור של הקדש אלא לאומר "הרי עלי מנה לבדק הבית" דאתי נזבר ושקיל מעידית, לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

נמי מלי לייתי ופטור מלשלם וכגון שלא נודע לבעליו שנפלו או ידעו ולא יכלו לסלקו כל כך מהר והא דלא קתני נתנו לו זמן לסלקו ולפטורו משום דכהזיק גופיה נמי מייתי ונתנו לו זמן לקוץ ולסתור ולפטורו קאמר והשתא לתי שפיר דמדמה ליה לבור טפי מלשלם ותף על גב דכשעת נפילה יש לדמותו לשם כמו לבור דמשלם חנוך כמה שלין כח לחר מעורב בו ומבור חנוך במה שלין מחילת עשייתן לנזק אלא לכך דימה אותו לבור משום דכהזיק דלאחר נפילה לין לדמותו כלל לשם אלא לבור:

חב חייב מיבעי ליה. כשחר דוכחין לא דייק הכי כגון *לין חבין לאדם אלא בפניו ותופס נב"ח במקום שחב לאחריס *דהשתא נמי דייק לשון חיוב תובה: **ורבי** ישמעאל לכל שמינה. פירוש בשלמא לכל שמינה משלם שמינה אלא לכל כחושה לחלי משלם שמינה לי נמי ס"ד כיון דכשמינה לין משלם אלא שמינה כמו שהזיק ולא קסיפן ליה לשלם יותר ממה שהזיק ח"כ כשאכל כחושה נמי לא לקסיפ לשלם יותר ממה שהזיק לשלם שמינה וא"ת לחלי טעי טפי בדברי ר' ישמעאל לומר שחם אכל כחושה משלם שמינה יותר מדברי ר' עקיבא דלמא רבי עקיבא קאמר נמי שחם אכל ערוגה כחושה משלם ערוגה שמינה שכשחזרו וי"ל לפיכך טעה בדברי רבי ישמעאל טפי משום דקאמר רבי עקיבא לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית משמע שמשמע מר' ישמעאל שכא הכתוב לחייב יותר ממה שהזיק כגון שחם לכל כחושה משלם שמינה:

כגון שהיתה עידית דניזק ביבורית דמזיק. ואיפכא לא מלי למימר דכ"ע מודו דחין משלם אלא עידית שיש לו ואין נרין לקטה כדאמרינן לקמן (ל' ז:) חין לו אלא זיבורית כולם גוברין מן הזיבורית ומיהו לי בשל עולם הן שמין המ"ל כגון דזיבורית דמזיק כעידית דעלמא דלר' עקיבא גוברין מן הזיבורית ולר' ישמעאל יהיב ליה מעידית דניזק ואפילו למ"ד בשלו הן שמין המ"ל דליה ליה למזיק כעידית דניזק דלמ"ד כסף לו מיטב ישלם כסף לרבי ישמעאל ולר' עקיבא לא ישלם ממיטב שלו: **שור** רעהו כו'. תימה ולוקמה בכן ורגל שהזיק לח ההקדש דהשם לא כתיב רעהו ומקרן ליכא למילף דחינה מועדת מהחילתה ובנזקה שה דחמת נחינה ישלם כסף נמי לא ילפינן דלא נתקבלה אלא לענין חשלומי מיטב דאי לכל מילי ליפסלו כולהו מטמון וכריס"ד וכליס ופסולי המוקדשין וי"ל דכולהו נזקין פטורין בהקדש כדמוכח בירושלמי ברים הניזקין דקאמר השם כמה אנן קיימין אי בהכשר נזקין הא חניא שור רעהו ולא שור של הקדש ואי בנזקי גופו הא חני רבי יוחנן להדיוט ואין נזקין לגבוה אלא בחומר הבי עלי מנה לבדק הבית דאתי נזבר ושקיל מעידית לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

רבינו חננאל

[מעלה. רבינא אמר [לאחוי הא דתנן] הבותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו [מלישלם] נתנו לו זמן [לקוץ את האילן ולסתור את הבותל] ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור לאחר הזמן חייב היכי דמי: לעולם

דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור דהזיקו מצוי ושמירתו עליך הני נמי הזיקן מצוי ושמירתן עליך אי דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור בעלמא דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק שור יוביח מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח וחזר הדין: כשהזיק חב המזיק: "חב המזיק", חייב המזיק מיבעי ליה? אמר רב יהודה אמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא *קלילא: לשלם תשלומי נזק: *ת"ר "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית וקיי להקדש ור' ישמעאל אבל שמינה משלם שמינה אבל כחושה משלם שמינה? אמר רב אידי בר אבין הבא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה, השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה? ממוצא מחבירו עליו הראיה? אלא אמר רב אחא בר יעקב הבא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק ביזבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, ורבי ישמעאל נאמר "שדה" למטה ונאמר "שדה" למעלה מה "שדה" האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, דהאי דקא משלם ורבי ישמעאל אלמא גזרה שוה ואני קרא: אחני גזרה שוה כדקאמינא, אלמא קרא כגון דאית ליה למזיק עידית ויבורית, ועידית לניזק, ויבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק, דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה "תא את גבי מיזבורית" אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, שור דעדו אמר רחמנא "ולא שור של הקדש אלא לאומר "הרי עלי מנה לבדק הבית" דאתי נזבר ושקיל מעידית, לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

הבא במאי עסקינן: נסיונות לספיר טיולת ר' ישמעאל ואוצרותיו עם לר'

נזיר/אמנה

גליון השי"ס

בבמ' מהני ג"ם. עי' ערכין פו ע"ש תוס' ד"ה פרט"ל ר' כתוספים:

נזיר/אמנה

נסיונות לספיר ר' ישמעאל ואוצרותיו עם לר'

[עי' רש"י שבת קנג: ד"ה קלין]

[ניזיון יח:] [שם: כ"מ י.]

[לקמן נט: ניזיון ממ: [ומפ כל השוגין]]

כג שמינה. בחמינה הא ניזק הוא מוליא מחבירו, ועליו הלחיה: פ"ג פלף שמר רב לחמ בר יצחק. מודה רבי ישמעאל דלף משלם לנזק דמי פרוגה לפי מה שהיא, וכהא פליג כגון כחושה משלם שמינה? אמר רב אידי בר אבין הבא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה, השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה? ממוצא מחבירו עליו הראיה? אלא אמר רב אחא בר יעקב הבא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק ביזבורית דמזיק ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, ורבי ישמעאל נאמר "שדה" למטה ונאמר "שדה" למעלה מה "שדה" האמור למטה דניזק ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם, דהאי דקא משלם ורבי ישמעאל אלמא גזרה שוה ואני קרא: אחני גזרה שוה כדקאמינא, אלמא קרא כגון דאית ליה למזיק עידית ויבורית, ועידית לניזק, ויבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק, דמשלם ליה ממיטב דידיה דלא מצי אמר ליה "תא את גבי מיזבורית" אלא גבי ממיטב ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, שור דעדו אמר רחמנא "ולא שור של הקדש אלא לאומר "הרי עלי מנה לבדק הבית" דאתי נזבר ושקיל מעידית, לא יהא אלא בעל חוב ובעל כרגל

[עי' תוספות ערכין פו. ד"ה שור רעהו]

* איקי דגנ: 1) דאית ליה למזיק עידית דניזק 2) ויבורית דמזיק

[לקמן נט:]

שור רעהו שמן הקדש שנגח את שור חבירו ומת, אם שור הקדש הוא יפדה ויקרב דמיו לבדק הבית, ואם שור חולין הוא יפדה ויחלוקו בעלים בדמיו, ואם שור הקדש הוא ישקל ויקרב דמיו לבדק הבית, ואם שור חולין הוא ישקל

וכעל חוב דינו כבינונים . במס' ניטין בפרק הנזקין (ד' מח:) : **וכי תימא קסבר ר"ש כו'.** לפילו הכי לא גמרינן הקדם מיניה לחיכא למיפרך מה לב"ח שכן יפה כחו בנזקין שההיזק הוא טובל בהזיקו מן העידית : **תלמר כהקדם שפורע כמו בנזקין** . דלא קשיל נזק מידי : **דתניא ר"ש בן מנסיא כו'** . ברים פירקין דשור שנגח [מרנעה וחמשה] : **משלם נזק שלם** . וקדרים ליה "לרעהו" הכי : שור של רעהו הוא דכי הוי מזיק שם לא משלם אלא חצי נזק אבל לי מזיק שור של הקדש משלם מזיק נזק שלם ואפילו שם וקאמר ר"ש דשקל הקדש מיטור דמי שורו מעידית קרקעות של מזיק : **דלמא דכ"ש בדניזק ציימינן** . ולא משלם ליה מזיק אלא זיכורית הוחיל והוא כפירות דניזק דמורה ר"ש לב' ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" של ניזק "ועידית" דקאמר ר"ש = עידית דניזק קאמר, ולא אמי לאיפלוגי עליה אלא בהקדש : **וכפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן פליגי** . דתמניה ר"ש לרבי ישמעאל דלא אייכי אלא בהזיק אבל בנזקי הקדם פטור ליה ואמי ר"ש לפלוגי עליה : **פ"ב מתי נא נב בכתובות** . דתמניא דבקרקע גופיה פליגי דלא בא הכתוב למעט אלא בהזיק ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ש אומר "מיטב שדהו" של מזיק ומיטב כרמו של ניזק : **רמי ליה אביי לרבא** . בחיב "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב אין מידי אחרינא לא והתניא *ישיר לרבות שוה כסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב "ישלם" בעל כרחו, א"ל אביי מי כתיב "ישלם" כתיב "מדעתו" משמע אלא אמר אביי כדמר אתניא דברי שהיו לובחים שדותיהם וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר: היכי דמי הוזל ארעתא דב"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו, אפילו טובא נמי ליפפי ליה דהא זול דב"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דבולי עלמא, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה, אפילו מיזבורים מתי ק"ו להקדם גריעותא הוא וקשה לפי' לחין זה גריעותא דלא תומרת דר"י פוטר לגמרי מזיק לת ההקדם ור"ע מחייבו ר"ש ולטנין מיטב נמי תסיבות הוא דמשלם ממיטב דניזק ולא מגרוע דניזק וגרסה לר"י דה"פ מתי ק"ו להקדם לטנין חיובא מזיק בהקדם לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא לא לטנין מיטב קאמר ולא הוא לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדם כיון דרבי ישמעאל היה מודה בכך לי לאו משום דפטור ליה לגמרי : **ישיב** לרבות שוה כסף. בפ"ק דקדושין (דף ח. ום.) דרשינן נמי הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ע"פ דף כ: בתוספות ד"ה בפרוסה) : **וישלם** מדעתו משמע . ות"ת דבפרק הזהוב (חולין ד' קנ: ושם ד"ה הנח) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא חני ישלם דברי ר' אליעזר ולא אמרת מדם חסידות שנו כאן וי"ל דהתם לא קאמר אלא דלא הוי מדם חסידות אלא בדין חייב ועוד אמר ר"ע דה"ק תנא חני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ולא אמרת מדם חסידות לא הוו פליגי רבנן ובלאו הכי לריך לפרש התם כן : **בזי** שהיו לו בתים כו' . לא מיירי בבתים שדר בהם אלא חנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) לון מחייבין לוחו למוכר ביתו ולכי תמכוהו :

אי דחייקור תרומה לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה . לפי על גב שחיטו מולה ליתן עליהם מחתים זוז לא יטול כלל לפי שגרם לעלמו ופשע דלא הוי ליה למיטל ולמיפק חזוזי חבל הם לא פשע לפילו שוות יותר ממחתים זוז יכול ליטול קודם שימכור בפחות משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימלא שיקנה חומם לכל הפחות בחלי המיטן וגרסינן בתר הכי לילימא דזיל תרומה דב"ע ודידיה נמי זל בהדייהו לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה פירוש לפילו הוזלו כל כך שלפילו המחלה לא יתנו לו לא ליספו ליה כיון דזל תרומה דב"ע ושוות מחתים זוז לפי הזול חלא דחייקור כ"ע לפילו טובא נמי ליספו ליה פי' לפילו מוכח

יובעל חוב בבינונית, וכי תימא סבר ר"ע כל בעל חוב נמי בעידית, אוכא למיפרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בנזקין תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין? לעולם דנגח תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך "שור רעהו" אמר רחמנא ולא שור של הקדש, ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא דתניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט פטור, שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, בין תם בין מועד, משלם נזק שלם

א"ר הכי"ר ישמעאל ור"ע, ממאי דבעידית דניזק וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סבר כרבנן? א"ב מאי "לא בא הכתוב" ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר רב אשי תניא בהדיא מיטב שדהו ומיטב ברמו ישלם" מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר "מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק: רמי ליה אביי לרבא בחיב "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב אין מידי אחרינא לא והתניא *ישיר לרבות שוה כסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב "ישלם" בעל כרחו, א"ל אביי מי כתיב "ישלם" כתיב "מדעתו" משמע אלא אמר אביי כדמר אתניא דברי שהיו לובחים שדותיהם וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר: היכי דמי הוזל ארעתא דב"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו, אפילו טובא נמי ליפפי ליה דהא זול דב"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה, אפילו

ורבי עקיבא סבר לה כר' שמעון. תימה לעיל (דף ה:) כי מוקי לה עדים זוממין כר"ע ליקשי לי ר"ע ליתני מרי גווני שור שור לחזיק שור דהדיוט ושור לחזיק שור דהקדש וי"ל דבהקדש לא קמיירי לך דקאי כי שמי סבר כר"ש לפרוך מה להדיוט שכן יפה כחו בנזקין חמס ולמחי דפי' דלא דרשינן כי יחכל פרט למזיק דלא מצלם כלל אלא משום דכתיב ישלם בעל כרחו, א"ל אביי מי כתיב "ישלם" כתיב "מדעתו" משמע אלא אמר אביי כדמר אתניא דברי שהיו לובחים שדותיהם וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר: היכי דמי הוזל ארעתא דב"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו, אפילו טובא נמי ליספו ליה דהא זול דב"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה, אפילו מיזבורים מתי ק"ו להקדם גריעותא הוא וקשה לפי' לחין זה גריעותא דלא תומרת דר"י פוטר לגמרי מזיק לת ההקדם ור"ע מחייבו ר"ש ולטנין מיטב נמי תסיבות הוא דמשלם ממיטב דניזק ולא מגרוע דניזק וגרסה לר"י דה"פ מתי ק"ו להקדם לטנין חיובא מזיק בהקדם לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא לא לטנין מיטב קאמר ולא הוא לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדם כיון דרבי ישמעאל היה מודה בכך לי לאו משום דפטור ליה לגמרי : **ישיב** לרבות שוה כסף. בפ"ק דקדושין (דף ח. ום.) דרשינן נמי הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ע"פ דף כ: בתוספות ד"ה בפרוסה) : **וישלם** מדעתו משמע . ות"ת דבפרק הזהוב (חולין ד' קנ: ושם ד"ה הנח) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא חני ישלם דברי ר' אליעזר ולא אמרת מדם חסידות שנו כאן וי"ל דהתם לא קאמר אלא דלא הוי מדם חסידות אלא בדין חייב ועוד אמר ר"ע דה"ק תנא חני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ולא אמרת מדם חסידות לא הוו פליגי רבנן ובלאו הכי לריך לפרש התם כן : **בזי** שהיו לו בתים כו' . לא מיירי בבתים שדר בהם אלא חנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) לון מחייבין לוחו למוכר ביתו ולכי תמכוהו :

אי דחייקור תרומה לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה . לפי על גב שחיטו מולה ליתן עליהם מחתים זוז לא יטול כלל לפי שגרם לעלמו ופשע דלא הוי ליה למיטל ולמיפק חזוזי חבל הם לא פשע לפילו שוות יותר ממחתים זוז יכול ליטול קודם שימכור בפחות משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימלא שיקנה חומם לכל הפחות בחלי המיטן וגרסינן בתר הכי לילימא דזיל תרומה דב"ע ודידיה נמי זל בהדייהו לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה פירוש לפילו הוזלו כל כך שלפילו המחלה לא יתנו לו לא ליספו ליה כיון דזל תרומה דב"ע ושוות מחתים זוז לפי הזול חלא דחייקור כ"ע לפילו טובא נמי ליספו ליה פי' לפילו מוכח

ולמא דכ"ש בדניזק ציימינן . ולא משלם ליה מזיק אלא זיכורית הוחיל והוא כפירות דניזק דמורה ר"ש לב' ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" של מזיק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר "מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של מזיק : **ועוד מאי לא בא הכתוב למעט אלא בהזיק** . דתמניה ר"ש לרבי ישמעאל דלא אייכי אלא בהזיק אבל בנזקי הקדם פטור ליה ואמי ר"ש לפלוגי עליה : **פ"ב מתי נא נב בכתובות** . דתמניא דבקרקע גופיה פליגי דלא בא הכתוב למעט אלא בהזיק ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר "מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של ניזק : **רמי ליה אביי לרבא** . בחיב "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב אין מידי אחרינא לא והתניא *ישיר לרבות שוה כסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב "ישלם" בעל כרחו, א"ל אביי מי כתיב "ישלם" כתיב "מדעתו" משמע אלא אמר אביי כדמר אתניא דברי שהיו לובחים שדותיהם וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר: היכי דמי הוזל ארעתא דב"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו, אפילו טובא נמי ליספו ליה דהא זול דב"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה, אפילו

ורבי עקיבא סבר לה כר' שמעון. תימה לעיל (דף ה:) כי מוקי לה עדים זוממין כר"ע ליקשי לי ר"ע ליתני מרי גווני שור שור לחזיק שור דהדיוט ושור לחזיק שור דהקדש וי"ל דבהקדש לא קמיירי לך דקאי כי שמי סבר כר"ש לפרוך מה להדיוט שכן יפה כחו בנזקין חמס ולמחי דפי' דלא דרשינן כי יחכל פרט למזיק דלא מצלם כלל אלא משום דכתיב ישלם בעל כרחו, א"ל אביי מי כתיב "ישלם" כתיב "מדעתו" משמע אלא אמר אביי כדמר אתניא דברי שהיו לובחים שדותיהם וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה והוי בה מר: היכי דמי הוזל ארעתא דב"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו, אפילו טובא נמי ליספו ליה דהא זול דב"ע נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה, אפילו מיזבורים מתי ק"ו להקדם גריעותא הוא וקשה לפי' לחין זה גריעותא דלא תומרת דר"י פוטר לגמרי מזיק לת ההקדם ור"ע מחייבו ר"ש ולטנין מיטב נמי תסיבות הוא דמשלם ממיטב דניזק ולא מגרוע דניזק וגרסה לר"י דה"פ מתי ק"ו להקדם לטנין חיובא מזיק בהקדם לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא לא לטנין מיטב קאמר ולא הוא לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדם כיון דרבי ישמעאל היה מודה בכך לי לאו משום דפטור ליה לגמרי : **ישיב** לרבות שוה כסף. בפ"ק דקדושין (דף ח. ום.) דרשינן נמי הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ע"פ דף כ: בתוספות ד"ה בפרוסה) : **וישלם** מדעתו משמע . ות"ת דבפרק הזהוב (חולין ד' קנ: ושם ד"ה הנח) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא חני ישלם דברי ר' אליעזר ולא אמרת מדם חסידות שנו כאן וי"ל דהתם לא קאמר אלא דלא הוי מדם חסידות אלא בדין חייב ועוד אמר ר"ע דה"ק תנא חני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ולא אמרת מדם חסידות לא הוו פליגי רבנן ובלאו הכי לריך לפרש התם כן : **בזי** שהיו לו בתים כו' . לא מיירי בבתים שדר בהם אלא חנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) לון מחייבין לוחו למוכר ביתו ולכי תמכוהו :

אי דחייקור תרומה לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה . לפי על גב שחיטו מולה ליתן עליהם מחתים זוז לא יטול כלל לפי שגרם לעלמו ופשע דלא הוי ליה למיטל ולמיפק חזוזי חבל הם לא פשע לפילו שוות יותר ממחתים זוז יכול ליטול קודם שימכור בפחות משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימלא שיקנה חומם לכל הפחות בחלי המיטן וגרסינן בתר הכי לילימא דזיל תרומה דב"ע ודידיה נמי זל בהדייהו לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה פירוש לפילו הוזלו כל כך שלפילו המחלה לא יתנו לו לא ליספו ליה כיון דזל תרומה דב"ע ושוות מחתים זוז לפי הזול חלא דחייקור כ"ע לפילו טובא נמי ליספו ליה פי' לפילו מוכח

ולמא דכ"ש בדניזק ציימינן . ולא משלם ליה מזיק אלא זיכורית הוחיל והוא כפירות דניזק דמורה ר"ש לב' ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" של מזיק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר "מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של מזיק : **ועוד מאי לא בא הכתוב למעט אלא בהזיק** . דתמניה ר"ש לרבי ישמעאל דלא אייכי אלא בהזיק אבל בנזקי הקדם פטור ליה ואמי ר"ש לפלוגי עליה : **פ"ב מתי נא נב בכתובות** . דתמניא דבקרקע גופיה פליגי דלא בא הכתוב למעט אלא בהזיק ישמעאל דלמר "מיטב שדהו" ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר "מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של ניזק : **רמי ליה אביי לרבא** . בחיב "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב אין מידי אחרינא לא והתניא *ישיר לרבות שוה כסף ואפילו סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב "ישלם"

אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה ואמר מר עלה לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא דרב"ע נטרי עד ניסן ומזבני והאי הואיל ואצטריכא ליה זוזי זבין כדהשתא, עד פלגא אורחיה למיזל, מפי לאו אורחיה למיזל והכא נמי גבי גזקא דינא בעידית ואי א"ל איתו הב לי בינונית מפי פורתא א"א שקלת כדינך, שקול כדהשתא, ואי לא, שקיל כיוקרא דלקמיה, מתקיף לה רב אחא בר יעקב א"כ הורעת כהן של נזקין אצל בינונית וזיבורית דרחמנא אמר ממיטב ואת אמרת מבינונית וזיבורית נמי לא אלא אמר רב אחא בר יעקב אי איכא לממיי לכ"ת מדמינן ליה בעל חוב דינא בבינונית ואי א"ל הב לי זיבורית מפי פורתא א"ל אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקיל כי יוקרא דלקמיה, מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא א"כ נעלת דלת בפני לוין דא"ל אילו הוו לי זוזי הוה שקלי כדהשתא השתא דזוזי גבך אשקול כיוקרא דלקמיה" אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אי איכא לממיי לכתובת אשה מדמינן דהא בתובת אשה דינה בזיבורית ואי אמרה ליה איהי "הב לי בינונית בציר פורתא" אמר לה "אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקלי כיוקרא דלקמיה} מכל מקום קשיא: אמר רבא כל דיהיב ליה, ממיטב דיהיב ליה, והא "מיטב שדרהו כתיב אלעי כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פרשוה כל מילי=מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי לבר מארעא דליתיב ליה ממיטב כי היכי דלקפוץ עלה זבינא: בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא בשהן שמין בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין, אליבא דרבי אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמיזק שיימינן, כי חבעי לך אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמיזק שיימינן מאי: מיטב שדהו אמר רחמנא למעוטי דניזק או דלמא למעוטי דעלמא אימיאמר ליה: רחמנא אמר מיטב שדהו ואת אמרת בשל עולם הן שמין איתיביה אין לו אלא עידית כולם גובין מן העידית, בינונית כולם גובין בינונית, זיבורית כולם גובין זיבורית, היו לו עידית ובינונית וזיבורים: נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, ובתובת אשה בזיבורית, עידית ובינונית: נזקין בעידית ב"ח ובתובת אשה בבינונית, בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית עידית

שיעורו מפי ממחלה מ"מ ליספו ליה עד שימצא למוכרן בשויין דמה שהין מוצא למוכרן בשויין לפי ערכותין לומו שהוא דחוק ואיתי דנרם לי דזוזי כו' לפילו טובא נמי לא ליספו ליה פי' לפילו הוזלו הרבה לא ליספו ליה כיון דשוים מחתים זוז וזול נמי דכ"ע ולי לתייקור לפילו פורתא נמי לא ליספו ליה. שהרי שוים קרקעותיו מחתים זוז: דביומי ניסן יקרי לרעתא. מפני שהלוקה ניר חורש לזרעו הקיץ וזורעו בחמרתן, וביומי תשרי זילי שהין סיפק לזורעו בלוחה שנה: וכין דלפעמא. בשהרי משום דלילטריך לזוזי הלכך עני לא הני ליטול שוה חלף ליכך הוזל וביומי ניסן שוים קרקעותיו מחתים ומשכיר לא הני הוזל ולכולי עלמא נמי לא הוי שוין השתא מחתים, הלכך משלימין לו עד מחתים והייט מחלה דעד פלגא אורחיה למיזל, מפי לא: ובכתב נמי גבי נזקין. נמי בהכי מיתברו קרני כגון דביומי ניסן יקרי לרעתא וביומי תשרי זול והזיק בהשרי שוה מנה וכא לגבות מנה מקרקעות המזיק ודיו בעידית כלכתיב מיטב: [שקול]. כי זול מכירים להשתא: ומי מ"ל. ניזק הב לי מבינונית מפי פורתא ממחי דבעית למיתב לי בעידית לא מצי למכפייה אלא מ"ל מזיק לי שקלת בעידית כי דיקר שקול כי השתא, ואי לא, שקול כי יוקרא דלקמיה ונהכי אתי "ניזק" לרבות סוכין דאי בעי למשקל ניזק סוכין כגון שים לו קרקע שמוך לאוהה ביוטים של מזיק וניחא ליה בה, שקיל לה כיוקרא דלקמיה דהא שוה כסף הוא כניסן ולהכי לילטריך לאכוי לאוקמה בהכי כדאמרן דסופה לייקר כניסן משום דאי אין סופה לייקר קרא למימר דיהיב לו שוה בסף כיוקרא דלקמיה: [שם]

מתני' נזקין בעידית ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית. נזקין בעידית ב"ח ובתובת אשה בבינונית, בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית. עידית ובינונית: נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, ובתובת אשה בזיבורית. עידית ובינונית וזיבורים: נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, ובתובת אשה בזיבורית. בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית. בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית. זיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית. עידית בינונית זיבורית

עידית	בינונית	זיבורית
עידית	בינונית	זיבורית
עידית	בינונית	זיבורית
עידית	בינונית	זיבורית

גמ' אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה. פירוש לפילו הוזל פורתא: דביומי ניסן יקרי לרעתא. וא"ת הכיצד מקום דכדפי הקונטרס לפי שיטרוס בקיץ ויזרע במרחשון אלא בתיס מאי חילוק יש בין ניסן לתשרי וי"ל שרגילין שייקרו בזמן שרגילין למכור הכתיס ולאחר שמכרו זילו: לבעל חוב מזדמין ליה. ולא שייך למפרך ת"ש הורעת כהן שלא יפה הכתוב כח בעל חוב אלא לדרכה הורע כמו דמדלוורייתא דינו בזיבורים: הב לי זיבורים מפי פורתא. לא גרסינן אי עידית כגון פורתא דאס כן מאי קפריך ת"ש נעלת דלת בפני לוין הלא אין דינו כלל בעידית דקיימא לן דינו בבינונים: לכתובת אשה מדמינן ליה. ס"ד דהוה מצי לאוקמי כבעל חוב דקאי ביה ודקאמר הב לי עידית כגון פורתא אלא לא יפה דמעמיד לה לפי שהתחיל והעמיד בנזקין ותח"כ בב"ח ניחא ליה למנקט בתרייהו כתובת אשה: אליבא דר' שמעון לא תיבעי לך דתניא שיימינן: כיון דילוף מג"ש דשדה שדה מוכיח בשדה אחר דהוי לניזק לר"ש אפשר דהא דקאמר דקמשלם לא אתא אלא לאשמועינן דניזק ה"ג

ואי כדקאמרת [ואי] כדאמרת מאי אתא

מיטב שדהו כתיב אלעי

מבי רב פרשוה כל מילי=מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי לבר מארעא דליתיב ליה ממיטב כי היכי דלקפוץ עלה זבינא

בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא בשהן שמין בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין, אליבא דרבי אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמיזק שיימינן, כי חבעי לך אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמיזק שיימינן מאי: מיטב שדהו אמר רחמנא למעוטי דניזק או דלמא למעוטי דעלמא אימיאמר ליה

רחמנא אמר מיטב שדהו ואת אמרת בשל עולם הן שמין איתיביה אין לו אלא עידית כולם גובין מן העידית, בינונית כולם גובין בינונית, זיבורית כולם גובין זיבורית, היו לו עידית ובינונים וזיבורים: נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, ובתובת אשה בזיבורית, עידית ובינונית: נזקין בעידית ב"ח ובתובת אשה בבינונית, בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית

עידית

עני זה דרכו וחס הוזלו טפי מחצילין ולא יפסיד: ותפוס לעני לעשן: ואם אמרו מכיונים ויבורים לא שקיל. כי השתא: לי מיכא נדמוי. להא דרכה: לבעל חוב מדמינן ליה דבעל חוב דינו בבינונים. בפרק הניזקין במסכת גיטין (דף מה:) והשתא חס בא בעל חוב לגבות מן הלוה כתפרי ות"ל ללוה הב לי זיבורים טפי פורתא כי היכי דליהוי שוה מלוה לחיים לי נגד בזולא דהשתא מי אמר ליה מי שקלת כו' ותי לא שקלת ביונים שקול כיוקרא דלקמיה: לכתובת אשה מדמינן ליה. וכגון שנתן לה גט בהפרי וזילו לתרתיהו והיתה כתובתה מחתים ודיוקה למיגבי מיזבורים כדמסקינן התם בפרק הניזקין: מכל מקום קשיא: כל דיהיב ליה ממיטב יפיב ליה. וכי פרע ליה סוכין יתן לו מסוכין משולין שלו: ובמה מיטב שדהו כתיב. ותי כדקאמרת לכתוב מיטב סהמת: כל מילי. דמטלטלין שיכול להוליכן ממקום זה למקום אחר הוי מיטב: מיזדכן בסהמת מהריטי. ולהכי לא כתיב מיטב אלא לגבי שדות ובהכי מתלי קראי בשדות ומיטב, וכמטלטלים לפי' סוכין: בשל מן שמין. התי עידית ויזיטרים: כשל שמין. והכוה דהוי עידית לדידיה דמזיק יהיב ליה ותי ליה עידית ויזיטרים ויזיטרי' זיבורים דידיה כעידית דעלמא לפילו הכי לא יהיב ליה מזיק אלא מעידית דידיה דכתב תרעתא דידיה לזלין: או בשל עולם הן שמין. ויהיב ליה מזיבורים שהרי לכל העולם הוא עידית: דאמר בדמיזק שיימינן. וכיון דשוים לך זיבורים כעידית דמיזק יהיב ליה מזיבורים: למעוטי דניזק. דלא לזלין בתר מיטב דמיזק הואיל ולא הוי מיטב לעולמא לא יהיב ליה מינה לבבל כי לעולמא הויא מיטב דמיזק יהיב ליה מינה לעיי"ג דהיב ליה עידית: או דלמא למעוטי נמי דעלמא. דשהרי דוקא וההיא דלגביה הויא עידית יהיב ליה: מ"ל מיטב שדהו אמר רחמנא. דלחזלין בתר תרעתא דידיה ויהיב ליה מעידית לרעתא ולא שיימינן בשל עולם: מין לו אלא עידית. כמי שהיו עניו בעל חוב וכתובת אשה ונזקין: וכתובת אשה כזיבורים. כמסכת גיטין בפרק הניזקין (דף מה:) תני טעמא דיותר מסתים רואה ליטא אשה רואה ליבמה:

עידית

מסורת הש"ס

נר א מיי' פ"ט מהלכות מכונות עניים הלכה מז עור שו"ע יו"ד סימן רנג ס"ג:

נה ב עוש"ע ח"מ סי' סיט סעיף ג:

נו ג סוש"ע ח"מ סי' קב סעיף ב ושעיף ג ועי"ש:

נז ד מיי' פ"ג מהלכות מיסות הלכה ג ופי"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין מה טוש"ע חו"מ סי' ק סעיף ב:

נח ה מיי' פ"ה מהלכות נזקי ממון הלכה י סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' סיט סעיף ג:

נט ו מיי' שם ופי"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה ג ופ"ד שם הלכה י סמג שם ועשין לד טוש"ע שם וסי' קנ סעיף ג וש"ם שם ובכ"מ:

ס ז מיי' פ"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קז סעיף ד:

סא ח מיי' שם הלכה ד סמג שם:

סב ט מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ שם:

רבינו חננאל

והוי בה רבה ופירשה בגמ' דביומי ניסן יקרא ארעא כו'. לבעל חוב מזדמין ליה בעל חוב דינו בבינונית. ואצ"ל הב לי זיבורית כשוי' דהשתא בתשרי כו' ודחי לה אם כן נעלת דלת בפני לוין כו' ותשובה היא. והדרינן לשמעתין בגמ' [מקום] קשיא. בפרקי' ישיב שמלמלי בינוני וכל שמלמלין פחות קונין ביה דאי מרבא בשלו הן שמין אי בשל עולם הן שמין. פי' כגון שהיו בינונית שלו בעידית דעלמא אי אשרת בשל עולם הן שמין דינו בבינונית ושמא ליה בשלו הן שמין. ואותיב ליה מהא דתניא נזקין בעידית ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית היו לו בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית ובתובת אשה בזיבורית

* האיבעיא שבתוקבעה

עדיות ויבורים נזקין בעדיות ובעל חוב ולכותם מצפ כיבורים · מדלוריימא ב"ח כיבורים כלקמן ורבנן הוא דתקון ליה כיבורים משום עגילא דלא לוון והיכא דליכ ליה כיבורים ליתא לתקנתא: **מצפה כיבורים** שלו כעדיות · דהא מיטב היא לו: **ומכרה** · לאחר הלוואה דמיטעבדא ליה כיבורים לב"ח מעיקרא כעוד שהיתה עדיה בידו: **לידי ולידי** שלא סיפה לו עדיות · וכ"ע כשל עולם הן שמין: **ולא קשיא כו'** · הא דקתני "ב"ח וכחובת אשה בזיבורים" דשויא כיבורים דידיה כעדיות דעלמא: **לידי ולידי** [כגון] **שפיפה כיבורים שלו כבינונים דעלמא** · ולא סיפה לו עדיה מהיכא ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמייתא סבר כשל עולם הן שמין ולמטו להכי שקיל ב"ח כבינונים כדיניה ולידך סבר כשלו הן שמין / ל"ת גרסינן לידי ולידי כגון שהיתה כיבורים שלו כעדיות דעלמא ומפרשינן ליה הכי לידי ולידי כשהיתה לו עדיה ומכרה ובהא פליגי דתנא דמתניתא קמייתא סבר כשלו הן שמין וכיון לדלידיה הולי כיבורים ולב"ג דלעלמא עדיה מיהא מצלם ותנא דבריימא סבר כשל עולם הן שמין ופשיט לשון רבותא: **כדעלמא קמיפלגי** · הנא כתרא ליה תקנתא דעולא שלא כתב קרא לחזל ולפילו הוי ליה כיבורים דעלמא הולי ליה כיבורים גמורה בין לדידיה בין לעלמא לפילו הכי ס"ל לעקלו ב"ח מיבורים: **מכרן לפ' ו' לב' בני מדם** · כיום ו' מי שהיה עליו נזקין וכחובת אשה וב"ח ואין לו עדיה כיבורים וזיבורים: **כולן נכנסו תחת הבעלים** · נכנסו בעקלוקות כדין המוכר ומי שלקח עדיים יפרע לניזק ולוקח כיבורים יגלם את המוב ולוקח זיבורים לא הכחובה: **מן לאחרון** · דלפי' שקלו קמלי עדיים וכיבורים מני מדתן להו בעקלוקות לנזקין וב"ח לא שלו זיבורים דלמר הגחתי לך מקום לגבות חימטו ומכן במסכת גיטין (דף מה:) אין כפרעים מכנסים משועבדים במקום שים בני חורין ולפי' הן זיבורים כי זכן הב"ד קמלי לתפייר זיבורים בני חורין ולב"פ דהדר לידבנא, כתר כתרא חזלין: **אין לו** · כדי סיפוק שלשתן אין לוחו קרקע שוה כל כך: **גוסס** · המוכר משלפניו: **לילימא כגון שמת** · בשטר אחד: **שמת לב' דליכא למימר מד מייייהו קדים** · שזה לקח בבוקר והלוו שניים בערב ומי למימטן שהחתי לך מקום: **למרת נכנסו תחת הבעלים** · הוחיל ואין כיכר בשטר המכר מי לקח לראשון: **שלא כוסס אחר זה** · בב' ימים · **נימא** · הלי לוקח אחר: **שהחתי לך מקום לגבות** · כי היכי דניזלו כולהו בתר זיבוריהו ולא ליזלו בתר עדיים: **שלקח עדיים כאחרונה** · דניחא ליה למיתב להו כדיניהו ולא ליזלו בתר **מעדיים** · כלומר מעדיים שנשתעבדה בה מורין בב' הלקוחות והוטל שיעבודן עליה: **ומי לא מפדרנא לשערא זיבורים למריה** · כי היכי דמהדרו למיגבא מיניה דאין נפרעין מכנסים משועבדים במקום שים בני מורין: **מי הכי** · דמשום הלי טעמא הוא: במקום

אי שהקה כו' ומי לא מהדרנא שעבד זיבורים למריה · לע"ג דבללו הכי אמה גביא מיבורים מ"מ לא מליא למימר ליה לכי מהדר כין נאין מפקיע כאה לבל ב"ח לא מני למימר לעקלו זיבורים מטעם דלי שהקה דכין דמפקיע כאו מני ח"ל לכי מהדר להו שעבד כמי מיבורים אמה רוצה ליתן לי לכך לא פריך כשמוך חלה מנזקין ולא מב"ח כדפירש הקונטרס [ועי' תוספות יבמות נז: ד"ה למאר] :

בדיעמי

ס"ל רב אשי אמר ל"ל אידי ואידי בשהיתה לו עדיות ומכרה ועיין ת"ם יבו' ד"ה כך כאן שלא היתה לו עדיות ומכרה לא אידי ואידי שלא היתה כו' ניטין נ [נ"ב קמה:]

[תוספתא דכתובות פ"ב ס"ג]

דבריה כך

ב"ג **אידי** ואידי בשלה היתה לו עדיות ומכרה הת דקוית ביטונים דידיה כעדיות דעלמא הת דלא קוית כו' · והת דקתמר אידי ואידי כגון שלא היתה לו עדיות ומכרה (*ג"י מכר"ם לת נעי כו' נגלא וי"ו ועי' כשפר פ"ו) · ולא קתני אידי ואידי כגון שלא היתה לו עדיות ומכרה לת דקתמר דהכי קאמר אידי ואידי כשלה

בדיתמי דלמא בני פרעון נינהו · [א] תע"ג אמאי מחזיר להם קרקע הוו להו כיתומים שקנו קרקע לאחר מיתת אביהן דלמא בעל חוב מוזר וגובה מהם ואף על גב דכשגבו קרקע בחובם אביהן חמרינן בית מוחלין (ב"ב דף קכה.) דבעל חוב מוזר וגובה מהן: **רצה** מזה גובה ומזה גובה · ותע"ג דתמרינן לין גובין מנכסים משועבדים כמקום שיש נכסים בני חורין לפי' הן זיבורים שלהי הכא דכולהו משעבדי ניהו:

אבל זבן עידית וזיבורים · נראה לתירוצי שפיר לפי' דסבירא ליה לרבי יהודה דיבורים שקנו בעידית ושייר עידית לעצמו הוי כאילו לא קנו כלל ולא הוי כמכר דבר שלא בא לעולם ולא הוי מכר כלל ולא קנו כלום ולא הוי אלא כמי שנתן לו מתנה על מנת שיחזיר לו מקצת ולא הוי מתנה ולא הוי מכר ולא הוי כלום

עפיקין · עורכין לומר שלנו היא : תייפא דקיטרי · שק קשורה *מלא רוח : ולישלח דלמרי לפיכך לכתריות נמי · לפי' קבל לתריות עליו דיש לומר הואיל וסופו לחזור עליו עכשיו נמי יחזור ויטלנו לפ"ה ליט יכול לחזור בו : דלמר ליה · מוכר : לתוי טרפך · שכתבו לך ב"ד שטר טירפא שכדין נטלו תורה אור

ויצאו עליה עפיקין: עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו, משהחזיק בה אין יכול להחזר בו מ"ט דאמר ליה חייתא דקטרי סברת וקבלת מאימת הואי הזקה [2]מבי דייש אמצרי ודוקא שלא באחריות אבל באחריות לא ואיבא דאמרי אפי' באחריות נמי דאמר ליה אחוי טירפך ואשלם לך הוא אמר או כסף או מיטב אית ליה לרבה משום דבעי למיפוק מיניה דרבי ישמעאל ור"ע דבעו לעיל בשמן שמן תותו (*ביומים) בשלו הן שמן כו' ועד הכא קמיירי וחוזל : שור כסף · ותם תמרם כסף : כדלים ליה · לת כסף ולת שדות : מפני דתימא ממרינן ליה · למזיק : זיל ערום וזכין · סוכין בכסף ואייתי ליה כסף קמ"ל : לענין מיטב · דהפי' יש לו עידית משלם בכסף לפי בעי : פיינו דרב פוגא · והוה ליה למימר וכן אמר רב אסי : ונעל קרקע · בשביל תוצות לתביסה : לחזיל פלי · לת : ונקיל מלגא בכספים · עם לתיו והייט דקאמר הכי הן בקרקע דבשל כספים נמי יפרע לתי תוכו של לתיו : פלי כרת ולפי לת כרת · בתמיה לעומר בשל כספים לת הוי כרת לפרוע תוב לתיו לתל בשל קרקע הוי כרת : אייכא דאמרי · דלתידך גיסא פרכינן דבשל כספים לת לייתייב דאמר ליה לבשל קרקע להכי אקלי כו' : לבני אתין שחלקו · בקרקע : וכא כ"ח ונטל חלק פחמד · דמשלם לו לאחר חלי חלקו לו קרקע לו משלק ליה בזוזי הכי הן בקרקע דמלי משלק ליה בזוזי בבקרקע : כמלא מחלוקת · לתתה תלוקה בכולה ותוזרים ותולקים בשוה החלק הנשאר : ויפר · לחד : רביע בקרקע · יחזיר לו רביע חלקו לו קרקע[3] לת מעות : ורביע במעות · (דף נ:) חלק ושפה בה מאתר ונתן נט ובשל : כיורדים דמו · ושל שייכים לפרוע הלכך מתיים חלקו יחזיר לו : אי לכלקותת דמו · ותין לו עליו כלום הלכך רביע מתותו חלק המניעו יפרע ה"ל בשפ ממון וכל ממון המוטל בספק תולקים ותין טוען עמו חלת רביע והלה יכול לשלקו לו בקרקע לו במעות · ל"ת[4]לרביע במעות ממש לבד רביע בקרקע ורביע"[5]הרי הן בקרקע"מספקא ליה לרבוותן דמו ותייב להחזיר לו מתיים חלקו קרקע ולת יכול לשלקו במעות לו בלקוחות דמו ומיהו לכלוקח בתתריות דמי ותייב להחזיר לו מתיים מה שתיבד תבל במעות יכול לשלקו הלכך יחזיר רביע בקרקע כיורדים ורביע במעות כמוכר בתתריות, ולשון רתשון שמעתי: שלים

תבל דבעל הקרקע בשפק ולת בעל הכספים, דמשלטוני דיימי לת משתעבדי לב"ח, פשיטא דעל דעת כן תלקו שתם יפסיד בעל הקרקע שיחזור על בעל הכספים :

ותרף חלקו של תחד מהם · ושם תחמר והת כל תחד תייב לפרוע תוב לחייבן ותין יכול לבטול חלק התחד כדקתני בפרק ים נוחלין (ב"ב דף קכד.) ילת עליהם שטר חוב בכור ותמן פי שנים ויש לומר דמיירי הכא שעשאו תפותיקי :

ורב תמר בטלה תחלוקת · משמע דלת מצי למלוקי בזוזי מדקתמר בטלה תחלוקת ותימה ס"ת מדרב תסי לתים ליה שיכול למלקו בזוזי כתותו רבינו שבטל מכח ירושה ויש לומר דרב תסי סבירא ליה דתפילו הוו יורדים מצי למלוקי בזוזי משום דתמר ליה תצל לבעל חוב כמי שמלקת בזוזי ורב תין תוסף לתותה שכבר תלקו בשעשאו תפותיקי לת מיירי כעין תפותיקי דהמקבל (ב"מ דף קי:) דמשמע התם דלת מצי משלק ליה בזוזי ותם תתמר מכל מקום יתן מעות ויפרע הקרקע מבעל חוב דקיימת לן בפרק המפקיד (שם דף לה:) דשומת הדרת לבעלים ויש לומר דשפקא מיגה היכת דזבנה לו תורתה דתמר התם דלת תדרת :

ביורשים הוו · דתי בלקוחות בתתריות הוו למתי תבטלה מחלוקת יבלם לו מעות : **רב** תסי מספקא ליה כו' · בלעזן רתשון פ"ה שבטל חלקו בקרקע לו במעות משום דמספקא ליה תי כיורדין הוו ותקה מכ"ל לגמרה שמספקא ליה לרב תסי בלל כיורדים למת פשיטא ליה דלתו כיורדים ניתנו ילת מספקא ליה תי הוו בלקוחות שלת בתתריות בתתריות לו בלקוחות

הלכך טובל רביע בקרקע ורביע במעות · דלת שייך ביה המוניא מחבירו עליו הרתיה : תילימת

*) [ועי' תוספות ב"ב נב: ד"ה תי לתיכא ותוסי לקמן מו: ד"ה פ"ש]

תוי כרב ורקרקע טובל אי לוקח הוי כשמואל ומעות יש לו · הלכך זה התצי שטובל מקבל רביע של חלקי מעות ורביע קרקע נמצא שני רביעים תצי ורב אסי תרתי מספקא ליה אי לוקח שלא באתריות ולית ליה ולא מידי · מרינן כולי האי לפרושי טעמא דרב אסי אבל בהדיא פסקינן באתריא פרק האיש לתבירו בית כור עפר אני טוכר לך והלבתא בשלה פחלוקת · אשר ר' זירא להידור מצוה עד שליש במצוה פי' אם נזדמן לו בלולב כפסק ולולב אחר מהודר בכפסק וחצי יש עליך להוסיף שליש מדמיו ולהתנאות במצות בלולב נאה: בעי רב אשי שליש מלבר שיהא הוא והשליש שלשה

[א] הום' ד"ה מכאתזיק כו' כ"ו אלא אלך כו"י כ"ג ד"ה ומפרש שפיכנו עם שמותיו [ב] שם בא"ד ונלא נתן מעות לתייבי · ג"כ ומכ"ש מפרש ד"ה ונלא נתנן מעות : [ג] בא"ד ולישנא דלמעמ ד"ה רב תוגא כו' לת קאי מידי ועי' תוספות ד"ה עד :

נבי מבשקה ליתי כיורדים · ע"י ב"ב סב ע"ב תוספות ד"ה תמצר :

[עי' פיכ"י כוזה ב"מ יד: כתובות נב.]

מהכת"ם מ"ו

[ועי' ג. (ומ"ב) לעיל]

[כ"ב קו] *מסורת"ם אונקלוס ויקרא כ"ה ל"ו אונקלוס בראשית ל"ז כ"ח ויקרא כ"ה ל"ז ומכילתא משפטים מסכתא דנזיקין פ"ב ד"ה לא תתן

[כתובות מה. ליאנא בתמיה ההוא חנא ניאנא]

[מסורת"ם אונקלוס בראשית ל"ז כ"ח ויקרא כ"ה ל"ז ומכילתא משפטים מסכתא דנזיקין פ"ב ד"ה לא תתן]

[עי' תוספות ד"ה ונלא נתן מעות לתייבי · ג"כ ומכ"ש מפרש ד"ה ונלא נתנן מעות :]

[עי' תוספות ב"ב נב: ד"ה תי לתיכא ותוסי לקמן מו: ד"ה פ"ש

אילימא שלים ביתו · מסתמא דעתן לריך לבזבז כל ממונו לקנות תכשיט לאשתו ולא ימלא בפחות והוי מנוה עוברת ולפילו שלים ביתו מסתמא דלא מחייב ותמהינן נמי (בתוספות דף ג.) המבזבז כל יכולו יותר מהומש וכוסה (דף מח:) תקיף ליה רבוסה דר"ג שקנה תכשיט בחלוף זוז : **אילן** תיכרמית ליה · לפילו מייבי בעשורייתה דרבי דכתיב בכרם מלילת הכסה (בתוספות דף סה.) מ"מ יהוע שלא היה חייב לבזבז כל כך :

עד שלים במנוה · פירוש [א] שלא מלא תכרוג כלוגו כמו שלשיעורו חכמים ואחד גדול ממנו שלים יקנהו :

משל הקב"ה · לוהל פירוש בעוה"ב : **בשור** קשור וכור מכוסה · פי' כרלוי לתי בשלא כרלוי לאו כלום היא ועוד מדפריך מ"ש הכא כלומר וכשמיהם היה להם ליפטור מדהדר מוקי לה בשור מוסר וכור מגולה :

שור עדיד לנגוחני · פרש"י לפי' מלאין וכן טור דרכו לנגוחני מלאין וקשה דע"כ בקבדו וכבשהו כרלוי מייבי כדפירש ולקמן (דף נב.) תנן כשהו כרלוי פטור ונרלה לפרש דדרכו לנגוחני ע"י תרס קלמר דגרע מעוס דמסר לתרס לכל נחלת לת גרע כ"כ דלין דרכו ללבות נחלת כמו שדרכו לנגוחני שור ולנתוני בור דכמה דשביק לה תרס מעמית עמית ותזיל :

ולרבי יוחנן דלמר לפי' מסר לו שלהבת פטור כו' · תימה מלי קשה ליה הת שלהבת לרבי יוחנן כמו נחלת לר"ל וכשור קשור ובור מכוסה יכול להעמידו ומעוס דתרס עביד לנחוני ולנתוני כמו שלמר לר"ל וי"ל דמסתמא דרבי יוחנן דפשר מעוס שהקטן שומרו ואין הקטן עושה היזק אלא מדרכה עושה שמירה והכהה ניחא דלא מיקרי לרבי יוחנן דמוקי לה בשור מוסר ובור מגולה אלמלי נקט שמסרו לתש"ו והת נלא מסרו נמי מייב דנקט מסרו לרכותא אע"פ שעשה שמירה קלת ובכהי סברת פלוגי : **חומר** בשור · הלי שור הייט קרן כדמוכת בכולה שמעתין : **ודרכו** לילך ולהזיק · הת דלא תשיב שהוא בעלי חיים מה שאין כן בכור מעוס דהוי בכלל ודרכו לילך ולהזיק וכוונתו להזיק לא שייך למתני גבי כור שאין בעלי חיים :

מה שאין כן בכור · שאין מעלם כופר וכן תם דקתני בסמוך מע"ב בתם וש"מ ונילף מעור ונשיב בכופר ולא בשאר מיני נזקין דלא תיכלת למימר שכן ב"ת הת מסקינן לקמן בפרק כילד (דף טו.) דתיכלת כופר ברגל שמע מינה דילפינן רגל מקרן ולא פרכינן מה לקרן שכן כוונתו להזיק וחייב ברה"ר ויש לומר דתם ובור פטורין דדרכן עליו ולא על בור עליו ולא על תם דדרכין לקמן בכוף כילד (שם) עליו ולא על התם וש"מ שור ולא תם דכתיב בבור למ"ל מ"ל מעליו ויש לומר דתיכלת שור ולא תם לפטור עבד שנפל בתוכו לו עובד כוכבים הקנוי לישראל : חומר

אלימא שליש ביתו, אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצותא ליתיב לכוליה ביתיה? **אלא** אמר ר' זירא "בהדור מצוה עד שליש במצוה, בעי רב אשי שליש מלגיו או שליש מלבר? תיקו, במערבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שליש משלו מבאן ואילך משל הקב"ה : **מתני'** כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו, הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו בהבשר כל נזקו. נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שהן של בני ברית, נכסים המיוחדים ובכל מקום תיץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ : **גמ'** תנן כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו, ביצד : שור וובור שנמסרו לחרש שוטה וקטן והזיקו חייב לשלם "מה שאין בן באש במאי עסקינן אלימא בשור קשור ובור מכוסה דכוותה גבי אש-גחלת, מאי שנא הבא ומאי שנא הבא, אלא בשור מותר ובור מגולה, דכוותה גבי אש-שלהבת, "מה שאין כן באש-דמטמר *והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה "לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל שלהבת חייב מ"ט דהא ברי הזיקא אלעומת בשור קשור ובור מכוסה ודכוותה גבי אש-גחלת ודקא אמרת מאי שנא הבא ומ"ש הבא? שור דרביה לנתוקי בור דרכיה לנתורי, גחלת כמה דשביק לה-מעמיא עמיא ואולא, ולר' יוחנן אמאי אפילו מסר לו שלהבת נמי = פטור דכוותה הבא בשור מותר ובור מגולה, מ"ש הבא ומ"ש הבא: התם צבתא דחרש קא גרים הבא לא צבתא דחרש קא גרים ת"ר חומר בשור מבבור, קל בור מבשור: חומר בשור מבבור -ששור משלם את הכופר, וחייב בשלשים של עבד; נגמר דינו אסור בהנאה ודרכו לילך ולהזיק, מה' שאין כן בבור חומר בבור מבשור-שבור תחילת עשייתו לנזק, ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור חומר

שלים ביתו · שחייב אדם לבזבז במלות לוכב לו לילים לו ספר תורה שלים מה שים לו : **כסידור מלוה עד שלים במלוה** · שאם מולח ב' ספרי תורות ולאחד הדור מהבירו יוסיף שלים הדמים ויקח לת ההדור דהלילת (שבת דף קנ:) זה לפי ואלטוהו התנלה לפניו במלות עשה לך ספר תורה נאה לולב נאה טלית נאה לילים נאה : **שלים מלגיו** · וכגון שם הקטן נמכר בשמה יוסיף שני דינרי דהייט שלים מלגיו שלים שבחוך הדמים ויקח לת ההדור : **או שלים מלבר** · הדמים יחלוק לשנים ויוסיף חלק שלישי משלו דהייט שם קטן נמכר בשמה יוסיף שלשה דינרין ויקח לת הגדול בשמה : **עד שלים משלו** · דהייט לוהו שלים שיוסיף בהידור מלוה משלו-הוא שלינו נפרע לו בחיי כדלמרינן "היום לעשותם" ולא היום ליעול שכרם' (ע"ז דף ג.) : **משלו ומילך** · מה שיוסיף בהידור יותר על שלים יפרע לו הקב"ה בחייו : **מתני' שחבתי בשמירתו** · שהתייבתי לשומרו : **הכשרתי לת נזקו** · כלומר שם היזק הכשרתי וזימנתי לוהו היזק שלא שמרתיו יפה כך מלתי "לישנא לחריתא" הכשרתי לת נזקו" עלי להכשיר ולתקן לת נזקו כלומר לני חייב לשלם · מפי סורי : **הכשרתי כמקום נזקו חבתי בשעבודי כו'** · הלי "הכשרתי" לא ליתיא להכשרתי קמיה דהא ודלי זימנתי הוא כלומר שם זימנתי לת מקום נזקו ע"פ שלא זימנתיו כולו חבתי לשלם לת נזקו שהכשר כל נזקו כאלו זימנתיו כולו וגמרת מפרש היכי דמי : **נכסים שאין בהם מעילה** · כלומר שם הזקתי נכסים שאין בהן מעילה לני חייב לשלם שם הזקתי נכסים שהן של בני ברית : **נכסים המיוחדים** · שים נכסים שלא מעלה עליהן הקהל שום הקדש ולא יפלו בגורל : **ובכל מקום** · אפי במזיק כמו שהזיקו נכסיו לת נכסי בני הבריח ולת נכסיו המיוחדין : **מן מרשות המיוחדת למזיק** · שאם נכנס שורו של ניזק ברשות המזיק והזיקו שור של מזיק פטור לימר ליה תורך ברשותי מלי בעי : **ורשות הניזק והמזיק** · מפרש בגמרא : **"כשפיוך חב "ספיוך"** · הלי דלמרינן ליה ברים פירקין לחתוי קרן, "וכהזיק חב המזיק לרשלן לת דלמרינן ליה ללמו יתירה היא : **גמ'** מי שאין כן בשם · כדמפרש לקמן : **נחלם** · שחינה בוערת ללת אם כן ליבה תוכה : **שלהבת** · שמסר "תור מלובה לחרש שוטה דפטור בתמיה : **והאמר ריש לקיש** · בהכונס לאן לדיר (לקמן נה:) : **לא שנו** · ההסולה הבעירה כיד תרס שוטה וקטן דפטור מדיני תדם : **אלא כשמסר לו בגחלת וליבה** · לוהה החרס : **כרי חזקה** · מלוכ היזקו לכל שהיא מזומנת להזיק : **כרי** · מזומן : **שור דרכיה לנתוקי** · והוה ליה לאתוקי אדעתיה שאפילו אין החרס מתירו קופו להחיל לת עלמו הלכך שמירה לשועה היא **נתילו, תרכא, תרכא**, חייב בעל השור : **לנפולי** · לנפול הלכך שמירה רעה היא **לתילו, גרלא, תרכא**, בעל הבור חייב-לשלם שלא שמרו כראוי : **מעמיד ומזיל** · ומתי לליבה תרס לא רמיא עליה דבעל גחלת לאתוקי אדעתיה : **ורבי יוחנן דלמר** · בהכונס אפילו מסר לו שלהבת פטור דהשתא מוקי להת דקתני "מה שאין כן בתם" בשלהבת ודכוותיה דמחייב גבי שור ובור = בשור מותר, ובור מגולה מאי שנא כו' : **פשם** · גבי בעירה : **נזקא דתרס קגריס** · תחיזתו של תרס גרמה ההבער שהוא נעלה והוליכה לגדים הכא לא נזקא דתרס קגריס שהשור הלך והזיק וכן הבור **ולא על ידי תרס היזק** : **נזקא** · תחיזתו וכתו מלמון נזקא שקוראין טניילא"ש : ל"ת גרס' לוותא של תרס שבחייבת טס השלהבת ולוותא שולא"ש כדלמרינן ליהי לוותא לאחרו (ב"ב דף כא.) : **כופר** · כמוותר שהמית בן תורין : **תמור כהגלה** · שם המית תדם כדלתיב "ובעל השור נקי"=כלומר שלתומר לתביריו פלוני יגלה נקי מכלשו ולתין לו בהן כלומר : **מה שאין כן בכור** · שאין בעל הבור חייב בתשלומי מיתת תדם כדלמרינן "שור" ולא תדם :

עין משפט נר מצוה

פ א ב סמג עשין מה טוש"ע ח"מ סימן שפ ונהגו שלין ל"ה וכהג"ה :

פא ג מיי' פ"ד מהלכות נזקי ממון הלכה ו סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ו :

מהנך

פב ד מיי' שם פ"ב הל' ח ועיין בהגהות ומ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ו :

פג ה ו מיי' שם פ"ד הל' ה סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ז :

פד ז מיי' שם פ"ד הל' ו סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ו :

פה ח מיי' שם פ"ב הלכה ח סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ג :

פו ט מיי' שם פ"ו הלכה ב סמג עשין סו :

מהנך

פז י מיי' שם פ"ח הל' ה ו סמג שם :

פח ב מיי' שם הל' ט :

גליון מהנך

גליון הש"ס

רבינו הננאל

שלשה כנון שהוספסדה על הכסף חצי נמצאו דמי לולב ג' חצאי כסף שהוא כסף וחצי · או שלים מלגיו שהוא כסף ושליש כסף נרע כ"ב לתין דרכו ללבות נחלת כמו שדרכו לנתוקי שור ולנתוני בור דכמה דשביק לה תרס מעמית ותזיל :

ולרבי יוחנן דלמר לפי' מסר לו שלהבת פטור כו' · תימה מלי קשה ליה הת שלהבת לרבי יוחנן כמו נחלת לר"ל וכשור קשור ובור מכוסה יכול להעמידו ומעוס דתרס עביד לנתוקי ולנתוני כמו שלמר לר"ל וי"ל דמסתמא דרבי יוחנן דפשר מעוס שהקטן שומרו ואין הקטן עושה היזק אלא מדרכה עושה שמירה והכהה ניחא דלא מיקרי לרבי יוחנן דמוקי לה בשור מוסר ובור מגולה אלמלי נקט שמסרו לתש"ו והת נלא מסרו נמי מייב דנקט מסרו לרכותא אע"פ שעשה שמירה קלת ובכהי סברת פלוגי : **חומר** בשור · הלי שור הייט

קרן כדמוכת בכולה שמעתין : **ודרכו** לילך ולהזיק · הת דלא תשיב שהוא בעלי חיים מה שאין כן בכור מעוס דהוי בכלל ודרכו לילך ולהזיק וכוונתו להזיק לא שייך למתני גבי כור שאין בעלי חיים :

מה שאין כן בכור · שאין מעלם כופר וכן תם דקתני בסמוך מע"ב בתם וש"מ ונילף מעור ונשיב בכופר ולא בשאר מיני נזקין דלא תיכלת למימר שכן ב"ת הת מסקינן לקמן בפרק כילד (דף טו.) דתיכלת כופר ברגל שמע מינה דילפינן רגל מקרן ולא פרכינן מה לקרן שכן כוונתו להזיק וחייב ברה"ר ויש לומר דתם ובור פטורין דדרכן עליו ולא על בור עליו ולא על התם דדרכין לקמן בכוף כילד (שם) עליו ולא על התם וש"מ שור ולא תם דכתיב בבור למ"ל מ"ל מעליו ויש לומר דתיכלת שור ולא תם לפטור עבד שנפל בתוכו לו עובד כוכבים הקנוי לישראל : חומר

אלימא שליש ביתו, אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצותא ליתיב לכוליה ביתיה? **אלא** אמר ר' זירא "בהדור מצוה עד שליש במצוה, בעי רב אשי שליש מלגיו או שליש מלבר? תיקו, במערבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שליש משלו מבאן ואילך משל הקב"ה : **מתני'** כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו, הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו בהבשר כל נזקו. נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שהן של בני ברית, נכסים המיוחדים ובכל מקום תיץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ : **גמ'** תנן כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו, ביצד : שור וובור שנמסרו לחרש שוטה וקטן והזיקו חייב לשלם "מה שאין בן באש במאי עסקינן אלימא בשור קשור ובור מכוסה דכוותה גבי אש-גחלת, מאי שנא הבא ומאי שנא הבא, אלא בשור מותר ובור מגולה, דכוותה גבי אש-שלהבת, "מה שאין כן באש-דמטמר *והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה "לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל שלהבת חייב מ"ט דהא ברי הזיקא אלעומת בשור קשור ובור מכוסה ודכוותה גבי אש-גחלת ודקא אמרת מאי שנא הבא ומ"ש הבא? שור דרביה לנתוקי בור דרכיה לנתורי, גחלת כמה דשביק לה-מעמיא עמיא ואולא, ולר' יוחנן אמאי אפילו מסר לו שלהבת נמי = פטור דכוותה הבא בשור מותר ובור מגולה, מ"ש הבא ומ"ש הבא: התם צבתא דחרש קא גרים הבא לא צבתא דחרש קא גרים ת"ר חומר בשור מבבור, קל בור מבשור: חומר בשור מבבור -ששור משלם את הכופר, וחייב בשלשים של עבד; נגמר דינו אסור בהנאה ודרכו לילך ולהזיק, מה' שאין כן בבור חומר בבור מבשור-שבור תחילת עשייתו לנזק, ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור חומר

שלים ביתו · שחייב אדם לבזבז במלות לוכב לו לילים לו ספר תורה שלים מה שים לו : **כסידור מלוה עד שלים במלוה** · שאם מולח ב' ספרי תורות ולאחד הדור מהבירו יוסיף שלים הדמים ויקח לת ההדור דהלילת (שבת דף קנ:) זה לפי ואלטוהו התנלה לפניו במלות עשה לך ספר תורה נאה לולב נאה טלית נאה לילים נאה : **שלים מלגיו** · וכגון שם הקטן נמכר בשמה יוסיף שני דינרי דהייט שלים מלגיו שלים שבחוך הדמים ויקח לת ההדור : **או שלים מלבר** · הדמים יחלוק לשנים ויוסיף חלק שלישי משלו דהייט שם קטן נמכר בשמה יוסיף שלשה דינרין ויקח לת הגדול בשמה : **עד שלים משלו** · דהייט לוהו שלים שיוסיף בהידור מלוה משלו-הוא שלינו נפרע לו בחיי כדלמרינן "היום לעשותם" ולא היום ליעול שכרם' (ע"ז דף ג.) : **משלו ומילך** · מה שיוסיף בהידור יותר על שלים יפרע לו הקב"ה בחייו : **מתני' שחבתי בשמירתו** · שהתייבתי לשומרו : **הכשרתי לת נזקו** · כלומר שם היזק הכשרתי וזימנתי לוהו היזק שלא שמרתיו יפה כך מלתי "לישנא לחריתא" הכשרתי לת נזקו" עלי להכשיר ולתקן לת נזקו כלומר לני חייב לשלם · מפי סורי : **הכשרתי כמקום נזקו חבתי בשעבודי כו'** · הלי "הכשרתי" לא ליתיא להכשרתי קמיה דהא ודלי זימנתי הוא כלומר שם זימנתי לת מקום נזקו ע"פ שלא זימנתיו כולו חבתי לשלם לת נזקו שהכשר כל נזקו כאלו זימנתיו כולו וגמרת מפרש היכי דמי : **נכסים שאין בהם מעילה** · כלומר שם הזקתי נכסים שאין בהן מעילה לני חייב לשלם שם הזקתי נכסים שהן של בני ברית : **נכסים המיוחדים** · שים נכסים שלא מעלה עליהן הקהל שום הקדש ולא יפלו בגורל : **ובכל מקום** · אפי במזיק כמו שהזיקו נכסיו לת נכסי בני הבריח ולת נכסיו המיוחדין : **מן מרשות המיוחדת למזיק** · שאם נכנס שורו של ניזק ברשות המזיק והזיקו שור של מזיק פטור לימר ליה תורך ברשותי מלי בעי : **ורשות הניזק והמזיק** · מפרש בגמרא : **"כשפיוך חב "ספיוך"** · הלי דלמרינן ליה ברים פירקין לחתוי קרן, "וכהזיק חב המזיק לרשלן לת דלמרינן ליה ללמו יתירה היא : **גמ'** מי שאין כן בשם · כדמפרש לקמן : **נחלם** · שחינה בוערת ללת אם כן ליבה תוכה : **שלהבת** · שמסר "תור מלובה לחרש שוטה דפטור בתמיה : **והאמר ריש לקיש** · בהכונס לאן לדיר (לקמן נה:) : **לא שנו** · ההסולה הבעירה כיד תרס שוטה וקטן דפטור מדיני תדם : **אלא כשמסר לו בגחלת וליבה** · לוהה החרס : **כרי חזקה** · מלוכ היזקו לכל שהיא מזומנת להזיק : **כרי** · מזומן : **שור דרכיה לנתוקי** · והוה ליה לאתוקי אדעתיה שאפילו אין החרס מתירו קופו להחיל לת עלמו הלכך שמירה לשועה היא **נתילו, תרכא, תרכא**, חייב בעל השור : **לנפולי** · לנפול הלכך שמירה רעה היא **לתילו, גרלא, תרכא**, בעל הבור חייב בתשלומי מיתת תדם כדלמרינן "שור" ולא תדם : **מעמיד ומזיל** · ומתי לליבה תרס לא רמיא עליה דבעל גחלת לאתוקי אדעתיה : **ורבי יוחנן דלמר** · בהכונס אפילו מסר לו שלהבת פטור דהשתא מוקי להת דקתני "מה שאין כן בתם" בשלהבת ודכוותיה דמחייב גבי שור ובור = בשור מותר, ובור מגולה מאי שנא כו' : **פשם** · גבי בעירה : **נזקא דתרס קגריס** · תחיזתו של תרס גרמה ההבער שהוא נעלה והוליכה לגדים הכא לא נזקא דתרס קגריס שהשור הלך והזיק וכן הבור **ולא על ידי תרס היזק** : **נזקא** · תחיזתו וכתו מלמון נזקא שקוראין טניילא"ש : ל"ת גרס' לוותא של תרס שבחייבת טס השלהבת ולוותא שולא"ש כדלמרינן ליהי לוותא לאחרו (ב"ב דף כא.) : **כופר** · כמוותר שהמית בן תורין : **תמור כהגלה** · שם המית תדם כדלתיב "ובעל השור נקי"=כלומר שלתומר לתביריו פלוני יגלה נקי מכלשו ולתין לו בהן כלומר : **מה שאין כן בכור** · שאין בעל הבור חייב בתשלומי מיתת תדם כדלמרינן "שור" ולא תדם :

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה עד · פי' ט'. נ"ב ודעם ז"ל כפירש"י :

לקמן כב: [ע"ש]

פירוש המשנה בבא"ק

טול בור

טול אש

אב בור

יפה"ל גרס תור

מה שאין כן בשן וכו'. הא דלא תני שהשור ב"ח משום דהוי בכלל חומר · דשייר טומן · דפשוט בשן ושור ושור חייב ופ"ש כגון בשעה שור מלא כלים ומכרן וכן שן שור מלא אבנים חייב ולא תני אלא דבר המיוחד בשן ולא בשור ולא בשאר מזיקין · שהשור משלם נזקי תמותה ושאר מזיקין אין משלמין נזקי תמותה · ולא תני אלא דבר המיוחד בשן

צר א ב ג מיי' ס"ו מהל' מכל' מוכל ומוזק הלכה טו סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפ"ח סעי' צה ד מיי' פ"ד מהל' רוצח ושמירת נפש הלכה ו סמג לאוין קכב : צו ה מיי' פ"ו מהל' מוקי ממון הלכה יב סמג עשין סח טור ש"ע ח"מ סי' תג סעיף ח : צז ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב :

רבינו חננאל

וכי אין מכשיר מקצת נוק וחייב בכל אלא זה והתניא חמשה שישבו על פספל אחד ולא שברוהו ובא אחר וישב עמהן ושברו אחרון חייב . ואתיען לדהייה כרדחיין מסר שורו לה' בני א ד ם ומרבה בחבילות ואוקימנא דזינא מיזנא ובלא איהו לא מיתבר מהו דתימא כיון דלאו כגופו דמי קס"ל . אוקימנא להא דת"ר הכשותי מקצת נוקי כו' כרבנן ולא כרבי ואקשי' והתניא הבוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה [ומת] פטורין ר' יהודה בן בתירא אומר אחרון שקירב מיתתו [חייב] הנה ר"י בן בתירא סבר המכשיר במקצת נוק חייב בכולי נמקיה לדידיה ופסקינן דתינן לה מיהודאה ופוקמינן לדתניא מרבנן ולוקמה כר' יהודה בן בתירא דתניא יחיד לא : פיס' חבתי בתשלומי נוקו . דייקינן מסתמי שאינו חייב בכל הנוק אלא בתשלומו כגון האדתניא חשלומי נוק כשבעלין ס פ ס ל י ן בבבלי ואפקה ר' אסי בסמכה [נסק] בהמה ישלמנה . רב כהנא משום לה פוהא הפרפה לא ישלם כלומר מה ש ח י ת ה שוה ער שנעשית פרפה לא ישלם*) רב חזקיה אמר והמת יהיה לו לניזק . וכן תנא דבי חזקיה . ואסיקנא אי סלקאדעתך ניבלה דמזיק הוי ליכתוב רחמנא שלם ישלם שור תחת השור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי ש"מ לניזק . וצריכא . דאי כתב רחמנא שור תחת השור והמת יהיה לו ש"מ לניזק . אבל בהמה דלא שכיחא אימא לא צריכא . דאי כתב רחמנא שור תחת השור והמת יהיה לו למה לי ש"מ לניזק . אבל בהמה דש

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא יא

מסורת הש"ס

ופטור · דשומר שכר פטור בתוגסין דכתיב ביה ומת או נשבר או נשבה אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (שמות כב) : יביא עדודה · נבילה : לכ"ד · לשומה כמה היתה שוה ומכי משמע קרא יביאהו עד יביא העדודה דכתיב (נחמיה ח) "בשכל יהלכו עד" דהיינו עד כדמתרגמינן עדלתא,מפי תורה אור מורי : מאי לאו כהא קמיפלגי · דבתוגסין הא ודאי לית ליה פליג אהא שתול למימר דאפי' נטרפה בתוגם יהא מייב לתין שומר שכר מייב בתוגסין אלא ה"ק תם נטרפה כפשיעה שיהא בר תשלומין יביא עדודה ויוסיף מביתו על הדמיים שהיה שוה בשעת מיתה דאי משום דמיים להשתח לית ליה נבילות אחריינא יהיב ליה כל שכן הא,אלא לפתח נבילה אחת ות"ח דלא מפיק ליה להך דרשה שכר פתח נבילה דמזיק הוי , הלכך לא מצי לאוקמי לקרא להך דרשה דאי משום דמיים להשתח לא מיתסרי הא תניא יביא עדים שנטרפה באונס ופטור שאול אומר יביא עדודה לב"ד מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר דמזיק הוי ,לא, דכ"ע דניזק והבא בטורה נבילה קמיפלגי והתניא אחדים אומדים "מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו ת"ל "כסף ישיב לבעליו והמת אמר ליה אביי לרבא האי טורח נבילה ה"ד אילימא בבבירא שויא זוזא ואגודא שויא ארבע ,כי טרח, בדנפשיה טרח? א"ל לא צריכא בבבירא שויא זוזא ואגודא נמי שויא זוזא , ומי איכא כה"ג? אין דהא אמרי אינשי "בשורא בטחא=בזוזא ,בשורא בדברא=בזוזא *אמר שמואל "אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין , ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי איבעיא להו ה"ק:אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה"ק ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי? ת"ש *דההוא גברא דשאיל גרנא מחבריה תברה ,אתא לקמיה דרב ,א"ל זיל שלים ליה נרנא מעליא, שמ"ע אין שמין אברבה מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב:דינא הכי ? *ישתיק שמ"ע שמין,איתמר אמר עולא א"ר אלעזר *שמין לגנב ולגזלן רב פפי אמר אין שמין והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן "אבל לישואל שמין כדרב כהנא ורב אסי/ ואמר עולא א"ר אלעזר "שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני "מונין לה מן הראשון"א"ל רבא מה דעתך לחזמרא, חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבא לחוש חשש, מימנא לא ממניא אלא לשני,מאי כמ"ל "דאין מקצתה שליא בלא ולד תנינא "שליא שיצתה מקצתה יאסורה באכילה-סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה ?אי ממתני' הוה אמינא דיש

יביא עדים שנטרפה באונס ופטור שאול אומר יביא עדודה לב"ד מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר דמזיק הוי ,לא, דכ"ע דניזק והבא בטורה נבילה קמיפלגי והתניא אחדים אומדים "מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו ת"ל "כסף ישיב לבעליו והמת אמר ליה אביי לרבא האי טורח נבילה ה"ד אילימא בבבירא שויא זוזא ואגודא שויא ארבע ,כי טרח, בדנפשיה טרח? א"ל לא צריכא בבבירא שויא זוזא ואגודא נמי שויא זוזא , ומי איכא כה"ג? אין דהא אמרי אינשי "בשורא בטחא=בזוזא ,בשורא בדברא=בזוזא *אמר שמואל "אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין , ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי איבעיא להו ה"ק:אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה"ק ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי? ת"ש *דההוא גברא דשאיל גרנא מחבריה תברה ,אתא לקמיה דרב ,א"ל זיל שלים ליה נרנא מעליא, שמ"ע אין שמין אברבה מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב:דינא הכי ? *ישתיק שמ"ע שמין,איתמר אמר עולא א"ר אלעזר *שמין לגנב ולגזלן רב פפי אמר אין שמין והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן "אבל לישואל שמין כדרב כהנא ורב אסי/ ואמר עולא א"ר אלעזר "שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני "מונין לה מן הראשון"א"ל רבא מה דעתך לחזמרא, חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון אלא אמר רבא לחוש חשש, מימנא לא ממניא אלא לשני,מאי כמ"ל "דאין מקצתה שליא בלא ולד תנינא "שליא שיצתה מקצתה יאסורה באכילה-סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה ?אי ממתני' הוה אמינא

דאין מקצת שליא בלא ולד · ות"ק ל"ל דאמר מושמן מסוס דאין מקצת שליא בלא ולד אבל ולד לא הכל אם היה מקצת שליא בלא ולד לא היתה מושמת ה"ד אי בריה"ב אפי' בחד מקצתה מטהרי' ואי בריה"י אפי' בכפק מקצת שליא בלא ולד אפי' כפק כפק מקצת שליא בלא ולד אפי' הכי תנן (סהדות פ"ג מ"ד) כל ספיקות שהתה יכול להרכות בריה"י אפי' ספק ספיקות טמא וי"ל דמשמעון מיירי לענין לאוסרה לבעלה :

שליא שיצתה מקצתה לאוסרה בהכילה · פי' לאוסרה אפי' מה שבפנים דמשמ בתוכו מקצת שליא יש לחוש שמ ולד והוי כולו כיולד ולא קריגן ביה כל כבהמה תחלתו לחם ים מקצת שליא בלא ולד היה לנו להחיר מטעם ס"ם דימה דסוגיא דהכא מוכח דמרי ר' לעזר בשליא שיצתה מקצתה אי הוי ס"ם בהכילה ובסוף בהמה המקצה (תוגן עז:) ממשע דלפילו בם"ם מחר רבי לעזר דעל פך משנה דשליא שיצתה מקצתה קאמר ר' לעזר לא שנו אלא בשאין קטורה בולד אבל קטורה בולד אין חוששין לולד אחר ובשאין קטורה ע"כ לא הוי אלא ס"ם כדקתני בבריית דקתני התם שמת ניומת שפיר של שליא כו' וא"כ בשאין קטורה תמתי דשמת אין סם ולד אחר אפי' יש סם ולד אחר שמת לא יצא כולו וי"ל בבריית דקתני התם שמת כו' מיירי בשליא של אחר הולד ור' לעזר מייר בשליא שקודם הולד דודאי יש סם ולד אחר כשאין קטורה בה כדאמרין בהמפלת (נדה דף טו:) דלא אמרין אם השליא בולד אלא בשליא הבאה אחר הולד ושוד י"ל דהתם אמרי בם"ם שמת [כך] סימן ולד בהמה · וא"ת ואמאי תולה בהמה בהמה כדתנן בהלוקח (בכורות דף יט:) סימן ולד בבהמה שליא ובאשה ולד בבהמה שליא ובאשה ולד בבהמה סימן ולד בבהמה שליא ובאשה ולד בבהמה סימן ולד בבהמה שליא ובאשה ולד בבהמה סימן

גזירה מקלתה לגו כולה · לגו דוקא לאיך נוכל לעטות להחיר כולה אגב ביאיתה מקלתה היולה לאסור מדאורייתא ולא קאמרינן גזירה מה שבפנים לגו מה שבחוץ ועוד לי גזירין לגו כולה בחצה נמי לגזור אלא י"ל דלגו רובא קאמרינן דלי גזירה ביציא

לכתר דנפק · ר"נ: **אמר להו עולא** · ליוכחין לפניו: **הכי אמר ר' אלעזר מפיטי מיפטי** · דיעבדא כמקרקעי דמי · **משתמטין עולא** · כשמעו ממני ויגיד לו "משום דס"ל עבדא כמטלטלי דמי ומחייבינן הוא שמא לקפחתו בהלכות ובקושיות: **טוס עוכדא ואגבו דייני דנהרדעא** · לפי' מיתמי: **הא עולא** תורה אור והא ר' אלעזר כו' · דכולהו סבירי להו כמקרקעי דמו: **מר** · דאמר כמטלטלי כמאן ס"ל: **פרווזבול** · מפרש בגיטין (דף לו·) שתיקן הלל הזקן פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית המלוה: **חל על הקרקע** · דכיון דלא מתוסרי גובינן מיה וזה כתב לו עליהן שכל חוב שיש לו עליו מיגבו כל זמן שירצה קיימי ברשותיה דמלוה: **נקנין עם הקרקע** · הם מכר לו קרקע ומטלטלין והחזיק בקרקע קנה מטלטלין אע"פ שלא משך: **ואין נקנין עם העבדים** · שהם החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין שעדיין לא עשה כל מלאכתו ויכול למכור למטלטלין בלבד ולא יקנו העבדים עד שימשוך: **ס"ג בקרקע לא קנה עבדים** · ואע"ג דס"ל להלן שנה עבדים כמטלטלין דמי אפ"ה לא קנה אלא ס"ג עומד בתוכה כשעה שהחזיק בה כדמפרש לקמן שהי' מטלטלי דניידי מטלטלי אלא ניידי:

[ינמות נמ.] **דומיא דעבדים פלורות** · דהתם קרקע נקנין בחזקת קרקעות דכתיב "ויתן להם אביהם מתנות עם ערי מצורות" הלכך בעינן מקרקעי אלא ניידי כי התם: **תנר מכלכם פיג** · לינה קונה לבעלים כלום אלמא חנר היא בהמלכת: **והלכתא** · הא דאמרינן דקנה ליה עבד כעודן עליו, כגון שהעבד כפות שהיו רואין ליגך דדמי לחנר: **והחזיק בקרקע קנה עבדים** · ולעיל קאמי אלא כשעומדין בתוכו: **הניחא לכתוב** · והיינו לעיל בשהין עומדין בתוכו: **הניחא לך ניחא** · דלחוקי רב חיקא לעיל להיות מהני' דעבדי כמטלטלי דמי ט':

הא

רבא"כל שאילו מהלך לא קנה, עומד ויושב לא קנה"? "והלכתא בכפות. והתניא **והחזיק בקרקע קנה עבדים**? התם בעומדין בתוכה, מכלל דהאי "לא קנה"-כשאין עומדין בתוכה, הניחא להו לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי "עבדי כמטלטלי דמי" היינו: דאי עומדין בתוכה אין, אי לא, לא אלא להך לישנא דאמר "עבדי במקרקעי דמי" למה לי עומדין בתוכה, הא

אמר שמואל *מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה בולי ליטעמיך להך לישנא דאמר "עבדי כמטלטלי דמי" למה לי עומד בתוכה הא

והחזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקנין בגוד, ונ"ל נמי דמיירי כיון דכפות מהני ליה מכר מהלכתא ויש מהני דאמרינן לדעתו כלאמריכן בגיטין פרק הזורק (דף עח·) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ביד *עבדו ומשמרתו ס"ז גט ניעור אין גט משום דהוי מכר המשמרת שלא מדעתה ופריך יש נמי מאמי הוי גט מכר מהלכתא הוא וכ"ש יש מהני והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלמא אע"ג דמוקי לה בכפות אפ"ה ניעור אינו גט ואין לפרש הלכתא בכפות כלומר לא תשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל יש נמי מועיל דא"כ דבשאין כפות מהני מאמי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהוי מכר המשמרת שלא לדעתה תיפוק ליה דהוי מכר מהלכת וכן פ"ק דפרק הזורק והלכתא בכפות ובההוא קאמר רבא דניעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות ויש בניעור:

בעומדין לכותב · והא דקאמר לא קנה בשין עומדין לכותב ואפ"ה במטלטלין קנה דלא בעינן בכורין במטלטלין דלא ניידי ולקמן דייקינן והא קי"ל דלא בעינן בכורין מגופה הוה מצי למימר: **למה** לי עומדין בכותב · פי' על כרחך לא מטעם חנר קנה דשמא עבדים אין משמרין לדעתו ואפי' עומד בגד שהוא להוי עבד כלבי רע כדרכו ומטעם חנר נמי לא קנה דקרקע אין נקנית חנר קרקע ואפי' תמר קני קרקע השמוכה לחתום ומגבה הקנה העליונה דהשתא הוי זו על גב זו לא קני בחנר אלא ש"מ דקני היינו מחמת דשיב כשחוכר. וה"ק אפי' אין עומדין בתוכה נמי הוי כעבר מדינות כיון שהחזיק בשחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל בפרק חזקת הבתים (ב"ב דף נד·) לא קנה אלא מקום מכותו בלבד היינו בנכסי הגר להפקר אבל אם דעתו לחזרת מקנה לחזקו קנה הכל והא דקאמר התם דמגר מפסיק היינו נמי בנכסי הגר לו במכר לו אם דעתו לחזרת מקנה לחזקו קנה הכל והא דקאמר התם דמגר מפסיק היינו נמי בנכסי הגר להפקר כולם דמי כולם בניין כדמוכח בפ"ק דקדושין (דף כז·):

שמי

על קושייתה הא כתבו בשמוך ד"ה למה לי כו' פי' על כרחך כו' . ניתוב דבריהם בהא דאמרי' מכלל דאי אין עומדין בתוכה קנה דקאמי' דגם באין עומדין בתוכה קנה בחזקת ד"ל דעבד לא הוי כמחובר לקרקע אלא מדקתני בפומדין בתוכו ע"כ דאי כמחובר ממילא נמי ד"ל עבדי כמטלטלין ניחא ד"ל דלא הוי כמחובר ועומדין לקנה מדין חנר ובאין עומדין לא קני מדין חזקה . ולפ' דבדתוריי"ת אי קרקע מ"מ לא הוי כמחובר תבל למ"ד דמקרקע ס"ל מקני כעומדים בתוכה ע"כ מדין חזקה ומוכח דסוי כמחובר ב ה קשה דגם בשין עומדין לקני מדין ו' שדות ולע"ג :

מסורת הש"ס

כ"א לומר כפני

[קידושין כט·]

קיב ב מיי' פ"ג מהל' מכירה ה"ל ח סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רכ סעיף ו:

קיג ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ט:

[ל"ל וכו']

קיד ד מיי' שם הל' יא ופי' כהגנות ונמ"ח טור ש"ע שם סעיף ח:

[ועי' תוס' ב"ב דף קפה: ד"ה לא]

קטו ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ה:

קטז ו ז ח מיי' שם יב טוש"ע שם סעיף ו:

קיז ט מיי' שם הלכה יא ועיין שם טור ש"ע שם סעיף ח:

קיח י מיי' שם פ"ל הלכה יט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף יב:

קיא א מיי' פ"ט מהל' מכירה ויובל הלכה יט סמג לאוין רעח טור ש"ע ח"מ סימן סו סעיף כב:

[קידושין כט·]

קיב ב מיי' פ"ג מהל' מכירה ה"ל ח סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רכ סעיף ו:

קיג ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעיף ט:

[ל"ל וכו']

קיד ד מיי' שם הל' יא ופי' כהגנות ונמ"ח טור ש"ע שם סעיף ח:

[ועי' תוס' ב"ב דף קפה: ד"ה לא]

קטו ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ה:

קטז ו ז ח מיי' שם יב טוש"ע שם סעיף ו:

קיז ט מיי' שם הלכה יא ועיין שם טור ש"ע שם סעיף ח:

קיח י מיי' שם פ"ל הלכה יט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף יב:

שאני מטלטלי · פי' שים להם דעה לבל בהמות לה תקיבי בפ"ק דקדושין (דף כו:) טפח על טפח לפלוני ועמו מחה נתן : **שאני** מקרקעי דניידי · וה"מ לפלוני לו ניידי הא תרי תקיבי ניהנו "והוי כחלסים ומלוה דמחזיק בחזר מהן לא קנה החזר כדתמרינן בפ' המוכר הבית (ב"ב סז:) לחד ליתנה ול"ל דעבד וקרקע תקיב חד תקיבי לפי שהעבד רלוי לעבודת קרקע :

מאן תנא · כלומר פסיעה ליה דלית בה למעט הקדשות דיים בהו מעילה כגון קרקע דכיון דהם נכסי גבוה מעילה לית מעלה ולא מורדת :

ומחיים מי אמר · תימה מתי אמר כ"ם נחזר מחיטה ואין לומר דה"פ ומחיים מי אמר לפלוי היכא דחזיא להקרבה מדקמפלגת בין מחיים לאחר מחיטה מכלל דמחיים לפלוי בחזי להקרבה מצבת ליה ממטו דומיא דלאחר מחיטה דאם כן כי פריך מכאן לסיועיה מסלמים דקאמר בן עזאי לית בה כאכול מלא לדבוק סלמים וכן עזאי ואבא יוסי אחו לפרושי מילתיה דר"ש הגלילי

מסורת השס

לישני · רבינא: סמ רבי יוסי סגלילי · ורב נחמן לחמר כרבנן: מקום בסוגיא קמפרש · בכור מעשרים ותרכע מחטת בהמה והלכך תוקמה רבינא להא דרב נחמן כר"י הגלילי דאיהו נמי מודה בהא דכל זמן שהבית קיים משולחן גבוה זכו להו כהנים ואפילו מחיים, וכי קאמר רבי יוסי הגלילי "ממון בעלים הן" בעלמים קאמר, דבעלים ישראל לא זכו להו מחיים משלחן גבוה, והא דתיקן רבינא לרבי יוסי הגלילי בבכור בחולה לתרן ולא תיקן בעלמים משום דסיפא דברייתא מוכיח דבבכור קמיירי, דקתני "לא אמר בן עזאי אלא בבכור" ובן עזאי מילתיה דרבי יוסי קמפרש ולקמיה מפרש מילתיה: עלמים · שמטונין ממיכה ונכסים מנחת נכסים שלמה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש כדמפרש במנחות בפ' "כל [המנחות] (דף סח) לכל בכור לא: בכור מבעיא · ובבכור בחולה לתרן קאמר דכיון דלאו להקרבה קאי לא זכו ליה משלחן גבוה ללא עבודה: למעוטי מעשר בכסף · שתע"פ שהוא קרב עלמים כדלקמיך בפ' בתרא דבכורות (דף מ·) לפי שהוא מחייט ממון בעלים בעלמים: בכור · תם נאמר לך בכור שור וגו' לא תפדה פדיון הוא לגיס ליה לליפוק מקדושת בכור למכור בחיטתו וליפקול בליטרא לכל נמכר הוא מי ולוקח יאכלנו בקדושתו בשוחט או תם הבית קיים קרייבנו: כמעשר נאמר לא יגאל · וגמרינן בבכורות בפ' [תמיטין] (דף נב·) הלי לא יגאל מלא יגאל דתכתיב בהן לא יאמר ולא יגאל מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו הלכך חיטו נמכר לא מי ולא שחוט כי מלמד לאו ממון בעלים הוא: רבא אמר · מעילה דמתניתין לא תידוק מיניה הא מקדש קדשי מלא ה"ק אחין בהן דין מעילה אחין בהם שום קדושה לעמים דבקדושת שמים שייכא דין מעילה כגון קדשי קדשים: ופשיטא · כגון נכסים דהליוט: גופיה · חני נזקו מבכרו דנזק שור הא מקלם מגופו: לא לריכא · הא דקתני חיטו גופה מחיטורין הא קמ"ל דאין עובה מבכרו כנגד חיטורין כגון שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים חיטו גופה מלא חיטו דמי בכרו אף על גב דלא הוי מיה מנה שלם ודמי חני חיטורין לא ישלמנה מדמי חני החחר של בשר: לי מלינא דרבנן · דפליגי עליה דרבי נתן בפרק שור שנגח את הפרה (דף נג·) גבי שור שדחף את חבירו לטור ["ואמרינן"] בעל השור משלם רביע ובעל הטור פיעור מפני שזה הפיל לחשתלומי מבעל השור מה שהיה משלם לו בעל השור משלם חני ליכא לחשתלומי מבעל הטור ואע"פ שבו נמלא המזק ופשיטא דחיטו גופה מבכרו כנגד חיטורין: ומי מלינא דרבי נתן הא אמר כי ליכא לחשתלומי מבעל השור משלם מחלה ובעל הטור משלם מחלה ובעל הטור משלם מחלה בעל השור משלם רביע ובעל הטור פיעור הלמא בעל השור משלם חני ובעל הטור משלם חני ליכא לחשתלומי מבעל הטור ואע"פ שבו נמלא המזק ופשיטא דחיטו גופה מבכרו כנגד חיטורין והכא נמי לחמי חיטו גופה מבכרן כנגד חיטורין הא הכא נמי תרוייהו חזיק חלק גבוה וחלק הדיוט/ספרים דכתיב בהו'אע"פ לחשתלומי מהאי משתלם מהאי' שכשחת היא להתם לא מצינו לחוקמי הכי: הני מילי · דלא אמרינן כי ליכא לחשתלומי מהאי לישתלם מהאי: בשלי בחד גופא · כגון שור ובור · אי לא תימא הכי אמאי חייב רבי נתן בבור מלא תבואה דהא ליכא לחשתלומי מהאי משתלם מהאי: בשלמא לרבי יוסי הגלילי דאמר בבכור ממש אתי שפיר דלא מלינא למימר דחיטו גופה מבכרו כנגד חיטורין אלא לרבי נתן

אמר רבה תודה שהזיקה · תע"ג דרבה מפרש מתניתין דין מטילה ולא תוקי מתניתין כרבי יוסי הגלילי דלר' יוסי הגלילי: **שנאמר** והועד בבעליו והמית · נראה דלתו מוהועד קדרים דהתי והועד לת חייבי בעדות שומרין לסקלו כ"ש לייעדו ללת מסיפא דקרא קדרים דכתיב והשור יסקל וכן ממעט ליסנת בפריך והת השור יסקל בגמר דין הוא דכתיב: **חצר** השותפין חייב בה על הגג ועל הרגל · במיוחד לפירות ולא לשוורים כדמוכח בסוף הכונית דפליגי בקושית דרבי זירא ובפירוקא דלתלי ולפי זה היה יכול רב חסדא לפרש המשנה כמו שמפרש ר' לעזר ויפרש רשות הניזק והמזיק במיוחדת לפירות ולשוורים דמוה רב חסדא דפליג ורבינן לקמן מתני מר לך רבי לעזר והכברת מתניתין מי לת פליגי ומיהו לפרש דגרסי לקמן והכברת מתניתין מי פליגי וכסוף גרסי לת כי תניא ההיא וכל זה מדברי רבי לעזר ול"ל דפליגי במיוחדת לפירות ולשוורים וה"פ והכברת מי פליגי והתניא כו' לת ודלי לת פליגי וכי קתני כו' ולפי גירסת זו לת יהיה תחילת הסוגיא כמו במסקנא דפליגי בקושית דרבי זירא ובפירוקא דלתלי:

כשהזיק חב המזיק לשלם נזקי · ות"ח ולרב מסדת מנת ליה לשלם קרן לשמואל וכל הכי לרב ועוד דכרייתת דקתני כשהזיק חב המזיק מייתר לשלם כל נזקין לרב תסדא וי"ל דלדידיה כמי מיכת יתורת דהוי מני למיתני ורשות הניזק והמזיק חייב ולת ליתני כשהזיק חב המזיק לך קתה דלשמואל

תיקוני הכריימה:

כגון שקבל עליו שמירת גופו כו' · לימכת לת מני למימר כגון דלתזקיה תורת רשות לשומר ולגון שקבל עליו שמירת גופו ולת קבל עליו שמירת נכסיו דמשמיל דשמיר חייב בה על השן ועל הרגל ואפילו הכי קתני חב המזיק · ואי לת שמירת נכסיו מאי קתני ועוד דלת ש

ולא קבל עליו שמירת נזקין · ואם תאמר כיון דלא קבל עליה פשיטא דאם מצלם חצי נזק ומועד מצלם נזק שלם וים לומר דסלקא דעתך דשמירת נזקין דעלמא לא קבל אבל לנזקין למורת דשומר גופיה כלקא דעתך שקבל וליפטר מצחיל:

מי לא פליגי · הוי מלי למיתני סיפא ולא רישא · ואם תאמר דרב יוסף לא קאי אלא אהא דתניא לשוורים ולפירות דחד · ר"ת גרים לא קאי אלא לחד · ר"ת גרים לא קאי אלא אהא דתניא לשוורים דגבי שן הוה מצי מתני הכי אלא משום דרישא דתניא לשוורים ולפירות ד

פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה · פי' הקונטרס שהזיקו זה לת זה ושמין הנזק בכסף ומי שהזיק תביורו יותר ישלם העודף ונקשה דע"כ פרה שהזיקה טלית היינו בתלר שהזיק כחצי כסוותו להזיק והוי קרן לו דרך הלוכו והוי רגל וטלית שהזיקה פרה היינו בהמ"ד דהוי מעטה בור דלי תפסר לתוקמי פרה שהזיקה טלית נמי בהמ"ד ומעטה קרן לת"ק קרן היה פטור בעל פרה כדתמר לקמן בפרק ב' (דף כ.) דכל המצנה וכל לתר לתיכה כו פטור ותפילו ת"ס בפרק שבן תורש שפרה שהזיקה טלית בתלר כרשות הניזק וטלית שהזיקה פרה כרה"ר תכתי מתניתין היא לקמן בפרק המניח (דף נ.) ב' שוורין תמים שתכלו זה כזה משלמים במוצר ח"ל מועדים משלמים במוצר נ"מ וי"ל דתני והדר מפרש ור"ת מפרש דלתו לו קתני כמו תלן ושמה מתמר ומתן גמ ביבמות (דף כ.) ולת כל לשמועינן שתין תומרים שיקה כל הטלית בשביל מה שהזיקה דהת טלית כור הוא ולת משלם מגופו ועוד כמי שמעינן הת ממתניתין דהמניח תלת תומר ר"ת דתין תומרין תלת פרה בטלית ב"ד נזקקין לו מהן

מסורת השי"ם

כני מורין · היכו העדים כני מורין וכני כרית: **עבד אין לו יחם** · דאמרינן בפרק הכא על יבמתו (יבמות דף סג.) הכל מודים בעבד שאין לו יחם כלכתיב עם החמור עם הזמורן למטר: **נכרי יש לו יחם** · כדמפרש התם דכתיב הדרימון בן עזכרימון בן כנעני שייך במלות שבכתיבי מיבות תורה אור בהן דנמר' "לה-לה" מלמד: **לפניהם** · כולן בכלל: **קמייתא** · היש לו למה כי יעשו דמשמעי בקרבן: **התם הוא דאמרה מלה** · דמיהו כלים לענין כפרה: **כי היכי דמיהו לא קיימא** · דאי לא הוה בכלל דינין הוי פרטי תגרי מיכה: **אין דבר מלוה** · מלמד בעל השור כופר ליורשים מקום דבעלמא מלוה: **ממונא** · דינן מדבר ברגילין בנגיחה ונרציון שמירה: **כשלומין** · ממעט כשלומין שזה מלמד מלוה וזה ממון כשלומין קמייתא התם הוא דחם מפסיד מדינו: **דשייך ניזק כשלומין** · מפסיד מלוה: **לומר מפסיד ממה שהיה רשאי לו** · כלומר למקל טוליה זה פעם כשורו שלא שמרו: **כשלומין אימיה** · כתמיה דמשמע שמפסיד מדינו: **לפתח נבילה** · דכל פתח נבילה לניזק הוא וטייט דשייך ניזק כשלומין שלפילו חומו קנס שזכתה לו תורה חיטו נוטל כולו: **פס פגע ליה רישא** · "תבני כשלומי ניזק" וקמני עלה כשלומי ניזק מלמד שהבעלים מטפלים בגבילה, ותמיהני לא נגרעה מלא לפתח נבילה: **מגופו** · ותם חיטו שזה חני ניזק מפסיד הניזק כדכתיב (שמות כא) וחצו חת כספו: **מן הטובלייה** · תם חיטו שזה כעד כל הניזק טובל ככסיס מביטו: **ותם אימיה** · דקנסת: **ניתני נמי הא** · שחני ניזק של תם קנס וחיטו משלם ע"פ עלמו ומועד הוי ממון ומשלם ע"פ עלמו: **מני כופר** · **מועד** שהמיית חת החתם משלם כופר ליורשים **ותם** חשלם חני כופר לח משלם: **רבי יוסי הגלילי היא** · בפרק שור שנגח חת הפרה (לקמן דף מב.) תם" משלם חני כופר ולימא שיורח דחי משום דהתם משלם חלמא כופר **והחי לח** משלם חלמא כופר **נתן** שיורם **הוא** דתם **תני** לה "תם משלם חני ניזק ומועד ניזק שלם" (וכופר בכלל המיתה) **משלמין בגבילה** ? חדא **בתם** וחדא **במועד** וצריכא: **דאי אשמעינן תם** משום דאמרי לא אייעד אבל **מועד** אימא לא, **ואי אשמעינן מועד** משום דקא משלם בוליה אבל תם אימא לא, **צריכא** · **ר"ש** "מה בין תם למועד **שנתחם משלם חצי נזק מנופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה** ואם **איתא ליתני נמי הא** "תם אינו משלם ע"פ עצמו **מועד** משלם ע"פ עצמו, **אתא** *ושיירא **שייר** דהאי **שייר** ? **אשייר** חצי כופר **משלם** חצי כופר לאו **שיורא הוא** הא מני *רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר **ר"ש** המיתה

בני חורין ובני ברית "למעוטי עבדים, "בני ברית" למעוטי "עובדי כוכבים ומזריא: **דאי אשמעינן עבד** משום דאין לו יחם אבל נכרי **דיש לו יחם אימא לא ואי אשמעינן נכרי** משום דלא שייך במצות אבל עבד דשייך במצות אימא לא, **צריכא**: והנשים בכלל הנזק: מנהני מילי *אמר רב יהודה אמר רב ובן תנא דבי ר' ישמעאל "אמר קרא "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת (ה) "השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה דבי רבי אלעזר תנא "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם "השוה הכתוב אשה לאיש לכל דיניו שבתורה "לרבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא אמר קרא "והמית איש או אשה" השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיחות שבתורה

אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש · תימה הא לפניהם לא תיירי אלא בכשרים לדון דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף פח:) לפניהם ולא לפני הדיוטות ואמה פסולה לדון דתנן בפרק בא סימן (גיטין דף פח: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד ואמה פסולה להעיד כדאמרינן בהחובל (לקמן דף פח.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף נ.) ו"ל דהשתא דפרק בא סימן (גיטין ד' מח:) בחים חייבי לומר כל חים הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב (שופטים ד) והיא שפטה חת ישראל בדבורה חין להכיל דהיה חמה כשירה לדון דממה היו מקבלין חותה עליהם משום שכיעה ות"ח בניעון (ד' פח:) דדרשינן לפניהם למטוטי הדיוטות וכל דדרשינן לרבות חמה ו"ל דהתם ממעט משום דלפניהם קלי חלמיהם דכתיב בפרשה וח"ת בלא לפניהם חיפוך ניה דבניען מומחים מחלמיהם ים לומר לפניהם חינמרין לכל דבר עיטוי וכפייה חף על פי שחיו דין דבעי מומחין וכן מוכח בפ"ק דסנהדרין (דף ז:) דדרים מחמר חנים חלו כלי הליינין:

והמית חים לו חמה · תימה דקרח קחמ"ל כי יגח שור חת חים לו חת חמה ה"ל לכתוב לחתויי דמקרח דוהמית חים דרשינן כשור שנגח חרבעה ותמשה (לקמן דף מב:) מה חים נזקיו ליורשין כו' ומכי חיחמ דהתם והמית חים לו חמה כמו שהמית חים לו חמה ממר ר' עקיבא וכי מה כתיב זה ללמדנו לחייב על חמה כחים כלי הוח חומר כי יגח שור וכו' חלח להקים חמה לחים מה חים נזקיו ליורשין כו':

לכל מיתות · כלומר שחייבין על חים חמה והמית חים לו כופר כמו שנחמר בחובל (שמות כא) חים כי יקלל חין חלח חים חמה מניין ות"ח לקמן כשור שנגח חרבעה ותמשה (דף מד: ושם ד"ה שור שור המתם) דחמר שור שור שבעה להניח שור המתה גבי שור שהמית חמתי חילטריך רבוי הא התם לא כתיב חים ותע"ג דכתיב גם בעליו יומת חימו חלח לומן זכר בעלמא ותומר דכתיב כהו [במדבר לה] התם גניחה למיתה וגניחה לנזקין והוה ילפינן מנזקין שור חים למטוטי חמה לו ללו רבוי דקרח:

אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש · תימה הא לפניהם לא תיירי חלח בכשרים לדון דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף פח: ושם) לפניהם ולא לפני הדיוטות ואמה פסולה לדון דתנן בפרק בא סימן (גיטין דף פח: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד ואמה פסולה להעיד כדאמרינן בהחובל (לקמן דף פח.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף נ.) ו"ל דהשתא דפרק בא סימן (גיטין ד' מח:) בחים חייבי לומר כל חים הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב (שופטים ד) והיא שפטה חת ישראל בדבורה חין להכיל דהיה חמה כשירה לדון דממה היו מקבלין חותה עליהם משום שכיעה ות"ח בניעון (ד' פח:) דדרשינן לפניהם למטוטי הדיוטות וכל דדרשינן לרבות חמה ו"ל דהתם ממעט משום דלפניהם קלי חלמיהם דכתיב בפרשה וח"ת בלא לפניהם חיפוך ניה דבניען מומחים מחלמיהם ים לומר לפניהם חינמרין לכל דבר עיטוי וכפייה חף על פי שחיו דין דבעי מומחין וכן מוכח בפ"ק דסנהדרין (דף ז:) דדרים מחמר חנים חלו כלי הליינין:

והמית חים לו חמה · תימה דקרח קחמ"ל כי יגח שור חת חים לו חת חמה ה"ל לכתוב לחתויי דמקרח דוהמית חים דרשינן כשור שנגח חרבעה ותמשה (לקמן דף מב:) מה חים נזקיו ליורשין כו' ומכי חיחמ דהתם והמית חים לו חמה כמו שהמית חים לו חמה ממר ר' עקיבא וכי מה כתיב זה ללמדנו לחייב על חמה כחים כלי הוח חומר כי יגח שור וכו' חלח להקים חמה לחים מה חים נזקיו ליורשין כו':

לכל מיתות · כלומר שחייבין על חים חמה והמית חים לו כופר כמו שנחמר בחובל (שמות כא) חים כי יקלל חין חלח חים חמה מניין ות"ח לקמן כשור שנגח חרבעה ותמשה (דף מד: ושם ד"ה שור שור המתם) דחמר שור שור שבעה להניח שור המתה גבי שור שהמית חמתי חילטריך רבוי הא התם לא כתיב חים ותע"ג דכתיב גם בעליו יומת חימו חלח לומן זכר בעלמא ותומר דכתיב כהו [במדבר לה] התם גניחה למיתה וגניחה לנזקין והוה ילפינן מנזקין שור חים למטוטי חמה לו ללו רבוי דקרח:

משום חיבוד כשמה חם רחמנח עלה ולח חייבי בחמה שהמיתה שתחייב כמו חים: **משום** כפרה חם רחמנח עלה · ות"ח חם לח הוקשו לענין עונשין כלל כ"ש דהוה חם עלה טפי שלח היה בה טעם ולח היתה נריכה כפרה כלל ו"ל דלחטריך קרח לעונשים הכתובים בהדיח בנשים כגון עריות שים להן כפרה:

לא נגרעה חלח לפתח נבילה · תע"ג דקחל נבילה מ"מ כיון דזכייה ניה רחמנח חלי נזק חשכיון ניה בחשלומין מה שפחת נבילה עליו ולח מלי ל"ל למיזק קרנות דכוותך קבירה ביה כדפי' לעיל [ד: ד"ה לח נגרעה]: **אי** משום חלי כופר ללח שיורת הוח · פי' לליקבי למ"ד פלגא נזקא ממונא מלי שייר חלח חלי כופר דהא חני כופר ללח דכה"ג חיכח פרק שלשה מינין (שיר דף נח:) "ובפרק החליל (סוכה דף מד:): **דא** מני רבי יוסי הגלילי היא דחמר חם משלם חלי כופר · והא דמועד משלם כופר שלם ותם חלי כופר ללח שיורת הוח דהא חנח חם משלם ס"ם וכופר בכלל ות"ח חלכתי ליתני דמועד משלם כופר לף כשהמור בפקילה ותם כשהוח בפקילה פעור. חפילו לרבי יוסי הגלילי הכיחיכו לכים דין ויפלם לך

מפרשים מנ. סוכה כח. יבמות סד: קדושין לה. ממורה כ: נדה מח:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' מכל חטחת כחדם: (ג) שם דכר חנוס משלם כופר:

גליון השי"ם

גמ' ולריכי · עי' חשכח מהריב"ל פ"ל סימן כג ד"ה: שוורים לפי בהוקה שמור. עי' לקמן דף מס ע"ב חוד"ה ס"ב בהוקה שמור: שם קנסא קנסה קנסא: לקמן דף כד ע"ב חוס' ד"ה לי וכו' בפרק בהלין. וע"ש ובחום' ד"ה לי משום ולע"ג:

כוונתו מדברת החם נקי מדמי וולדות

*את בחש זאת אמרה לך [לקמן נ.] אמרה - לפי לך.

[לעיל י: לקמן נג:]

[לקמן מז:]

[סוכה מד. וע"ש] [לקמן כו. מח:]

[לקמן מה:]

[לקמן מה:]

[שבועות מח. מנחדרין נ. שבועות נב.]

[עי' תוספות שבועות כט: ד"ה שבועות · ותוספות יבמות מה: ד"ה מי וגיטין מח: ד"ה ולא ונדה ב. ד"ה כל בכור]

ג"ש

קנב ב מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ו ומיי' פ"ל מהלכות נניבה הלכה ו ופ"ב מהל' חובל ומזיק הלכה ו ופ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה יג ועיין בהשגות וכמ"מ סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ג:

קנג ג מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ו ופ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ט ופ"ח מהלכות נניבה הלכה ב סמג לחוין קכה עור ג"ע ח"מ סי' סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ג:

קנד ד מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה ו ופ"ח מהלכות סנהדרין הלכה ט סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ג:

קנה ה מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ב:

קנו ו מיי' שם פ"ג הלכה ז סמג שם עוש"ע ח"מ סימן שסו סעיף ס:

קנז ז מיי' שם פ"ג הלכה ח ופ"ב מהלכות נניבה הלכה ג:

קנח ח מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה ב סמג עשין סו:

נוסח אשכנז

ג"ש דהכאתיכו ר"מ

קנב ד מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה ו ופ"ח מהלכות סנהדרין הלכה ט סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ג:

קנג ה מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ב:

קנד ו מיי' שם פ"ג הלכה ז סמג שם עוש"ע ח"מ סימן שסו סעיף ס:

קנה ז מיי' שם פ"ג הלכה ח ופ"ב מהלכות נניבה הלכה ג:

נוסח ספרד

כלעג נקבא (חני נזק) קנסא - או - ממונא: מח' ר"ספא ור' יהודה ברבי יהודה מתני' "קשקר" הבונות סקרוקיון נ"ש חוקיה ממונא הוי

מקבל

(מקבל) תיטוף ממא קנסא

מקבל

חיות

רבינו חננאל

ולא פיתוקמא בפני ב"ד [אלא] פרש לב"ד הדיוטות · על מי עדים פרש למורה בקנס ואח"כ באו עדים דפשור ולמאן דאמר חייב משני ספא אינצריכא ותני רישא אפי ספא · בני חורין למשעבי עבדים · בני ברית לפשעבי נכרים · וצריכא כו' · והנשים בכלל הנזק · מנהני מילי ופשעינן דמאורייתא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ולכל דינין שבתורה ולכל מיתות שבתורה וצריכן כו' · והניזק הוה מזיק ב"ק ד' בחשלומין · איתמר רב פפא אמר פלגי ניזקא ממונא סתם שוורים לאו בחוקת קיימי' לאו בחוקת שימור קיימי' אלא צריכין שומר לשומרים וכיון שלא שמרם יש

מן הדין לשלם פה שהזיק וחחמנא חם עליה דאמרי לא אייעד תוריה · רב הונא בריה דרב יהושע אמר פלגי נזקא קנסא סתם שוורים בחוקת שימור קיימי כלומר כשמורין הן אינם צריכים שומר לשמרם כי [הן בני] חרבות ולא התזירה התורה לשמור אלא המועד שנאמר בו ולא ישמרנו בעליו ובדין דלא לישלם כלל וחחמנא קנסיה כי היכי דינעשויה לתוריה · תנן הניזק והמזיק בחשלומין · קשיא לם"ד קנסא איתיה בחשלומין בפחת נבילה · פ' כנון שנגח שור ששוה מחחים לשור שוה מחחים והנבילה יפה ק' זוז נמצא הניזק ק' זוז ושוויה המזיק לשלם לניזק נ' זוז וזהו האשור ושברו את השור החי וחצי את כספו של מת *) כלומר הניזק חחי בפחת · ואם היתה הנבילה שוה בשעת נניחתו (לח) ק' זוז ועכשיו בשעת השחלומין שוה פ' זוז הנה פחתה הנבילה כ' זוז זו הפחיתה על הניזק היא וזהו ששנינו הניזק ומועד משלם נזק שלם מן העלייה ואם איתא דפלגי נזקא קנסא ליתני נמי הא תם משלם חלי נזק ומועד משלם נ"ש וכופר · ופרק' חדא בתם וחדא במועד וצריכא כו' · ת"ש מה בין תם למועד אלא שתם משלם חצי נזק מנופו והאי שייר · שייר חצי כופר דהכן שור שננח את האדם ומת מועד משלם כופר ותם משלם חלי כופר · אי משום הא לאו שיורא היא הא דתנינן לקמן מה בין תם למועד כו' · ר' יוסי הגלילי היא

*) ליטן מוכן ואולי ד"ל ואלו לח כספו של מת כלומר נוטל חלי נזק שעשה החי ב"ק ד' יוסי הגלילי

קטז א מיי׳ פ״ח מהל׳ שכועות הלכה ד ופ״ט מהל׳ סנהדרין הל׳ יד :

קס ב מיי׳ פ״ח מהל׳ שכועות הלכה כ :

קסא ג ד מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סז :

קסב ה מיי׳ שם הלכה ז ופ״ט מהלכות סנהדרין הל׳ ט סמג עשין סז ע טוש״ע מ״מ סימן ג סעיף ג :

קסג ו מיי׳ פ״ג מהל׳ נזקי ממון הלכה ז סמג שם טוש״ע מ״מ סימן שצח סעיף ו :

קסד ז מיי׳ פ״ב מהל׳ סנהדרין הלכה ט סמג עשין ע טוש״ע מ״מ סימן ג סעיף ג :

קסה ח מיי׳ פרק ג מהלכות נזקי ממון הלכה ז סמג עשין עז טוש״ע מ״מ סימן שצח סעיף ו :

קסו ט מיי׳ פ״ה מהל׳ סנהדרין הלכה יז ופ״ט מהל׳ נזקי ממון פ״ו סמג עשין סז טור ש״ע מ״מ סימן ג סעיף ה :

קסז י מיי׳ שם פ״ו הל׳ ז סמג עשין עד טוש״ע מ״מ סימן יד סעיף ג :

פי׳ נרש״ך רש״ל

קסח כ מיי׳ שם ופכ״ה שם הלכה ח וז״ו מהלכות פ״ת סי״ד סמג שם טור ש״ע מ״מ סי׳ ג סעיף ג ופ״ו ופ״ז מהל׳ שלד סעיף מג :

קסט ל מיי׳ ע״ג מהל׳ פ״ח הלי״ד סמג עשין כו טוש״ע י״ד סימן שלד סעיף מג :

[עי׳ תוספות כתובות מה: ד״ה הא]

קע ם מיי׳ פ״ב מהל׳ נזקי ממון הל״ח סמג עשין סז שם ומיי׳ פי״ג מהלכות גזלה ואבידה הלכה ד טור ש״ע חו״מ סימן הט סעיף ג ופימן תכו סעיף ח :

קעא נ מיי׳ פ״ל מהל׳ נזקי ממון הל״ה סמג עשין סז טוש״ע מ״מ סי׳ שפט סעיף ו :

קעב ס מיי׳ שם הל״ן טוש״ע שם סעי׳ ח:

נוסחאות
ו) אני מתניתי
ב) קרן רבינו חננאל

הגהות הגר״א
[א] תוס׳ ד״ה ואי תפס כו׳ פוסק״ם דוקא . כ״כ מכל הפוסק״ם וכ״פ מוקין עניו :

עירובין י. ע״ש:
[כתובות מח:]

[נקמן מו. כתובות מח:]

גליון הש״ס
מתני׳ מאן מודה לגמרי . עיין נעיל דף ד ע״ב תוס׳ ד״ה למתניתין : גמ׳ מין דכל ל״ע שמואל . נעיל יד ע״ב נקמן לו ע״ב ב״ק ל״ו ע״ב ד״ה תוס׳ ד״ה ואי כו׳ תפס כמזיק עצמו- עי׳ נקמן דף לו ע״ב ב״ק ל״ו ע״ב ד״ה ההוא דתקע :

[נקמן מג. כתובות מח.]

הנהות הגר״א
[א] תוס׳ ד״ה ואי תפס כו׳ פוסק״ם דוקא . כ״כ מכל הפוסק״ם וכ״פ מוקין עניו :

[נקמן כה:]

[נעיל יה. ובמ״ק]
[כלקוח לו. וב״ק]

תורה אור דיק :

**דמית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו מאי לאו בתם, אבל במועד אפי׳ תם מאי הבי נמי דאין משלם על פי עצמו אי הבי אדתני סיפא **דמית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו לפלוג וליתני בדיוקא בב״א במועד אבל בתם אינו משלם על פי עצמו, בולות במועד קמיירי והא שמעת זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם, הא כמה שהזיק משלם אבל פחות מאי, הבי נמי דלא משלם, אי הכי אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע פחות ומשמע יותר, והלכתא פלגא נזקא קנסא *תיובתא והלכתא? אין טעמא מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמה שהזיק לא פסיקא ליה, כיון דאיכא חצי נזק צרורות, דהלכתא גמירא לה כדמסקינא הוא משום הכי לא קתני, והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא האי כלבא דאכל אימרי, ושונרא דאכלה תרנגולא, משונה הוא ולא מגבינן בבבל, והני מילי ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא, ואי תפס לא מפקינן מיניה, ואי אמר קבעון לי זימנא דאולינא לארעא דישראל קבעינן ליה, ואי לא אזיל משמתינן ליה, ובין כך ובין כך משמתינן ליה עד דמסלק הויקא-מדרבי נתן דתניא רבי נתן אומר מניין שלא ינהל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת״ל לא תשים דמים בביתך: מתני׳ חמשה תמין וחמשה מועדין: הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא ליגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט, השומעדת לאכול את הראוי לה הרגל מועדת לישבור בדרך הילוכה, ושור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם. האזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו מועדין רבי אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין, והנחש מועד לעולם: גמ׳ מדקתני השן מועדת לאכול מכלל דבחצר הניזק עסקינן ולקתני בהמה אינה מועדת לשלם כוליה אבל חצי נזק משלמת מני רבנן היא *דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם אימא סיפא ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי מתפון *דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם רישא רבנן וסיפא רבי מתפון? אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה *שינאא, שבוק מתני׳ ותא אבתראי רישא=רבנן וסיפא=רבי מתפון, רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה

קמיירי גופיה דהמית שורי שורו של פלוני מני לפלוגי : כולה במועד קמיירי . ואילו קים דמועד בעי למשמועינן : יוסר על מם שהזיק . כגון ל׳ של עבד : כמה שהזיק . כגון זה תם משלם ע״פ עצמו : משום דלא קתני כמה שהזיק . הא לאו תיובתא היא, דלא פסיקא ליה למיתני כמה שהזיק׳ דליהוי משמע דפחות ליכו משלם ע״פ עצמו׳ כיון דאיכא חצי נזק צרורות, דלאו משלם כמה שהזיק ולפילו הכי משלם ע״פ עצמו דהלכתא גמירי לה דממונא הוא : לימרי . כדמיש : משונה הוא . דאין דרכן בכך והוי תולדה דקרן למשלם חצי נזק : ולא מגבינן לה בבבל . דאין דיני קנסות אלא בסמוכין ובבבל אין סמיכה: ברברבי . תרנגולים וכבשים גדולים דאין דרך כלב ותפוך להורגן : ואי תפס . ניזק בבבל לא מפקינן מיניה : ואי לא תפס ניזק ואמר קבינן לי זמן דליתי בהדי צרורות דישראל קבעינן ליה : ובין כך ובין כך משמתינן ליה . להרוג את הכלב ואת החתול : עד דמסלק הויקא . פיהכגס: מתני׳ נח ניגח. בקרן : ונח ניגוף . דחיפת גוף וכולהו הוי תולדה דקרן ומשלמין חצי נזק הרי ממקח חמין : ושור המועד . ג׳ פעמים ניגח או נגוף או לרבון או לבעוטו או לשוך, הרי הן תַּמָּכָה מוֹעֶדֶת לשלם נזק שלם, ונעבי מועד חציב להו חד, דע״י העדאה דעדים אחי בהו—חיוב ב״ש הלכך חדא מילתא היא : והשרה . דאמרת פלגא נזקא קנסא . נרשה דדוקא למ״ד פלגא דמזקא קנסא אבל למ״ד פלגא דמזקא ממונא לא מיחייב כלל דמהי חיכי דמקרן לא אחיא דקרן תורמיה הוא דסחם שוריס נלו בחזקת שימור קיימי והאי משונה הוא דלאו אורחיה לכלבא למיכל אימרי דכרכי אבל למ״ד פלגא נזקא קנסא הוי תולדה דקרן דתרוייהו מקוים סם : תמ״ג דקרן כוותה להזיק :

ואי תפס לא מפקינן מיניה-[א]תו״ת דוקא מי תפס [המזיק עלמו כגון] כלב או שונרא קאמר דלא מפקינן דכמזיק הקילו חכמים שיכול להחזיק בו אם לקחו בשעת ההזיק אבל מידי אחריגא לא דמי בכל דבר שיפסוד לא מפקינן לא מפקינן יבא לידי תקלה דהיום לו למחר יגזול כל אחר לו ולא נוכל ממנו דאין דיני קנסות וזה יפסיד יותר ממה שהזיק והא דאמר בכיצד הרגל (נקמן דף יח:) ההוא תמרת דאכל נהמת ופלסיה לסלע וחייביה רב יהודה להנהמת נזק שלם ואסלע חצי נזק מיירי בתפס או היה דוחקו ע״י שמתת דקבעיה זימנא לא״י : כולה

ואקשי׳ אי הכי היה לו לתנא לשנות כל שאינו משלם כמה שהזיק אינו משלם על פי עצמו דמשמע יתר בעין כפל וכיוצא בו ומשמע פחות והוא חצי נזק וכיון דלא קתני הכי שמעינן מינה דפחות מכה שהזיק אמינא הוא ומשלם על פי עצמו ' ועלתה בתיובתא לרב הונא. והלכתא פלגי נזקא קנסא ' ומתחתינן תיובתא והלכתא כלומר מאן דאיתותב הלכתא כוותיה ' ופרק בלא עיונא הוא דכיון דאיכא חצי נזק צרורות דהלכתא נמריה לה דממונא הוא ומשלם על פי עצמו לפיכך לא מיתני בה כמה שהזיק ' השתא דאמר פלגי נזקא קנסא כלבא דאכל אימרא ושונרא דאכל תרנגולא כשונה היא ולא מגבינן בבבל דקיימא לן אין גובין קנס בבבל ואם תפס ניזק לא מפקינן ואם אמר אומנוה לדינא בארעא דישראל מזמנין ליה ואי לא אזיל משמתינן ליה ובין כך ובין כך משמתינן

כולה רבי טרפון סיפ' · וריש לקו בתר הניזק גמורה עסקינן משום הכי קתני חיכה מועדת ודקה מהייב ליה לתן ורגל בתר המיוחדת לניזק לפירות ובקרן תני נזק ושו לית משום לשוורים הוא דשנת לפנייסם וכרי"ב דמיל: **רשוי לה אין** · כגון פירות וילקוט: **שמין רשוי לה** · כסות וכליס: **לא** · דמשנה הוא ותני נזק הוא דמשנה: **ואי רבי טרפון היא** · הא ודאי לגבי אין רשות הניזק הוא דהא במיוחדת לניזק לפירות תוקימה: **תמשה ממין מן** · גניחה גניפה נזיכה רביעה בעיטה: **ואם פשעו ממשמן מועדין** · והייט דקתני חמשה מועדין והא דקתני השן מועדת לאכול כו' לאו למניינא קאי אלא הכי קאמר ושן ורגל מועדין מתחילתן והא דקתני "ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזק" הכי קאמר והיכן הועדתן השן ורגל: **ס"ג ממקיף לה רבינא ס"ג ממקיף לה רבינא** · ולא גרס חדא דחמשה תנן: **אי קתני נקמן** · בפרק כיצד הרגל דקתני מועדין דפ"ק וקמפרש נמי שור המזיק ברשות הניזק כיצד: **אי ממרת בשלמא מיירי** · בקרן תמה ברשות הניזק בנזק שלם בפ"ק הייט דתני פירותא דפ"ב "כיצד" ומפרש פלוגתא דרבי טרפון ורבנן: **אלא אי ממרת לא מיירי כש** · בהאי פירקא: **מאי כיצד** · להיכא קאי: **ואם פשעו ממשמן מועדין** · הייט פירושא דחמשה מועדים דתנן במתניתין: **ושן ורגל מועדין ממילתן** · לאו למניינא קאי אלא מועדין קתני ואזיל: **ואם שור שמועד** · הא דתנן ואם הועדו ממשמן מועדים זהו שור המועד שכשוב בפרקא: **ושור שמזיק כו' מתלוקח רבי טרפון ורבנן** · בפרק שני והלאה: **ויש מועדים כו'** · סיפא דמתניתין קא מפרש (והא דלא תנו להו בהדי הני משום דלא כתיבן כי הך) : **שכל פיסי קטנים מזיקים** · לרבות ואם רבנו עליהן ברייי טפור, וברשות הניזק חייבת נזק שלם דשלוחה דרבנן הוא: **ניחא מתייב ליה** · **פנימה מועדת לחבר כו'** · ומתניתין קתני לחיבה מועדת לרבות אלא דלאי למשמע מינה דלא מיירי בגדולים ובקייטא לקטנים קטנים ובילדים קטנים ובשמה קטנה: **דלמא מן סלד** · הא דקתני מועדת למשך לאו כרבינה אלא מן כלל כשהיא מהלכת ויש בגידה כלים ממעכתן ביום לכותל וזו היא שתמרנו היזיקה בטופה דרך סלוכה דהויא קולה דרגל: **נפרוש** · לפת: **קף סלכוף** · להכי דמתניתין מוסיף: **ומתר רב יוסף** · בדוכתא אחריתי: **נכוש זו לפת** · ומדמוסיף ר"מ לפת מכלל דכרלים לאו לפת הוא: **נף קציף כו'** · כרלים דמתניתין הוא נכוש זו לפת ועליו אתמר רב יוסף נכוש זו לפת ור"מ מוסיף לף נכוש נקבה דלא שמיה לפת ורבי יוסף לאו לתר"מ לימתר אלא בעלמא לימתר כרבינה נכוש זכר נעשה כו' אלמא נכוש זכר מצטרף לכתם מינן הלכך קרי לה כרלים ונפרוש ולפת · כך מלחתי: **נשנת מתניתין ושיקר הוא** **נכוש נקבה ר"מ מוסיף** נכוש זכר ומרוייהו מיקרו לפת דתניא נכוש זכר זכו' ומשום דמשמע לברייה אחרת מלטריך לאוסופי בהדיה מפי מורי ז"ל ולא שמעתי :

*) נ"ל ונ"ל ושו"ת ר"ם וניטפת מתניתין .

כולה רבי טרפון היא רישא בחצר: המיוחדת לפירות לאחד מהן, ולזה ולזה לשוורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק ולגבי קרן הויא רשות הרבים, אמר רב כהנא: אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא, ואמר לי מי מצית מוקמת לה כולה כרבי טרפון, הקתני השן מועדת לאכול את הראוי לה ראוי לה אין, שאין ראוי לה לא, ואי ר' טרפון האמר "משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם" משלם אלא לעולם רבנן היא וחסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן, ואם הועדו חמשתן מועדין, ושן ורגל מועדין מתחילתן והבן העמק בחצר הניזק מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן "שור המזיק ברשות הניזק ביצד" אי אמרת בשלמא איירי בה משום הכי קתני כיצד אלא אי אמרת לא איירי בה, מאי כיצד אלא אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין, ושן ורגל מועדין מתחילתן, וזהו שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת ר' טרפון ורבנן, ויש מועדים אחרים כיוצא באלו הקואב והארי והדוב והברדלס והנמר והנחש תניא נמי הכי "חמשה תמים הן, ואם הועדו חמשתן מועדין, ושן ורגל מועדין מתחילתן, וזהו שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן, ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הקואב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש איבא דרמי לה מירמא תנן חמשה תמים וחמשה מועדים ותו ליכא והאיכא הקואב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש? ומשני אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין, ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן, ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הקואב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש:

* ולא לרבות: אמר רבי אלעזר לא שנו אלא פכין גדולים אבל פכין קטנים אורחיה הוא למיא מסייע ליה והבהמה מועדת להלך בדרכה ולשבר את האדם ואת הבהמה ואת הכלים? דלמא מן הצד אציא דאמרי אר' אלעזר לא תימא פכין גדולים הוא דאורחיה אבל פכין קטנים אורחיה הוא אלא אפילו פכין קטנים נמי לצאן אורחיה הוא מיתיבי ולמשך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר דלמא מן הצד איבא דרמי לה מירמא תנן ולא לרבות והתניא ולמשך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר לא קשיא באן בפכין קטנים: הואב והארי וכו': מאי ברדלס? אמר רב יהודה נפרוא דמאי נפרוא אמר רב יוסף אפא מיתיבי רבי מאיר אומר אף הצבוע רבי אלעזר אומר אף הנחש ואמר רב יוסף אפא לא קשיא באן בצבוע זכר באן בצבוע נקיבה דתניא צבוע זכר לאחר שבע שנים נעשה עטלף, עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד, ערפד לאחר ז' שנים נעשה קימוש, קימוש לאחר שבע שנים נעשה חוח, חוח לאחר שבע שנים נעשה שד, שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים אמר מר ר"מ אומר אף הצבוע רבי

רבינו חננאל

משמתינן ליה לסלוקי הזיקא פרד' נתן דתניא ר' נתן אומר מנין שלא יגדל אדם כלב בתוך ביתו וכו': מתני' ה' תמים וחמשה כו' ושקלינן ותרינן בהא מתני' ולא מחוקמא שפיר ותירצה רבינא הכי חסורי מיחסרא והכי קתני ה' תמים הן ואין משלמין אלא חצי נזק ואלו הן נגיחה נגיפה נשיכה רביצה בעיטה · ואם הועדו חמשתן מועדין לשלם נזק שלם מן העליה ושן ורגל מחחילתן מועדין הן השן בראוי לה והרגל לשבר בדרך הילוכה ושור והמועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת ר' טרפון ורבנן והאדם המזיק ויש מועדין כיוצא באלו הואב והארי והדוב והנמר והברדלס. תניא נמי הכי חמשה תמים הן כו' · ולא לרבות אמר ר' אלעזר אינו מועד לרבות על פכין גדולים ומשונה הוא ומשלם חצי נזק אבל על פכים קטנים אורחיה הוא ונזק שלם משלם · ואמרינן ניחא מסייעא ליה בהמה מועדת להלך בדרכה ולשבר ולמשך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים · ודחי' דלמא מן הצד היא אורחיה דהוא חיכוך מתחפכת כעין חיכוך שדרך הבהמה להתחכך בצדדיה אבל לרבות על הכלים לא · ואמרי' איבא דרמי לה מירמא ופריק ר' אלעזר מתני' דתני תם בפכין גדולים מתניתא דתני מועדת בפכין קטנים: ספ"ק דרב יוסף שמעיון דנפרוא וצבוע תרוייהו אמא נינהו מיהו נפרוא שם הנקבה וצבוע שם הזכר *) · ירושלמי (פ"ג) ר' יוסי ב"ר בון בשם ר' ובירב אחת לשבע הקב"ה מחליף שלטי** מסורת דרישא מתעבר עקרב ודמויא סממא תולעתא דסוסיא ודחורתא מתעבר ארעי · דברי מכבירא דפורא מתעבר שיזרתא דנונא מתעברא נרל · דתניא צבוע זכר לאחר ז' שנים נעשה ערפד לאחר ז' שנים נעשה קימוש · קימוש לאחר ז' שנים נעשה חיה ויש אומרים חוח חוח לאחר ז' שנים נעשה שד שדרו של

*) פי' רבינו חוח כלישנא מחרינא שב' רש"י ז"ל. **) (פנינו כירושלמי

קעג א מיי' פ"ת מכל' נזקי ממון הל' ה סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ו :

קעד ב מיי' שם טלכה ו עור ש"ע שם סעיף ח :

קעה ג מיי' שם טלכה ה סמג שם טור ש"ע שם סעיף ז ועיין שם בטור :

מתנה ב' ל' ב' ג' ל' טוטנות ב' ל' ב' ג' ל' ב' ג' ל' ב' ג

"רבי" אלעזר אומר זמן שהן בני תרבות אינן מועדים • תימה דברים פ"ק דסנהדרין (דף ב. ושם) תנן הלחי והזהב כו' ר"ש אומר כל הקודם להוכיחו זכה ומפרש ר' יוחנן בגמ' (שם מו:) מ"ט אלא המיחו דאין להם תרבות ואין להם בעלים ומו"מ דהכא גרסינן ר' אלעזר שהוא מחבר ר' מחיר והכא גרסינן ר' לויעזר שהוא קודם ר' עקיבא דקתני בתריה ר' עקיבא אומר מיחו מיחו מכאן קשה להתנן והכתם מועד לעולם אליבא דכ"ע והכא מפרש דיש נקיון והוא שהמיחו מכל מי שהמיחו לו קסבר יש להם תרבות ויש להם בעלים תפי' תחתם ואומר ר"ת דהכא בקבועים שלא בשבועות כגון לחי בגולכרי שלו דבענין זה יש להם תרבות [ואין להם להרגם מ"ט המיחו ותרבות] ועוד יש לחלק דוקא לענין זה יש להם תרבות שאין להם להרגם כל הקודם מ"ט המיחו מכל לענין שם הזיקו לשלם נזק שלם או לא כהא לא חייבי מידי שם תשיב תרבות שלהם תרבות:

"והוא" הלח כרע במוטו • לפי שמטה לכרוע וכי זקוף זקוף כחוץ כלהסכתן ברב שמא במסכת ברכות (דף יב: ושם) מדה כנגד מדה ונעשה נחש זהו עוקבו שנגלה הוא לו כמה שנעשה נחש גליון • ויש מפרשים משום דלחמרינן במדרש "שים עלה בעדנו על מדה שממנו טוב לעתיד לבא ותותו עלה חזק ונקוה כל כך שאין האדם יכול לשולפו והכתם כשתותו עלה נעשה נחש היינו תי לעתיד לבא ואין סברת לומר שיהא עוקב גדול כל כך בשביל עון זה דהא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא:

דרש ולכל • פירוש שמוכל מחיים כדלמרינן בפרק לולו עוברין (סנהדרין דף מה: ושם) *)מה לרי לוכח ולוכל ולחיו ממתין עד שימות לף עם סאתן כו':

והתניא וכן היה • תימה ולוקמה בזוהב דלוחרים לעריף?

וי"ל דהיכא שהם קטני בתי בזוהב ולא הוה מלי לשמוי דכרבי טרפון דאמר (שם יד.) משומה קטן בתבר הגיזק נזק שלם משלם מדקתני לה גבי תולדה דשן דמסיק: **בי** תניא מתניתא בתרי תרבות ולחיבא דר' אלעזר • לף נקט ר' אלעזר לאפוקי דבכן אלא לרבותא נקטיה וה"ק אף לא חיימא משום דלוחרים לעריף משלמת ס"ש דאפילו בתרי תרבות אליבא דר' אלעזר דוחלי אלא לוחרים הוא אלא לאפוקי דהיינו דאמרי כדמפרש ואיל ומחותו המעמ שיחייב לר' אלעזר יחייב לרבנן ועוד י"ל דדוקא מוקי לה כרבי אלעזר משום דחיב שם קטני בתרי בין בזוהב ולר' אלעזר בין דהוו בני תרבות אלא לוחרים לעריף ולרבנן דאמרי דאפילו בתרי תרבות ניחא לוחרים דזוהב לעריף ולא חייבי נמי משלם נזק שלם אל

וחד אמר שבעה ואמרי לה שלשים ת"ר וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו שלשים ושישה אלף חלוצי כתף דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן, אלא שהניחו ס"ת על מטתו ואמרו "קיים זה מה שבחוב בזה" והאידנא נמי עבדינן הכי! אפוקי מפקינן, אנוחי לא מנחינן ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחינן, "קיים" לא אמרינן, אמר רבה בר בר חנה הוה אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא כי הוה *עייל לבית הכסא והוה בעינא מיניה מלתא, לא פשיט לן עד דמשי ידיה ומנח תפילין, ומברך והדר אמר לן - אפילו קיים אמרינן ליכא דלא אמרינן *והאמר מר *יגדול תלמוד לעולם שהתלמוד מביא לידי מעשה? ל"ק הא למ"ד הא לאגמורי *א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב °אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים {*שנאמר "אשריכם זורעי" ואין 'זריעה' אלא צדקה ישנאמר °זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד "ואין "מים" אלא תורה שנאמר °הוי כל צמא לכו למים, וזוכה לנחלת שני שבטים} °זוכה לבילה ביוסף דכתיב °בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת יששכר דכתיב °ויששכר חמור גרם" גרם" אית דאמרי דכתיב °ויביו נופלין לפניו ביוסף דכתיב °בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ" וזוכה לבינה °לבישששכר דכתיב °ומבני ישששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל":

הדרן עלך ארבעה אבות

כיצד °הרגל מועדת - לשבר בדרך הלוכה, °והבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר / °היתה מבעטת או °שהיו צרורות מנתזין °מחתת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק / *דרסה על הכלי ושברתו, ונפל על כלי זה וכלי זה ושברן, על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק / °והתרנגולין מועדין להלך בדרכן ולשבר, היה הליל קשור ברגליו או שהיה מהלך ומשבר את הכלים משלם חצי נזק: גמ'

והלא שלשים ומשה חלף · לו בגימטריא הכי הוי: תחתך עשו כן · שעשו לו הספד גדול כדתנן במגילה (דף ג. ושם) כמספד הדרימון בן טבריון כדמתרגמינן כמספד תחתך בן עמרי דקטיל יתיה הדרימון בן טבריון ומלחמה היה שהיו עם רב וכולן ספדו עליו ותע"ג דכתיב (מלכים ו כב) ויעבור הריגה במתכה ותמרינן (סנהדרין דף נט:) בתכוד דשעים ריגה בתכוד תחתך בן עמרי ריגה הייטו לגדיקים שבדור תכל עובדין ותובכיו היו מספידין תומו:

אלא שהניחו ס"ת על מטתו · ותע"ג דכתיב בתרת דמ"ק (כה.) נבי רב הונא מסתם דתסור לעשות כן משום לתסור ליעב ע"ג מטה ס"ת מונחת עליה ובהקומן רבה (מנחות דף נב:) תיכא פלוגתא דתמורתי ליכא למיפרך מדר' נחמיה דהכא דשתי מזקיה דהוה גדול בתורה ובמעשים טובים ביותר:

והאמר מר גדול למוד תורה שמביא לידי מעשה · פי' בקונטרס תלמוד מעשה עדיף וקשה לר"ת דתדרכה מהכא דייק ס"ק דקדושין (דף מ: ושם) למוד גדול ממעשה נבי זקנים שהיו מסובין בעליית בית נתזה בלוד ומשלה שתילה זו בפניהם למוד גדול או מעשה גדול ומנו כולם ותמרו למוד גדול שמביא לידי מעשה ותומר ר"ת שנבי דהכא ס"פ והתמר מר שלמוד מביא לידי מעשה וקשה לר"ת דתדרכה מהכא דייק ס"ק דקדושין (דף מ: ושם) למוד גדול ממעשה נבי זקנים שהיו מסובין בעליית בית נתזה בלוד ומשלה שתילה זו בפניהם למוד גדול או מעשה גדול ומנו כולם ותמרו למוד גדול שמביא לידי מעשה ותומר ר"ת שנבי דהכא ס"פ והתמר מר שלמוד מביא לידי מעשה וכיון שתנו תומרים קיים הרי תנו תומרים שלמד דתי לא שלמד היינך קיים שהלמוד מביא לידי מעשה ולא מסיק תדעיתה השתא לתלק בין למד ללימד ומשני הא לתגמורי [דלימוד] ודתי לא תמרינן דהא ודתי עדיף שמביא תא הרבים לידי מעשה כשהלמדם ובשתלמוד דרב תחתי גחון *ל"ג קיים תמרינן לימד לא תמרינן תנא גרס ומנא תפילין והלך תמר לן ומו לא ופריך גמרא והיינך תומר מנא תפילין תשלה קודם שהיה לומר להם השמעתתא והלא למוד גדול ממעשה ומשני הא למגמר הא לתגמורי לגיגמר נפקיה למוד גדול שמביא לידי מעשה תכל לתגמורי לתחריש לא עדיף ולפיכך היה מניח תפילין תחלה:

הדרן עלך ארבעה אבות

כיצד הרגל מועדת · תמניתין דפ"ק (דף טו:) קתי ותימה לי לתדפתא ליתני כיולד הבן בריבתא ותי לתדפתא הא תניא בתוספתא הניזק והחדם בכוף ותומר ר"י ודתי לתדפתא היה קתי ובן כתד תמיבי משום דמון בהלכותיהן ומתד קרא נפקי ומשום דתנא רגל בתר בן נקט הכא רגל בריבתא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת · היה דגרם והבהמה בוי"ו והי"פ כיולד הטעלה דרגל לשבר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היה הטעלתה וכן בסיפתא גבי בן תכל דקאי לר"י מה חידש כאן אלא שנאה בפרק קמת ונראה לר"י דל"ג בוי"ו והי"פ כיולד הרגל מועדת לשבר דרך הלוכה שתמר בפרק קמת (דף טו:) הבהמה מועדת כו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו בהמה להרגל מועדת והבהמה מועדת הכל אחד: **היתה** מבעטת · תגר דשה לגרוסות נקט לה הכא: **דרסה** על הכלי · לור"י דתיעטיך לתמוטינן דסד"ת דמשוה הוא כיון דדרסה כ"ב בחוזק קניזו הבבר על כלי אחר ושברו ומסתמת להזיק נתכוונה:

סד"ת

כתף כך שמענו שמציא יד אחד מבית הצואר שלא ממקום הקרע כדי שיהא הקרע ברור ונמצא הכתף חלוץ מן החלוק · ר' יוחנן קיים אמרינן ליעד לא אמרינן · **) והא אמר מר גדול תלמוד שהתלמוד סביא לידי מעשה · ופרק' לא קשיא למיגמר הוא תלמוד גדול שהתלמוד מביאו לידי מעשה לאגמורי הוא לאחריני מעשה גדול · ש"מ דלמיגמר הוא ולאיעסוקי קמיה רבים · ספי עדיף וקדים על לאגמורי הוא לאחריני . אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים · והן יוסף ויששכר: **הדרן עלך ארבעה אבות**

כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה והבהמה מועדת להלך בדרכה כו' מקשי רבינא היינו רגל היינו בהמה · ופריק ליה רבא תנא הרגל שהיא אב ונקתני הבהמה הולדות · אלא מעתה סיפא דקתני

*) תולי ג"ל וזכו ככתד גדול להוסיף יסיבה וכו' . **) נגלה נכוד דכיצד היה לו ג' המלכות שהזכיר נתוס' ד"ה והתמר ודו"ק .

קעד א מיי' פ"ח מהל' מ"ת הלכה ג סמג עשין יב טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף יח:

א ב ג מיי' פ"ח מהל' מזיק ממון הלכה ה סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שפט סעיף ג וסעיף ו וסימן שלא סעיף ג:

ב ד מיי' שם פ"ב הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שלא סעיף ג:

ג ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:

ד ו מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף י:

[כי הוה נפיק כיס גיכסת בתמוחה מכ' לך לך]

מגילה כו. קדושין מ:

ע"ז כ: פ"ק בפרי פ' עקב

*אשכ"ל נ"ע ז"ל מיוחס לרבינו יקר על הקריאה בתורה נ"ע ז"ל בתשובה בשאלה מכ"י בקונט' בכתב אשכ"ל נ"ע ז"ל מיוחס לרבינו יקר על תורה וחיי [נקמן פב. ע"ז כ:]

[ב' לך לך סימן ז]

[עי' תוספות קדושין מ: ד"ה ליגמור]

[נקמן יט.]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה סיפא דקתני היא הלכך :

נוסחא

כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת ב' שבטים

רבינו חננאל

וכבוד עשו לו במותו (אמר רב) זה חזקיה מלך יהודה שהושיבו ישיבה על קברו . *) ואינו דבר גדול להושיב ישיבה בקבר אדם גדול ותפילין בראשיהן וד' נחמיה אמר שהושיבו ספר תורה על מטתו ואמרי קיים זה מה שכתוב בזה . והאידנא מפקינן ומנחינן קיים לא אמרינן . פי' חלוצי

סד"א ומלח לח בעירה כתיב· תע"כ דכבר לממעוטין כריפח דתפי' תרנגולין מועדין מ"מ ניחא ליה לממעוטין גבי מן וקסה קלח לממי לח הנח נמי מולדה במן כמו בהגל :

קמ"ל דמיה בכלל בהמה · לח מהניח דרשה דבהמה המקשה (מוען דף עח.) קמ"ל דמיה בכלל בהמה להא הכח לפיכך עוף נמי הוי בכלל בהמה כדקתני התרנגולת מועדת אלא ליפוק בהמה מבהמה כדמסיק בס"פ הפרה (נקמן דף נד:) דבעיה ובהמה הכל אחד דמתרגמינן בהמה בעיה :

וחמור במשמע· תע"כ דכבר שנה בשליף שנליה לממעוטין לפי שאין מטמאי שכ תמר מטודק ומטובר בו ככתמר בהמה וס"ד דלח הוי כגופו :

נובר כתפקה · יכרמנה חזיר מיער (הכיים פ) מתרגמינן יטבריניה ותע"ג דתמא לגרוזות דרגל לממעוטין לרזיקה דשן לחכתלתו קעביד : **כל** שנזב מהור · לין זה הכלל דוקא דהא קנה בקומטו של זב וסטיע בו הטהור טהור' ולעניין נזקין לין חילוק וכל עיקר הא כללא לח בח אלא למעט זורק : **בתר** מעיקרא מזוקין כו' · ומדקתני דרסה על הכלי ושברתו דמשמע הא נתגלגל למקום אחר וכשבר סם חייב מ"ע ליכא למידק דתדרסה מדמפליג בין רחמן לפני ולא מפליג ברחמן גופיה ליכא למידק ליפכא :

זרק כלי מלחם הגג כו' · נרחה דחם זרק לבן לו חן על הכלי ובח לחר וקדם ושברו דפשיטא דחייב ולח שייך כחן מנח הנילת שבר דלי לחזוק נמי הכח כתב מעיקרא לח מסכתח בגרוזות מ"ע וסברת פשוטה היח לחלק בין זורק לבן לזורק כלי עלמו והח

סומכום אומר נזק שלם תניא אידך תרנגולין שהזיו מהלסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות ושיגפו או ניקרו משלם נזק שלם, *העלו עפר או צרורות משלמין חצי נזק **סומכום אומר נזק שלם** תניא אידך תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצחה רוח מחרח כנפיו ושיברה את הכלים משלם חצי נזק[ח] אמר כרבן שמעון בן גמליאל אמר רבא בשלמא **סומכום** קסבר כח' כנופו דמי אלא רבנן[א] מי כנופו דמי בוליה נזק בעי לשלם ואי לא·בנופו דמי חצי נזק נמי לא לשלם? הדר אמר רבא לעולם כנופו דמי *וחצי נזק צרורות הלכתא גמירי לה: אמר רבא[ל] כל שנזב ממא, בנזקין משלם נזק שלם, כל שנזב טהור, בנזקין משלם חצי נזק, ורבא צרורות אחא לאשמועינן? לא, רבא "עגלה" מושכת בקרון קא משמע לן, תניא כותיה דרבא בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה ,ביצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והויקה *בגופה דרך הלוכה ,ובשערה דרך הלוכה ,באוכף שעליה ,ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ,ובזנב שבצוארה ,וחמור במשאו ועגלה מושכת בקרון משלם נזק שלם חצי נזק תרנגולים שהזיו מרסטין בהבל הלי ונפסקת החבל ונשבר הכלי משלמין נזק שלם כדי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו[ט] בתר מעיקרא אזלינא וגופיה הוא או דלמא בתר חבר מנא אזלינא וצרורות נינהו? תשמוט ליה מדרבה *דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא חבריה שבר לרבא מבעיא ליה[י] לרבא מבעיא ליה ולא אפשיטא ליה[כ] תיובתא דרבה תיובתא דרבא תיובתא דתרוייהו אין מועד[ק] לחדום ס"ד? אלא לאו הדום והזיו ובא קמפלגי רבא סבר בתר מעיקרא אזלינן ורבי סבר בתר מנא אזלינן, לא

בהזיו

שמלי לח ליהו מועד הח לחרמיה הוח: **סימום ופתיו** · שנגנל הכלי בריקידתו למקום חחר ונכבר מ"ד מועד לנזק שלם סבר בתר מעיקרא חזלינן בהזיו

רבינו חננאל

השן מועדת והבהמה מועדת כי' מי' בשלמא גבי רגל משרש בעיסה והיא תולדה ותקני לה חכי גבי בהמה אלא לגבי שן דמשום תולדת קתני בהמה אלא לגבי שן מאי מן התולדה ת"ש דשן ג) דקתני בהמה לאתויי תולדה דשן · ופריק רב אשי רישא שן דהזיה סיפא שן דבהמה וכולהו אבות נינהו ושאר השמועה ששמה היא · ת"ש הבהמה מועדת להלך לרדכה ולשבר כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והויקה בגופה דרך הלוכה או בשערה דרך הלוכה באוכף שעליה או בשליף שעליה בפרומביא בזנב שבצוארה וחמור במשאו משלמין נזק שלם · וצרורות כי אורחייהו כגון שהיה פרה מהלכת וצרורות מנתזין מתחת פרסותיה וחזיר טבר באשפה והתיו והויק משלמין חצי נזק · סימטה אומר צרורות וחזיר שהיה טבר באשפה והתיו והזיק משלם נזק שלם · ת"ר תרנגולין שהיו מפרסין בעיסה או על גבי פירות ושיגפו או ניקרו משלם נזק שלם · העלו עפר או צרורות חצי נזק סימטה אומר אין שלם · הניא תרנגולין שהיו מפרחין ממקום למקום ושברו כלים בגופם נזק שלם · ברוח שבגופיהם חצי נזק סימטה אומר נזק שלם · וליתא לסימטה דתניא תרנגול שהיה מפרח ממקום למקום וניצוצות הרוח מתחת כנפיו ושברה כלים משלם חצי נזק ופשוט אמר רבא בסמ"ק דלעולם כתו כגופו דמי הלכתא נמירי לה · אמר רב כל שבוב ממא מושכת דרבא ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא חבריה שבר לרבא מבעיא ליה ולא אפשיטא ליה תיובתא דרבה תיובתא דרבא תיובתא דתרוייהו אין מועד לחדום ס"ד אלא לאו הדום והזיו ובא קמפלגי רבא סבר בתר מעיקרא אזלינן ורבי סבר בתר מנא אזלינן לא אפשיטא ליה

א) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ב) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ג) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ד) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ה) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ו) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ז) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ח) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ט) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. י) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. כ) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ל) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. מ) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. נ) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ס) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ע) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. פ) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. צ) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ק) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ר) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ש) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי. ת) ב"ק מ' ב' ד"ה ומי.

כחתי גרורות · והגרורות שברו הכלים והוה ליה נגע בכלי, ממלן דלמחר מועד שבר לה כסומכוס, וממלן דלמחר חייט מועד שבר לה כרבנן: **ונשבר הדלי** · קס"ד דעל ידי שהיה התרנגול מנקר את החבל נתגלגל הדלי ונשבר: **הרגמא לחבל** · הוה דקהני מזק שלם לחבל: **משום פוש** · שמין דרך מן לאחול לית שמין לחוי לה ואפי מזק לשלם: **דמשום בליפה** · שמדוקת בו עיסה דמשום לשון לכלוך: **חלש סומכוס כיפ** · ועשולם כתר שבר מגת חזיקין וגרורות הן וסומכוס היא: **בין לחם לבית כפו** · לפי שמתגלגל הוי כחו והלמחר שנשבר בגרורות הדלי הוי כח כחו: **דבעי רב אשי** · לקמן בשמעתין: **דקא חזיל** · דתרנגול ולא נשבר על ידי גלגול למקום לחר **חלש הוה** בוחפו כל שעה **ובשעת שבירה** בעי: **קשבר מגופו משלם** · והייט חיט מועד דליכ כתם לכל מילי: **קשבר משלם** · והאי "מגופו" דקאמר **חלש לגזק שלם חלש** לעניין עלייה לחצי נזק: **חלש בפלוגתא דסומכוס ורבנן** · ומועד **לגזק שלם** קאמר: **ועל** [לקמן יבי] **כמכרה נ"ם** · דהייטו שן והלקח גדים הוי גרורות דחיט חלש כתר שהוא מניח כתן הנחלת והוא הולך ודולק למקום אחר והא מתניתין היא כפיקרקין: **ומפי שלש** · כתוספתא מגופו משלם להאי חצי נזק: **ומשברת** · משום גרורות כי טורחייהו מחייב לה: **גר' אלעזר** · דאמר בבכייתא נזק שלם ואפילו אי סבירא ליה כסומכוס דאמר גרורות נ"ם, מגופיה מי משכחת נזק שלם וכל טורחיה כגון גרורות רבא גופיה לא קמיבעי ליה חלש אליבא דרבנן דאמרי חצי נזק מבעיא ליה לי הואי האי כשאחר חצי נזק ומגופו לו לשמ כתר כטורחיה חזיקין וכל כי טורחיה מעלייה הוא לכל אליבא דסומכוס פשיטא ליה לרבא דמעלייה משלם דהא לכל מילי כמועד משלי להו: **חלש כגון דשני** [לעיל יד· **בנאלה** · שנגלה בפיו והיתה דהייטו ז"ע] שיטי **חלש בעיין משכח לה תפשוט** דלי בגרורות כטורחייהו דכולי עלמא מעלייה משלם והכי בגרורות שכיחה כהן קמיפלגי, בגרורות כי טורחייהו בין ר' **אלעזר** בין חלש קטן שבירה שבירה להו לסומכוס **לזנק** שלם משלם הלכך הכא דשני בגרורות קאמר ת"ק חצי נזק · ומגופו משלם דמשונה הוא ומולדה דקרן: **ורבי אלעזר** **סבר כרבי טרפון דאמר משונה קרן כחצר הניזק נזק שלם משלם** · והוחיל ומשונה הוא חע"ג דמזק שלם משלם מגופו הוא דמשלם כדאמרינן לקמן (דף כד:) בשמעתין לרבי טרפון משונה קרן כחצר הניזק מגופו משלם: **ונח ליה** · הלי **ומשברת** דקשרכת ובעית למידק מדרבי אלעזר דלאו בגרורות כי טורחייהו מניין לחוקמיה, לחו דוקא, ודמייה הוא ולמימר דלאו בכי טורחיה פליגי חלש בדשני, אבל מגופה לא מידוק הכי **דהשתא** **קשיר מליק לחוקמה בגרורות כי טורחייהו** ו**ופשוט** **בגרורות** **מגופו משלם** דמלי טעמא מוקמת לה בשיטו וכי טרפון משלם לזנק שלם משלם בגרורות כי טורחייהו ומפרש פלוגתייהו בהעדלה כיצד שור שנגח ארבעה ראובן ושמעון ולוי ויהודה ונתן לראובן ונגח את שמעון ונתן לשמעון ונגח את לוי ונתן ליהודה ונגח את י

אלא הא דכעי רבה יש העדאה כו' • ותע"ג דרבה לית ליה הוה ידע הכרייתא מדכעי מגופו משלם מ"מ דייק גמרא דנפשוט מינה תרוייהו ודחי לית ליה הא ולית ליה הא: **בין** לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכוס ס"ל • והייט דיחוי דלמעלה "וחסברת" [ולא שנא התרוץ למעלה כל קך] וה"ה ומה דחק לומר כסומכוס ס"ל דיו"ל משום דתי כרבנן ח"כ תפשוט דתין טיטי לגרורות לרביע נזק ושוד דתי כגרורו' כי תורתייהו יסבור רבי אלעזר ח"ל כרבנן בגרורות ע"י טיטי לית ליה דיתמיד נזק שלם תע"ג דסבר כרבי טרפון דליכא ק"ו דכיון דבגרורות שן ורגל בכאב הניזק תין משלם אלא ח"ח גם גרורות דקרן לית ליה שלם כ"ש ח"כ ולא רצה להעמיד כרבנן ובמקום גחלת וכגון דאכחה לחומי על הגדים בטיטי דניחא ליה למימר דמשלם ח"ע על כל הנדיס כרבי יוחנן:

היכא דלא מפריך ק"ו תיש ליה דיו • וח"ת ונימא ליפכח ק"ו למשם מן העלייה ודיו לח"כ ו"ל דהכי שפיר טפי דכי אמר דיו לענין מגופו לח משכיון מח"כ כלל מכמו שהיה אלא שאנו מוסיפין עליו עוד ח"ע לאחר לאכל מי שאכל דיו לח"כ עקרא ליה לגמרי מח"ע קמא דמפקח ליה מהשלומי גופו ומוקמינן לחשלומי עלייה וככל לד שאנו יכולין לעקור קל וחומר ולקיים דיו יש לנו לקיים: **וכהא**

קמיפלגי **מר סבר** יש העדאה **ומר סבר** אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ה"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם **ורבי אלעזר** אומר יחצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי **מר סבר** יש העדאה **ומר סבר** אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משנה היא דתניא ליה עלמא *ולימא רבי יהודה הלכה כסומכוס ולימא רבי אלעזר "הלכה כרבנן? גללים אצטריכא ליה: ס"ד אמינא הואיל ובחד גופיה גרירין כגופיה דמי כקמ"ל וחא שמעת *דתני רמי בר יחזקאל **חרנגול שהרגישו ראשו לאויר כלי זכוכית** *ותקע בו ושברו **משלם נזק שלם** *ואמר רב יוסף **אמרי בי רבי** סוס שצנף וחמור שנער **ושיבר את הכלים משלם חצי נזק** מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

מי שמעת ליה • הא לית ליה תמות מעולם ואי בגרורות כי תורתייהו מוקמת לה ולמפשט דגרורות מגופו משלם ודר' אלעזר ניקמי: **אלא** מי שמעת ליה כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם כגון דאייעד ובהא קמיפלגי **מר סבר** יש העדאה **ומר סבר** אין העדאה לצרורות **אלא** הא דבעי **רבא** יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות אי לרבנן אין העדאה לצרורות אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות **אמר לך רבא** כי מיבעיא לך לדידי אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס אבל הכא בין לרבי אלעזר בין לרבנן כסומכוס סבירא להו דאמר צרורות נזק שלם משלם ומטמא מאי אמור רבנן חצי נזק דישני ולא אייעד **ובפלוגתא רבי טרפון ורבנן** קמיפלגי **אימר** דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם מגופו אי שמעת ליה אדא מהיכא מייתי לה מכאן מרשות הרבים דיו לבא מן הדין להיות כנדון ומה רבי טרפון לית ליה דיו אבי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו אית ליה דיו: גופא רבי יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות: לקרן מדמינן ליה או דלמא תולדה דרגל הוא ת"ש הידום אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידום ס"ד? אלא הידום והתיז מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי **מר סבר** יש העדאה **ומר סבר** אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ה"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם **ורבי אלעזר** אומר יחצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי **מר סבר** יש העדאה **ומר סבר** אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משנה היא דתניא ליה עלמא *ולימא רבי יהודה הלכה כסומכוס ולימא רבי אלעזר "הלכה כרבנן? גללים אצטריכא ליה: ס"ד אמינא הואיל ובחד גופיה גרירין כגופיה דמי כקמ"ל וחא שמעת *דתני רמי בר יחזקאל **חרנגול שהרגישו ראשו לאויר כלי זכוכית** *ותקע בו ושברו **משלם נזק שלם** *ואמר רב יוסף **אמרי בי רבי** סוס שצנף וחמור שנער **ושיבר את הכלים משלם חצי נזק** מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

מתניתין היכא **דאמר** ר' פרעון במשנה נזק שלם מגופו מי שמעת ליה דאמרת ר' אלעזר כר' פרעון • ופרדרייני אין מהיכא קמייתי לה מקרן ברשות הרבים והכי קאמר ומה קרן** שמתחלה הניזק ליה שלמא כשהזיק ברשות הרבים ואפ"ה אין משלם אלא חצי נזק אלמא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה קרן חצי נזק אף שן ורגל בשאינה מגופו • ומקשי ואמאי ר' פרעון ליה [דיו]• ופרקינן כי ליה דיו היכא דמפריך ק"ו כגון שדן זה בנזק שלם וזה בחצי נזק. וא"ת דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה קרן חצי נזק אף שן ורגל חצי נזק כי עקר הדין שהקרן קל מפני שמשלם חצי נזק ושן ורגל חמורין שמשלמין נזק שלם ואם תעמיד זה חצי וזה חצי אין אחד מהן חמור על חברו ונתפרך הקל והוכר אבל אם תרין דיו לבא מן הדין להיות כנדון לא מיפרך ק"ו אית ליה ולשלם מגופו לא אפרוך ק"ו ואקשה לשמעתא בתחלת ר' אבות ניקין הא דבע'[רבה]חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה לרב אסא משלם • נ"מ דמן העלייה משלם • נ"מ בע' (רבה)[רבא]ש העראה לצרורות אי לא ת"ש הידום אינו מועד וי"א הרי זה מועד ואוקמ הידום והתיז צרורות ש"מ חלוקה ודחינן לה ואמר לעולם בולא אייעד ובפלוגתא דסומכוס ורבנן פליגי ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה (ר') [רב] יהודה אומר נזק שלם ור' אלעזר אומר חצי נזק מאי לאו דעביד ג' פעמים ובהא קמפלגי ר' יהודה סבר יש העדאה ור' אלעזר סבר אין העדאה ודחינן לא בהדא ודהא דסומכוס ורבנן פליגי גללים משונה היא ופרק דתניא ליה עלמא כשור הרגל שנתן הגללים בתוך השיפה כגון זה שאינו יכול לאייעד כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם • ואמרי בי רב (שור)[סוס]שצנף וחפור

*) ג"ל מ' ממות. **) עי' נגמ' ונפרש"י.

מתנה
(מדקת)
קוטיות
נוטה/מתנה
"כיון דעבד תלתא זימני"
(דיוק) "נא, דעבד זימנא"
מתנה
הבלוה שאות

רבינו חננאל
מתחילתן הן (אין) [מן] הנדיס, דכיון דלאו הכי לגרורות כי אורתייהו הוו תולדה דקרן, הלכך לרבנן ור"ש כרבי טרפון דמשונה בחצר הניזק משלם נ"ם, וניחא ליה לרבה לאוקומיה לרבנן ולכי אלעזר כסומכוס, דלילו לרבנן לית ליה לאוקומי להא בגרורות ע"י טיטי, דכיון דכבי תורתיה סבירא להו דגרורות ע"י טיטי לית ליה דיתמיד נזק שלם כלל, ולכי אלעזר כסומכוס, דאילו לרבנן לית ליה דיתמיד נזק שלם בגרורות גבי כלב שנטל חררה וכבה תני ח"ע בעל כורחיה ההיא לטעל מוקמי' דכתוקימתא בריישא כדאמרי' בגחלת דאמרי חצי נזק ובין ר' אלעזר דאמר נזק שלם בגרורות ובין ר' אלעזר דאמר נזק שלם בגרורות ובכולהו אית ליה דיו לבא מן הדין להיות כנדון ובמקום גחלת ובכולהו אית ליה דיתמיד

מתניתא סוף · התרגול שלין דרכו לתקוע בכלי: **דשדו ביה בורני** · קיים זרעים בכלי דלורמיה להכניס רחמו בכוחו ולאכול ויניין דלורמיה לאכול לורמיה כמי לעטוק: **יש שנוי לצרורות לרבים** נזק · לרבנן דפליגי לסומכום ולמרי לרורות כי לורמיה=מלי נזק היכא דהוה כהן כגון בעטה ברגלה וממתת ביעוטו התיזה לרורות ובכרה כלים מי תקיב שנוי לכתם ומשלם רביע נזק דהא להעדלתן מלי נזק הלכך תמוהן=רביע נזק: **או אין שנוי** · כשלם רביע דלעולם מלי נזק, שלין תמות והעדלה בהם, דלא תשכחן תם דמשלם בניר מפלגת: **מכלל דאין שנוי** · דלי יש שנוי לרביע, הוי ח"כ להעדלתן, ולמלי לאטוריכה לרבע למיבעי, ודלי אין העדלה למשלם נזק שלם דהא [נעיל יח.] תמות=רביע נזק, והעדלה=מלי נזק: ומשני כ"ד תקמ"ל דלמא רבע"ם ממלי לומר' קתמ"ר' ותרוייהו מספקי ליה והכי קא מבעיא ליה יש שנוי או אין שנוי, ואם תמלי לומר אין שנוי דאין העדלה למשלם נזק שלם דהא וזו לא תמות, יש העדלה לתמות זו או אין העדלה: **מי גמיר סלכא** · למשה מסיני דתני נזק לרורות ומוקים לה בכח כתו או לא גמיר: **וסוזיקה בכעיטה** · כלא לרורות ותולדה דקרן היא: ת"ש דקתני סיפא למתני': **דרסה על הכלים כו'** · מדתייב לרורות מלי נזק ש"מ מתני' לאו סומכום היא: **לפשוט לפסוק** · לוותו כלי שנשבר מחמת החזק שברי כלים שדרסה עליו קרי רחמן ותע"ג לרורות ניהו משלם נזק שלם דסומכום היא: **לפרון לתמרון לפסוק** · כגון שמחותו כלי שנשבר ע"י לרורות התיזו שברים ושברו כלי שלימי דהוי כח כתו ומשו"ה משלם מלי נזק: **פשפוש** · בעיית דרב כרבנן **רב אפי כרבנן מוקי לה** · וקר בעיית דבעי רב לתני לעיל יש שני לרורות לו לין שני, דהא מתניתין בעי לה והכי קבעי היכא מבעטת כו': **סיפא מסלכא** · בחלר הניזק מלוה לרורות ות"ש שלח מהא מנחזת כו': **לורמיה** כ"מ מ"ז **סוף** · ולרורות דעלמא הוא ומשלם ת"ש: **או דלמא פשפוש מיפא מפשפש ביעוט סוף** · ות"ש יש שני לרורות לרביע נזק הא רביע נזק משלמת: **ליתמא לתיובתיה** · הוא ולרורות ניהו ותולדה דרגל לפילו לייעד בביעוט והתיזה הא לא משלם שלא תלי מלי נזק דהא בעלו הכי הוא מנחזה אב דלמא שלם נזק שלם דכיון דמשוה הוא הוי תולדה דקרן מפי המור"ם **אבל הניחון** **ניקר**: **לקרן מדמינן ליה** · הואיל [נעיל יח.] ("ובעיטה") ולייבא ת"ל כי קרן: **או דלמא** · כל לרורות כי לורמיה תולדה דרגל ניהו ופטור ברה"ר: **סמיוס ברה"ר** · כי לורמיה והלכו לרורות ברשות הניזק ובכרו כלים: **בנחם יש בפלו** · בתמיה כלומר פטור הוא ליכא מ"ד דמחייב בשלמת לרורות כי לורמיה מדמינן להו, לחייב ברה"ר כי קרן, דהא דמי לקרן דמשלמת תלי נזק כי קרן ולחט"ע דקרן משוה הוא ולרורות לורמה הוא הלכך ברשות הרבים חייבת תלי נזק לדידך דלמרת כל לרורות לרגל מדמינן להו משום דהוי תולדה דרגל ולחט"ע דהתם נזק שלם ולרורות תלי נזק, לחמלי תני ברה"ר חייב: **על הרמשון פטור** · דרגל הוי ועל התחרון חייב מלי לאו כי: **והתמר**

דקרן ולרורות כי אורחייהו ובתחרייהו תלי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בבעיטה שהיא תולדה דקרן אי נמי צרורות בבעיטה כי אורחייהו נזק שלם ותחני' רבנן ה) היא. ת"ש מסיפא דתני' דרסה על כלי ושברתו וכפל על כלי אחר ושברו הרי נזק ואי סומכום מי אית ליה תלי נזק פ' דרסה על כלי ושברתו קיימא לן דרגל פרשות הניזק נזק שלם אבל אם נתו מכח דרישה הכבד היא ונפל על כלי אחר ושברו דחיינו צרורות כי אורחייהו תלי נזק ש"מ מתני' רבנן היא דלסומכום לית ליה תלי נזק · וכי תימא הא דתני דרסה לאו דרסה על הכלי ממש אלא דרסה על אבן והלכה ונפלה האבן מכח דרישתה על כלי ושברתו ועוד נתו שבר מן הכלי בעת שבירתו ונפל על כלי אחר ושברו שנמצא הכלי הראשון נשבר מכחה ולפיכך משלם נזק שלם ושני מכח כחה לפיכך תלי נזק אלא הא דבעא רב אשי כו' ואמרי' רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בבעיטה וצרורות כי אורחייהו בתחרייהו תלי נזק. הא צרורות מחמת ביעוט תלי של תלי שהוא רביע של נזק ויש שינוי לצרורות וכל דין משונה לשלם שמשלם כדרכה או דלמא היתה מבעטת כו' ולולחה בתיקו, בעי ר' אבא בר ממל היתה מהלכת בתקום ביעוט תלי נזק שלם ושני מכח כחה והתיזה מהו דכיון שהתחילה מהלכת בתקום ובעטה קיימא לן דרגל פרשות הניזק נזק שלם אבל אם נתו מכח דרישתה הכבד היא ונפל על כלי אחר ושברו דחיינו צרורות כי אורחייהו תלי נזק ש"מ מתני' רבנן היא דלסומכום לית ליה תלי נזק · וכי תימא הא דתני דרסה לאו דרסה על הכלי ממש אלא דרסה על אבן והלכה ונפלה האבן מכח דרישתה על כלי ושברתו ועוד נתו שבר מן הכלי בעת שבירתו ונפל על כלי אחר ושברו שנמצא הכלי הראשון נשבר מכחה ולפיכך משלם נזק שלם ושני מכח כחה לפיכך תלי נזק אלא הא דבעא רב אשי כו' ואמרי' רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בבעיטה וצרורות כי אורחייהו בתחרייהו תלי נזק. הא צרורות מחמת ביעוט תלי של תלי שהוא רביע של נזק ויש שינוי לצרורות וכל דין משונה לשלם שמשלם כדרכה או דלמא היתה מבעטת כו' ולולחה בתיקו, בעי ר' אבא בר ממל היתה מהלכת בתקום ביעוט תלי נזק שלם ושני מכח כחה והתיזה מהו דכיון שהתחילה מהלכת בתקום ובעטה קיימא לן דרגל פרשות הניזק נזק שלם אבל אם נתו מכח דרישתה הכבד היא ונפל על כלי אחר ושברו דחיינו צרורות כי אורחייהו תלי נזק ש"מ מתני' רבנן היא דלסומכום לית ליה תלי נזק · וכי תימא הא דתני דרסה לאו דרסה על הכלי ממש אלא דרסה על אבן והלכה ונפלה האבן מכח דרישתה על כלי ושברתו ועוד נתו שבר מן הכלי בעת שבירתו ונפל על כלי אחר ושברו שנמצא הכלי הראשון נשבר מכחה ולפיכך משלם נזק שלם ושני מכח כחה

ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה? לא, בחד ומנא ובפלוגתא דסומכום ורבנן קמיפלגי, והא משונה הוא? דאית ביה בורני בעי רב אשי: יש שנוי לצרורות לרביע נזק או אין שנוי לצרורות לרבע נזק? תפשוט ליה מדרבא דבעי רבא "יש העדאה לצרורות" או אין העדאה לצרורות" מכלל דאין שנוי? דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר "אם תמצי לומר אין שנוי, יש העדאה או אין העדאה? תיקו *בעי רב אשי: מי גמיר הלכה זמוקי לה בכח כחן, או דלמא לא גמיר בכלל? תיקו: היתה מבעטת או שהזיז צרורות מנחזין מחתה רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק: איבעיא להו: היכי דמי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות באורחייהו משלם חצי נזק ורבנן היא או דלמא "היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק, הא כי אורחיה משלם נזק שלם" ומני סומכום היא? ת"ש מסיפא דרסה על הכלי ושברתו ונפל כלי אחר ושברו: על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק: ואי סומכום מי אית ליה חצי נזק? תיובתא דתימא "ראשון" ראשון "ושני" שני להתחזר ושאני ליה לסומכום בין כחו לכח כחו אלא הא דבעי רב אשי: כח כחו לסומכום כלחו דמי או לאו כלחו דמי? תפשוט ליה דלאו כלחו דמי, רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי להו הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחתת לאורחייהו חצי נזק, הא מחתת ביעוט רביע נזק. ויש שנוי, אי דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחתת ביעוט ואין שנוי, תיקו: כעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא: היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנחזת, ובעטה והתיזה והזיקה מהו: כיון דאי אפשר לה אורחיה הוא או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט קמנחזה צרורות? תיקו: כעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא היתה מהלכת ברה"ר (ובעטה) והתיזה והזיקה מהו: לקרן מדמינן ליה וחייבת או דלמא תולדה דרגל הוא ופטורה? אמר ליה * "מסתברא תולדה דרגל הוא, התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר מהו? א"ל עקירה אין כאן הנחה יש כאן אתיבי "היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה"ר בין ברה"ר חייבת" מאי לאו "התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר", לא, "התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר", והאמרת "עקירה אין כאן הנחה יש כאן"? אמר ליה הדרי ביה ואמר * ברה"ר והאמרת "עקירה אין כאן הנחה יש כאן? אמר ליה הדרי בי[אינני] והאמר

ובהא קמיפלגי · תימה מלישה דפליגי דלמת רמי כר יחזקאל בדחייעד ואמרי בי רב בדלת חייעד וי"ל דת"ק מלי קמ"ל דמרי בי רב ורבן לחמוה היכי פליג אברייתא דסתם דמרי בי רב מדמימה דרב ורב תנת ופליג ת"ק מקום דלת מיתני בי ר' חייא ור' חושעיא לת מותבינן מינייהו מיניה תיובתא": **וכי** תימה לחמוה להמזה · ותע"ג דלת ציין לפרש הכי ברייתא דלקמן דתני עלה בד"ה ברשות הניזק לבל ברה"ר על הרחמן פטור ועל התחרון חייב ולו לחמוה להמזה כך יכול להיות לחמוה להמזה לו ברשות הניזק לו ברה"ר כמו שני להמזה מכל מקום מתניתין מלי לפיר מיפרשת הכי:

רב לחי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי · הוה מלי למימר דלתם"ל קתמר לתם"ל לתו ככתו דמי מתניתין דרבנן היא לו סומכום היא תלת עדיפת ליה למיבעי בים שנוי ולין שנוי ובכרה בבעיטת לבעיל לת היתה תלת לו מתניתין לייטי בלרורות כי תומיה לו ע"י שנוי ולו לת והם"ם הוסיף מדעתו דבבן היא לו סומכום היא ורב לחי מפרש לחיבעית להו לו יש שנוי לרביע לו לין שנוי ולה"ג לימכל פ' המקבל (ב"מ דף קיב: ושם ד"ה תומן) גבי בעיית דרב שלם דקבלן עובר בכל תלין לו לין עובר לסוסיף הם"ם לומר קומן קונה בשבח כלי כו' ורב שלם שלטו בהם ובהגהות קמת (לקמן דף נב: ושם ד"ה בשליחת) מוכת דמייני בשליחת דלבדתת":

במקום שלי לפשר לה תלת ת"ק · לין לפרש דלחייני ברה"ר ומיבעית ליה לשם תורתיה פשוט מידי דהוה לרגל מדלת קתמר הימה מהלכת בדשות הרבים כמו בבעית דבממון ופ"ה עיקר: לכל

[ועיין תוס' גיטין לד: ד"ה כי]

רבינו חננאל

וחמור שנער ושבר את הכלים משלמין חצי נזק מאי לאו בנין דשבר נ' שעמים וכ'. ודחינן לא בחדא זימנא וכו' והא משונה היא דשדרו ציה בורני פי' בנין שהיו זורעין בכלי והכניס העוף ראשו בתוכו ואכלן שאינה משונה אלא כך דרכו. בעי רב אשי צרורות שהזיקו אורחייהו הא קיימא לן הלכתא חצי נזק יש שינוי בצרורות ואם ישנה לא יתחייב אלא חצי של חצי הנזק שהוא רביע לכל הנזק או אין שינוי ועלתה בתיקו. וכן בעא עוד רב אשי כה כחו לסומכום דאמר צרורות נזק שלם מוקים לה בבותי והא דנמירא לך הלכתא צרורות חצי נזק נמהוא נמיר הלכתא דא ומוקים לה בכח כחו או דלמא לא נמיר הלכתא ועלתה גם זו בתיקו. פי' כה כחו כגון שהיה סרה מהלכת ותוזה צרור מתחת רגליה ושברה כלים זה כחה אבל אם נתו עור שבר מן הכלי ונפל על כלי אחר ושברו זו היא כחו כחו. פי' היתה מבעטת או שהיו צרורות וכו' איבעיא להו מתני' היכי פירושא היתה מבעטת והזיקה בבעיטה דהיא תולדה

יח א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הל' ט ופ"ג מהל' חובל ומזיק הל' ב ופ"ד מהל' שכנים הל' ב סמג עשין סו עושין עה מ"מ סימן נב: פטיף ט ו:

יט ב ג ד מיי"ם מהל' נזקי ממון הלכה ו סמג עשין סו עושין עה מ"מ סימן נב: פטיף ו ח:

כ ה מיי' שם הל' ט ועיין בהגהות ומ"מ פושין שם פטיף ג: כא ו מיי' שם הלכה ד פושין שם פטיף ד:

גיטין לד.

שאלות ר' אחי: קו"ט ד' טיגי [בגרות] דלרבי נתן אז לא) כה כתו [סומכום] בשעת יצלת צד צאיל מעשה בעל צד אחיל בלבך [אשר אסיר בתו"ה] אבגרות או נית לך בלבה צו כלו

נזקים/מהנך

"הכי קאמר" באסניות ראשון קוות [---] גאגאיא ב' גיטין הכיגו צד הא בקונטי ניתב מצוטת ובך:

1) ספק את מעטנו אליבו [בתמן או סומכום]

2) ג' גיטין ר' אחי: שמעתתני ניתן אלו-בא [בתמן] - ספק] ו' ר' אחי: = [את לבתמן ט' טיגי [בגרות] או לא

נזקים/מהנך

קושיות על ר' נתן שאמר [בגרות הוי תולדה ובתן]

1) [ר"ן] סומכום. 2) פי' רביט בבעית ז' מיט מוכן לכתוב דסרי כל לרורות ג"כ הוי לורמיה ומ"מ הלמ"מ דתינו מלי נזק וסכ"ה ז"ל ג"כ מלה דמפרש כפי' רביט והדבר ג"ב.

אבל אלא מתני' בדתלדייה תדוי · ותייכי בדליל הפקר לו דחכריה ולמעניה: **וכי** לחמר דכב והאמר ר' יוחנן *אין חציו נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים" מאי לאו התיזה ברשות הרבים" והזיקה ברשות היחיד,והאמרת "עקירה אין כאן הנחה יש כאן"א"ל הדרי בי, איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן תיי רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה נפק מילתא מביניהו כשבשה בונבה מהו,א"ל אידך "וכי יאחזנה בקרן וילך" אי הכי קרן נמי נימא "וכי יאחזנה בקרן וילך" הכי השתא קרן לאו אורחיה הא אורחיה,וכי מאחר דאורחיה מאי מבעיא ליה?"כשבשה יתידא מבעיא ליה: **כיצד רב עירא** כשבשה באמתה מהו:מ"מ אמרינן מידי דהוה אקרן קרן לאו יצרא קתקיף ליה הכא נמי לא שנא או דלמא קרן כוונתו להזיק הא אין כוונתה להזיק?תיקו: התרנגולין מועדין להלך בדרכן ולשבר וכו': אמר רב הונא לא שנו יאלא שנקשר מאליו אבל קשרו אדם חייב,נקשר מאליו,מאן חייב:אילימא בעל הדליל היכי דמי: אי דאצנעיה "אנוס הוא,ואי לא אצנעיה פושע הוא,אלא חייב בעל תרנגול,מאי שנא כוליה נזק–דלא דכתיב °כי יפתח איש בור" *ולא שור בור,חצי נזק נמי "איש בור" ולא שור בור?אלא "מתני' *בדאדייה אדויי ובי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר: דליל הפקר–אמר רב הונא נקשר מאליו פטור, קשרו אדם חייב,משום מאי חייב?אמר רב הונא בר מנוח משום *בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה: **מתני'** ביצד *השן מועדת–לאכול את הראוי לה °הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות. °אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק,במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור "ואם נהנית משלמת מה שנהנית כיצד משלמת מה שנהנית: אכלה–מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצדדי הרחבה משלמת מה שהזיקה,מפתח החנות משלמת מה שנהנית מתוך החנות משלמת מה שהזיקה: **גמ'** תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לה ושתתה משקין הראויין לה משלם נזק שלם *וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה–בשר משלם נזק שלם,יפרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינין ובלב שליקק את השמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם.אמר רב פפא "השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה ע"י הדחק נשמיה אכילה,האי שונרא דאכל תמרי ושמרי דאביל בינתא משלם נזק שלם,אהא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא °חייביה–רב יהודה לישלם: נזק שלם אנהמא ואסלא חצי נזק,ואמאי,כיון דאורחיה למיכל נהמא "אורחיה נמי לפלוסי סלא?"דאכל והדר פלים,ופא אורחיה הוא ורמינהו **ואכלה פת** ובשר ותבשיל משלם חצי נזק מאי לאו בבהמה,לא,קבהיה,בשר–אורחיה הוא?דמטוי ואיבעית אימא בחבריא ואיבעית אימא לעולם בבהמה ובפתורא.

ההוא קרינן ביה: **כל מידי דלאו אורחיה** · ואפילו אכלה ע"י הדחק: **שונרא דאכל תמרי** · אורחיה למכליהו ע"י הדחק אבל כרשין ושעורין אורחיה למכליהו אפילו ע"י הדחק: **ופלסיה** · לשונו ניצנצה לתרגומו פלסיה=סדקו ולא שמעתי: **ואפ"ג** דאי מתני' נזק כל שהוא דין דיני קנסות בכבל ופלגא נזקא קנסת: **אורחיה לפלוסי סלא** · כשהוא לועס הפת לועס הסל עמו: **בהיא** · שהיו דרכה בפת לפלוסי ע"י הדחק אבל תמור דרכו בכך: **דמטוי** · לגי' חס: **בעכיא** · לגי' חס דרכו בפת ובשר: **ובפתורא** · שעל השלחן אכלו שהיו דרכו בכך:

ההוא דקטר לחמי חייב · פי' בתר דנייח ומטו בור ולאו דוקא קאמר אלא כל היכא דלא אלטעיה כקאמר מי דלא לאלטעיה פושע הוא:

ההוא מתני' בדלא נתקל לחמי בור ולא נתקל בו לחמי חייב · פי' בתר דנייח ומטו בור ולאו דוקא קאמר אלא כל היכא דלא אלטעיה כקאמר מי דלא לאלטעיה פושע הוא:

נקשר מתני' בחמי חייב · לאו דוקא קאמר דה"ה חס היה במקום המולכע והניחו במקום המורפה שפעמ בו ואפי' לא הגביהו ולא קנאו ודלא כמו שפירש הקונטרס דקני בהגבהה כשקאמרו ויש לו להאי לילל בעלים דכל מקלה שהניחה ברה"ר מיחייב כיה מטו בור תע"ג שלא זכה בה דעד כאן לא פליגי רב ושמואל (לקמן ד' מח:) אלא בדלא לאפקרי' לכל כדלאפקרי' בין לרב בין לשמואל כייטו בור:

ודאיר שלכל מתיכה על כתר · לכולה ע"י הדחק היא כדמסיק והא דתנן גבי מדורות הנכריים ומייתי לה בפרק קמא דפסחים (דף מ:) "כל מקום שחזיר ומולדה יכולין להלך חין לריכין בדיקה" לומר ר"ת דשמני נפלים דרכיני: מתנגלגל

רבינו חננאל

היחיד חייב הוה שאמר ר' יוחנן אין חצי נזק חלוק לא ברשות היחיד ולא ברשות הרבים אוקימנא אקרן כרבנן ולא כר' פרסון · כשכשה בונבה והזיקה כרגל דמי דהא אורחא היא וברשות הרבים פשורה כי מבעיא לן כשבוש יתירא · וכן כשכוש באמתו הני תרי איבעיין ולא אימשמין: **מתני'** התרנגולין מועדין להלך בדרכן . ולשבר וכו' אוקימנא למתני' דאדייה אדויי פי' שזירזה התרנגול את הכלי בדליל שברגלו ושברו שהוא משונה בחצר הניזק שישלם בעל התרנגול חצי נזק כרבנן . דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו ברגלי התרנגול ודידה ושיבר כלי פשור בעל התרנגול מאי פעמא דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וזה הבור תרנגול עשאו קשרו אדם ברגלי התרנגול ודידה ושיבר כלים חייב הקשרו מאי פעמא אמר רב הונא בר מנוח משום בור המתגלגל ברגלי אדם בבור נזק שלם: **מתני'** כיצד ש ן מועדת לאכול בו' ה"ר בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לה ושתתה משקין הראויין לה משלמת נזק שלם . וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה שעורים וחמור שאכל כרשינין וכלב שליקק שמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם . וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה . שוגרא דאכל תמרי וחמרא דאכל בינתא משלם נזק שלם . ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא תחך בשיניו הסל חייביה רב יהודה אנהמא נזק שלם שהשן בדרשות הניזק נזק שלם משלם ואכלא חצי נזק דמשונה היא . ורמינן עליה אכלה פת ובשר וחבשיל משלמין . חצי נזק . ופרקי' מתני' בחיה כגון ארי שאין דרכו לאכול פת . ואקשי' אי חיה (אי) [הא] בשר אורחיה היא . ואוקימנא בשר צלי או כגון צבי שאין דרכו לאכול בשר . פי' פתותא ל) פת (פתיתה) [פתותה] בתוך הפרק .

ל) וכ"ה בשיטה מקובלת כאן ובכמה דגרים בפתותא והוא פת הנמוחה בקערה וזה לון דרכה לאכול ע"ש .

כב א ב מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הל' י"ח סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' שפ סעי' ב :

כג ג ד ה ו מיי' שם פ"ט הלכה י"ח ושי' בהגהות ובמ"מ סמג עוש"ע שם סעיף י ושי"ם שם הגהה"ס :

כד ז מיי' פ"ח שם הל' ה ופ"ג שם הלכה ח סמג שם עוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ו :

כה ח ט מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם עוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף ל כ :

כו י מיי' שם הלכה ג עוש"ע שם סעיף ז ושמן שפט סעיף טו :

כז כ מיי' שם הל' ו סמג שם עוש"ע שם סימן שצ סעיף ח :

כח ל מיי' שם הל' ט עוש"ע שם סעיף ט :

כט ם נ מיי' שם הל' ו עוש"ע שם סעיף ג :

ל ס ע פ מיי' שם הל' ח עוש"ע שם סעיף ד :

לא צ ק מיי' שם הלכה ז עוש"ע שם סעיף ג :

נוסחא אחרת
ב' [ושומרת הבא] בגיטין [ונקטי לתרנגל]

נוסחא
על בירכי

נוסחא
ע"ן

נוסחא
אבילה ד' בדחק ושאר אבילה

נוסחא מחוקה
ג' שלש ד' קנס ה' בגיטין ל' בכל ע"ש קנס ו' בכל ד"ס ומייב :

[לקמן מח.]

[ע"ז כ"ה ע"ב סירכי"ם שם]

[לעיל ו:]

[לעיל יז:]

לעיל מז:

[שבת קו: ופי' לקמן קי:]

גליון הש"ס

תום' ד"ה וכי כו' נמי מייב בפל תרנגול · פי' לקמן כג ע"ש תוס' ד"ה ולמייב :

[לקמן טו:]

מסורת הש"ס

ופ"ר יוחנן · לקמן בהאי פירקין (דף טו·): **כי קאמר רבי יוחנן** · "לין חצי נזק תלוק" על חצי נזק דקרן קאמר דכתיב "יחלון, וחלו" תרי זימני לאפוקי ממאן דפריך לקמן ולא תהא קרן ברה"ר חייבא כלום מק"ו מכל חצי נזק דלרוחות לעולם פטור ברה"ר:

תורה אור

לפקיעא· פרק"ש שלפני הבית: **כשכשה כונבה מהו** · תורחה הוא ופטורה ברה"ר לו לא: **וכי יאחזנה** · בעלה בזנבה וילך,ולחי פטור ברה"ר: **מה תורתה היא** · ותולדה דרגל היא: **כשכשה יתירא קמכעיא ליה** · לי תורחים הוא לו לא: **לא שנו** · דחלי נזק ומו לא: **אלא שנקשר מאליו** · הלילל ברגל התרנגול: **אבל קשרו אדם חייב** · הקושר נזק שלם דהוי כור ואם נתקל בו אדם חייב בנזקו: **נקשר מאליו** · דמתניתין: **מאן חייב** · לשלומי אחי נזק: **מי כעל הלילל** · שאין התרנגול שלו: **פושע הוא** · וכוליה נזק בעי לשלומי שהרי כורו הוא שהשליכו לרה"ר: **אלא דאצנעיה** · בביתו והוציאו התרנגול מביתו וחייב בעל התרנגול: **שים כור ולא שור כור** · כי יכרה איש כור"אמר רחמנא ולא כי יכרה שור כור,והאי לילל תרנגול כרהו: **אלא מתני'** · לא מתוקמת אלא בחדייה אחדויי שזרק התרנגול הלילל וביבר בזריקתו כליס דהוו לרוזוח,ואפילו קשרו אדם נמי לא משלם אלא ח"ש,בעל התרנגול והקושר פטור אלא נתקל אדם בבורו,ודרך הוא לו מתוקמת אמתני' אלא בעלמא אתמר והכי אתמר לילל הפקר כו': **נקשר מאליו** · בתרנגול ונתקל בו אדם פטור דמאן ליחייב,לילל ליס בעלים,בעל התרנגול נמי "שים כור" אמר רחמנא ולא שור כור: **קשרו אדם חייב** · הקושר דקנייה בהגבהה ויש לו להאי לילל בעלים: **משום מאי מחייב** · דהא לאו כור מעליא הוא שהרי לא הזיק במקום שקשרו אם שהתרנגול נדרו למקום אחר: **בורו המתגלגל** · דמייתינן ליה בפ"ק (ד' ו') בהאי הסוה: **מתני' כיצד השן מועדת** · דמשונה היא: **מגלמת** · ומצי לאכול את הרחוי לה: **מ"ג** · דמשונה היא: **פטור** · דבעינן וכעד בשה אחר ואכסוס וכליס נמי פטור בגמרא מפרש לה: **מפ שנפשיים** · לאו משלומין מעליא ניהו דמפרש בגמ': **מגדי סרסור משלמת מפ שהזיקה** · כדין קרן אם אני נזק ומועד נזק שלם וכגמ' מפרש לה: **גמ' ופרש אכלה שעורין** · שהן מאכל חמור: **וחמור שאכל כרשינין** · שהן מאכל פרה וכן חזיר וכלב ואע"ג דאיכן רגילין בכך הוחיל ואורחייהו למיכליהו ע"י הדחק כשהן רעבין, דאיכא למ"ד מכעיא ליה ע"י הדחק מאכל תמור דרכו בכך: **דמטוי** · לגי' חס: **בעכיא** · לגי' חס דרכו בפת ובשר: **ובפתורא** · שעל השלחן אכלו שהיו דרכו בכך:

סכות כרמה . עז : בקופלא . שקפלה ואכלה על גזירה שמא יבנה כרמה כך ומגדיר דקרן הוא ומייבת חצי גזז קמייתא : **כגון דקיימא עמיר ברשות היחיד** . וכהאי ברשות הרבים ומגלגלו ואתי מרשות היחיד לרשות הרבים : **מאי** . בתר לחילה חזלינן ופטורה חזלינן ליה חזלינן ומייבת והוא הדין נמי לי כהאי ברשות היחיד ועמיר ברשות הרבים וגילגלו מרשות הרבים לרשות היחיד לי בתר לחילה חזלינן מייבת ולי בתר דשקלה ליה חזלינן פטורה : **מתני'** . קס"ד למתחת מלאה שטורין ואכלה בפניס מייבת : **מאי נאו** . כגון שאכלתו כולו והכי קאמר אכלתו בפניס כגון שגלגלה לתת כולו בפניס מייבת, גילגלתו לחוץ פטורה, למחר בתר מכלא חזלינן : **אימא אכלה על מה שכמון פטורה** . על מה שכיון פטורה ועל המוגת בתמלה בפניס מייבת צאלא לשגלגלה ליה לחזלינן בין היה בפניס בין היה בחוץ: **ומייבתים אימא**. לעולם כדקתני אכלתו בפניס מייבת על כולו, אכלתו בחוץ פטורה על כולו ולא תפשוט דגלגול מלתא הוא דכי אי"ל מייב בפחילה לתפשפסתא מצוי אל שחת שעניו לכרוכין ורוכלו לחד בפניס ורוכלו לחד בחוץ לכיון להאי דישת כי גרייר ליה חזיל לידך כתריה כמלן דמנח כולו בחד דוכתא דמי הלכך חזלינן בתר בהמה, כי קמייבית לן כגון שטורין דלליה גרעין קלי בפניס ולו בחוץ וכי אכלה אתי לת חזיל אתי בתריה מי לת מגלגלה ליה : **פתילה** . על סס דתרוך הוא קרי ליה פתילה : **אבולהו** . הת דקתני מתניתין "בריה" פטורה" אבולהו קלי ותפילו תכסות וכלים דשיעור הוא ותולדה דקרן : **כל שמנה** . כגון זה שהניח כסותו וכליו בריה"ר : **וכא אחר ושינה בו** . כגון זו שאכלתו : **בעשה מבלגא ברבונא שטורה** . ולפ על גב דבריה"ר חייבת הכא פטורה "דכל המשנה" כגון זו שריבתה בריה"ר זבח אחר כו' : **מתני'** . טומדין לפוס : **כשמה נגו אורחה** . לרבון: **דמי שמיר**. אם אכלה שטורין כדי שביעתה אינו משלם לו אלא דמים שהיה לריך ליתן בבקרן ובתבן להחילה דתמר ליה לי תפני להחילה שטורין אלא קשין ותבן : **דמי שטורין בזול** . כפי שהיה לריך ליקח שטורין למחלה אם היה רולה להחילה שטורין ולא יתן לו כשער שבשוק דלמא חיכו לא מחיל לה שטורין, אלא בזול יתן כדתנרינן בפרק מי שמת (ב"ב קמו:) וכל זול תקיב בתרבא דנקי דהייט שני שלישי הדמים : **אע"פ שאינו ברגיל** להחילה שטורין אלא עמיר משלם לו דמי שטורין כפי מה שהיה שוה בשעה שהזיק, שאלו היה שוה אז דינר והשתא שוה ב' דינרים משלם לו ב' דינרים, שאין לריך ליתן לבעה"ב קב לו קביים דלא נהנית פטורה ברשות הרבים : **בשמה** . לו היית קרוב לומר שמוכל בבית המדרש . **מי נימא כחנר דלא קיימא דלגרע ובגרע דלא עביד למיגר זה לא נהנה ולא נפסד וזה לא הפסד** . דלא עביד למיגר זה שדר בחותה חנר לינו עמו לשכור חנרות לפי שמעיין לו בית אחר : **זה לא נהנה** . דהת שכיחי ליה בתים בחתם : **וזה לא הפסד** . דהת לא קיימא לחנרת ופטיטת דפטור : **זה נהנה** . שהרי היה לו לשכור בית אחר : **וזה הפסד** . דלחרינו קיימת להשכיר והוה מוגר לאחריני : **דלא קיימא לחנרת ובגרע דעביד למיגר** . דהוה ליה זה נהנה וזה לא הפסד : **מאי תשכרינך** . הת בלאו הכי לא מוגרת : הא

רבינו חננאל

התוא ברחא פ' איל ויא שעיר עזים רחוא לפתא אפומא דדנא סריך סליק אכלה לליפתא ותבריה לדנא חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם מאי טעמא? כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרובי ולמסלק/אמר אילפא *בהמה ברשות הרבים ופישטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת מאי טעמא? גבי חברתה כחצר הניזק דמי, לימא מסייע ליה היתה קופתו מופשלת לאחוריו ופישטה צוארה ואכלה ממנו חייבת? דאמר רבא בקופצת הבא נמי בקופצת, והיכא איתמר דרבא: אהא-דאמר רבי אושעיא *בהמה ברשות הרבים: הלכה ואכלה=פטורה, עמדה ואכלה=חייבת, מאי שנא הלכה דאורחיה הוא עמדה נמי אורחיה הוא? אמר רבא בקופצת. בעי ר' זירא מתגלגל מהו - היכי דמי? כגון דקיימא *עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר מאי ת"ש דתני רבי חייא משום מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אכלה בפנים חייבת, אכלה בחוץ פטורה מאי? לאו מתגלגל ואתי, לא, אימא אכלה: על מה שבפנים חייבת, על מה שבחוץ פטורה אימא כי קאמר רבי חייא בפתילה דאספסתא: אכלה כסות וכו': אהייא אמר רב אבולהו מאי טעמא *כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור ושמואל אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת, ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת, לימא רבי יוחנן ליה כשמואל בשתי פרות? לא לעולם איה ליה, כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה: ואם נהנית משלמת [וכו'] : וכמה? רבה אמר דמי *עמיר ורבא אמר *דמי שעורים בזול, תניא כוותיה דרבה תניא כוותיה דרבה רבי שמעון בן יוחי אמר אין משלמין אלא דמי עמיר בלבד תניא כוותיה דרבא אם נהנית משלמת מה שנהנית "כיצד אבלה קב או קביים אין אומרים חשלם דמיהן אלא *אומרין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אע"פ שאינו רגיל לפיכך אבלה חטין או דבר הרע לה פטורה א"ל רב חסדא לרמי בר חמא *)לא היית גבן באורתא *בתחומא דאיבעיא לן מילי מעלייתא, אמר מאי מילי מעלייתא? א"ל הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך? היכי דמי אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא הפסד אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה הפסד לא צריכא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, מאי? אמר ליה מאי חברתיך או דלמא מצי אמר

הא

גליון השי"ס

גמ' לא היית גבן באורתא . ד"ה בתחומא ובכמה ספרים ושינת ואכלתן שלא כדרך הבהמות ושינת באת הבהמה ושינת ואכלתן שלא כדרך הבהמות אלא בפירות וירקות שכן דרכן אבל אכלה כסות וכלים בקרן דיינינן ליה שהוא שינוי וחייב ברה"ר . **פיסקא** וקיימ לן כשמואל ולא עוד אלא דר' יוחנן קאי כרב דבריו דחוין הן . אבל בשתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ברבוצה פטורה . רבוצה במהלכת חייבת **) קיי"ל כותי' דהא ר' יוחנן בורה ליה ומפרש כסות וכלים שביר אינש דמנח ברה"ר ומחתחי והמנית אין אומר שטינה שכנון זה אינו שינוי בהמה לאו אורחה למרבץ ברשות הרבים ורבא נמי דהוא בתרא מחייב אפי' בבינוים למימר לקמן (דף כד ע"ב): **פים**: ואם נהנית משלמת מה שנהנית ובמה רבה אמר דמי שעיר חניא כותי' ר"ש הראוי לה אע"פ שאינו רגיל לפיכך אבלה חטים או דבר רע לה פטור : ירושלמי רב אמר אבלה שטורין משלם חבן . וכיון דחניא כתרוייהו ורבה רבו של רבא קיים' לן כותיה . הא דאמר ליה רב חסדא לרמי בר חמא לא היית גבן באורתא כו' דברין משוטין הן חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר פטור דחא זה לא נהנה שכן כל מקום ששונן אינו נותן שכר מפני שהוא חשוב ונשוא פנים ומבקשים הכל

*) כ"ה ג"כ גי'.

**) עי' לקמן דף ל"ב ע"ת דכתב רבינו ויש מומרים כיון דכתב הוא הלכתא כוותיה .

[א] חוס' ד"ה זה מין כו' תפי' כתב כו', ג"כ תכל הכי"ף ובס"ם כתבו דכ"ע מייב ועכ"פ :

[לקמן כח:]

[לקמן כח:]

ג' כרמב"ם וכרא"ש ושאר פוסקים מיפסק כגון דקיימא ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרה"ר לרה"י ועכ"פ

[לקמן כד:]

[לקמן נב.כד:]

[לקמן נב.:] מג: ג"כ קמו: כתובות לד:

[תוספ' פ"ת]

[פי' בניס כמדרש שהוא תמוהה אל מורה. כ"פ בעדון]

לב א מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סז עוש"ע ח"מ סי' שלח סעיף ה :

לג ב מיי' שם הלכה י ועיי' בכ"מ שהביאו עוש"ע שם סעיף יא :

לד ד מיי' שם הלכה ד ועיין בהשגות ובמ"מ עוש"ע שם סעיף יב :

לה ה שם ע"ש בהגה"ה :

לו ו מיי' שם הלכה ג עוש"ע שם סעיף ב :

לז ז חס מיי' שם הלכה ב ג עור ע"ש שם סעיף ת :

נוסח ביה"מ ע"ז ואשכ"ל ברוטת אחרת

נוסח אכי"ר כסות בדה"ר

נוסח אח"ז בדה"א ורבא אמר דמי שעורים בזול . ת"ש דתני ר' חייא משום מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ כו', ודחי' לה ומחרצנן לה הכי אימא על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה, אי"ב אימא בפתילה דאספסתא דנקראן דרדי כלומר אינו שעורין ובכותא כהן אלא אספסתא ומוטלה בשלרא בפנים ובחוץ מה שבפנים רשות הניזק וחייב. מה שבחוץ רשות הרבים ופטורה. ובעיא דר' זירא לא איפשיטא ודינה כדין "גדר בתלר תבירו גלא מצאנו" ת"ש דתנן שלו - אף ניזן שלו תיוב ת"ש ; גם בגמ' זה אם

נוסח א/אשכ"ל (ח"ב)

הא מיתהנית. לפילו למ"ד בפ"ק דב"ב (דף יב:) כופין לותו על מדת סדום ויהבינן ליה לחד מלרת שתני הכא שהיה יכול למוכעו מתחילה מלדור בביתו ולמ"ד התם מעלינן ליה ככלמי דבר מוריון מקום דדמי למוכע חבירו מתחילה לדור בביתו אבל הכא כבר דר ואם תאמר ההוא דתתב לו חבירו בבים הבליעה דרים אלו בעדות (כתובות דף נ:) אמתי חייב התוכל זה נהנה וזה לא תסר הוא שהם היה מחזיר היתה נמחלת ואין זה כלום וי"ל דלא דמי הוא לזה ונהנה מחמת התסרון שהיה מתחילה מידי דהוי להת דתנן מפוך הרתבה מקום מה שנהנית לתלטיסה לא מחייב דהוי אן ברה"ר תלא להנאת מעיו מחייב תע"פ שהם מחזירו אין זה כלום:

אפקורי מפקר להו. לא נגמרי דת"ק תפילו מה שנהנית לא מקנה תלא מחייתה מהם שתבור שיתקלקל מחמת ברכים דורסים עליהם *עד שלא יבואו לדמי מה שנהנית: **את** גרמת לי הקיפא יתירא. מתוך פירוש הקונטרס משמע דמיירי בגדר שבין שדהו לשדה ניקף ועוד דהוה ליה למימר לת גרמת לי כל זה הקוקף הקיפא יתירא משמע שנראה ליה להרבות תלא נרלה שמכמון שביב גד' רומות הקוף והקיפא יתירא מקום שמחמת שדה התמלעי הסיקף גדול יותר מדלי: **אם** עמד ניקף. בסדר המשנה ל"ג בהדיא ניקף תלא לגיסנא דמפרש התם דקתי לניקף דייק הכא: **טעמא** דניקף הא מקיף פטור. ותפילו רבנן לת פליגי תלא מקום דת"ל לת גרמת לי הקיפא יתירא ות"ת ותי זה נהנה וזה לא תסר פטור תפילו עמד ניקף נמי וי"ל שתני עמד ניקף דנלי לדעתיה דניתת ליה בהולתה ולא דמי לדר בתלר חבירו דלא נלי לדעתיה תלא בתתב: **ת"ש** ר"ש לומר. ותפילו רבנן לת פליגי תלא מקום דניקף לעלייה מלתבעו: **נתנה** לחבירו כו'. בפ"ק דתגיגה (דף יב:) פריך מכדי מנזל נזליה מה לי הוא מה לי חבירו ומשני בתבני בנין המסורות לגזבר עסקינן ות"ת מ"מ למעול דהוי מתכוין לקטת ותפילו למ"ד (ב"מ דף מה:) שליתות יד לריכה תסרון ה"מ בתתין לקטת תבל וי"ל דלתין תדם מועל תלת בתפכין להוליתו מלכותם מי שהוא והכא הוא סבור שלו הוא: **והוא** שהניחה ע"פ תרובה. פ"ה דלת קבעה בבנין דלת הוי שיטי הלכך לת מעל עד שידור תחתיה ותפילו תתוזר לבריותו הוא כדתמרינן בפרק השואל (ב"מ דף נה:) תלי דגזל נכבת מתביה עבדיה זחי לת קני בשיטי מ"ט דהדר עביד להו נכבת: **אשגחי** ומשואל עלמו הדר ביה

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

אין לריך להעלות וכו'. ועוד תמה לקח מרי דהשוכר בית מרלוכן כו' ומלמלח בית של שמעון והוח שכרה מרלוכן מעלה שכר לשמעון: **פרפי**. בחמיה כלומר תרבי מילי קתמר דמתרן להדדי דהתי דשכר בית שמעון מרלוכן הוה ליה דר בחצר שמעון ולקתמר לריך להעלות לו שכר וריטא תורה אור

נקמן נז. [ע"ש ב"מ מד:]

כהדיוט מדעת דמי, *שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר: בעי מינה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא? אדהכי נח נפשיה דרב הונא, א"ל רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמיה דרב: אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון שמעון מאי עבידתיה הכי? קאמר נמצא הבית של שמעון מעלה לו שכר, תרתי? הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא, אתמר נמי א"ר חייא בר אבין אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבין אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מבני העיר מעלה שכר לבעלים בעלים מאי עבידתייהו? הכי קאמר נמצאו לו בעלים מעלין להן שכר, תרתי? הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא, אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב "הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר משום שנאמר *ישראה יושב שער" *אמר מר ברב אשי לדידי חזי ליה ומנגח כי תורא רב יוסף אמר ביתא מיתבא יתיב מאי? אינא ביניהו? איבא ביניהו דקא משתמש ביה בצבי ותיבנא. ההוא גברא דבנה אפדנא אקלקלתא דיתמי, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה, לימא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר? התם הוא דקא מיבעיא ליה דייר ביה ויהבי ליה ליתמי דבר מועט ואמר ליה ר' נחמן זיל פייסינהו ליתמי, ולא אשגח, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה: ביצד משלמין מה שנהנית וכו': אמר רב ובמחורת ושמואל אמר אפילו מחורת נמי פטור, ולשמואל היכי משכחת לה דמחייב? כגון דהשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה ואזלא לה אינא דמחי בי יצחק מפתח ההוא משלמת מה שנהנית היכי משכחת לה דפשיטא במחורת וקאמר (מר) מה שנהנית? מה שנהנית אין מה שחזיקה לא? הוא מותיב להו והוא מפרק להו דקיימא בקרן זוית אינא דאמרי מחורת כולי עלמא לא פליגי דחיבת כי פליגי במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים והכי אתמר אמר רב ל"ש אלא מחורת אבל במקצה מקום מרשותו לרה"ר פטורה ושמואל אמר אפילו במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים חייבת, לימא במבור ברשותו קמפלגי: רב דאמר פטור *קסבר *במבור ברשותו חייב ושמואל דאמר חייב קסבר במבור ברשותו פטור? אמר לך רב לעולם אימא לך בעלמא

מקום שהוא לרשות הרבים ושמואל אמר חייבת משום שהפירות מונחין ברשותו והוי תלר הניזק לקט על פי שים רשות לבהמות לדרום אלמה: **דרב** סבר בור ברשותו חייב. ולכך פטור דחשיב כמו טורה בור אחם אחולקה בהמה בחלם פירות חייב הלכך כל הקודם זכה כדין מקלה ברשות הרבים כדפירש בקונטרס וכהמה אחלקה פטורה ורב לטעמיה דאמר בפרק המניח (לקמן דף נ:) זכה בין בגופן בין בשבחן ואין לשמוה מפטר מפירות פנימיים

כהדיוט מדעת דמי. פ"ה דדעמ שכינה ליכה וקשה דשלח מדעמו ללו דוקה שלח לורמיה למילמה נקט וה"ה מדעמו שלח כרישה שכינה ליכה שלח יהבה לדם בלמ מעילה: **ויהבי** לה ליימי דבר מועט. וממחם כן מייב לשלם מה שנהנה לע"פ שלח חיסר כל כך וכן מוכח כולה ממעמין כדמסיקינן לעיל משום שחכוריכה דמשיימה:

ובמחורת. פי' בקונטרס דקוקה במחורת לכל לחלה בלח חיזור כגון שלידי כרישה בולעין ולחלה מלוחה בליטה משלמת מה שנהנית כפי' רש"י דחמר כל כמה דלא מעלה ארוכה ולא מעלה ולא מידי. ולריכה לי"ל דמיירי שהיה לו לחזור ולא חזר ולא מעלה ולא מידי. ולפי' זה לריכה לומר

מתני׳ א מיי׳ פ"ג מהל׳ נזקי ממון הלכה יז סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סי׳ שפ סעיף יב:

מתני׳ ב מיי׳ שם הלכה יז ועיין בהגהות ומ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי׳ שפ סעיף ג:

ג ד מיי׳ שם הלכה טו סמ"ג שם טוש"ע ח"מ סי׳ שפ סעיף יב ושי׳ שנו סעיף ג:

נזיר (מאוש) נא ד ה ש"מ שם סי׳ שפ סעיף יח ובהגה"ס: נב ו ז מיי׳ שם הלכה טו סמג שם טוש"ע שם:

רבינו חננאל

שור פשוט בעל הבור דיכול למימר ליה תורך ברשותי מאי בעי ופשטינן לה לעולם אימא לך בור באותו מקום שהקצהו לרשות הרבים פשוט דבור ברשותו הוא אי הכי אמאי פשוט בו את השן כשום דיכיל מרי דתור׳א למימר ליה לאו כל כמינך דמקרבת לפירך ברשות הרבים ומחייבת לתוראי. ולשמואל אימא לך לעולם בור כי האי גוונא חייב דכרשות הרבים הוא. אי הכי אמאי מחייב בו את השן אשר לך בשלמא בור איכא למימר דלאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר דלאו אדעתיה הא קא חזי לתו ואיתיון לאוקומה מחורת כתנאי ודחי׳ לה ואפר לא טולי עלמא מחורת אי כרב אי כשמואל והכא[נהא] פ׳ניני ר״ם ור״[ס״ל] שן ברשות הניזק הוא שהוא חייבת אבל ברשות הרבים אינה משלשת אלא מה שנתנית ורבי יוסי ור׳ אלעזר מברי אפי׳ ברשות הרבים השן חייבת ווה שכתוב ובער בשדה אחר למעוטי ברשות המזיק כגון שהכניס אדם פירות בחצר חבירו ובא שורו של בעל החצר ואכלם שהוא פשור ומשתמרינן זה הוצרך שיאמר לימא לי׳ בעל החצר פירך ברשותאי מאי בעי והדרנן מהא ואפרינן אי דאילפא דמחייב בבתם? חפשוטי צוארה ואוכלת בעל גבי חברתה אי דר׳ הושעי׳ דמחייב בעומדת ברה״ר ואוכלת [איבא ביניהו] לר״ש ור׳ יהודה לא שנא להת(ברשות)בין מתוך הרחבה בין בעל גבי חברתה בין מהלכת בין עומדת ואפי׳ קופצת הכל ברשות הרבים אינה משלמת אלא מה שנתנית. ור׳ יוסי ור׳ אלעזר אומרים אינה פשורה ברשות הרבים אלא בעין דרכה במקום שמהלכת בלבד אבל אלו כולן חייב: מתני׳ הכלב והגדי שקפצו מראש הגג (לקמן כה:) ונשברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין. שהם הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונלכלן בהמתו של בעל הבית פשור: גמ׳ ליה מפי בעים ברשותי. וקרא [נעיל ק.] למה לי: דאילפא ורבי פוסקין. דאמר לילפא נעיל בהמה שפסקה טוהרה ואכלה מעל גבי חבירתה חייבת ורבי חוסניית דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופה חייבת: לימא ביניהו. סבר מתוך הרחבה לטולם פטור שלא יפלו מה שנהנים ותפילו בדאילפא ור׳ חוסניית, ואמר אבי יוסי למימר לין דרכה להחזיר רחמה ולאכול שלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חייבת: והכא בכבר בעדה אמר פליגי. ותחוך הרחבה נמי [לקמן כה:] מחייב ליה רבי יוסי: ונא ברשות הרבים. שהם הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ואכלן בהמתו של בעל הבית פטור: לימא ליה מפי בעים ברשותי. וקרא למה לי: דאילפא ורבי חוסניית. דאמר לילפא [נעיל ק.] נעיל ח. לימא ביניהו. סבר מתוך הרחבה לטולם פטור שלא יפלו מה שנהנים ותפילו בדאילפא ור׳ חוסניית, ואמר אבי יוסי למימר לין דרכה להחזיר רחמה ולאכול שלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חייבת: והכא בכבר בעדה אמר פליגי. ותחוך הרחבה נמי

בוקינא. קפילה: מריבא. שטוען בפרעון בכותל שלין בריבו בכך ומכוונים הן: פגמו. הסולח לא הבערה: משום מניו. חייבו הכתוב דחיבו קבידה דהוי כזורק הן: משום ממונו. כשורו ובורו שהזיקו, וקס"ד דחיבא ביבייהו כגון שהליך בנחלת שחיבו שלו ולרבי יוחנן חייב דחיין הן ולר"ל פטור דלאו ממונו הוא: פלגי לאו מכאן. דלא מלינה הולכת ודולקת למרחוק: פג שגגם חייבין, ליח כיח ממש. דלהכבה היא המזקת דחין לה ממש הלכך כי חייביה רחמנא, משום חניו הוא דחייביה: מניו דלכל הן. דהוה ליה לרורות הלכך מכלס ח"ג וחדס המדליק מש"ה חייב כ"ש שחין לרורות בחדס: לאו ממונו דבעל כלב הוא. לגלי דבעל מרכה: דחדייה מדויי. מזקו: ועל מקום נחלם. מקום שנפלה נחלת שם: מכלס חני נזק. דלרורות הן והכלב עשחן ליכנס לחריבת דמכוסה הוא: ועל גדיש כוליה פשור. דלחלו מקום ממונו והלי לאו ממונו הוא, ולרורות ליכא למימר דהא מקום נחלת הוא ולילך דלקה שם מלינו, ומשום הכי חוקמה בדחדייה לדויי לפי שהוא עם החרכה כי חורחיה לה מני למיקני ח"ג דמידי -דלמקום נחלת חייב נזק כלס דחורחיה הוא ליטול חרכה עם הנחלת: ור' יוחנן. דלמר לחו מקום מניו מוקים לה דלחמהה כי חורחיה דעל חרכה כ"ש דשן היא ולחקום נחלת כ"ש דלחורחיה היא וביידים עבד: וחגדיש כוליה ח"ג. דחניו דכלב הוא והייבו לרורות: בירה. בית גדול: בגר חנוכה פשור. שמלוה להגיהה ברה"ל לפרסומי ניסא: לאו ממונו דבעל גמל הוא. לגלי דחנוני: במכבסתא שם כל הבירה. שהגמל עובר בפני כל הבירה ומכבסתו דהא ודלקי קני כולו במקום נחלת שבל בעלמא שהאש הולכת מליה לאו מניו הן: מכבסתא. מדלקת: בשמדה. עמד הגמל במקומו ומכבד שם כל הבירה שהיקף שדילתו גדולה כנגד כל הבירה, ובגמלתא לא שבק לאתבוקי למיכל ליה ולמהר ולהנהג שלא תכבה: כל שכן. שהיה לו ממונו כעין חניו שדרכו לילך ולהזיק שים היה ממנה ח"ג בור נמי ונעשה חלל לכל מקום היכך שלהבת חיה מתנה ממנה דלא נעשה בולק ובורף וח"ם ממונו נמי ליח היה ממנה כגון לרורות בדחה שכבנפיהם בריס פירקין דחיכה לסומכוס ר"ם ור"ל דמ"מ גוף הממון שפטע בו ליח היה ממנה שים לו לסמור ממונו שלא יזיק לח בדחה ולח בשום דבר וחין שום ממון שלא יהח בו ממנה במה שפטע לכל ים מן שחין בו ממנה כגון שיבר כלי בדחה פיו וים לח שחין בו ממנה כגון שלהבת בלא גחלת דלמרינן בסוף בילה (דף נ:) היכך דמו להדדי שחין בשניהם ממנה בהמזיק שפטע בו דק כגון החדס: דאדייה חדויי. הו"ם לחוקמי בחמח חנוחי ר"ש ומיטי כדלמרינן בריס פירקין: ורבי. יוחנן בדחמה לחנוחי: לאו ממונו דבעל כלב הוא. דהוה לח דהליקן ושל לח שייבחו חורה ותע"ג דלגבי טור לחמריך מיטוט ליח בור ולח שור בור כדלמרינן בשור שנגח לח הפרה (נקמן דף מ:- ושם) חרי ליח כחיב מ"מ פשוט ליה לגמרה משום [לימה] דכחמר שלל לח בהמתו דג' לכות נחמרו בשור ולח יוקר: במכבסתא כל הבירה כולה. דהוי כולה מקום נחלת: ואי במכבסתא לחמי חייב. חנוחי הכל גם בעל הגמל יחמייב עמו כיון שגם הוח פשע בכלכוך הכל לי בלח מכבסתא ניחח ליה דלח הוה ליה לשחוקי לדעתיה שיהח נר מבחון הכל כיון דלחוקמיה במכבסתא לי לפשר שלח ירחה הדליקה כיון שדולקת כל כך במכבסתא כל הבירה ולח ידעי ליכנס לכבות ומכבסתא הכל לין לפרש לחלי חייב בעל הגמל יחמייב הכל דהח לקמן (דף כג:) פריך וליחייב בעל הגחלת ותע"ם שבעל הכלב פשע גם בעל הגחלת ים לו להחמייב שלא שמר גחלתו ומשני כשעמדה כלומר לו במכבסתא דרך הילוכה שלא בעמדה במקום לחד והרבה כל כך במשלי שמכבסתא כל הבירה בעמידה ופריך דכ"ם חנוחי פטור לו ופטור לגמרי שלא כלומר פטור מחלקו של בעל הגמל דיוהר מכבסתא בעמידה משלילו היתה הולכת ועוברת בלי עיכוב ומשני כשעמדה להטיל מימיה לחלום הוא בעמידה זו:

ריש

והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה ולמטה, בין מלמטה למעלה [א] *פמורין. תרגמא רב פפא "דאפיך מיפך: בלבא בלקורא ונדיא בסריכא, אי הכי אמאי פטורים? הכלב שנטל מנזק שלם וחייבין בחצי נזק: הכלב שנטל אחמר ר' יוחנן אמר "אשו משום חציו, וריש לקיש אמר אשו משום ממונו, וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן? אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש? אמר לך ממונא אית ביה ממשא האי לית ביה ממשא, הכלב שנטל הדרה בין בשלמא למ"ד אשו משום חציו דכלב הוא אלא למ"ד אשו משום ממונו האי איש לאו ממונו דבעל כלב הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי: דעל הדרה משלם נזק שלם, ועל מקום נחלת משלם חצי נזק, ועל גדיש כולה פשור ורבי יוחנן דאמר אנחתי על הדרה ועל מקום נחלת משלם נ"ש, על הגדיש משלם חצי נזק הא שנינו *כמה משון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקן בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל גמל חייב, הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר הנובה פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דגמל הוא אלא למ"ד משום ממונו האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן במכבסתא בל הבירה כולה, אי הכי אימא סיפא אם הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב ואי במכבסתא אמאי חייב? בשעמדה* (ועמדה) וכבסה כ"ש דחנוני פטור ובעל גמל חייב? אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה:

והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה ולמטה, בין מלמטה למעלה [א] *פמורין. תרגמא רב פפא "דאפיך מיפך: בלבא בלקורא ונדיא בסריכא, אי הכי אמאי פטורים? הכלב שנטל מנזק שלם וחייבין בחצי נזק: הכלב שנטל אחמר ר' יוחנן אמר "אשו משום חציו, וריש לקיש אמר אשו משום ממונו, וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן? אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש? אמר לך ממונא אית ביה ממשא האי לית ביה ממשא, הכלב שנטל הדרה בין בשלמא למ"ד אשו משום חציו דכלב הוא אלא למ"ד אשו משום ממונו האי איש לאו ממונו דבעל כלב הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי: דעל הדרה משלם נזק שלם, ועל מקום נחלת משלם חצי נזק, ועל גדיש כולה פשור ורבי יוחנן דאמר אנחתי על הדרה ועל מקום נחלת משלם נ"ש, על הגדיש משלם חצי נזק הא שנינו *כמה משון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקן בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל גמל חייב, הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר הנובה פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו חציו דגמל הוא אלא למ"ד משום ממונו האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא? אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן במכבסתא בל הבירה כולה, אי הכי אימא סיפא אם הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב ואי במכבסתא אמאי חייב? בשעמדה* (ועמדה) וכבסה כ"ש דחנוני פטור ובעל גמל חייב? אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה:

ריש

דאמר משום ממונו האי אש לאו דבעל הכלב הוא [אלא] לבעל החדרה הוא. "וראינו" לר"בות"ינו ה"גא"ונים" בשם"ועה" ו'ו פ' ונ"ראה" לנ"ר ב"ר פ"ירש"א ב"עיקר" ה"ר"ין ו"לפ"יכך נ"מנ"ענו" ס"לדבר" ל"א ב"ע"ין הם"ירו"ש ול"א ב"פ"ירש"א. ופריך ריש לקיש כגון דאדייה אדויי כלומר לא הנביה את החדרה אלא בדרך דידוי הובאה אל הנדיש ולא יצתה הנחלת מחזקת בעליה ועל החדרה משלם נזק שלם שזה דרכו להתוף ולאכול ועל מקום הנחלת משלם חצי נזק שבשעה עשה בידים אבל משונה בחצר הניזק חצי נזק כרבנן. ועל שאר הנדיש פטור שאינו ממון בעל הכלב שהרי לא עקר והניח ובעל הנחלת נמי לא מיחייב דהא אוקימנא לקמן בששיטר נחלתו והכלב תחר והוציאה. ור' יוחנן אשר אפי' אנחה אנוחי כגון שעקר והניח בנתוך ובעל דבוקה ולאכול ועל שאר הנדיש חצי נזק דמשונה היא. ת"ש גמל מעון [פשתן] עובר בהר"ר וכו' בשלמ' לר' יוחנן חציו של גמל הן אלא לריש לקיש לאו ממון בעל גמל הוא ופריך ר"ל במכבסתא כל הבירה פירוש מכבסתא כגון [ליחכה] נירו ומי כבסה אבנוי שעמד הגמל והדליק כל הבירה בסיכסוך כעין חיכוך שנמצאת הדלקת כל הבירה כגון מקום נחלת בגדיש לדבר' הכל נוק שלם. ואקשי אהדרי פירוקא מיפא דקתני ואם הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב ואי במכבסתא אמאי חנוני חייב. הגמל הזיק בידים ופירק בשעמדה. ואקשי' כל שכן אם עבדה ומכבסתא ודאי היא הזיקה בידים חנוני אמאי חייב. ופרכ' אנוסה שעמדה

*) וכן גרס ג"כ בעיון עכן. פקב.

(נקמן סכ:)

רבינו חננאל

והתניא הכלב והגדי שדילגו בין כך ובין כך חייבין ותרגמה דאפיך מפיך כלבא בסיקרא ונדויא בסירכא. פי' *) דרך הגדי בסיקרא כדאמרינן [עיכוכין פו.] כדי שיזדקר הגדי בבת ראש והכלב בסירכא כדאמרי' למאי אתיי למיסרך וכיון שדילגו בשינוי אורחייהו הוה ליה משונה וקיימ"ל מ משונה בחצר הניזק פטורה מנזק שלם וחייבים חצי נזק כרבנן. איתמר ר' יוחנן אמר אשו משום חציו ואמר רבי יוחנן אדם המזיק בעצמו. ריש לקיש אמר משום ממונו כלומר כמו שמתחייב בנזק שורו וכיוצא בו שחייב בהזיקן כך באשו דהא אינו הולך מכחו ומזיק אלא מכח הדוח וכל מה שחייב בנזקי ממונו חייב באשו ור' יוחנן אמר אינו ממונו דהא השלהבת המזקת אין בה ממש להשטר כמו השור וכיוצא בו. ואקשי' על ריש לקיש ממתני' הכלב שגגל את החדרה והלך לגדיש כו' בשלמא ר' יוחנן כו' דאמר אשו משום חציו חיצי דקלב הן לפיכך חייב בעל הכלב אלא לר"ל

*) סיכוכיים לשון קלוף. פוסקנו עלגלים אלו עלי זתים. ⊛ כ"ה בתוספות אשירי ותוספות אשירי הרא"ש.

(עיין כ.)

(נקמן סכ:)

מכאן

קושיות על ר"ל

פירוש משות

קושיא ואח...ואח"

(נקמן כג:)

(נקמן סכ:)

הגהות הגר"א

[א] גמ' כין מלמטה למעלה פטורין. כ"כ גירסת ס"ר"ף וכרמב"ם מיוחין מפרקים מרגמא ר"פ (ועכנגר"ח ס"ם ס"ן): [ב] תום' ד"ה ורבי יוחנן כו' דאי כח כתו כו'. ני"כ"ם כרמב"ם. וכ"ה בסימן ב מולק (ועכנגר"ח סימן ג"ן ס"ק יג וכפי' שם"ב ס"ק ג'):

ר"ל

(נקמן דף מ:- ושם)

נג א ב מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה עז סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף ג:

נד ג מיי' פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה עו סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ג:

נה ד מיי' שם פי"ב הלכה יו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנב:

נו ה ו מיי' שם פי"ד הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יב ובהג"ה וט"ג סעור:

נוסא(יז כ:) פסד ולא שאר עלי ואולק שור ע

ס) ל' יוחנן: אשו משות חציו

ג) ל"ל אשו משות ממונו

רישא בעל גמל חייב וכו'. לעיל ג"ג דמעיקרא נמי הוי טעמא דריחא וסיפא הכי נמי דמעיקרא היה הטעם משום יותר למתן דאמר לקמן משום חלוי בעל גמל על חמלת הלקח הפסדן ולעיל ס"ד סהתם הולכת מעלמה ע"י רוח מצויה לכל מ"ד משום ממונו דלא מחייב אלא על שמכסכת הבירה וזה לא פשע כ"כ אלא דאה הלקיה עד שעמדה סמוך לבירה ואז לא היה יכול לסלקה לפי שעמדה להטיל מימיה ולכך הוצרך לפרש לקמן ס"ה חייב דלא חיבעי ליה לאפושי בטעיניה דהוה ליה לאפוקי מדעתיה כשיכנס פשמנו לתוך החנות ומדליק בגר ושמוד להטיל מימיה לא יוכל לסלקה משם: **והיה** גדי כפות וכו'. תימה לריבעי בריפא גדי ועבד סמוך ובסיפא גדי ועבד כפות דהוי כפתו פפי ופי' רשב"ם דגדי נמי היה לו לברוח וריפא דקתני גדי כפות ועבד סמוך דוקא בכה"ג חייב ובסיפא גדי סמוך ועבד כפות לו פי' או עבד כפות לו וה"פ גדי סמוך לו ועבד כמו שאמר בריפא שהיה סמוך לו פטור לעיל"ג דלא קס ליה בדרכה מיניה משום דהיה לו לברוח ועבד כפות לו וגדי כמו כן כפות כמו שאמר בריפא פטור לעיל"ג דלא קס ליה בדרכה מיניה לברוח דקס ליה בדרכה מיניה והכוח לסוף פירקין (ל' כ.) עבדו כגופו סוכו כממונו לחייבי בעבד וסור כפות והבעלים עומדים מלמס וכהכניס הגמלת על לב עבדו פטור שמסתב בלבו שהאחזן יסיכנה ולא יסמוך לתסלומין לכל כהכניס על לב סוכו לינו משם האחזן להסיכה לפי שימלם לו דמי סוכו ור"ת מפרש דלישנא דגדי כפות דמייב לעיל"ג דפטריען סמון בתם דדמיען מה קמה בגלוי לף כל בגלוי ס"ד דכל דבר דלעל סורמיה הכי לפו כעין קמה הוא ופטור וגדי לין דרכו להיות כפות וס"ד למפטריה וקמ"ל הסתם בריפא דהפ"ה חייב וסיפא קמ"ל דלעיל"ג דסמון הוא דהוי כי סורמיה פטור לכך הניח בהמלמין דהכוסם (לקמן דף פה:) בתר פלוגתא דעמון דר' יהודה ורבנן ובתר הך בבא דגדי כפות קתני ומוסיף מכאן לר' יהודה במלין הבירה שמשלם כל מה שבכוסה שכן דרך בני אדם להניח בכתים והפסיק התנא בהאי בבא בפריפים לתסלומין דחייב היכא דלעל סורמיה בגדי ולא חייב בגדי להיות כפות חייב ותפילו למ"ד לסם מעם חייב דלעל סורמיה בגדי ממתם ממונו מ"מ לתסלומין דחייב היכא דלעל סורמיה בגדי ולא חייב בגדי להיות כפות חייב ותפילו למ"ד לסם מעם חייב דלעל סורמיה בגדי ממתם ממונו שייך בית קס ליה בדרכה מיניה הואיל וע"י מעשה אחד בת לכל ומדע דלמ"ד מעם ממונו מוקי כהכניס בגופו של עבד ופטורין ליה לעיל"ג דלא הלים בגופו של גדי ולפי' ר"ת ורשב"ם אפי' הת שפיר הת דנקטו גדי ולת נקטו גדים ובקונטרס פי' מעם המסקינן בגדי דאד ועבדא דאד וסתמת העבד לבעל הגדים אלמא מניח עבדו לשמור גדיסו ולפירוסו ל"ל הת דפריך מאי לימעך ולמעמיך תיקשה לר' יוחנן למאי נקט גדי: **קטל** סוריס עבדא ה"נ דלת מיחייב. פ"ה הת כתיב כסף אלסיס יתן לאדוניו וקשה אלמא לומר דה"ה לגבי אלמא אלסיס של עבד הת אי אפשר לומר כן דבפ"ק (דף מ:) אמריען המעם אלסיס של עבד מאח"כ בתם ואם ר"ל דכי היכי דהתם מעלם קנס ה"נ מעלם דמי הגדי הת לת אמריען ממון מקנס וכו' לר"י הכי פריך ה"נ דלת מחייב בממון מהאיך מריעת העבד והת בדבר שממונו עומד לת שייך קס ליה בדרכה מיניה: **בגדי** דאד ועבדא דאד. וכן נמי אמר רבא בפ' כן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) דוקא שהיה רוקד אחר חבירו להורגו ומיבר הכלים בין של נרקד בין של כל אלם פטור ובקס בבפ"ק דסנהדרין (דף י. ושם) אמר ממון אזה ונפסדת אזה חייב וחירץ הר"ר יעקב בר מרדכי דכל רוקד אחר חבירו חשיב ומעלומין לאחד משום דמחייב מיקה לכל אלם דהכל חייבין להורגו להליל הנרדף ור"ת מפרש דבכל מקום מיקה אזה ומעלומין אזה פטור לבד מעדים וזוממין דבעינן שיתקיים כאחד זמם בכל אחד ואח"כ דבעדים זוממין נמי בשהות מיקה ומעלומין לאחד פטור אלא משום דההוא גברא מתקיים כאחד זמם והבית רלוי דמגריען (כתובות דף לה:) שלין מיקה ומעלומין מלא יהיה לאזון עגם יעגם הת אם יהיה לאזון לת יעגם והאם מיקה לאחד ומעלומין לבעל ומיהו לין זה רלוי דעל כרחך ל"ל דהת חשיב מיקה ומעלומין לאחד כיון שהן גוף אחד דאי לאו הכי למאי דבעי למימר מעיקרא בפ' כן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) גבי רוקד דמיקה לזה ומעלומין לזה חייב היכי הוה מצי לי לקרל ועוד הבית רלוי דמגן במכילתין (דף נד:) דהוה שהדיק הגדים לו שהבל בחבירו בשהם פטור דקס ליה בדרכה מיניה ל"ג דהוי מיקה לעמיס ומעלומין לחבירו ולין זה דיוקל דזה חשיב מיקה ומעלומין לאחד ולקל קשה לר"י מה חידוש יש בגדי דאד ועבדא דאד טפי ממה שהיה של אחד הלל לין מחחייב מיקה לפי שהפסיד לו עבדו דלפילו הרג עבד של עלמו חייב ולריך לדקוק דמ"מ כ"ל חידוש יותר*:

חציו דאחרם קן. תימה לר"י לי חשיב מסירה לאחרם כרוח מלויה לר' יוחנן נמי מחייב ולי לא חשיב כרוח מלויה ח"כ מה קשה לר"ל הת לת דמי למסר סורו דהת ס"ת מודו לקן חייבין כלל על הסם חלת ביכולה להזיק כרוח מלויה ולומר ר"י דלמ"ד לסם מעם חלין הוא לת מחייב חלת בסם שיכול להזיק כרוח מלויה הרבה וקרוב לודאי היזק כעין חלין והכא לין במעשה השוכה קרוב לודאי היזק הלכך לת דמי לחלין דאחרם קן אבל למ"ד מעם ממונו חע"ג דלת מזומן כולי האי מחייב מידי דהוי לאסר סורו כדלקן לאחרם חייב דדרכו(ה) לנעורי ע"י עסקין אל אחרם חע"ג דלת הוי קרוב לודאי כעין חלין והת דפוטר ר' יוחנן לפילו בעסר לו אלהבת לת מעם לחזיל לעעמיה דאית ליה לסם מעם חלין. דהת מסיק דאית ליה נמי מעם ממונו חלת מעם דקסבר אלהבת לת בדי היזק כמו סור כדאמרינן בפרק קמא (דף מ:):

ונשרף עמו פטור בשלמא למ"ד אשו משום חציו משום הבי פטור אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אמאי פטור-אילו קטל חוריה עבדא הבי נמי דלא מיחייב? אמר לך רבי שמעון בן לקיש הבא במאי עסקינן בשהציח בגופו של עבד דקס ליה בדרבה מיניה, אי הכי מאי למימרא? לא צריכא בגדי דאד ועבד דאד. **השולח** את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים בשלמא למ"ד אשו משום חציו חרש דחרש הוא אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן הבי נמי דלא מיחייב? הא אתמר עלה *אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו בחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב, מאי טעמא? ברי היזיקא, ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור קסבר צבתא דחרש קא גרים, לא מיחייב עד דמסר ליה גווזא סילתא ושרגא, אמר רבא קא ומחניתא מסייע ליה לרבי יוחנן דתניא "כי תצא אש-תצא" מעצמה "ישלם המבעיר" את הבערה" ש"מ אשו משום חציו! *דתניא פתח הבתוב בנזקי

לקמן מג: סלי

לקמן מג: סלי

לקמן ט. נכ: קדושין מכ:

דמך. וחילטריך לחסמועינן דחע"ג דחיין חייב מיתה בסבילת הגרי מפסיד בעל הגדי: **אינו מסר שורו לחרש ס"ש דלא מיחייב.** הת חמרינן בפ"ק (ל' י.) חומר בשור מבחס שחס מסרו לחרש חייב: **נפלס וליבה.** החרש דלת דמי לשור, דשור מזומן לסזיק לחבל הת דנחלת חרש עביד ליה להזיק: **ברי היזיקא.** מזומן היזיקו והוי כשורו: **ור' יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור.** ור' יוחנן לטעמיה דאמר 'חבל מעלם חלין' והכא חלין דחרש הן: **גווזא.** עלים יבשים: **וסילתא.** עלים קטנים דקים דהאי ולחי פוסק הוא: **הגא מעלמא.** לקמן ס: ממעמ וליכא לאוקמי קרא כשהלין כחוך שלו עלמו חלמא חבו מעלם חלין:

נז א מיי' פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה י סמג עשין סט:

רבינו חננאל

שעפרה להטיל מים *)לא פבסכה רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי בפעיניה דלישעל בבו הנותא למיחך בדליקתא ודמי כמאן דאפיק תורא דמיתפר ואזיק דחייב מן דאפקיה. מיפא חנוני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי וכיון דאנחיה הוא ברא הזיקה. ת"ש המדליק את הנדיש כו' היה עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור. בשלמא לר' יוחנן פטור משום דקס ליה בדרבה מיניה שחייב על העבד דין מיתה אלא לריש לקיש הלא השור כשיצא עבד משלם בעל השור ואע"פ שהשור חייב מיתה. ומריך ריש לקיש בגון שהציח המדליק אש בידיו בגופו של עבד וחרבו ומסנה יצאה האש והדליק הנדיש דהא ודאי חייב על העבד דיקופיתה וקטליה בדרבה מיניה וקיימ"ל אין אדם מת ומשלם, ואקשי' זה לא היה צריך לחנא לשנותו ופריך אפי' נדיש דאד **) ובבבא דאד סר"א הני מילי אין מת ומשלם בגון דמיתה וחשלומין לאד אבל מיתה לאד וחשלומין לאד לא קס"ל ת"ש השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בשלמא לר' יוחנן היינו דחרש הן ולפיכך פטור אלא לריש לקיש אילו מסר שור נגח לחרש דהוה השור פטור דפרק' לריש לקיש לא שנו שמסר השולח את הבעירה אלא בומן שמסר לו נחלת וליבה החרש שהרי קנאה התרש בשנוי מעש' דאי הלידבי אבל אם מסר לו שלהבת שמסתו כמות שהוא חייב בעל נחלת כמו שחייב בשורו ור' יוחנן דאמר אפי' מסר לו שלהבת פטור יאמר לך צבתא דחרש נרם כלומר המעשה של חרש הוא, ועד שימסור לו עצים סבותתין בעין קנה סרנסם שה אש כשהאוה בהן אינן צריכין ליבוי בעין זה וראי מעשה השולה הן והילכתא כרבי יוחנן בבולהו ואע"ג דשני ר"ל, אשיעויה לא סמכינן. אמר רבא קרא קטיע ליה לר' יוחנן דכתיב כי תצא אש וגו' מתניתא דתניא פתח הכתוב

*) לכאורה נלמד דל"ל ובסכסה וכן פרש"י.
**) נלמד דל"ל נדיש ונדי דאד ועבד דאד ועי' פרש"י ד"ה עבד כפות.

מקנה = **הקנאת שמות**

מקנה ◇ **קרא ומתניתא**

[עי' תוס' כתובות נ: ד"ה רב חסדא]

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה לעיל כו' דהיכא לאחוקי מל ידי עסקין:

בנוקי ממונו. דכתיב כי תלח תלח דמשמע מעלמה: **כנוקי גופו.** דקרי ליה מכעיר: **היכי משכחת לה.** תילו לדלם זורק חן והזיק בממון (ל) [לגל] מיקמיב בנזק הא קיימת לן בהאי פירקין (דף כה:) פגע בחמה פגע" לחייב לתם השוגג כמזיד ואוכם כרלון/ לעשת לחבירו הלי חן לעולם בממון הוא נכנם תורה אור

בְּנוֹקֵי מָמוֹנוֹ וְסִיָּם בְּנוֹקֵי גּוּפוֹ לוֹמַר לָךְ אִשָּׁה מְשׁוּם חֲצִיוֹ אָמַר רָבָא: קִשְׁיָא לֵיהּ לְאַבָּיֵי כְּמַ"ד "אִשָּׁה מְשׁוּם חֲצִיוֹ טְמוֹן בָּאֵשׁ" דְּפָטַר רַחֲמָנָא הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לַהּ? וְנִיחָא לֵיהּ "בְּנוֹן שֶׁנִּפְלָה דְּלֵיקָה לְאוֹתוֹ חֲצַר וְנִפְלָה גָּדֵר שֶׁלֹּא מִחְמַת דְּלֵיקָה וְהַלְכָה וְהַדְלִיקָה וְהִזִּיקָה בְּחֲצַר אַחֶרֶת דְּהָתָם כֻּלֵּי לֵיהּ חֲצִיוֹ, אֲבָל הָכִי לְעִנְיַן גְּלוּי נְמִי כֻּלֵּי לֵיהּ חֲצִיוֹ [א], אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לֵיהּ "מְשׁוּם חֲצִיוֹ" אִית לֵיהּ נְמִי מְשׁוּם מְמוֹנוֹ וְכִגְוֹן שֶׁהָיָה לוֹ לְגוֹדְרָהּ וְלֹא גְּדָרָהּ דְּהָתָם שׁוֹרוֹ הוּא וְלֹא טִפַּח בְּאֵפֵיהּ, וְכִי מֵאַחַר דְּמַאן דְּאָמַר לֵיהּ "מְשׁוּם חֲצִיוֹ" אִית לֵיהּ "נְמִי מְשׁוּם מְמוֹנוֹ" מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיבָּא בֵּינַיְיהוּ "לְחַיְיבוֹ בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים: עַל הַחֲרֵדָה מְשׁוּלָּם כּוֹ": מַאן "חַיָּיב"? בַּעַל כְּלִי, וְלֵיחַיְיב נְמִי בַּעַל גַּחֶלֶת? "בְּשִׁשִּׁימֵר גַּחֶלְתּוֹ, אִי בְּשִׁשִּׁימֵר גַּחֶלְתּוֹ מַאי בַּעַי כְּלִי הָתָם? "בְּשִׁבְחֵר, אָמַר רַב מָרִי בְּרֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא זֹאת אוֹמֶרֶת סְתָם דַּלְתוֹת הַחֲדָרוֹת הֵן אֵצֶל כְּלִי, דְּאִכְלָה הֵיכָא, אֲלִימָא דְּאִכְלָה בְּגַדִּישׁ דְּעַלְמָא הוּא בְּעֵינַן "וְיַעֵר בְּשֵׂדֶה אַחֵר" וְלֵיכָא, לָא צְרִיכָא דְּאִכְלָה בְּגַדִּישׁ דְּבַעַל חֲדָרָה, תַּפְשׁוּט דְּפִירָה כחצר

וליחייב בעל הגחלת. הלי ליעמא לון דוקא להא מיקומקמ דהלכה כבנדים דבעל החדרה חלה לעומר פיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא עלם כי חם הרביע ות"ם ותמלי לה פריך וליפטר בעל הכלב מן החדרה "ונרלה מכאן לדקדק דיותר ים לחדם ליזהר עלמו שלא יזיק לחבירו מלהא שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב תע"ם שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק לחבירו ותפטר לשמור עלמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חבירתו וכן מלמע בהמניח (לקמן דף לח:) בשמעתין דקדלין דפריך לי נתקל פושע שני נמי לייחיב לחמת חשיב שני פושע לחייבו בנזק שלישי ואיתו פושע לענין שיפטר רחמנן בנזקין: **בְּשִׁשִּׁימֵר** גחלתו. ות"ם ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחמירה לסתם לחלום חמורות הן חלל הכלב וי"ל כיון דנטר דנטרי ליכני לה חטרחוהו רבנן טפי: **בְּשַׁחְתֵּר.** ותם חתמר וליחני כגון דנפלה גודל בליליה וידע בעל הכלב ובעל הגחלת לה ידע ים לומר דלין זה רגילות לבעל הכלב ידע ובעל הגחלת לה ידע ולקמן גבי עיז דבעדום רגילות הוא לספמים. **סתם** לחמת חמורות הן. תימה דלמת מעום דהוי מחילתו בפשיעה ומופו בלוגם מחילתו בפשיעה מעום פחיחה ים לומר דת"ל לה מיחייב בחחירה כ"ת רבינו כי היכי דהוה מחחייב בפחיחה שהיה בעל הגחלת מחחייב מחלה אבל לין לחרך דלה לחמרינן מחלתו בפשיעה בבחים פחומים ומופו בחומם בגנובים כיון דבני נעוליס לה הוי שום פשיעה דלחמרינן בהפרה (לקמן דף נב:) דלה לחמרינן מגו דהוי פושע לענין חרם הוי פושע לענין פקח כו' ומגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין שוורים דלה דמי דהחם ודלי לה לחמרינן מגו מעום לגבי פקח לו לגבי שוורים הניזקין לה פשעי כלל חבל הכא פושע הוא בכלב זה לענין זה הגדים לחיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר גחלתו לכך יש להחמייב לחילו נזוקין בחומם לממן דמחייב מחילתו בפשיעה וסופו בחומם: **תַּפְשׁוּט** דפי פרה כחלר הניזק דמי. תימה דלמלי לה פשיעו מלחר בבי דמלני' דחכן הכן מועדת לחכול הרלוי לה ומהיות דחכלה מגידי הרחבה ומחוך החטח ועוד לומס שהיו מדקדקין מעיסה בו חם הכלב למה לה הביאו מחניחין כלב שנטל חרכה דדייה מינה הבחה ועוד מלי קלמס מלי בעי ריפתך בפומה דכלבתי כיון שהכלב לקחה ונרלה לר"י דמכל הבהו דמחניחין לה מלי למפשע ולה מהניה דנטל חרכה מפום דם"ד דלם לקחה הבהמה פירות בחלר הניזק וחכלה ברבים הרבים [לו בחלר המזיק] חייב *דמחייבינן בלקיחה לחודה וכן הסברה טוב דכיון דפשע בלקיחה מה נע בחכילה והה דממעטינן מבדה לחר רבים הרבים היינו לקיחה וקמבעינה ליה כגון שם הוסיפו פירות בפי פרה חע"ו ומכו' בני חבלומין ניכנו וכגון שבהבמה לה היתה יכולה ליקח שם לה שהוסיפו לה ולי כחלר הניזק דמי חייב בעל הפרה ולי כחלר המזיק דמי פטור כיון שנכנסו לחר לקוך פיה והה דקחמר חפשוט לו ממחני' לגלי מסוגיה דממעטינן דחוקמה חלבה בגדים דבעל החדרה שמע מינה דבעו לקיחה וחכילה בחלר [הניזק] לף על פי שלין טעם בדבר זה מה עזר בחכילה לגלי דגזירת הכחוב הוא ופפשוט כשנפלו לחר לקוך פיה דחייב בחלר הניזק דמיד דלי פי כחלר המזיק דמיד ומלי חמר ליה מלי בעי ריפתך בפומה דכלבתי

שבעל הגחלת שימר גחלתו והכלב חתר והוציאה אורחיה הוא לחתור ולא שינה כי כן דרכו ואם לא חתר אלא לא ספר בעל הגחלת כראוי חייב בעל הגחלת ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל הדרה.גם נחבדר מזו דפי פרה כחצר

רבינו חננאל

בנוקי ממונו כי הצא וסיים בנוקי גופו המבעיר למר לך אשה משום חציו. אמר רבא קשיא ליה לר' אבי לר' יוחנן דאמר אשה משום חציו פטור באש דפטרי חכמים שתולקין על ר' יהודה היכי משכחת לה ובאנו לומר כגון שהציאה אש בחצר ונפלה גדר שלא מחמת הדליקה והלכה האש והזיקה בחצר אחרת דכלו חציו בחצר ראשונה ואילו לא נפלה הגדר לא היתה האש עוברת באותה החצר. ובקשי' אי הכי אפי' בגלוי פטור הוא דכלי חציו וכל שכן על הספון. ופרקי' מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו וכגון שהזיק בשוגג ומזיד ואונס ופשיעה ואי אית ליה משום ממונו אמאי לא חייב לשמור בהמתו שלא תצא ותזיק ואם יצאה והזיקה חייב באשו שהוא בממונו. ואמרי' אי הכי מאי בינייהו איכא בינייהו לחייבו בר' דברים צער ריעוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב בר' דברים הללו וכל שכן בנוק אבל ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך כשם שאינו חייב בנוקי שורו אלא בנוק בלבד כרבעינן למיפר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נוק בלבד. בהר דאקשי' על ריש לקיש הני כולהו תיובתא ושנינהו ואוקים' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו והלכה כר' יוחנן הדרינן לשמעתין ואמרי' הניגן בחתני' על החדרה משלם נוק שלם. מאן משלם בעל הכלב או בעל הגחלת ופשיטא לן דבעל הכלב[משלם]ממני

חה

גליון השי"ם

רש"י ד"ה דסתם דלחות כו' ולח חימת מפוש. עיין בכרלת"ם בסרקי' סי' ג': **הוסי' ד"ה ולחייב כו'** כהי ניעמא כו' ומחמה מכלח לדקדק. עי' לקמן דף כו ע"ב תד"ה לחמלי פשוט: **ד"ה תפשוט** כי' דמחייבי' בלקיחה לחודה. עי' לעיל דף כ ע"ל הוספות ד"ה מפנגנו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' חלח למען כו'. נ"ב כרי"ף ורמב"ם מפרכים שהוא מתי' לחמלן בגון שנפלה כו' ומפרכים דמחיב חיו הוא משום ממונו (ובכברל"ת סי' ת"ת ס"ק נ"ב):

נח א מיי' פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה ד סוס"ע ת"ת סי' ת"ת סעיף יג ועיין במ"מ פי"ד מהלכות נזקי ממון הלכה טו:

נט ב מיי' פי"ד מהל' נזקי ממון הלכה ד סמג עשין סו סוס"ע סם סעיף ו וסעיף יג:

ס ג מיי' שם הלכה טו סוס"ע סם סעיף יז:

סא ד ה ו מיי' פ"ב שם הלכה יז יח ועיי' בהשגות ובמ"מ סמג שם סור ת"ת מ"ת סי' שלב:

סב ז סוס"ע מ"ת סי' שלח סעיף ו:

תת נוסח אחר מאוד חשוב "אמין יפלוך באש"

* ואמרן אוף באב חקין אבל לחיבון אבל מאוני אחייבין אותו ובגון כיבא לבעלת מחבלקה בין בעל חבל נפלה - ורק אחיב בהגהת הגר"א זצ"ל

עין משפט נר מצוה

מתני' בתם דפטר רחמנא היכי משכחת לה. פי' בשלמא למ"ד לחמ מקום ממונו לין חימה דפקור טמון ואע"ג דבכל נזקי ממונו כמו קרן שן ורגל חייב טמון מביחמון מניע חילוקים בקרן שן ורגל להלכותיהן לכל בחדם המזיק לה חלק הכחוב דכחיב פגע חחת פגע ודרשינן בסוף פירקין (דף כו:) לחייב על השוגג כמזיד ואוכם כרלון לפיכך לין סברת לדרוש לחמ מקום ממונו חלין: **מאי** בייניהו. הוה מלי למימר לימת בייניהו כל הני דלעיל בלב שנטל חרכה ולכחי לחכוי לכגדים דלרבי יוחנן מקום על שחר הגדים פטור חלי נזק ולר"ל על שחר הגדים פטור ולרבי יוחנן לפילו לה הים בגופו של עבד קס ליה בדרבה מיניה וממון היכא שלא כלו חלין חייב לרבי יוחנן: **וליחייב** בעל הגחלת. פירוש נס בעל הגחלת ולה פיפטר בעל הכלב לגמרי כדפ"ל (דף כב. ד"ה ומ) גבי חנוני לממי חייב ועוד לי בשלא שמר גחלתו ומפטר בעל הכלב לממי קלמר (לעיל יח:) מחני' בחלייה לדוי ודרב הונא בעלמא לימת לימת דרב הונא קלי לממני' קלמו לדם חייב הקוסר ל"ם ובעל המלנגול פטור כמו הכא דפטור בעל הכלב חלא ולדי בשלא שימר גחלתו חייב נמי בעל הכלב ולכך לה מיקומקמ דרב הונא קלי לממני' דקלמו לדם חייב הקוסר כל הקומר בעל הגחלת. הלי ליעמא לון דוקא להא מיקומקמ דהלכה כבנדים דבעל החדרה חלה לעומר פיפטר בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא עלם כי חם הרביע ות"ם ותמלי לה פריך וליפטר בעל הכלב מן החדרה "ונרלה מכאן לדקדק דיותר ים לחדם ליזהר עלמו שלא יזיק לחבירו מלהא שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב תע"ם שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק לחבירו ותפטר לשמור עלמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חבירתו וכן מלמע בהמניח (לקמן דף לח:) בשמעתין דקדלין דפריך לי נתקל פושע שני נמי לייחיב לחמת חשיב שני פושע לחייבו בנזק שלישי ואיתו פושע לענין שיפטר רחמנן בנזקין: **בְּשִׁשִּׁימֵר** גחלתו. ות"ם ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחמירה לסתם לחלום חמורות הן חלל הכלב וי"ל כיון דנטר דנטרי ליכני לה חטרחוהו רבנן טפי: **בְּשַׁחְתֵּר.** ותם חתמר וליחני כגון דנפלה גודל בליליה וידע בעל הכלב ובעל הגחלת לה ידע ים לומר דלין זה רגילות לבעל הכלב ידע ובעל הגחלת לה ידע ולקמן גבי עיז דבעדום רגילות הוא לספמים. **סתם** לחמת חמורות הן. תימה דלמת מעום דהוי מחילתו בפשיעה ומופו בלוגם מחילתו בפשיעה מעום פחיחה ים לומר דת"ל לה מיחייב בחחירה כ"ת רבינו כי היכי דהוה מחחייב בפחיחה שהיה בעל הגחלת מחחייב מחלה אבל לין לחרך דלה לחמרינן מחלתו בפשיעה בבחים פחומים ומופו בחומם בגנובים כיון דבני נעוליס לה הוי שום פשיעה דלחמרינן בהפרה (לקמן דף נב:) דלה לחמרינן מגו דהוי פושע לענין חרם הוי פושע לענין פקח כו' ומגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין שוורים דלה דמי דהחם ודלי לה לחמרינן מגו מעום לגבי פקח לו לגבי שוורים הניזקין לה פשעי כלל חבל הכא פושע הוא בכלב זה לענין זה הגדים לחיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר גחלתו לכך יש להחמייב לחילו נזוקין בחומם לממן דמחייב מחילתו בפשיעה וסופו בחומם: **תַּפְשׁוּט** דפי פרה כחלר הניזק דמי. תימה דלמלי לה פשיעו מלחר בבי דמלני' דחכן הכן מועדת לחכול הרלוי לה ומהיות דחכלה מגידי הרחבה ומחוך החטח ועוד לומס שהיו מדקדקין מעיסה בו חם הכלב למה לה הביאו מחניחין כלב שנטל חרכה דדייה מינה הבחה ועוד מלי קלמס מלי בעי ריפתך בפומה דכלבתי כיון שהכלב לקחה ונרלה לר"י דמכל הבהו דמחניחין לה מלי למפשע ולה מהניה דנטל חרכה מפום דם"ד דלם לקחה הבהמה פירות בחלר הניזק וחכלה ברבים הרבים [לו בחלר המזיק] חייב *דמחייבינן בלקיחה לחודה וכן הסברה טוב דכיון דפשע בלקיחה מה נע בחכילה והה דממעטינן מבדה לחר רבים הרבים היינו לקיחה וקמבעינה ליה כגון שם הוסיפו פירות בפי פרה חע"ו ומכו' בני חבלומין ניכנו וכגון שבהבמה לה היתה יכולה ליקח שם לה שהוסיפו לה ולי כחלר הניזק דמי חייב בעל הפרה ולי כחלר המזיק דמי פטור כיון שנכנסו לחר לקוך פיה והה דקחמר חפשוט לו ממחני' לגלי מסוגיה דממעטינן דחוקמה חלבה בגדים דבעל החדרה שמע מינה דבעו לקיחה וחכילה בחלר [הניזק] לף על פי שלין טעם בדבר זה מה עזר בחכילה לגלי דגזירת הכחוב הוא ופפשוט כשנפלו לחר לקוך פיה דחייב בחלר הניזק דמיד דלי פי כחלר המזיק דמיד ומלי חמר ליה מלי בעי ריפתך בפומה דכלבתי

כנוקי ממונו. דכתיב כי תלח תלח דמשמע מעלמה: **כנוקי גופו.** דקרי ליה מכעיר: **היכי משכחת לה.** תילו לדלם זורק חן והזיק בממון (ל) [לגל] מיקמיב בנזק הא קיימת לן בהאי פירקין (דף כה:) פגע בחמה פגע" לחייב לתם השוגג כמזיד ואוכם כרלון/ לעשת לחבירו הלי חן לעולם בממון הוא נכנם תורה אור

ומזיק, ולא שמעתי: **וניפוק ליה.** ומכאי לה הכי: **ונפלה גדר.** של חלר: **שלא מחמת דליקה.** דלי מחמת לליקה חליו הם: **דלמו לן פלוגי.** שכשעה שהלליק החם לחייבו זריקה חן לית ליה רישי להזיק בחלר מחרת: **פיש ליה נמי משום ממונו.** והיכל לליכל לחיובים משום ממון חליו וחיכל לחיובים משום ממונו, מחייבין ליה, הלכך לענין גלוי חע"ג דכלו לו חליו חייב משום ממונו: **וכגון שהיה לו לגודרה.** כגרס חעבור הלליקה שם היה ע שהוא ויכול לגודרה: **ולא גדרה.** דחע"ג דלינה לחיובים מהחייב על שם סופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה: **שורו הוא ולא טפח באפיה.** הרי זה כשומר חנם לדיר ולא נעל בפניו ויצא והזיק: **וכי מאחר דמאן דאמר ליה משום ממונו פליו ליה נמי משום ממונו מאי ביניהו.** היכל לגמלת שלו היכה דגחלת שלו לים ליה נמי משום ממונו? ומחן לעיל לרבי יוחנן דאמר משום חליו' לחמ משום ממונו ולכחמרת ממן הבחה דמשמעין משום חליו דוקא ולחו משום ממונו ולכחמרת ממן היכה משמע הא ליה היכה משמע היכל ביניהו היכל לחיובים משום חליו דוקא, דכיון דחיכל לחיובים משום ממונו ולויכה חליו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חליו דלמ"ד משום חליו דוקא פטור, לבל הבחה דלחרוייהו חייב, מלי ביניהו: **לחייבו בד' דברים.** למ"ל משום ממונו? דלים ליה חליו ולמ"ד משום חליו דוקא, לחייבו בד' דברים? ומחן לים ליה לחייבו בד' דברים משום ממונו? ומחן לים ליה לחייבו בד' דברים משום חליו? ומחן לים ליה לחייבו בד' דברים משום חליו ומשום ממונ

סג א מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה יט ועי׳ בסמ״ע ובמ״מ סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סי׳ שפה סעיף ב :

סה ב ג ד מיי׳ שם פ״ט הלכה ה סמג שם :

סה ה מיי׳ שם הלכה יא :

סו ו מיי׳ שם פ״ט הלכה ו ומיין בסמ״ע ובמ״מ סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שפו סעיף ג וסעיף ד :

סז ז מיי׳ פ״ע שם הלכה ח סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שפו סעיף ה :

סח ח מיי׳ שם הלכה ו :

נוסחאות לפרוט שאתנו ולומר כתב הניצוק

רבינו חננאל

כתב הניזק דמי דכר א ב ע״א ואפשיטא דכתב הניזק דמי דהשה רב מרי ואמר שן דהייב רחמנא כגון שנתחככה בכותל לנאותה ותפילה הכותל או פיגמה פירות להנאתה שדומה הויזקו לשן דיש לה הנאה להויקה שכשם שיש לה הנאה באכילתה כך יש הנאה בשנתחככה בכותל וכיוצא בה ואקשי׳ עלי׳ והא כתיב ובער וה השן וכתיב כאשר יבער הגלל עד תומו ש״מ דשן דהייב רחמנא כגון דבעיר ליה כוליה שנאי עד תומו . וזה שהפילה הכותל ופיגמה הפירות לא ביערם לגמרי דהא קיימי ופתחנו . ופריק רב אשי כגון דשף צלמי . פי׳ כגון שהיו לו צורות מצויירים בכותל נתחככה בהן ועשאתה אותם*)[שלשון [כתרגום דברים ט] ושפיית יתיה בשופינא ובעפים מן הכותל לגמרי כדגרסי׳ בפוף יום הכפורים בענין שכבת זרע שישנו על בשרו אם מבערב ישפשף כלומר יתכך בבשרו עד שיבערו לגמרי ובא רב אשי ופירק [פירוק] אותר דמסע פסועי פי׳ כגון בצע המקום שנתחככה בהן שיברה האבנים ושתקין ו ה פי ר ר ה ב ד ר י ס ה מינסתם [וכילתם] ודרסתם [וכילתם] כדכתיב בצע אמרתו לשון כלייה והוא תמיהות והשלמות ו א ת י נ ן למימשש מהא שיטה בו כלב בו׳ ופשוטה היא . דאפיק כלבא לגיבית ודרפיה פי׳ שיני הכלב שהן נראין נדולין ויצאין מפיו ורותץ והכה בהן ולא הבנים [ירד] לתוך פיו . ת״ש השיך בו את הנחש כו׳ ותרך׳ לענין קפלא דברי הכל חייב ולא יכול מזיק למיפר כאי בעית בראשותי כי קמיבעיא לן לענין ממתנא ולא [אימשמא] אלא מסתני׳ דקתני על התרזה משלם נזק שלם ש״מ דפי הכלב כחצר הניזק דמי . והשתא מלקא שמעתין כו׳ יתהן דאמר אשי משני הצרו אית ליה נמי משום מסתנו וקיימא לן כוותי׳. הנהו עיזי׳ דבי תרבו דתנו משפחי לפי׳ יוסף ואמר לאביי זיל אצנעינהו כלומר הוזהר לבעליהן שישבור אותן והשיבו אביי ואמרו דבעליהן יגדור לשדהו והשיב רב יוסף אם כל שדות נדורות הן השי דכתיב ובער בשדה אחר היכי משכחת לה ופירק אביי בשתתרזה ההכהה הגדר או נפל הגדר בלילה ונכנסה ההכהה ואכלה כי האי גונא השן חייבת אבל בשדה פאינה נ״רזה השן פטורה ועכידה הא דאביי ולא אפריכא והא דסכרו׳ רבה ואיתימא ר׳ יוסף לאו דסכרה היא דרב יוסף בשבעתיה ואביי הא אריקשיה בפעמא ואפסקלך רב יוסף ושתק ולרבה לא איחבריה דדבריו ניעה דהא נרסי׳ ואיתימ׳ ר׳ יוסף למיכך אין כח לפסוק הלכה כמותו . פי׳ עיזי דסוקא . העומדין לשבריחה : מתני׳ אילו הן כתוב כתוב תמול שלשום תרי״ה חדא יומא שמעה שמעון שלשום תרי ולא ישמרנו ונגח רביעית נעשה מועד ושלשה נזק שלם . רבא אמר לא שנא כתוב תמול שלם . ואביי ורבא בקרני פליני ולא בעיקר הנגיחות דהדדיה קתני כל שהעידו בו ג׳ ימים ועוד הלא תראה בתחלת חזקת הבתים דסותיב בפתמיה ברבה ברוך אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית נזק מיהייב הכא נמי עד שנה רביעית לא קמה ברשותיה ופריק רבי השתא התם מכי נגח נ׳ נגיחות הוה ליה מועד ואידך כי לא נגח מאי משלם הכא כיון דאכלה נ׳ שנים קמה ליה ברשותיה . ועוד שנינו משנה שלישה שור שנגח את האדם ופח מועד משלם את הכופר והם פשור מן הכופר ואקשי׳ בגמ׳ וכי מאחר דהתם קמליגן ליה מועד הקפל היכי משכחת לה . ופרש רבה מ׳ ודהאי רב אשי ופירש הוא כגון שסיכן ג׳ בני אדם. רב זביד אמר כגון שהרג נ׳ בהפות ומועד להחמה הוי מועד לאדם הרי בפ׳ דבתלחא ומכי תם הוא ונעשה מועד מקפל ליה מועד להכי היכי משכחת לה . ופרש רבה מ׳ ודהאי רב אשי ופירש הוא שימי בר אשי ור״ל ורב פפא ורב אחא בריה דרב איקא כולהו סבירא להו דבתלתא ומכי תם הוא ונעשה מועד ואם הרג יהרג **)והוא המועד שנפקל ומשלם הכופר ובמעמא הרא אודי הני . ורב אמר ר״נ אמר רב אדא בר אהבה הל׳ כר׳ יהודה בסועד שהרי ר׳ יוסי מודה לו. והוצרכנו לפרש כל זה שראינו בפקצת פירושי רבותינו הגאונים שאמרו כי בבניחה השלישית משלם נזק שלם וכמרומה עבר אנב שופפה .

*) עי׳ ערוך ערך שף . **) נמלה ד״ל ומס כרע יכרע פעם רביעית זכו כמועד וכו׳ .

אמרו

כחצר הניזק דמי דאי כחצר המזיק דמי ליתא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבא, דאיבעיא להו מפי פרה כחצר הניזק דמי-אבי כחצר המזיק דמי-אלא אמרת כחצר המזיק דמי, שן דהייב רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב מרי בריה דרב כהנא כגון שנתחככה בכותל להנאתה ונפלה פירות להנאתה, מתקיף לה מר זוטרא והא בעינא "כאשר יבער הגלל עד תומו", וליכא, רבינא אמר דשף צלמי רב אשי אמר דספסטי פסועי ח״מ דשיסחה בו את הכלב שיסחה בו את הנחש מאן פתור משסה (פתור) וחייב בעל כלב, ואי אמרת כחצר המזיק דמי ליתא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבא, אלא פתור אף משסה ואיבעית אימא דאפקיה לניבה וסרסיה ש״מ דשיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים יפוטרים *ואמר רב אחא בר יעקב *כישתימצי לומר לדברי ר׳ יהודה אדם נחש בין שיניו הוא עומד לפיבך *מכיש בסיף ונחש פטור לדברי חכמים ארס נחש מעצמו מקיא לפיבך נחש בסקילה ומכיש פטור ואי אמרת כחצר המזיק דמי ליתא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי לעולם קטלא לא אמרינן, ומנא תימרא דתניא הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגח שורו של בעל הבית ומת, הישר בסקילה ובעלים פטורים מן הכופר בעלים פטורין מן הכופר מ״ט דאמר ליה "ברשותי מאי בעיא", שורו נמי ליתא ליה "מאי בעיא ברשותי" אלא לענין קטלא לא אמרינן. הנהו עיזי דרבי חד־בר דהוו מפסדי ליה לרב יוסף א״ל לאביי "זיל אימא להו למרייהו דליצנעינהו" אמר ליה "אמאי איזיל דאי אזילנא אמרי לי לגלוך מר גדירא בארעיה" נגד, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה? כשלחתיה אי נמי דנפיל נודא בלילא מבריז בר יוסף ואיתימא רבה "דסלקין לעילא ודנחתין לתחתאה-תני עיזי דשוקא דמפסדי מתרינן במריידהו תרי ותלתא זמנין, אי צייתי צייתי, ואי לא, אמרין ליה תיב אמסתחא וקבל עוך": **מתני׳** איזהו תם ואיזו מועד? *שהעידו בו שלשה ימים, ותם-משיחזור בו שלשה ימים דברי ר׳ יהודה רבי מאיר אומר שהעידו בו שלשה פעמים ותם-כל שהעידו בו שלשה פעמים ותם-כל שהעידו בו ג׳ ימים ועוד הלא תראה בתחלת חזקת הבתים דסותיב בפתמיה ברבה ברוך אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית נזק מיהייב הכא נמי עד שנה רביעית לא קמה ברשותיה ופריק רבי השתא התם מכי נגח נ׳ נגיחות הוה ליה מועד ואידך כי לא נגח מאי משלם הכא כיון דאכלה נ׳ שנים קמה ליה ברשותיה . ועוד שנינו משנה שלישה שור שנגח את האדם ופח מועד משלם את הכופר ותם פשור מן הכופר ואקשי׳ בגמ׳ וכי מאחר דהתם קמליגן ליה מועד הקפל היכי משכחת לה . ופרש רבה מ׳ ודהאי רב אשי ופירש הוא כגון שסיכן ג׳ בני אדם. רב זביד אמר כגון שהרג נ׳ בהמות ומועד להחמה הוי מועד לאדם הרי בפ׳ דבתלתא ומכי תם הוא ונעשה מועד מקפל ליה מועד להכי היכי משכחת לה . ופרש רבה מ׳ ודהאי רב אשי ופירש הוא שימי בר אשי ור״ל ורב פפא ורב אחא בריה דרב איקא כולהו סבירא להו דבתלתא ומכי תם הוא ונעשה מועד ואם הרג יהרג **)והוא המועד שנפקל ומשלם הכופר ובמעמא הרא אודי הני . ורב אמר ר״נ אמר רב אדא בר אהבה הל׳ כר׳ יהודה בסועד שהרי ר׳ יוסי מודה לו. והוצרכנו לפרש כל זה שראינו בפקצת פירושי רבותינו הגאונים שאמרו כי בבניחה השלישית משלם נזק שלם וכמרומה עבר אנב שופפה .

*) עי׳ ערוך ערך שף . **) נמלה ד״ל ומס כרע יכרע פעם רביעית זכו כמועד וכו׳ .

כחצר הניזק דמי . ופי׳ מפרש כי . נמי׳ קמהדר לומר ממאי מספקא לך בפשיטא דכחצר הניזק דמי דלי כחצר המזיק דמי ס״ב שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה : **נפחכככה** [כלומר] . דתולדה דשן היא לכל שן ממש לגלות לה, דלמר ליה פי פרתי תורה אור לשוקי היא : **ונעפה** [פירוש] . ט״ו

נוסחא ב׳ כחצר הניזק דמי אי כחצר המזיק דמי

מקבילות

נוסחא מה׳ תנאים אחת ב׳ ג׳ נזקות היום ב׳ נזקי ממון ומקורותיהם

(ב) גמ׳ מאן פטור משסה ותניא :

[מלה זו ליתא בערוך ולא בכתבי יחוסי ר״ל ומשרך ונו׳ פירוש ע׳ ת״ם]

[שם פת.]

סנהדרין שם

[שם פת.]

[מלה זו ליתא בערוך ולא בכתבי יחוסי ר״ל ומשרך ונו׳ פירוש ע׳ ת״ם]

[ימנות שם ע״ש]

נליון השים

תוס׳ ד״ה משסה וכו׳ תני׳ כגון ג׳ ימים וכו׳ . עי׳ לקמן ד׳ ס״ע ותוספות ד״ה תניא :

שאלת בשאלה שור נגח הוא ואתאן לשלום ולא ישמרנו בעלים שלם ישלם שור תחת השור ומאי תניא ליה כו׳

ריטב״א

*) סוגריים [את ליתא. (הגהת ליקוט אחרי בכתבי ר״ל ואי אשמעינן אחרי דמזיק ר״ל הוא נמי תנא) נחלב בכתב הניצוק-אי כתב האציק. תוקן מסוגריים הוא בוודאי בכתב הניצוק

נוסחא ג׳ נפסיגות לפרוט שאתנו ולומר כתב הניצוק

מתנה

שור שנגח את הפרה ומתה ולד ישמרנו בעלים שלם ישלם שור תחת השור ומאי תניא ליה כו׳

ריקק נגיחותיו · ג' ימים : קייב · כדכתיב תמול שלשום : ריקקה רגיחותיו · ג' רגיחות בג' ימים כדכתיב "כי יזוב זוב דמה ימים רבים"ודרשינן (נה"כ פ' מצורע) "ימים-ימים רבים-שלשה : קירבה רגיחותיו · ביום אחד מהורה מטומאת שבעה ולא יום כנגד יום : שני טוח לומר וחם תורה אור

כו' · ומשום גזירת הכתוב הוא דלא דרשינן קייו : חוב כרגיחות · דכתיב כהאי קרן שור' תלתא זימני וכתיב "תומאתו היא"דמשמע כהך ג' הוי תומה וכתיב "זחק" דמשמע שן לך ולא מה שכתוב בו זב כרגיחות ולא זבה כרגיחות : קפי כרגיחות · הכי "וזחק"גבי רגיחות כתיב ומשמע רגיחות לזבה : ממעט ימים · בתמיה : מגיע לתורם · שלם חזר לתחר העדתתו שלשה ימים שהיה שוורים ולא נגח חזר לתמותו : כדרכי יהודם · דמתני' : נימוקו עמו · טעמיו ורגיחותיו עמו : לייעודי תורם · ולמעוטי היכא דנגח ביום אחד · אי לייעודי נגיחם · לייעד בעל השור בעיון שלשה ימים : נחד יומם · והעידו על שלש נגיחות של ג' ימים : אי אמרת · לא שלש נגיחות בג' ימים הוי לעולם לייעודי תורם ומשמעי קרא נגיחותיו הא מייעד ליקוק בנגיחות : משמע דוקא דקמפרשי כי · כל שלשתן הכיחות בתו ביום אחד והשורה תמרה שלשה ימים : ושופד ככעלין · ואין עדות אלא בכ"ד : קרי ליה ג' פרקים · שלש בעלה אחת מהם לא בעלן הפרקים ומשלם עליהם חצי נזק, ואם לא בעלה הרי הוא מועד : ופן פדום אחת לשומם · [גיטין סו.] שהרי על ידי שלשתן הוא מועד לכך עדות אחת הן לכך שלם משלם כל רלשמונה וחומת הוא פטור [לקמן מח.] מלשלם על הנגיחה *שלישים הלא חצי נזק : והן · הוזמנין · פטורין · מתשלומי נגיחה שלישים ואחע"פ שהן היו גומרים לו לשלם עליה · כ"ש פטורין שהן העדים משלמין ממון עד שיזומו הן : בונו מייבין · לשלם הח"ע של העדות שנגחה שלישים בין טוען ולא תמות משלמים שני עדים האחרונים שהעידו עליה : אי אמרת לייעודי תורם · בטוען ג' ימים לכל נגרת ביום אחד מייעד אחי לאותה שבעה טוען ביום אחד הן מייעד בשלשה ימים שהרי נגחה ג' פעמים ביום אחד ולא נגחה ג' ימים ומשום הכי מייבין לשלם ח"ע של העדות שנגחה שלישים בין טוען ולא תמות משלמים שני עדים האחרונים שהעידו עליה : אי אמרת לייעודי תורם · בטוען ג' ימים שנגחה ג' פעמים ביום אחד מייעד אחי לאותה שבעה ולא נגחה ג' ימים ומשום הכי פטורין שהרי לא נגחה ג' ימים ולא נגחה ג' פעמים ביום אחד : אי לייעודי נגיחם · לייעד בעל השור בעיון שלשה ימים : נחד יומם · והעידו על שלש נגיחות של ג' ימים : אי אמרת · לא שלש נגיחות בג' ימים הוי לעולם לייעודי תורם ומשמעי קרא נגיחותיו הא מייעד ליקוק בנגיחות : משמע דוקא דקמפרשי כי · כל שלשתן הכיחות בתו ביום אחד והשורה תמרה שלשה ימים : ושופד ככעלין · ואין עדות אלא בכ"ד : קרי ליה ג' פרקים · שלש בעלה אחת מהם לא בעלן הפרקים ומשלם עליהם חצי נזק, ואם לא בעלה הרי הוא מועד : [גיטין סו.] שהרי על ידי שלשתן הוא מועד לכך עדות אחת הן לכך שלם משלם כל רלשמונה וחומת הוא פטור [לקמן מח.] מלשלם על הנגיחה *שלישים הלא חצי נזק : והן · הוזמנין · פטורין · מתשלומי נגיחה שלישים ואחע"פ שהן היו גומרים לו לשלם עליה · כ"ש פטורין שהן העדים משלמין ממון עד שיזומו הן : בונו מייבין · לשלם ה

עד א ב ג מיי' פכ"ח מהלכות עדות הלכה ח :

עה ד ה מיי' פ"ב מהלכות נזקי ממון הלכה יט ועי' בהגהות ובמ"מ סמג עשין סו טור ש"ע ח"מ סימן שלה :

עז ו מיי' שם הלכה כ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שפו סעיף כ :

עז ז ח מיי' שם פ"ט הלכה ז ח סמג שם טוש"ע שם סעיף יג :

לימרו הכי קאמי כו' • הוה הדין דהו"מ למפרך מכחדתי שלח ידעו ברשעים כיון שכתו כב' ימים חלח מקמחי פריך בפשיטות טפי :

לימרו הכי כחדתי וכו' • מקמחי לח הו"מ למפרך דמוכח מילחח דלייעודי קלחו מדהמתינו עד נגיחה ג' וח"ח מחי קלמר מנח ידעינן דכל דקלי כבי דינח כו' לוקמח כגון שהיו חשרוים במעמד כשהעידו כח רלשונה ו"ל דעל כרחך חייבי כשהעידו שליטים לכסוף שם כן הקשה מקמחי דלמח לימוכים פגנח נזקי קלחו דליכח הוכחה כגון שהמחינו עד נגיחה שליטים דשמח לח היה להם פנחי לבח ב"ד להעיד שלח כשהמחינו עד כשהעידו כח שליטים לח : מוכחח מילחח דלייעודי קלחו

אלא דקמרמזי רמוזי • לפי הספרים דנרסי שלח מצמע דבעי לשוקמי הכח נמי דקמרמזי רמוזי ונימח לפי' לי לייעודי גברח וכגון שכבל שלשה ימים בחו שלו עם שלו וקמרמזי ולח ברמיזה שהיח *דלייקיטן להתם מיירי כרמיזה גרועה דלמח מילחח היח ח"ל דיני נפשות שלחי וכל הך שנויי בחרלי שלו נמי לייעודי גברח" :

במבירין בעל השור כו' • ותח מחמר לכחי מלו למימר לחיובים פגנח נזקי קלחין לקטן שכשוורים כדחנן בהמינח(נקמן דף נה:). גבי זה לומר קטן הזיק וי"ל דיכול לומר לחד מהם נחבד ח"ל דנחבד לחד מהם (ב) לחר כל נגיחה ו"ח"ח דכיון דלין מכיריו לח השור שמח שלו ומוח שנגח שניה ושליטים וי"ל כגון שנגחה שניה ושליטים ולח מכיריו שהיה עושה כל הנגיחות ושם מחמר לייעודי גברח לין הנעדים שהעידו ביום לשמן יכולין לייעד שלח שוכשין שמח יגח ב' וג' (ג) ויכירו ומנשה זה יכולים נמי לומר לחייבו חני נזק בשו כשיכירו ולפי' כי לחמרינן לייעודי חורח לחמיט למימר למיירי כשהכירוהו עד שנגח שלשה נגיחות ולחמר שלשה ימים כשכחו להעיד נחעברב בין שוורים לחמיס הדומים לו לו שכחו מה שור היה ולין מכיריו לוחו בשנים הנעדים דשמח ולחי לייעודי קלחו ולח עד פי שלין מכיריו לוחו ישלם ס"ם כשיגח נגיחה רביעית כרבי לחמר דלמר ברים המוכר פירות (ב"ב דף נ. ושם) ביחוד שזה הרגו ומ"ש לוחם *שהכיריו מחילה יכולים הם לומר לחייבו חני נזק כשכחו כשיכירו לייעודי גברח נמי לח מני חמר שלח שמוסנין שמח יגח שיכירוהו וי"ל דלחי לחייבו ח"ח לחו לח היה להם להעיד כלל עד שיכירוהו לבל ולחי לייעודי חורח ובין לייעודי גברח לריכין להעיד קודם נגיחה רביעית לחין הבעלים מחחייבים עד שיודיעוהו מחילה ולכך לריכין למהר להעיד קודם הכרה וכן פר"ח דהך מחני' בין לייעודי חורח בין לייעודי גברח ובעיין לח לחפשינן ומימה ללא מנני מכיריו לחין מכיריו השור המוגח לי נמי שגנח שור של הפקר לו של כגעיו לו שהעידו שגנח שוורים של עלמו ושור"ש דשמח לחין הנעדים מועלח חלח *בפני חיוב ולכך לח מני למימר: שלין מכיריו השור המוגח דלח לין מכיריו שמח הוי דכגעני לו להפקר : **המשסה** כלבו של חבירו כו' • לח דמי לשור המשגח (נקמן דף נ.) שהמשה נלחם עמו להורגו : חני

נוסחא (המשך כלה מהגיה) ונוסח אחר ראש הגליון

מהנה נסיונות (ועי' תוספות שבועות פו: ד"ה קמ"ל)

נוסחא (המשך כלה מהגיה) ונוסח הכלה השני

רבינו חננאל

השתא דייקינן ם י"ת א מסתברינתא אי אמרינן לייעודי תורא משכחת לה כ גון דאשהדינו בחורא כלתר אלא אי אמרת לייעודי גברא ולעולם לא חזי מועד עד שיעידו הללו שלש ביתות בשלשה ימים ליפרו הנך קמאי דאשהדינו בחד בשבא ל"ת ו"ר א דיראבן מי הינן ידעי דלמחר ליתום אחרינא אתו ש"ה ד' אחריני ובשחרי עליה דחשבת לן לחלוא ביתי כי הר לחיובינן דייקינן מינה דלייעודי תורא הוא • ואמר ר"י רב כחנא לרב אשי ור"א ן) כי רב אשי הוא האמר לייעודי תורא מי ניחא הא אינא לשימר מי ידעינן דבל ד קאי ב בי דינא לאשהדוני להאי תורא אינא דחשבת לן כת אחת אנן לחיוביה מלני ניקוב קא אחינן וביון שתוזמו שילמנו צ ר חסות אבל בצד מועדות לח הועדנו הנח אפילו לייעודי ת ו ר א, לא משכחת לה אלא מאי אית לך לשימר דאינא שחדי דחזו בתקבצם בב"ד מרמוי דמרמי אהדדי כלומר זאת אומרת לכת האחרת הנישו העידו והנה אנחנו עוד מעידין דלא יכלי לסימר לא היינן ידעי דלמחרי בראני אתו אפילו תימא לייעודי ג) נברא שנזרמנה לחללו שלש ביתות אחת שהעידה תמול והאחרת שלשום ישובה בב"ד באחת עם הנת השלישית שנאמה להעיד היום ומרמוי אהדדי ואמר אלו שתי הביתות לכת השלישית העידו בם אתם כאשר העדנו אנו שנחשבינן כולן עכשיו ככת אחת ואנן יכולין לימר מי הינן ידעין דלמחר ליתמא אחרא אתו אחרינא ומשהדי דהא איחבריר דהנו ידעי וכיון דאיתמו חשבינן לתו ככת אחת רב אשי אמר כגון שנאו רצופין דעמד ביניהם אחרא אתו אחרינא ומשהדי דהא איחבריר דהנו ידעי וכיון דלייעודי תורא ולייעודי גברא חדא אורחא ותדא מעמא לתרוייהו • רבינא אמר בשכירין בעל השור והעידו ב' ביום ראשון כי ראינו שור שנירש מן השוורים של אלוני ונגח שור של ראובן שוויה כלבו של שמעון ב"ד לשמור כל בקריו והעידו אחרים כי ביום שני ראינו שור שנירש מבקרי של אלוני ונגח ביום שני שורו של ראובן מוהירין אותו לו ונזדמן להן לאלו שלש כיתות שראו בבת אחת אחד מן השוורים שהעידו על בעליהן כי ראו בכלל בקרו שור נגח ואמרו הנת הראשונה שהו השור שהעדנו על בעליו ביום ראשון והעידה הכת השניה כמותו והשלישית כמותו נמצאו שלש כיתות בעדות בעלים ובעדות אחת לגבי השור וכי היכי דאינא לסימר מיהא מתניתא לישודי תורא הם הכי אינא לסימר לישודי גברא ובעינא לא אפשיטא ד) ועוד דברים הללו שפירשו מבוארין למבינים בם' שור שנגח ארבעה ונחשפה שוורים • אינעיא להו השמשה כלבו של חבירו והזיק מהו משסה ודאי פשור בעל הכלב חייב אי לא ולא אפשיטא ס) • ת"ש שישה בו כלב שיסה בו נחש פשור אף משסה אשר רבא אם תמצא לומר השמשה כלבו של חבירו בחבירו חייב בעל הכלב • שיסהו בעצמו פשור מי' כגון האובן שישיסה כלבו של שמעון על עצמו והזיק הכלב הנה את ראובן פשור שמעון בעל הכלב מאי מעמא כל השמשה כגון ראובן זה שישיסה הכלב ובא הכלב ושיסה שמעון בעל הכלב ואע"ג דרבא בבעמה מהלכת בדבוצה מחזיב בהא פשור וקימסה לן שיסה בו כלב שיסה בו נחש פשור מדינו אדם וחייב בדיני שמים : **כתני'** שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח וכו' ור' פרמון לא דרש דין והא דין דאוריימא הוא

הגהות הב"ח (ה) רש"י ד"ה לימרו וכו' ופגנ נזקי מחיבן ולין פלינו : (ב) תוס' ד"ה נמכירין וכו' דנחבר מחד מכם (לחר כל נגיחה) תלמ"ה ונ"ב ס"ק לחר כל כגיחות : (ג) בא"ד שמח יגח שנים ושלשים וכיכירוהו ומטעם זה וכו' כלחי כשיכירוהו כ"ל וכן לקמן :

גליון השים גמרא לימרו הכי קמלי • עיין כ"ב דף מ ע"ב תוספות ד"ה מבלעין : שם כי חיית לך רשותא כו' . עיין לקמן דף כו ע"ב תוספות ד"ה לחלוי ממזר :

אני לא אדון קרן מקרן · לדבריהם קאמר להו לדלדילים ליה ליה דיו היכא דמפריך ק"ו ומ"ה מה לשן ורגל שכן הזיקן מלוי תאמר בקרן שהן הזיקן שימור קיימי למ"ד פלגא נזקא קבמא *ואין לומר מרעות לרעות נמריכן ומה רה"ר שהקיל בה לענין שן ורגל החמיר בה לענין קרן רשות הניזק לא כל שכן דמ"מ שייך למפרך שפיר כדמסמע לקמן דבעי למילף כופר מלא כתם שכן בתם כתלב הניזק מזקין דרגל ופריך מה לזקק' דרגל שכן שכן בתם ור"ל דלאו פירכא היא דלאו תומרת זו מועלת למייבו ברה"ר ותומרת מועילות למייבו ברה"ר(ג) כ"ש *ובפ"ק דזוכחים (דף י.) גבי שוחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה דפסול מ"ק השוחט חוץ לזמנו לכשר ופריך מה לחוץ לזמנו שכן כרת חע"פ שלא תומרת זו מועלת *לחוץ לזמנו לפסול תומרת שהמחמירה קורם שלא לכיון שהמחמירה קורם תומרת זו החמירה תומרת לחרם ור"ש והיכי קאמרי כרבן ק"ו כך הוא דבכשיל תומרת לחרימי קטנה שים כזה מה שלא כזה ים ליתן בחמור כל התומרות שבקל ור"ל כיון שהתומרת מענין הדין שלמו בלא לומר שייך לומר דיו שפיר ור"ש בפרק לחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה:) תמר ותמא קטורם מם מלוה דומה שכם מק"ו ומה עבודה שהיא דומה שכם קטורם מם מלוה דומה שכם שנחים מפני עבודה חיכו דין שהמה מם מלוה דומה לומה והשתא נימא כמו שהיה דומה לה טעבודה מלא בשב ולא תעשה כך לא מדמה שכם לעבודה נדמים מפני קטורם מם מלוה אין לנו לומר שהמה *תמורה ממנה

בשום מקום :

קרן לשכיעה (ד"ל יום · לור"ם משום דחמריען *)שהמפלש (נדה דף נח.) שהאב ושם נוחנין בו בל אחד ה' דברים ושקב"ה נוחן בו ו' דברים ו"ש דתקב"ה *יוסף ל"ד יום שכנגד שני הסנגורים דלחין בסנגד פחות מז' ימים וכן מוכח בחוספתא דמכלת מבות**) :

והא הלי חנא דלא דריש דיו · וכולהו מילתו ותימה לכפרק המוחל (ב"מ דף נמ.) פריך הניחא למאן דלחים ליה דיו חלא למאן דלים ליה דיו מלי לימה למימר ותף על גב דהתם לא מפריך קל ותומר ים לומר דפריך למאי דס"ד מעיקרא להכי תמורתי :

מידי ולא ד"מ כתיב · תימה דימת דהכי ק"ו למגע ומשא לטומאה גופיה ותכי דיו לומר דלא מטמא חדם לטמא בגדים ובריס מכלים וכפוף מכלים זכים מטמא דם"ו שלא זב מטמא חדם לטמא בגדים וכ"ש לא שייך דיו לחלק בטומאה שלא מלינו שום דבר מטמא חדם לטמא בגדים ואפ"ה מלינו בזב שמטמא חדם לטמא בגדים ומגופו שני דבריס הן ואין זה לחלחין וכן לקמן גבי מפן לומר דהכי ק"ו לטומאה גופיה ומשא מה לזב שמטמא חדם לטמא בגדים ומטמא בשני דבריס הן ואין נעשים בה טומאה כגון חוכלין ומשקין וכלי חרס חבל הכא כיון שיש בו טומאה משא לא לפטר לחיות מטמא חדם לטמא בגדים ואפ"ה מלינו בזב שמ

עט א מיי' פ"ח מהל' מכלי ממתתי מכסב ומוכר כלכה יב סמג עשין רמז רמב :
פ ב מיי' שם הלכה יד :
פא ג מיי' שם הל' ח :
פב ד ה מיי' פ"ט מהל' כלים הלכה יג וכ"ע הלכה ח :
פג ו מיי' פ"ב מהלכות מומחה מה הלכה ה סמג עשין רלח :

מפץ במת כו' - הא דאמרינן בכל דוכתין (נדה מח. סוכה כ.) כל המעמיד מדרס ממעמ טמא מת מהכא נפקא :

ומה פכין קטנים שטהורין בזב ... אמאי פסיק ליה לכ' ופכיטבו גמי לא שכיח כולי האי שיעור זה שיטמא בו אדם ... וא

(ה) **מי נזק קמ"ר** · דתמייב כי קרן דהא מקרן מייתי לה,וקרא לכשדה אחר" לחיובי כיה כרשות הניזק נזק שלם מחמת הכרי מחמת כשדה אחר נזק שלם : **כספו של זה** · קרן : **ושלא** · מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם לגמרי מחמת : **אמר קרא יתנו** · דקרא יתירא הוא דכתיב ואת כספו וגם את המת תורה אור חלה לדרשא אחת דרשות הכרים נמי חייב : **ויש מדם מייב כיוצא** · כגון במזיד ולא תאמרו היה לו מיזד בר קטלא ולא בר נגיחה : **ומה שור** שהמית הניזק אלא חצי נזק ממש"ג מקרן·ומה קרן שברה"ר חייבת ,ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק שן ורגל שברשות הרבים פטורה אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק אמר קרא "וישלמו" חשלומין מעליא לא תהא קרן ברה"ר חייב ממ"ג ומה שן ורגל שברשות הניזק נזק שלם, ברה"ר פטורה,קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברה"ר פטורה"אמר רבי יוחנן *אמר קרא "יחצון" אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י הא אדם חייב בכופר ממ"ג ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים חייב בכופר,אדם שחייב בארבעה דברים אינו דין שיהא חייב בכופר אמר קרא °בכל אשר ישית עליו עליו ולא על אדם הא שור חייב בארבעה דברים ממ"ג ומה אדם שאינו חייב בכופר חייב בארבעה דברים,שור שחייב בכופר אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים *אמר קרא °איש בעמיתו *ולא שור בעמיתו אויבעיא להו רגל *שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר-מי אמרינן מידי דהוה אקרן כרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה"נ לא שנא או דלמא קרן כוותה להזיק האי אין כוותה להזיק? ת"ש הכנים שורו לחצר בעל הבית ומת,השור בסקילה ובעליו ונגחו לבעל הבית ומת,השור בסקילה ובעליו בין חם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר' מרפון כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה,לאו °משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי *דאמר תם משלם *חצי כופר ברה"ר ומ"מ ליה מ"ו מרגל אלמא °אימא בכופר ברגל אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מיתיה להה לתפוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש שמתמין שכן ישנן בבור תאמרים שכן ישנן בכלים ששינן באש מכלים ששינן באדם,אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מיתיה להה אלמא איכא כופר ברגל ש"מ ת"ש מסתברא דאיכא כופר ברגל דאי ס"ד ליכא בופר ברגל ותנא מניזקין דרגל מיתיה להה לתפוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מיתיה להה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה : מתני' *)יאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד *בין ער בין ישן· סימא את עין חבירו וישבר את הכלים ימשלם נזק שלם : גמ' קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא אף סימא את עין חבירו נזק אין מנא

*)סנהדרין סב. לעיל ג.

מידי כוליה קאמרינן ,פלגא קאמרינן אמר קרא °וחצו את כספו"כספו של זה[ק"ל] ולא כספו של אחר °אלא הא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק ממ"ג מקרן·ומה קרן שברה"ר חייבת ,ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק שן ורגל שברשות הרבים פטורה אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק אמר קרא °וישלמו" חשלומין מעליא לא תהא קרן ברה"ר חייב ממ"ג ומה שן ורגל שברשות הניזק נזק שלם, ברה"ר פטורה,קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברה"ר פטורה"אמר רבי יוחנן *אמר קרא "יחצון" אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י הא אדם חייב בכופר ממ"ג ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים חייב בכופר,אדם שחייב בארבעה דברים אינו דין שיהא חייב בכופר אמר קרא °בכל אשר ישית עליו עליו ולא על אדם הא שור חייב בארבעה דברים ממ"ג ומה אדם שאינו חייב בכופר חייב בארבעה דברים,שור שחייב בכופר אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים *אמר קרא °איש בעמיתו *ולא שור בעמיתו אויבעיא להו רגל *שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר-מי אמרינן מידי דהוה אקרן כרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה"נ לא שנא או דלמא קרן כוותה להזיק האי אין כוותה להזיק? ת"ש הכנים שורו לחצר בעל הבית ומת,השור בסקילה ובעליו ונגחו לבעל הבית ומת,השור בסקילה ובעליו בין חם בין מועד משלם בסקילה ובעליו בין חם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר' מרפון כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה,לאו °משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי *דאמר תם משלם *חצי כופר ברה"ר ומ"מ ליה מ"ו מרגל אלמא °אימא בכופר ברגל אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מיתיה להה לתפוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש שמתמין שכן ישנן בבור תאמרים שכן ישנן בכלים ששינן באש מכלים ששינן באדם,אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מיתיה להה אלמא איכא כופר ברגל ש"מ ת"ש מסתברא דאיכא כופר ברגל דאי ס"ד ליכא בופר ברגל ותנא מניזקין דרגל מיתיה להה לתפוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל אלא לאו ש"מ מכופר דרגל מיתיה להה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה : מתני' *)יאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד *בין ער בין ישן· סימא את עין חבירו וישבר את הכלים ימשלם נזק שלם : גמ' קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא אף סימא את עין חבירו נזק אין מנא

*)סנהדרין סב. לעיל ג.

ולא תהא שן ורגל כו' · וא"ת הא אמר קרא כספו על אחר וי"ל דאין למעט מכספו אלא זה תמי נזק שמשלם מגופו דכספו על זה תמי נזק מגופו ולא על אחר וכאן הם היה בהאי כהאי נזק שמגופו הוא משלם על אחר אבל הכא הניזק אינו יכול לגבות אלא מן הבעלים ולא מגופו של אחר וי"ל דאין למעט מכספו אלא זה תמי נזק שמשלם מגופו דכספו על זה תמי נזק מגופו ולא על אחר וכאן הם היה בהאי כהאי נזק שמגופו הוא משלם על אחר אבל הכא הניזק אינו יכול לגבות אלא מן הבעלים ולא מגופו של אחר וי"ל דאין למעט מכספו אלא זה תמי נזק שמשלם

האי מיבעי ליה ליתן לעבד במקום נזק · וריפוי ובושת וכולהו מצעבד ילפינן דמייב במקום נזק דמשמע בהחובל (נקמן דף פה.) דלמאי הצת וכולן חייבין בתשלומין במקום נזק מנהני מילי למאי רב זביד משמיה דרבה למאי קרא דכתיב פצע כי' מצעבד דכולהו ילפינן מצעבד ולרב פפא דלמאי הצת אין מאי קרא ורפא ירפא ליתן ריפוי במקום נזק כולהו ילפינן מריפוי וא"ת דהכא מצעבד לעבד במקום נזק ולא

מסורת השי"ם

פטורין · דכתיב איכה כל נפש לרבות כל הנפש ופטורים ממיתה,לר' יהודה בן בתירא חייב זה שקיבלו בכייוח מפני שקירב את מיתתו : **כש שור** · מועד : **וקבלו בקרניו** · ומת : **פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן** · לענין כופר **לר' ישמעאל** דאמר כופר במוקף שיימינן **מגלח כופר**,אבל תורה אור **לרבנן** דשיימינן בגיזק ראי לא הוה ליה דמים **ונפטור** : **ונפקא נפשא מייב כד' דכיפים** · וכגון שנפל כרוח מטיה דהוה ליה קרוב למזיד: **וביבמתו** נפ"ק **לא קנה** · תע"ס שמניו (ימות דף כח ע:)"הכת על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה"**כי מילי** היכא **דנחתין לביתיה אבל תחרם** אבל זה לא נכנסין לשום ביתה הלכך לא קנה,ותם חזר ועשה אחד מן האחין כה מאמר פסלה עליו : **ופם נפתפל** · [לאחר] שהתחיל לנפול **דנפתחין** לנפול על האדם להזיקו: **מייב qp על הכפש** · תע"ס שלא נתכוין לשם כשם : **על נכו ופס פמור** · שהיה לו למלקה : **מייב** · דהא דלא מלקה שכר מחכמיניה ליה בדינא ויפרע לי : **כשם שניו** · שמקפו שם עד שמת : **דכתי' מייב** · דה"ק ליה ימם תחלה קרע כך ושלם,אבל פירש ר"ע"מ פטור : **מצנו בגופו דמי** · ואם הניח אדם נחלה על לב עבדו פטור שהיה לו לעבד לסלקה : **אזרו כמתנו** · שתין כו דעת לסלקה ומייב :

הדרן עלך כיצד הרגל.

נקמן נב.

המניח את הכד: **ושברה פטור**· בגמרא מפרש טעמא : **ופם פוזק כפ** · כשמקל : **כשל שכיים מייב** · מפרש בגמ' : **גמ' נשברה** כדו של זה בקורפו של זה **פטור** · שלשניהן רשות לשלך : **פפא בשיים** · דקמני זה כת בתביתו : **ומייב ככד** · דקמני בשברה כדו של זה כו' : **ואילו שם פדשם לפוכפ** · מפני שהדשם דמיו יקרים : **שברו** · כשאר פועל ואין בעל הדשם משלם דמי היין : **פפא ככד** · דקתני וזה כת בכדו של דכם ומייב בשיים דקתני נפזקה **נקמן** קמו. **חבים** של דכם : **נפתח ופפכך** · שכיר המוכר לתת לו היזה שילה ותפילו שיים שמנה עמו 'חבים' דמשמע גדולה טפן ו כד שהיה קטנה : לין

שברו פתח בכך ומיים בחבית אמר רב פפא היינו 'כד' היינו 'חבית' למאי נפקא מינה למקח וממכר,היכי דמי·אילימא בארתא דבדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה,לא צריכא דרבא קרו לה לכדא 'כדא' ולחביתא 'חביתא' ואיבא נמי דקרו לחביתא 'כדא' ולכדא 'חביתא' מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל

מודיעים פריך וי"ל דלא מייכא הכא הודעת דמים דקרובים דמי הכד לדמי החבית ה"נ שמכר לו כדים זו חבית אלא מלתא זו ולא מייך למימר כזה הודעת דמים כלל ומייכי לאיתויי מידי דלאו ליה זוזי דלא מייך למימר שקול כסף בזוזך ולספרים דגרסי בהפרה ובהמוכר פירות לו לתיבתה להך זוזי מייך לאוקמי שים לוקח ממנו המכר והקנה לו חגב קרקע לו לחר כך הוזלו הכדים והחביות לו כמי שכי פירוזו מהו דתימא זיל בתר רובא דמיתא זיל בתר חזקה קמ"ל שהדמים מסיימים למוחזק קמ"ל שהדמים מסיימים לגרוב אלא משום דמתניתין מוכחת דכא להשמיענו דלא חזלינן בתר רובא דכד ומביא מדא ניתו ולפי זה לתי בפיר טפי לאיבא דרב מלישבא דשמואל מדשמעינן דלא חזלינן בתר רובא חזקה אלא משום דהדמים מסיימים למוחזק ולא שמעינן זה במקום לתין הדמים מסיימים :

קמ"ל

ראש השנה פרק ב דף כג ע"ב · בבא קמא פרק ב דף כ ע"ב · בבא מציעא פרק ב דף כ ע"ב · בבא בתרא פרק ב דף כ ע"ב · בבא קמא פרק ג

קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב: ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור: אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל: אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רח"ר כולה חביות קמשמואל אמר באפילה שנו דברי יוחנן אמר בקרן זוית אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי *אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר והאי דקתני "נתקל" אידי דבעי למתני סיפא ואם הזיק בה בעל חבית חייב בנזקו דדוקא 'נתקל' אבל שבר לא מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה קתני רישא 'נתקל' אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' שילא *לפי שאין הקרן של בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב *רבא בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא למה כשמואל ס"ל? אמר רב פפא קרנא דעצרא הוי דיכין דברשות קעבדי איבעי ליה לעיוני ומיזל. שלח ליה רב חסדא לר"נ *הרי אמרו לרכולבה שלש ולבעיטה חמש *ולסנוקרת שלש עשרה לפנדא דמרא ולקופינא דמרא מאי? *שלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה? שלח ליה: דהדהוא גרגותא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו, אתא חד קא דלי ביומא דלא דילי ליה א"ל יומא דידי הוא! לא אשגח ביה, שקל פנדא דמרא מחייה, א"ל מאה פנדי בפנדא למחייה, אפילו למ"ד לא עביד אינש דינא לנפשיה, במקום פסידא עביד אינש דינא לנפשיה דאתמר רב יהודה אמר לא עביד אינש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד אינש דינא לנפשיה, היכא דאיכא פסידא כ"ע לא פליגי דעביד אינש דינא לנפשיה, כי פליגי היכא דליכא פסידא: רב יהודה אמר לא עביד אינש דינא לנפשיה דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא ר"נ אמר *עביד אינש דינא לנפשיה דכיון דבדין עביד לא מרה מתיבי רב כהנא *בן בג בג אומר אל תיכנס לחצר חברך לימול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו בגנב אלא שכור את שיניו ואמור לו שלי אני נומל א"ל לעמך

[קמן מו: ב"ב נב:]

*סוגיית נשא ונתן בב"ק הנ"ל

*סוגיית נשא ונתן בב"ק הנ"ל

ס"ק אלפאי וכן הוא בכ"י

ס"ק רבה וכן לקמן

*פי' כ"מ בב"ק קרן זוית פטור ובמ"ק פ"ב ובכ"מ

*פי' כ"מ בב"ק קרן זוית פטור ובמ"ק פ"ב ובכ"מ

[מוספתא פ"י ס"ב]

גליון השי"ם

תום' ד"ה אמאי וכו' ואע"ג דאין כאן כל המתנה. ופי' לקמן נב ע"ב תוספות ד"ה והא כתנ':

פי' כ"מ פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה יב ובמ"ק פ"ב הלכה ב:

ג א מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה ה סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ה:

ד ב ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג:

[עי' תוספות יומא פה. ד"ה להחזיר וכב"מ כ: ד"ה ליפטור] וכתוספות מנ: ד"ה להחזיר וכסנהדרין נ: ד"ה דיינ:]

ה ד מיי' פ"ג מהלכות מועל ומזיק הלכה ט סמג עשין ס טוש"ע ח"מ סימן מב סעיף מג:

ו ה מיי' פ"ב מהלכות סנהדרין הלכה יב סמג עשין נו טוש"ע ח"מ סי' ד וכב"ע שם:

רבינו חננאל

לא קרי לכרא חביתא קמ"ל כך היינו חביתא ולא אולינן בממון אחר הרוב והיינן עם הנחבע ועל התובע לחביא ראיה וכן הדין: פיס' ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואקשי' אמאי משום דנתקל בה אם שברה פטור • הוה ליעיוני ומיזל • ואקמ' ר ב ל מ ת ג' בממלא רשות הרבים חביות שאין לו מאין לעבור אבל אם אינה מליאה אמרי' אינעי ליה ליעיוני ומיזל ואם שיבר חייב וכן הדין רשאול אמר ב אם י ל ה פטור אבל בארזה אם שיבר חייב • ר' יוחנן אמר בקרן זוית פטור • ובעניין רשמעתין בממלא רשות הרבים כולה אפילו אם שיבר פטור ובאפילה או קרן זוית נתקל פטור שיבר חייב וקיימא לן כר' יוחנן ג) דהוא אמר רב פפא מתני' דייקא כוותיה ר' יוחנן הוה אמר הא תנן מתמא אדם מועד לעולם ואפי' אנוס חייב בנזק ושמואל ורב דחייבי בבי האי גוונא בנתקל כל שכן דמחייב בה ר' יוחנן (ואם שבר פטור) ואפיק' דבי הוה עובדא בקרנא דבי עצרי הוה דכיון דברשות קא עבדי מחייבינן לעוברין ושיבין לעיוני ומיזל אבל ואלתם באפילה או בקרן זוית לא דאמרי' אין דרך בני אדם לתחתון ברבים • שלח ליה רב חסדא לרב נחמן תרי אמרו לרכובה ג' פי' הסבה את הבירו ברכובתו חייב לתת לו ג' סלעים • למנוקרת פ' הכאה באגרוף תרתי לחייו י"ג סלעים והסבה את הבירה בפנדא דמרא פ' שופינא שהוא עץ המרא שהשיבר בו בקופינא דמרא כמה סלעין מחייבינן ליה רב נחמן שלח ליה רב נחמן דמרא דא חסדא קנסא אתא רוצה לגבות בבבל • הגר לי המעשה שבא לידך והגיד לו דברנחמן ותה לתרי דכל יומי דלי חד מנייהו אתא חד דלי ביומא דלאו דילי ליה בעי אידך למיעבד לא ושנה ביה שקל פנדא דמרא ומחייה אמר ליה רב נחמן כל כי האי גוונא אפילו רב יהודה דאלי עלי בהא מודה לי דכיון דאיכא פסידא עביד אינש דינא לנפשיה ומחי ליה לכתחלה וכל שכן דאי כבר מחייה דשתר דינא לנפשיה רב נחמן אמר לא מצינא דאיפרה לבי דינא • במקום דאיכא פסידא דברי הכל עביד אינש דינא לנפשיה במקום דליכא פסידא איתמר רב יהודה אמר לא עביד אינש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד אינש דינא לנפשיה: פסק' ונחבטו ת' הלכות לברך הלכה כמאן מתרייצו ושנינו לכולהו וקיימא לן כרב נחמן' והני כולהו בשינויא דרב נחמן הלכתא כותיה אמר הא דבן בג בג אומר

קמ"ל דלאן הולכין בממון אחר הכוב • היכא דמסתפקא לן מילתא כגון הכא וכגון (לקמן דף מו.) המוכר שור לחביכו ונמלא נגחן לא תמריכן בתר רובא זיל לחביכה קמלו והוי פשוט ללא חמר המוליא מחביכו עליו הלחיה ויכול לומר לו לחביכה מכרתיו לך: בקרן זוית • כשכנסנין ממבוי למבוי מן הלד הביתה בלד הלכה ולא כרבי יוחנן: אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל • אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רח"ר כולה חביות קמשמואל אמר באפילה שנו דברי יוחנן אמר בקרן זוית אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי *אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי' שבר והאי דקתני "נתקל" איידי דבעי למתני סיפא ואם הזיק בה בעל חבית חייב בנזקו דדוקא 'נתקל' אבל שבר לא מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה קתני רישא 'נתקל' אמר ליה ר' אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר' שילא *לפי שאין הקרן של בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב *רבא בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא למה כשמואל ס"ל? אמר רב פפא קרנא דעצרא הוי דיכין דברשות קעבדי איבעי ליה לעיוני ומיזל. שלח ליה רב חסדא לר"נ *הרי אמרו לרכולבה שלש ולבעיטה חמש *ולסנוקרת שלש עשרה לפנדא דמרא ולקופינא דמרא מאי? *שלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה? שלח ליה: דהדהוא גרגותא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו, אתא חד קא דלי ביומא דלא דילי ליה א"ל יומא דידי הוא! לא אשגח ביה, שקל פנדא דמרא מחייה, א"ל מאה פנדי בפנדא למחייה, אפילו למ"ד לא עביד אינש דינא לנפשיה, במקום פסידא עביד אינש דינא לנפשיה דאתמר רב יהודה אמר לא עביד אינש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד אינש דינא לנפשיה, היכא דאיכא פסידא כ"ע לא פליגי דעביד אינש דינא לנפשיה, כי פליגי היכא דליכא פסידא: רב יהודה אמר לא עביד אינש דינא לנפשיה דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא ר"נ אמר *עביד אינש דינא לנפשיה דכיון דבדין עביד לא מרה מתיבי רב כהנא *בן בג בג אומר אל תיכנס לחצר חברך לימול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו בגנב אלא שכור את שיניו ואמור לו שלי אני נומל א"ל לעמך

עמך

ממקום למקום ומכרה רבי יהודה לומר שמא מכר מקצת ישבע שכר ישלם והשתא מדמחייב טשא שכר ופוטר שומר חנם ולא מחייב מטעם חזק הממזיק ש"מ דכתובם דכיון גניבה חזק הממזיק פטור ומדמה ר' יהודה נמקל לגניבה תכל בתובם שהוא כפיון לבידה קטיה קכוזה בפקיעה יותר כדלמרינן בהשואל (ב"מ דף נה:) דגניבה קכוזה לתובם ותבידה קכוזה לפקיעה נרלה לחזק הממזיק חייב דח"ל שומר חנם כדלמרינן בסוף הפקדון (נקמן דף מה.) נבי תרבעה נכנסו תחת הבעלים ט' ותייבין לשלם דמי שור לבעלים חון משומר חנם ומוקי לה כגון דבעריה בחמירא פחותה דשומר חנם כלתה ט שמירתו והשר לו כלתה שמירתו ומייתי מדר' יהודה דמיעד בני ליה בשמירה פחותה דהיינו לתת שיכולה לעמוד ברוח מטיה וחין יכולה לעמוד בשתין מטיה תלמוד לומר חנם מחייב בה לחזק הממזיק והיינו טעמא משום דהוי כגון שכיבה ומקבל הוי כפיון גניבה ופטור ביה חזק הממזיק וכן מוכח בפרק הגוזל עלים (נקמן דף נמ: ושם) נבי טבח לומן שקבלו דפריך לומן דפשר (בשומר) חנם מבריימא דקתני נתן בהמה לטבח וכבלה חייב משני שהוא בטשא שכר *תלמוד ס"ד דמקשה לתי' בחנם מייב כמו שומר שכר שחייב על החביה ומשני לימא מפני שהוא בטשא שכר ולפיכך בשכר חייב בחנם פטור הכי כגון גניבה [עי' תוס' ב"מ פב: ד"ה ושבר וב"ב נג: ד"ה חייב]:

לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים • והא דתני (נקמן דף נב:) שור פקח ביום פטור דשור עיניו למקה ומיבעי ליה לעיוני מפי מלמד שכיבה: **דרך** לומר לרבותא בשלמא שכיבה לא מצינא לאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שור פקח ביום פטור דשור עיניו למקה ומיבעי ליה לעיוני מפי מלמד שכיבה: **קנסא** קמגבית בבבל • לתו קנסא הוא דלא מגבינן אלא ממה שבידו אבל לא מבעי ליה לבעל חוב לגבות מנכסים משועבדים לו קודם שנתחייב הלוה לחבירו: **אלא** שכור את שיניו • דליכא פסידא מיהא לשכור לילכם שלא ברשות:

ולפי

עמך. בתמיה [כלומר] וכי [גרסה] בעיניך שתעשה זו הוגנת היא ליתנה לחבירתה עמך תהא תעשה זו שתיטה כלום: בדין. תבעהו לדין: לומדים מג-ג"ד שלו הוא טוען מכאן ליה: מאי לאו. דהוי עליון מועד דלי הוה שקיל ליה ומיים דידיה ליכא פסידא דמגלא ליה כויה: בתם. דלי הוה חזיל (תורה אור לבי דינא דתהכי מיים דיליה ולית ליה אלא פלגא נזקא: להביא זכיותיו. כגון אם היה טועה שהמלה שלו ולריך זה להביא עדי מכירה שקנאה שכלו ימיו. שהגיע יובל: מסרהב. מפליר: ותכל בו. כרכ בעבד: לא תקחו כופר לשוב וגו'. דרוש הא לשב למי שרוצה לשוב לקלקלו ולהיות עבד ליענש אחריהן לשב למי שדינו להיות שב אל משפחתו ואינו רוצה: לא תקחו. לגרכו שוב ממון: בעבדת גנבת. לתיכה פסידת: עד היובל. דכתיב אם לחדויו יהן לו חמה (שמות כא): והשמית. שהוא כן תורין: לישובת. ורבתי להלקוחו ולהפריטו להתי דינא ולו לנפשיה הוא: הת שברהב חייב. ואוקמוה רב לעיל בממלא רה"ל כולה חביות שלמת לא עביד [לישב] דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא: במקום פסידא. בשהיה יכולה להציל ע"י דבר אחר. דלא דינא לנפשיה אפי' במקום פסידא כי הכא שבעלה מוכה כל שנה: כשיכולה להציל ע"י דבר אחר. דלא דינא עבדת: פרט לשיש ב"ד. שפטור על הטוח: לנקוט פוכא וליתיב. יקח מקל ויכה על דרך הרשמון דהתי דינא הוא דהא שמרת חייב אמר רב יוביל משמיה דרבא הוא הדין אפי' שברה והאי דקתני "נתקל" איידי דקבעי למיתני סיפא אם הזוק בעל חביות חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל "שבר" דהוא אזיק נפשיה, קתני רישא "נתקל" ונקצחה את כפה. ממון. מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע"י דבר אחר, לא שיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה? ת"ש "וישלחה ידה" פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני בדידה בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה? ה"ג קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה ת"ש הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן ושלו לא הניעו ואי אמרת עביד אינש דינא לנפשיה לנקוט פורא וליתיב, אמר רב זביד משמיה דרבא נוידה שמא יתן להם דרך עקלתון רב משרשיא אמר בנותן להם דרך עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך. עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה, א"ל הכי אמאי שלו לא תניעו לימא לתו שקילו דידכו והבו לי דידי? משום דרב יהודה *דאמר רב יהודה כמיצר שהחזיק בו רבים אסור לקלקלו ת"ש לבעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר, זה וזה פאה. (וא"א עביד אינש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקוט פורא וליתיב, אמר רבא מאי זה פאה לפוטרו מן המעשר. נקמן מ. המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר: מתני' נשברה כרו ברה"ד והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אומר יבמחכוין חייב, באינו מחכוין פטור: גמ' אמר רב יהודה אמר רב *)לא שנו אלא שטינפו כליו במים אבל

*)[נקמן נ.]

ואי בתם חמחי חייב. בשלמא לי לחייבי במועד יש"ו להתחייב שחיטה בהול והיה לו לשומטו לכל לי בתם לחייבי לח סלקא דעתך שהיה לו לשומטו לפי שהוא בהול אירא להפסיד ולח מסיק לדעתייהו לשומטו:

משבר ויולח. חע"ג דלעיל לחמרינן שהיה לו לשומטו היינו משום דליכא טירחא בשמיטה יותר מבדמיפה לבל הכח לח תקדמוהו לסדרן זה על זה:

מניין לגרלינן שכלו ימיו. לורחת דמילתא נקט שחין רגילות לסרהב לפי שחינו יכול להסתבד עוד בו:

מעמא דנתקל לח שבר חייב. לליכא דרב פריך דמוקי לה בממלא בכלי ממלא מוהה ר"ע דחין לו לשבר דחיכבי ליה לסגויי בחידך גיסח דלח פליג חכולהו חמוקלי דלעיל ותרוייהו לח פריך דחע"ג דחיירי בממלא ליכח פסידת דלח דמי לחלר חבירו שחם יכול להקיפו ברה"ר ולילך בכל מקום שירלה:

לא בשיכולה להציל על ידי דבר חחר: וכיון דיכולה להליל על ידי דבר חחר חפילו דין חיט:

ולינקוט פוכח ולימיב. וס"ד הסתם הקלו לח הניעו לפי שחין יכול להזמין כל עוברי דרכים לבים דין:

אי הכי מה שנתן נתן לחמי. ולח גרסינן [לחמי] שלו לח הניעו:

(אי הכי) לחמי זה וזה פחה. דכשלמת חוהו שכשלו הויל פחה חוהל דכשלו מדעתו לחת חוהו שכניח כסמת דמילתח היה בדעתו שחם יבלו מלד לחבר שיחזור ויזקה בה: **זה** וזה פחה לפוטרו מן המעשר כדחניא סו'. ומייתי רחיה דבשביל שחזר וכבה בו לח מחייבינן(ה) כיון דמתחילה פחה גמרה ונפטרה ופחה דמיפטרה מן המעשר לח מטעם שקבוק להת חכן במכסה פחה (פ"ו מ"ח). ס"ח חומרים שקבל לעניים שקבל וס"ה חומרים חין שקבל עד שיפקיר לח לעניים כמיטה חלח היינו טעמח דמיפטרה כדדרשינן בספרי וכח חלו כי חין לו חלק וכחלה עמך יפח זה שיש לו חלק וכחלה עמך שחם הוח לוי עני טופל פחה וטעמח דס"ח דילפי מפחה דכתיב לעני ועבר תעזוב לומס מה מ"ל תעזוב לומס יש לך עזיבה חחרת חלח זו שיפקיר לעניים ולח לעשיריס ובים חלו יפי מכיניים דכתיב בשמטה וטפשמה מה חלמוד לומר וטפשמה יש לך טיפה חחרת שיהח כזו כגון שקבל לעניים ולעשיריס:

חכל

ז א ב ג ד ה מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ז ז סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סימן שמב סעיף ב:

ח ו מיי' שם הלכה ה ועיין בהגהות וסמ"ע סמג שם עוש"ע ח"מ סימן שמב סעיף ד ופיז סעיף ב:

ט ז מיי' פ"א מהלכות עבדים הלכה ה עוש"ע ח"מ סימן תמח סעיף ו בהג"ה:

י ח מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ה סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ג:

יא ם עוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ב:

יב י מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה כו סמג עשין שם עוש"ע ח"מ סימן שמו:

יג כ מיי' שם הלכה כד סמג שם עוש"ע שם כהג"ה ופיז סעיף ב:

יד ל מיי' פ"ב מהלכות מתנות עניים הלי יב:

טו ם מיי' שם פ"ה הלכה כו:

טז נ מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ז סמג עשין שם עוש"ע ח"מ סימן תיב סעיף ד וסימן שי סעיף ג:

מאבוד

קושיות מהלכות ענינאי ולא ידע פיא ז נפשיה אפילו באיות בסיגא

רבינו חננאל

אומר שבור את שיניו ואשור לו את שלי אני נשל כרב נחמן ודברי רבינא *) נידרו ב) שור שעלה על גבי חבירו ובא בעל התזתון ושפם את שלו ונפל העליון ומת פטור הא נמי כרב נחמן ובשיעורא אוקמוה בתם דאית ליה פטרה חצי נזק דאיבא אפילו רב יהודה מודה דעביד אינש דינא לנפשיה ואפי' הכי כיון דיכול להציל שור בשמיטה ורחפו לעליון ומת חייב. ג) המבלא חצר חבירו כדי יין גם זו כרב נחמן ורב נחמן בר יצחק שיעורא הוא דשני. ד) מגיין לגרצץ שכלו ימיו וירבו מפרהב בו לצאת ואיזו יוצא וחבל בו ועשה בו חבורה מניין שפטור ת"ל לא תקום ואין לי אלא חבורה חבלה מנין ת"ל ורפא ירפא מיכן קשיא לרב שיבר חייב קשיא לרב נחמן ומשני רב זביד משמיה דרבא אליבא דרב נחמן הוא הדין דרב נחמן הוא שיבר אבל שיבר נשפוה אפי הכי קתני רישא נתקל והאי שיטורי דסכסא היא ועברינן כותיה. ו) הא וקצחה את כפה ממון קשיא לר' נחמן דהא הוא דאמר עביד אינש דינא לנפשיה זו לא יכלה להציל אישה משה מיד שכלו אלא בהחזיקה במבושין אמאי חייבת פטור) ניימא עביד אינש דינא לנפשיה · ושני כגון שהיתה יכולה להציל בלא שלידות · יד במבושין ברחיפה או בהבאה וכיון שהיתה יכולה ולא עשתה חייבת ופלקה בהדין מעמא · ז) הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להן מן הצד מו שנתן נתן ושלו לא הניעו ואי אינש דינא לנפשיה דינא הוא דעביד אינש דינא לנפשיה לינקוט פורא וליתיב · כלומר ימול בידו שבש כמו פורא ויקפח שוקים כל מי שבא לעבור בתוך שדהו ויקפח קשיא לרב נחמן · ומשנינן כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה · אי הכי אמאי מה שנתן נתן יחזור ויפול את שלו ומשנינן משום דרב יהודה דאמר מצר שתחזיקו בו רבים אסור לקלקלו · ח) בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ולקחו מצד אחר זה וזה פאה ונקשא דבא זה מן הצד שהניחו בעל הבית פאה כיון שנטלו העניים פאה מצד אחר וכח בעל הבית באותו הצד שהפרישו ללמה אמרה המשנה זה וזה פאה למפור בעל הבית מן המעשר במה שיזכה בו מאותו הצד שהפרישו פאה בו · כיון שהפרישו פאה כאלו הפקירו לעניים ועכשיו כשתורר ונטלו זכה בו מן הדפקר למיכך מפור כרחניא המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ופאה ופפור

*) ג"ל דף ל' ע"ב.

אבל הוא עצמו פטור דקרקע עולם הזיקתו · ולא כעי למימר שהוזק הוא עצמו במיס לגיעצמו ממש שהולך עצמו במיס ולא שהוזק בהן ובחפציהן לא מי לוקמי דל"ק לה מחייב לא בכלים ולא על עצמו :

ה"מ היכא דחפציהן · פ"ה דסבר רב דבור שחייבה עליו תורה בהפקיר רשותו וכורו וא"ת דבמעמדן ממזרת (ע"ל דף כח·) ר"ל דרב סבר בור ברשותו חייב ושמואל סבר דפטור ופי' שם בקונטרס דפליגי בהפקיר רשותו ולא הפקיר כורו וי"ל דלא קיימא מסקנת דהתם הכי ומיהו נראה דרב מני סבר שפיר דהפקיר רשותו ולא כורו ממי חייב מע"ג דלחבנו וכיבנו ומשלו לא הוי בור ברשותו ליכא למיזל משור דשור ברשותו פטור כדתנן (ע"ל דף כ:) מון מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות בור הוי ופטור על הכלים ושמואל דסבר הכא דלפיעלו לא לחפקיעהו הוי בור מני סבר דבור ברשותו פטור לגמרי ולפיעלו בור לא הוי למיל מ"ל ברשותי מאי בעית ומה שבקונטרוס לכה לחייב בהפקיר רשותו וכורו כמו בחופר בור ברה"ר לין נראה לר"י דחופר בור ברה"ר חפר בור בתיסור וכן חפר בור ברשותו כמוך לרה"ר בתיסור חפרו ולפיעלו חופר בחמלא רשותו והפקיר רשותו ולא כורו כיון דשלו הוא חייב להסיר התקלה כלחמרינן בהפרה (נקמן דף מח. ושם) דכיון לחיים ליה לממלייה ולא מלייה כמאן דכרייה דמי ◉אבל הפקיר רשותו וכורו לחפר בהיתר וגם שהשת להפקיר ללו בעל הבור הוא לא מחייב מדע דכפ' הפרה (נקמן מג.) דחקיון :

לחמכוחי בור של שני שותפין :

ונשוף בחבן · דוקא נקיט דנשוף בחבן אבל בחבל בחבל ונשוף בקרקע פטור דקרקע עולם הזיקתו ולפיעלו שמואל ◉מודה הכא דפטור כדפסיר לקמן בהפרה (דף נו. ושם) בחבל בבור ובגל בהפרה ר"ל דמחייב שמואל בריך לשוף ולחוקמי כגון שנחבט בקרקע שהשם לנפלים עליה דמי לקרקע הבור וא"ע דשור שדחף חבילו לבור וגם הניח חבן ט"פ הבור ובא שור ונחקל בה ונפל לבור מחייבין בהפרה (שם) ים לחלק כיון שיש שם חבלה על הבור ומיהו ולפי לרב קשה כי היכי דקחמר רב קרקע עולם הזיקתו ה"ג נימח בעל החבן בור על פלוגי הזיקו :

אמר רבה במחכיון להזידה כו' · רבה לח בעי לחוקמי במחכיון לבור דקחמר ת"ק ממש דבסברה מחליו עלה קחני ר' יהודה חיב ליה בפרק החומען (ב"מ דף סב: ושם*) דנחקל ללו פושע הוא גבי מעביר חבית ממקום למקום ובסברה דקחמר ר' יהודה שומר חנם יכבע נושא שכר יכלם ומפרש החם הכי כדיניה והכי חוקי לעולם דמחייב ר"מ אפילו כפסברה למחר בנחקל דוקא מחייב לבל נפסברה דהוי חונם פפי לח וי"ל דקסבר רבה כי היכי דחמרינן החם לר"מ דשבושה זו חקנת חכמים היא בשומר שכר ס"ל לרבי יהודה חקנת חכמים היא בשומר חנם חלח דקסבר רבי יהודה דבשומר שכר לח רלו חכמים להקל : **ואונס** דחמנת פפניה · ומפלג החם פלג לח מרגיון חונס גמור כדפירשתי לעיל (דף כז:*) :

והתניא כשברה כדו כו' · וח"ת מימי מברייתה דפסר ר"מ בנקניס כרות שחיכה מטיה בחוך מ"ת לעניו שלר נזקין לבל כדחמרינן לעיל סוף פרק שני (דף כז.) וי"ל דבמחניחין נמי נקטי נזקי ממון דשכיח טפיי ולח"ת ומשני דלמ"ד דקסבר ר"מ חונס פטור לח חשיב ליה לחנא למיתני ומשני דלמ"ד דקסבר ר"מ חונס חייב חשיב ליה לחנא למיתני · ומפרש בגמ' דלמ"ד דקסבר ר"מ חונס חייב לח חשיב ליה לחנא למיתני משום דשכיח טפיי ולח"ת ומשני

פטור מדיני אדם כדמפרש לקמן: ותייב בדיני שמים • משום דלא סליק: ברוח שלין מצויה • דמטם רוח: תלת לחמר מביי בתרתי פליגי • במאני כשהזיק הכל-בשעת נפילה ופליגי כשהוזק בתרתי לתקר נפילה: במפקיד נזקיו • כגון זה דמסתמא מפקיד למרסיו ול"ת סבר מפקיד נזקיו חייב דטור שחייבה עליו תורה בטור ברה"ר דהפקר הוא חייבה ור' יהודה דסבר פטור [ס"ל] דהפקיר לשומו ולא הפקיר בורו] זהו טור המטור בתורה ולקמן (דף מח:) פליגי ר' ישמעאל ור"ע בהא מילתא [ע"ש] רבי יהודה במתכוין לשוכרה והזיק בנפילה חייב ובשלין מתכוין הלא מתכוין להורידה מכתיפו ונתקל ונשברה פטור דנתקל הלא פושע הוא,והזיק לבתר נפילה נמי לקמן מפרש מאי מתכוין ליכא: [לקמן לה. ע"ש מכ:]

"פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומודים חכמים לר"מ באבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו שהוא חייב ומודה ר"מ לרבנן במעלה קנקנין על הגג ע"מ לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור] אלא אמר אביי בתרתי פליגי·פקיני בשעת נפילה ופליגי לאחר נפילה

(א)פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע מר סבר *נתקל פושע הוא ומ"ס (ב)נתקל לאו פושע הוא ← פליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומר סבר פטור וממאי? מדקתני תרתי הוחלק אחד במים או שלקה בחרסית היינו דך אלא לאו ה"ק (ג)הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסית לאחר נפילה ומדמתניתי בתרתי בריייתא נמי בתרתי,בשלמא ברן משבחת לה או בשעת נפילה או לאחר נפילה אלא נמלו בשלמא לאחר נפילה משבחת לה במפקיר נבלתו אלא בשעת נפילה היכי משבחת לה? אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא,ה"ד אי דאיכא דרכא אחרינא פושע הוא ואי דליכא דרכא אחרינא אגוס הואז אלא משבחת לה דאתקיל ואתקילה ביה גמלא. מפקיר נזקיו, מאי מתכוין איכא דאמר רב יוסף במתכוין לזכות בחרסית וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסית. רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת,אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר"מ דמחייב,אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי? אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי ורבי

פליגי פקיני בשעת נפילה • דלר"מ דפושע הוא חייב כל כמה דלא ליה הוה ליה פנאי לסלק קרי שעת נפילה ולאחר נפילה פליגי במפקיר נזקיו *ואפי' לאחר נפילה פטיעה כגון שמכיר במתכוין דרבנן דפטרי ס"ל דלא חייבה תורה אלא טור לחיים ליה בעלים כגון המפקיר רשותו ולא המפקיר בורו לו מפר טור שמור לרה"ר וכן משמע ליקמן מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומ"ס מפקיר נזקיו פטור משמע דבכל מפקיר נזקיו פליגי לפי' לאחר נפילה פטיעה ועוד דקתמר לקמן מפקיר נזקיו מאי מתכוין ליכא התיכא לפרש במתכוין וסיבר כמו שפירש על שעת נפילה ולא נצי לתוקמי לבבי · פלוגתייהו בלאחר נפילה בנתקל פושע הוא לרבי מחיר לפושע הוא חייב דהוי מפקיר נזקיו לאחר נפילה פטיעה ולרבנן דלעל פושע הוא פטור דהוי מפקיר נבלתו משבחת לה במפקיר נזקיו חייב ומר סבר מפקיר נזקיו פטור דהוי מפקיר נבלתו אלא בשעת נפילה היכי משבחת לה? אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא,ה"ד אי דאיכא דרכא אחרינא פושע הוא ואי דליכא דרכא אחרינא אגוס הואז אלא משבחת לה דאתקיל ואתקילה ביה גמלא. מפקיר נזקיו, מאי מתכוין איכא דאמר רב יוסף במתכוין לזכות בחרסית וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסית. רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת,אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר"מ דמחייב,אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי? אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי ורבי

מדקתני תרתי • ול"ת מדקתני תרתי דפליגי לאחר נפילה פטיעה הא לפי' לא פליגי אלא בנתקל לפי פושע הוא אבל מפקיר לכולי עלמא חייב ומשום דנתקל פושע הוא והפקלה היכא שלו עדיין מכל מחר נפילה שכבר הפקיר התקלה פטור ר"מ ומ"ש משום דנתקל פושע הוא ומשום דלא הוי כמאן דפטור טור ברשות הרבים וי"ל דלפי שרבי יהודה בא לחלוק עליו בזה לא היה לריך להסמיטנו כיון דבהדיא מצי סמטת לקמן דטור ברשות הרבים חייב:

מדמתני' בתרתי דבריייתא נמי בתרתי · ול"ת מבריייתא נמי יש להוכיח דבתרתי פליגי דמדקתני ולא שלקה ולא הטמידה משמע דלאחר נפילה ועוד דלפי אלא בשעת נפילה לחלוק לחלוטי חייב בדיני שמים לרבנן דלית להו נתקל לחום הוא ובשעת נפילה נמי פליגי מדקתני מודים חכמים בלאבנו סכינו ומשאו לא שייכא דלית להו נתקל לחום הוא נפילה במפקיר נזקיו ל"ת לפי' אלא בשעת נפילה דלי' לחלוק לחלוטי חייב בדיני שמים לרבנן דלית להו נתקל לחום הוא ובשעת נפילה נמי פליגי מדקתני מודים חכמים בלאבנו סכינו ומשאו לא שייכא דלית להו נתקל לחום הוא נפילה במפקיר נזקיו ל"ת לפי' אלא בשעת נפילה דלי' לחלוק לחלוטי חייב בדיני שמים לרבנן

ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת אבל בשעת נפילה מאי,דברי הכל פטור,והא מדקאמר רבי יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא"מכלל דרבי מאיר מחייב,אלא מאי,דברי הכל חייב והא מדקאמר ר' יוחנן לקמן "לא תימא מתניתין ר"מ היא דאמר נתקל פושע הוא" מכלל דפטרי רבנן? אלא הא קמ"ל "דמפקיר" נזקין דהכא,הוא דפטרי רבנן דאנוס הוא אבל מפקיר נזקין דעלמא מחייבי,איתמר מפקיר נזקין רבי יוחנן ור"א חד אמר פטור חייב וחד אמר פטור:לימא מאן דמחייב,כר"מ ומאן דפטר כרבנן? אליבא דר"מ כ"ע לא פליגי,כי פליגי אליבא דרבנן:מאן דפטר כרבנן,ומאן דמחייב אמר לך-אנא דאמרי אפי' לרבנן,עד כאן לא פטרי רבנן אלא במפקיר נזקין דהכא משום דאנוס הוא אבל מפקיר נזקין דעלמא מחייבי,חסתיים דר"א הוא דאמר חייב *דאמר רבי אלעזר משום רבי ישמעאל שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו ואלו הן יבור ברשות הרבים וחמץ משש [שעות] ולמעלה,תסתיים דאמר רבי אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר איפכא דתנן *ההופך את הגלל ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו ואמר ר"א לא שנו אלא שנתכוין לזכות בהן אבל לא נתכוין לזכות בהן פטור,אלמא מפקיר נזקין פטור? אמר רבי אלעזר בר אחבה שהחזירה למקומה אמר רבינא משל דרב אדא בר אהבה למה הדבר דומה למוצא בור מגולה וכסהו וחזר וגילהו,א"ל מר זוטרא לברייה דרב מרי לרבינא מי דמי התם לא אסתלק להו מעשה ראשון הבא אסתלק להו מעשה ראשון,הא לא דמי אלא למוצא בור מגולה וכסהו וחזר וחפרה דאסתלקו להו מעשה ראשון וקא"ל להה ברשותך? אלא אמר רב אשי בשהפכה לפחות משלשה,ומאי דוחקיה דר"א לאוקמיה בגון שהפכה לפחות מג' ומשמע דכי נתכוין לזכות בה,הא אין מתכוין לזכות בה לא,לומה למעלה מג' ואע"ג דלא נתכוין לזכות בה חייב? אמר רבא מתני' קשיתיה מאי אריא "הפך" לתני "הגביה" אלא ש"מ כל "הפך" למטה משלשה הוא,ומדרבי אלעזר אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור,

אר"י יותן הכי והתנן *המצניע את הקוץ ואת הסכלית והגורר גדרו בקרנים ונדף שנפל לרשות הרבים והזיק בהן אחר חייב בנזקו ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא במפריח אבל במצמצם פטור,מצמצם מאי מעמא פטור לאו משום דהויא ליה בור ברשותו,מכלל דחיובא דבור ברשות הרבים הוא אלמא מפקיר נזקין חייב!לא,לעולם אימא לך מפקיר נזקין פטור,ומצמצם מ"ט פטור משום דאמר עלה אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחבך בכתלים אמר ר' יוחנן הכי והא א"ר יוחנן *הלכה כסתם משנה ותנן *החופר בור ברה"ר ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אלא לעולם רבי יותנן אמר חייב ומדרבי יוחנן אמר חייב ר"א אמר פטור,והאמר ר"א משום

למקום מהלך בני אדם : ומי אמר רבי יוחנן הכי · והמפקיר נזקין פטור : בור ברה"ר · תניא שמעון התימני אומר משום ר' יהושע בן קרחה אומר משום ר' יוחנן בן נורי אומר משום ר' יוחנן בן זכאי

המניח פרק שלישי בבא קמא ל

עין משפט נר מצוה

משום ר' ישמעאל. שני דבריה חיין כרשותו כו' **לא יהא חלת** כרבקאי. המעלין זכו ברה"ר מי לא מיחייב כי לא הפקירו ה"ג רשותו הוא לחזקה שנתערבו המים והטפר ונעשה טיט **ואלו הוא** מזוקק לה כמיטף כלים מכלל דלא תפקריה דהא טור לא מייב כו כלים: מי שכרת דלא תמו מיא. חלת נחכתו ונעשו רפש: **בדתמן** מיא. וכבלעו קמיירי ואין כאן רפש: **ותרתי למה לי**. למתמעין במקומין מיטוף כלים והא תניא לעיל כשברה כדו ברה"ר והוחלק אחד במים ותוקמה רב נמי בדלא הפקירן וכמיטוף כלים: **ומחלת ימות הגשמים**. ואיכטריך למתמעין **דתלת"ג דכרשות** קבעי **דם הזיקן** מייב **למלם**: כל **חלו** שתמרו. מכמים מוחרין לקלקל ברה"ר ואלו הן פוחקין ביבוחיהן לקלח שופכין שלהם ברה"ר כו' כיב= ליטר המקלח שופכין של מי תמציח מכניס לרה"ר: **בכותל רשות**. **דהיל למלניע לחסוקי לחעחיה שכותל זה שתף לכותבי**: ויחייב בעל הכותל. דה"ל לאלנעיכו: בדליו של חבירו. כמו טור של חבירו: **חייב בעל הכותל** לסלק מיד. **ומחמיגן בחלניע קוחותיו בתוך כותל של חבירו ובא בעל הכותל ופתרו חייב המלניע אמר ר' יוחנן לא שנו אלא בכותל רשוע אבל בכותל בריא פטור המלניע וחייב בעל הכותל דייק ר' בינא מינה כשם שהמלניע קיצין בכותל חבירו ובא בעל הכותל ופתר כותלו ונפלו הקיצים והזיקו חייב המלניע כך חכמים בורו ברליו של חבירו ובא בעל חדלי ונפל דליו חייב בעל הבור משמשא היא היא מהו דתימא בכותל מאי מעמא פטור לפא הוה ידע ליה לבעל הקיר לאחדועי* הא גופא קשיא סתר כותלי של קרציך והלניעם **אבל נבי דלי דידע ליה לבעל הבור אילבעי לאחדועי קמ"ל דכיון דשקיל דידיה לא חייש לבירא החבירה**: ת"ר חסידים הראשונים היו מלניעים קיוחיהם בחוך שדוחיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעבוד המחרישה רב ששת שדי להו בנורא, רבא שדי להו בדגלת, אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין *רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות: **מתני'** המוציא את חבנו ובקשו לרה"ר לזבלים ולחזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה. ההופך את הגלל ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו: **גמ'** לימא מתני' דלא כר' יהודה **דתניא** *ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל פני הנהר יהושע את הארץ אפי' תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק, *אתמר רבי יהודה אומר בור חנוכה פטור מפני שהוא ברשות מאי לאו משום רשות בית דין? לא, משום רשות מצוה דתניא רבי יהודה אומר בור הנוכה פטור מפני שהוא רשות תיש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם ורבי יהודה פוטר אמר רב גחמן מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא דאמר אשי אמר רב כהנא משום רבי ישמעאל כו' לא קשיא הא דרביה: **מתני'** *השופך מים ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו: **גמ'** אמר רב *לא שנו אלא דנטנפו כליו במים אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם היזיקתו, א"ל רב הונא לרב יהא אלא ברפשו: מי סבלת דלא תמו מיא בדחמו מיא, ותרתי למה לי? חדא ביומות החמה וחדא ביומות הגשמים דתניא *כל אלו שאמרו פותקין ביבוחיהן וגורפין מערוחיהן, ביומות החמה אין להן רשות וביומות הגשמים יש להם רשות, ואע"פ שברשות אם הזיקו חייבין לשלם: המצניע את הקוץ [וכו']. א"ר יוחנן לא שנו אלא בפריח אבל מצמצם (ל)לא מ"ט פטור? אמר רב אחא בריה דרב איקא הלפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים. ת"ר *המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו ובא בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה"ר והזיק חייב. המצניע את"ר יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל דייק ר' בינא מינה כשם שהמצניע קוצין בכותל חבירו ובא בעל הכותל ופתר כותלו ונפלו הקוצים והזיקו חייב המצניע כך חכמים בורו ברליו של חבירו ובא בעל חדלי ונפל דליו חייב בעל הבור משמשא היא היא מהו דתימא בכותל מאי מעמא פטור לפא הוה ידע ליה לבעל הקיר לאחדועי* הא גופא קשיא סתר כותלי של קרציך והלניעם **אבל נבי דלי דידע ליה לבעל הבור אילבעי לאחדועי קמ"ל דכיון דשקיל דידיה לא חייש לבירא החבירה**: ת"ר חסידים הראשונים היו מלניעים קיוחיהם וזכוכיותיהם בחוך שדוחיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעבוד המחרישה רב ששת שדי להו בנורא, רבא שדי להו בדגלת, אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין *רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות: **מתני'** המוציא את חבנו ובקשו לרה"ר לזבלים ולחזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה. ההופך את הגלל ברה"ר והזיק בהן אחר חייב בנזקו: **גמ'** לימא מתני' דלא כר' יהודה **דתניא** *ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל פני הנהר יהושע את הארץ אפי' תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק, *אתמר רבי יהודה אומר בור חנוכה פטור מפני שהוא ברשות מאי לאו משום רשות בית דין? לא, משום רשות מצוה דתניא רבי יהודה אומר בור הנוכה פטור מפני שהוא רשות תיש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם ורבי יהודה פוטר אמר רב גחמן מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא דאמר אשי אמר רב כהנא

תבנו

לא יהא חלת כרשפו. מה חלת דייק הכי לעיל (דף כח.) בהוחלק יחיד במים משום דהחם לא מיירי כשפפכה בכוונה אבל הכא חנח הטופר משמע שפפכה בכוונה במקום שנעשין רפש ומיט מ"מ כרישה קאמי הוחלקו משמע דלא עשו המים חלת החלקה אבל הכא קאמי הוחק משמע שכמים עלמן הוחק: **בדתמן** מיא. פירוש בחמו מיא **ממי** חייבי ויחמ ליה לחוקמי בין חמו בין לא חמו ודוקא בכלים מלחוקמי הוקא בלא חמו ובין בכלים ובין בעלמו וח"ת ואי חמו מיא מאי מהמת מפקר להו והוי כור ופטור בו הכליס וי"ל דלא חמו כל כך שלא יהא עדיין רחויין לשום דבר ואי הוי גרם ליפסח הוי ניחח מי סברת דחמו מיא ובכבו בעפר ונעשה טיט לא חלת חמו מיא **שהמים** עלולים עדיין דמסחמא לא הפקריה: **וחייב** בעל הכותל. וח"ת כותל רעוע מי חיכבי ליה לחסוקי מדעחיה אמאי הוי כמלניע להמחייב בין שפפה ואין ברין להעמיד ברעוע מעיקרו: **שלא** הטבה המחריסה. בירושלמי מפרש כדי שלא חעלה המחריסה: **אפילו** חימא רבי יהודה הוא. וח"ת והא מחני' קחני כל הקודם בהן זכה וי"ל דכל הקודם בהן לחחר שלשים יום זכה חימא למלי דס"ד דמחניחין בעשם הואיל דכל שלשים יום וייחץ מינה רשום להניח והזיק פטור מלשלם ולפי לשון חחר שפירש בקונטרס דלרשב"ג פליג חח"ק וס"ל דלחפילו הניח ברשות חייבין לשלם קשה חפי' לפי המסקנא ומחי חין הענינים שוין לע"ג דכשמעחין להחם כיון להו בכללי הדלי:

מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים וכו' יהודה היח. חימה דלח מחני כשי בהבים והעלייה (ב"מ קיח: ושם) דקחני המוליח זבלו לרה"ר המוליח מוליח והמוציל זבלו לרה"ר כמוליח ומוליח מה שהזיק וקחמר בגמרא מחני' דלח כר' יהודה וי"ל דחחם כי יעמיד מחני' ממי שלח בשעת הוצאת זבלים חחיח לח כר' יהודה לח חשיב ליה הפקר אלא כמלניע ע"מ לזכל לאחלמר וחפי' הכי קחני ממשלם מה שהזיק דלמחר בדבר שיש לו רשות משלם מה שהזיק ורבי יהודה מעמע דלח משלם מדקחמר שעל מנת כן כו' ועוד מדלח קחני בהדיח וחם הזיק משלם מה שהזיק ל"ש מחני' דחחם מעמע ליה בשעת הוצאת זבלים מדקחני המוציל מזבל ומפיר ליה רשות להניח משלם יום והא דחמר המוציל מזבל עלה קושה. קס"ל כלומר מזבל לאחמר שלח יעכוב לשלם:

תבנו

בהן אחר חייב כו' לימא מתני' דלא כר' יהודה ושקלי ומרי ואסיק ח"ש כל אלו שאמרו פותחין ברבים לשלם ור' יהודה פוטר. ולית הלכתא כר' יהודה דברי' מצינא. אמר אביי רשב"ג ור' יהודה ור' פרנון כולהו סבירא להו כל שעבוה לו הכמים רשות והזיק פטור מלשלם ואלו הן שיפה ולית הלכ' כחד מיניהו ואסיק' מדקחני שלא בשעת הוצאת זבלין ודברי הכל חייב.

*) תוס' ל"ל לאחדועי ור' יהודה ור' פרנון כולהו סבירא להו כל שעבוה לו הכמים רשות והזיק פטור מלשלם ואלו הן שיפה ולית הלכ' כחד מיניהו ואסיק' מדקחני שלא בשעת הוצאת זבלין ודברי הכל חייב

גליון השים נמרא לחמר כיצד זחת מומרת. כעין זה לקמן דף נב ע"ב:

תבנו וקשו תנן משום דמשלשלי: כל הקודם בהן זכה: אמר רב "בין בגופן בין בשבחן ועירי אמר בשבחן אבל לא בגופן במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום שבחן ועירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן תנן ההופך את הגלל ברה"ר והזוק בהן אחר חייב בנזקן ואילו כל הקודם זכה לא קתני תנא לרישא והיה לסיפא, ותא תני עלה אסורין משום גולני קתני אסורין משום גזל" אבולה מחני' קא לאותו שקדם וזכה, ותא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחד חייב בנזקן והזוק בהן זכה יומותר משום גזל וההופך את הגלל לרה"ר והזוק בהן אחר חייב יואסור משום גזל אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית: דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו, דבר שאין בו שבח לא קנסו. איבעיא להו לדברי האומר קנסן גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לבי מייתי שבראה קנסינן? ת"ש מדקאי רבינן גלל, דתסברא כי אייתין גלל מיקמי דלשני רב נחמן לרבה בר שילא רב נחמן מי אמר כלל לימא רבה בר נחמנא "שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר"מ וחכמים אומרים "גובה את הקרן אבל לא את הרבית לימא רבה דאמר כרבי מאיר ועיילי דאמר כרבנן דאמרי לך רב אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לקן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמיק ועירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הבא מי יימר דמזיק, ותא לא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחד חייב בנזקן וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל אמר רש"י בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר "אסורין משום גזל" אלא לאו הכי קאמר "וכל הקודם בהן זכה" בשבחן "ואסורין משום גזל" ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם בהן זכה לועירי ודאי תנאי היא, לרבי מי לימא תנאי היא? אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב "הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן, איני והא רב חנינא אפקר חושלי, רב אדא בר אהבה אפקר סליקוסתא

תבנו וקשו תנן משום דמשלשלי: כל הקודם בהן זכה: אמר רב "בין בגופן בין בשבחן ועירי אמר בשבחן אבל לא בגופן במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום שבחן ועירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן תנן ההופך את הגלל ברה"ר והזוק בהן אחר חייב בנזקן ואילו כל הקודם זכה לא קתני תנא לרישא והיה לסיפא, ותא תני עלה אסורין משום גולני קתני אסורין משום גזל" אבולה מחני' קא לאותו שקדם וזכה, ותא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחר חייב בנזקן והזוק בהן זכה יומותר משום גזל וההופך את הגלל ברה"ר והזוק בהן אחר חייב יואסור משום גזל אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית: דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו, דבר שאין בו שבח לא קנסו. איבעיא להו לדברי האומר קנסן גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לבי מייתי שבראה קנסינן? ת"ש מדקאי רבינן גלל, דתסברא כי אייתין גלל מיקמי דלשני רב נחמן לרבה בר שילא רב נחמן מי אמר כלל לימא רבה דאמר כרבי מאיר ועיילי דאמר כרבנן דאמרי לך רב אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לקן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמיק ועירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הבא מי יימר דמזיק, ותא לא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחד חייב בנזקן וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל אמר רש"י בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר "אסורין משום גזל" אלא לאו הכי קאמר "וכל הקודם בהן זכה" בשבחן "ואסורין משום גזל" ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם בהן זכה לועירי ודאי תנאי היא, לרבי מי לימא תנאי היא? אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב "הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן, איני והא רב חנינא אפקר חושלי, רב אדא בר אהבה אפקר סליקוסתא

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר"מ וחכמים אומרים גובה את הקרן. משמע מדקתני סיפא שטר שכתוב

סליקוסתא. פסולא עיטורי תמריס שעשו מהן שכר ל"ת שמרי שכר תמריס ומגבין חומן כעין יין קרוש ומתקילין לתמוריס: כשמעתיה. דתמר הלכה ומורין כן: מותרין הן. שהתרו כמה פעמים בבעלים: שהיה לו לעמוד. כלומר בהכי מתוקמא מתניתין שהיה בנפילתו כדי עמידה ולא עמד: לכתף. לתקן הקורה על כתיפו כדרך טועני מטלטלי: לפוש. דמשוכה הוא ואין לה"ל עשויה לכך: והזגגין. מוכרי כלי זכוכית: אפילו מתמת רחמנן נפלו טון. לקמן מפרש: ה"ג

סליקוסתא בשלמא רב אדא בר אהבה כשמעתיה, אלא רב הונא לימא הדר ביה? *והנהו מותחין הוו: מתני' ישני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון: הראשון חייב בנזקי שני: גמ' אמר רבי יוחנן לא תימא דאמר אנוס הוא ופטור הבא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לא היה לו לעמוד [היה לו להזהיר ולא הזהיר ורבי יוחנן אמר כיון דלא היה לו לעמוד לא היה לו להזהיר דטריד בקורה חבית אחרון בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב] מאי לאו שעמד לכתף דאורחיה הוא וקתני חייב דהוה ליה להזהיר, לא כשעמד לפוש, אבל עמד לכתף מאי קתני פטור ארתני סיפא ואם אמר לו לבעל חבית עמוד, פטור לפלוג וליתני בדידה בד"א כשעמד לפוש אבל עמד לכתף פטור והא קמ"ל דאע"ג דעמד לפוש כי קאמר לו לבעל חבית "עמוד" פטור [ת"ש] הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון והשלישי בשני ראשון חייב בנזקי שני, ושני חייב בנזקי שלישי, ואם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם, ואם הזהירו זה את זה פטורין מאי לאו שלא היה להן לעמוד לא, שיהיה להן לעמוד, אבל לא היה להם לעמוד מאי פטור אי הכי אדרתני סיפא אם הזהירו זה את זה פטור לפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד אבל לא היה להן לעמוד פטורין הא קמ"ל

פיין כמדובר בהשכ"מ

דאע"ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין. *אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו, שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו, ממה נפשך: אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב, אי נתקל לאו פושע הוא אפילו ראשון נמי ליפטר? ראשון

[ד"ה ופנכ]

בנזקי כל כך ומ"מ כשנוף הבני הזיק לפי' בממון הבעלי חייב היכא ט לעמוד ולא עמד לכך כשהזיק ממונו של שני לפי שבעלי פטור לחמר ניה הלי בירא לו לחת כריעיה ה"ל מפקיר נזקיו ליחר נפילת לוכם פטורין על נזקי ממונן לפילו לחזון לם הזיק ממונו לפילו לת נוף הבני ולת מני לוקמה דבריימא כרבנן דלמרי נתקל לוכם הוא לסוי לחזון נמי מפקיר נזקיו ליחר נפילת לוכם ורבא ס"מ לחמר נתקל פוסע הוא דקי"ל דבריימא ורבא לפרש בבריימא דקדרין וזגגין קלחו להכי ליכא למימר דפליגי ובקונטי' פירש דרבא ס"ל דבין ר"מ ובין לרבנן נתקל פוסע הוא ולת פליגי לחת בחקל מכל מקום ה"ל לאוקמי בריימא כרבנן

[ד"ה ופכנ]

דלחים להו מפקיר נזקיו פטור ועוד דבהאומנים (ב"מ דף פכ:ופס") משמע דליכא מאן דפליג לחמי דאוקימנת לעיל פלגתא דנתקל פוסע דקאמר התם וקי"ל דבנתקל פוסע פליגי ומבני לחת לחמר רבא לחזון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דבני פטור ולהוא דהזיק בגופו אע"ג דלחטם מדפטר בבריימא כשהזיק לחזון בממונו מ"מ חייב על שהיה לו להזהיר ולת עמד לבל שני חייב בנזקי גופו של שלישי ולת לממונו דגוף הבני הוי טור מטום דלחטם יותר מן הלחזון ולכך מטעם שהיה לו לעמוד לת הוי לחת טור ולחזון לחין לחטם כל כך ע"ג דבלוכם זה מפטר לדם המזיק כדמשמע בהלומיס כיון שהיה לו לעמוד ולת עמד חשיב ניה לדם המזיק תע"פ שזה דומק יין לחת קלי מסקינת הכי ה"ל ל"ל דלבת סבירת ליה בנתקל פוסע כר"מ ולכך לחזון הוי לדם המזיק ולת טור מ"מ פטר ליה בבריימא לחמי ממונו מטום דסבר מפקיר נזקיו פטור לחלי לחר נפילת פוסע תע"ג דלבת סבר כר"מ בהא לת סבר כר"מ ופריך הניחת לעמועל לחת נרב לחלי לחי חייב ליה להלי ניחא דקמ"ל דלבת וכולן חייבין על נזקי גופו שנופו הזיק לת ממונו ופטורין על נזקי ממונו של שלישי כדמסיק ביה ובא לייצב הבריימא לגיסנת לחמר רבא לחזון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דבני פטור ולהוא דהזיק בגופו של שלישי מחייב דהיה לו לעמוד ולת עמד לממונו פטור ה"ל טור ולת מניט טור שחייב טו לת הכליס ופריך לחזון נמי נחשב גופו טור ויפטר על ממון הבני ומבני לחזון מפטיה נפיל ה"ל פוסע לר"מ ולרבנן מטום ה"ל להזהיר לרב נחמן ולרבי יוחנן היה לו לעמוד תע"ג דלרבנן שהיה חטום מ"מ לחזון שלין לחטם כ"ב הוי לדם המזיק מטעם שהיה לו לעמוד לו להזהיר והבני שהוי לחטם יותר לין נחשב מטעם זה כ"ש טור ולפי זה הו"מ למפרך השתח הניחת לשמועל (ג) כדלחמרינן לקמן מיניטי טולן חייבין על נזקי גופו ופטורין על נזקי ממונן על נזקין וחוזר טו רבא מפוך קושיל זו ותימה לליבני דגופו וממונו חמזיקין קלי וחייבין לחזקי גופו דלחזון ומטעם לדם המזיק וגופו של שני מטום טור ופטורי לחזקי ממונו הזיק כרבנן נתקל ללו פוסע הוא והוי מפקיר נזקיו לוחר נפילת לוכם חלת לחמר רבא לחזון חייב בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו דלחזון לם הזיק כגוף הבני יש ספרים שכתוב בהן בהדיא בין לחזקי מגופו בין לחזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו דבני מטום שהיה לו לעמוד לבל לת בנזקי ממונו דבני ה"ל הלי בירא לו לחת כריעיה דלחטם גרס לו ליפול לבל לחזון ולחי פוסע הוא ולהבי קלני בבריימא וכולן פטורין על נזקי ממונן פי' על ניזוקין שגוף הלחזון נמי נחשב טור כיון שלת הזיקו בידים וקשה כיון דפוסע הוא לחמי פטור כשגופו הזיק ממון הבני ומבני"פ שלין מזיק בידים לין לו ליחשב טור להמתן לם עמד בעל קורה חייב בחבית של חבירו שלחת חזיק

מלוסם

מא א פוס"ע ח"מ סי' מיד סעיף ה כהג"ה: מב ב פוי' פ"ב מהל' מזק ממון הלכה ח סמע עטין שה פוס"ע ח"מ סי' תיג סעיף ה: מג ג ש"ע שם כהג"ה: מד ד ה ו פוי' פ"ו מהל' מזק ממון הלכה ח סמע עטין ע פוס"ע ח"מ סי' שעט סעיף ב: מה ז פוי' פ"ב מהלכות מזק ממון הלכה י ועיין בח"מ ובלי"מ שמג עטין שה פוס"ע ח"מ סי' תיג סעיף ב: מו ח פוי' שם פוס"ע סי' שעט שם סעיף ב: מז ט פוי' שם פוס"ע שם סעיף ב:

רבינו חננאל

סליקוסתא: מתני' שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון כו' אמר ר' יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא ומשום הכי חייב אלא אפילו רבנן דאמרי נתקל אנוס הוא הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד ור' נחמן בר יצחק אמר אפי' לשבר ואינו יכול לעמוד חייב שהיה לו להזהיר לבאין אחריו. ר' יוחנן אמר כיון שנשבר ואינו יכול לעמוד פרוד הוא להזהיר. חבן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון כו' וקתני חייב דהוה ליה להזהיר ולא הזהיר מאי לאו כשעמד לכתף ליתן ופריך כשעמד על כתיפו ואע"פ שהוא פרוד אמרי' היה לו להזהיר קשיא על ר' יוחנן ופריך כשעמד לנוח שאינו פרוד ואע"פ שעמד לפרוש כי אמר ר' יוחנן אמר אמר לבעל החבית עמוד פטור: ת"ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל כו' ופריך ר' יוחנן בהא נמי אע"פ שהיה להם לעמוד ולא עמדו כי הזהירו זה את זה פטורין דדברים משותפין הן: אמר רבא נתקל ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי כו'.

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה אמר רבא כו' כדלחמרינן לקמן. נ"ב נ"ל כדפרי':

מרח א ב ג מיי' פ"ע מ"ע מכלכות נזקי ממון פלכה י ופיין כמשנה ומ"מ סמג עשין סח עוש"ע חו"מ סי' ת"ג סעיף כ :

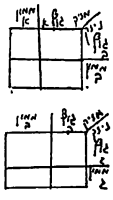
מרח ד מיי' שם סעי' יח עוש"ע שם סעיף ג ה עוש"ע שם סעיף ב : נא ו מיי' פ"ו מכלכות מוכל ומזיק הלכה ח סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סי' שעג סעיף ג : נב ז מיי' שם עוש"ע שם סעיף כ :

רבינו חננאל

ומותבינן עליה כולן חייבין על נזקי נזפן ופטורין על ממונן מאי לאו אפי' ראשון ראשון כו', וכיון דראשונה הדר אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין דראשון השני בנזפו של ראשון בממונו של ראשון שני חייב בנזקי שלישי אי איתוק בנזפיה דשני, אבל איתוק בממונו של שני לא[ר"ל]האי ביראי לאו אנא כריתיה. פי' נאון ז"ל אלא ראשון הוא דחפרה שנתקל תחלה פי' הראשון חייב לשני אם הזק שני בממונו של ראשון[בכלי דאינון בגון אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים שאם הזיק בהן אדם חייב כראמרי') לעילא וכל שכן אם הזק השני בנזפו של ראשון שהיה לו לעמוד ולא עמד ואם אינו יכול לעמוד היה לו להודיע ולא הודיע אבל שלישי בנזפו של שני חייב השני שהיה לו לעמוד ולא עשה למיכך חייב אבל הזק בכליו של שני פטור דאמר ליה הלא הזמנית כלי ברשות הרבים ובאילו כרה בור ברשות הרבים וחייב אלו הכלים לא השלכתים אני ברשות הרבים הראשון שנתקל עליו כאלו הוא השליכם. והא דרבא הלכתא היא דלית מאן דפליג עליה ומסקנא כוותיה. אמר מר כולן חייבין על נזקי נזפן ופטורין על נזקי ממונן תניתא לשמואל דאמר כל הקלה בור הוא ולענין קשלא אמר שור ולא אדם וחבור ולא כלים אבל לענין נזקין אדם חייב וכלין פטורין. אלא לרב. דאמר אי דאשקיענהו וזי בור ואי לא ממונית ניתוב וכשורדו הן שחייב בזה ובזה נזפו והיכי משקר לי' תרגמה אבא בר מניומי קמי רבינא שהניחו כלים בכלים שיטול להשקיען. פי' כשלא כנון ששמש ירדו ורגליו לרוחבה של דרך ומשקה מלעבר בה אדם וכן תשמיא דממיותא פי' תשמיש מנשש בממשה שבידו הנה הנה בצדדין ובאמצע הדרך: [מתני'] זה בא בחבירתו זה בא בקורתי: כמבי אין יתכן ניעוקים מן הראשון

נוסא
ב"מ בא בחבירתו זה בא בקורתי ועיין תוס' ב"ק קוף ראשון ד"ה בא והאי

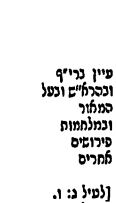
*) נמלה ד"ל כדלעיל דף כח ע"ב :

עיין בב"ק ובכלכות"ם ובפ"ל ממלוה ובמלחמות פירושים מחריס

[נמיל נ: ו. כח: נקחן ממס.]

[נקחן שם.] עיין שם [נמיל כח.]

גליון השי"ם
רש"י ד"ה לחמון ודלי פי' וקשבר רבא כי' קשה לי מה רבא לחמר מפיק ד"ה ד"מ מפי כי דיניס ומפי כי דיניסבבי דמ"ל לרבא דלרבי מקשל מדפשר כמ"ש ופיי לעיל דף כח ע"ב ד"ה לחמר רבא לחמר דלרבא מקשל פושעים דמשם בפשיע מקשי"ל לחמר רבא לחמר כלי כי דיניס מוכח דשבר דלרבי מקשל לשו פושע ופ"ש.

ראשון ודאי פושע הוא, ישני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד, אממונו פטור ירא"ל האי ביראי לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי נזפן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי' ראשון? לא לבר מראשון, והא "כולם" קתני? אמר רב אדא בר אהבה כולן הגיזקין, האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני "כולן" אלא אי אמרת לבר מראשון מאי "כולן ליתני הניזקין? *אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני, ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו, מ"ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הבלים הניזק לשלישי דאמר כל תחלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא, מאי איכא למימר? לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך "כולן חייבין" תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהזוקו כלים בכלים. אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם "מחמת ראשון" היכי נפיל? רב פפא אמר *דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כבחומטרא דסמיוחא: מתני' *זה בא בחבירתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלוה רשות להלך ולוה רשות להלך. היתה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה ואם

ה"ג לחמון ולחי פוסע שהיו מזיק בידים וכולן חייבין על נזקי נופן כמו לחמר מר הוא הניחת לשמואל כו' ומקני כגון שהזקו כלים בכלים והחמת כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ע"כ ולחו על נזקין קלי דלחי לחמקן כרש"ל מ"ב מייבי כשהזקו בממון המזיקין כדמוקי כשהזקו כלים בכלים דלחי בגוף המזיק לחמר מר הוא הניחת לשמואל כו' ומקני כגון שהזקו כלים בכלים והחמת כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן וכיון דהזקו בממון מזיקין חייבי לחמי חייב אבי כשהזיק גוף כלים גופיה בממון והא דחי בירא לחו לחיכו כריים חלח לחמיקין קלי וכולן חייבין לחמקן שהזיק גופו בין בממון בין בגוף שלחפי' גוף אבי חייב על ממון שליחי דמטעם שהיה לו לעמוד ולהזהיר הוי לחם המזיק וחייב על הכלים לף לשמואל והחמת לו קשה מה שהקשה מלם עמד בעל קורה לכיון שיחתייב לפי המסקנא אין לחוש שם יכול לומר ולטעמיך ולשמואל מי ניחת דים מקומות שלין הש"ם מקפיד ופטורין על נזקי ממון פירוש שמזיק ממון לת הכלים לפי' רלשון דפוסע הוא דהוה ליה ממון טוב

ופטור על הכלים:

כהוטרא דסמיוחא. לרב פפא פלינ וש"ל לרב זביד דכי פסקה לאורחיה כשלדא לא היה לרשון חייב אבל פסקה לאורחיה כשלדא לא היה לרשון חייב בנזקי שליחי שהיה לו ליזהר כשרלוה. והני שנפל לבל בחוטרא דסמיוחא דהוי בלכלכון כשנפקל הרלשון ברלש החוטרא לומו שבא לחר כך ונפקל בסוף החוטרא לא רלהו: ומס

ה"ג רלשון לבי' ב"ח ד"ה ראשון ודאי פושע הוא ישני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד, אממונו פטור ירא"ל האי ביראי לאו אנא כריתיה מיתיבי כולן חייבין על נזקי נזפן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי' ראשון? לא לבר מראשון, והא "כולם" קתני? אמר רב אדא בר אהבה כולן הגיזקין, האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני "כולן" אלא אי אמרת לבר מראשון מאי "כולן ליתני הניזקין? *אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני, ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו, מ"ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הבלים הניזק לשלישי דאמר כל תחלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא, מאי איכא למימר? לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך "כולן חייבין" תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהזוקו כלים בכלים. אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם "מחמת ראשון" היכי נפיל? רב פפא אמר *דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כבחומטרא דסמיוחא: מתני' *זה בא בחבירתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה פטור שלוה רשות להלך ולוה רשות להלך. היתה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה ואם

ה"ג לחמון ולחי פוסע שהיו מזיק בידים וכולן חייבין על נזקי נופן כמו לחמר מר הוא הניחת לשמואל כו' ומקני כגון שהזקו כלים בכלים והחמת כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן ע"כ ולחו על נזקין קלי דלחי לחמקן כרש"ל מ"ב מייבי כשהזקו בממון המזיקין כדמוקי כשהזקו כלים בכלים דלחי בגוף המזיק לחמר מר הוא הניחת לשמואל כו' ומקני כגון שהזקו כלים בכלים והחמת כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן וכיון ד

תרוייהו כי הדדי ניגחו. סניהן סוין בשבידתן שתף בעל תביות פייע בשבידתה: הנפשות העשוות. טולף ונולפת במשמע: כרבועה במהלכת. דבעל קורה שעמד הוי מטורה שתין דרך לפוס ברה"ע: הא סיועי בעיא. דרבועה במהלכת מייבת: מתניתין לריש לקיש דאמר בעמה מתניתין לרים לקיש דאמר בעמה רובעת מייבת: הא הוזקה ממילא. מהלכת ברבועה פטורה והכא קמני מתניתין דממילא מייב: מתניתין דפסקה. קורה לאורתא כשלדא שהיו רגילים לרוחב הדרך הלכך לפיעלו ממילא חייב שתין דרך לבעל החביות לעבור: לשנויי בתיובתא גיסא. הלכך בעמה דבעמה לבל ממילא פטור: מתניתין. דקא מסני בעל הקורה לורתיה ותין כאן שיעור הלכך פטור לבל מהלכת שבעמה ברבועה שיעמה את הנפשות. סניהן לשון מבעיא: בתוך

ויקרא יט

"ואם עמד בעל קורה חייב ואם אמר לבעל חבית עמוד פטור. יהיה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב יואם עמד בעל חבית פטור יואם אמר לבעל קורה עמוד חייב יוכן זה בא בנרו וזה בפשתנו: גמ' בעא מיניה רבה בר נתן מרב הונא המוזק את אשתו בתשמיש המטה מהו: כיון דברשות קעביד פטור או דלמא יאיבעיא ליה לעיוני: א"ל תניתוה שלשה רשות להלך ולזה רשות להלך אמר רבא ק"ו: ומה יער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס בעשה כמי שנכנס לרשות חבירו וחייב זה שלרשות חבירו נכנס לא כל שכן! אלא הא קתני שלשה רשות להלך ולזה רשות להלך] דתם תרוייהו כהדדי ניגחו יהכא איהו קעביד מעשה והיא לא, והכתיב °ונברתו הנפשות העושות מקרב עמם? הנאה לתרוייהו אית להו איהו מעשה הוא דקעביד: היה בעל קורה ראשון כו': *אמר ריש לקיש שתי פרות ברה"ד אחת רבוצה ואחת מהלכת בעמה מהלכת ברבוצה רבוצה במהלכת חייבת לימא מסייע ליה: היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב והא הכא דברבוצה במהלכת דמי וקתני חייב, ותסברא הא סיועי בעיא לא מסתייא דלא מסייעי אלא מקשה נמי קשיא: טעמא דבעמה הוא הזוקה ממילא פטור והא מתני' דממילא וקתני חייב מתני' *דפסקה לאורתא כשלדא הכא כגון דרבעה בחד גיסא איבעי להו לסגויי באידך גיסא, אלא סיפא דמתני' מסייע ליה לר"ל דקתני היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון, נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור והא הכא לכתחלה קבעת ברבוצה דמי וקתני פטור, מתני' דכי אורחיה קא מסני, הכא אי"ל ינהי *דאית לך רשות לסגויי עלי, לבעותי בי ליתי לך רשותא: מתני' שנים שהיו מהלכין ברה"ד אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין (ג) *והזיקו זה את זה שניהם פטורין: גמ' מתני' דלא כאיסי בן יהודה דתניא אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות] א"ר יוחנן *הלכה כאיסי בן יהודה ומי אמר רבי יוחנן הכי *והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין פטורין מתני' בע"ש בין השמשות ממא, מדקתני או שהיו שניהם רצין פטורין הא רו ל"ל השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצין מבעיא אלא הכי קאמר אחד רץ ואחד מהלך פטור בד"א בע"ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב שניהם רצין אפי' בחול פטורין אמר מר מודה איסי בע"ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות] בע"ש מאי ברשות איכא? כדר' חנינא *דאמר' חנינא בואו

בעל קורה לפי' שניהם ברשות כיון שעמד כל הזיק דוקא משום דמרוייהו כי הדדי ניגחו פטורין ליה ולא דמי לעומד בעל חבית דמתניתין דכיון שהוא ידע שבא לחבירו בעל קורה טעה כשלדא פשע בעמידה כדפי' במתני' ולי חבית הוא דמי ממני שפיר: **איתמר** בקדרין מחייב לעיל בשנפקל הפני להגיה מעשה: **דרמיא** כשלדא. ולי"ת ולא דפסקה לאורתא כשלדא הלא היא דאם מחמת הרחצון נפלו כולם ויל"ל אין רוחתו ולא מלי ל"ל לחיבתי לך לסגויי בחידך גיסא: **איבעי** לה לסגויי בחידך גיסא. שלא תהא ניזוק ולי"ת והא לפי' להזיק חיים לה רשות לסגויי עלה ויל"ל משום דהוי רגל ברשות הרבים וחבישתו ממי לא מיחייב משום לכל המשנה ובא לחבר ושיטה בו פטור. פירוש מתני' ס"ד השתא וכי סוכר הוא שאם יכבר במתניתין שהוא פטור כמו בעמה מהלכת ברבועה הא פשיטא לן בריש פירקין דשובר חייב דכאלו לא שייך כל המשנה כו' ויל"ל ס"ד כי היכי דבמתני' פטרינן בעל הקורה לפי שבעל חבית גורם לו בעמידתו שתין לו לבעל קורה ליזהר שמא יעמוד בעל חבית ס"ג פרה רבועה גרמה לה למהלכת שתבעוטו בה ותין לבעל הפרה ליזהר שמא תמות פרה רבועה ברשות הרבים ותבעוטו בה פרעו ותמני דבשבידתו ברבועה לא גרמה לה בכך שתבעוטו בה דכי דתים לך לסגויי עלאי לבעוטי בי ליתי לך רשות: **שנים** שהיו מהלכין ברה"ד אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין והזיקו זה את זה פטורין: סניהן כרבועה שהיו מהלכין והזיקו זה את זה מייבין הוזקו זה בזה פטורין: כולמר הוזקו זה בזה כדאמרי' בהפרה (לקמן דף מה: ושם") סניהן כרבועה שהיו מהלכין והזיקו זה את זה פטורין

ובמזה

בין השמשות והכי קתני בר"א בערב שבת בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך, וה שרץ חייב ואפי' בחול שניהן רצין שפורין. א"ר יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה אומר רץ חייב משני שהוא פטור משני שהוא רץ ברשות מאי ברשות מי? ברשות מצוה כר' חנינא דהוה מרקד ואזיל ואמר בואו ונעשה קרקפתא כלה ואפרי לה לקרקפתא כלה. ר' יוסי מתפקא וקאי

רבינו חננאל

הא דבעא רבה בר נתן מרב הונא המוזק את אשתו בתשמיש המטה מהו אישמעה דאמ"ר דתרוייהו אית להו הנאה איהו לדידיה קא עביד

נושא/מאמץ

ם ע ש ח ואם הזיקה חייב דאמרה ל"ה איבעי לך לעיוני. היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון. אמר ריש לקיש ב' פרות רבוצות ואחת מהלכת בעמה מהלכת ברבוצה בחייבת. ליפא מתני' מסייעא ליה ופיפא לריש לקיש. ריש"א דקתני חייב דכיון שעמד בעל הקורה הקורה ברבוצה במהלכת דמי וקתני חייב ברש לקיש. ומתמהינן והא סיועא בעיא בעמה ודאי דאמר לך לא מפתיינן דרבצת ברשות הרבים אלא מקשה קשיא משמע דבעמה לשכיך חייבת הא לא בעמה אלא הזקה מהלכת ברבוצה ם פ ו ר והא מתני' שבירת החבית בקורה דממילא היא וחייב ופרוק מתני' דרמיא כי שורא עמד בקורה לרחוב הדרך ופסק הדרך והא דבעינא ריש לקיש ברה"ד ברבעה פרה בחד גיסא איבעי להו לסגויי באידך גיסא סיפא מסייעא ליה לריש"א דרש לקיש חיה בעל חבית ראשון כו' כיון דאמרי' בפרק כיצד הרגל מועדת בהא שמעתא דר"ל דר' יוחנן אית ליה הא דריש לקיש ש"ם דאמרה כותיה. ודברי רבא ורב ששת דאמרי אנא פלינא ע"ל ה"ה לא משנחינן ביה. ויש אומרים כיון דרבא הלכתא כוותיה: שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהן רצין והזיקו זה את זה פטורין אפילו בערב שבת

נב א מיי' פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ט"ו סמג עשין ע סוס"ע ת"ת סי' שמח סעיף ב: נד ב ג ד ה מיי' שם סוס"ע ג סעיף ג: נה ו מיי' שם פ"ד הלכה יז סמג שם סוס"ע תיא סי' תכח סעיף יב ועוס"ע תס"ע סי' נפ סעיף ב: נו ח מיי' פ"ב מהלכות נזקי ממון הלכה כ סמג עשין ע סוס"ע ת"ת סי' שמח סעיף ח: נז י מיי' שם סוד ס"ע שם סעיף ז:

נושא/מאמץ

נושא/מאמץ

נושא/מאמץ

ונתזה בקעת ומפחה לו בפניו. לח גרסינן ומת ד"ה מוקי לה לעניין מרכבה דכריס: **זה** שלדעת חביריו נכנס. משמע דלמ"ל כמרכבה נכנס ול"ת בכלה ברשות חמתי פטור כיון שרשהו שנכנס הא לחמרין בפ' הפרה (לקמן מה: ושם ד"ה ויקח) הנכנס לחלר בעל הבית הזיקן חייב לי הוה ידע בית ואפילו שלא בכוונה דומיא דלח הוה ידע דפטור התם ול"ל הא דלקמני ריפת פטור היינו מד' דכריס לכל נזק חייב וכן פי' בקונטרס ח"ע כולה בריפת בשלא רלהו מ"מ מחייב לדעת חבירו שהיה לו לידע שלא על מנת שלא ממנו רשות לשלא מקום שרוצה ליכנס: **דלא** סבי ליה בגולין ות"ת והא תנן כחלו הן הגולין (מכות ח:) הזוכך חבן לחלרו והרג חם יש לו רשות ליזק ליכנס לשם גולה ותם ילחו גולה ותמתי גולה כשנכנס ברשות ול"ל דהתם מיירי כגון שיש לו דלך כתוכו לו במכמה לו בשלמה לו בכבירות שלין בעל החלר יכול לעכב עליו חבל הכח מיירי בחדם שקולל רשות ליכנס לפי שהוח דיודע הוח שיכנס לשלחר כיון שחלל ממנו רשות להכי הוי קרוב למויד: **מיתיבי** הזורק חבן לרה"ר והזיק בכרים לפני שאין ביומה ליער, יער: זה לרשותו נכנס, וזה לרשותו נכנס, זה-לרשות חבירו נכנס אמר (ג) רבא ק"ו ומה יער-זה לדעתו נכנס וזה לדעתו נכנס נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה, זה שלדעת חבירו נכנס ק"ו כל שכן אלא אמר רבא מאי פטור מגלות? דלא סגי ליה בגלות והיינו מעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שונג קרוב למויד מתיב רבא *הסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא רשונג קרוב למויד הוא דאיבעי אסיק אדעתיה דמיירי אינשי בחדא רצועה וקתני הרי זה גולה? אמר רב שימי מנהרדעא דתני *בסנינא, *טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני ותתניא *[ברזל שבריינין קורא והשני מונה והשלישי אומר הבהו]אלא אמר רב שימי מנהרדעא דתנה דיינא *אליבי *הזורק את האבן לרה"ר והרג הרי זה גולה והא הכא רשונג קרוב למויד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר-שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה? אמר רב שמואל בר יצחק *בסותר את כותלו,אליבי ליה עיוני? בסותר בלילה, *בלילה נמי איבעי ליה עיוני? בסותר את כותלו ביום לאשפה,האי אשפה ה"ד? אי דשכיחי רבים מזיד הוא,ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא? אמר רב פפא [לא צריכא אלא] *באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואיבא דמיקרי ויתיב: מזיד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום,אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב, רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא דנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה ומפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא *חייב בארבעה דברים יפטור מגלות מאי דמחני לה אסיפא כ"ש ארישא,ומאן דמחני לה ארישא,אבל אסיפא *יכיון דברשות, חייב גלות,ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזה וניצוצות ומפחה לו על פניו ומת פטור,ואפילו נכנס ברשות,הכא במאי עסקינן בשוליא דנפח,שוליא דנפח למקטלא קאי? כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא,ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי? כסבור יצא,אי הכי אדר נמי? אדר

בולמו ונפלת · כתוס המקבל פני מלך: **מתני'** המבקע · עליס · והזיק כרכה" · על תחריס · על · והזיק ברשות היחיד · על · והזיק ברשות היחיד · על תחריס חייב · על · והזיק ברשות היחיד · על תחריס חייב · על · והזיק ברשות היחיד · על תחריס חייב

מסורת השים

תחת ליה ליה לימחת • דנפח עליה והוה ליה לאסוקי לדעתיה אמת לא ילף: ותייב בד' דכריס • דהוה ליה פושע זוקק למקום שבני חדם מצויים: מתני' המתני לחבת • מייב בתרבעה דכריס: כל שכן לתקמיחת • הכהכם לחטוחו של גבר דכיון דחזייה דעייל ליכבי ליה לעיוני: כבית • כביתו ולח בכותו: הורה אור

מתני' במופר • שמין מה הזיקו של זה יופר על נזקו של זה וכתותו מופר מפלם מי שהזיק יופר לח לחלי: מופר בחם מפלם במופר • כלומר חם הוח הזיק לח החם יופר מפלויין חם: **גמ'** כמפני הזה יעפם לו • רבנן לח דייקי "הזה" דמייתי ליה לדרפה כדלקמן: כך מפני שור בחדם • דהחי קרח כשור בחדם כתיב בו נן יגח וגו': כחמתן ולח כעלין • מפני החמתן מפתני במועד ונקרא קמח בחם רבי עקיבא "הזה" דייק לעמר דיעל דפליק לחי קרח מיניה: יכול • חם שחכל בחדם יכח כמועד לכל דבריו לפי' לפלם מן העלייה: מנופו מפלם • ולח חין ואין טופל לנגד ל"ל *לפי שהפלה יפפיד לנזיק ואין טופל לנגד הפור: לפוטרו • דהכי מפמע מפרבעה דכריס • זה יש לו לפלם נזק פלם ולח מפני חדם החוכל כחבירו: הבי מילי לענר לפוטרים • מפום דלח חסר ביה ממומה: לבל רפוי ושבח • דחסר ביה ממומה לימח לי נזק ניכח ומיתייב: **מתני'** טופל לח השור • דהייבו חפי מזק: **גמ'** ומפ שור • הממיד בכ"ד ויכו לי מיזק מעמת דמי השור שהוח חפי נזקו ובשוה מכה קטנה לשוה מחים ואין הנבילה שוה כלום קמיירי: השלמה השור • השור עלמו יקח ולקמן מפרש מלי בייניהו: שותפין ניזקו • בההוח שור דמקמעי ביה קרא שויעו רחמנח שותפין וקרא מקמעי בשוה מחים קטנה לשוה מחים דכתיב במחיכיהן זה שור הלכך הכח דמזיק חיט שוה ללח מכה טופל לח השור: הקדישו • נזיק ליכבי ישמעחל • נרבי עקיבא לח קדים ליה לרבי עקיבא קדים כיון

הגהות הב"ח

(ל) גמ' חלמ כלנו של בעל הבית ממח סמוה. נ"ב מיירי מבופר מנג מ"ש בשור הוח בפקלים כדלעיל דף כג ע"ב:

הגהות הגר"א

(א) תוס' ד"ה הקדישו כו' ולר"ע לין מכר. נ"ב ובמ"ש בתב דגם לר"ע לפוטרים • משום דלח חסר ביה ממומה: לבל רפוי ושבח • דחסר ביה ממומה לימח לי נזק ניכח ומיתייב: **מתני'** טופל לח השור • דהייבו חפי מזק: **גמ'** ומפ שור • הממיד בכ"ד ויכו לי מיזק מעמת דמי השור שהוח חפי נזקו ובשוה מכה קטנה לשוה מחים ואין הנבילה שוה כלום קמיירי: השלמה השור • השור עלמו יקח ולקמן מפרש מלי בייניהו: שותפין ניזקו • בההוח שור דמקמעי ביה קרא שויעו רחמנח שותפין וקרא מקמעי בשוה מחים קטנה לשוה מחים דכתיב במחיכיהן זה שור הלכך הכח דמזיק חיט שוה ללח מכה טופל לח השור: הקדישו • נזיק ליכבי ישמעחל • נרבי עקיבא לח קדים ליה לרבי עקיבא קדים כיון

והוציא הלה חת לחשו • לח דמיח להיה חמתיו כרים וכמתום דהלכה כילד הרגל (נעיל טו:) דחין לו להחזיק שיהלכו הכרים ויבבדו הכלים: **אי** דקיכח בקוקן מלי טעמח דחחרים פירוש ימתינו עד שימלחהו בשוק חון לכיח ואיח מפרים דגרסי לי דקיכח במחח דכיון שחין רגיל לנחת חון מעיכו הרבה פעמים ימלחהו חון לביתו חבל לח קיכח במחח כעין רובל הממחל בעיילות יש להם רשות ליכנס שלח ילך לו:

בגברא דקיכח ולח קיכח • לי קיכח פשיטח ליה דקום לחזוכך מעמם ולי לח קיכח ל"ק ודלמי עול הח מעמם: **תניא** כמ"ד קום לחזוכך מעמם • וע"ב קיכח ולח קיכח לחי ליכח קורח ככנס כרשות דקיכחת קום לחזוכך מעמם: **שני** שוורים חנים שחבלו זה בזה ט' • חימה דלולח מחניחין שלין לריכה היה וי"ל דלרבי עקיבח לחנדיך שלח חלמר כיון דחים ליה יוחלט הכור לניזק חס כן מורו של זה קנוי לזה "ולח הקדישו קנוס קמ"ל דלח לחמרינן הכי ולפילו לרבי ישמעחל נמי ל"ם חס נחבד החחד שלח יחמרו הכעלים חנבה לל חני חמרו כיון דחים ליה נזקי מעלך ולחה חפסיד נזקך שנחבד

שורי שמפלם מגופו:

ורבנן הזה למה לי לפוטרו ט' • ול"ם לרבנן כמפני הזה לי דבלח כמפני יקעיק דפס בחדם מפלם מ"ב דמהיכח חיפי לפלם ס"ם ול"ל דכיון דהזה לחנדיך למכחב לפוטרו מלרבע דכרים לי לחו דמפני שור בשור לח הוה דרבין הזה לפוטרו מלרבעה דכרים חלח הוה דרבין הזה כרבי עקיבח דחחמון ולח כעליו דהכי ממבדרח עפ: **לפוטרן** מלרבעה דכרים. חימה מכמפני שור בשור כך מפני שור בחדם שמעינן ליה ול"ל דזה לין ללמוד מפוס דגבי שור לח קייבי מלרבעה דכרים לעבר וכעם ליכח ורפוי • וכעם הוי בכלל נזק דכפמוהו כמה היה שוה מחחילה וכמה הוה שוה עכשיו חלח ילפה בעליו לח ידפחנו חלח יחכירנו מיד ויקבה חחר כמחל כמפלם לו יכול לקנות שור בחבל חבל בחדם על כרחך לריך לרפחות עלמו ובכח נמי ליכח: **הוה** חמיע לעבר לפוטרים • ספרים דגרסי לעבר *ובעם לכל רפוי ובעם לח ול"ם מכיכח חיפי ליכבי ליה לי' *מק"ו לחדם שלין מפלם כופר מה לחדם שמפלם לעבר ול"ל דלח שייך ביה פירכה דמלי דכחיב בחדם שמפלם

עז א ב ג מיי' פ"מ מהלכות מזק ממון הלכה ו סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ג:

עח ד ה מיי' שם הלכה ו: עט ו מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע שם סעיף ג ח: פ ז מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ג: פא ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד: פב ט מיי' שם כלי ז סמג שם: פג י כ מיי' שם כלי ז סמג שם טוש"ע שם סעיף ג ט ופ"ג ה: פד ל מיי' פ"ו מהלכות מוכר ומזיק הלי יח ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין ס טוש"ע ח"מ סי' שפו סעיף ו ופ"ש:

נוסח אחר

ט"ס [בדפי הילוט האחרי שהיו] ר' תחליפו אי:

"אכרו, אין אמור, בקדושי אומדן

רבינו חננאל

לר' עקיבא מוקדש לר' ישמעאל אינו מוקדש. והלכתא הוא כר' עקיבא דתנהו תנאי כותיה. בעא מיניה רבא ברב נחמן מכרו [מוקדש] לר' ישמעאל מהו אמר ליה אינו מכור ותחזיא מכרו מכרו ח). פי' אמרלי הוא דתניא מכור חשוב הוא כמכור שאם עשה בו מלאכה הוקדה אינו יכול לחזיא ד"ר חקונה שכירות אותה מלאכה שכירותו מכירה היא אבל חוזר ונוכה אותו מכח השעבוד שיש לגיזוק עליו ודייקינן לרבות ר' ישמעאל דגיזוק בעל חוב הוא וכי יכול המלוה לשרוף המשכנות שבשר מכר הלוה וכי יש אחריות למשכנות וכ"ת כי האי גוונא נמי נגזון למלוה במשכנתי הדתי. שנייא הוא דיכון דנפה אית ליה קלא הוזרא נגזרא הוא וכעכבר שעשאו אפותיקי דמי אבל בעלמא ל"ה לא מבעי בעלמא מכורין. תני ר' תחליפא מכרו אינו מכור הקדישו מוקדש ומשמע מכרו דמוקדש אינו מכור ג) לר' ע"ק ב"א דהא כיון שוחלפו לניזק הוא. אלא לר' ישמעאל מכרו דמוקדש אינו מכור דהא משועבד ליה לניזק. הקדישו מוקדש אפילו לר' עקיבא גזירת כרתי אבהו כר'. שאם תאמר לא הוקדש ויוצא לחולין תרוצה אינו יודע ששור נגח הוא והשלים לניזק אלא אמר מכור זה חשור שהוא שורו של אלעזי זה המזיק הוא וראוהו שהקדישו ואחר כך יצא לחולין יבוא לומר הקדש יוצא בלא פדיון למיכר נזרו לחזות מוקדש משום הא דרבי אבהו. והא דר' אבהו בכרכין ס"ל שיתוסין. הלכך מכרו המזיק לדברי הכל אינו מכור הקדישו מוקדש לדברי הכל מוציא ואין יכול שמא יאמרו הקדיש יוצא בלא פדיון. מכרו ניזק לר' עקיבא מכור לרבי ישמעאל

אינו מכור הקדישו נמי אינו מוקדש ולא חיישי שמא יאמרו הקדיש יוצא בלא פדיון דהא שור זה אינו יודע לניזק אלא למזיק ודהואה אומר מפני זה יצא לחולין שהקדישו שאינו שלו ולדברי הכל אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ולהכא כרבי עקיבא: ת"ר שור תם שחזיק עד שלא עמד בדין מכרו מכור לדרייה הקדישו מוקדש כרבי אבהו: שחטו כאילו שלו שחטו אבל הניזק משלם משבורו ואינו משתלם ממנו דמי פותח שחיטה. ודייק מדתני שחטו מה ששעשה עשוי ואינו חייב לשלם פ' חי הוא שוה מנה שחטו שוה מנה פותח שחיטה משעברה לחבירו בורות שיחין ומערות וכל שכן השוהקה שפרחיה של חבירו דשחיטה חשוב כנין הפירות של מוכר הוא והוא משובחר לניזק ואף אומרת המזיק משעברה משעברו של חבירו שפרחיו אינו חייב לשלם לרבי ישמעאל דאמר שורו בורות: קדמו בעלי חבות הבו תם שמעמדו משתלם לא עשה כלום ד) דיבור דמתחיל לכתוב תם שמעמדו משתלם לא עשה כלום וחייב לשלם דמי פותח שחיטה ואם קדמו בעלי הבב המזיק וגשלותו חייבין לחזיר בין קרם חובו להזיק בין קרם הזיק לחובן. דברי הכל בחוקת תניק ובין מכר ואפילו הקדישו או שחם או נתן לא עשה כלום וחייב לשלם דמי פותח שחיטה ואם קדמו בעלי הבב המזיק וגשלותו חייבין לחזיר בין קרם הזיק לחובן. ולא אמרינן הא מכר לדרייה וחזר וגבהו ואם קדמו בעלי החוב וגשלותו ואפילו מה שלוה אחר שעמד בדין אם מכרו. או הקדישו או שחטו או נתנו בתחלת מה שעשה עשוי שקרם חבה ממלפלי מה שנבה נבה שרין שור המועד בין דמן העלייה משלם וזוי הוא דתניא בית שלית ליה בתורא מידי אלא שלוה מסיק ביה והאי תורא כשאר ממלפלי דמזיק דמי וכל מה שעשה עשוי.

ד) נראה דל"ל ל"ל מכרו מכור לדרייה מי' וכו'. ג) נראה דל"ל לא מבעיא ל"ל דהא כיון וכו' אלא מבעיא ל"ל דמכרו מכור לדרייה וכו' ואפילו הקדישו מוקדש לר' ישמעאל וכו'.

נזקין

נמ' זמן תומרת המזיק כו'. כמין זה לעיל ל' ע"ב ומי' לקמן נה ע"ב מ"ש תמר ר"ל: שם סיכת דמקר בס מזוזת שיתין כו'. מי' לקמן דף ק ע"ב תום' ד"ה מחוסר: תוס' ד"ה (ע"ב) מיכת כו' ד"ה מיום ליה כו' תמזיה ר' מוכת דמקי קטיפת כיון דעיין נמ שתחזר מיום ד"ה מחוסר: תוס' ד"ה (ע"ב) מיכת כו' ד"ה מיום מסכת ספסלי שיט דכל מוכר נמ שתחזר מכל בעלמא וכמו כסא כסא שפיר י"ל דמסתמא קם בכשהו כלומר נמכר לו מוכת דמקי קטיפת כיון דעיין זה ליה ומ"ש. ולעולני שתיני כלומר כיון דל"ל לפרש דתיין זה קטיפת בשן ועיין בתוס' ד"ה שתי שיעמוד בדין דכיון

ואפילו הזיק עד שלא חב' בעל חוב קדים, ש"מ ב"ח מאותר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה? לא, לעולם אימא לך מה שגבה גבה ושאני התם דא"ל אילו נבך הוה לא מינך הוה גבי ליה, דהאי תורא דאוקן, מיניה משתלמנא: ת"ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים וחבל בו בחמשים זו ושבח ועמד על ארבע מאות זו שאלמלא (*לא) הזיקו היה עומד על שמנה מאות זו נותן לו כ"ה זוזים כשעת הנזק ולא מפני שהוא משלם לו כשעת העמדה בדין, שבח מזיק נותן בשעת הנזק אמר מר זוטרא אמר מר ישמעאל היא דאמר *בעל חוב הוא ונוגע הוא דמסיק ליה אימא סיפא בחיש בשעת העמדה בדין *דאמר שותפי גינתו דרישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע: לא בולת ר"ע היא והכא במאי עסקינן כשפיטמו, אי כשפיטמו אימא רישא שבח ועמד על ד' מאות זו נותן לו בשעת הנזק אי כשפיטמו צריכא למימר? אמר רב פפא רישא משבחת לה בין דפטמה פטומי בין דשבחא ממילא נותן לו בשעת הנזק דהיכא דשבחא ממילא נותן לו בשעת הנזק סיפא לא משבחת לה אלא כשפיטמו. בחיש בשעת העמדה בדין בחיש מחמת מאי אילימא דבחשא מחמת מלאכה לימא ליה את מבחשת ואנא יתיבנא? אמר רב אשי דבחיש מחמת מכה דא"ל קרנא דתורך קבירא ביה: מתני' שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום אמר ר"מ על זה נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו וא"א רבי יהודה וכן הלכה קיימה ומכרו את השור החי וחצו את כספו ולא קיימת גם המת יחצון ואיזה, זה שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זו שזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת:

גמ' ת"ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זו זה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל חצי החי וחצי המת זו שור האמור בתורה רבי יהודה רבי מאיר אומר אין זה שור האמור בתורה אלא שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום על זה נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו אלא מה אני מקיים גם את המת יחצון פחת שפחתתו מיתה מחצין בחי מכרי בין ר"מ בין רבי יהודה האי מאה ועשרים וחמשה שקיל והאי מאה ועשרים וחמשה שקיל מאי ביניהו? אמר רבא *פחת נבילה אי"ר מאיר רבי מאיר סבר פחת נבילה דניזק הוי ורבי יהודה סבר פחת נבילה דמזיק הוי פלגא, א"ל אביי אם כן מצינו לרבי יהודה תם ומועד שמשלם נזק שלם מגופו ומגוף הנבילה ומצינו לרבי מאיר תם ומועד שמשלם חצי נזק מגופו וחצי נזק מגוף הנבילה אלא לרבי מאיר מאי טעמא דמשלם חצי נזק מגופו וחצי נזק מגוף הנבילה משום דאמר ליה רבי יהודה לרבי מאיר אם כן מצינו לרבי יהודה

מצינו סם ממור ממועד · וא"ת והא ר"י לית ליה (לקמן דף מה:) לד תמות במקומה עומדת וי"ל דסיפא מיבעי לד תמות ממור מלד מועד ומייתי מברייתא דשור שוה מנה לד מועד דממור לין מנלא · מיהו מה שהזיק לד תמות הקל לא כל שכן : **והתורה** אמרה ואמכרו · לאו משום לשמעינן פשיטא דקרא ר"ג דקרא לא משמע כלל אלא ר"ל דהס"ק והסועה אמרה ואמכרו ועל"כ ר"ש לא מפרש לקרא לשמעינן כל שעה יותר מאי דהא שמעינן ליה לר"ש דלית ליה ר"ג לקמן בפ' שור שנגח ד' וה' (ד' נו:) תמר להן לשמעינן מנלא מי נזק שלם ולימי המוד מנלא מי נזק : **שורן** שביים פטור · לעבר ורפוי ומבוא ומי ולהוס לא תשיב משום דשמעינן מממיתין להמוכל (לקמן דף פז:) ואע"ג דטעמא דמנלא דומיא דשורו לו שורו דומיא דידיה וכן שור שהליך הגדים מלטריך לכלי כדלימא גבורה למילתא תלכייתי לא מלטריך דפשיטא דמייב לעבדין שורו מה לי שבח ומה לי מוס ואגב הליך הגדים ממילי בגלון כשבאו קמני מבל בחיבו ולמו מכל שורו שמשמ לא שבעלמא מייב בשורו פטור להא לא לשמעינן משום משנה : **חובל** ולריך לכלבו מבעיר ולריך לאפרו · רבינו שמואל פירש לד' מבא שבר כר"ם דלמר מקלקל בחבורה בחבורה מייב ורבי יוחנן ס"ל כר' יהודה דלמר מקלקל בחבורה ובהבערה פטור ולריך לכלבו לו לאפרו לו חשיב מקלקל אלא מתקן למייב לפי לר"י וקשה דלי"ב למאי ס"ל פוק חני לברא לעון משום דס"ל כר"י מון דממני כרבי שמעון מקמיקין ליה לבה"ג פריך בפ"ק דחולין (דף פו:) ע"ב גרלה לר' לבבא ורבי יוחנן לטיבא דר"ש פליגי דרבי לבבא כר"ש בלליתא פרק המורע (שנת דף קי: ושם ד"ה מון) ורבי יוחנן סבר דף קי: ושם ד"ה מון) ורבי יוחנן סבר לאפוי רבי שמעון בפי תקון קלת ומיהו לו חשיב תקון מיתמייב בך ברבי יהודה ועוד ולרבי יהודה לר"ש בשור מלוכות ולאין לריך לאבול בחבירו לין לבלבו ולמרוך גדים בעבור לפר ועמעת בחובל ומבעיר דלמרס הס בפרק החורע משום דגמר ממילה והבערה בס בהן ור"ש ולאמלי מחייב רבי לבבא חמ"ס שלין לריך לבלבו ולאפרו הס כיון לאין לריך כלל מלאכה שלינה לריכה לגופה סיל לאמ"ל למייב ר"ש מקלקל בחבורה מ"מ בעינן לריכה לגופה כדמוכח בריש האומנין (מכות דף סה: ושם ד"ה מלן) ובבלבי כל בתבי (שנת דף קכ:) ובפרק בלל גדול (שם דף סה: ושם ד"ה מפי) ובבלבי בפרק בלל (בריחות דף כ:) ואע"ג דבל המלוכה בריש יוחנן והסיל בפרק בלל בתבי לחני בריש בריחות לבל ופרק בל בתבי לחני בריחות לוכה למימר להסיל מנא לבר כר"ש בחבורה ובבלבי שמעון בחבורה ועי"ל

תם חמור ממועד ובי חימא הבי נמי בדתנן ר' יהודה אומר תם חייב ומועד פטור] אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה דבתיבי קרא לענין תשלומין מי שמעת ליה ותנניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה סלע זה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת? אמרת וכי מועד למה (ו) יוצא להחמיר עליו או להקל עליו הוי אומר להחמיר עליו ומה מועד אינו משלם אלא מה שהזיק תם הקל לא כ"ש אלא א"ר יותן שבת ובימים אינא בייתיה דמ"ם דניזק הוי ומ"ם פלגא והיינו דקא קשיא ליה לר' השתא דאמרת תם רחמנא עליה דמזיק דשקיל בשבראה יכול שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה מנה והנבילה יפה חמשים זוז וה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת? אמרת היכן מצינו מזיק נשבר שוה נשבר ואומר "שלם ישלם" בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין מאי ואומר וכי תימא הני מילי היכא דאיכא פסידא לניזק אבל היכא דליכא פסידא לניזק בנין שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה שלשים זוז שקיל נמי מזיק בשבראה? ואומר "שלם ישלם" בעלים משלמין 'ואין בעלים נוטלין.א"ל רב אחא בר תחליפא לרבא א"כ מצינו לרבי יהודה תם משלם יותר מחצי נזק והתורה אמרה "ובערו את השור החי וחצו את כספו" אית ליה לר"י פרט שפתחה מיתה מחצין בחי מנא ליה "מוגם את המת יחצון והא אפקיה ר' יהודה לזה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת.א"כ נבחוב קרא "ואת המת' מאי "וגם ש"מ תרתי : **מתני'** יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו, פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו "ביצד שורץ שבייש פטור והוא שבייש חייב שורץ שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב, פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב שוחה שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ואמו פטור, שוחה שהדליק את הגדיש בשבת חייב *והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו : **גמ'** *תני רבי אבתן קמיה דרבי יותן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר א"ל "פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה ואם תימצי לומר משנה 'חובל מבעיר בצריך לכלבו שורץ שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקרני הוא דאמיא דשוחה מה שורו דלא קבעי ליה

תורה אור

תם חמור ממועד ובי חימא הבי נמי כדתנן ר' יהודה אומר תם חייב ומועד פטור] אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה דכתיבי קראי לענין תשלומין מי שמעת ליה ותנניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה סלע זה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת? אמרת וכי מועד למה (ו) יוצא להחמיר עליו או להקל עליו הוי אומר להחמיר עליו ומה מועד אינו משלם אלא מה שהזיק תם הקל לא כ"ש אלא א"ר יותן שבת ובימים אינא בייתיה דמ"ם דניזק הוי ומ"ם פלגא והיינו דקא קשיא ליה לר' השתא דאמרת תם רחמנא עליה דמזיק דשקיל בשבראה יכול שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה מנה והנבילה יפה חמשים זוז וה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת? אמרת היכן מצינו מזיק נשבר שוה נשבר ואומר "שלם ישלם" בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין מאי ואומר וכי תימא הני מילי היכא דאיכא פסידא לניזק אבל היכא דליכא פסידא לניזק בנין שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה שלשים זוז שקיל נמי מזיק בשבראה? ואומר "שלם ישלם" בעלים משלמין 'ואין בעלים נוטלין.א"ל רב אחא בר תחליפא לרבא א"כ מצינו לרבי יהודה תם משלם יותר מחצי נזק והתורה אמרה "ובערו את השור החי וחצו את כספו" אית ליה לר' פרט שפתחה מיתה מחצין בחי מנא ליה "מוגם את המת יחצון והא אפקיה ר' יהודה לזה נוטל חצי דחי וחצי המת וזה נוטל חצי דחי וחצי המת.א"כ נבחוב קרא "ואת המת' מאי "וגם ש"מ תרתי : **מתני'** יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו, פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו "ביצד שורץ שבייש פטור והוא שבייש חייב שורץ שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב, פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב שוחה שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ואמו פטור, שוחה שהדליק את הגדיש בשבת חייב *והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו : **גמ'** *תני רבי אבתן קמיה דרבי יותן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר א"ל "פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה ואם תימצי לומר משנה 'חובל מבעיר בצריך לכלבו שורץ שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקרני הוא דאמיא דשוחה מה שורו דלא קבעי ליה

(ג) מדאמרינן קרא למישרי מילה מכלל דאסר מוסל חייב, ומלאסר רחמנא בריפה בת בהן בשבת דמקלקל הוא מכלל דמקלקל בהבערה חייב כגון המורף כלי דמקלקל הוא : תיובתא · דהוי מקלקל מל מנת לפקן : (דתנן) והא ("דתנן) נגרר הדס ת"ס שלא יגע, משום טוצע הוא דמחייב : אף

[ל"ל דתניא שבת קו:]

[לקמן מה:]

[שבת קו:]

[ביצה יב: יבמות עו: סנהדרין סב:]

[שבת קו: ביצה יב: יבמות עו: סנהדרין סב:]

[שבת קו:]

[שבת קו:]

[שבת קו

תף הוא נמי דלא קבעי • לתפרו ומקלקל הוא וקתני פטור מתעלומין לעולם חייב • תף זורקו ליה • לתו דוקא דתפי' לא קבעי ליה נמי חייב לשלם תלמ' מילתא מוקמינן והאי לחיובא והאי לפטורא דהכי משמע מתני' דכמקום שהוא חייב זה פטור לתי זורקו ליה • לתו דוקא מתעלומין תלמוד חייב • תף זורקו ליה נמי חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עלמו דהא ליתו בלא בעי ליה מחייב בתעלומין : בשור פקח • שהשור חכם : ומנא ידעינן • דלהכי תיכין לתלמודין לתעלומין מתני' דתניא דמריה כי תהי גונדא מפקר בתעלומין הוי שור חייב דתי משתמר לתי • לא ידעינן ליה לריך לתפרו ואין כאן יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עלמו : ופתקיה לגזייתא • דתף כסוי הכלי שהכלי כשורו : דפטור דומיא דחיובא דידיה היכי משכחת לה הא חיובא דידיה ליתא אלא במתכוין לנייב ושור אין בו דעת להתכוין לנזיק ומעמי משכחת לה כגון שנתכוון השור להזיק דגבי תדם כי תהי גונדא מחייב • רבא אמר • : רבא אמר מר כו' : בדלא קבעי ליה לתפרו והאי דפטור מתעלומין לאו משום דליכוי ליה חיוב מיהא להא מתני' בשור שהיה מועד מיקמקמא דפטור מתעלומין כדתני דבי חזקיה : מלה נפש בהמה ישלמנה ומבה תדם יומם • הוקשו יתר דמה מבה בהמה לעולם משלם והאי בשור כדתמרי' (לעיל דף כו:) תדם מועד לעולם תף מבה תדם דפטריה קרא מתעלומין דכתיב "יומם" לעולם פטור ואיתיליו בשור הועל וכמויד שייכא מיתיבי : דרך עלייה • שהרגו כלאחר יד בהרימו הגרון דקיימא לן (תוספות דף ז:) דפטור מגלות תפיש פטור מתעלומין הלכך גבי תיעל שבח נמי תפי' בשור מלתא : כ"ע הכי קאמר כיון דבמויד מיזון בנפשו • והיכי דמי בלריך לתפרו שהתף בשור דשור נמי מקשה ליה בשור פטור • מתניתין • ישור שהיה רודף אחר שור אחר והרגו זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה ,המוציא מחבירו עליו הראיה,*היו שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם

אף הוא נמי דלא קבעי ליה וקתני פטור מפני שהוא נדון בנפשו לא שורו דומיא דידיה מה הוא דקבעי ליה אף שורו דקבעי ליה היכי משכחת לה? א"ל רב אויא הבא במאי עסקינן בשור פקח שעלתה לו נשיכה בגבו וקא בעי למקלייה ואיגנדר בקוטמא ומנא ידעינן? דלבתר דקלייה קמגנדר בקוטמא, ומי איכא כי האי גוונא? אין דההוא תורא דהוה בי רב פפא דהוה כייבין ליה חיננייה עיילי ופתלקיה לנזייתא ושתי שיברא ואיתסי, אמרו רבנן קמיה דרב פפא מי מצית אמרת שורו דומיא דידיה, והא קתני שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב! שורו דומיא דידיה נתכוון לבייש היכי משכחת לה? בגון שנתכוון להזיק *דאמר מר נתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש (רבא) אמר מתניתין, דאמר חזקיה *דתנא דבי חזקיה ממה אדם ומבה בהמה מה מבה בהמה אע"פ שלא חלקת בה בין שוגג בין מזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון, אף מבה אדם אע"פ שלא חלקת בו בין שוגג למזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון אמרן ליה רבנן לרבא מי מצית מוקמת לה בשוגג והא מפני שנדון בנפשו קתני? הכי קאמר כיון דבמויד נדון בנפשו והיכי דמי דקא בעי לאפרו השתא בשוגג פטור : מתניתין ישור שהיה רודף אחר שור אחר והרגו זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה ,המוציא מחבירו עליו הראיה,*היו שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שניהם

ועי"ל דתפי' במקלקל גמור משכחת לה דהיה לריכה לגופה כגון תובל בתיסורי הגחה שסבור שיכול ליהנות ליתן לכלבו וכן מבעיר בתיסורי הגחה שסובר שיכול לבשל בו קדירה ות"ק ורבי יוחנן מתי טעמא דלא מחייב מקלקל גמור דהא טעמא דמקלקלין פטורין היינו משום דבעינן מלתא מתשכח כדמוכח בספ"ק דתניגה (דף י:) ובעינן תבורה לת חייבין מלתא מתשכח כדמוכח בפ"פ שפק לכל (כריתות דף יט:) דתמר הכח לחבורה הואיל ומקלקל חייב מתעסק כמי שמתייב ומתעסק לת מפטר דלא מטעם מלתא מתשכח מתשכח ות"ל דלא בעינן מלתא מתשכח מיהו כיון דגמרינן ממילה ומהבערה בת כהן לת מחייבין דלא דומיא דהכהו דלא הוי מקלקל גמור דלא תקון מתקת ול' תבהו נהי דלריך לתרוך מלה לת משוי ליה תקון מ"מ לריכה לגופה משוי ליה מה שהוא לריך למלוי ות"ת לריך לכלבו ולתפרו היכי תשיב לריכה לגופה מ"מ מתופר גומא ותין לריך דלא לתפרה * ות"ל דלא דמי דהכא לריך הוא לעבולת בשמה דהיינו הדם כי הדם הוא הנפש כדי לתת לכלבו ומבעיר נמי להבערה כדי לעשות אפר כמו מבעיר לבשל קדירה ולת דמי לתופרי גומא דממילא ותין נהנה כלל ממנו ות"ת הת דתמר בפ"ק דיבמות (דף ו:) דתמריך קרא למיסר הבערה בת כהן משום דהוה ס"ד למימרי מקל ומומר דעבודה דלתית שכח תיפוק ליה דלי לת כתיב הבערה בת כהן הוה לריך כל המקלקלין בהבערה ות"ל דהתם כר' יהודה דמשיב ליה תקון :

מה שורו דלת תקבי ליה • משמע יותן ותימה דלר' יהבו נמי תקנה מה שורו דלת לריך לנופו כו' ותם נתמר דרבי תבהו מחייב במקלקל גמור ולת בעי לריכה לגופה ת"ת : **נתכוון** לבייש היכי משכחת לה • תימה כיון דלת תסיק תדעתיה נתכוון להזיק תפילו הוא דומיא דשורו נמי תקנה ליה דבשור כותה ובתדם ות"ל דלי תמרת הוא דומיא דשורו מ"ט מסיפר כוותו להזיק דומיא דשורו ובמיעטו דלת בעינן כוותה דבשור בתדם מבשור דלייטו כוותה דידיה לבייש ותתם לתמעטינן שור דומיא דתדם דבעי' שיתכוין לבייש להזיק מכחן ולהבא [ועוד] דליכא למימר דלהבמיעטו דשור פטור בתתכוין להזיק מכחן ולהבא דתן בהחובל (נזקין דף פו:) דשור פטור בכל תרבעה דבריס ושתם שור הוא קרן שתכוון להזיק וות"כ ע"כ שורו דומיא דידיה שתכוון לבייש וזה ת"ת שבור תין בו תכוון לבייש ועל כרתך תיש לן למימר הוא דומיא דשורו וקת"ל דלת בעינן תכוון לבייש ומבעי לטולם שורו דומיא דידיה שתכוון לבייש וות"כ בדידיה לת בעינן שיכוון לבייש שזה לי לתפטר להיות בשור : **מתניתין** בשוגג • פי' בקונט' דרבת מוקי מתניתין דלת בעי לתפרו ופטור מלומו טעם שבשוגג פטור ותין הלשון מטמע כן ושוב דלת דמי לבשוגג שתם הו אישור מלתכה תכל כתן תיכור מלתכה תלת ת"ל מתני' בשוגג דבתת מלתת לתמעטינן הוא דומיא דשורו מה שורו בשוגג תף הוא בשוגג ותפילו הכי פטור מדתנת דבי חזקיה :

מבה תדם ומבה בהמה • תימה דבריס הגתנקין (סנהדרין דף סה:) מוקי הלי קרא דתנת דבי חזקיה במבה תבין ותת"ק דבמתקת נפקא לן תבורה מתם ת"מ מפיק מיניה תתם דמותר לתקיז דם לתבין ומה תייך כתן לתלן בין דרך ירידה לדרך עלייה וות"ל דמייתי בין במבה תבין בין במבה תבירו מדכתיב הכתה תתם ולת כתיב ומת ומבה תבירו דבר תלמד מעניני דומיא דקרא דלעיל מיניה תיש כי יכה כל נפש תדם דמייתי ברוייתא דלומה דופן (ולה דף מד: ותם*) ולגלדיים מייתי לענין תבירו במיתה ולענין תבין בתבורה בעלמת ובין דבכולהו מייתי קרא דגמרינן שפיר ממבה בהמה :

בין בשוגג בין במויד • בג' שמייתי ממון מייתי תנת דבי חזקיה בין בשוגג בין במויד בין במעטת מחר בהדי מיתה ונפקא לן מיבה דתייבי מיתות שוגגים פטוריס [מתעלומין] משום דלת תלקת דתהכי מייתי לה בתמעטין ובתלו נערות (כתובות דף לט: ותם) ולענין זה תיש להו לכ"ע הקישת דתנת דבי חזקיה כדתמרינן בפ' תלו נערות ומי תיכת דבי חזקיה תבל בין מתכוון לתתיו מתכוון לתו בממון מחר בהדי מיתה חייבי דתתת ותומר דמשוג בפקא תלת לפטור מדמי תדברי הדדים במתכוון להרוג זה והרג זה ונתת נפש תתת נפש ממון ומק"ל תנת דבי חזקיה דבין שנתכוון פטור תת שתין מתכוון פטור ותהבי מייתי לה בפרק הגזרפין (סנהדרין דף עג:) ובין דרך ירידה לדרך עלייה לדרך עלייה לת ניתן שנגנתו לכפרה תלת שקלינן מיניה ממונא למפטריה תכת נמי דרך ירידתו מע"ג שניתנה לכפרה ולפטור מזיד תלמודין ויש טועים לומר דלפטור שוגג דרך עלייה כמו דרך ירידה תלמודין תבל בפרק תלו נערות (כתובות דף לט: ותם) בשמעתת דלת יהיה תתון מוכיח כוותן כדפריטים : זתת

[ד"ה מיש]

[שבת עג:]

* ומלוי מאחר ואין תקנה לו אחר תקנה תחלונים אפי' תחרונים

רבינו חננאל

ואינן מקלקלין לפיכך חייבין אבל בל תובל ומבעיר שהוא מקלקל פטור ואקשי' מתתני' שורו שהדליק את הגריש חייב כו' ופרקי' שורו דומיא דידיה סה הוא דקבעי ליה פי' מתכוין להדליק את הגדיש שצריך לאפרו כך חשור מדליק את הגריש בכוונה שצריך לאפרו לאיגנדורי ביה ומנא ידעינן שכך כוונה חשור דחזיין ליה לבתר דקלייה קא מינגדר בקיסמיה • פי' חיננית למעלה בית העליסה קרוב לשינים • פתק לנזייתא פתוח הקנקנים ואקשי' על האי סברא מתני' דקתני שורו שבייש ואע"ג דנתכוון לבייש דומיא דאדם סה אדם אינו חייב בבושת עד שיתכוין לבייש • ואיקימתא למתני' שורו דומיא דידיה שורו דכוונתו לבייש היכי משכחת לה • ופרק' אע"ג דלא אשכחן כוונה לבתחה לבייש אשכחן ליה כוונה להזיק ואמר מר כיון שנתכוון להזיק אע"פ שלא נתכוון לבייש חייב לגבי בהמתו כי האי גוונא פטור כן תבושת • רבא אמר מתני' כולה בשוגג וכדתנא דבי חזקיה כו' ותשובה היא • ופיתיתקמא בשורו דומיא דידיה סה שורו בלא מתכוין אף הוא בלא כוונה • דהא שנגח הוא עליה. וסלקא כו' יותנן דאמר מתני' התגיגן בשבת כל המקלקלין פטורין ואפי' תובל ומבעיר חוץ מתובל דצריך לכלבו ומבעיר דצריך לאפרו כראמרי' מתני' שור שהיה רודף אחר שור אחר זה אומר שורך הזיק והלה אומ' לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראייה כו' אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הלוקין עליו חבריו על טומטום דאמר מטון המוסל בספק תולקין

צון א מיי' פ"ו מהל' מוכ' ומזיק הלכה ט ופמג עטין ע טוש"ע ח"מ סי' שמח סעיף ת:

צון ב מיי' פ"ט מהל' מוכ' הלכה ה סמג עטין ע טוש"ע ח"מ סי' שמח סעיף ד:

צון ג מיי' פ"ט מהל' מוכ' ותזיק ממון הלכה ו סמג עטין סו טוש"ע ח"מ סימן ת סעיף ג:

צמ ד מיי' שם פ"ו מהל' מוכ' טוש"ע שם סעי' ב:

---

* סוגיית ושם ביומא. ואין זה מחוור כלל. ועי' תוס' ד"ה ואי. ועי' תוס' ד"ה ואי. ועי' תוס' ד"ה ואי

זאת לומרת מלוקים עליו תביריו על סומכוס • דוקא כגי הלי גוונא פליג סומכוס שלחו להסתפק בדבר והניח (ג"מ דף ק: ושם) דמחליף פרה בחמור והמוכר שפחתו וילדה בכל הך בעי טעמיה לחלו להסתפק לב"ד לבל במקום שהסתפק בה ע"פ דבריהם לא פליג סומכוס דהכי למ"ד לחמר סומכוס מפילו בגי ובגי חמו לם לחביגו עליה זו שהחה לבוש שלי הוא מי לחמר סומכוס מולקים ובשיים לוחזיק בעליה לחמר לפי חמו לקמן כי חפים חד וחד מיסתר סרוכי לחפי' לסומכוס סרוכי לחו לעוס הוא :

גמ' דחמרי בגי ובגי • ול"ת וכיכן לי מקום לגבי בגי ובגי לי ליכא למימר דלעולם לא חיישינן לחלוקת בגי ובגי דהא חנן בפ"ק (דף יג:) חלו שנים חופסין בטלית זה חולה כולה שלי וזה חולה כולה שלי חלוקין בגי ובגי חלוקת יפה ומחלקין בשוה ואמרינן בגמ' חלוקת יפה מהו שתהא בגי ובגי חלוקת יפה ומחלקין בשוה ומסיק דחלוקת יפה חלוקת בגי ובגי ומחלקין בשוה ומפרש בגמ' דחלוקת יפה היכי דמי כגון שחלקו בגי ובגי ומחלקין בשוה ומשני ח

ולכאי מוקים לה הכי ולא מוקים לה כדתוקים למיעטא לעיל בניזק שמא ומזיק כרי חמס כן הייט דך ופיפא חמאי מצערך *ורבה דתוקמה למיעטא דניזק שמא ומזיק כרי ולא תוקמה כבבי וכרי וליכאי רחוי ליטול ואין לו מקום דס"ל דסומכוס לא חמר מחלקין בכרי וכרי לכלך ריבא דקמני לא כי ולא כבלע לקה לא מצערך למיקני כברי וכרי לחסמוטינן דמוליא מחבירו כו' להכי תוקמה למיעטא בשמא וכרי דניקו כמי ריבא בכרי ושמא: **דמפס** · שקדם ניזק ונפסס השור: **שמפ מינס** · מדקתני שניהס: **רלס מוס גובס רלס מוס גובס** · ואס **לאבד** החמד קס **מבירו** במקומו ומשחלס **לימנו**: **במועדין** · דסוף סוף משלס מעליה לפיכך כל נכסיו אחרחין לפרטון: ה"ג מאי נפקא ליה מינה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי: **אלא לעולם בחמין** · ונהי דקמני שניהס שילס לאו כדקאמרת דמחיזה שילס יגבה אלא קס"ל כל זמן שניהס בפניו גובה **מבור לבור** · **ור' עקיבא היא דאמר שותפין** נינהו · כגון של שור שלכך לאבד השור שילס לאבד נזקו שלכך כי הוו שניהס הוא דמחייב ואי ליתנהו לתרוייהו אלא אחד אמר ליה לייני ליתיה כו' אבל לרבי ישמעאל כיון דאמר בעל מוב הוא וזוי הוא לחסיק ניס לאבד החמד לא מיבד אם זכותו:

[לעיל נג. נד.]

הדרן עלך המניח

שור שנגח **מרבעה ומסמה** · **וכלולן** היה אס **רמשחלס** מגופו והיכי דמי כגון רלה שור ונגח ולה שור ולא נגח, ולה שור ונגח ואחר נגיחה שניה רלה כ' פעמים אז ג' שור ולא נגח לחפי מועד לסירוגין ליכא השור אין נעשה מועד אע"פ נגח הג' נגיחות בשלשה שלה כשהרן ונעשה מועד לסירוגין והיכא דסירוגין שוין כדקניא לקמן בפירקין: **ישנס** · מ"ש אחילה לאחרון ובגמרא מפרש מני: **ואס יש בו מותר יחזיר לשלפניו** · כל אלו ניזקו והראשונים יפסידו: **רבי שמעון אומר** · **שותפין** הן בנזקין כיצד שור

[לעיל נג. נד.]

[שם]

[שם]

[שם]

רש"י
25 – ב"ק נ"ח
25 – ניזק ראשון
50 – ניזק שני
100 – ניזק ג' וא'

[שם] מתניתין מנין שהמועד משלם מן העבד ומן השפחה ומן הכנעני ומן השומרין ומן השוכרין ומן הנשאלין ומן הגנבין ומן הגזלנין ומן המפקיד אצל חבירו ומן היתום ומן האפוטרופוס ומן בעל חוב ומן הערב ומן הלוקח בבית דין ומן המקבל מבית דין ומן הלוקח מן הלוקח ומן המקבל מן המקבל ומן הלוקח מן המקבל ומן המקבל מן הלוקח ומן הלוקח מן הלוקח ומן המקבל מן המקבל ומן הלוקח מן הלוקח ומן המקבל מן המקבל ומן הלוקח מן הלוקח ומן המקבל מן המקבל

בגון *שמפסו ניזק כו׳. ודוקא לר׳ ישמעאל הוא דעסקה שומר שכר כרבים הניזק לא עסקה שומר שכר אלא מחלקו דעל כל אחד מוטל לשמור חלקו והשתא אפי׳ שפיר דכין ר׳ מאיר ובין ר׳ שמעון חייבי כשמפסו ניזק ולא כפירוש הקונטרס:

אם יש בו מותר כנזקו כו׳. והשתא אחרון אחרון כשכר המתניתין אחמיבי קאי אכל פעמים שהרביעי אין לו כלום והשלישי יש לו כגון שנזקו ד׳ וה׳ שוה וזקו נ׳ יקריב ״ואפי׳ תמיני נמי פעמים שאין לו כל נזקו אם נזקו יקריב על של רביעי שאין נוטל אלא חלקו של רביעי ומיהו בשכל הנזקין שוין כולן מפסידין והשתא נשכר:

נותן לו סלע. בשלע מדינה לחייבי כדמוכח בסמוך ומכה לר״י הגלילי דמוכח התם דלא מכה לרבי כדמוכח בהמוכל (לקמן דף ס:) ותימה לר׳ שתלוקים כ״כ זה מזה בסלע מדינה אחד ממחתים במכה עורי וכרמה לר״מ דלא פליגי אלא בבעני והאי מדקתאמר בהמוכל (שם) הא אלא הא ר״י הגלילי משמע דפליגי מ״מ אע״ג דפליגי מליגו למימר דזה דיבר בבעיר וזה דיבר בבעני כר״מ דת״ק אם נוטלו על עני סלע אלא יפלו טרפו על עשיר (ב) או פחות לו מעני יותר ממנה: **וישך** דכריסה כסף מדינה · [א] נלמד לר״י דרב יהודה לא חייבי אלא בסלעים דומיא דכסף המוכל בתורה דמפרש פ״ק דקדושין (דף יפ·) כסף קלוט ולא מליגו כסף קלוט בתורה אלא סלעים כדמפרש התם ה׳ סלעים לפדיון הבן ל׳ של תורם ק׳ של מוליח ש״ד וג׳ של עבד ודומיא דהני היו של דבריהם אבל אחר מטבעות של דבריהם הוי כסף עורי דהא מכה של ר״י הגלילי הוי עורי כדמוכח בהמוכל (לקמן דף ס:) וכתובה נמי הוי מחתים זוז של עורי ל״ד כתובת אשה דבבבל כמו ל״ד דתוליימת דכפקה לן מכמוהר כתובות דלא פליגי רבי״ע ורבנן בפרק בתרא דכתובות (ד׳ קי:) אלא אם נותן לה ממטעו אחרן יכול לו ממטעו קפומקיא אבל לר״ע נותן לה שוה מחתים זוז ממטעו עורי ואפילו כתובת אלמנה אמרה דרבנן לר״ע הוי מכה עורי דכפ״ק דכתובות (דף יב·) משמע דכמל בתולה כפליגי משל אלמנה גבי אחד אלמנה כהן ואחד אלמנה ישראל:

יד עניים תן · ותיקשי לר׳ אלא מעתה אפי׳ שראל כדכריסה בפ״ק דר״ה (דף ו·) כפיך זו לדקה ו״ל דכמו שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ה״נ אין אדם נותן לדקה דבר שלא בא לעולם וכשאחר ניחבא לעניים הוי זה כאומר כמו שלא בא לעולם וכן אם היה אומר מוב זה לכשיבא אני להקדש לו היה הקדש קונה ומכי אמר היה אומר מוב זה לכשיבא לידי אתננו להקדש לו לגדקה דומה שמתחייב מעטה נדר אבל זה לא אמר כן אלא אמר הרי זה לי נדר ור״ח פירש שזה לא היה רוצה לאחזר כו מן הלדקה אלא היה רוצה לגוותו לפי שעה ולהחזיר אחר לעניים אחתי ואל״ת רב יוסף היד יד עניים אלן וזכיון בו במעמד שלשתן ואמרינן בפ״ק דערכין (ד׳ ו׳) האומר שלא בא לי לגדקה עד שלא בא לי גדי אלא אחר לגעותו מעכשו לגדי גבאי אחר לעניים אלן :

יחזיר לשלפניו (ג) לכולם מבעי ליה! אמר רבא לעולם כר׳ ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו ודקשיא לך ״אחרון אחרון נשכר״ ראשון ראשון נשכר מבעי ליה - הב״ע בנון שתפסו ניזק לגבות הימנו ״ונעשה עליו כשומר שכר לנזקין, אי הכי ״ויש בו מותר יחזיר לשלפניו יחזיר לבעלים מבעי ליה? אמר רבינא הכי קתני אם יש בו מותר בנזקין יחזיר לשלפניו ובן כי אתא רבין אמר ר׳ יוחנן משום פשיעת שומרין נגעו בה, במאי אוקימתא כר׳ ישמעאל, אי הכי אימא סיפא: ר׳ שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז חזר ונגח שור שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו נוטל חמשים זוז ושנים הראשונים דינר זהב, ארתאן לר׳ עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא, רישא ר׳ ישמעאל וסיפא ר׳ עקיבא: אמרי אין דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה *שיננא שבוק מתניתין ואת בתראי רישא - ר׳ ישמעאל וסיפא ר׳ עקיבא (*אתמר נמי אמר ר׳ יוחנן הקדישו ניזק איבא ביניידהו) תנן התם *דהתוקע לחבירו נותן לו סלע, ר׳ יהודה אומר משום ר״ש הגלילי מנה, *הוא גברא דתקע לחבריה, שלחיה לרב טוביה בר מתנה לקמיה לרב יוסף: סלע צורי תנן - אבי - סלע מדינה, תנן, *אמר ליה תניתוה ושנים הראשונים דינר זהב ואי סלקא דעתך תני תנא סלע מדינה נפלוג ונתני עד תריסר וסלע, א״ל: תנא *כי רוכלא ליתני וליזיל מאי הוי עלה פשטוה מהא *דאמר רב יהודה אמר רב ״כל כסף האמור בתורה כסף צורי, ושל רבותיהם כסף מדינה״, אמר ליה ההוא גברא להואיל ופלגא דזווא הוא לא בעינא בהדיה לעניים הדר אמר ליה ״נתביה ניהלי איזיל ואברי ביה נפשאי״, א״ל רב יוסף ״כבר זכו ביה עניים ואף על גב דליכא עניים הבא אנן יד עניים אנן *דאמר רב יהודה אמר שמואל יתומים אינן

יד עניים אנן · רב יוסף הוה גבאי בשילהי החוכל (לקמן ד׳ נ׳.) דין יד עניים אנן · רב יוסף הוה גבאי בשילהי החוכל (לקמן ד׳ נ׳.) דין

יתיר נשלפניו · כל אלי נזקו ושלפני פניו יפסידו: **יתויר** נכולן · אלי לפי מה שהיה לו בו מבעי ליה: **שהפסו** ניזק כו׳ · וכן אלי וכן שלישי הלכך אין אלי אלא עליו: **יתויר לבעלים מבעי** ליה · דאין על הבעלים להפסיד מה שהיה להן בו מפעם ניזק דרחמנן שהרי לא היתה שמירתו עליהן אלא על הניזק וכשהזיק נשכר יתויר לבעלים מבעי ליה: **אם יש בו מותר כנזקין** · כגון שהיה נזקו של רביעי מרובה מנזקי שלישי כגון שור של רביעי שוה מנה ושל שלישי שוה ג׳ ואין לו אלא זה מנה ושל חמישי שוה ג׳ ואין לו אלא זה מנה ושל דילך זהב יחזיר דינר זהב לשלפניו וכן כולן אם נזקו של ראשון יותר על של אחרון: **משום פשיעת שומרי** גגעו בה · לחייב את הנזקין הראשונים ור׳ ישמעאל היא: **שבוק מפני** · ולא תצורת לגוקמי פלוגתא דר״מ ור״ש אלילא דתך ואלי קשיא נוקמת לדר״מ מני לר׳ עקיבא וכשהפסו ניזק וכדאמרינן, דמאי פשעת מפקינן לה מר׳ עקיבא משום דקתני ״יחזיר לשלפניו״ והא לוקמינן ״אם יש בו מותר בנזקין״, לא אפשר לוקמת כר׳ עקיבא דאי אמרת ר׳ ישמעאל היא דקתני ״אם יש בו מותר בנזקין״ הרי אמרת ר׳ ישמעאל אומר [שכר] וקס ליה כרשומיה ותע״ב דלא ניחוש שהשור הזה שנגח שור זה לא ניחוש שמא יגנוב ויגנוב ויגנוב וי

מסורת השי"ס

עין משפט נר מצוה

אין צריכין פרוזבול · דבלאו הכי לית מאמר שביעית לחוב שלהן דתקנ ידייהו דימחי מהן ורמי עלן להפוכי בזוזותייהו הלכך שמטות שלהן כמכורים לב"ד דמי ואפ"ג המוסר שטרותיו לב"ד אין מאמינין וחזו גופו של פרוזבול מוכרי לכם פלוני ופלוני הדיינין במסכת גטין (דף לו·) להכי נקט ר"ג דכשיח הוה וכיבית דינו כ"ד מחוב : **וזוזי מכח·** פחוסה לורמו : **ולא הוי משמטין** ליה · לית היה יכול להוציאו : **מתני'** [כתובות נ: ע"ש] **לקטנים** · לענלים : **סרי הוי מועד לשמחות** · לפי שהוא בטל ממלאכה וחזה דעתו עליו : **ולאינו מועד ליומם הסוף** · מה משפטו של זה-תלמידיו היו שוהלין אותו : **ג' ימי שמחות** · לאחר שהושר לשמחות הטבילו לפניו שוריס ג' שמחות ולא נגח אין מעלם לחמותו ואם חזר ונגח אין מעלם אלא חני נזק : **גמ'** **ולאינו מועד מנן** · ואין מועד לשחיטו מיו דידעינן ביה דלא נגח וכגון דעבריגהו להו קמיה ולא נגח הלכך למי שחיטו מועד לו אם נגחו אחר זמן מעלם חני נזק אפילו מאמחם אם הועד לזה מועד לאי לזה וכן אם הועד לקטנים מועד לגדולים : **השמח י"ם לומר** **מקטנים לקטנים·** כגון ממיו לשחיטו מיו משמחין ריפא חיו מועד מקטנים לגדולים מבעיא : **דאפילו מאדם** · דלאים ליה מזלא לא הוי מאמינין לכמה מועד לכמה : **אלא מי אמרת ולאינו מועד** · לשחיטו מיו מנן : **אבל משמחין מכמה לכמה הוי מועד** · ואפ' למין אחר : **מאדם לכמה מבעיא** · והא ליכא למימר דלא גופה אשטרוך לאמוחינן דליכא למיזל לחזיון דלאו מועד לכמה מיו מעלם על כמה אלא חני נזק : **ריפא מאורה אלי** · יהיה גופה אשטרוך דלאכמה לא מעלם אלא חני נזק ואפ"ג דלאיעד ליה הוחיל והלר ליה חזר לאמוחו ואפ"ג אלא הלר ליה מאדם : **שיולי מעיילי ליה** · היכא דחזיון הועד לשכחות וביומי החול לא נגח מאי דיימה : **ופו לישו מאי קא משדר נפו** · הא לישנא נמי מיו מועד קאמרי: **פרוסי קא משכח לה** · לאיידי דנקט לה משום דוקיא דידיה דדייקיון הא קאמר הוי מועד על כרחין משמע למילחיה : **אלא אי אמרת** **אמרם ישנו מועד מנן אפילו בשאינו** **מועד לכל** · ולא בעיון ג' ניגחות לכל הד וחד מאחר שנתקיימה העדלחו ע"י ג' מיון : **לשירונין** · אם יגח לכופין אין מעלם אלא חני נזק על האחרון: **ערוד** · חמור הבר : **ממנו**

[במשנה שנמצינות לעיל הרי שהיה]

הגהות הב"ח

(א) גם' פוס ליה וזוזי מכח ולא פוס ליה מאמינין ליה כעי למיתה ליה מיניה פלגא דזוזי לא פוס ליה מחניתין כלי: (ב) תוס' ד"ה כדי נקט שמח:

גליון השים

גמ' מנחינן· ע' מהנדלין ד"ה ג ע"ב תוס' ד"ה שלא שנגח שמואל : שם כב ני' פלגא דזוזי : ע' שבסדרין דף נח ע"ב תוס' ד"ה קן ידה :

[עיין נ:]

אינו צריכין פרוזבול וכן חני רמי בר חמא היתומים אינן צריכין פרוזבול ר"ג וביח דינו אביהן של יתומין היו **אמר ביישא חקע ליה להדוא גברא,אחא לקמיה דרב הונא,א"ל זיל °הב ליה פלגא דזוזאהוה ליה זוזא מבאה(ה)בעי למיתבה ליה־מיניה־פלגא דזוזא, לא הוה משתקיל ליה ,חקע ליה אחריגא ויחביה נהליה : **מתני'** ²שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו ,מועד לאדם ואינו מועד לבהמה ,מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים ,את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם חצי נזק ,אמרו לפני רבי יהודה *ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לחול:אמר להם לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק;אימתי הוא הם?משיחזור בו ג' ימי שבתות : **גמ'** איתמר רב זביד אמר ואינו מועד־תנן רב פפא אמר־אינו מועד־תנן,רב זביד אמר ואינו מועד־תנן האי סתמא הוי מועד רב פפא אמר־אינו מועד־תנן רבסתמא לא הוי מועד,רב זביד דייק מסיפא רב פפא דייק מרישא רב זביד דייק מסיפא דקתני מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים אי אמרת בשלמא'ואינו מועד קתני הא סתמא הוי מועד הא קמ"ל דאפי' מקטנים לגדולים נמי מסתמא הוי מועד אלא אי אמרת 'אינו מועד' קתני־סתמא לא הוי מועד ,השתא ל"ל מקטנים לקטנים דעלמא סתמא לא הוי מועד מקטנים לגדולים צריכא למימר־דלא הוי מועד רב פפא אמר לך אצטריך־סלקא דעתיך אמינא הואיל ופרץ ביה בההוא מינא פרץ ביה לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה קמ"ל־דלא הוי מועד רב פפא דייק מרישא דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה אי אמרת בשלמא 'אינו מועד' תנן=סתמא לא הוי מועד ,השתא ל"ל דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה נמי סתמא לא הוי מועד אלא אי אמרת 'ואינו מועד־קתני הא סתמא הוי מועד השתא ל"ל מבהמה לבהמה סתמא הוי מועד מאדם לבהמה צריכא למימר דהוי מועד ורב זביד אמר לך רישא אחורה קאי כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה והדר ביה מבהמה:דקאי גבי בהמה תלתא זימני ולא נגח,מהו דתימא כיון דלא הדר ביה מאדם'חזרה דבהמה־לאו חזרה היא קמ"ל 'דחזרה דבהמה־מיהא=חזרה היא **מיתיבי** סומכוס אומר*מועד לאדם מועד לבהמה מק"ו ומה לאדם מועד לבהמה לכ"ש מכלל דת"ק אינו מועד קאמר:א"ל רב זביד סומכוס אחזרה קאי והכי קא"ל לת"ק דקאמרת 'חזרה דבהמה־חזרה היא 'חזרה דבהמה־לאו חזרה היא מק"ו־מאדם:ומה מאדם לא קא מהדר ביה מבהמה לא ב"ש ,אמר רב אשי ש"מ אמרו לפני רבי יהודה ה"ז מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול אמר להן לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק אי אמרת בשלמא 'אינו מועד' קתני שפיר ואלא אי אמרת בשלמא 'אינו מועד' קתני אגמורי הוא דקא מגמרי ליה וחו' אלא מאי קא מהדר להו ,אמר רב ינאי מרישא נמי דיקא דקתני את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו [משלם] חי"נ אי אמרת בשלמא 'ואינו מועד' קתני פרושי קא מפרש לה אלא אי אמרת 'אינו מועד' קתני את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם ח"נ־עד השתא לא אשמעינן דתחתם משלם ח"נ ומועד משלם נזק שלם; ואת"ל נמי איתא לדרב פפא "נגח שור חמור וגמל־נעשה מועד לכל : ת"ש ראה:שור,נגח,שור,לא נגח,שור,לא נגח,שור,נגח־נעשה מועד לסירונין לשוורים ת"ש ראה שור,נגח חמור לא נגח,סוס נגח,גמל לא נגח,פרד נגח,ערוד לא נגח־נעשה מועד לסירונין לכל אביעיא להו נגח שור

ת"ר ראה שור וננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לכל. ואיבעי לן פירושא (נמרא דף ע"א) דסירונא ליום כ"ר דהני קאבר לא חזאי בב"ד

הרי הוא מועד לשבתות · מפרש בירושלמי לפי שראה אותם במלבושים נאים מחריס ומשוטים בעיניו נכריס ואינו מכירם .:

משיחזור בו ג' שבתות · תע"ב דכבר אשמעינן רבי יהודה בפ"ב (דף כג:) תעמריך דם"ד הוחיל ולאו מועד אלא לשבתות לא בעי חזרה כ"כ ולפ"ה ניחא דמפרש מועד לשבתות לפי שאין עושה מלאכה בימי המול ולא נגח לא הוי חזרה :

רב זביד אמר ואינו מועד לשאין מינו שאפילו הוי מועד לאדם ולקטנים ולגדולים כדפריך עלה הכא *דרים מכילתין (דף כ:) :

שור ולא נגח·בתרא דנקט (נ)כדי שאם יגח לאחר מכאן ג"ם :

נעשה מועד למירונין לשוורים · ות"ת לרב זביד אפי' לכל דבר הוי מועד וה"ל כגון שראה שור בהמות ולא נגחו :

נעשה מועד למירונין לכל · ע"כ בגמלא דלא ניחמיים כלום דאפי' לא הוי מועד[לכל] למירונין ות"ת כיון שלא ראה אחרים לשוורים לחוייה הוי מועד לכל למירונין לרב זביד וה"ל דקאמר רב זביד דרבותא קמ"ל דס"ד כהנך מיני דחזא ולא נגח לא הוי מועד ולאו למירונין תליא מלחא ח"ל בשבה שנגח ג' מיני הלנו היו לפניו מיני הרבה ,ולא נגח ללא שנו דהשתא אם היו שלשתן שוריס הייתי אומר כיון דכל אחד מהן נגח ג' מיני שוריס אבל השתא דהוו ג' מיני שוריס נעשה מועד מכאן ולהבא לכל בהמה ואפילו לחמורין ולנמלין וכיוצא בהן אבל אם נגח שור וראה חמור ושהלך עמו או עומד עמו ואינו נוגחו וכן שאר בהמה זולתי שור כי ראה שור מנגחו אינו מועד אלא לשוורים בלבד ואם עמד לנגח אפי' לנגח שאר בהמות חם הוא ואינו משלם נזק שלם עד שיעידוהו עליו שנגח ג' ימים לשאר בהמות. ודרב פפא נמי איתא דאסקינן לה ואם חיפצא לומר נמי איתא לדרב פפא נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל וקיימא לן כל אם חמצא לומר הלכה היא · ת"ר ראה שור ננח ראה שור ולא ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לשוורים ת"ש ראה שור ולא ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לכל : ת"ש ראה שור ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לשוורים

מבנה

נוסחא

מהר"ל: "אי אמרת בשלמא" ומיבעי ליה "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת"

רבינו חננאל

בהשולח נם בניסין · רבן נמליאל וביח דינו אביהן של יתומין וכן הלכה : **מתני'** שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו כו' רב זביד אמר ואינו מועד כגון שעומד יום עם בי שאינו מינו ואינו מנגחם אבל מחנא מועד הוי · ר' פפא אמר אינו מועד חנן · אחם סתמיה לא הוי מועד · מועד לאינו לא הוי מועד לשאינו מינו · ושקלינן ופרינן ואוקימנא למתני'כדוקי' דרב זביד שאם נגח ג' ימים שוורים נעשה מועד מכאן ולהבא לכל בהמה ואפילו לחמורין ולנמלין וכיוצא בהן אבל אם נגח שור וראה חמור ושהלך עמו או עומד עמו ואינו נוגחו וכן שאר בהמה זולתי שור כי ראה שור מנגחו אינו מועד אלא לשוורים בלבד ואם עמד לנגח אפי' לנגח שאר בהמות חם הוא ואינו משלם נזק שלם עד שיעידוהו עליו שנגח ג' ימים לשאר בהמות. ודרב פפא נמי איתא דאסקינן לה ואם חיפצא לומר נמי איתא לדרב פפא נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל וקיימא לן כל אם חמצא לומר הלכה היא · ת"ר ראה שור ננח ראה שור ולא ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לשוורים ת"ש ראה שור ולא ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לכל : ת"ש ראה שור ננח ראה חמור ולא ננח ראה סוס וננח גמל ולא ננח פרד וננח ערוד ולא ננח נעשה מועד לסירונין לשוורים

מבנה

נוסחא

מהר"ל: "אי אמרת בשלמא" ומיבעי ליה "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת" "אי אמרת"

שור שור וכור חמור וגמל • וכגון שכיון שוורים לחמשים רחה כהמות לחכרות ולח נגח וכעבועת שמייה כין שוורים לחכרוים ואחי שפיר כולה סוגיח כרב זביד ולח כרב חלפס שפיכת סוגיח דשמעתין כרב פפח וכרחה לר"י דהכי חרי בעיות כחס חמנח לומר דשור כחב שוורים שדינן ליה לחיכח חרי טעמי דסכרת למחדייה כחב קחמי וכחב שוורים שהן מיט חמור וגמל שור שור וכור מהו מחדינן ליה כחב קחמי חו כחב שוורים שהן מיט:

יום ט"ו כחדש זה כו' • נרחה דנ' פעמים בט"ו כחדש לכ"ע הוי מועד וכבה נמי קוכעת וסחה חע"ג דליכח חלח חחי שחי פעמים סוף י' יום דלחו סוף י' יוס גריס חלח ט"ו כחדש זה כחדש זה כחדש זה ויוס ט"ו כחדש זה ויוס ט"ו כחדש זה ויוס ט"ו

דאם כן לכתוב רחמנא גבי מועד. וליכא למימר דכי כתב רחמנא דעהו בתם לפטור תם דהדיוט בהקדם קלתי ומועד דהקדם קלתי ולהכי לא כתביה רחמנא גבי מועד דהוי רבותא טפי וגם ליכא למיקטי למדרשיה ללא לפטור וכ"ש בתם ללא ולחי מדלא כתב גבי מועד אחת דעהו למייב תם בהקדם מק שלם וה"ה שבא לפטור לגמרי תם פטור מועד כמי פטור וה"ק קרן רעהו הוא דליכא חילוק בין תם למועד אבל כשמיעהו לא הדיוט בהקדם מייב והקדם בהדיוט פטור:

עמד והמיר ממונן לישראל. משמע דוקא בענין זה שנגח "שור שלנו שור שלהם ולמ"ד בפ' בתרא (לקמן דף קיג.) גזל כגעני לחבור ניחא לכל למ"ד מותר קשה: **מפארן** פי' הקונטרס שסיבב והחזיר התורה בכל התומות ולא קבלוה משום שר"ל דבפארן נגלה לתומות וכן משמע בתרגום ירושלמי דמתרגם מטורא דגבלא לחגלי לבני ישמעאל ופארן לרן ישמעאל היא כדכתיב בהגר ומצא במדבר פארן וברים מסכת ע"ז (דף ב: ושם") ליתי דגרסי מלי בעי בשעיר מלי בעי בפארן וקשה דבשבת פ' ר"ע (ד' פט:) משמע דפארן הוא סיני דקתניא ה' שמות שנקרא לו מדבר לן מדבר קדש מדבר פארן מדבר סיני מדבר קדמות וגרלה דמדבר סיני מדבר גדול ומלד אחד נקרא סיני ומלד אחר נקרא פארן וכל חמשה שמות דקתניא בתסכת שבת חמשה תלקים היו בו שכל אחד שמו נקרא כן ותע"ג דקדרים תתם לכל השמות ליו להקפיד על זה ובתומו לד שמעו פארן גגלה לבני ישמעאל: **אלא** תתם. תימה תת ליו עובדי כוכבים קרויין תדם כדתניא בפ' המקבל (ג"מ קיד:) תמר רשב"י ליו קבדי העובדי כוכבים מטמאים בתתל שנאמר תדם כי ימות בתתל תתם קרויים תדם וליו העובדי כוכבים קרויים תדם וכפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נפ- ושם") פי' בקונטרס דר"מ תסבת כרבן דפליגי עליה דרבי שמעון בן יוחי בפרק הבת על יבמתו (יבמות דף פפ- ושם") ורבינו תם מפרש דים חילוק בין תדם לתתדם ד) תדע מדפריך ביבמות מקרתי דתוכח דנכריתים ולא פריך מקרתי דתורה דתתדם והכתמה לתר ימלת בתדה (שבועות ט) לך תתם הוי קודם מתן תורה ול"ת ל"ל דהוה ליה למימר תדם ול"ל נאמר ללא תתדם ללו פירכת היל דתך בריימתא מסניא בת"כ וטוטפת ט) ראה שבע מצות וכו'. משמע דכל שמקיימין שבע מצות דינהן אצלנו כריננן אצלם. ומעתה אין צריך ליטר באומות הנדרות בדרכי דיחות ונטומים (מלירי ז"ל): ג) מתנון לישראל. כלומר ראה שאכזרים ולב רע להם והשורים על כל שהן מצויין משבע מצות וכ"ש שאינן מצרים בצרת אחיהם לפיכך קנסם הכתוב כרי שישפכו שוורהקונ"ו ולא דברו אלא על ו' אומות דכתיב בהו לא תחי' כל נשמה כו' (ס"ל יסונתן ז"ל): ד) ודבר זה אין אנו מודיעים למלכות. כ"ו מדברי הסדריוטות הוא כלומר ובדבר הזה נעשה חסד עמכם שלא להודיעו למלכות (תלמיד כר"פ ז"ל):

עמד ואומר? וכי תימא האי "עמד וימודד ארץ" מבעי ליה לכדרב "מתנה ובדרב יוסף ת"ש "הופיע מהר פארן" = מפארן הופיע ממונן לישראל, מאי דרב מתנה? דא"ר מתנה "עמד וימודד ארץ ראה וכו" מה ראה? ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימו עמד והגלה אותם מעל אדמתם ומאי משמע דהאי "ויתר" לישנא דאגלויי הוא? כתיב הכא "ויתר גוים" וכתיב התם לגתר בהן על הארץ" ומתרגם לקפצא בהון על ארעא, מאי דרב יוסף *דא"ר יוסף "עמד וימודד ארץ ראה וכו" מה ראה? ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימו עמד והתירן להם, אי הכי אתגורי אתגר-א"כ מצינו חוטא נשכר! אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר, ולא *והתניא ד"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול? ת"ל *אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" בהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא "אדם" הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אמר אין מקבלים עליהן שכר כמצוה ועושה אלא כמי שאינו מצוה ועושה: ת"ר *דא"ר חנינא *גדול המצוה ועושה יותר ממי שאינו מצוה ועושה: ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלשו, בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם ממ"נ אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב שמואל בר יהודה שביבא ליה ברתא, אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזל ניתחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי-דגידופא הוא-דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי! אזל הוא לחודאי גביה א"ל ויאמר ה' (*אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות, אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעוור את מואב אמרה תורה *צרור את המדינים והביתם אותם מואבים

מיכא תתם כי תלי גוונא דקתני תתם וכן הוא לומר (יבמות שם) פתתו שערים (רתמיכם) ויבא גוי וגו' ויבאו כתנים לויט ישרתלים לא נאמר תלא גוי לדיק וכן הוא לומר כתיכה [כ'] לעובדים כתנים לויט וישרתלים לא נאמר תלא לעובדים את כוכבי ומזלות אלא לעובדים את כוכבי ומזלות שנתסכו את למדם שנתפילו ככרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול ול"ת והא עובדי כוכבים דלא כתכיה לעיל ה' ל"ל דכמקום שמזכיר תתם מזכיר עובדי כוכבים בלשון תדם כלומר דבר תנם עולה מתדם וכן גבי תירם (יחזקאל כח) תתה תדם ולא תל וכן מה יעשה לי תדם (תהלים קיח) וריב"ן תקשה מדכתיב (יבמות שם) ותתן תדם תתיך ומירן דדכתיכן ותתן תדום תתתיך גבי ההוא רומתה בפרק בתרת דבכורות (דף סב:) והא דתתר בהסולת (ניתין דף מז-) יש קנין לעובד כוכבים בתרת סיתין ומעורות מדכתיב והתרן נתן לבני תדם כני תדם ממעט תדם הרתתון* : **הרי** הוא ככהן גדול. תת דנקט כהן גדול משום דדרשינן בסוטה (דף ז:) יקרא היא מפניתם מכהן גדול הנכנס לפני ולפניה: **קראו** ושנו ושלשו. ות"ת והת תתרינן תתנון לישראל לעבוד כוכבים ומזלות דכתיב בהו לא תחי' כל נשמה (דברים כ') ואפ"ג דכתיב בהו לא תחנם (שם ז') ודברי זה אין אנו מודיעים למלכות. ת"ר מדברי הסדריוטות הוא כלומר ובדבר הזה נעשה חסד עמכם שלא להודיעו למלכות (תלמיד כר"פ ז"ל):

נשא משה קל וחומר. ת"ר ללתו תלא כלומר עתיד משה ליטא ק"ו תם לא שהזהירו הכתוב תתילה דקודם נתתר לא תגר תם תוכח ממה שנתמר לרור תם המדינים והביתם תותם כדדרשינן עתה ילתכו שלא היה מתירלו בלך תלא מלחיכה בעלמא שלא היו מותרין תלא בתנרית וקרא דמדין לתר מעשה דבלק היה והא דקתתר גמי תקדוש ברוך הוא למשה לא כשבלתה על דעתך לתו דוקא הקשה הר"י לתתן דהכא משמע דתתר שנתמר לרור תם המדינים עדיין היו מוזהרין שלא לגור מוכח

ז) בין אדם להאדם. תיינו פעמא דהאדם הוי מיעום אתר מיעום אדם הוי מיעום האדם הוי מיעום כאיסר המישור שבאדם כפו הירך המיומנת שבירך ואין מיעום אתר מיעום אלא לרבות (כרתים ז"ל):

תורה אור
(כי תצא כב) לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: (ויקרא יט) לא תלך רכיל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני ה': (שמות כג) כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו: (ויקרא יט) לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא: (שמות כג) לא תענה ברעך עד שקר: (שמות כג) לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס: (שמות כג) לא תהיה אחרי רבים לרעות ולא תענה על ריב לנטת אחרי רבים להטת: (שמות כג) לא תטה משפט אביונך בריבו: (שמות כג) מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע: (שמות כג) ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים: (שמות כג) וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים: (שמות כג)

סופים. גילה ממונן והמירו: **מפארן** כשסיבב והחזיר התורה על כל התומות ולא קיבלוה: **ונגלה עליהם**. כגון כפתורים היולאים מכפתור (דברים ג) וכגון וכפעיר יצאו החורים וגו' (שם) וכן לומות הרבה: **לומר שפלי מקיימין אומן כו'**. שהרי ליטם מנקיק מצווים תבל מעוגשין לא פתרן: למדנו תורתכם: **מון מדבר זה**. וסם לא גילו להם טעמו של דבר שיהא ממונו של כנעני בחזקת הפקר מפני שהכתוב: **דגידופא הוא**. כלפי מעלה: מוקבים

"שור של כנעני שנגח שור של ישראל" בין תם בין מועד משלם נזק שלם שנאמר "עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים" "והופיע מהר פארן" מאי ואומר? וכי תימא האי "עמד וימודד ארץ" מבעי ליה לכדרב "מתנה ובדרב יוסף ת"ש "הופיע מהר פארן" = מפארן הופיע ממונן לישראל, מאי דרב מתנה? דא"ר מתנה "עמד וימודד ארץ ראה וכו" מה ראה? ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימו עמד והגלה אותם מעל אדמתם ומאי משמע דהאי "ויתר" לישנא דאגלויי הוא? כתיב הכא "ויתר גוים" וכתיב התם לגתר בהן על הארץ" ומתרגם לקפצא בהון על ארעא, מאי דרב יוסף *דא"ר יוסף "עמד וימודד ארץ ראה וכו" מה ראה? ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימו עמד והתירן להם, אי הכי אתגורי אתגר-א"כ מצינו חוטא נשכר! אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר, ולא *והתניא ד"מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול? ת"ל *אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" בהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא "אדם" הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול אמר אין מקבלים עליהן שכר כמצוה ועושה אלא כמי שאינו מצוה ועושה: ת"ר *דא"ר חנינא *גדול המצוה ועושה יותר ממי שאינו מצוה ועושה: ת"ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלשו, בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם ממ"נ אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות רב שמואל בר יהודה שביבא ליה ברתא, אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזל ניתחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי-דגידופא הוא-דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי! אזל הוא לחודאי גביה א"ל ויאמר ה' (*אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות, אלא נשא משה ק"ו בעצמו אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעוור את מואב אמרה תורה *צרור את המדינים והביתם אותם מואבים

(ויקרא יט) (ע"ז כ:) (ע"ז נ.) (כתובות נט.) (דברים כג) (נקמן מב.) (קידושין נג.) (דברים ב) [ע"ל אלי] (במדבר כה)

מואב ובכרתים רבה סוף פרשה ויעל קמיה דכספלה דוד יותב על מרס נהריס ועל מרס נוכה פגע במואבים ובקע להכדם והביאו לו תכשיטים שלהם על תגר לת מואב והביא דוד שהם פירלו גדר תחילה דכתיב ויכלה מלכים על בלעם בן בעור ממעט שמואבה שעה הותרו ומיהן ר"י דדיחויא בעלמא הביא וקרא דסופיה [שלחנם] ענגון מלך מואב היה לו להביא עלה שמן התורה היה רוצה להביא [להם הסוכה] מפני חיולו הסם תע"ם שעל תדומים מייתי קרא דקבלה ויתפוף תליו בני עמון וטמלק וילך [ויך תת ישראל] וירצו תת עיר

יח א ב מיי' פ"ד מהל' מעשרי מכלכ ומ"ב סלכה י :
רש"ל
יט ג מיי' פ"ח מהל' נערה הלכה יח סמג עשין כד טוש"ע תפ"ע סי' קעז :

תורה אור

מואבים עצמן לא כל שכן, אמר לו הקב"ה: לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי - שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית והלא דברים ק"ו: ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא ואויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה־דהוה חיה,

*אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יותנן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה דאילו בבירה דקאמרה "מואבי" אמר לו הקב"ה למשה °אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה" מלחמה הוא דלא הא אנגריא עביד־בהו צעירה דקאמרה "בן עמי" א"ל הקב"ה למשה °וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם"בלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו *ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשביל לילה אחת שקדמתה בבירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה ואילו צעירה עד רחבעם דכתיב °ושם אמו נעמה העמונית"ת"ר שור של ישראל שנגח °שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל חם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ר"מ אומר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל בין חם בין מועד משלם נזק שלם

למימרא דסבר ר"מ *כותים גרי אריות הן ורמינהי *כל הכתמים הבאים מרקם טהורים רבי יהודה ממטא מפני שהן גרים וטועים, מבין הנכרים טהורים, מבין ישראל ומבין הבהמות ר"מ ממטא, וחכמים °משהרין שלא נחשדו (*ישראל) על בהמתן אלמא קסבר ר"מ כותים גרי אמת־הם?־אר"א בבא קמא הוא שקנם ר"מ בממונם שלא יטמעו בהם מחיר רבי זירא *יואלו נערות שיש להם קנם: הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הבועלת ואי ס"ד קנם ר' מאיר בממונם ה"נ נמנום כדי שלא יטמעו בהן אמת אביי כדי שלא

מואבים עצמן . שהחמירו בקלקול ובכרו את בעלהם : פרידות . גוונות : כמו על רבי שם רפוי . לשון פרישות שהוא מחניה : מגנריא . להשתעבד בהן להביאן לשם מיס ומזון : שור של ישראל שנגח לשל כותי פטור . לקמן מוקי טעמא דקסם הוא שקנסו שלא יטמעו ישראל בכותיהם ודיין שקנס זה לכל כולי האי לא קנסינן שיהא הסם מצלמים על הסם כ"ם ור"מ מחניב כותי בכלכי : גרי אריות הן . בספר מלכים (ג יז) מפורש ויעלה ה' בהם את האריות וכותים כתיבי הסם ויבא מלך אשור (תכתים) מכותה וקח מחניב אחר מקומות : מרקם מפורים . עיר אחרונה בכרים היא ושם נכרי טהור מדאורייתא דכתיב (ויקרא יב) דבר אל בני ישראל לאמר כי תזריע ויולדה זכר ישראל מטמאה בלידה ובנדה ולא נכרים ואע"ג דרבנן גזרו עליהם שיהו כזבין על כתמיהן לא גזרו הכא בתמין דישראל דם יהיה זוכה בשכרה כתיב (שם פו) שכרלהו מגופה ולא שתמלהו בבגדה ותפילו רחתה מגופה תמרינן בתם' נדה (דף לד.) שלא גזרו על דם נכרית טומאה שלא בעודו לח דתנן דם הנכרים ב"ש מטהרין וב"ה תומרים כרוקה וכמימי רגליה מטמאין לח ויבש מטמאין יבש : רבי יהודה ממטא מפני שהן . כרוכן גרים ודמן מטמא וכישראל דם שלא שהם כוטין וטוהגין כתוקות הנכרים וכרי הן כישראל תומר : מבין ישראל כו'. בתם' נדה (דף פו:) פרכינן מי דישראל טהורין דמלן טמאין ותרגינן לה הכי מבין ישראל ומבין הכותים טמאים והגמלאים בשרי ישראל במקום הפקר טהורים שלא נהגדו על כתמיהן להפקירן שלא מלינעין לחוסס שלא יטמאו בהן שרות והגמלאין בין הכותים ר"מ מטמא שנהגדו על כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נהגדו על כתמיהן להפקירן שלא מלינעין לחוסס עד שיכנסוס ללמא מדאורייתא לחסירי לבא בקהל מלא ללמא גרי לחת הן : קנם הוא כו' . וקנים ליה טפי מס"ק : מסוס

ר"ל מה חידוש לומר שים להם קנם וכי תימא מסוס דלמר רבה בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו:) מזמר מלחזרו ומלקח שים בשרבו בהן מריקא שמעינן ליה שים להן קנם ותפילו ודאי ממזר ול"ש דהיא גופה קמ"ל דגרי לחת הן להם היו גרי תריות לא היו להן קנם ור"ת ולרבא דלמר בפרק עשרה יוחסין (שם) דעבד ופפחה נתערבו בהן לחתי ים להן קנם ניחא לה לייחי רחיה דלמו שפחה לחת ובקול דהא שפחה אין לה קנם כדמוכח בהלו נערות (כתובות ל' כט.) ועל כרחך לאו מטעם שהיא בחזקת בעולה אין לה קנם כדלמרינן בירושלמי דשפחה לפילא משומרת אין לה קנם ותע"ג דרובן לאו שפחה לשמואל דלמר אין הולכין בממון לחר הרוב וי"ל משום דכל חדא מוקמינן לה בחזקת שהיא שפחה נתערבו בהן וגשלו לכותים לאו על נב דלרבא פסלו כותים משום שיחוד שפחה ולא מוקמינן להו בחזקת לחייהן מ"מ לענין קנם לא מחזקינן להו כשפחה שלא יהא חוטא נשכר ולאו על נב דנקטו רבא עבד ושפחה לאו דוקא לפי מה שפירש שהשפחות נשלו לכותים והכותים לעבד ולאו כן משום עבד אין לפוסלן בכהני ועבד הכא על בת ישראל הולד כשר : ר"ן נקוט . מדרבנן לדרבנן נמי הוי מצי למיפרך דמודו רבנן דקסיקין להו דקתני שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור שלא משום דשמא מהניתין רבי מחיר פריך מדבי מחיר תחיר : שלא

נוסחא מהגה
בי בבשורת של אבא בבבות בלע
נוסחא
שור של כותי
נוסחא מהגה
תירוץ ריטב"א בשיטה מקובצת על גיטין אותיות ס-אז - גיטין אאותי
[יבמות כד: קידושין סה: מהדרין סה: מולין נ: נדה מו:]
מהגה
נקוד על פאזקה
הגהות הב"ח
(ג) תום' ד"ה גרי וכו' בלבד דמולן גרי תמת ס"מ .

מיר כג: פוריות יג: תם ע"ש בגט
מיר שם הוריות יג:
יבמות נת. נדה מו:
מכלכ"ש מ"ו
כתובות יג.כם.
גליון הש"ס
נמ' שור של כותי פטור . עי' פסחדרין דף סה ע"ב תום' ד"ה ושור כישראל:

משום דפוי ליה ממון שלין לו פוטרים . לי לתרץ ליהוי דענייס מלן לתי תכע ליה לדיעת לי תכע ליה עני ל"ל לעני לתר יהיכלת ליה : **מתני'** **שור של מרש שנגח לשור של פקח פטור** . בגמ' מפרש דלין מעמידין לפוטרופוס לתס לגבות מגופו אלא מעמידין לפוטרופוס לשור היתומים תורה אור להיות במקום הבעלים לקייס והועד בבעליו וגובים הגזק מנכסי הקרקע של יתומים לתכל דגנייתו מגופו הוא והוא מטלטלין לין מעמידין לפוטרופוס לכך כדלתמרינן בפ"ק (דף יד:) שור כסף ממלד שלין ב"ד מזקקין אלא לנכסים שיש להס לתריות ולוקימנא ביתמי* **ליכא דלמר** טעמא משום דפגנא נזקא קנסא ניתמי לאו בני קנסא ניהו **ובעיא לי** ל"ב מלי לגבות מגופו דנקט ועוד לקמן בשמעתין לתרינן במועד ל"ד לד תמות במקומה עומדת לימה נגבית מן היתומים מהלי טעמא ולי טעמא משום קנסא הוא , במועד מי הוי קנסא הא לאו בחזקת שימור קיימי: **ומעידין כאן בפני אפוטרופוס** . וקס"ד השתא דהאי "מעידין בהס" דקלתר = למגבי מ"ג תמות , וקבעי ריעא לסיפא , ולאחר שלשה עדיות נעשה מועד ומשלם נ"ש מעלייה : **שור לאפוטרופוס** . דקשכר רשות משנה מועד שילא מרשות זה ונכנס ליד בעלים לתרים הרשות משנה לה דין העדלתו: **שור המלטדין** . שמיוחד לנזיקות ומלמדין אותו לכך :

גמ' **אין מעמידין אפוטרופוס** . לשור הס ב"ג להיות לפוטרופוס במקום בעלים לקייס והועד בבעליו ויגבה חלי נזקו מגופו : **מכי קמפר** . שור של חרש שוטה וקטן שנגתו והומזקו נגתנין מעמידין להס לפוטרופוס **ולא לגבות** ב"ג לגלא לשמור מועד לכי הדר ונגח משלם מעלייה : **אין נזקקין** . ב"ד לנכסי יתומין לגבות מהן כלום ואפילו שור שכתב לביהס כדמפרש טעמא כמס, ערכין דיתמי לאו בני מעבד מצוה ניהו ולא נטר עד דגדלי ומפקי ליה וגבי והשתא מוכנין ליה כמה תיובתא , ומגיהו בשטר שיש בו רבית : **אלמא אפילו בשטר אין נזקקין** . ב"ד לנכסי יתומין מהן כלום ואפילו שטר

כו א מיי' פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ד:
כז ב ג מיי' שם הלכה ג:
כח ד מיי' שם הלכה ו ועי"ש נמ"מ:

ממנעי ולא עבדי רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס וחוזרין ונפרעין מן היתומים לבי גדלי, ומעמידים להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו=תנאי היא דתניא שור שנתחרש בעליו, ושנשתטו בעליו, ושהלכו בעליו למדינת הים: יהודה בן נקוסא אמר סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעידו בו בפני הבעלים וחכ"א מעמידין להן אפוטרופין ומעידין בהן בפני אפוטרופין. נתפקח החרש, נשתפה השוטה, והגדיל הקטן ובאו בעליו ממדינת הים: יהודה בן נקוסא אמר סומכוס חזר לתמותו עד שיעידו בו בפני בעלים רבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו

*(א)מר הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס? אילימא דלא מייעד כלל הא מדקתני סיפא חזר לתמותו מכלל דאייעד, אלא מאי הרי הוא בתמותו - הרי הוא בתמימותו דלא מהסרינן ליה אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו וחכמים אומרים מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו, וסיפא במאי קמיפלגי? *רשות משנה איכא בינייהו סומכוס סבר רשות משנה ור' יוסי סבר רשות אינה משנה. ת"ד שור חרש שוטה וקטן שנגח ורבי יעקב משלם ח"נ ר' יעקב מאי עבידתיה, אלא אימא רבי יעקב אומר משלם ח"נ במאי עסקינן אי בתם פשיטא דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה, כלל כלל לא בעי לשלומי ואי דלא עבדי ליה שמירה כוליה נזק בעי שלומי? אמר רבא לעולם במועד והכא במאי עסקינן דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה ורבי יעקב *סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וסבר לה כרבי יהודה דאמר מועד סני ליה בשמירה פחותה וסבר לה כרבנן דאמרי מעמידין אפוטרופוס לתם * לגבות מגופו א"ל אביי ולא פליגי והתניא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ר' יהודה מחייב ור' יעקב אומר ח"נ הוא דמשלם אמר רבה בר עולא מה שמחייב ר' יהודה פירש ר' יעקב, ולאביי דאמר פליגי, במאי פליגי? אמר לך הב"ע במועד ולא נטריה כלל, ר' יעקב סבר לה כר' יהודה בחדא ופליג עליה בחדא: סבר כר' יהודה בחדא דאילו ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליג עליה בחדא: דאילו רבי יהודה סבר מעמידין להן אפוטרופוס לתם לגבות מגופו ור' יעקב סבר אין מעמידין, ולא משלם אלא פלגא דמועד, אמר ליה רב אחא בר אביי לרבינא: בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר אלא לרבא דאמר לא פליגי אדמוקי לה במועד נוקמא בתם אי

ממנעי ולא עבדי. לפוטרופוס: מעליית לפוטרופוס. שלח שמרהו כראוי: ומוזרין ונפרעין מן היתומים לבי גדלי. דלמי לא ממנעי ולא עבדי: חזר לתמותו. לקמן מפרש מאי קאמר: מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס. בריטא: אילימא דלא מייעד. בשלמא גניחות לשלם מעלייה כשהועד: הא מדקתני סיפא נתפקח החרש חזר לתמותו. דקסבר רשות משנה מכלל דמעיקרא לייעד ליה: הרי הוא בתמימותו. דלא גבי גניחות תמות מיניה דלמי מעמידין לפוטרופוס לתם לגבות מגופו: רשות משנה. דרשות משנה נכנסה לה מיגו דמשלם לתם מגופו ולא מיגו דמשלם מגופו לתם: ת"ש שור חרש שוטה וקטן שנגח רבי יעקב משלם ח"נ. ולא מיגו דמשלם מגופו לתם: במאי עסקינן אי בתם. לגבות מגופו: פשיטא. דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם. דרשות משנה נכנסה לה מיגו דמשלם מגופו לתם: ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה. דלמי מעמידין לתם לגבות מגופו: כוליה נזק בעי שלומי. דלמי לא ממנעי ולא עבדי: אמר רבא לעולם במועד והכא במאי עסקינן דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה. דלמי לא ממנעי ולא עבדי: ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת. לקמן מפרש מאי קאמר: מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס. בריטא: אילימא דלא מייעד. בשלמא גניחות לשלם מעלייה כשהועד: הא מדקתני סיפא נתפקח החרש חזר לתמותו. דקסבר רשות משנה מכלל דמעיקרא לייעד ליה: הרי הוא בתמימותו. דלא גבי גניחות תמות מיניה דלמי מעמידין לפוטרופוס לתם לגבות מגופו: רשות משנה. דרשות משנה נכנסה לה מיגו דמשלם לתם מגופו ולא מיגו דמשלם מגופו לתם: ת"ש שור חרש שוטה וקטן שנגח רבי יעקב משלם ח"נ. ולא מיגו דמשלם מגופו לתם: במאי עסקינן אי בתם. לגבות מגופו: פשיטא. דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם. דרשות משנה נכנסה לה מיגו דמשלם מגופו לתם: ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה. דלמי מעמידין לפוטרופוס

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

מי לר"י . כלומר לי כר"י סבירא ליה דאמר לקמן מס לא סני ליה בסמירה פחותה כגון דעבד ליה סמירה פחותה : **מי לר"ש בן יעקב** . דאמר מס סני ליה בסמירה פחותה כגון דלא עבד ליה סמירה כלל ואינטריך לר' יעקב לאשמועינן דמעמידין לפטורופוס לחס ולהכי תנא ר"ש ולא תנא רבי תורה אור

יעקב מחייב . סתמא דלא תימא במועד קמיירי דכולה מזקא קאמר לכל כחס לפילו פלגא מזקא נמי לא דאין מעמידין: **מ"ל מדלא דאים ביה סברי עצמא** . הואיל וס"ל לרבא דלא פליגי ר' יעקב ור"י בכולהו סבירא ליה הכי ולהכי תוקמה רבא במועד ובסמירה פחותה דהסתם מינה לחיים ליה לר' יעקב כרבי יהודה דסבי ליה לגד מועדת בסמירה פחותה ולד תמות במקומה עומדת ולדידיה לא סגי ליה בסמירה פחותה ומסתם נמי דמעמידין לפטורופוס לחס לגבות מגופו : **רשות משנה מיבא ביניייהו** . בין רבי יעקב לר"י : **רבי הוא כמוקמו** . שהועד בבית לפטורופוס ומשלמים בעליס כ"ם מחי שהועדו : [לקמן מח:]

וחלי מעלייה כלל תמיס שהועדו : **משלמין מן העלייה** . נזק : **ומין משלמין כופר** . היכא דהמית לח החדס : **כדניוק שיימינן** . בגופו של מס ובכחי מכפר מזיק : **נאמרה שיפה למעט** . לעניין דמי ולדות "כחבר יסים עליו בעל החבה": **ונאמרה שיפה למעט** . במועד שהמית "לח כופר יועח עליו": **כיולד משלמין כופר** . דבשלמא מזקין הלי פלגא משלם והלי פלגא משלם דלהזיקה דניזק קפיד רחמנא והלי מלי ליה נזק שלם לבל כופרא=כפרה דמזיק הוא ותכוייהו כפרה בעו,ובלחי כופר לח מיכפר : **ממשכנין אותו** . גזבר הקדם דכיון דללו לכפרה לחי משכי ליה : **מייבי הפשה מין משכנין אותן** . דכיון (ג)לכפוריה חפשיה קבעי לה לח משכי ליה : **שפשבר בקפייפא** . הוסברתי וגלמתי בראשונה : **ונמצא מועד** . וזיק בבית שוחל : **בעלים משלמין מ"נ ושואל מלי נזק** . דבעירוחא דסם מיהא (ב) מקבל עליה,ובעלים הואיל ולח הודיעוהו משלמין הלי : **הועד בבית שואל** . שהזיק בתוך ימי שחילתו ג' פעמים : **והמירו לבעלים** . וחל"ל הזיק בעלים משלמין הלי נזק לקמן מפרש טעמא דקסבר רשות משנה ופרכינן ריש לסיפא : **מניח לא שמיני** . בעירוחא דחריש לח קבילים עלי דלי שם הזק לח הזק נגחי **שהכיר בו שהזא נגחן** . הלכך נגיחות הלכך בעירוחא דחמס] נגח קבל עליה והזק לי' לעמוני: **מגופו** . ולא משלי: הזק

ואמאי ליימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי"אמר רב הבא במאי עסקינן שהכיר בו שהזא נגחן,ונימא ליה חם שאילי,מועד לא שאילי?משום דא"ל סוף סוף אי חם הזה,פלגא נזקא בעית שלומי,השתא נמי זיל שלים פלגא נזקא ונימא ליה אי חם הזה משתלם מגופו?משום דא"ל סוף סוף את לאו תורא בעית שלומי לדידי,ונימא ליה

את

שור שלל כ' שופפין . כשכי שוורים של שניס לח מלי למיבעי לר"י כן בתירלו דלמר (סנהדרין דף עח:) כהכוהו עשרה בני לדס בזה לחר זה לחחרון חייב ה"ל לחחרון חייב ולו בכח לחת כולן פטורין ממיתה דכמיתה בעלים לך מיתת השור וכיון דפטורין ממיתה פטורין מכופר ומ"ד לקמן לין השור בסקילה לין הבעלים משלמין כופר : **כופר** לחד למר רחמנא ולח כ' . ולחט"ג דלגבי חטלת לחר בפ' המלינו (שבת דף נב: ושס) גבי המועיל ככר לר"ש והולילו שניס חייבין ומפשמת לל חד ולחד חייב חטלת לחס ליין לכל חד מיחייב חזקתו ברם מיחייב נמי משגגתו חטלת ועוד חטלת לעבוד לין להקפיד לי מביליו שני חטלות לבל כופר ללמביהו למה ירויח זה במה שהשור לשניס : **כופר** שלם לחר רחמנא ולח מלי כופר . דוקא לענין כופר דכפרה היל דמסתמא כפרה שלימה לריכל לחת לענין המשלומין לחר לקמן במרובה (דף עח:) ה' בקר וחפילו ה' חלחי בקר וסה חפילו מקלת סה דפ' לוסו וחת בנו (חוליו דף עט:) ודמו [לפילו] מקלת דמו דליסוי הדס (שס דף פח:) וחלי מחטת להזרוע (שס דף קלב:) וכסור וחפילו מקלת בסור דריס בסורות(דף נ: ושס*) לל שייך לחתויי הכל והיינו *דמומס ולל חלי חומס דפ' יש בסור (שס דף מח:) שייך פפי והל דמשלם סס חלי כופר לר' יוסי הגלילי היינו כופר שלם דידיס : **חייבי** כופר מלי . ביורסי הכיוך עלמו מבעיל לי סס יכולין למשכנו : **ולימא** ליה מי סס הוה משכלם מגופו . לך פרכת לים ליה לר"י דלמר לל חמות במקומה עומדת וכן ההיל פירכת הוה מערכינן ליה לגגמת לבל ההיל פירכת דמודיעת חחיל ומפטרי לחיל לף לליבא דר"י *דכיון דלייעד ליה קנסא הוה : **לאו** לי הוה סס לל הוה משלם ללל כמו שהשור הוה משלם והשתא משלם כל חלי נזק מהעלייה לע"פ שלין השור הוה משלם ללל כך ול"ל דהשתא נמי לל משלם לללו בשויו של שור :

כח א מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ד:

כט ב מיי' שם פ"י הל"ו: ל ג מיי' שם והלכה ד:

לא ד מיי' שם הלכה ה:

לב ה מיי' פ"ב מהלכות ערכין הלכה יד:

[ד"ה זה]

לג ו מיי' פי"ד מהלכות מפקח הקרקפת הלכה י"ו:

לד ז מיי' פ"י מהלכות נזקי ממון הלכה ד:

לה ח ט מיי' שם פ"ד הלכה ח ט ופ"ט מהלכות שבועות ומ"מ:

* נראה כגירסת ר"ח ז"ל ומחוסרת מ"ו מתיבתא דבי רב סבורא. ה' ויתיישבו דברי בני בבלי הני נחמן

מקבל

תשובות לשואלי מאן תנא דכולהו בפ"ק

ר' שבתי הלוי קאשטלני

[ד"ה וכיון]

[דממס ולא מלי ממס כלינן]

[ועי' תוס' ב"ב נה: ד"ה וכגון וכפנחדלין פו. ד"ה דבר]

נוסח מקובל

ב תשובות שפלפם רב אחאי בר יעקב

נליון הש"ס בפני ר"ל :

נמ' ומין סדיון שמשו . עי' ערכין דף כ ע"ל תוד"ה דמי : שם דמי ניזק . עי' יבמות פט ע"ב שבועות : שם דמי מזיק . עי' לקמן דף סד ע"ל תוס' ד"ה פלגא: שם מלבח ליה רבא . כעין זה גרסות דף לה ע"ל ובב"ב תוס' ד"ה כופר שלם כו' לבל לענין המשלומי . עי' ב"ב דף נו ע"ב תוס' ד"ה ובגון: ד"ה ולימא כו' דכיון דחייעד . עי' לעיל דף לע ע"ל תוס' ד"ה חין . ולקמן דף מס ע"ב תוס' ד"ה לא :

[ני' בערוך איסתיר פי' תליסי מוחא בשלמא בגון מסמנים לפי שהוא בלשון יון חולה]

נוסח מקובל

אוקימתות כדי לפסביר המקור שלפי הנוסל שבל מבלם בגון שואל בתוקף תם בזמן שנגח את ונגנב מיד?

גרסות שפוסל טוען לבעלים למה אין לבעלים בתשלום הנזק

אי תם הוה מודינא ומפטרינא. כך פירשו ליתא למ"ד מודה בקנס ולת"ק בלו עדים מייב וכי קאמר לפילו למ"ד פלגא נזקו ממונא ה"ה דהו"מ למפרך לפילו למ"ד פלגא נזקו קנסא ולמ"ד מודה בקנס ולת"ק בלו עדים מייב לימא ליה לי תם הוה מעריקנא ליה לתגמא חלא חדא מיניהו נקט ות"ח והאיך יכול לטעון לי תם הוה מודינא לי תם הוה מעריקנא ליה הא קמן שלא הודה ולא הכריח לע"ש שהיה סבור שהיה תם וי"ל דמיד לאחר נגיחה הוגד לו שהוא מועד ות"ח ליעבי כגון שים עדים שלא הוגד לו מעמא נגיחה עד שילא לב"ד ואפ"ה לא הודה ולא הכריח הא לא שביח ועדיפא מיניה

קמשמי דקדש ב"ד ואפשוה:

הוה מעריקנא ליה לתגמא. תימה מה טעמא שלא דנין ובשלמא לרבי ישמעאל דאמר* ב"ח ניתהו ניתח קמן דאיכא למימר דהוה אלבלא ליה הסם או מזגינא ליה ולא הוה שלא כמזיק שעבדו שלא מבירו ופטור אבל לר"ש דאמר שופטין ניתהו לי הוה מעריק היה גוזל לו אורו לניזק ועוד דב"ד יכולהו הם לא ישלם הם יש לו ול"ל שרואה לומר מתוך דברים אלו שהייתי עושה היה ניזק מהפסד עמי בדבר מועט והיה מוחל לי וגמלת שהפסדתני כל היתרון:

אי הכי בעלים לימלי משלמין ח"נ ליימא ליה לאפסדתיה לאורלתי כו'. ות"ח והכי הוה לת הפיסו בידים דהא קדים ב"ד ואפשוה והוה לת היה יודע שהוא מועד וי"ל דמיד כשנגח היה לו לחזק יותר ממה היה מועד דהכי דקדוס נגיחה אין לו לחזק ב"כ לפי שאין הפסד מזומן דשמא לת יגח אבל לאחר שנגח מזומנין ב"ד לתופסו והיה לו לחזק להזהר שלא יפול ביד בית דין: **מן** הבהמה להוליא הכובע כו'. בתמורה בפ' כל התשורין (דף כח: ושם) מפרש דגבי רביעה כתיב בהמה ואין אחר יכול לטעון בקל כדכתיב וימירו את כבודם בתבנית שור ומוקי לה הסם ע"ש עד אחד לא טל פי בעלים דאי אינה עדים בני קטלה ניהו ואך כריית פליגי אתנת דבי ישמעאל דנפקא ליה בפרק אין מעמידין (ע"ז דף כג:) מכי משחתם כתם חוס כו' כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז וכן אינה בתמורה (דף כח:) דפליגי: **למה** נאמר טונח. הם אלא קאמר למה נאמר טונח דהכא בשבת דקאי אדרבה אינו אלא קאמר טונח בכובע: **וויש** בנוגח כו'. בחד מניהו סגי דכיון דלת מפרשי קראי בהדיא הוה מוקימנא ליה בדמי שויא שייך למימר שקולים הם ויבואו שניהם להני חומרות אין שקולים ולת משכחת שיקול אלא בדים מכילתין: **רובע** עשה בו חוגם כרצון. ות"ח רובע בחוגם היכי משכחת לה הא אין קישוי אלא לדעה וי"ל כגון שנתקשה למיט ונתקשתו והביאתו עליה: **לאו** לקרבן. והשתא ה"ק נוגח לת עשה בו חוגם כרצון כלומר השתא נמי שנכנס אין שייך להעמיד פסול לקרבן שהו אלא כרצון כעניין שים בו חיוב מיתה הלכך כשלא היה כתוב כלל אין שייך ללמוד לפילו שהו מרובע כיון דלא אפשר למילף כלל מנין בין בחוגם בין כרצון וות"ח אמאי ס"ד לקרבן קאמר דפי' דחוק הוא כדאוקמה בשמעתין ומה קשה ליה לי לקטלה קאמר דשייך לעשות קולא אי תומרא פירכא מקטלה לקרבן כמו שעשה ק"ו מכופר לקרבן וי"ל כיון דלא מפרש בהדיא לעניין מה עשה ולא עשה חוגם כרצון משמע דלעניין קרבן דחיירי ביה קרא קאמר דאי לעניין קטלה הוה ליה למימר לא חייב בו חוגם כרצון:

כאן

כאן

תורה אור

אם תם הוה מודינא ומפטרינא, ואפילו למ"ד *פלגא נזקו-ממונא, נימא ליה אי תם הוא הוה מעריקנא ליה לאגמא? אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה, אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק- נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מציגא לאשתעויי דינא בהדיה? משום דאי אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הוו שקלי ליה? נימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא, משום סוף סוף לאו מעלייה הוו משתלמי, הניחא היכא דאית ליה נכסי הכא הלית ליה/ נכסי- מאי איכא למימר? משום דאי כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר'

נתן דתניא *רבי נתן אומר *מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין ממנה ונותנים לוה? ת"ל °וגתן לאשר אשם לו" בראשו ובית שואל והחזירו לבעלים: בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום סיפא *רישות משנה רישא-רישות אינה משנה זו הוא יוחנן תברא מי ששנה זו לא שנה זו °רב אמר מדרישא=רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה סיפא היינו מעמא משום דאי לאו כל כמינך דמיועדת ליה לתוראי רב פפא אמר מדסיפא *רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו מעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: ישור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו']: איבעיא להו-מהו לגבי מוכח? רב אמר °כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתבי *מן הבהמה "להוציא את הרובע ואת הנרבע "מן הבקר" להוציא את הנעבד "מן הצאן" להוציא את המוקצה "מן הצאן" להוציא את הנוגח, אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע: מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע: רובע °עשה בו אונס כרצון, נוגח לא עשה בו אונס כרצון, נוגח משלם כופר, רובע אינו משלם את הכופר, לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיהת רובע עשה בו אונס ברצון נוגח לא עשה בו אונס ברצון למאי הלכתא לאו לקרבן? לא, לקטלא, הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן-נוגח לא עשה בו אונס ברצון לאו אונס דידיה כתיב ולאו רצון דידיה כתיב, אלא לאו לקטלא אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה"ד-אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא ומה לי קטלה ברבעה ואלא דרבעה ולא קטלה, הא אלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא

כמאן

למה נאמר נעבד דהכוונה פשיטא דקיל מכולהו דלמו בר קטלה הוא ובעי קרא יתירא: **ויש** בנוגח כו'. בחד מניהו סגי דכיון דלת מפרשי קראי בהדיא הוה מוקימנא ליה בדמי שויא שייך למימר שקולים הם ויבואו שניהם להני חומרות אין שקולים ולת משכחת שיקול אלא בדים מכילתין: **רובע** עשה בו חוגם כרצון. ות"ח רובע בחוגם היכי משכחת לה הא אין קישוי אלא לדעה וי"ל כגון שנתקשה למיט ונתקשתו והביאתו עליה: **לאו** לקרבן. והשתא ה"ק נוגח לת עשה בו חוגם כרצון כלומר השתא נמי שנכנס אין שייך להעמיד פסול לקרבן שהו אלא כרצון כעניין שים בו חיוב מיתה הלכך כשלא היה כתוב כלל אין שייך ללמוד לפילו שהו מרובע כיון דלא אפשר למילף כלל מנין בין בחוגם בין כרצון וות"ח אמאי ס"ד לקרבן קאמר דפי' דחוק הוא כדאוקמה בשמעתין ומה קשה ליה לי לקטלה קאמר דשייך לעשות קולא אי תומרא פירכא מקטלה לקרבן כמו שעשה ק"ו מכופר לקרבן וי"ל כיון דלא מפרש בהדיא לעניין מה עשה ולא עשה חוגם כרצון משמע דלעניין קרבן דחיירי ביה קרא קאמר דאי לעניין קטלה הוה ליה למימר לא חייב בו חוגם כרצון:

כאן

הוה מודינא ומפטרינא. דפלגא נזקו קנסא ומודה בקנס פטור: **ריצה לין רשום משנה.** בתיובתא מייתי לה לחמי קתני ריצה כשהועד בבית בעלים והזיק בבית שומל חייב בחומה בעיקה נזק שלם: **תברל.** קשיא להדדי ומי משנה זו לא שנה זו: **נאו כל כמינך כו'.** לת שלך היה ולת מזהיר בשמירתו: **ריצה נמי רשום משנה.** כלומר חד תנא הוא ולתנא דריצה ס"ל נמי הך דסיפא דרשות משנה וריצה משום הכי הוי בחזקתו שהיו כאן שיטי רשות שכל מקום שהולך שם בעליו עליו: **מהו לגבי מוכח.** שגבי טונח ברצון והמית לדם פטיעה לן דפסול כדלקמן: **מן הכשפה.** ממקלת בהמות ולת כולן: **נשוניו רובע ונרבע.** ע"פ עד לאחד לו ע"פ הבעלים שלת נפסל דפסול לגבי מוכח: **לת פנעבד.** שעשתו ע"ז והשתחוה לו: **פמוקלס.** סייחדו להקריב לע"ז: **פטונח.** שהמית לת הלדם ע"פ עד לאחד לו ע"פ בעלים ונפטר מן הסקילה: **לת נאמר רובע נאמר טונח.** הכי שיהן שוין בעבירה לענין סקילה במקום עדים: **רובע עשה בו חוגם כרצון.** דנרבע לחוגם הוא ונפסל כרובע דכתיב ולת הכהמה תהרוגו: **טונח לת עשה בו חוגם כרצון.** דכתיב "כי יגח" ולת לקמן מפרש: **נאו נקרבו.** דלענין קרבן מייתי: **לת נקטלת.** *ולכאי קאמר טונח לת עשה בו חוגם כרצון לענין שקילה במקום עדים שלכך לי לת מעלייה קרא לענין* קרבן לת נפקא לן מרובע, תפילו כי עבד כרצון לפסול להת קל הוא מרובע לענין קטלה: **נת עשה.** משמע לת עשה בו הכתוב חוגם כרצון, ומהיכא נפקא ליה דפשיטא ליה:

גליון הש"ם

גב' רבה אמר מדריש רשות. כעין זה בעירובין דף עז ע"ב [ובמות דף קב ע"ב]: דף קג ע"ב]: תוס' ד"ה ויש כו', ולת שייך למימר. עיין זבחים ד ע"ב תוס' ד"ה עקולים:

[לעיל עו.וב"ב]

[לעיל נג.]

[לעיל טו.]

[לעיל נט:]

[קידושין טו.]

פסחים לת. ניעין נז. כתובות יט. פב.

ג"ל וכי

* שואל מאחר שאמרתם קרא לענין קרבן האומר הרי עלי עבד כרבן בפסח - כריתות ד' נשנה - נסקל רק אחד בחצר - נשקל גם אחד ג"ה האומר

בכורות מב. תמורה כח. נדה מג. זבחים פה:]

לו א מיי' פ"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ו ועיין במ"מ סמב עשין נד טושע"ע מ"מ סי' פו סעיף ג:

לו ב מיי' פ"ד מהלכי נזקי ממון הלכה ט:

לח מיי' שם פ"י הלכה ח ועיין במ"מ ופ"ו הלכה ה:

לט ד מיי' פ"ד מהלכות חיסורי מזבח הלכה ג ומשנה ב:

מ ה ו ז מיי' שם הלכה ו ופ"ג הלכה ו ושמב שם:

מא מיי' פ"ד שם הלכה ה:

מבוא ג שיטות לישב את שנראה כסתירה בין הכריתא בדף א' לסיפא של הברייתא בדף ב' אודות נגיחת שור - לא

נגיחת שור טמרק באונס (שור שנגיח באונס לעני האומר הרא כשר בקרבן אז לא)

* בקטלת שור שמוקמינן טעמא דמילתא בדבק שנראה שאינו לפרש

נגיחת מבוא

טלפים (נראה אפי' ורבנו) לפרש האמור בטקטלת דקרבה אינו מטלים את הכופר

כמאן הניזק. לחיוב כפ"ל אין חייב בגרגל לדברי הכל דכתיב בשדה לחבר בפ' קמא (דף נ:): **נפלי מפלס כופר.** תע"פ שלא נחכוון להזיק דהא חוקי דרבעה ולא קטלה הא קטלה מפלס כופר: **מתני' וזה וזה חייבין מיפה.** דכתיב נמי כתיב שקל יסקל: **וכן וכן וכן.** בן קטן ותינוקת תורה אור קטנה חייב עליהן שלילה וכופר כגדולים: **גמ' שמדותו נפלפה כני מדם.** טרן תחייהן זה לחבר זה וכרמו מפניו ותמהו שפה לח ברמו היה הוכרן: **שפיכן ג' כני מדם.** לפיכך לח נפקל בפניה הרלפוניה וכפנגת עליה מפו כולם הלכך מפלס עליו כופר: **פוי מועד לפדם.** בתמיה: תפרפה לח קטילן ליה דנברת קטילת קטיל: **פוי מועד נפלפ.** בתמיה: **דקטל ופרק נגמא.** לחבר שהעידו בו ברה: **שהוזמו וזממין.** כפנגת ב' עיניות לחלוות והעידו בו ב' כיחות עדים בתו בחת והזימו ופטרוהו וכפנגת גייהי עליהן והעידו בו בחתה כה המזמת להזימן והזמה תוחתה הכה לחף על הזמות רלחלוות וכמלת השור מועד ומפלס כופר על הפליהים: **פניחא לי לייפודי פורח כפיכן.** ג' יחים דכתיבי בקרא: **שפיר.** הרי נגח פלם גייהי בג' יחים ותע"ג פלת נתקיימה העדלתו חלת "בכח בחת לח כיכפת לן: **פלא לי לייפודי נברת כפיכן.** פלמה יחים: **פחד לח פוס ידענא.** ב' גייהי הרלפוניה לילטריה שהזימון הטעוני: **גביה פוס קמי.** שהזימון העידו דגביה הוה קמי ולחה בגייהותיו: **רביעה פחד.** מפכחת לה דלת נפקל בפחים הרלפוניה כגון שהעדים המעידים עליו לין מכירין חת השור וכו' הוכר: **מפי פוס ליה.** לכעלים למיעבד ולחתי מחייבת ליה כופר: **נפחד פנגמר דינו.** להכי מפמע קרת מפכת שור לידי שלילה יפקל ושוב לח יוכל לח בפרו: **ליכיל דפקליה מפקל.** יוכל לפוכרו בהגלה וכדרבי חבהו וקי מבעית ליה לדפה חבריתי לחלי כופר ולחרי ולדות כלקמן: **כדרך שפרט לך בנביה.** שכתב לך בה לח תחכלו והולרך הכתוב לפרש לך בה היכר הגלה גבר חבר בפעריך וגו' פלמה לח תחכלו חיכול הגלה הוי משמע: **פ"ת.** דמפיק קרת לחיכול הגלה בלשון יכיכה: **היכא דנפיק לן מכילה ונפפ פלא פחכל.** תגב דמורי לן גמי חחכילה מפיק ליה בלשון יכילה: **פכל פכא דפקליה נפקא לן מפקול יפקל.** לי להגלה גרידתה חתה לכתוב לח יהבה: **לי גמי.** חפילו לדידך לכתוב לח יוכל וכו' לח: **פם בשרו נפפ לי.** חלת לח לחפמוטינן חע"ג דעבדיה כעין בשר שמוטה בהבשר חסור בחכילה ובהגלה הסמת חלטריך ליה לקרל לחפוקי בלשון יכילה: **לימא פ"ם.** דחסור חס שחטו היכא

[נעיל כו.]

נוסח אחר

הסרכים שיק יחכן מאד שהעתק מהכותב את הכבוד בספרו בעזה טרנס

(הסרכים שלא נדפס)

[נעיל נמת]

[נעיל כה.]

נעיל כד:

פסחים כב: קדושין נו:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' מה לי קטלה בקרקע מה: ** יש לדקדק [למאי הצרי] למ"ל יאכל אות הגאה ואכל אסור הגאה ואכל פיר נקי [למ"ל אסור אפילו את עורו]

פסחים כה: פ"ם קדושין נו: תוליו קיד:

דקטלה דמי. ות"ת ומה פשט הסור היה הרגה עלמה שהרי הביאתו עליה וי"ל כמו שפירש ר"ת שקפץ עליה הסור לרבעה ותלכשה בה יגרה ונתרלה ותפילו למ"ד בכתובות פ' נערה (דף נפ:) תחילתה בחומם וסופה ברלון דמותר הייט תחילת ביאה בחומם לחל הכל תחילת ביאה אי ברלון ותסורה לכ"ע והיה שהברגה: **דא** לין כוונתו להזיק. ותע"ג דכשכשה בחמתה מבעיית בפ' כיצד הרגל (נעיל דף יפ:) לפי שיש שם שיטוי קלם ודמי טפי לקרן לחל רביעה לחו שיטוי הוה ולח דמי לקרן וכזן גמורה היה שמזקת ע"י חכילה: **ברגל** שדרסה. לן הוה שייך למקפ הכל חלח לחגב דקטל רגל ספ"ב (דף כו.) נקטיה הכל: **לרבא** לח מפלס כופר. חליבל דלך ברייתל קלמר כדפי בספ"ב (דף פ.): **מאחר** דמפס קטלינן כו'. לח מלי לחוקמי כגון שכפלם גניחות רלחלוות - נהכוון להרוג שבהמה והרג לח הלדם שלכ"ע לין לו הוי מועד לחדם הוחיל ולח נהכוון לחדם וגם בהרג ג' פעמים על פני בעליו לח הי מועד כדלמרינן בפרק שני (דף כד.) לין הסור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעליו ובפני כ"ד: **בגון** שהזמדוהו לג' בני חדם. כולה סוגיל מוכחל דלח מיחייב בפלילי כ"ם כדפריטים בפ"ב (דף כד.*): **איני** יודע שהיל נביולה. ת"ת ולמ"ל לבן פקועה לרבן דרבי מחיר לחח בעי שהיטה (חוליו דף עד:) וכ"ת דלח חקרי סור הל נעניו פשר חמור מקרי שה כפ"ק דכתובות (דף יב:) ובפרק בהמה המקפה (חוליו דף עד:) ותפילו שחוטו מוכח ביומל (דף מפ: כ.) דמקרי פר ע"פ-כן פקועה וי"ל כלחו הכי פריך שפיר ולפי המסקנל ניחל דפקה לן מבפרו חע"ג דשהטיה ועבדיה כעין בשר: **והאי** לח יחכל להיכל דסקליה מסקל דלמור בהגלה. ובעל הסור נקי להגלת עורו וכי חימל לשהוט מלח יחכל לה לם כן לח הוה מוקמינן נקי חלח להגלת בשר דוקל:

כדרבי חבהו. לרווחל דמלחת נקט דבלחו רבי חבהו לח הוה מצי למימר חלח להגלה דלחכילה לח נריך:

כל מקום שנאמר לח יחכל · ולפ תחמר ממן בפפה הגלחתו יהיה בכרת דכתיב כי כל חוכל ממן ונכרתה וכ"ת הכי נמי ת"כ בפרק כל שעה (פסחים דף כנ:) דבעי מלי חיכל בין מזקיק לרבי חבהו הוה ליה למימר דהל חיכל ביניייהו וי"ל דלח יחכל לח לח תחכל יכיכן מלח תחכלו חבל כי כל חוכל מלח תחכלו לח יכיכן:

היכל

כמאן כמ"ל רבא אמר לעולם דרבעה וקטלה ודקא קשיא לך מה לי קטלה (ה) בקרנים מה לי קטלה ברביעה קשה כוונתו להזיק האי כוונתו להנאת עצמו הוא, במאי פליגי *ברגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק. לאביי משלם כופר לרבא לא משלם כופר תניא כוותיה דרב שור האיצטדין אינו חייב מיתה וכשר לנבי מזבח מפני שהוא במעושה: **מתני'** שור שנגח את האדם ומת: מועד משלם כופר וחם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיתה וכן בבן וכן בבת/נגח עבד או אמה נותן שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא דינר אחד: **גמ'** וכי מאחר דמחם קטלינן ליה, מועד היכי משכחת לה? אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שאמדוהו לשלשה בני אדם. רב אשי אמר אומדנא לאו כלום הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שסיכן לשלשה בני אדם. רב זביד אמר כגון שהרג שלשה בהמות ומועד לבהמה הוי מועד לאדם? אלא אמר רב שימי כגון שהרג שלשה עובדי כוכבים, ומועד לעובדי כוכבים הוי מועד לישראל? אלא אמר רב שב"ל כגון שהרג שלשה בני אדם טרפד, ומועד לטרפה הוי מועד לשלם? אלא אמר רב פפא דקטל ועדק לאגמא דקטל ועדק לאגמא רב אחא בריה דרב איקא אמר כגון שהוזמו וזממין, הניחא אי *לייעודי תורא בעינן שפיר, אלא אי לייעודי גברא בעינן מימר אמר ליה: לאהדורי ידענא כגון דאמרי בל אימת דקטיל תוריה, גביה הוה קאי, ורבינא אמר במבירין את בעל השור ואין מבירין את השור, מאי הילל למעבד? משום דאמרי ליה "תורא נגחנא אית לך בבקרך" איבעי לך נטורי כולי בקרך": וזה וזה חייבין מיתה כו': *ת"ר במשמע שנאמר מקל יסקל השור" איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו" למגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה, אין לי אלא באכילה, בהנאה מנין ת"ל ובעל השור נקי מאי משמע? שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו "יצא איש פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום, ומאי? לא יאכל את בשרו" להיכא דשחטו אחר שנגמר דינו שאסור באכילה, אימא דהיכא דשחטו לאחר שנגמר דינו שרי באכילה והאי "לא יאכל את בשרו" להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה הוא כדר' אבהו דאמר רבי אבהו אמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר "לא יאכל, לא תאכל, לא תאכלו" אחר איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה: לגר *בנתינה, ולעובד כוכבים במכירה: אמרי הני מילי היכא דנפיק ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מקרא מלא יאכל, אבל הכא דאיסור אכילה מסקל יסקל נפקא אי סלקא דעתך האי "לא יאכל את בשרו" = איסור הנאה הוא, נכתוב רחמנא "לא יהנה" אי נמי לא יאכל, את איסור בשרו" למה לי-דאף על גב דעבדיה כעין בשר דשחטיה, אסור, מתקיף לה מר זוטרא אימא הני מילי היכא

היכא דבדרך צור כו'. תע"ג דשחיטה בצור כשירה מכל מקום כיון דהך שחיטה בקילה לסכרה תורה ומשני תנו סכין כתיב בהדיה ולא תחית צור אלא מריבויא כך הוא עיקר שחיטה בצור לפילו לשחוט לכתחילה כמו בסכין ולפיכך אין לחלק כלל בין צור לסכין ובדין הוא לליכבי לאתויי בריימתא דכל שוחטין בין בצור בין בקרומים כו' (חולין דף סו:) דמשמע לכתחילה אלא דניחא ליה להכיא המשנה ומ"מ סמיך אבריימתא דסריא לפילו לכתחילה ובהאיש מקדש (קדושין דף נו:) מייתי הבריימתא להך מילתא גופה: **נפקא** להו מאת בשרו. מסתם דרבי יוסי הגלילי דריש לתין דחיהו דריש לקמן נקי מדמי ולדות ופשיטא דבפרק המקנה (חולין דף נו: ושם*) גבי הא דתנן רבי יוסי הגלילי אומר בטומאה טמא בטהורה טהור דדרים מהלכי כפים בחיה טמאתי לך ופריך קלוטה בטעי קלוטה ליטמא דמהלכי ד' [במהלכי ד' היא ומפי קשה הא קתני בטומאה טמא והתי בטומאה הוא דרבי יוסי הגלילי וכיון דדרים לתין ע"כ כ"ש ס"ל דאוכל גמל במעי פרה כדמוכח בפ"ק דכזורות (ד' ה:) דמלן דשרי לא דריש לתין וי"ל דכחולין פריך מקלוט שרלטן ורזו דומה לשמו דמודה ר"ש דשרי כדמוכח פרק קמא דכזורות (שם) ס"ל רוצה לייבש דברי רבי יוסי הגלילי דכחולין לפילו לרבנן דכזורות*: **ביון** שהגיע לתת ה' תלריך תירלה פירש. תע"ג דבפ"ק דקדושין (ד' ה:) דריש נאמר לים לתו ולחניו תירלה וגאמר לת ה' תלריך תירלה השוה הכתוב מורת לת ותם למורת שמים לת הוה ניחא ליה למדרשים לאוקמי לשמה יתירה: **לרבות** ת"ת. ות"ת מפי סיכה תקום נמה לי תיפוק ליה מהכא? וי"ל דהכא שרטו מוכהך דתנן (אבות פ"ד משנה י"ב) תורת רבך כתורת שמים או ברך תופלג דהוי כעין רבו: **נקי** מהלי נקי מדמי ולדות כרבי יוסי הגלילי משום קושיא דהכשים ומדמי עבד היינו משום דדרים לת ד"ת דתם משלם דמי עבד מן הטעלייה כדלקמן ליה לרבי אליעזר ות"ת ולימת נקי מדמי עבד ממש מקרא* דכמקום שלת משלם קנס משלם דמים כדמשמע לקמן הלכך תצטריך למפטר תם וי"ל כין דבתם ליכת קנס בכווגה שלת בכווגה נמי פשיטא שלת משלם דמים ת"ל אין סכרת להעמיד פשור דנקי שלת תחווגת דכתיב בפרשה בהדיה כגון כופר וקנס ודמי ולדות ולפי הטעמים הללו ת"ש נמי לרבי עקיבא דדרים לקמן נקי מדמי עבד כלומר משלמים של עבד ושל בעל למנקט נקי מחלי כופר משום דלפילו מועד נמי פשור שלת בכווגה ושל בעל לשוקמי נקי מדמי בן תורין דמועד ליכת דמים שלת בכווגה כדמוכח לקמן שלת היינו טעמת כדפריכים לת משום דמים לת כתיבי לו משום דכין שכופר בתם לת תצטריך למעט הדמים ות"ת והת לקמן ילפינן תם בכווגה משור שלת בכווגה תע"ג דליכת כופר בתם ות"ל דשת דמי דבתם לת שייך כופר כלל הלכך משום כופר לת שבקינן דמים לבל שור דשייך ביה כופר ולפ"ה ליכת כופר בתם תין סברת לחייבו דמים שלת בכווגה וט"ל טעם אחר לר"ת דמסתבר ליה לשוקמי בכופר מבכל דבר דהכי משמע ליה פשיטה דקרת מדכתיב בתריה ושם שור נגח הוא שילם כופר ות"ת לרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר ושקמי נקי מדמי ולדות שפי הוה ליה למימר נקי מחלי כופר משטעמת דפריכים וי"ל דתין דומה לו סברת לפוטרו מחלי כופר מאחר שחייבו הכתוב ת"ש: **הביאהו** לבית דין וישלם לך. ות"ת והת לרבי יהודה מועד משלם כופר שלם תע"פ שהשור נסקל דכתיב והשור יסקל וכתיב שם כופר יושת עליו ת"ש משלם מן הטעלייה תע"ג דלטעין ניזקין משלם מגופו דלד תמות במקומו עומדת וי"ל דשחלי מועד דגלי ביה קרת ושמת מלד מועדת מחייבו הכתוב כופר שלם תבל שם דלת כתיב בהדיה לת מלי למילף תלת מניזקין וניזקין גופייהו מגופו: **על** פי עד לחד או על פי בעלים. ברים פרק התערובת (זבחים ד' עת. ושם*) ובריש פרק כל התסורים (תמורה ד' כת. ושם) פי' הקונטרס דשור תין נהרג על פי בעלים לו נוגח ולת רובצ משום דמודה בקנס הוא ותימה לר"י היכן מלינו דהריגת שור הוא קנס ובפ"ק דסנהדרין (ד' י.) נמי דקתמר פלוני רבע שורי הוא ותחר מלטרפין להורגו משום דתין לדם קרוב לתל ממונו ומה בכך מ"מ יפטר מטעם דמודה בקנס וברתה דהיינו טעמת דלת מחייב על פי הבעלים תפילו יהיו ג' כנגן של שני שוחפין ומעידין עליו משום דתדם קרוב לתל ממונו דהת דתמרינן בסנהדרין דתין לדם קרוב תל ממונו ה"מ כשבתין להעיד ג"כ על תביריו דמתוך שנתמן על תביריו נתמן גם על שוריו כדמוכח בוגית התם תבל תמר שורי גרבצ לת מבעיא לן דפשיטא דקרוב תל ממונו הוא כיון דלת בת להעיד על תביריו: **מודה** בקנס הוא. דקיימא לן פלגה נזקא בקנסא ורתה דהוה מצי למפרך תעד תחד דתין שברת לומר דלת יחשוב מרשיע עלמו כשמודה ותין רולה ליפטר ותם על גב דעל ידי הבד בת עליו חיוב זה תלת הפשוט יותר נקט:

היכא דבדרך צור. דהיינו כעין סקילה (בת) בתבנים: **תמו מכין כמיבת נמוריימא**. משמה שחיטתו חמיבת להמיר יותר משחיטת צור: **ופשמת דנפקא ליה תקילה ובנמה מנא ילמל**. כרבי תבהו להיכת דשחטיה וכ"ם להיכת דסקילה, בעל השור נקי" למה לי: "**תם**" תורה אור **לג דרים**. כדתניא דפרים מהן

נ א מיי' פ"ל מהלכות שחיטה הלכה יד סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ו סעיף ח:

נא ב מיי' פ"ד מהלכות מחלכות אסורות הלכה כב ופ"ל מהלכות מזכת הלכה ח ג:

נב ג מיי' פ"ט מהלכות נזקי ממון הלכה ב והלכה יג:

היכא דבדרך צור ושחט בו דעבדיה כעין סקילה אבל היכא דשחטיה בסכין לא? אמרי אמו סכין בתיבא-בואורייתא והתנן *השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה והשתא דנפקא ליה "איסור" אכילה ואיסור הנאה מלא* יאכל את בשרו, בעל השור נקי" למה לי: להנאת עורו דסלקא דעתך אמינא בשרו הוא דאסור-בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה קמשמע לן "בעל השור נקי", ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי "בעל השור נקי" לדרשה אחרינא [כדבעינן למימר קמן] הנאת עורו מנא להו? נפקא להו מ"את בשרו"-את המפל לבשרו מאי ניהו עורו, והאי תנא "את" לא דריש כדתניא* "ושמעון העמסוני ואמרי להה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע "לאת ה' אלהיך תירא" פירש, אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתין שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם "כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה" עד שבא ר' עקיבא ולימד "את ה' אלהיך תירא"-לרבות תלמידי חכמים: **ת"ח** "ובעל השור נקי": רבי אליעזר אומר "נקי מחצי כופר אמר לו ר' עקיבא והלא הוא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך, אמר לו רבי אליעזר כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה, אין דיני אלא בשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים על פי בעלים' מודה בקנס הוא? זקבר* "כופרא-כפרה תניא אידך "אמר לך רבי אליעזר-עקיבא כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה, אין דיני אלא במחבוט להדוג את הבהמה והרג את האדם, למצרי והרג ישראל, לנפלים והרג בן קיימא" יתי אמר ליה ברישא? רב בהנא משמיה דרב אמר "מחבוט" אמר ליה ברישא רב מביומי משמיה דרבא אמר "המית" אמר ליה ברישא, רב כהנא משמיה דרבא אמר "מחבוט" אמר ליה ברישא משמל לציידי ששולה דגים מן הים

משבח

הגלילי משום קושיא דתכשים ומדמי עבד היינו משום דדרים לת ד"ת דתם משלם של עבד לת קתמר לקמן נקי מדמי עבד ממש מקרא* דכמקום שלת משלם קנס משלם דמים כדמשמע לקמן הלכך תצטריך למפטר תם וי"ל כין דבתם ליכת קנס בכווגה שלת בכווגה נמי פשיטא שלת משלם דמים ת"ל אין סכרת להעמיד פשור דנקי שלת תחווגת דכתיב בפרשה בהדיה כגון כופר וקנס ודמי ולדות ולפי הטעמים הללו ת"ש נמי לרבי עקיבא דדרים לקמן נקי מדמי עבד כלומר משלמים של עבד ושל בעל למנקט נקי מחלי כופר משום דלפילו מועד נמי פשור שלת בכווגה ושל בעל לשוקמי נקי מדמי בן תורין דמועד ליכת דמים שלת בכווגה כדמוכח לקמן שלת היינו טעמת כדפריכים לת משום דמים לת כתיבי לו משום דכין שכופר בתם לת תצטריך למעט הדמים ות"ת והת לקמן ילפינן תם בכווגה משור שלת בכווגה תע"ג דליכת כופר בתם ות"ל דשת דמי דבתם לת שייך כופר כלל הלכך משום כופר לת שבקינן דמים לבל שור דשייך ביה כופר ולפ"ה ליכת כופר בתם תין סברת לחייבו דמים שלת בכווגה וט"ל טעם אחר לר"ת דמסתבר ליה לשוקמי בכופר מבכל דבר דהכי משמע ליה פשיטה דקרת מדכתיב בתריה ושם שור נגח הוא שילם כופר ות"ת לרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר ושקמי נקי מד

מסורת השי"ם

משכח רברבי שקיל, זוטרי שקיל, רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משלך לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל, משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי

תניא אידך בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי ממדמי ולדות אמר לו ר"ע הרי הוא אומר כי ינצו אנשים (וננפו אשה) אנשים ולא שוורים שפיר קאמר ר"ע אמר רב עולא

בריה דרב אידי איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אמר רבא יציבא בארעא דגיורא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הבי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר מדמי ולדות אבל לא תרוויהו אנשים אין אסון באישה יענש יש אסון באישה לא יענש ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענש הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בבוונה תליא מילתא אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"ג שיש אסון באשה יענש כי נתכוונו לאשה עצמה לא יענש ולא שוורים דאפילו נתכוונו לאשה עצמה יעגש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואיתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידך בעל השור נקי ר"ע אומר נקי ממדמי עבד

ונימא

משכח רברבי שקיל, זוטרי שקיל, רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משלך לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל, משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי

תניא אידך בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי ממדמי ולדות אמר לו ר"ע הרי הוא אומר כי ינצו אנשים (וננפו אשה) אנשים ולא שוורים שפיר קאמר ר"ע אמר רב עולא

בריה דרב אידי איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אמר רבא יציבא בארעא דגיורא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הבי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר מדמי ולדות אבל לא תרוויהו אנשים אין אסון באישה יענש יש אסון באישה לא יענש ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענש הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בבוונה תליא מילתא אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"ג שיש אסון באשה יענש כי נתכוונו לאשה עצמה לא יענש ולא שוורים דאפילו נתכוונו לאשה עצמה יעגש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואיתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידך בעל השור נקי ר"ע אומר נקי ממדמי עבד

ונימא

משכח רברבי שקיל, זוטרי שקיל, רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משלך לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל, משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי

תניא אידך בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי ממדמי ולדות אמר לו ר"ע הרי הוא אומר כי ינצו אנשים (וננפו אשה) אנשים ולא שוורים שפיר קאמר ר"ע אמר רב עולא

בריה דרב אידי איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אמר רבא יציבא בארעא דגיורא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטרין ס"ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין קסבר תם פטור ומועד חייב כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הבי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר מדמי ולדות אבל לא תרוויהו אנשים אין אסון באישה יענש יש אסון באישה לא יענש ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענש הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בבוונה תליא מילתא אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתכוונו זה לזה אע"ג שיש אסון באשה יענש כי נתכוונו לאשה עצמה לא יענש ולא שוורים דאפילו נתכוונו לאשה עצמה יעגש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואיתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידך בעל השור נקי ר"ע אומר נקי ממדמי עבד

ונימא

משכח רברבי שקיל זוטרי שקיל. בריטא שקיל להו וכי הדר מזכח זוטרי שקיל, הכא גמי תע"ג דרליה גדולה למר ליה בריטא, כי הדר מזכח רליה זוטרי אמרה ליה: **מזכח זוטרי.** בריטא שקיל להו סכר למזח לא מזכח לחריני וכי הדר מזכח רברבי ולית ליה מגח קולי הלי דליחזקיהו לכולהו, שדי זוטרי ושקיל תורה אור רברבי. ה"ג 'המית' למר ליה בריטא דלחכמי לא הוה ידע ליה מילתא דעדיפא מיניה, כי הדר מזכח בך, הדר ביה מקמייתא: **מדמי ולדות.** נגח לח כחמה וילאו ילדיה: **כי ינצו אנשים.** ונגפו לחמה הרה" ולא שוורים: **אף שוורים.** לפטור להו קרא מועדים הוא לפטור לכל חמין לייחויי: **כתב רחמנא ובעל השור נקי.** למימר דלא לכשיגן לחכמים ולא שוורים הדומין לחכמים לחא תם פטור ומועד חייב: **גבי בושת נמי.** דקיימא לן (נקמן דף פז:) שור שכיים פטור ופקלא לן מכי יגנו לחכמים יחדו לחים וחחיו וקרבה לחמה וגו' וקלוחה לח כפה ממון דהייגו בושת דימת הכי כו': **וכ"ש ס"ג.** דלרבי יוסי הגלילי מלמה מועד ממון בושת: **אלא מבי ורבא דאמרי תרוייהו.** להכי לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד ממון בושת ולא מועד לגופיה ולא לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד לגופיה ולא ממון בושת: **בבוונה תליא מילתא.** פ"ה דסיל כר' יוסי הגלילי דלמר בחלה כן הכתוב (סנהדרין דף עט.) ונכתוב להרוג חת זה והרג חת זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב בדמי ולדות דליה ליה דחגת דבי חזקיה וקלה לר"י וכי היה חמה רב חדא בר חבבה על חביי ורבא חם סכורין כרבן ועוד דלריכה למימר דרב חגי דרומחה פליגי חגת דבי חזקיה וה"ל למפרך הכח כדפריך רבח עליה דרב דימי פרק חלו נערות (כחובות דף נה: ושם*) ומי חיכא מחן דליח ליה דחגת דבי חזקיה ורלה לר"י דרבא וחביי לח היו פוטרין שוורים מדמי ולדות ומיהו חיכא דלא נחכוונו לחמה דומיא דחכמים דמחתיו בהו קרא לכל נחכוונו לחמה עלמה חייב מדלא קחמר חכמים חין חמון יענש הח ים חמון לח יענש בין נחכוונו זה לזה בין לח נחכוונו זה לזה חלח לחמה עלמה ולח שוורים דכין הכי ובין הכי יענש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור והוה מסמע שפיר דפטור בכל ענין חלח ודלי בנחכוונו לחמה עלמה חייבין לחביי ורבח ולח"ג דבחכמים פטרי כמחכוונים לחמה היינו משום דסייך בהו קס ליה בדרבה מיניה לבל בשור לח סייך ופריך רב חדא בר חבבה והח ע"כ בכוונה חלית מלחת לרבי דדרים בהנסרפין (סנהדרין דף עט: ושם) ונחמה נפש חמת נפש ממון ולית ליה לן חלקת בין מחכוין לחמין דמי לנסרא ומובר רב חדא דהוה הדין לענין דמי ולדות דכיון דגלי קרא שים לחלק בין מחכוין לחמין מחכוין לענין דמי לנסרא לח גלמוד טוד שום פטור ממון כחמין מחכוין מכח הקישא ולח"ג דחית ליה הקישא לענין שחר דברים ול"ל לדידיה לחכמים לפילו ים חמון בחמה יענשו ולדידיה ים לנו לפטור בשוורים לפילו בנחכוונו לחמה שלי לחפטר לרבי לדרום חלח כמו שדורש לחחרי כן ומדרבי כשמע לכולהו חנחי חלח מלינו מחלוקת זה ביניהם ולחביי ורבח סבירי להו דדוקא למחי דגלי קרא לבל בשחר ממון לח גלי וכן מוכח בספרה (נקמן דף מח.) לחביי ורבח סבירי להו שהוח חייב בשוורים כשנחכוון לחמה עלמה חחנן שור שהיה מחכוין לחכירו והכה חמה ויצחו ילדיה פטור מדמי ולדות ודייקינן בגמרל טעמל דנחכוון לחכירו לבל נחכוון לחמה מלמ נימל חהוי חיובחל דרב בר חבבה מסמע דלרבח ומסיקינן דהמובל (נקמן דף פז.) דפטור שור מדמי ולדות דוקא כשלח נחכוון לחמה דומיל דחכמים דקרא: ונימא

הא מם מימייב. לח בעי למימר מם שמחויב ממה שהמועד פטור דלחבו מסוס לחייעד יהיה פטור יותר ללח ה"ק דמועד יהיה פטור בלח לחייבו בהעדלה יותר מחם והח דקחמר יליבח בחרעח מסוס לד חמות הקל שלין מבלם ללח מגופו מייב לד מועדת לח כ"ש: **כתב** רחמנח בעל השור נקי דפטור. ותעטריך למיכתב לחכים דלח לח כחב ללח בעל השור נקי הוה מוקמינן נקי מחני כופר והוה מחייבינן בין חם בין מועד בדמי ולדות בבל הסחם דכחיב לחכים למעוטי מועד לית לן לחוקמי פטור דנקי לחם דלח להוי יליבח בחרעח וכו': **כתב** רחמנח בעל השור נקי חם פטור ומועד חייב. ונקי מדמי ולדות דקחני לחו לפוטרו מדמי ולדות חעטריך ללח כלומר דוקח חם פטור מדמי ולדות ולח לח כחב לחכים כלל הוי פטרינן נמי במועד ללח מחייב הכחוב כמועד ללח במקום שחייב בחם כדפירמתי לעיל (לח.) ולהכי כחב לחכים דליתי נקי לגלויי עליה ללח מבחני לחכים וללח שוורים ללח בחם והח דחניח בהמוכל (נקמן דף פז:) שור לין מבלם ללח נזק ופטור מדמי ולדות ומבמע דליתי במועד דמבלם ב"ם ועוד דומיל דלחבם מפילו הכי פטור מדמי ולדות

נבי בושת נמי נימל הכי לחכים יגנו לחכים יחדו לחים וחחיו דמחים כעמיתו לח נפקל ללח לנר לחודיה וריפוי ובבת נפקל מהזה כדלמרינן בהמניח (לעיל דף נ:) ולפילו לר"ע דמחים בעמיתו נפקי כולהו מודה הוה דבושת לח נפיק מיניה ללח לנר וריפוי ובבת שבנילין להיות ע"י מבלה דומיל דנחיבם מום בבל בושת דבגיל לחיות רוב פעמים בלח מבלה לח נפיק מחים ללח מחכים (ג) ות"ק וריפוי ובבת בין לר"ע ובין לרבנן לילף מחכים דכחיב נבי ריפוי ובבת וכי ילריכון לחכים ויל דקים ליה לגמרל ההוח לחכים דחמתי בהו קרא לבל נחכוון לחבם עלמה חייב מדלח קחמר לחכים דלרבבה מחריכן ומהני טעמל נמי ה"ם ללח פריך נבי ריפוי ובבת נמי נימל הכי לבל הבוח דבושת קים ליו למטעוטי שוורים לחח והח ללח פריך נבי כיחב לחכים ולח שוורים ולח פריך מבלם ללח מפני שהוח מועד לעולם ולח מפני שהוח מועד לעולם ללח מפני שהוח מועד לעולם

ונימא דבושת נפקל מחכים:

מסורת השי"ם

משכח רברבי. בריטא שקיל להו וכי הדר מזכח זוטרי שקיל, הכא גמי תע"ג דרליה גדולה למר ליה בריטא, כי הדר מזכח רליה זוטרי אמרה ליה: **מזכח זוטרי.** בריטא שקיל להו סכר למזח לא מזכח לחריני וכי הדר מזכח רברבי ולית ליה מגח קולי הלי דליחזקיהו לכולהו, שדי זוטרי ושקיל תורה אור רברבי. ה"ג 'המית' למר ליה בריטא דלחכמי לא הוה ידע ליה מילתא דעדיפא מיניה, כי הדר מזכח בך, הדר ביה מקמייתא: **מדמי ולדות.** נגח לח כחמה וילאו ילדיה: **כי ינצו אנשים.** ונגפו לחמה הרה" ולא שוורים: **אף שוורים.** לפטור להו קרא מועדים הוא לפטור לכל חמין לייחויי: **כתב רחמנא ובעל השור נקי.** למימר דלא לכשיגן לחכמים ולא שוורים הדומין לחכמים לחא תם פטור ומועד חייב: **גבי בושת נמי.** דקיימא לן (נקמן דף פז:) שור שכיים פטור ופקלא לן מכי יגנו לחכמים יחדו לחים וחחיו וקרבה לחמה וגו' וקלוחה לח כפה ממון דהייגו בושת דימת הכי כו': **וכ"ש ס"ג.** דלרבי יוסי הגלילי מלמה מועד ממון בושת: **אלא מבי ורבא דאמרי תרוייהו.** להכי לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד ממון בושת ולא מועד לגופיה ולא לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד לגופיה ולא ממון בושת: **בבוונה תליא מילתא.** פ"ה דסיל כר' יוסי הגלילי דלמר בחלה כן הכתוב (סנהדרין דף עט.) ונכתוב להרוג חת זה והרג חת זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב בדמי ולדות דליה ליה דחגת דבי חזקיה וקלה לר"י וכי היה חמה רב חדא בר חבבה על חביי ורבח חם סכורין כרבן ועוד דלריכה למימר דרב חגי דרומחה פליגי חגת דבי חזקיה וה"ל למפרך הכח כדפריך רבח עליה דרב דימי פרק חלו נערות (כחובות דף נה: ושם*) ומי חיכא מחן דליח ליה דחגת דבי חזקיה ורלה לר"י דרבח וחביי לח היו פוטרין שוורים מדמי ולדות ומיהו חיכא דלא נחכוונו לחמה דומיא דחכמים דמחתיו בהו קרא לכל נחכוון לחבם עלמה חייב מדלח קחמר חכמים דלרבבה מחריכן ומהני טעמל נמי ה"ם ללח פריך נבי ריפוי ובבת נמי נימל הכי לבל הבוח דבושת קים ליו למטעוטי שוורים לחח והח ללח פריך נבי כיחב לחכמים ולח שוורים ולח פריך מבלם ללח מפני שהוח מועד לעולם ולח מפני שהוח מועד לעולם ללח מפני שהוח מועד לעולם

ונימא דבושת נפקל מחכים:

מסורת השי"ם

משכח רברבי. בריטא שקיל להו וכי הדר מזכח זוטרי שקיל, הכא גמי תע"ג דרליה גדולה למר ליה בריטא, כי הדר מזכח רליה זוטרי אמרה ליה: **מזכח זוטרי.** בריטא שקיל להו סכר למזח לא מזכח לחריני וכי הדר מזכח רברבי ולית ליה מגח קולי הלי דליחזקיהו לכולהו, שדי זוטרי ושקיל תורה אור רברבי. ה"ג 'המית' למר ליה בריטא דלחכמי לא הוה ידע ליה מילתא דעדיפא מיניה, כי הדר מזכח בך, הדר ביה מקמייתא: **מדמי ולדות.** נגח לח כחמה וילאו ילדיה: **כי ינצו אנשים.** ונגפו לחמה הרה" ולא שוורים: **אף שוורים.** לפטור להו קרא מועדים הוא לפטור לכל חמין לייחויי: **כתב רחמנא ובעל השור נקי.** למימר דלא לכשיגן לחכמים ולא שוורים הדומין לחכמים לחא תם פטור ומועד חייב: **גבי בושת נמי.** דקיימא לן (נקמן דף פז:) שור שכיים פטור ופקלא לן מכי יגנו לחכמים יחדו לחים וחחיו וקרבה לחמה וגו' וקלוחה לח כפה ממון דהייגו בושת דימת הכי כו': **וכ"ש ס"ג.** דלרבי יוסי הגלילי מלמה מועד ממון בושת: **אלא מבי ורבא דאמרי תרוייהו.** להכי לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד ממון בושת ולא מועד לגופיה ולא לחלרין דלא מדמי ולדות דקסבר מ"ל מועד לגופיה ולא ממון בושת: **בבוונה תליא מילתא.** פ"ה דסיל כר' יוסי הגלילי דלמר בחלה כן הכתוב (סנהדרין דף עט.) ונכתוב להרוג חת זה והרג חת זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב בדמי ולדות דליה ליה דחגת דבי חזקיה וקלה לר"י וכי היה חמה רב חדא בר חבבה על חביי ורבח חם סכורין כרבן ועוד דלריכה למימר דרב חגי דרומחה פליגי חגת דבי חזקיה וה"ל למפרך הכח כדפריך רבח עליה דרב דימי פרק חלו נערות (כחובות דף נה: ושם*) ומי חיכא מחן דליח ליה דחגת דבי חזקיה ורלה לר"י דרבח וחביי לח היו פוטרין שוורים מדמי ולדות ומיהו חיכא דלא נחכוונו לחמה דומיא דחכמים דמחתיו בהו קרא לכל נחכוון לחבם עלמה חייב מדלח קחמר חכמים דלרבבה מחריכן ומהני טעמל נמי ה"ם ללח פריך נבי ריפוי ובבת נמי נימל הכי לבל הבוח דבושת קים ליו למטעוטי שוורים לחח והח ללח פריך נבי כיחב לחכמים ולח שוורים ולח פריך מבלם ללח מפני שהוח מועד לעולם ולח מפני שהוח מועד לעולם ללח מפני שהוח מועד לעולם

ונימא דבושת נפקל מחכים:

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פי"ו מהל' נזקי ממון הלכה ה ו סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכג סעיף ג ושעיף ד:

נד ג ה מיי' ס"ד מהלכות מוכל ומזיק הלכה ה ו סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכג סעיף ג ושעיף ד:

[ד"ה ומי]

[עיתוי ט. יומא מז.]

הגהות הב"ח

(ג) תום' ד"ה נבי וכו' לח נסיק מלתח דלח מחכים . ג"כ ס"ל ונ"ל דהמנים נבי' מי מכוון כ"ל ול"ג נמר ובובח דבושת נפקל מחכים:

---

* הקשה שמעאל"ח הוא ביבוש מ"ב"ק. את קונח מ"ל הסוקל"ח רואים את נבל"ף הקנ"אפ נליון השי"ם תום' ד"ה כתב וכו' כדפי' לעיל דף לח ע"ל תום' ד"ה דח"כ:

ביליך על הקושי המעלים מהלכה הלעיל את נבל"ף הקנ"אפ - וכן הפ' ראש הקנ"א במספר ה'

מאנה

ה - ו

ע' נסיונות להסיק דאת נמי ע"פ ליישי הקו"ל. ביניים ר"ת פשוט נקי"

ונימא רבי עקיבא לנפשיה . ולא בעי למימר שלא היה יודע לותם תירוצים וכשחמר לו רבי לועזר קבלם דפקוח לו לגמרא דמסתמא היה יודע ומה שלא היה תופס משום דלית ליה דרבה דחי חין הסור בספקלה חין הבעלים מצלמים כופר ות"ח ולמה לח כופר לח דרים ולח עבד דרים וי"ל כיון דלח דרים לח כופר כ"ש דלח דרים לח עבד כדמוכח לקמן : **אלא** חמר רב חסי כו' . וח"ת ומה דוחקו לפרק נימח דגם כ"ע היה יודע וסובר לותו תירוץ שהביח לו ר"ח וסבר למלח לית ליה טעמח חחריכח כדחמר לעיל לקדש וחחטו וי"ל דגבי טעם דקדש וחחטו שייך לומר הכי שחיטה טעם טוב כדפריכית לעיל חבל לחטעם דהמיח על פי עד חחד וגבי טעמח דנסכחין לח שייך למימר דלמח לית ליה טעמח חחריכח דטעמים חסוכין הן וליכח למפרך עליהו מידי : **ועבד** יפה סלע טעון ל' . חע"ג דשוה ק' חין טעון חלח סלע סלעים מ"מ כיון שטעון קבבה של סלעים חע"פ שחין שוה חלח סלע חו יותר שלטולם הקבבה עומדת ח"ל גם כשהסור חין שוה כלום קיימת : **מה** כשחייב בן מוריו חלקח בין חם למועד . כריימח זו מוכחת דר"ש לח קבל חסוכה דר"ח דהח לח דרים ר"ע נקי מהני כופר ולפיכך פטור כחן בחם והיינו משום דכי לח מיחייב סקילה פטיעת דפטור מכופר : **נקי** מדמי עבד . פירוש מסלעים של עבד ויש מפרשים דלפיכך דמיס לח מסלע וכ"ם קשם : **והוה** ליה רלוי . חף על גב דבים נוחלין (ב"ב דף קיו.) דרים בחין הבעל טוטל ברלוי כשמוחזק מקרע לחריכח מהכח לח נפקח דהוה לחריכח דשלחי כופר לטולם הוי רלוי ולח חתי מיניס שחר רלוי וכופר נמי לח נפיק מהכח דהכח בירושה שנפלה לחחר מיחת הבעל חין הבעל טוטל ברלוי חלל כופר דמחיים נעשה החבלה שהכופר בח על ידה הוה לחריכח דטוטל" : **נותן** נזק ונעבד לחבה . נקט נזק ונעבד לפי שרגילות הוח שמטעברת יותר וגם נפחתין דמיה כשמפלת ע"י הכחה מבשוילדת בזמנה חבל ריפוי ובבח חורכח דמילחח הוח שחין לריכה ריפוי וגם חינה מבבלחת יותר ממלחכה משחר יולדת וכזה היה סופה כשחלד ות"ח ובוסח מ"ח לח חשיב זה וביים זה פטור לר"ח בהמוכל (נקמן דף פו.) ומיירי דנחחכון להכות חבירו והכה החבה כשפטיה דקרח :

היתה שפחה וגשחחררה חו גיורת זכה. פ"ה כחטברה מן הגר ומן המשוחרר וכן משמע בהפרה (נקמן דף מט.) דקחמר לח חם לחח שחבל בה בחיי הגר וחין לומר כריב"ח שנחטברה בעודה שפחה דחין לבעל כלום דהל דחדן ניכנו ובעבין כשחחררה כדמשמע ליבנח דהיכח שפחה דהל בהפרה (שם) משמע כדפ"ה והל דנקט היכח שפחה וגשחחררה משום דע"כ כשחין לה בניס קחמר ולהכי נקט וגשחחררה דמשמע עבחה ובח"ה ליבחלים נשואה לגר ומח הגר דפטור להל חמי ולדות לבעלה והל דנקט שפחה וגיורת משום דחורכח דמילחח הך דסחם משוחררת כשואה לגר :

גרוסה

או

*ונימא רבי עקיבא לנפשיה "והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך? אמר רב שמואל בר רב יצחק כשקדם בעליו ושחטו-מהו דתימא דשחטיה קמ"ל הואיל ובר קטלא הוא אע"ג דשחטיה לא לישתלם מיניה,אי הכי-לרבי אליעזר נמי כשקדם ושחטו ה"נ, ס"ל דלמא איתא ליה טעמא אחרינא דעדיף מהאי ונימא ליה, ורבי אלעזר נמי לישני ליה שקדם ושחטו?אמר לך הוא הוה דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל-דמ"ך אמינא ניחייב אצטריך קרא למעוטי,אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא-אע"ג דשחטיה, ולר"ע נמי ודאי הכי הוה?אלא אמר רב אשי האי מילתא מפי דגברא רבה שמיע לי ומנו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל *ואמר ר"ע אף חם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם "משתלם "נמי [דמי עבד] * מעליה,כתב רחמנא "בעל השור נקי",אמר ליה רבי זירא לרב אסי *והא תבריה ר"ע לגזיזיה דתניא ר"ע אומר יכול ישלם מן העלייה ת"ל °כמשפט הזה יעשה לו?מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה אלא אמר רבא אצטריך סד אמינא הואיל ואחמירנא בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע, שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים}משתלם נמי דמי עבד מן העלייה כתב רחמנא °בעל השור נקי" תניא כוותיה דרבא בעל השור נקי"-ר"ע אומר נקי מדמי עבד,והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה בשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף בשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד ת"ש:ומה בן חורין שנותן כל שוויו חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלוק בו בין תם למועד,לא,אחמירנא בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב, ת"ל "בעל השור נקי" "נקי מדמי עבד: תנו רבנן °והמית איש או אשה: אמר ר"ע וכי מה בא זה ללמדנו אם °לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר °כי יגח שור את איש או את אשה" אלא להקיש אשה לאיש מה איש °בנזקיו ליורשיו אף אשה °בנזקיה ליורשיה והסבר ר"ע לא ירית לה בעל *והתניא "יורש אומר "מביא" שהבעל יורש את אשתו דברי ר"ע אמר ריש לקיש:°לא *אמר "אלא "בכופר °והואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה,והוה ליה "ראוי" *ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק, מאי טעמא? אמר קרא °והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו", ובנזקין לא אמר-ר"ע והתניא* הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל [ע"ב] יאין הבעל נותן ליורשיו, אין האשה *נותנת °ליורשיו;°היתה שפחה ונשתחררה

[עי' פסחים כ:]

* מלורת הסוגריים-להראות טיב קושי' התוספות ע"ז לשאמל בד"ה ונתת ופקוקים הסוגרים הללו אחלה קושיות ותוספ' למדך כח לגאי מתוכיח ע"ש

[עיין ב. לג. [עיכין יד:] רש"ל

[לעיל ב.]

[וע' תוס' כ"ב קיד: ד"ה מה]

נוסחאות

מה בבל' בירושה נקי, אחרו ו) כ"כ (תוספות ד"ה ר' יצחק) ב) נקי (נקי, נקי) ג) ר' אלי' ולמוד

כ"ב קיט:

גליון השו"ס

גמ' למייב על כתפה כתיב. עי' לעיל עו ע"ב: שם הוחיל ואין כו' גיטין דף מג ע"ב :

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין כבעל נותן ניזוקין . נ"ב ניזוקין מה בין פירות שבעל"פ אין נותן קיימת נותן ממציק נק ונעבד ניזוקים למעלה דלף נזקין דלאו כופר נמי הוי נזקים ולא ליורשיה ולא לבעל [ובמאיר מפר] :

כ"ב קיט:

כמדבר כז כדפיו' אשר ר"ע [כ"ב קיג. קכה:]

[קמן מט.

כ"ל נותן

כ"ל נותן

כ"ל נותן

כ"ל נותן

כ"ל נותן

מסורת

ונימא ר"ע לנפשיה . כדלקמן ליה לר' חליעזר לטיל : **כשקדם בעליו ושחטו** . קודם שגמר דינו למטריה : **מי מכי.** חמתי מוסיף ר"ע לרבי חליעזר לטיל "הביחהו לב"ד" ולח חסיק חדלטקיה דמלי למימר "כשקדם ושחטו" לית ליה טעמח חחריכח : תורה אור **חמר לך** . ר' חליעזר שקדם ושחטו לח חטטריך קרח ,דהסם כי הרגו שלח בכוונה חטטריך למפטריה מכופר : **דשור נמי בר קטלא הוא כללי** . ומי לח מיעטיה הוה חמינח עיקר חיובו כופר הוח : **חבל בבח** . דשור בר קטלא הוח חחילח דיבו בפטר מממון ולח חלה עליו חשלומין דחיכח למימר הביחהו לב"ד בשלמא כי קדים ושחטו נמי כלח קרח מיפטר ולח נרין קרח : **לר"ע נמי ודאי הכי הוא.** קושיח היח : **נשלם דמי עבד מעלייה.** וחע"ג דמקשיל דהח לגבי חבלח חדם חין חורח חם עליו ואינו פטור בטעמח הביחהו לב"ד כתב רחמנח נקי : **ופח מבריח רבי עקיבא לגזיזיה** . דלחמטינן בהדיח דחין משתלם חלח מגופו ואכתי חיכח למימר הביחהו לב"ד: **סומיל ומממילני בעבד** . לגבי מועד : **חלקח בו בין תם למועד** . דמועד משלם כופר ואם פטור : **שלשים נותן חלח סלעים** . לפילו שור ק' מנה : **ושמים ליורשים** . ולח לבעלה : [**וילח לאוסף**]. ונחסם לח נחלטו לשחרו הקרוב חלין וגו' שחרו זו חשתו והל ליכח למימר דלדידה ניחיב ירושב דידיה דהל ממשפחתו כחיב חלח ה"ק ונחסם לח נחלטו לקרוב חלין ממשפחתו ושחרו שהיח חשתו הוח יורש לוחה : **גם אמר ר"ע** . נזקיה ליורשיה : **חלח כבופר סומיל ומין משפלה חלח לאחר מיחה** . הלכך לח זכחה בו מחיים : **ושוה ליה רלוי** . ולח מוחזק וקיימת לן בים נוחלין (ב"ב דף קיו.) דחין הבעל יורש לח חשתו כרלוי לבחר מיחתה כשמוחזק בה מחיים : **מלי טעמח** . חין כופר משפלה חלח לאחר מיחה חע"ג דכחיב "והמית" "נימח דכיון שחמדנה למיתה ליפחלם מחייב : [**והמית כו'**]. שור חיכו בספקלה עד שיעמוד בדיון... והשור יסקל" : **ודמי ולדות לבעל** . המורה זכחה לו כדכחיב בעל החשה (שמות כח) : **חין משלם ^נוסחח ליורשיה** . נזק ונעבד : **סיפה שפחה וגשחחררה כו'** . כלומר היכח משוחררת ממשוכרת :

או

או גיורת זכה אמר רבה בגרושה וכן אמר ר"נ בגרושה, אמרי גרושה נמי תיפלוג בדמי ולדות? אמר רב פפא התורה זכתה דמי ולדות לבעל – אפילו בא עליה בזנות, מאי טעמא? אמר קרא באשר ישית עליו בעל האשה; ונוקמה לרבה כגון שנבו מעות ולר"נ כגון שגבו קרקע. דאמר רבה נבו קרקע יש לו נבו מעות אין לו ור"נ אמר נבו מעות יש לו נבו קרקע אין לו? אמרי הני מילי לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמרי הכא כרבי: אמר ר"ש בן לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים שנאמר כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל כל זמן שהשור בסקילה, הבעלים משלמין שלשים שקלים אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים, אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו: כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר, אין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר, איתיביה אביי המית שורי את פלוני או שורו של פלוני ה"נ משלם ע"פ עצמו מאי לאו כופר, לא, דמים; אי דמים אימא סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו ואי דמים אמאי לא? אמר ליה יבילנא לשנויי לך רישא דמים וסיפא קנס כמיהו שנוייא דחיקא לא משנינא לך – אידי ואידי דמים מיהו

גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. דקס"ד דלמ"ל לקרא דשור שהמית בתחתה וק"ק דמאי פריך דתפלוג בדמי ולדות תחתו ולדות לרבי ניהו דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מס.) דבעל נופיה לית ליה הוה זכי ליה רחמנא ולאפוקי לית לתכחא דזכי:

אפילו בת עלית בזנות. בירושלמי בעי ר"ע בת על לחמו בת על תחותו יכול לף הוה בעל ההריון ת"ל בעל תותו ולא בעל תחתיו לקרות בעל: יכול אפילו בתחיים רשויים לקרות בעל: ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות.

הוה מצי למימר לרבה דנפקיה לוקמיה בין בגבו מעות בין בגבו קרקע דכסוף גבו פסול (ב"מ דף קעה:) מוכח דס"ל תליכא דנפקיה לפילו גבו קרקע אין לו דמעבודת לאו דאורייתא הלא לא תהא לדקדק כל כך ולהתריך שיהיה לריך להקשות ההיא דמעבודת לאו לאורייתא אלהיה דגבו קרקע יש לו ולמלגם: ולרב נחמן שגבו קרקע. פי' כגון שגבו גמי קרקע ולא בת למעוטי מעות להו לחציב החם ר"נ מעות כמוחזקין היינו גבי מלוה כדפ"ה משום דזוזי יהיב וזוזי שקיל לבל הכא לא שייך הא טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חציב ר"נ מעות מוחזקים: אמר רבה שור שהמית בן חורין. כר"ע ס"ל דלר"ח ולפי חייב דלמדרינן לעיל ולבני דפרין סבר דלפילו ר"ע מודה דחייב כופר לרבות מועד שלא בכוונה והא דלתנדרין ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמי נקי לחני כופר שלא בכוונה היינו משום דמשם כופר לא מרבינן אלא דשלא בכוונה מחייב

ע"ש כדפרישים לעיל. מהר"ם

בכוונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכוונה אבל שם ע"פ עדים ליכא כופר בכוונה משום דהויאהו לב"ד ויפלא לך שלא בכוונה נמי לר ע"פ עלמו ליכא לרבויי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע לר"ח לפילו לאבוי דאמכת הניאהו לב"ד ויפלא לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בללו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי ח"ל יוחנן נקמן לאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי "כדפריך אבוי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד.) לאמכי דשור שהיה מהחכך בכותל בכופר שלא בכוונה נראה לר"ש הליכא דר"ע פליגי והא לאיתומב רב מבריימא דמייתי מיניה כוותיה דשמואל ואיתומבא דרב או תיובתא דרבה לגירסת רבינו ס"ל דאמיב ליה גמרא תיובתא גמורה משום דאייתי בסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע דלאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן הליכא דר"ע וביבמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אלל רבותיו שבדרום ושנה להם ור"ח ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא ריבוי אלא כופר ולהכי אלטריך קרא דנקי למעוטי אם שלא בכוונה מאי כופר ואפ"ע דמרבוי אלא כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"ח ס"ל דבהך סברא דפריך לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא כופר לא דמים. ור"ח נמ"ד (לעיל דף מ:) כופר דמי ניזק מאי איכא בין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק לאין בפרה לאחר מיתה כמו מעותא ואפס לאין באין לאחר מיתה אבל דמים מפלג ופ"ז תמורה שלא בכוונה מבכוונה והכי נמי יש תומרא אחרת שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מיניה בין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלא בכוונה לא חני כופר הוה נ"מ נמי להא: רישא דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה ואומר ר"י דמאי לייתב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עלמו: מיהו

פי עלמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עלמו:

מו גיורת. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הוחיל ואין לה יורשין כל הקודם בשלה זכה וזה שיצא בידו קודם לכל אדם אבל יפרלינ"ל מעוברת מישראל לפילו אין להם בניס ים לה יורשין לירס מלקה ויש לו יורשין לירס מחלה קודם שלה אבל היתה שפחה כשהבל בה חייב בכל לפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דמי ולדות שפחה' אינס אלא כדאמרינן לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מס.) דאמר ליה ממרמת מעברתא חזקת מינאי: בגרושה. עסקינן ומ"ש מיתן ליורשיה שגירשה אחר החבלה: בעל תשלם. לבועל הקפיד: ונוקמה לרבה בר'. למה לה לרבה ולר"ע נוקמה בגרושה וגרושה לוקמה מר כדאית ליה ומר כדאית ליה בית מוחין מוקמה לרבה כגון שגבו ב"ד מעות מן המזיק לשלם נזק ועשר ולמ"ד שהמחייב לה מחייב לו עדיף ממלוה כשטר: דאמר רבה נבו. יורשין קרקע כמלוה שהלוה לחבירו ים לו לגבות פי שנים דהוה ליה כמוחזק דהאי קרקע לשתעבד ליה לתכותן: גבו מעות אין לו. פי שנים דלמו הני מעות הניח לחבירו והוי לחלו: ור"נ אמר נבו מעות יש לו. דכמוחזק דמי שהרי מעות הלוה לחבירו ומעות נטלו: גבו קרקע אין לו. דקרקע לא הניח לחבירו והוי לחלו והכא כמי שלוקחו ר"ש כגון שגבו קרקע דהוי לחלו: אמרי. מילי לתפלוג רבה ור"נ בית מוחין: בני מערבא. דשלמו כבר מעות ולא בדבית ותוקימנא לחציב דרבנן בבור טוטל פי שנים דפליגי עליה דרבי דאמרי אין בבור טוטל פי שנים בשבח שבשלח דמים ור"ש בשלה שבשלח דמים אבל בבור טוטל פי שנים בשבח שבשלח דמים ור"ש בשלה שבשלח דמים דרבי מאיר סבר לה כר"ש דאמר בבור טוטל פי שנים בשבח שבשלח דמים ור"ש בשלה שבשלח דמים ורבנן סברי לה כר"ע דאמר בבור טוטל פי שנים בשבח שבשלח דמים ור"ש בשלה שבשלח דמים ורבי מודה לרבנן בשלה שבשלח דמים ור"ש בשבח שבשלח דמים ולהכי פריך ר"ע לר"ח לפילו לרבי דמכח הניאהו לב"ד ויפלא לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בללו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי ח"ל יוחנן נקמן לאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי "כדפריך אבוי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד.) לאמכי דשור שהיה מהחכך בכותל בכופר שלא בכוונה נראה לר"ש הליכא דר"ע פליגי והא לאיתומב רב מבריימא דמייתי מיניה כוותיה דשמואל ואיתומבא דרב או תיובתא דרבה לגירסת רבינו ס"ל דאמיב ליה גמרא תיובתא גמורה משום דאייתי בסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע דלאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן הליכא דר"ע וביבמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אלל רבותיו שבדרום ושנה להם ור"ח ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא ריבוי אלא כופר ולהכי אלטריך קרא דנקי למעוטי אם שלא בכוונה מאי כופר ואפ"ע דמרבוי אלא כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"ח ס"ל דבהך סברא דפריך לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא כופר לא דמים. ור"ח נמ"ד (לעיל דף מ:) כופר דמי ניזק מאי איכא בין דמים לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק לאין בפרה לאחר מיתה כמו מעותא ואפס לאין באין לאחר מיתה אבל דמים מפלג ופ"ז תמורה שלא בכוונה מבכוונה והכי נמי יש תומרא אחרת שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מיניה בין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלא בכוונה לא חני כופר הוה נ"מ נמי להא: רישא דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה ואומר ר"י דמאי לייתב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עלמו: מיהו

פי עלמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עלמו:

(פסחים דף לג.) ב"ב דף קכד: ודף קעה:

ס"א ג"כ

ס"א ג"כ

לעיל דף מה: [בתוספות מח.]

[לקמן קו. בתוספות מב:]

ס"א ג"כ

נליון הש"ס

במ' גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. ק"ל דהא בב"ק יקשה על כריסא דאין בעל נוטן ליורשיו דתפלוג היינו בדמי ולדות אבל בדמי שנח מלאכה מגרושה לעניין זה ו"ע:

נוסחא אחרת
ס' בלעזה על שור שהמית את העבד
שלא בכוונה:
שאלת בן חורין

הגהות הגר"א
[א] רש"י ד"ה בגרי לחמר כו' ב"ב כו'. ב"ב לתפוקי מינייהו כרי"ת אבל בעלמא בכרי (ועי' בהגר"א חכ"ע סי' ל סק"ה):

אשן שלא בכוונה. על פי עדים לשלם דמים כיון דשורו שלא בכוונה לע"פ עדים יכול לבא בשום עניז לידי כופר וקנסא משלם דמים אם כן כתב נמי משלם דמים לע"פ עדים יכול לבא בשום עניז לידי כופר ולאו דוקא שלא בכוונה דכ"ש שלא בכוונה לחי בכוונה פשיטא ליה ללמד מהשור דעבד משלם דמים היכי דייק מהשור דעבד כפוף לו לפעור ללמד שהיא בכוונה ודוקא לגיבת דמ"ד שלא משום ממונו פריך דהויא דומיא דשור לכל למ"ד שלא משום מלגו מיגו ללמד הממיק :

סב א ב מויי פ"י מהל' נזקי ממון הל' ו' והל' יב סמג עשין מו:

מהרי"ק

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה הכי קתני עמו מפי שלא קתני בהעדאת עדים (כ) ד"ה וכו' שלא משלם דמים מדע :

נ"ב מהרש"א

מקורות טעור תס' ואעג"ת סק"ל ד"ה הגיעת קטן

תורה אור

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא, דמשלם כופר על פי עצמו, היכא דליכא עדים משלם דמים, גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי - דאי אתו עדים ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא, לא משתלם קנס ע"פ עדים, היכא דליכא עדים לא משלם דמים,

מתיב רב שמואל בר רב יצחק לרב חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים? איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר בעבד קנס, וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע"פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים א"ל רבא אי הכי אשן שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמים ומנא ליה לרבא דלא משלם אילימא מדתנן היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהציף בגופו של עבד - דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני, דלמא *חנא ושייר אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים - או - לא: מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם כופר, שלא בכוונה מיהת משלם דמים, ולא ידעינן, תיקו: **בי אתא רב דימי** א"ר יוחנן כופר מה ת"ל °אם כופר? °לרבות כופר שלא בכוונה בכופר בכוונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל °אם עבד° לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה, ולרבות עבד בכוונה כעבד בכוונה, ולריש לקיש נמי נימא מרעה - אם עבד לא דריש כופר - אם כופר נמי לא דריש אמרי לא, עבד אם עבד לא דריש כופר - אם כופר דריש, ומאי שנא עבד - אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר - אם כופר כתיב במקום תשלומין: **ובן בבן** או בבת: תיובתא דר' יוחנן או בן יגח את בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים, והלא דין הוא דאיתקל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים, ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

מהרי"ק

כדי לדקדק מאחר דשמואל לא רבי הוא אמאי קאמר ליה כן אמאי לא אמר ליה כן מעצמו ועוד מאחר שהוא רבו ליה כן מעצמו ועוד מאחר שהוא רבו ליה כן מעצמו ועוד מאחר שהוא רבו

שור כאדם שעשה כו'. שור קטן הכורע כשור גדול ה"ה שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב כי יולד: **אינו דין.** שחייב בו מקילה על תיוק קטן כעל אדם גדול: **שכן חייב.** בנזקין מרבינה דבריה שהשור פטור מהן ונזק לו חמיר דהא שור גמי נזקו מעלה: **ת"ל כן תורה אור וכו'.** קמיטס משמע דלעיל מיבעי ליה כתיב והמית איש או אשה: **ואין לי אלא במועד.** דקרא במועד כתיב: **נלמד מועד בין מפס למועד.** לעיין מסקינא: **שהורע כאן בנזקין.** דאם הזיקו משלמין: **יפה כאן.** דאדם שהוא בעל כח ובקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו בחבירים פטורין: **זכי דיין קל מאמור.** פס' מועד: **להאמיר.** על הקל דניימא כי היכי דחמור חייב קל גמי חייב דקרבנות פס מועד ← כתיב ואשה וחייב בבן וכתיב במועד רבתי חייב רבן וכתיב במועד הוא דכתיב וקתמרת מה חיוב דאיש ואשה (במועד) עשה בו פס כמועד קל בן ובת נעשה בו פס כמועד ואשכחת דקל יצתה פס ממועד, דאי לא תשכחת חיוב בבן ובת במועד לא הוה יצתה ליה בפס מאיש ואשה להא במועד גופיה אי לאו דרבינהו קרא לא מצית לאתויינהו מדיוקא לעיל: [נקמן מה:]

מתני' אשור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם, נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם, לבנעני*) והרג בן ישראל, לנפלים והרג בן קיימא-פטור: גמ' אמר שמואל °פטור מביתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה, ואמאי הא תם הוא? *בדאמר רב °במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי °במועד להתחבר על בני אדם בבתלים, אי הכי בר קטלא הוא, בשלמא התם דרחוא ירוקא ונפל אלא הבא מאי איכא למימר? הבא נמי במתחבך בכותל להנאתו, ומנא ידעינן? דתבר דנפל קא מתחבך ביה ואכתי

נגיחה. לנזקין. מלטריך לרבות נזקין משום דדרשינן בסיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף נג.) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לעניין שמירה מעולה דנזקין דרים מלא ימצרנו ת"ש לא ימצרנו גבי מיתה כתיב: **והא** תם הוא. לא צטי למימר דמתני' כר"י הגלילי דלעיל שמואל מתני' בהפרה (נקמן דף מה:) גבי היה לבו בתוכו דמתני' דוחקים דשמואל לחוקמי מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא הוה ליה לאיתויי כוותיה דשמואל מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ומס פטור מן הכופר לא לחיות כר"י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' לנקמן במועד דלא ליפול על בני אדם כבורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחכך על בני אדם כבתלים משום דהוה לן למיחש כי היכי דלא תימא מתחכך בכותל מבפנים ולא מחכוין להפילו על בני אדם דר"ש בר' יוחאי אומר אין אדם עומד על גגו של חבירו ומסיקנא דלא אמרינן הכי אלא לענין שלא יזיק אבל לא לענין שיהא חייב בנזקיו ומ

הוך ליה פלגא ופלגא וספק נפשות להקל. תימה למ"ד התרתה בלא ספק לא סמיכה התרתה בלא טעמא דספק נפשות להקל פטרינן ליה מהאי טעמא דלא סמיכה התרתה אפילו ס"ל דספיקא למוחזק ואי לגבי דמ"ד סמיכה התרתה היכי פטרינן ליה מהאי טעמא הכא לא סמכא אלא אדרבה הרגא הוא דמחייבינן ליה בהכי ומזיק והכא לא זה ולא זה ספק הוא וכמאי שמעת לן דלא הויזיק ו"ל דמלתי הוא דיודע בבירור דיכא לידי חיסור ודאי לא יוזיק לו אם יכה את המיכה אפילו אם יודע לו שאין חיסור ודאי שמין יודע לא מי יכה: כל קטן כמאכה על מאכה דמי. מהכא נפקא לכל דוכתי כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף סו:) ופימה לר' שמעון קטן מגח ליה ואין לומר הכא כדמסיק *בערכין (דף ז) ובהגהרפין (סנהדרין דף עט.) דר' שמעון יליף מיניה ואזיל לקטן דאיכא חזקה קטן מגח ליה דכל קטן כו' ועוד כיון דפטור ר"ש מפילו בכולן יהרגו עד שיאמר לפלוני לכי מכוין לא שייך למדכיה כלל וי"ל דלר' שמעון בכולן יהרגו וכגבי אחד ואמר לפלוני עומד אם לכי מכוין דפטור מפני קטן מוהרג לו דכהאי גוונא כולן יהרגו אין זה דוקא לכך פטרינן ליבוי: מכור

[עין תוספות כתובות סו. ד"ה פרט ותוס' מגה יח. ד"ה ספיקו]

שור שור שנגח וגו'. תניא כוותיה דרבי יוסי הגלילי דאמר שור שור שנגח וגו' שור שור שנגח וגו' שור שור שנגח וגו'

מכור. הוא לרדיה: **הקדישו מוקדם**. ונפקא מיניה דלי מיתכני מיניה מעל: **מוחזר**. ותע"ג דסקלי ליה כי היכי הוי שומר פטור דהא כשהחזירו שור מעליא הוא: **אינו מוקדש**. דלאו ברשותיה דמריה קאי לתקדושיה: **אין תמורין באיסורי הגוף כרבי שלך לפניך**. ונפקא מיניה לגזל חמץ ועבד עליו תורה אור

מכור, הקדישו מוקדש, שחטו, בשרו מותר, החזירו שומר לבית בעליו מוחזר, משנגמר דינו-מכרו אינו מכור, הקדישו אינו מוקדש, שחטו, בשרו אסור, החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר *ר' יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר

קמיפלג רבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה "הרי שלך לפניך" ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה "הרי שלך לפניך" אמר רבה דכולי עלמא "אומרין באיסורי הנאה "הרי שלך לפניך" ד"א כ"ש נפלוג לענין חמץ בפסח אלא הכא 'בגומרין דינו של שור שלא בפניו' קמיפלג רבנן סברי 'אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה 'אי אהדרתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא, השתא אתפשתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעויי דינא בהדיה' ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה סוף סוף מיגמר הוו גמרי ליה לדינא, מאי טעמא דרבנן °השור יסקל וגם בעליו יומת" *במיתת הבעלים כך מיתת השור-מה בעלים בפניהם אף שור בפניו ור' יעקב בשלמא בעלים בני מענה נינהו אלא שור בר מענתא הוא: 'מסרו לשומר חנם ולשואל כו': תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר, הרוכן: המיני נהנין ופטורין מן הכופר מועדין נהרגין ומשלמין את הכופר, והייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם אמרי היכי דמי: אי דנטרה אפילו כולהו נמי ליפטרו, ואי דלא נטרה אפילו שומר הנם ניחייב? אמרי הכא במאי עסקינן דנטרה שמירה פחותה ולא נטרה שמירה מעולה: שומר חנם (ב"מ) כלתה לו שמירתו הנזק לא כלתה שמירתן אמרי כמאן: אי כרבי מאיר דאמר

מכור. פי' בקונטרס לרדיה ומשנגמר דינו ליכא מכור דחמור בהנאה ולפיכך ר"ת דמפרש *דממעיין לה מיתסר מ"מ הרי חמור להשהותו לעונת דינו ומהדורא לחת פרש"י מכרו מכור לחמר ליה מוכר היה לך לשותפו כיון שידעת שהרג ואת הוא דלפסדת לנפשך ולא הוי מקח טעות ות"ת וסיפא כשנגמר דינו דקתני ליכא מכור משמעת יודע שנגח ושנגמר דינו דומיא דריפא שיודע שהרג ות"ש ליהוי מעות מתנה כמו במקדש לחותו* וי"ל שלח לכל בקיאין בדין שור הנסקל וסבור שיכול להשהותו לעשות בו מלאכתו לו לפילו לשחטו סבור דשרי: **דאם** כן ליפלוג בחמץ בפסח. פ"ה ולחן קי"ל בהגוזל [בעלים] (נקמן קף נח:) דלרבנן חומר הרי שלך לפניך דקתני בבריימא גזל חמץ ועבר עליו בפסח שור והחזירו עד שלא נגמר דינו לומר לו הרי שלך לפניך לכל משנגמר לא, והא סברת לרבנן הוא דאמרינן להו וקתני בחמץ בפסח מודו לחמרינן בחיסורי הנאה "הרי שלך לפניך", הלא דכולי עלמא חמרינן בחיסורי הנאה "הרי שלך לפניך" היכא דליכא קנס כגון חמץ בפסח ולא מצי ר"ש לחי' "לא מידי הוא" לכל הכא משום "כי תמר רבנן "לימו מוחזר" לחמר ליה לחפסחיה לחורתי כו' והקתני דבריים הוא שבידוכו לבי דינא, ולחי דקתני "לי להדרתיה ניהליה" לאו משום "דחיובא דלא חקדישי הוא דר"ש בחמץ בפסח נמי לימא ליה "לי להדרתיה ניהלי הוה מכילנא ליה" ועוד לר' יעקב נמי נהי דגומרים דינו כשלו שור שלא בפניו נימא ליה "לי להדרתיה ניהלי הוה מחיטנא ליה" הלא חלמא להדרתיה" לא מחייבי ליה רבנן דהא קמהדר ליה השתא ואמרינן בחיסורי הנאה הרי שלך לפניך הלא להוליכו לב"ד לחי הוה בידי הוה מערקנא ליה מיניה: **פוף פוף מיגמר פוף גמרי ליה לדיניה**. הלכך הוה ליה חזקה דמחילה ולא בידים: **מה בעלים בפניהם**. כלומר עד עמדו לפני העדה למשפט (במדבר לה): **אי דנטרה**. שמירה מעולה: **בולהו נמי ליפטרו**. מדמי שור בר משלם להא תנוסין הם: **שמירה פחותה**. הלא שיכולה לעמוד כרוח מניה: **כלתה ליה שמירתו**. דאין עניו להתחזק בשמירתו ודי בכך ולאו פשיטה היא הלכך הגי כגי ליה בשמירה פחותה ומשום הכי קתני קופר: **דאמר**

[נקמן עח: כתובות לה.]

[נעיל מד: וב"ק]

הגהות הב"ח
(ל) תום' ד"ה כשהוא וכו' נפי דמתי דרנסה ושור:

[עי' תוס' סנהדרין [עט:] ד"ה כשור ותוספות וכתים פ: ד"ה מפי']

עא א מיי' פ"ג מהל' גזילה והאידה הלכה ד סמג עשין עט עוש"ע ח"מ סי' שפב סעיף ג:

נוסחא
שור שנגמר דינו ברשות הניזק יכול החזיר
[קדושין מו:] ולמתניתין דמתני' ניחא עב ב מיי' פי"ח מהל' גזילה הלכה י סמג עשין סט: מאבדה
נסיונות
עג ג ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג שם עוש"ע ח"מ סי' שנו סעיף ח: [ספ"ד התגאית שם פ"ה הלכה ד]

גליון השי"ם
תום' ד"ה מכור כו'. דמתניי לא מתסר. עי' זכתים עם ע"ש תוד"ה מפי':

נוסחא
ר"שורים נבנסים תחת הבעלים
מאבדה
שומרים חינם חייבין בגזילות ואבידות כדי לפרוע את התלוקים באקור
ג) אי"צ לאה של שמירה ב"מ
ב) בני אי"צ טעת תנאים קתני

ג"ל כשמפים

בחזקה

בחזקת שימור קיימי. אין הפירוש כהיות דפ"ק (ד' טו.) גבי פלוגתא דפלגא נזקא קנסא דבחזקת שימור להסס היינו לתין לריכין שימור אתין דרכו להזיק כמו אן ורגל לבל חזקת שימור דהכא היינו שדרך בני אדם לשמרו ואסתס טביד להו שמירה פתוחה וב"ת גרס בדר' מאיר בחזקת שימור ובדרבי יהודה לאו בחזקת שימור ולפי הגיר' הכי פירושו מאי טעמא דר' מאיר קסבר אסתס שוורים בחזקת שימור אציבי לבעלים אסבורין הבעלים שאין דרכן להזיק ועל כן ליכס חוששין לשומרס ואסתמא דר"י אסתס שוורים לאו בחזקת שימור אציבי לבעלים ואפילו הכי אין לו שמירה פתוחה ולא דמי לפלגא נזקא קנסא דהתס לא

מכל מועד לגמרי לפ משכחת לה לגד תמום כלל · דליחייב חצי נזק :
שנגח יגדל תמים כו' · הכי גמי התם לא יתמעט לה יקיימנו הוא :

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

שור שנגח פם הפרה ומצא עוברה בצדה · ומת : ופין יודע
פם עד שנגח ילדה · תורה אור
ולא מת מחמת הנגיחה : פם מזנגחה · ומחמת הנגיחה הפילתו : ורביע נזק ·
דתם חייב חצי נזק והתי ולד מומל בספק הוא ומולקין : וכן פרה שנגחה
כו' · מפרש בגמ' : גמ' מי נמי לכי הא · דיכול לומר לפחיטה מכרתיו לך"ולפ על גב דאיכא למימר זיל בתר רובא ורובא לרדיא קזכיהוי מקח טעות (מתניתין) דהוחיל ונקיט מוכר "למי הוה ליה לחידך מולית מחבירו , ועליו הרחיה : לכספא· לפחיטה: דמי רדיא · יקיין : בעל

אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל : ר"א אומר אין לו שמירה אלא מכין (כו') : אמר רבא ומאי טעמא דר"א? דאמר קרא "ולא ישמרנו" שור אין לו שמירה לזה א"ל אביי אלא מעתה דכתיב "ולא יכסנו" נמי שור אין לו כיסוי לזה , וכי תימא הכי נמי והתנן כפהו כראוי ונפל לתוכו שור או חבור ומת פטור אלא אמר אביי היינו טעמיה דר"א כדתניא "ד' נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו,ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ? שנאמר "ולא תשים דמים בביתך":

הדרן עלך שור שנגח ד' וה'

שור שנגח פת הפרה · זו דברי סומכוס · תימה דכפרק המוכל (ב"מ דף ק. וסס*) משמע דלא אמר סומכוס יחלוקו אלא בשומד בתגח גבי המלוה פרה בחמור דפריך בגמרא למאי יחלוקו ונחזי ברשות דמאן קיימא אמר שמואל בשומד בתגח ופריך ונוקמה בחזקת מרא קיימא הא מני סומכוס היא דאמר מלוה אחר אלא משמע דלא סבר כסומכוס היא מצניעא קמא והך דכתגח איכא לאוקמי בשומד בתגח לר"ע דאמר יוחנן הוזר אכל לר' ישמעאל דמלי לסלוק ליה בזוזי לא תפיישב לקמיה דהמניח (לעיל דף נה:) קסבר דדייק זאת אומרת חלוקים עליו חביריו על סומכוס דמשמע הא לפילו בברי ובברי קאמר סומכוס דחולקין ולפילו עומד בביתו מלוה לוקי מהניחין בעומד בביתו לו כרבי ישמעאל דאמר ב"מ הוא ומלי לסלוקי בזוזי ותיתי לפילו כסומכוס :

דאפילו ניזק לומר ברי ומזיק לומר שמא · ול"ת והא מהויב שבועה ואין יכול לישבע הוא שזה מודה במקצת בנזק הפרה ובנזק הולד לומר תיני יודע ומהוך שאין יכול ליפבע מפלם כדאמר רבא בפרק השומל (ב"מ דף נח. וסס) ומיהו שמואל ליה ליה הא סברת בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז. וסס*) ועוד ר"ל דלמ"ד פלגא מזקא קנסא לא יהא מהויב שבועה גדולה מהודאת עלמו דמודה בקנס פטור [א] ועוד לומר ר"י דלא דמי כלל להא דעלמא דמחויב שבועה ואין יכול ליפבע מפלם מפרש בפרק כל הנשבעין (שם) משום דלכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורפים ומפרש התם כגון שאמר ליה מנה להבא ביד אבין ואמר ליה חמשים יודעני ואחשים לא יודעני דבאמנה כה"ג מיהייב ועל כרחך לריך ליתן טעם למה בלא חייב ויורפים פטור דבלא טעמא אין לומר כדאמר התם אי לאמר ליה ג' היים ליה וג' ליים ליה מה לי הוה מה לי לאמה אלא היינו טעמא דבלאב חייב לא ידענא דהיה לו לידע אם חייב לו מנה אם לאו אבל אורגיא לא היה להם לידע במילי לאמנה ומהאי טעמא לאים ליה נמי למיפטר בשמעתין שאין לו לידע דבר זה אם משנגחה ילדה לו קודם ולא"ת דהכא משמע דליים ליה לרב יהודה כרי עדיף ולקמן בפרק בתרא (דף קיח.) ובהשומל (ב"מ דף מ: וסס*) אמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב יהודה ורב הונא מחייבי דברי עדיף ואין לפרק הדכא משמיה דשמואל קאמר דהא בכפ"ק דכתובות (דף יב: וסס*) בעי לממי הא דרב יהודה ורב הונא דשמואל היא ולפי לאמה סברת מקשה דשמואל מדשמואל ול"ל דכפריעים לעיל דהתם ברי שלו טוב שיודע שיכחישנו אם הוא משקר וגם לאמו יש לו לידע אם חייב לו אם לאו הלכך מדבעין שמא מוכחא מלתא דברי דהאי לאמה הוא וברי עדיף אבל הכא אם שמעתן ברי לפי שיודע שזה לא היה בשעת נגיחה וזה טוענו שמא טוב שאין לו לידע משום"ה אין ברי עדיף וכפ"ק דכתובות (שם) דבעי למימר הא דרב הונא ורב יהודה דשמואל היא ולא פשיט לאעמיה הא דתמי התם במשקנת היה יכול להקשות התם דשמואל מדשמואל להתם פשיק שמואל כר"ג דאמר בהמניח (לעיל דף נה.) דהתם אין לנבעל לידע מהי שאינה והכא בשמעתין מודה שמואל דלא אמר ברי עדיף במקום שהברי גרוע אלא שבאמה מקומות יכול לומר ליפבעך ולא קאמר הכא ומהיכא דהברי והשלייה (ב"מ דף קמז: וסס*) דהיה אחד מביר מקלת לאבין טוען ואחר [בגמ'] לאידך קאמר ליפ יודע ופריך לימא תיפוי תיובתא דר"י ומשמע דלרב יהודה ניחא התם ל"ל דרגילות הוא שבל אחד מביר מקלת לאבין וכן מוכח דמוקי לה בגון שים עסק שבועה ביניהם ואם לא היה לו להכיר לאבין לא הייתי לומר שאין יכול ליפבע משלם לבפריעים לעיל דאמרן בגון שים עסק שבועה ביניהם ואם לא היה לו להכיר לאבין לא הייתי לומר שאין יכול ליפבע משלם לבפריעים זאת לומרת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע פטור אע"ג דברי גרוע הוא שאין להם לאחין לידע אם הוא אחיהם דמה יודעים בתורתו שבא ממדינה היש התם בלתו הכי דמי שפיר ואין חוששם לומר דליפבע טוב כעין ההיא דמהני דהתם :

המוציא מחבירו עליו הרחיה · משמע מהכא דאין הלכה כסומכוס מדלא ס"ל שמואל כוותיה ובשמעתין דכל דאליים גבר בפרק חזקת הבתים (ב"ב דף נה. וסס*) יש להחריך בזה : **ונחזי** מי דמי רדיא לרדיא · פי' הרר"י בר מרדכי דהכא לפי' כרבנן דאמרי בהמוכר את הספינה (שם דף עז:) מכר הממד לא מכר הבקר ואיה להו הדמים מודיעים הכא מולו דהכי מילי גבי ממד דאיכא רובא וחזקה דרובא קרו לממד ולבקר בקר וגם הוא מוחזק ואפילו לפי הספרים דלא גרסי רובא מ"מ לא אחיא דמים לחודייהו ומפקי מחזקה דכל הכא רובא לרדיא זבני ואיכא חזקה כנגד חולו הדוב שהמוכר מוחזק שמרגין הדמים מודיעים לסייע לו לדוב או לחזקה ורשב"ם פירש בהמוכר פירות (שם דף נב. וסס*) בטעין אחר :

[ד"ה שור] [ד"ה הא] [ד"ה כדעת] [ד"ה ואי] [ד"ה אלא] [ד"ה מאי] [ד"ה אבל] [ד"ה הדרן] [ד"ה שור] [ד"ה דאפילו] [ד"ה המוציא] [ד"ה ונחזי]

ג א מיי' שם טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף כג :

ד ב ג מיי' פ"ב מהל' תובל ומיק הלכה כ כפי' המגיד שם ופ"מ סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן כד :

הגה"ג

דאיכא למ"ד מיניה מיניה ליכא למ"ד מיניה מיניה איכא למ"ד דגרסי' מיניה מיניה איכא למ"ד מיניה מיניה ליכא למ"ד ליתא להני זוזי מסתמא שהם אין לוקח מעות בעין שנתן נוקח למוכר לפי' לית ליה זוזי לחייביה לית ליה יכיב ליה זוזי ואין נראה לר"ח מחמת שמקח טעות הוא שברח הוא שדינו כדין ב"ח וכ"ח מי לית ליה זוזי לא מני לסלוקי בשאר מילי כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו. ושם) בהוחזקת דקאמר הולה מעותיו בנכרי הוה ולוה"ח שיש ג' דיעות לב"ח ולנזקין ולשכיר דבעל חוב לית ליה זוזי לא מני לסלוקי בשאר מילי כדפי' ולי' לית ליה זוזי לא מני ה"ל ויל טרח וזכין ולייתי זוזי כדמוכח בהכותב והכא בשמעתין דקאמר ממרי דשווקך פתרי לפרע וזקין לפי' לית ליה זוזי מני לסלוקי בתרעא לרב הונא דאמר בפ"ק (דף ט.) לו כסף לו מיטב ולרב פפא ולרב הונא ברייה דרב יהושע כל מילי מיטב הוא ובשכיר לפי' לית ליה זוזי לא ממרינן ליה זיל טרח ולייתי זוזי דגבי פועל לא ממרינן ממרי דשווקך פתרי לפרע כדמוכח בהכותב והטעליה (ב"מ דף קיח.) :

גליון הש"ס

גמ' ולי ליכא למ"ד מיניה מיניה איכא למ"ד. עיין לעיל דף כז ע"ח תוספות ד"ה ואיכא מאי ועיין מהרש"א שם : שם למה לי קרא. כתובות כב ע"ב : כה ע"ב :

מהרש"א

ב' דזוזי מה נ"מ מהפסוק "מי בעל דברים..." [ברכות]

נזיר נזקקין, נזקק כ"ד, ל"ת

נזיר/מהרש"א

אאי"ב - רבא

נסיונות האי נזקק זוזי מהני נזקק מהכא ומהכא ומהכא - דהכא נראה מהני נזקק זוזי מהני נזקק

שאין נזקקין לנתן לתובע תחלה · כגון לתובן תובע ממשעון מנה שהלוהו (בעדים או בשטר) וממשעון משיכו תפסת מעלי החזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נזקקין לטענת לתובן ומוליחים לו המנה אור משעון ואמר כך נזקקין לו לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון והשתא מ"ל לפ"ה דמייירי כגון שיש לרלוחן שטר על שמעון מנה שהלוהו וממעון משיכו תפסת מעלי החזר לי מה שתפסת או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו בתחילה נזקקין לטענת רלוחן ומוליחין לו המנה ממשעון וחיים נזקקין לשמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון והשתא ל

ליתא לפרה משחלם רביע נזק מולד, טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה או לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משחלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא פַּרָה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא חֲרֵנְגוֹלְתָּ שהזיקה אינו גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא הוא; ואמר רבא אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם א"א אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש את המזיק וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו וכן אתה מוצא בשור שדה של חבירו, א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק? משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך פרה מעברתא שיימנא לך. פשיטא פרה דהך וולד דהוה פיטמא לבעל פרה, נפחא מאי? רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין, והלכתא חולקין: מתני' הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ושברה בהמתו של בעל הבית שלא ברשות, ואם פטור ואם חוקה בהן, בעל הקדרות חייב, ואם הכניס פירותיו לחצר בעה"ב שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם חוקה בהן, בעל הפירות חייב, ואם הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות

מתני'

ליתא לפרה משחלם רביע נזק כו'. לדברי רבא לא ליתא מתניתין כר"ע דסיין דסופרין ניזקו הא תמרינן בסמיע (נעיל דף נ.) סס כיתם המזיק לו אבא ברשותו דתרוייהו חלא כר' ישמעאל לחיא*: **מאי** טעמא גופה היא. מדלמר רבא בפרק כל המסורין בממורה (דף ל: ושם) וכבהדרין בפרק הנשרפין (דף פ. ושם) ולד הנרבעת והטוגחת לאור היא וולדה נגחו והיא וולדה נרבעו אין להוכיח דשור ירך אמו הוא להתם היינו טעמא שהולד עלמו נהנה נורביטה והיא וולדה נגחו ונרבעו לך מסמעתין יש להוכיח כי ליתא לפרה להשחלם משחלם מן הולד ולא לאו ירך אמו למה משחלם מולד חלקו וחלק הפרה אמו אבל שוורים תניוס שהזיקו לא נאמר אחד מהן מי הוה משלם חלקו וחלק חבירו ותימה דרבא גופיה היא ליה בפרק בהמה המקשה (חולין דף שה.) דסומלו לא כן ע' מי דמוחר לחרבע סימנין מכאר ליה רחמנא ותור" דבכל מקום עובר ירך אמו הוא לבד לענין טריפה דכיון שיש ט חיות בפני עלמו ליכא למימר שנטרף עם אמו וכן הלכה דבב"מ עובר ירך אמו הוא לבר מטריפה תע"ג דבפרק כל המסורין (חמורה דף ל: ושם) אמר רב הונא בר חניא ת"ר נחמן מחלוקה בשפיכדו ולבסוף נרבעו דר"ה בובר עובר ירך אמו הוא ורבנן דאמרי עלמו נהנה בריבוי חע"פ שהולד עלמו נהנה בריבוי אין הלפה כן אלא כדאמר רב אמר רב נחמן הלה בשנרבעו ולבסוף עבדו פליגי בזה וזה גורס בכל עבדו

[עין יוסף] זכמים קיד. ד"ה אלא וקבבל] [ד"ה אלא]

בבר הכי לימא הכי אמר רב נחמן הלבר עיקר חומר ביה בפרק כל המלמים (ע"ז דף מו:) גבי המשחוה לקמה וכן משמע בחמורה בפרק כילד מעריסין (דף כה.) דמסיק אלבר' יוחנן דאמר עובר ילו ירך אמו הוא דיוכיחא דרבי יוחנן דיוכיחא הע"ג דאמר בר"ח דאמר רב יוסף הכי גרסי' כאן דרך הגמ' בכמה מקומות

אימא סיפא אם הכניס ברשות וכו'. תימה לר"י אמאי לא
דייק מהאי הכנסה דקתני אלא ברשות ובברייתא בהמתו
של בעל הבית פטור דקתני עליה נטירותא בכרגע
וקאמר להוזקה בהן בעל הקדירות חייב כרבי ועל הכנסה בפני עצמה
היה יכול להקשות ריישא וסיפא רבנן
ומינטתא רבי ור"ל דמריש אין יכול
לדקדק דשפיר מתוקמא כרבי ואלא
ברשות דנקט משום דבעי למתני
ואם הוזקה בהם בעל הקדירות חייב
אבל לא מני למימר דכולא רבנן
ואלא ברשות דנקט משום שברוב
בהמה של בעל הבית פטור ומשום
הא לא אצטריך דהא בהדיא קתני
סיפא ואם הכניס ברשות בעל הכלי
חייב ור"ת כבא דהכניס שורו היכי מצי
למימר נגח לשורו של בעל הבית חייב
תוקמ אלא ברשות הא ברשות פטור
בשלמא קדירות ופירות פטור דכיון
דמליה הוזקה בהמתו של בעל הבית
דין (נ) סיפטר לרבי דלמר בהמתו
לא קביל עליה נטירותא אבל כשנגח
שורו לשורו של בעל הבית תפילו
לרבי דלא מקבל עליה נטירותא למאי
פטור ברשות לא יהא אלא חצר
השותפין וכאלו השותפין חייב וי"ל
דעכשיו סובר לרבי כשמכניס שורו
ברשות היכי הוא כלילו מפרש בהדיא
סיפטר כל אחד ואחד בנגיחות שורו
ובכל נזקין ולפי האמת לרבי אם
הכניס שורו ברשות היזק חייב הוזק
פטור כדלמרינן לקמן גבי כמה
שורך ושמרנו:

ואפילו נשברו ברות. ולא דמי
להא דיתיב קמך דפקר
הזהב (ב"מ מח: ושם.) (ג) דאין לאדם
מלאה מקום הוא לו ואפילו טוען לו
שכך אמר האם דלא מקבל עליה
נטירותא ואין טוענ שכך שמירה
אלא שכך היא*:

הוה לה אלא למיכל. אין לפרש
ללכך פטור דאפשר דרוב ברות
שאינה מוציא הוה לקמיה למרינן
דברשות חייב נבי היה לוקל מעון
והתריז ומת משום דברשות מקבל
עליה נטירותא ומה בכך והלא ב"מ
פטור ברות שאינה מוציא כדפי' בריש
המניח (לעיל דף כז:) אלא היינו טעמא
כיון שבמתכוין מבית עליו דבר
שמזיקו חיוב רחוי זה להתחייב בכך:

באפרותא. והא דלא לממעיקן
בשאר פירות לרבותא
נקט שם המות אף"פ שהיתה לחובה
לגמרי מן הטוב אף"פ פטור מדיני אדם
או דלמא אפילו מעלמא נמי. ול"ת דאפילו נשברו ברות מוציא למר נעל דקביל ור"ל דמבעיא ליה לי הוי דמוי בעלמא לו לא וי"ל
נטירותא דעלמא בגון בבהמות של מחרים דלא מסיק אדעתיה שיכנסו בהנאה ויגחו אף שורו של זה מבעיא ליה אבל אם יצא
השור חוץ מתחלה של בעל הבית ואחר כך נכנסו וננחוהו לא מבעיא ליה דהא פשיטא דמוקבל עליה נטירותא אפילו מעלמא קיין שיצא חוץ לתחר:
מאי לאו פטור בעל החצר ומייב בעל החצר. ול"ת פטור ולא מייב בעל החצר אלא מדקאמר ואי בעל השור חייב משמע
דקאי אבעל החצר ומייב בעל החצר. ויש לומר דכגון שהכניס השור בעל כרחו של בעל החצר ובעל החצר יכול לומר לא
הייתי יכול לגרשו ולהוציאו ולא הייתי מקבל עליו נטירותא ולא מייב אלא בעל השור

פוי"ש אן בתלר הניזק · דכיון דיהיב ליה בעל חלר רשותא לעיולי דוכתא לקני ליה בגוה והויא ליה חלר הניזק וחלר המוקפין דפטור כה על הפן ועל הרגל *ה"מ משותף לחבריה דחלר של שניהם לבל שור מועלמת דעל וחזיק לחד מינייהו ובעי בשלה חלק קרינן ביה: **ברשות הרבים** ·· גלו דוקא תורה אור לעולם לחו **ברשות** דשלה לחבירו דניזק קרינן ביה: **מאי ברשות ומאי שלא ברשות:** בקרן, לין חילוק בין חלר הניזק לרה"ר לי לתרלם בשלמת פטור-וחייב-בעל החלר היינו דכתיב פטור דלין עליו לשמרו: **ולא משלמת אלא מני** נזק · והלי פטור מנזק שלם קתמר וברשות חייב ל"ק: **ברשות** · עז: **מכיל** · נתחמם: **שכח ברשות קביל עליה נזיותא** ·· דבשמתו ,ומעמת דרכת לחו משום דקשבר למחן דעל ברשות-קביל עליה נזיותא דבשעת בעל חלר, דשם לינהו הוא דשני לעיל טעמא דבתן ואוקי דבעל קדיוות כי על ברשות לא קביל עליו נזיותא והכא דמשמרת לקמיה למיפא בעיא נזיותא ומשלקלן מרוותא דחלר ונמרת דאוקיה *מהאשה שנכנסה לטחון משום דלא חשיק למילתיה הוא: **למיפא בעיא נזיותא** · שמגלה זרוטותיה: **ובעל חלר חייב בנזקי הפור** ·· שם הפקיר רשותו,ואף על גב דכתיב'כי יכרה איש בור' ולא [כי] יכרה שור בור ה"מ בבור ברה"ר דלחו עליה דיהיב רמייה למלויי: **הכא כיון דאיט ליה למלויי** · מקמי לפיקריה דשל בור דיהיב הוא וכי לפקר בתר הכי נתן תקלה ברה"ר: **שור בו** · שנתקל בו: **רבץ בפור** · קשה"ר השתא רבץ ושיבר כלים לו נתקל בו בע"ה לאחר שרבץ: **ונעשו כלי** · לאחר מיכן ודוקא כלי שבר הוא עלמו החזק חייב ··בעל השור ולא פטרינן ליה משום חיש בור ולא שור בור דכל מידי דהוו דיהיב בשעת נפילה כגון גלגים וכגון שנפלה גמלו ולא העמידה מחייבינן ליה משום בור ותע"ג לליהו לא כרייה אלא גמל כרהו כיון דבשעת נפילה, דיהיב הוא ועליה לסלוקיה כמו דכרייה חייבו דמי ואף על גב דמפקר ליה בתר שעתא, ולא דמי לשורו שחפר בור ברשות הרבים דחפירה לאו דיהיב היא ולילין הקבר ברגל התרנגול מאליו דלילן לאו דיהיב הוא: **וחויב** · קרי בין מחטיון בין שלין מחטיון ומיתו בידיים **חייבו**: **שור** · שזה היה עומד במקומו ובא בעל הבית ונתקל בו: שניהם

[נעיל יד.] [נעיל יד. וש"נ] [נעיל כמ. וש"נ] [נעיל יס:] [נעיל כמ. וש"נ] [ב"מ כו. סמ:]

מאי "ברשות" ומאי "שלא ברשות" איכא? אמרי "ברשות" =הויא לה 'שן ברשות הניזק' ושן ברשות הניזק חייבת "שלא ברשות" הויא לה שן בה"ר ושן ברשות הרבים פטורה ת"ש הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ונגחו פטור ואם הבנים ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור= בעל חצר וחייב=בעל חצר? לא, פטור=בעל השור", וחייב=בעל השור, אי הכי מאי 'ברשות' ומאי 'שלא ברשות' איכא? אמרי הא מני *ב' מתנין היא דאמר 'משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם: 'ברשות' הויא לה קרן בחצר הניזק ומשלם נזק שלם 'שלא ברשות' הויא לה 'קרן ברה"ר' ולא משלמא אלא חצי נזק: ההיא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא אתא ברחא דמרי דביתא אבלה ללישא הביל ומית, "חייבה רבא לשלומי דמי ברחא, לימא פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל? אמרי הכי השתא התם 'שלא ברשות לא קביל עליה נטירותא הכא 'ברשות קביל עליה נטירותא, ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור, ואם הזוקה חייבת טעמא 'שלא ברשות הא 'ברשות' פטור? אמרי לטחון חטים' כיון דלא בעיא צניעותא מידי לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשייהו ועליה דידיה רמי נטירותא אבל למיפא, כיון דבעיא היא צניעותא, מרוותא דחצר מסלקי נפשייהו הלכך עלה דידה רמיא נטירותא: הבנים שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא 'הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ותפר בה בורות שיחין ומערות: בעל השור חייב בנזקי חצר ובעל חצר חייב בנזקי הבור" אף על גב *דאמר מר °כי יכרה איש בור" *ולא שור בור, הבא 'כיון דאית ליה למלויה ולא קא מלייה 'כמאן דכרייה דמי ואמר רבא 'הבנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הזוק בו חייב, 'רבץ פטור, ומשום דרבץ פטור? אמר רב פפא מאי 'רבץ' שהרבין גללים ונטנפו כליו של 'בעל הבית דהויא גללים=בור, ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים, הניחא לשמואל *דאמר כל חקלה=בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר? (ה) אמרי סתם *גללים אפקורי מפקיר להו ואמר רבא "נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית הזוק בו חייב, הזיקו בעל הבית פטור, א"ר פפא "לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה ידע ביה-הזיקו בעל הבית=חייב, מ"טמשום דאמר ליה 'נהי דאית לך רשותא לאפוקי, לאווקי ליה לך רשותא, ואזדו לטעמייהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא שניהם

הבא דכתוב מקום דכתוב הוא דמקבל בע"ה בעזיקותא טפי ואפי' חנק לח עלמו לנמלא מקום הזק בעל הבית כתו של בעל הבית בכתוב הכא היינו טעמא כדמסיק מקום דבעית לעיזותא שמגלה זכוותיה בשעת ליסה ומבלק מרוותא נפשיה ומ"ה פריך עליה מהאשה שנכנסה לטחון ולא רלה להקשות מכל הגך דמתניתין קדירות ופירות ושור דמתני ניחא ליה למפרך דס"ד לחשה מסלקי מרוותא נפשייהו טפי מקום יהוד:

אע"ג דאמר מר חיש בור ולא שור בור · כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החלר ול"ת כ"ש דאי לא ממעטינן שור שהיה רלוי לפטור בעל החלר דהוה ליה למירמי חיובא לבעל השור וי"ל דה"ק לע"ג דאמר מר חיש בור ולא שור בור והיה(ג) רלוי לפטור כל לדם בבור שכרה שור כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החלר דה"ל למידרש מפסוק זה שלא יתחייב שום לדם בבור שכרה שור זה אין שכרת לדרוש כך אלא כיון דעליה למוייה למעוטי דכרייה דמי ונרלה *דאפי' לם חפרו לדם דבר מיוחד הוא חייב בעל החלר בנזקי בור ועליה דיהיה למלויה ול"ע: **איש** בור ולא שור בור · ות"ת: והא לעיל (דף כב.) פטרינן בעל הגמל כלמה שכשכה למ"ד חשו משום ממונו ע"ג דלא כתיב חיש בם ולא שור בם וי"ל דהשתא נמי כתיב בלם יעלם המבעיר חם הכערה דמשמע דוקא כשמבעיר עלמו הוא משלם:

ושינפו כליו · פ"ה דוקא כליו [הכל] הוא עלמו [הזוק] חייב בעל השור ולא פטרינן ליה משום חיש בור ולא שור בור דכל מידי דהוה דיליה בשעת נפילה כגון בגללים וכן נפלה גמלו ולא העמידה דמחייבינן ליה משום בור ולא כרייה חלא גמל כרהו כיון דבשעת נפילה, דיהיב הוא ועליה לסלוקיה כמו דכרייה חייבו דמי ואף על גב דמפקר ליה בתר שעתא, ולא דמי לשורו שחפר בור ברה"ר דחפירה לאו דיהיב היא ולילין הקבר ברגל התרנגול מאליו דלילן לאו דיהיב הוא ועליה הקבר ברגל התרנגול מאליו דלילן לאו דיהיב הוא עכ"ל ממכח מתוך פ"ה למאי דמסקינן סתם גגלים לפקורי מפקר להו דלא פטרינן חלא כליו דוקא הבל הוא עלמו חייב ול"י כרחה דודאי מעיקרא דס"ד דלא לפקריה לא פטר חלא כליו הבל לפי המסקנא דאמר דמפקר להו אפי' הוא עלמו פטור מידי דהוה לפקיר זקיו לאחר נפילת תוכם ונפילת גמלו מוקמינן דאחקל ואחקלו ביה גמליה מ דרך שרעתה דנהרא דהוי פוסק אבל הכא דלא פסק חע"פ שניהם

גליון השים

תום' ד"ה חע"ג וכו' דאפילו אם מצרו · עיין לעיל דף כט ע"ש תוס' ד"ה מני ועיין לקמן דף מא ע"ב תוספות ד"ה נהרא וכו' : כאן

ו) שור שחפר בור בתוכו של אחר

ב) גזלן הגמא

כ א ב מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה יד סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ג: ופיין מי סעיף ד:

כא ג מיי' שם פ"ז הלכה ו ופי"ב הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ג ופיין מי סעיף ד:

כב ד טוש"ע ח"מ סימן מי סעיף ה:

כג ה מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ד ופיין שלח סעיף ג:

כד ו מיי' שם פ"ו הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ב:

כה ז מיי' שם פ"ג הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ו:

כו ח מ' מיי' פ"ז שם הלכה ו ופ"ח הלכה ז ופ"ט מהלכות נזקי ממון הלכה ג סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ד ופיין שלח סעיף ה ופיין מכה סעיף ו:

נוסח הספר ע"פ כ"י אוקספורד ובמאירי ע"פ כ"י אוקספורד ובמאירי ע"פ כ"י אוקספורד ובמאירי

שניהם ברשות·פ"ה כגון ברה"ר שלא ברשות כגון שניהם רלים ברה"ר וקשה דהיינו מתניתין בפרק המניח (לעיל דף נב.) וגרלה לפרש כגון שנכנס לחנר בע"ה שלא ברשות או ברשות דחיים ליה לאחוקי מדעתיה כמו שנתנו לו רשות כמו כן נתנו לאחר רשות או כמו שהוא נכנס שלא ברשות שמא גם אחר נכנס שלא ברשות ולכך מייבין כשהזיקו זה לא זה אפי' הזיקו שלא מדעתם אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות - דברשות פטור שלא ברשות חייב: נפל לבור והבאיש מימיו חייב: אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש בשעת נפילה אבל לאחר נפילה פטור מ"ט הוי שור בור ומים כלים ולא מצינו בור שחייב בו את הבלים הניחא לשמואל דאמר* כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו אבל הבאיש מריחו פטור מאי טעמא גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא מיחייב: היה אביו או בנו לתוכו מאי איריא אביו או בנו אפילו אחר נמי? אורחיה דמילתא קתני: ואם הכניס ברשות בעל חצר חייב [כו']: איתמר רב אמר הלכתא בת"ק שורך ושמרו: הזיק = חייב, הזוק = פטור "בנום שורך ואני אשמרנו": הזוק = חייב, הזיק = פטור הא גופא קשיא אמרת "בנום שורך ושמרו: הזיק = חייב, הזוק = פטור" טעמא דא"ל שמרו דחייב בעל השור ופטור בעל חצר הא סתמא חייב בעל חצר ופטור בעל השור דבסתמא מקבל עליה נטירותא אימא סיפא "בנום שורך ואני אשמרנו: הזוק = חייב, הזיק = פטור" טעמא דאמר ליה "ואני אשמרנו" הוא דמחייב בעל החצר ופטור בעל השור הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא אתאן לרבי דאמר עד שיקבל עליה נטירותא בעל הבית לשמור? דישא רבנן וסיפא רבי? אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא אמר כולה רבנן היא איידי דנסיב רישא "שמרו" תנא סיפא "ואני אשמרנו" רב פפא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר' טרפון "קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם" הלכך: אמר ליה "שמרו" לא מקני ליה מקום בחצר והדר אמר ליה "קרן בחצר הניזק וקרן בחצר הניזק משלם נזק שלם לא אמר ליה "שמרו" אקנויי אקני ליה מקום בחצר והויא ליה חצר השותפין וקרן בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק: **מתני'** "שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות "ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות, ביצד משלם דמי ולדות? שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה, אמר רבן שמעון בן גמליאל אם

1 ישניהם ברשות-או-שניהם שלא ברשות: הזיקו
2 זה את זה חייבין הזוקו זה בזה פטורין, טעמא
3 דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות אבל
4 אחד ברשות ואחד שלא ברשות - דברשות
5 פטור שלא ברשות חייב: נפל לבור והבאיש
6 מימיו חייב: אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש
7 בשעת נפילה אבל לאחר נפילה פטור מ"ט
8 הוי שור בור ומים כלים ולא מצינו בור שחייב
9 בו את הבלים הניחא לשמואל דאמר* כל
10 תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר
11 ליה מאי איכא למימר אלא אי איתמר הכי
12 איתמר אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש
13 מגופו אבל הבאיש מריחו פטור מאי טעמא
14 גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא
15 מיחייב: היה אביו או בנו לתוכו מאי?* אמר
16 אביי אמר קרא "שם הוא" בכופר: ואמאי
17 במועד ליפול על בני אדם - בבורות - עסקינן
18 א"ה בר קטלא הוא? אמר רב יוסף דאחזא
19 ירוקא ונפל, שמואל אמר *הא מני ר' יוסי
20 הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר ולא
21 אמר* ר' יוסי הגלילי היא דאמר כר' טרפון
22 *דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם
23 ה"נ כופר שלם משלם בשלמא לעולא היינו
24 דקתני היה אביו או בנו לתוכו אלא לשמואל
25 מאי איריא אביו או בנו אפילו אחר נמי?
26 אורחיה דמילתא קתני: ואם הכניס ברשות
27 בעל חצר חייב [כו']: איתמר רב אמר הלכתא
28 בת"ק שורך ושמרו: הזיק = חייב, הזוק = פטור
29 "בנום שורך ואני אשמרנו": הזוק = חייב, הזיק =
30 פטור הא גופא קשיא אמרת "בנום שורך
31 ושמרו: הזיק = חייב, הזוק = פטור" טעמא דא"ל
32 שמרו דחייב בעל השור ופטור בעל חצר הא
33 סתמא חייב בעל חצר ופטור בעל השור
34 דבסתמא מקבל עליה נטירותא אימא סיפא
35 "בנום שורך ואני אשמרנו: הזוק = חייב, הזיק =
36 פטור" טעמא דאמר ליה "ואני אשמרנו" הוא
37 דמחייב בעל החצר ופטור בעל השור הא
38 סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר
39 דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא אתאן
40 לרבי דאמר עד שיקבל עליה נטירותא בעל
41 הבית לשמור? דישא רבנן וסיפא רבי? אלעזר
42 תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא
43 אמר כולה רבנן היא איידי דנסיב רישא
44 "שמרו" תנא סיפא "ואני אשמרנו" רב פפא אמר
45 כולה רבי היא וסבר לה כר' טרפון "קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם" הלכך: אמר
46 ליה "שמרו" לא מקני ליה מקום בחצר והדר אמר
47 ליה "קרן בחצר הניזק וקרן בחצר הניזק משלם
48 נזק שלם לא אמר ליה "שמרו" אקנויי אקני
49 ליה מקום בחצר והויא ליה חצר השותפין וקרן בחצר השותפין אינו משלם
50 אלא חצי נזק: **מתני'** "שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו
51 ילדיה פטור מדמי ולדות "ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו
52 ילדיה משלם דמי ולדות, ביצד משלם דמי ולדות? שמין את האשה כמה היא
53 יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה, אמר רבן שמעון בן גמליאל
54 אם

דחזא ירוקא ונפל · רש"י מוקי בהיזק והיה מתחכך בכותל בני פעמים הרחשונים לא היתה כוונתו להתחכך אלא בכוונה להפיל על האדם ופטור דקתני התם אלא שנגח אמר רבא לא שנו ופטור דקתני התם מחמת הכוונה שהיתה להתחכך והרחשונות אלמא שנעשה מתוך כך מועד ובכך מחייבינן מציר ליה משונה קלת שהרג בנפילה הכותל ולכך לא נחשב מועד אלא מחמת הרחשונות וזהו דוחק לחציר משונה מה שנעשה להנחמו לחכול ירוקא או להתחכך "וגם תימה הוא לומר דהוי מועד בהפלת כותל מחמת שהיתה אלא בכוונה על ידי הרחשונות שהיו בכוונה ולפירושו ל"ל דהא דקחמר הכא במועד ליפול על בני אדם אלא בבורות לא הוכיר בני אדם אלא בשביל מחמת דבר הרחשונות לא חייבינן אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל עלמו בכור ולחכול קירק: **ושמואל** אמר הלכתא כרבי · לכאורה נרחה דהלכתא כשמואל בדיני ול"ע דרבא קאמר לעיל הכא שורו לחבר בעל הבית אלא ברשות ואפר בו בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חבר מאי משמע דבעל ברשות פטור ולי כרבי אפי' ברשות חייב דלרבי סתמא חייב בעל השור וכולה סוגיא דלעיל מסיק רבא כרבנן ולפי' נשבור ברות ולפי' חכך עלמו":

טעמא דאמר ליה שמרו · כולה הך סוגיא כרבא דלעיל דלר' זירא לא קשה כלל דישא לסיפא יכולה רבי היא והוי סתמא שניהם פטורין בין בישא בין בסיפא דאין כל אחד מקבל עליו שמירת חבירו ולרבנן הא סתמא שניהם חייבים:

אימא סיפא כו' · הכא לא מצי נעשה כדמסקי בפרק קמא דקדושין (דף ה:) גבי נתן הוא "ואמרה היא מקודשת נתנה היא "ואמר הוא מקודשת משום דהכא חיים ליה שעיה אחריני דקאמר אבל סתם ליכא למימר אבל אחר ליכא פלוגתא במילתא: **תמרתא**

שניהם כרשות · כגון ברה"ר שלא ברשות · כגון שניהם רשות ליכנס: **או שניהם שלא כרשות** · כגון שניהן רצין ברה"ר: **מייבין** · דבמזקין הזיקו · בידים זה לא זה אפי' שלא במתכוין: **מתכוין** · דבמזקין לא שני לן בין מתכוין לשחין מתכוין והא דתנן בהמניח (לעיל דף נב.) שניהם שהיו מהלכין ברה"ר והזיקו זה לא זה פטורין ההוא 'הזיקו'= הוזק הוא ולא דק בליבניה: **דברשות פטור** · בין היזק דבידים בין היזק דממילא ובדלמ ידע ליה: **שהכלים כשעת נפילה** · דהוי מזיק ממש ולא דמי לבור: **ומים כלים** · כל חפלים כלים דלא חייב בבור ("עלה מיחה חלת על גזקי בהמה) ושאר חפלים היזקן זו היא מיחתן: **מאי מיכא למימר** · הא ליח ליה חורת בור וממונו הוא ומשוכו למדנו ולא פטור ביה כלים · **מגופו** · שהיה מלוכלך בטיט: **אבל מריחים** · לחו גופיה הוא דסרחון דכלילה ממילא חחי לה ובכילה גרמא הוא שגורמת לסרחון שיבח: **בר קטלא הוא** · בשלמא קמייתא והיינך כח לידי מועד בשלמא גבי מועד דעניחות חיכא למימר כדלמרינן בפירקין דלעיל (דף מא.) דקטל וערק אבל בשאין מכירין חת השור חי נמי שהזמו זוממין [לעיל מו. כו.] אלא זה לא עלה מן הבור מלינו ולימא למימר ערק ולא ידעין מכירין ולא הוזמו דמילתא דחיים ליה קלת היה: **דחזא ירוקא** · עשב על פי הבור וכח לאכול ונפל, דשכב נפילה לא חיכוין ומיהו 'כופר שלא בכוונה' מצלם בנפילה לחבירו. ותנ"ל שאין השור בסקילה ושמעינן לרב (לעיל דף מד.) דאמר פטור מוה ומזה ר"ש במועד לעניחות בכוונה וערק לחמת הרחשונה "וגמ' ד' שלא בכוונה פטר ליה מגזירת הכתוב דכתיב "השור יסקל וגם בעליו וגו'" כל זמן שאין השור בסקילה חבל זה בעליו משלמין כופר חבל זה שלא היתה בו חיוב סקילה כלל אין המדאתו חלת "כופר" על בן ורגל בחבר הניזק, דלוקמינן "ברגל שדרכה ע"ג חיזוק בחבר הניזק, דאיכא כופר ברגל ואף על גב דשלא בכוונה הוא ואין השור בסקילה, וה"ע דחזא ירוקא ונפל= חולדה הבן היא דמחכוין להנחמו, וא"ת אפילו חחכוונה הוא ואין זו בן, כיון דחייעד ליה חורחא הוא ולחוקמי לברי נפילה חחכוונה - והשור בסקילה, לח מלינן, דלגבי כוונה חם הוא וליכא כופר להא כל כמה דלא חזי ירוקא לא חייעד: **ושמואל אמר** · לעולם בחם ומהניחין חלי כופר קאמר ור' יוסי היא: **עולת** מוקים לה גמי בחם וכופר שלם: **חייבו דקסבר אכיו או בנו** · דהוי קרן בחבר הניזק דמשלם כופר שלם חלח לשמואל דאמר חלי כופר מאי חיריא כו': **מי שאנס וכו'** · ריש"ל רבנן וסיפא רבי: **בועל בבי חיא** · וסיפא-דוקא, דריש' דוחי מינה דה"ח סחמת הזוק חייב, דהזוק פטור והאי דנקט "ושמרו" לאחויי הזוק שלם דאפי' חם הזוק שורו של בעל חבר, ה"ח סחמת חלי נזק: **מתני' שור שניסח מחכוין** לחבירו · הוא הדין למחכוין לחבה נמי פטור כדחמרינן בפירקין דלעיל (דף מב.) נקי מדמי ולדות ובנמ' מפרש למאי נקט מחכוין לחבירו:

כו א מיי' פ"ל מהל' מוכל ומזיק הלכה יא ופ"י הלכה ג ופ"ו הלכה ג ופ"ז הלכות נזקי ממון ונמ"מ סמג עשין עט מ"מ סי' שעח סעיף ז וסימן רכח סעיף ח:

כח ב מיי' פ"ו שם הלכה ה נזקי ממון הלכה ה ועיין בהגהות ונמ"מ סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סימן שלח סעיף ד:

כט ג ד מיי' פ"ו שם הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפ סעיף ג:

לא ו ז מיי' פ"ד מהל' מוכל ומזיק הלכה ח ט ב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכג סעיף ג:

ג פירוש לספר תולות מבואר בהגהות בלי ספר אין תם אלא מועד בשור ועיין בספר פום ישורת

הגהות הב"ח
(ה) גמ' אמאי אביו ובנו אפילו אחר נמי אמאי מקשה לרבי דאמר עד שיקבל עליו נטירותא ליתא כאן כ"ל:

גליון השים
גמ' ריש"ג היא דאמר ברי"ה קשה לי מה לנדיה חייש כן כופר תמלם ברשות ניזק כופר שלם כעיל דף כו ע"ש ול"ע דאמר לעיל נגמל ממנו קקלת מיד ואקשה מ"ל ברי"ה קשה לי מה לנדיה דאמר ר"ש כן בנזק ובח קרי"ל כר"ש -

חמרתא מעברתא כו' · ות"ח הא גבי כור תנן בפלוגתי פרקין נפל לתוכו עבד או לחמ פטור ולא למדיין דהוי כחמרתא מעברתא ולא נמעטיה משור ולא מדם וי"ל דהכא לא מיעט הכתוב שור(ד)בדמי ולדות ללמד במקוסס שהולדות של בעל כדבעי בעל החצה לבעל כמן הולדות למדון דכתיב החצה ויולדיה תהיה לחדוניה:

אבן לא פליג רב חסדא ומודה לא פליג רב חסדא ומודה דזהו דהא בכתובות בפרק נערה (דף מג:) לעטרין קרא למעוטי שלמן לדם מוריס זכות בהו לבנו והכא ליכא מיעוט ושוד מדפריך לרבה מבריימא דהכא את החצה ומוקי לה שחבל בחיי הגר לבל נרב חסדא משמע דניחא לאחר מיתת הגר ודווקא גר לבל כשאינו גר משלם דמי ולדות ליורשים:

ומי עדיף ממתניתין · וה"ת ומאי ס"ד דמקשן וכי לא ידע דלא עדיף ויש לומר משום דבהך ברייתא קאמי נזק ועער וכי היכי דנזק ועער חייבי בכל ענין כמו כן זכה בדמי ולדות חייבי בכל ענין:

ומני

א"כ משהאשה יולדת משבחת, אלא שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל יואם אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: **גמ'** טעמא דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם דמי ולדות לימא תיהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה *דאמר רב אדא בר אהבה "שוורים שנתכוונו לאשה פטורים מדמי ולדות"? אמר לך רב אדא בר אהבה הוא הדין דאפי' נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות והא דקתני שור שהיה מהכוין לחבירו *אייתי דקא בעי למיתנא סיפא אדם שהיה מתכוין לחבירו דהבי כתיב קרא קתני רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו אמר רב פפא שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה משלם *דמי ולדות, מאי טעמא? דמעברתא מעברתא בעלמא הוא דאוזק-דאמר קרא "שבו לכם פה עם החמור" *עם הדומה לחמור: °כיצד משלם דמי ולדות: דמי ולדות(ה) ושבח ולדות מיבעי ליה? הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות? שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה: אמר רשב"ג א"כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר? אמר רבה ה"ק "וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד, והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד, אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל" תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל. רבא אמר הכי קתני "וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום? אלא: שמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין" תניא נמי הכי אמר רשב"ג וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נזק בפני עצמו ועער בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל, ושבח ולדות חולקין קשיא דרשב"ג אדרשב"ג? ל"ק באן במכברת באן בשאינה מכברת ורבנן דאמרי שבח ולדות נמי לבעל מאי טעמא? *כדתנן ממשמע שנאמר °ויצאו ולידה "איני יודע שהיא הרה מה ת"ל "הרה"? לומר לך שבח הריון לבעל ורשב"ג האי "הרה" מאי דריש ביה? מבעי ליה לכדתניא ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיבָּנֶה כנגד בית הרחיון כנגד בית הרחיון ממש אלא כל היכא דסליק ביה "שחבל" לולד לאפוקי יד ורגל דלא: "היתה "שפחה" ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא שנו אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר בכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהי בגוייהו ומיחייב לשלומי לה לדידה, א"ר חסדא מרי דיבי אמו ולדות צררי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא, ליתיה לבעל לא מיחייבי *הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל, אין הבעל נותן ליורשיו, אין האשה נותן ליורשיה, היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא "שחבל בה בחיי הגר ומת הגר" הכא נמי "שחבל בה בחיי הגר ומת הגר" ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר

ותני

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ושבח ולדות מיבעי ליה: (ו) רש"י ד"ה ושמין ולדות ומותנין כו': (ז) ד"ה וכו' בעליהן כן וכשמת: (ד) תוס' ד"ה מתכוין וכו' מכלל שור מדמי ולדות:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה אלו ולדות כו' ביוסיפס לא כו' כ"כ וכ"ד ס"ם וכמ"ש תוס' (ובכנסג"ג סימן מכ"ג ס"ק ד):

גליון השי"ם

גמ' כיצד משלם דמי ולדות, פיין(עיל דף מז ע"ת מוספות ד"ה וכן וכו':

נוסחא

שור שהכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל, אין האשה נותן ליורשיה, היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה (ג"ל)

נוסחא

ב' הספרים הגהו"י ורבינו אשר"י ותוס' ר"י הזקן ותת נוסחא

נוסחא/מפנה

מוקף (ובכנסג"ג סימן מכ"ג ס"ק ד):

נוסחא

ו) שני הנוסחא הזה יותר נכון - ש"ו - שהרי הלשון מורה על שני דברים

נוסחא

ז) שני הנוסחאות הללו נכונים

נוסחא

ח) שני הנוסחאות נכונים

לב א מיי' פ"ד מהלכות חובל ומזיק הלכה ב ועיין בהכסות ונמ"מ סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סימן תכג סעיף ג:

לב ב ג מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ג ד סמג עשין סז עוש"ע ח"מ סימן סה סעיף ג:

לד ד ה מיי' פ"ד מהל' חובל ומזיק הלכה ג ד סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סימן תכג סעיף ב:

נוסחא

גוי שהכה את בן ישראל ונפלה אם בנו לבני ז' מי ולדות

נוסחא

ז) שני הנוסחאות הללו נכונים

נוסחא

ח) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ט) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

י) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

כ) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ל) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

מ) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

נ) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ס) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ע) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

פ) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

צ) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ק) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ר) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ש) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ת) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

א) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ב) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ג) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ד) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ה) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ו) שני הנוסחאות נכונים

נוסחא

ז) שני הנוסחאות

ותני זכתה · ותין מגיה הכרייתא חלת כלומר זכה מי שיש לו זכות: **משכונו** של ישראל ביד גר כו' מוליאין תוכו מידו · ותפילו מסכנו שלא בפעמ הלוותו ותפילו למ"ד בעל חוב קונה משכון דע"כ חין לו חלת שעבוד עליו כיון שהיה יכול לפדותו הישראל ולסלקו בדמים:

והלכתא דליתיה בחלר · דהמסכון קלי דאם חיתיה בחלר קני לע"פ שאין טומד כבר שהרי ולכיך לומר דחייבי בחלר המשתמרת, דלי בחלר שאין משתמרת לא קנה חלת אם כן טומד כבר שהרי כדחיתה בפ"ק דב"מ (דף י"ח. וסס") ולמחי דס"ד דחייבי כשאמסכון בחלר ובעל החלר אין כאן, זה חיו כפי המסקנא של ב"מ, ולרחה דמעיקרא נמי הכי ס"ל דחייבי בחלר שאין משתמרת ולא קנה חלת אם כן טומד כבר שהרי וכן אם החזיק בה אם כן לא היתה משתמרת חלת זה והא דקאמר והלכתא דליתיה בחלר לאחר שעבוד חלר קלי לומר שיוצא דשאין שעבוד הוא:

החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"ר · כללא דמילתא בכל הך שמעתתא בור בתר פתחו חזינן דהחשב הבור כחילו הוא במקום שפתחו שם:

ברה"ר ופתחו לרה"ר · פירש בקונט' והפקיר רשותו וה"ה אם מתחילה סמכיה לרה"ר ולא הולרך לפרש בהפקיר רשותו חלת משום דמשמע ליה לישנא דפתחו לרה"ר בחמלע ס"ל כדמוכח בגמרל דהקחני ברה"ר ופתחו לרה"ר פשור דמוקי שלא הפקיר לא רשותו ולא כרכו ומעיקרל ס"ל בהפקיר רשותו ולא כרכו והייט משום דמשמע ליה ופתחו לרה"ר בחמלע ס"ל:

ברה"ר ופתחו לרה"ר · חתר · בהפקיר רשותו חוסס שפי הכור כתוכה חין גרלהב שר"ל שפתחו לרה"ר של חדס חתר ובא לוחו חדס והפקיר רשותו, שלא היה לו לומר "לוחה" בלשון נקבה, חלא משמע שרופל לפרש הכל ברשות עלמו ולשון "חתר" חינו מיושב לפירוש זה, ולפי שהקשוח "ממחי לעלריך למתני ברה"ר ופתחו לרה"ר בחתר ס"ל חתר ה"ל למימר התופר כור ברה"ר והו לל' דלגב חהריני נקט הכי ופירש לנו שהכור והפתח הכל עושה ברשותו ולא מפרש ברה"ר ופתחו לרה"ר חתר דהייט שחפר כור ברשות עלמו ופתחו לרשות חבירו ולשלריך בלא חימת פתחו לרה"ר הוה דחייב דשכיחי רבים (ג) (ומזקין) לבל ברה"ר ליכא למיחש חלא לזנק יחידי פעור וכה"ג חניח בהמניח (לעיל נב:) גבי המכבה ולפי פי' ר"י קשה למה הוה חייב בזנקי בעל חלר חם נפל שור בעל חלר למלוייה: **תיר** התופר כור ברה"ר ופתחו לרה"ר · וי"ם שכחוב בהן ברה"ר ופתחו לרה"ר וכי מתניח בחוספתח (ב"ו) וק"ק דס"ל למימר החופר כור ברה"ר לבל חין להקפיד משום דקלי לחבוך דמתניחין דחייבי שפתחו ברשות חחרת לשלריך לשמועינן לחייבי בחומו עניו שבכור והפתח במקום חחר ברשות הרבים: **על** הכרייתא לל ס"ם · *במוללין לחמרינן מכלן לחין שונגין מן הדין לבל בם"ם שלנו חין סובר כן לדפרישית בריש המסכת (דף נ.*): [עיין חוס' לעיל ד': ד"ה ועיסים] בכור

ותני זכתה לימא כתנאי בת ישראל שנישאת לגר ונתעברה ממנו וחבל בה: בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר, לאחר מיתת הגר-חני חדא חייב וחני חדא פטור מאי לאו תנאי הוא דתנאי היא: לרבה ודאי תנאי היא אלא לרב חסדא מי לימא *תנאי היא: ל"ש הא רבנן הא רשב"ג, אי רשב"ג מאי אריא לאחר מיתת אפי' מחיים נמי אית לה פלגא: מחיים אית לה פלגא, לאחר מיתה כולה, ואבעית אימא הא והא רשב"ג: באן בשבח ולדות באן בדמי ולדות; דאמרי משבח ולדות" לישמע "דמי ולדות", ומקרשב"ג לישמע לרבנן? אמרי לא, שבח ולדות דשייכא ידה בגוייהו וכיא בהו בכולהו, דמי ולדות דלא שייכא ידה בגוייהו לא וכיא בתו: בעי מינה רב יצחק בר אבא מר"נ המחזיק בשטרותיו של חבר מהו: מאן דמחזיק בשטרא אדעתיה דארעא הוא דמחזיק "ובארעא הא לא אחזיק *ושטרא נמי לא קנה דלאו דעתיה אשטרא או דלמא דעתיה נמי אשטרא? א"ל *עני מורן *וכי לצורך ע"פ צלוחיכן הוא צריך אלא לצורך ולצור. אמר רבה משכונו של ישראל ביד גר ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו, מציאין אותו מידו, מ"ט ביון דמית ליה גר פקע ליה שעבודיה משכונו של גר ביד ישראל ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו: קנה כנגד מעותיו ונוטל קנה את השאר, ואבא, תקני ליה חצירו *דרהאמר רבי יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו? אמרי הכא במאי עסקינן דלית ליה כלי היכא דאיתא לדידיה דאי בעי מקני [מצי] קני, קניא ליה [נמי] חצירו, כיון היכא דליתיה לדידיה דאי בעי הוא למיקני לא מצי קני חצירו נמי לא קניא, והלכתא בחצירו דלא קנה: **מתני'** החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"ר, או ברה"ר ופתחו לרה"ר, ברה"ר ופתחו לרה"ר אחר חייב:

גמ' ת"ר החופר בור ברה"ר ופתחו לרה"ר (*ברה"ר ופתחו לרה"ר) חייב וזהו בור האמור בתורה דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר *הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו זהו בור האמור בתורה אמר רבה בבור ברה"ר ברה"ר לא פליגי דמיחייב מ"ט? אמר קרא "כי יפתח וכי יכרה" *אם על פתיחה חייב על כריית לא כל שכן, אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כריית כאן לא נתלקו אלא בבור

נרכב ורבי · ע"כ מוקי למילתיה כתנאי דהוה אמר חייב והא דתני פטור לל מני מוקי ליה כוותיה וע"כ הכי מקרכן לחת דאמרי כתנאי דמתניי: **חלת נרכב חסדא מי ניחא** · מי מיבעיח ליה לחוקמיה מילתא בפלוגתא כתנאי ולמימר חלת דאמרי כתנאי דפטור חלן (2) מלי למימר הלי דתנא חייב במילתא אחריתי דלא תקשי ליה: **נח קשיא** · כלומר אמר לך רב חסדא תרוייהו תנאי כוותי קיימי דכתני "חייב" בשכח ולדות פטור **חלא דתנא** "חייב" בשכח ולדות ולביכא דר"ם לאמר לשה פלגא בהו והיא קיימת: **חלא** · דאמר פטור=רבנן היא דאמרי כולהו דכעל והרי הוא מת וזכה זה מן ההפקר, לבל רבה לא מלי לאחרוני מידי דהא לאיט לאמר לשה כולה, ואבעית אימא מעוכרת הוא ומיהו זכות בחלק בעלה מן ההפקר הואיל והיא היתה מעוכרת ומחמלי פטור משכח בהן בשעת מיתה ואחמלי משכח בשעת מיתה ולדות ומי ולדות דידה ניכוו: **מאי אריא לאחר מיתה** · הגר דחני חייב ליתן לה חלקה: **ממיים** · דגר: **נמי** · חייב ליתן לה חלקה: **לאחר מיתה** · הגר: **כולים** · דזכיה בחלק שכח ולדות של בעלה: **ממרי** · ר"ח קשיח לרב חסדא דמשכח ולדות המגיע חלין בחיי הגר לגר וקאמר ר"ם דכשמת והיח מעוכרת זכתה היא בחלקן בשמט דזכתה נמי בדמי ולדות דבעלה דמלי שכח דמי ולדות משכח ולדות: **ומדלי"ם** · דחשמעינן דזכתה בחלקן בשמט נמי לרבנן דזכתה בכולן דרבנן לל פליגי חלל במחייט חבל בזכיה דמיחה לל פליגי רבנן ור"ם: **ממרי** · לל דמו דמי ולדות לשכח ולדות: **שכח ולדות** · לר"ם דשייכא בהו מחייט בפלוגתא כי מיים זכייה בבולהו: **כשטרות של גר** · שעשבד לו ישראל לחכר קרקעותיו: **מסו** · לקוטו חת הכייר: **ושטרא נמי נח קני** · ולי לחמת ישראל לחכר והחזיק בה לעכר על פי עלוחיהן קנייה: **עני מורי** · ענני חלוני: **וכי לצור על פי עלוחיהו** · לליהוי דעתיה חשטרח (ועלוח דעתיה חחרעת): **פי עלוחיהו** · **פקפ ליה שעבודיה** · וקפ ליה כרשותי דמריה: **דליחיה** · שלין המלוה בעיר: **ובלבפא** · הל לחלריכן זה קנה חת השלר: **בדליחיה** · למשכון בחלל של מלוה בשעת מיתה הגר לבל חיתיה למשכון בחל ירו קני ליה: **מתני'** · **ופתחו לרה"ר** · וכ"ש חס חפר ברה"ר ופתחו לרשות הרבים ולל מימל דוקל חופר ברשותיה דהוה ליה "בור לחים ליה בעלים לבל חפר ברה"ר פעור לדהל מלי למימר "מלי בעיח ברשותי", ובפל דרך פיו לחוכו: **חייב** · דקסבר חיובל דבור בין ברשות הרבים בין ברשות היחיד היל **ובלבד** שיפקיר רשותו: **ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד** · לף על גב דלין לבל לד רשות הרבים: **חייב** · **ובלבד** שם הפקיר רשותו חוסף שפי הבור לחוכה: **גמ'** **ופתחו לרשות הרבים** · כיון שהחקלה ברשות הרבים, הוה ליה כמי שחפרו ברה"ר: **וזהו בור כו'** · לקמיה מפרש מלי זהו: **כ"ע** **נח פליגי דמיחייב** · ור"ע מוסה ליה לרבי ישמעחל בבור ברשות הרבים להוה לחמר בחורה דקסבר "כי חפקלנא לך רשותי לחחיוני חלת בהזיקת לפקלנית": **חם על פומה** · שחפרו לחת וכסהו וכת לחר וגילהו: **נחה לו** · שלין לו חלק בו חלח שבראה ברשות הרבים שלין הקרקע שלו:

[עיין חוספות ב"ב נד. ד"ה מדעתא] [סנהדרין כו: תמהות יו"ט. פה.]

ב"מ יא. קנ. קיח. חולין קמה:

רש"ל מ"ו

ס"ח ל"ג

[ל"ו נחכילחא]

[ד"ה ונח]

לה א ב ג מיי' פ"ו מהלכות שכיינ ומתנ' הלכה ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן רפה סעיף יח:

לו ד מיי' שם פ"ב הל' יד שמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כו [רב אלפס כ"ב פ"ג דף קפ"ד]:

מגדנף

[ד"ה ס"מ]

ג"ד ת"ו ותוי"ט מי ליפא תנאי היא ל"ק כאן בדמי ולדות כאן בשבח ולדות ואב"א הא והא בשבח ולדות ול"ק הא רבנן הא רשב"ג אי רשב"ג מאי אריא כו' לאחר מיתה כולי לישנא אחרינא הא והא בשבח ולדות הא רשב"ג והא רבנן ואב"א הא והא רשב"ג וכו' ומהכרס כתב וז"ל ל"ק הא רבנן הא רשב"ג ואב"א הא והא רשב"ג כאן בשבח ולדות כאן בדמי ולדות אי רשב"ג מאי אריא כו' לאחר מיתה כולה אברי בשבח ולדות ליישב כצ"ל וכן הגיה מכו' שכתב עכ"ל

ל ה מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף כח [רב אלפס שם]:

לח ו מיי' שם הלכה טו ופ"ד שם הלכה ח ופ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ט סמג שם וסימן עד טוש"ע ח"מ סימן רמג סעיף כח וסימן רפה סעיף ג וסימן רעה סעיף כח [רב אלפס שם]:

לט ז מיי' פ"ב מהלכות שכיינ ומתנ' הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

מ ח ם מיי' פי"ב מהלכי נזקי ממון הלכה ב טוש"ע חו"מ סימן תי סעיף ו:

מא ט מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן רפה סעיף ג:

מב י מיי' שם הלכה יא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יא:

מג יא מיי' שם הלכה יב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יב:

מד יב מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יג:

מה יג מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יד:

מו טו מיי' שם הלכה טו ופ"ד שם הלכה ח ופ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה ט סמג שם וסימן עד טוש"ע ח"מ סימן רמג סעיף כח וסימן רפה סעיף ג וסימן רעה סעיף כח [רב אלפס שם]:

מז טז מיי' שם הלכה טז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף טו:

מח יז מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף טז:

מט יח מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יז:

נ יט מיי' שם הלכה יט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יח:

נא כ מיי' שם הלכה כ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יט:

נב כא מיי' שם הלכה כא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כ:

נג כב מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כא:

נד כג מיי' שם הלכה כג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כב:

נה כד מיי' שם הלכה כד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כג:

נו כה מיי' שם הלכה כה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כד:

נז כו מיי' שם הלכה כו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כה:

נח כז מיי' שם הלכה כז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כו:

נט כח מיי' שם הלכה כח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כז:

ס כט מיי' שם הלכה כט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כח:

סא ל מיי' שם הלכה ל סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף כט:

סב לא מיי' שם הלכה לא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ל:

סג לב מיי' שם הלכה לב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לא:

סד לג מיי' שם הלכה לג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לב:

סה לד מיי' שם הלכה לד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לג:

סו לה מיי' שם הלכה לה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לד:

סז לו מיי' שם הלכה לו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לה:

סח לז מיי' שם הלכה לז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לו:

סט לח מיי' שם הלכה לח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לז:

ע לט מיי' שם הלכה לט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לח:

עא מ מיי' שם הלכה מ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף לט:

עב מא מיי' שם הלכה מא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מ:

עג מב מיי' שם הלכה מב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מא:

עד מג מיי' שם הלכה מג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מב:

עה מד מיי' שם הלכה מד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מג:

עו מה מיי' שם הלכה מה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מד:

עז מו מיי' שם הלכה מו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מה:

עח מז מיי' שם הלכה מז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מו:

עט מח מיי' שם הלכה מח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מז:

פ מט מיי' שם הלכה מט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מח:

פא נ מיי' שם הלכה נ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף מט:

פב נא מיי' שם הלכה נא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נ:

פג נב מיי' שם הלכה נב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נא:

פד נג מיי' שם הלכה נג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נב:

פה נד מיי' שם הלכה נד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נג:

פו נה מיי' שם הלכה נה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נד:

פז נו מיי' שם הלכה נו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נה:

פח נז מיי' שם הלכה נז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נו:

פט נח מיי' שם הלכה נח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נז:

צ נט מיי' שם הלכה נט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נח:

צא ס מיי' שם הלכה ס סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף נט:

צב סא מיי' שם הלכה סא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ס:

צג סב מיי' שם הלכה סב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סא:

צד סג מיי' שם הלכה סג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סב:

צה סד מיי' שם הלכה סד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סג:

צו סה מיי' שם הלכה סה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סד:

צז סו מיי' שם הלכה סו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סה:

צח סז מיי' שם הלכה סז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סו:

צט סח מיי' שם הלכה סח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סז:

ק סט מיי' שם הלכה סט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סח:

קא ע מיי' שם הלכה ע סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף סט:

קב עא מיי' שם הלכה עא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ע:

קג עב מיי' שם הלכה עב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עא:

קד עג מיי' שם הלכה עג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עב:

קה עד מיי' שם הלכה עד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עג:

קו עה מיי' שם הלכה עה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עד:

קז עו מיי' שם הלכה עו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עה:

קח עז מיי' שם הלכה עז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עו:

קט עח מיי' שם הלכה עח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עז:

קי עט מיי' שם הלכה עט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עח:

קיא פ מיי' שם הלכה פ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף עט:

קיב פא מיי' שם הלכה פא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פ:

קיג פב מיי' שם הלכה פב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פא:

קיד פג מיי' שם הלכה פג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פב:

קטו פד מיי' שם הלכה פד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פג:

קטז פה מיי' שם הלכה פה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פד:

קיז פו מיי' שם הלכה פו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פה:

קיח פז מיי' שם הלכה פז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פו:

קיט פח מיי' שם הלכה פח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פז:

קכ פט מיי' שם הלכה פט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פח:

קכא צ מיי' שם הלכה צ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף פט:

קכב צא מיי' שם הלכה צא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צ:

קכג צב מיי' שם הלכה צב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צא:

קכד צג מיי' שם הלכה צג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צב:

קכה צד מיי' שם הלכה צד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צג:

קכו צה מיי' שם הלכה צה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צד:

קכז צו מיי' שם הלכה צו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צה:

קכח צז מיי' שם הלכה צז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צו:

קכט צח מיי' שם הלכה צח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צז:

קל צט מיי' שם הלכה צט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צח:

קלא ק מיי' שם הלכה ק סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף צט:

קלב קא מיי' שם הלכה קא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ק:

קלג קב מיי' שם הלכה קב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קא:

קלד קג מיי' שם הלכה קג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קב:

קלה קד מיי' שם הלכה קד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קג:

קלו קה מיי' שם הלכה קה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קד:

קלז קו מיי' שם הלכה קו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קה:

קלח קז מיי' שם הלכה קז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קו:

קלט קח מיי' שם הלכה קח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קז:

קמ קט מיי' שם הלכה קט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קח:

קמא קי מיי' שם הלכה קי סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קט:

קמב קיא מיי' שם הלכה קיא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קי:

קמג קיב מיי' שם הלכה קיב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיא:

קמד קיג מיי' שם הלכה קיג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיב:

קמה קיד מיי' שם הלכה קיד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיג:

קמו קטו מיי' שם הלכה קטו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיד:

קמז קטז מיי' שם הלכה קטז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קטו:

קמח קיז מיי' שם הלכה קיז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קטז:

קמט קיח מיי' שם הלכה קיח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיז:

קנ קיט מיי' שם הלכה קיט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיח:

קנא קכ מיי' שם הלכה קכ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קיט:

קנב קכא מיי' שם הלכה קכא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכ:

קנג קכב מיי' שם הלכה קכב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכא:

קנד קכג מיי' שם הלכה קכג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכב:

קנה קכד מיי' שם הלכה קכד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכג:

קנו קכה מיי' שם הלכה קכה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכד:

קנז קכו מיי' שם הלכה קכו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכה:

קנח קכז מיי' שם הלכה קכז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכו:

קנט קכח מיי' שם הלכה קכח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכז:

קס קכט מיי' שם הלכה קכט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכח:

קסא קל מיי' שם הלכה קל סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קכט:

קסב קלא מיי' שם הלכה קלא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קל:

קסג קלב מיי' שם הלכה קלב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלא:

קסד קלג מיי' שם הלכה קלג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלב:

קסה קלד מיי' שם הלכה קלד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלג:

קסו קלה מיי' שם הלכה קלה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלד:

קסז קלו מיי' שם הלכה קלו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלה:

קסח קלז מיי' שם הלכה קלז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלו:

קסט קלח מיי' שם הלכה קלח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלז:

קע קלט מיי' שם הלכה קלט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלח:

קעא קמ מיי' שם הלכה קמ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קלט:

קעב קמא מיי' שם הלכה קמא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמ:

קעג קמב מיי' שם הלכה קמב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמא:

קעד קמג מיי' שם הלכה קמג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמב:

קעה קמד מיי' שם הלכה קמד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמג:

קעו קמה מיי' שם הלכה קמה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמד:

קעז קמו מיי' שם הלכה קמו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמה:

קעח קמז מיי' שם הלכה קמז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמו:

קעט קמח מיי' שם הלכה קמח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמז:

קפ קמט מיי' שם הלכה קמט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמח:

קפא קנ מיי' שם הלכה קנ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קמט:

קפב קנא מיי' שם הלכה קנא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנ:

קפג קנב מיי' שם הלכה קנב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנא:

קפד קנג מיי' שם הלכה קנג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנב:

קפה קנד מיי' שם הלכה קנד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנג:

קפו קנה מיי' שם הלכה קנה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנד:

קפז קנו מיי' שם הלכה קנו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנה:

קפח קנז מיי' שם הלכה קנז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנו:

קפט קנח מיי' שם הלכה קנח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנז:

קצ קנט מיי' שם הלכה קנט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנח:

קצא קס מיי' שם הלכה קס סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קנט:

קצב קסא מיי' שם הלכה קסא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קס:

קצג קסב מיי' שם הלכה קסב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסא:

קצד קסג מיי' שם הלכה קסג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסב:

קצה קסד מיי' שם הלכה קסד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסג:

קצו קסה מיי' שם הלכה קסה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסד:

קצז קסו מיי' שם הלכה קסו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסה:

קצח קסז מיי' שם הלכה קסז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסו:

קצט קסח מיי' שם הלכה קסח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסז:

ר קסט מיי' שם הלכה קסט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסח:

רא קע מיי' שם הלכה קע סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קסט:

רב קעא מיי' שם הלכה קעא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קע:

רג קעב מיי' שם הלכה קעב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעא:

רד קעג מיי' שם הלכה קעג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעב:

רה קעד מיי' שם הלכה קעד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעג:

רו קעה מיי' שם הלכה קעה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעד:

רז קעו מיי' שם הלכה קעו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעה:

רח קעז מיי' שם הלכה קעז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעו:

רט קעח מיי' שם הלכה קעח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעז:

רי קעט מיי' שם הלכה קעט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעח:

ריא קפ מיי' שם הלכה קפ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קעט:

ריב קפא מיי' שם הלכה קפא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפ:

ריג קפב מיי' שם הלכה קפב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפא:

ריד קפג מיי' שם הלכה קפג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפב:

רטו קפד מיי' שם הלכה קפד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפג:

ריז קפה מיי' שם הלכה קפה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפד:

ריח קפו מיי' שם הלכה קפו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפה:

ריט קפז מיי' שם הלכה קפז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפו:

רכ קפח מיי' שם הלכה קפח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפז:

רכא קפט מיי' שם הלכה קפט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפח:

רכב קצ מיי' שם הלכה קצ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קפט:

רכג קצא מיי' שם הלכה קצא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצ:

רכד קצב מיי' שם הלכה קצב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצא:

רכה קצג מיי' שם הלכה קצג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצב:

רכו קצד מיי' שם הלכה קצד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצג:

רכז קצה מיי' שם הלכה קצה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצד:

רכח קצו מיי' שם הלכה קצו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצה:

רכט קצז מיי' שם הלכה קצז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצו:

רל קצח מיי' שם הלכה קצח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצז:

רלא קצט מיי' שם הלכה קצט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצח:

רלב ר מיי' שם הלכה ר סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף קצט:

רלג רא מיי' שם הלכה רא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ר:

רלד רב מיי' שם הלכה רב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רא:

רלה רג מיי' שם הלכה רג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רב:

רלו רד מיי' שם הלכה רד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רג:

רלז רה מיי' שם הלכה רה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רד:

רלח רו מיי' שם הלכה רו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רה:

רלט רז מיי' שם הלכה רז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רו:

רמ רח מיי' שם הלכה רח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רז:

רמא רט מיי' שם הלכה רט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רח:

רמב רי מיי' שם הלכה רי סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רט:

רמג ריא מיי' שם הלכה ריא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריב:

רמד ריב מיי' שם הלכה ריב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריג:

רמה ריג מיי' שם הלכה ריג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריד:

רמו ריד מיי' שם הלכה ריד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רטו:

רמז רטו מיי' שם הלכה רטו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריז:

רמח ריז מיי' שם הלכה ריז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריח:

רמט ריח מיי' שם הלכה ריח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ריט:

רנ ריט מיי' שם הלכה ריט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכ:

רנא רכ מיי' שם הלכה רכ סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכא:

רנב רכא מיי' שם הלכה רכא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכב:

רנג רכב מיי' שם הלכה רכב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכג:

רנד רכג מיי' שם הלכה רכג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכד:

רנה רכד מיי' שם הלכה רכד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכה:

רנו רכה מיי' שם הלכה רכה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכו:

רנז רכו מיי' שם הלכה רכו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכז:

רנח רכז מיי' שם הלכה רכז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכח:

רנט רכח מיי' שם הלכה רכח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רכט:

רס רכט מיי' שם הלכה רכט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רל:

רסא רל מיי' שם הלכה רל סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלא:

רסב רלא מיי' שם הלכה רלא סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלב:

רסג רלב מיי' שם הלכה רלב סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלג:

רסד רלג מיי' שם הלכה רלג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלד:

רסה רלד מיי' שם הלכה רלד סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלה:

רסו רלה מיי' שם הלכה רלה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלו:

רסז רלו מיי' שם הלכה רלו סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלז:

רסח רלז מיי' שם הלכה רלז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלח:

רסט רלח מיי' שם הלכה רלח סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רלט:

רע רלט מיי' שם הלכה רלט סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף רמ:

רעא רמ מיי' שם הלכה רמ

בעל שהקלב · ולעולם ברה"ב לעל ברשותו ע"פ שהקיר פטור ← כדלעיל ביום; והי לקלקל ועל הקיר כלו' דאם הקיר לאף בורו הוא ליה בור ברה"ב : **נמאי וכו' דר"ש** · בשלמא זהו דרבי ישמעאל למעוטי דר"ע אלא זהו דר"ע למעוטי מאי הא בור ברה"ב נמי למיתי בתורה אור

[לעיל כח.]

בבור ברשותו : ר"ע סבר **בור ברשותו נמי חייב דכתיב °בעל הבור" בבור דאית ליה בעלים קאמר רחמנא ור' ישמעאל סבר בעל הי לקלקל אלא מאי "והי בור האמור בתורה" דקאמר ר"ע "והי בור שפתח בו הכתוב תחלה להשלומין ורב יוסף אמר בבור ברה"ר בולי עלמא לא פליגי דמחייב מאי טעמא "בעל הבור" אמר רחמנא בבור דאית ליה בעלים עסקינן כי פליגי בבור ברה"ר : רבי ישמעאל סבר °בור ברה"ר נמי חייב דכתיב "כי יפתח... וכי יכרה *אם על פתיחה חייב על כרייה לא ב"ש אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו ור"ע הנהו מיצרך צריכי : רבי אמינא כתב רחמנא "כי יפתח" הוה אמינא פותח הוא דסגי ליה בכסוי, כורה לא סגי ליה בכסוי עד דמשתים ליה ואי כתב רחמנא "כי יכרה" הוה אמינא כרייה הוא דבעי כסוי משום דעבד מעשה אבל פותח דלא עבד מעשה אימא כסוי נמי לא בעי, קמ"ל, ואלא מאי "והי בור האמור בתורה" ר' ישמעאל? זהו בור שפתח בו ברה"ר ופתחו לרה"י פטור ואף על פי שאינו רשאי לעשות כן לפי שאין עושין חלל תחת רה"ר, החופר בורות שיחין ומערות ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים כגון אלו "החופרים לאושין פטור ור' יוסי בר' יהודה מחייב עד שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום פרסת רגלי אדם וממקום פרסת רגלי בהמה ארבעה *מפחיתו מעלמא דלאושין הא לאו לאושין חייב- הא מני בשלמא לרבה רישא = ר' ישמעאל וסיפא = ר"ע אלא לרב יוסף בשלמא סיפא = דברי הכל אלא רישא מני? לא רבי ישמעאל ולא ר"ע? אמר לך רב יוסף כולה דברי הכל היא ורישא = שלא הפקיר לא רשותו ולא ברו, אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל, לרבה נמי לא תוקמה כתנאי מדרישא = ר' ישמעאל סיפא נמי = ר' ישמעאל ומעמא דלאושין הא לאו לאושין חייב- כגון דארווח ארווחי' לרה"ר מחייב החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרה"ר חייב ברה"י הסמוכה לרה"ר פטור בשלמא לרבה כולה ר' ישמעאל היא אלא לרב יוסף בשלמא רישא = רבי ישמעאל אלא סיפא מני לא ר' ישמעאל ולא ר"ע? אמר לך בהופר לאושין ודברי הכל : *ת"ר הפר ופתח ומסר לרבים פטור הפר ופתח ולא מסר לרבים חייב וכן מנהגו של נחוניא הופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר ופותח ומוסר לרבים ובשעשמן חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו : *תנו רבנן מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי תנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה, אמרו לה מי העלך? אמרה להם זכר של רחלים נזדמן לי וזקן אחד מנהיגו, אמרו לו נביא אתה? אמר להם: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך אמרתי- דבר שאותו צדיק מצטער בו יבשל בו זרעו? אמר רבי אחא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר °וסביביו נשערה מאד" מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה *נתוניא אמר *מהבא °אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו" אמר ר' חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו שנאמר °הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט" *א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב

ארך

בבור ברשותו· פי' בקונטרס [ר"י] דקסבר [ר"י] לכי מפקירנא רשותאי לא ליחייב אלא בהזקה דמפקיריה" משמע דרוצה לומר אם שמך הבור מתחילה ברה"ר חייב לכולי עלמא, ולקן משמע כן, ועוד דבסמוך לומר הא לאו לאושין חייב ותוקמה רבה כר"ע ומבל לרבי ישמעאל משמע דפטור ור"ל דהיינו טעמא משום דת"ל "תורך ברשותי מאי בעי" אלא היה לו להתקדר כל כך לאל רשותי שהפול בבור : **אמר** לך רב יוסף בולה דברי הכל היא · לאו דוקא כולה אלא ריבה וסיפא דלקמי מיניה מבל מלינעמא דלקמי ברה"ר ופקחו לרשות הרבים = מייב לו לחיות אלא כרבי ישמעאל : **בגון** דלרווח מרווחי לרה"ר-והכא כולה דברי הכל ריבה כשלא הפקיר לא רשותו ולא בורו וסיפא דלקמי מרווחי ומיהו רבי יוסי בר יהודה דבעי הרחקה לא מתוקמא כרבי ישמעאל : **דבר** שנלטער בו · וא"ת מאי מנא ליה הא מה בנו בלמא ר"ל דמ"מ בלותו דבר עלמו לא היה רלוי ליכול בירושלמי (מקלים פ"ב ה"ג ע"ב) מלאך בדמות רבי חנינא נזדמן לה : תרך

	בור ברשותו	בור בשותפות
רבה	ר' ישמעאל חייב	ר' ישמעאל חייב
רב יוסף	ר"ע חייב	ר"ע חייב

[לעיל מט: לקמן כח.]

נושאין ונותנין בו · ר"ת (אלפס) דבור בהדה פטור (אף כתוב בתורה (אף מוא בונו) מקום מקום מרשותו כי' יפתח... וכי יכרה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דתרווח בהדה כתוב נמי תרווחי (ר"ל כגון מקום מקום מרשותו לרה"ר הסמוך לרה"י הסמוכה ליה חופר ד"ה הסמוכה ליה עכשיו בכיסים הסמוכה ליה בקונט' כ"ע ותיבות כגון ניקנס וכו' נמחק : (ג) תוס' ד"ה קבור וכו' פי' בקונטרס לפיל דקסבר :

מא ב מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה כ סמג עשין סת טוש"ע ח"מ סי' תי סעיף ו :

מב נ מיי' פי"ג שם הלכה כג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיז סעיף ג ופ"ש בהגב"ה :

מג ד ה טוש"ע ח"מ סי' תי סעיף ט :

מד ו מיי' שם הלכה כג סמג שם טור ש"ע שם סעיף ג וסימן תין סעיף ג :

מבוא

ב' מאשים זת "נחוניא חופר שיחין ובורות"

מבוא

מקורות שמקבל מזקיק זת סביביו אפילו כחוט השערה

ארך לפיס לצדיקים ולרשעים. בעוסקין בפסין (עירובין דף כב: ופס) ממעט לרשעים להתכיחד מן הטוב"ב ובחלק (סנהדרין דף קיח:) ממעט לטובה ו"ל בפתין פופו לעשות תשובה הוא לרעה לכל בסופו לעשות תשובה הוא לטובה:

איבא ביניהו דעבד גובה. ה"ל הוה מלי למימר דעפל דרך תחורין דלרב לית ליה מיכויב הלא דרך פניו דחיכת הבל לי נמי בטור שרחבה יותר על עוקמה דליכת הבל כדלמרינן (נקמן נמ:) וחזקת נקט: **לשמואל** לגובה נמי מיחייב. ע"כ בנחקל בגובה ובחבט בקרקע דלי בחבט בגובה מודה רב דחייב כמו בחבט ובכיבו ומשלו דלמר (לעיל דף ג.) לי דלפקריא בין לרב בין לשמואל הייט כור והייט משום דחבטה דידיה הוא וקשה דבנחקל בגובה ובחבט בקרקע מודה שמואל דפטור דקרקע עולם הוזקו כדמוכח לקמן (דף נג.) דמר שמואל היכי דמי לתחורין דפטור כגון שבחקל בכור ועפל לתחורי הכור ו"ל כגון דעבד גובה ה' טפחים וסביב הגובה חפר בעומק ה' טפחים ונחקל בגובה ובחבט בעומק כור ח"כ דוקא התם גבי עפל מקול הכרייה פטר שמואל שקול הכרייה גרם לו ליפול וחבטה נמי לית גרם לו מעשיו שבחבט בקרקע שמוך לכור ואין להקשות לליחייב בעל הבור אחני שעשה את התקלה וכבל נמי ליחייב דהא מוקי לה כרבי נתן דכי ליכא לאישתלומי מהאי מחקלם מהאי י"ל דקסבר שמואל שתן לחייב בעל הבור לעולם אפי' לרבי נתן אלא בשעשה כל התקלה אז יחייב בעל הבור בשבחבט ואפי' בחבט בקרקע עולם אז בשעשה ההיזק אע"ג אלא עשה התקלה אבל בחני התקלה לא יחייב בור בשבחבט בקרקע עולם ולפי זה אחי שפיר הא דאמרת בגמ' לקמן (שם) בחקל בחבן ובפל לבור דחייב בעל החבן אע"ג דהאי בור לאו מיהו כרייה: **תני** והדר מפרש. פי' אחי והדר אפרש מהיכא נפקא לן:

אם שהתה מעת לעת ושחטה כשירה. בפרק אלו טריפות (חולין נח: ושם) לאמר עמדה אין לריכה מעת לעת בדיקה ודלי בעי הלכה לפילו בדיקה לא בעי אבל כשהתה מעת לעת אין להוכיח מכאן אי בעי בדיקה אי לא ומתוך ה"ג אחמרת בעי בדיקה שפיכת אחן לא בקיאין בבדיקה ולדיון בעי י"ב חדש: אחרי

°ארך אפים ולא כתיב ארך אף אי ארך אפים לצדיקים ולרשעים: ת"ר "לא יסקל אדם מרשותו לרה"ר *מעשה באדם אחד שהיתה מסקל מרשותו לרה"ר ומצאו חסיד אחד אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך" לגלג עליו, לימים נצרך למבור שדהו והיה מהלך באותו רה"ר ונכשל באותן אבנים, אמר: יפה אמר לי אותו חסיד: "מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך":

מתני' *החופר בור ברה"ר ונפל לתוכו שור או חמור חייב *אחד החופר בור שיח וכו' מערה חריצין ונעיצין חייב, א"כ למה נאמר "בור"? *מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים, "היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור, ואם הזק בו חייב: **גמ'** *אמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו אלמא קסבר חבטה קרקע עולם הוא דמזקא ליה, ושמואל אמר להבלו וכ"ש לחבטו, וא"ת לחבטו אמרה תורה ולא להבלו התורה העידה על הבור ואפילו מלא ספונין של צמר, מאי בינייהו? איבא בינייהו דעבד גובה ברה"ר: לרב אגובה לא מיחייב, לשמואל אגובה נמי מיחייב, מ"ט לרב? דאמר קרא ונפל עד שיפול דרך נפילה (ה) ולשמואל ונפל כל דהו משמע תניא א"כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף בל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים בשלמא לשמואל "אף כל" = לאתויי גובה אלא לרב "אף כל" לאתויי מאי? לאתויי חריצין ונעיצין, חריצין ונעיצין בהדיא קתני להו? תני והדר מפרש, והני כולהו דקתני למה לי? צריכא: דאי תנא בור הוה אמינא בור עשרה הוא דאית ביה הבלא משום דקטין וכליכא אבל שיח דאריך אימא בעשרה לית ביה הבלא ואי תנא שיח הוה אמינא שיח עשרה הוא דאית ביה הבלא משום דקטין אבל מערה דמרבעא אימא בעשרה לית בה הבלא ואי תני מערה הוה אמינא מערה בעשרה הוא דאית בה הבלא משום דמטללא אבל חריצין דלא מטללי אימא בעשרה לית בהו הבלא ואי תנא חריצין הוה אמינא חריצין עשרה הוא דאית בהו הבלא משום דלית בהו רוחא מלעיל מפי מתאי אבל נעיצין דרוחי מלעיל מפי מתאי אימא בעשרה לית בהו הבלא קמ"ל תנא היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, ואם הזק בו חייב נפל לתוכו שור או חמור ומת= פטור = מ"ט, לאו משום דלית ביה חבטה? לא, משום דלית ביה הבלא, אי הכי "אם הזק בו חייב" הא לית ביה הבלא? אמרי, אין הבלא למיתה ויש הבלא לנזקין. ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי, שחטיה מריה, טרפיה רב נחמן, אמר רב נחמן אי שקיל מריה דהאי תורא קבא דקמחא ואזל תנא בי מרדשא "אם שהתה מעת לעת כשירה" לא אפסדיה לתורא דשוה כמה קבי, אלמא קסבר ר"נ יש חבטה בפחות מעשרה אלא היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור מאי מעמא לאו משום דלית ביה חבטה? לא

מתני' מריצין ונעיצין. כור ענגל הוא שיש לו פה מריצין לתבן ומרובצין כמערה ואין מקורין אלא כל פיו פתוח: **נעיצין** · קלרין מלמטה ורחבין מלמעלה: **מפס כור שיש בו כדי להמית** טפחים: **מפס כור שיש בו כדי להמית** · דהייט ו' טפחים: **גמ' לפבלו** · משום דעבד ליה הבל לבור ולא משום חבטה: **קרקע עולם** · ואיכו שלו: **שמואל אמר להבלו** · חייבה תורה כדקאמרינן ואע"ג דהבלא ממילא אתי ליה וכ"ש לחבטו דליהוי עבד ליה חבטה: **ואפ"ה פאמר** · דוקא לחבטו אלא להבלו דהא ממילא הוא וליהוי לא עבדיה: **ספורס בעידה על פבור** · דכתיב בור סתם: **ואפילו מלא ספונין של צמר** · לליכא חבטה: **מאי ביניייהו** · מכדי היכא דמת בו בין לרב בין לשמואל חייב ואפילו בבקעת כריסו אי נמי בשברה מפרקתו מחייב נמי רב דאיכא למימר הבלא נמי קטלתיה ואפי' בשברה רגלו וכיוצא אלא למימר מסתם הבל הבור הבא וכיוצא אלא מה לי אי טעמא דחיובא משום חבטה מה לי משום הבל: **דעבד גובה** · אל גבוה עשרה ברה"ר ועלה שם שור ועפל הבאת ליכא הבלא אלא חבטה: **דרך נפילה** · בעומק משמע ועל פניו: **פני** · חריצין ונעיצין כריסתו: **ופדר מפרס** · מהיכא נפקא: **דקטין וכריכא** · קלר ועגול: **אבל חריצין** · דלחבין ולא מטללי אימא לא: **לאו משום דלית ביה הבלא** · ואע"ג דלית ביה הבל ובקיעת לחרוייהו: **לא משום דלית ביה הבלא** · וכ"ש דחבטה לית ביה: **לגולין** · חלה מסתם הבל וכיוצא: **מריפא** · יאור: **דדלאי** · משקה שדות והיא שעוקה תמר ולפיכך היא נקרלת תמת המים דעמוקה תמר וכחבה תמר: **מרפיס רב נחמן** · משום ריפוקי מבריס דהיא תחת מי"ת מריפות דתנן (חולין דף מב:) נפלה מן הגג ואע"פ דלא חזיק ביה מכה תלא שתין יכול לעמוד ולמריכן התם (דף נח:) אם שהתה מעת לעת ושחטה כשירה ואם עמדה והלכה אינה לריכה מעת לעת ואור זה לא עמד: **קבא דקמחא** · להולאותיו עד שיבא לפני חכמים לשמול ויוכיחו אם שהתה מעת לעת ושחטה כשירה: **לא מפסיד** · פסיה ממתין:

מרך אף · משמע מתריך רוגז וממתין מליפרע מרך לפיס משמע שני לעוים לתת של טובה ותחת של רעה: **לגדיקים** · מלשון שכר טוב ללולר: **ולרשעים** · מלפרע מהן ללולר: **לא יסקל** · לפטות תבניס: **מרשות שאינה שלך** · שמל תחת עתיד למוכרה: **לרשות שלך** · לשון תורה אור לשון: **לגלג עליו** · לא היה מכיר בעצמו של דבר: **מתני' מריצין** [תוספות ס"פ ב"ק] ונעיצין · כור ענגל הוא שיש לו פה לתרוכה וקלרה מערה מרובעה ומכוסה בקרוי אלא שיש לה פה מריצין לתבן ומרובצין כמערה ואין מקורין אלא כל פיו פתוח: **נעיצין** · קלרין מלמטה ורחבין מלמעלה: **מפס כור שיש בו כדי להמית** טפחים: **מפס כור שיש בו כדי להמית** · דהייט ו' טפחים: **גמ' לפבלו** · משום דעבד ליה הבל לבור ולא משום חבטה: **קרקע עולם** · ואיכו שלו: **שמואל אמר להבלו** · חייבה תורה כדקאמרינן ואע"ג דהבלא ממילא אתי ליה וכ"ש לחבטו דליהוי עבד ליה חבטה: **ואפ"ה פאמר** · דוקא לחבטו אלא להבלו דהא ממילא הוא וליהוי לא עבדיה: **ספורס בעידה על פבור** · דכתיב בור סתם: **ואפילו מלא ספונין של צמר** · לליכא חבטה: **מאי ביניייהו** · מכדי היכא דמת בו בין לרב בין לשמואל חייב ואפילו בבקעת כריסו אי נמי בשברה מפרקתו מחייב נמי רב דאיכא למימר הבלא נמי קטלתיה ואפי' בשברה רגלו וכיוצא אלא למימר מסתם הבל הבור הבא וכיוצא אלא מה לי אי טעמא דחיובא משום חבטה מה לי משום הבל: **דעבד גובה** · אל גבוה עשרה ברה"ר ועלה שם שור ועפל הבאת ליכא הבלא אלא חבטה: **דרך נפילה** · בעומק משמע ועל פניו: **פני** · חריצין ונעיצין כריסתו: **ופדר מפרס** · מהיכא נפקא: **דקטין וכריכא** · קלר ועגול: **אבל חריצין** · דלחבין ולא מטללי אימא לא: **לאו משום דלית ביה הבלא** · ואע"ג דלית ביה הבל ובקיעת לחרוייהו: **לא משום דלית ביה הבלא** · וכ"ש דחבטה לית ביה: **לגולין** · חלה מסתם הבל וכיוצא: **מריפא** · יאור: **דדלאי** · משקה שדות והיא שעוקה תמר ולפיכך היא נקרלת תמת המים דעמוקה תמר וכחבה תמר: **מרפיס רב נחמן** · משום ריפוקי מבריס דהיא תחת מי"ת מריפות דתנן (חולין דף מב:) נפלה מן הגג ואע"פ דלא חזיק ביה מכה תלא שתין יכול לעמוד ולמריכן התם (דף נח:) אם שהתה מעת לעת ושחטה כשירה ואם עמדה והלכה אינה לריכה מעת לעת ואור זה לא עמד: **קבא דקמחא** · להולאותיו עד שיבא לפני חכמים לשמול ויוכיחו אם שהתה מעת לעת ושחטה כשירה: **לא מפסיד** · פסיה ממתין:

(ה) גמ' נפל ופלה ונפל: נעיל בע:

לקמן נח. סנהדרין מה.

לקמן נג. נד.

תום' ד"ה לשמואל וכו' ומחבט בקרקע מודה שמואל. עיין לעיל דף כח ע"ב תוספות ד"ה ובשוף:

בור שחייבה עליו תורה: רש"י - משום חבלה ולאו משום חבלה - תוי"ט - משום חבלה

△ מגנף קוטות על רב ושמואל

בריכותא - על הוצאות המו"ל: בור, שיח, מערה וכו'

⋈ נשמט לגמרי מכ"ה כסף רש"י מגנף על נוסח שנשמט לגמרי ונשלם מכ"י

◇ קוטות על נשמט הגהות מערכת

לא,משום דלית ביה הבלא,אי הכי (פ)הוק בו= חייב" הא לית ביה הבלא? אמר ליה: אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין איתיבי: **בית הסקילה היה גבוה שתי קומות,ותני עלה:וקומה שלו הרי כאן שלש ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי' למה לי כולי האי? ולטעמיך נעביד עשרה,אלא כר"נ דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה *אמר קרא (ויקרא כ) ואהבת לרעך כמוך=ברור לו מיתה יפה, אי אבי נגבה טפי=משום דמינוול איתיבי: כי יפול הנופל ממנו ממנו ולא (ג)מתוכו ביצד:היתה רה"ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכו,עמוקה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכו לתוכה חייב ואי ס"ד יש חבטה בפחות מי'' למה לי עשרה? שאני בית, דכל פחות מעשרה לאו בית הוא,שני בית השתא נמי דהוי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה מנואי לא הוי עשרה? כגון דחק מנואי עשרה משכחת לה דהוי נמי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה. דרבן סבר מברייסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה,אישתכח דכי קא מחבט,מעשרה הוא דקא מחבט, אלא מתני' דקתני מה בור שהוא בדי להמית י' טפחים אף כל שיש בו בדי להמית י' טפחים בשיתא נמי סגיא? אמרי מתני' דאגנדר לבור: מתני' "בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו *והשני חייב: גמ' אמרי 'בור של שני שותפין' היכי משכחת לה הניחא אי סבירא לן כר"ע *דאמר 'בור ברשותו'=חייב משכחת לה בחצר של שניהם ובור של שניהם והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן,אלא אי סבירא לן 'בור ברשותו'=פטור,היכי משכחת לה לחייב עליה?ברה"ר,וברה"ר 'בור של שני שותפין' היכי משכחת לה: אי דשו שליח תרוייהו ואמרי ליה "זיל כרי לן" ואזל כרה להו *אין שליח לדבר עבירה ואי דכרה האי חמשה והאי המשה נסתלקו להו מעשה ראשון,הניחא לרבי ולנזקין משכחת לה,אלא לרבי,ולמיתה?ולרבנן בין למיתה בין לנזקין היכי משכחת לה? אמר רבי יוחנן כגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה ומאי רבנן דתניא *אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה האחרון חייב רבי אומר: אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין מאי מעמא דרבנן דאמר קרא °כי יפתח וכי יכרה *אם על פתיחה חייב על כריית לא כל שכן אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון ורבי אמר לך הנהו מיצרך=צריכי=כדאמרינן, ורבנן נמי מיצרך צריכי? אלא היינו מעמא דרבנן אמר קרא "כי יכרה איש בור" אחד ולא שנים, ורבי ההוא מיבעי ליה *כי יכרה איש בור' ולא שור בור, ורבנן תרי "איש בור" כתיבי, ורבי, *אידי דכתב האי כתב האי; וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא? לא סלקא דעתך דאמר קרא °והמת יהיה לו "ההוא דקא עביד מיתה,והאי "והמת יהיה לו "מבעי ליה לכדרבא *דאמר רבא "שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר 'והמת יהיה לו'=במי שהמת שלו? אמרי ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן: ת"ר "אחד החופר בור עשרה ובא אחד והשלימה לכ' ובא אחר והשלימה לשלשים בולן חייבין ורמינה "אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייר האחרון חייב

לימא

אמרי מין הבל למיתה כו': והמקשה היה סובר דלטעין חבטה סייך שפיר מין חבטה למיתה לכל ים חבטה לנזקין לכל לטעין הבל היה סובר דאי ים הבל למיתה ים הבל לנזקין ולאי מין הבל למיתה לנזקין נמי מין הבל: **נעביד** פתוחה מעשרה: והשתא מדמה טריפות לאדם לטריפות דבהמה וכן בתלו טריפות (תוליז דף מג: ושם) ומייתי לחיה מחיוב וקשה לר"ת דמתלק ביניהם*: **בור** של שני שותפין היכי משכחת לה: ולא בעי למימר כגון שהפקירו רשותן וכורן דפטור לכולי עלמא דסברים בהמניח (לעיל דף כה: ושם) ולא בעי למימר כגון שחפר זה עשרה וזה עשרים דלמר לקמן לכולם מייבין לחכור עשרה דמחייבין קלי: **האחרון** מייב: דוקא הוא בשכיל שחידם מיתה שלא היה מחמילה לחל לחשון מ' וזה ט' כולם מייבין בנזקין כמו זה ו' וזה עשרים: **בור** ו' וכל אחר והשלימו לעשרים. *והוא הדין לי"ח למאי דפריך עלה מסייד וכייד ומשני הא רבנן: שלח

הגהות הב"ח

(פ) גב' אי הכי ואם כוזק בו כ"ל: (ג) שם ממנו ולא לחוכו כיוצ' וכן' ונופל מחוכה וכו' ונופל מחוכו: (ד) רש"י ד"ה שור פסולי וכו' של כהן (דקרינן ביה שור רעהו) תמ"ח ונ"ב עיין רש"י לקמן דף נג ע"ב:

נא א מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ו סמג עשין קט: נב ב מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ב סמג עשין עט עוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ד:

[עיין תוספות עירובין ז. ד"ה כגון ותוספות זבחים קטו. ד"ה ולמעמך ותוספות ביטין נו. ד"ה וניקוב ותוספות חולין מב: ד"ה ואמר ותוספות נכורות נז: ד"ה כדי]

נג ג מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נד ה מיי' פי"ב מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נה ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הל' ב עוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ח:

נו ז מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה יז: נז ח מיי' שם הל' יב סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף יד:

(ס) = קושיא)

תיפוס אקור לרבנן - באחת נקחת זית רבי באחרה טל חפר ר' ובא הטל: ומשנתינו דצנועה: רבנן - אחרון חייב רבי - א) אחרון לאיתה ב) אחר טעמא לנעיין

סנהדרין מה. [סנהדרין מה. נב. פסחים עה. כתובות נז:]

לא,משום דלית ביה הבלא,אי הכי (פ)הוק בו= חייב" הא לית ביה הבלא? אמר ליה: אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין איתיבי: **בית הסקילה היה גבוה שתי קומות,ותני עלה:וקומה שלו הרי כאן שלש ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי' למה לי כולי האי? ולטעמיך נעביד עשרה,אלא כר"נ דאמר ר"נ אמר רבה בר אבוה *אמר קרא (ויקרא כ) ואהבת לרעך כמוך=ברור לו מיתה יפה, אי אבי נגבה טפי=משום דמינוול איתיבי: כי יפול הנופל ממנו ממנו ולא (ג)מתוכו ביצד:היתה רה"ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכו,עמוקה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכו לתוכה חייב ואי ס"ד יש חבטה בפחות מי'' למה לי עשרה? שאני בית, דכל פחות מעשרה לאו בית הוא,שני בית השתא נמי דהוי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה. מנואי לא הוי עשרה? כגון דחק מנואי עשרה משכחת לה דהוי נמי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה. דרבן סבר מברייסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה,אישתכח דכי קא מחבט,מעשרה הוא דקא מחבט, אלא מתני' דקתני מה בור שהוא בדי להמית י' טפחים אף כל שיש בו בדי להמית י' טפחים בשיתא נמי סגיא? אמרי מתני' דאגנדר לבור: מתני' "בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו *והשני חייב: גמ' אמרי 'בור של שני שותפין' היכי משכחת לה הניחא אי סבירא לן כר"ע *דאמר 'בור ברשותו'=חייב משכחת לה בחצר של שניהם ובור של שניהם והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן,אלא אי סבירא לן 'בור ברשותו'=פטור,היכי משכחת לה לחייב עליה?ברה"ר,וברה"ר 'בור של שני שותפין' היכי משכחת לה: אי דשו שליח תרוייהו ואמרי ליה "זיל כרי לן" ואזל כרה להו *אין שליח לדבר עבירה ואי דכרה האי חמשה והאי המשה נסתלקו להו מעשה ראשון,הניחא לרבי ולנזקין משכחת לה,אלא לרבי,ולמיתה?ולרבנן בין למיתה בין לנזקין היכי משכחת לה? אמר רבי יוחנן כגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה ומאי רבנן דתניא *אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה האחרון חייב רבי אומר: אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין מאי מעמא דרבנן דאמר קרא °כי יפתח וכי יכרה *אם על פתיחה חייב על כריית לא כל שכן אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון ורבי אמר לך הנהו מיצרך=צריכי=כדאמרינן, ורבנן נמי מיצרך צריכי? אלא היינו מעמא דרבנן אמר קרא "כי יכרה איש בור" אחד ולא שנים, ורבי ההוא מיבעי ליה *כי יכרה איש בור' ולא שור בור, ורבנן תרי "איש בור" כתיבי, ורבי, *אידי דכתב האי כתב האי; וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא? לא סלקא דעתך דאמר קרא °והמת יהיה לו "ההוא דקא עביד מיתה,והאי "והמת יהיה לו "מבעי ליה לכדרבא *דאמר רבא "שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר 'והמת יהיה לו'=במי שהמת שלו? אמרי ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן: ת"ר "אחד החופר בור עשרה ובא אחד והשלימה לכ' ובא אחר והשלימה לשלשים בולן חייבין ורמינה "אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייר האחרון חייב

לימא

נר מצוה

נא א מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ו סמג עשין קט: נב ב מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ב סמג עשין עט עוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ד:

[עיין תוספות עירובין ז. ד"ה כגון ותוספות זבחים קטו. ד"ה ולמעמך ותוספות ביטין נו. ד"ה וניקוב ותוספות חולין מב: ד"ה ואמר ותוספות נכורות נז: ד"ה כדי]

נג ג מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נד ה מיי' פי"ב מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נה ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הל' ב עוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ח:

נו ז מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה יז: נז ח מיי' שם הל' יב סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף יד:

(ס) = קושיא)

הגהות הב"ח

(פ) גב' אי הכי ואם כוזק בו כ"ל: (ג) שם ממנו ולא לחוכו כיוצ' וכן' ונופל מחוכה וכו' ונופל מחוכו: (ד) רש"י ד"ה שור פסולי וכו' של כהן (דקרינן ביה שור רעהו) תמ"ח ונ"ב עיין רש"י לקמן דף נג ע"ב:

גליון הש"ס

גמרא אין שליח לדבר עבירה. עיין במ"ל פ"ב מהלכות רוצח ושמירת נפש הלכה ב ובשורי מהרי מגיעב דף י ד"ה וכי זה מוקמ: שם כי יכרה איש בור ולא שור בור. לעיל דף יט ע"ב. תוס' ד"ה בור ד' וכו' וכ"ה ל"ח. נוסא/מהנך עיין לעיל דף י ע"ב תוס' ד"ה מאי קעבד:

תיפוס אקור לרבנן - באחת נקחת זית רבי באחרה טל חפר ר' ובא הטל: ומשנתינו דצנועה: רבנן - אחרון חייב רבי - א) אחרון לאיתה ב) אחר טעמא לנעיין

נר מצוה

נא א מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ו סמג עשין קט: נב ב מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ב סמג עשין עט עוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ד:

[עיין תוספות עירובין ז. ד"ה כגון ותוספות זבחים קטו. ד"ה ולמעמך ותוספות ביטין נו. ד"ה וניקוב ותוספות חולין מב: ד"ה ואמר ותוספות נכורות נז: ד"ה כדי]

נג ג מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נד ה מיי' פי"ב מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף כה:

נה ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הל' ב עוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ח:

נו ז מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה יז: נז ח מיי' שם הל' יב סמג עשין סו עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף יד:

(ס) = קושיא)

הגהות הב"ח

(פ) גב' אי הכי ואם כוזק בו כ"ל: (ג) שם ממנו ולא לחוכו כיוצ' וכן' ונופל מחוכה וכו' ונופל מחוכו: (ד) רש"י ד"ה שור פסולי וכו' של כהן (דקרינן ביה שור רעהו) תמ"ח ונ"ב עיין רש"י לקמן דף נג ע"ב:

גליון הש"ס

גמרא אין שליח לדבר עבירה. עיין במ"ל פ"ב מהלכות רוצח ושמירת נפש הלכה ב ובשורי מהרי מגיעב דף י ד"ה וכי זה מוקמ: שם כי יכרה איש בור ולא שור בור. לעיל דף יט ע"ב. תוס' ד"ה בור ד' וכו' וכ"ה ל"ח. נוסא/מהנך עיין לעיל דף י ע"ב תוס' ד"ה מאי קעבד:

שלא היה בו הבל למיתה · שהיה ראוי לתקנו יותר מעמקו : **אי** בהבלה מיית · הרכה הוא תימה דנכי דמיעט הבלה מכל מקום **דשורתפין** שנדרו הגלה זה מזה (משורים ליכנס בחצר · בגדרים (לף מו:) מפרש בין ים דקתני מחרון מייב ורמשון פטור : **לימא** הא · דקתני מייבין רבי היא דאמר לעיל גבי מופר בור תמצה הוחיל ועבד בו שיעור נזקין דהוי שותף במזקין והכא דעבדי קמאי שיעור מיתה כולם שותפין בהמלומי מיתה : **והא** · דקתני מחרון מייב ורמשון פטור : **רבנן** · דדייקי הים אחד ואת אחד בניס : **אפילו רבנן מודו** · דכי כתיב מיעוטא לחופר בור ט' בתיב ליכא למיזביה מן "והמת יהיה לו" הכא מסקנא דמילתא מן "והמת יהיה לו" נפקא לן דההוא דעבד שיעור מיתה מחייב ומיהו כולה מילתא לא מצינו למילף מינה דעיקר קרא לכדרבא אחא : **אמר שמואל היה כו הבל גם למיתה** · שהיתה רחבה הרבה מג"ם פטור אף בנזקין כדאמרינן הים אחד ואת אחד בניס דהוה ליה כחופר בור ט' וכת אחר **ורבנן** · דלעיל גבי מופר בור תמצה ואת אחד בניס **אפילו רבנן מודו** · דכי כתיב מיעוטא לחופר בור ט' בתיב ליכא למיזביה מן "והמת יהיה לו" הכא מסקנא דמילתא מן "והמת יהיה לו" נפקא לן דההוא דעבד שיעור מיתה מחייב ומיהו כולה מילתא לא מצינו למילף מינה דעיקר קרא לכדרבא אחא : **אמר שמואל היה כו הבל גם למיתה** · שהיתה רחבה הרבה מג"ם פטור אף בנזקין כדאמרינן הים אחד ואת אחד בניס דהוה ליה כחופר בור ט' וכת אחר **והא לנזקין** · הכא בנזקין – ותניבא לך דאמר להכבו ואת לחבמו ותניבא דרבי תמריך לשמוי אלא היה בו הבל לנזקין הוי רחמנן **אמתמ** דאמר אף על החבטה חייבה תורה מוקי לה בשלא ספוגות בקרקעותיו דאין כאן חבטה : **כאן למחלוקת רבי ורבנן** · לרבנן אחרון חייב בין לנזקין בין למיתה לרבי אחר אחרון למיתה אחר לנזקין : **פשיטא** · מה לי הוסיף למעלה מה לי הוסיף למעלה : **מהו דתימא** · בין לרבי בין לרבנן אחרון פטור דלאו הבלא דידיה קמליה : **עם עפר** · החופר בור ט' ואחר השלימו לעשרה ואחד מים ואחר עפר חזרו אחר מים ואחר עפר הוסיף : **עם** · = עַמָּם, בלשון ארמי, [שמשון טמונין בעפרותיהם (בראשית כו)] : **מאי דעבד בקליה** · ורלשון חייב בנזקין : **קמה ליה כרשומים** · והוה ליה השמח בור השטה לאחרון וחייב ומיהא בנזקין: **מיב** · מוסיף הבלה : **הרמיבה** · אחד חופר בור י' וכת אחרון והרמיב פיו : **הרי מיעט הבלה** · ואכת לו ברכה : **הרי קירב הזיקו** · שמיעט מקום מעמד רגליס ושמת לה היה הולך השור עד מקום פי הבור שבאחמילה : **ורלשון מלימה מיפשר** · דימעטון 'על הבני היתה השמיכה' דפשיטא לן דהני 'עבר' דקתני מחני' 'נשמתם' קאמר דלאי כדקתני מחני' שעברו עליו שניהן זה אחר זה אחתי רלשון פטור הרי גם הוא פשע : **דליו** · כשור הבור לכשותו שהרלשון פתחו ודלה וכת שני ומלאו ומסר לו רלשון לא היכוי הבור : **והאי מדידיה קמפלגי** · ולא הוי ליה שני שותל על תלקו של רלשון שיהא כולו מוטל עליו לשומרו הלכך אם הזיק שניהם מייבין, שניהם מחייבין שומר מסר לו אם הדלי נעשה זה שומר שקיבל עליו לכשותו : **לאחר** · של שניהן : **לאוך אגו** · כל היכא דעייל יכול לומר זה הלקי אתאי בור ומהני ליה בריבה : **ליקנייה בחזקה** · משמעמם בו שהרי קרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה : **נעולם בחזקה** · לבד מסירה דליו בעי לחזוקי ביה ומיהו להכי מסירה דאי בחזקה לחודה בעי למימר ליה לך חזק וקני כו' :

(1) לימא הא רבי הא רבנן? אמר רב זביד הא והא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן אחרון חייב אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה אפילו רבנן מודו דכולן חייבין, והא סיד וכייד דקא עבד קמא שיעור מיתה וקתני "אחרון חייב"! אמרי התם שלא היה בו הבל למיתה ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה

(2) אביי דאמרי אמר רב זביד הא והא רבי הוא דקתני "כולן חייבין" שפיר הא דקתני "אחרון חייב" כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין. אמר רבא "הניח אבן ע"פ הבור והשלימה לעשרה באמצע למחלוקת רבי ורבנן, פשיטא? מהו דתימא: למטה הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה אבל למעלה דלא הבלא דידיה קא קטיל אימא לא קמ"ל. רבא אמר טעמא דמתפח וסליק אבנין מהו: מי אמרינן מאי דעבד שקליה או דלמא נסתלקו מעשה ראשון וקמה ליה כוליה ברשותיה? תיקו: אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא בור שמונה ואחד עשר טפחים מים חייב מ"ט כל טפח והא מיא כתרי דיבשה דמי איבעיא להו בור תשעה ואחד טפח אחד מים מהו מי אמרינן כיון דלא נפישי מיא לית ביה הבלא או דלמא כיון דעמיק טפי אית ביה הבלא בור שבעה ואחד טפחים מים מהו: מי אמרינן כיון דנפישי מים טפי אית ביה הבלא או דלמא כיון דלא עמקא לית ביה הבלא? תיקו: רבא מיניה רב שיזבי מרבה: הרחיבה מהו: א"ל הרי מיעט הבלא א"ל אדרבה הרי קירב הזיקא אלא אמר רב אשי ריחזי אנן יאי בהבלא מית הרי מיעט הבלא אי בחבטה מית הרי קירב הזיקא אביי דאמרי אמר רב אשי ריחזי אנן יאי מהתיא גיסא נפל הרי קירב הזיקא ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלא: אחמר בור שעומקה כרחבה רבה ורב יוסף דאמרי *תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני חד אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה וחד אמר *לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה: *עבר עליו הראשון ולא כסהו: וראשון מאימת מיפטר? רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני חד אמר וחד אמר משמיה דרבי אלעאי המדלה מים מן הבור ובא חבירו ואמר לו "הנח לי ואני אדלה מים" בין שהניחו משחמש פטור רבי אליעזר בן יעקב אומר משימסור לו דליו במאי קמיפלגי: רבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה האי מדידיה קא ממלא והאי מדידיה קא ממלא ורבנן סברי אין ברירה אמר רבינא ואודו לטעמייהו רחמנן "השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ר"א בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו במאי קמיפלגי ר"א בן יעקב סבר יש ברירה האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל ורבנן סברי אין ברירה/א"ר אלעזר המוכר בור להבירו בין שמסר לו דליו קנה, היכי דמי: אי בבספא ליקני בבספא, אי בחזקה ליקני בחזקה? לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו דליו כמאן דאמר ליה לך חזוקי דמי, א"ר יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו כיון

נח א ב ג מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון הלכה יב סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סימן שפח סעיף טו :

נט ד מיי' שם הל' יא ובגמרא ליתיה כאן שכאשר נכנס שלפניו ועיין במ"מ טוש"ע שם סעיף יא :

ס ה מיי' שם טור ש"ע שם סעיף יב :

סא ו ז מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יז ועיין בהגה"מ :

סב ח מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף יז ועיין בהגה"מ :

סג ט מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף כה:

סד י מיי' פ"ו מהלכות נזקי ממון הלכה ד סמג לאוין רמב טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף ג :

נוסחא/מבנה

סה כ ל ם ג מיי' פ"ח מהלכות מכירה הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנב סעיף ב :

פרקי הלבוש חלוות הקרקעות דאמר

[ד"ה כרשומין]

[ד"ה דריסת]

מבנה

סדרה של שיטוים שונים ברוחק רוב ומאים זה מזה

מבנה

ב' לשונות בתשובת ר' אחי

ופעמי לא כתב

מבנה

ג' מהלכות תנאים אי אפשר בבירה

נוסח/מבנה

ג' נוסחאות של מה דנא (בירה, דנה) שם ורקנאי הגה' דנא בכל מ' מתי בתירן קרון נה

מזכוכית · לקמיה מפרש דכר המוכך כל העבד לחבירו: **ה"ד מי כמזיקה** · שהכישה במקל ולעתה לפניו מכן דרך בהמה דקה: **ניקני כמזיקה** · למה לי מסירת מזכוכית: **מי כמסירה** · קני לו שהיה רה"ר לו חצר שהיתה של שניהן חלה בסמטה לו בחצר של שניהן בהמוכר את הספינה בבבא בחרת (דף עו:): **קרקפתא** · גרסינן זוג שמקרקש בה לפני העבד· והולך כולו לחבירו: **עיוג דמוגא כריש עדרא** · יש לבעל העבד עז חריף ודרך העזים להלך בראש והעבד הולך לחבריהם: **עביד לגגדא סמוכתא** · לעז המוסכת מנקר עינים ובבבלית וטופלת בבורות והעבד לחבריהם כך בשמקום נפרט משונתי ישראל ממנה לבן פרנסים שחין מהוגין: **מתני' כפהו הרשאי** · כשנתמם בו: **ובא השני** · להשתמש בו: **ומצאו מגולה** · כגון שהתליע ונכנר בכסוי: **השני חייב** · והרשאי פטור ובגמרא מפרש עד מתי לרשאי פטור, לבל לא כפהו לרשאי ובא שני ומצאו מגולה ולא כפהו, השני חייב: **כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, לא כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב, ונפל: לפניו מקול הבריה חייב, לאחריו מקול הבריה פטור**: **נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו: חייב** על הבהמה **ופטור** על הכלים, **נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב, בן או בת עבד או אמה פטור: גמ'** וראשון עד אימת מיפטר? אמר רב בבדי שידע, ושמואל אמר בבדי שיודיעוהו, ורבי יוחנן אמר [א] בבדי שיודיעוהו ויישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכפהו בראוי היכי נפל? אמר ר' יצחק בר חנה שהתליע מתוכו, איבעיא להו כפהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלי ביה, מאי: אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא? לא צריכא דאתו לפרקים – מי אמרינן: כיון דאתיין לפרקים פושע הוא, ראיבעי ליה אסוקי אדעתיה אי דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא, אנוס הוא? תיקו. כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: ה"ד, אילימא בראוי לשוורים לגמלים היכי נפל, אלא לאו בראוי לשוורים ולא

כיון שמסר לו מפתח קנה ה"ד: אי בכספא ליקני בכספא, אי בחזקה ליקני בחזקה? לעולם בחזקה ובעי למימר ליה "לך חזק וקני" וכיון שמסר לן מפתח כמאן דאמר ליה "לך חזק וקני, מר, אמר ריש לקיש משור' ינאי "המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכורת קנה ה"ד: אי במשיכה ליקני במשיכה, אי במסירה ליקני במסירה? לעולם במשיכה ובעי למימר ליה "לך משוך וקני" וכיון דמסר לו משכורת כמאן דאמר ליה "לך משוך וקני", מאי "משכורת"? הבא תרגמו קרקשתא ר' יעקב אומר עיוא דאזלא בריש עדרא, כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא "בר רגיז רעיא על ענא, עביד לגגדא סמוכתא". מתני' כפהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כפהו, השני חייב: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, לא כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב, ונפל: לפניו מקול הבריה חייב, לאחריו מקול הבריה פטור: נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו: חייב על הבהמה ופטור על הכלים, נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב, בן או בת עבד או אמה פטור: גמ' והראשון עד אימת מיפטר? אמר רב בבדי שידע, ושמואל אמר בבדי שיודיעוהו, ורבי יוחנן אמר [א] בבדי שיודיעוהו ויישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכפהו בראוי היכי נפל? אמר ר' יצחק בר חנה שהתליע מתוכו, איבעיא להו כפהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלי ביה, מאי: אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא? לא צריכא דאתו לפרקים – מי אמרינן: כיון דאתיין לפרקים פושע הוא, ראיבעי ליה אסוקי אדעתיה אי דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא, אנוס הוא? תיקו. כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: ה"ד, אילימא בראוי לשוורים לגמלים היכי נפל, אלא לאו בראוי לשוורים ולא

כיון דמסר לו מפתח קנה ה"ד [תי] בכספא כו' · רשב"ם בב' חזקת הבתים (ב"ב ד' נב: ושם ד"ה נעל) גבי נעל וגדר כל שהוא בנכסי הגר דנעל היינו שקבע מנעול בדלת לנעלו דהוי בנין אבל סגר הדלת בנכסי הגר אין זה חזקה דאין כמכריח אלי מנכסי חבירו ותע"ג דגבי שכירות הבתים אמר ברים מסתא פסחים (דף ז. ושם*) דכשמסר לו מפתחות הוי בחזקת הקונה לבדוק וה"ה לקנותו ה"מ מוכר ומשכיר בית להבירו אבל בנכסי הגר מהן מסר ליה ליקני וקשה לר"י דהכא משמע בהדיא דמסירת מפתח לא קני אלא הוי כאומר לך חזק וקני ותוקע גבי חמץ הוא דאלו במסירת מפתח דמי שמפתח כידו עליו לבדוק יין שהוא יכול ליכנס בזה הבית לבדוק ומה שפי' לעיל דלא קני בנעילת דלת אין כן בראה דבגיטין בפרק הזורק (דף עז:) אומר גבי נעל דמיזיל ליסי וקיתוח ותפתח אלמא נעילה לחוד קנית אלא היה יכול לעשות שום מעשול דשכח בשכיב מרע שרי אלא תמרוק דעתו כדאמרי' בפרק מי שמת (ב"ב דף קנו: ושם) ובחזקת הבתים (שם דף מז·) נמי מוכח גבי ההוא דמתן אלו דבריס שיש להם חזקה ואלו אין להם חזקה ופריך הגמרא מ"ש ריבית ומ"ש סיפא ומתני' אמר רבא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו (ב) קנה בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה ס"ב דקתני סיפא הכיס תרנגולין לאוך הבית הרי זו חזקה בנכסי הגר נמי קנה והייט טעמא דקנה דמסתמא כשנתן לו תרנגולין נעל ולא כדי לשמרם אלא כשנעילת דלת שני וחין לדמות נעילת דלת למבריח אלי דדוקא נתן לרוב הבתים (ב"ב דף נג·) דהוי כמבריח אלי משכור מיניה מיד הוא דלא כמבריח בחזקת אלי לבל נעל שנעל דלת בפני כל אדם וחין מניח אדם ליכנס מוכחת מילתא שהבית שלו וקני בנעילה לאוקי בהא דאמר התם הכונס פלטרין בנכסי הגר וכל אחר והעמיד להם דלתות קנה תורתא דמילתא נקט שתוקו ממעמיד דלתות רגיל לנעלם וה"ה נעל ולא העמיד: **בבדי** שידע. לעולם שהקול יצא שהבור מגולה דמסתמא שמע ושמואל אמר בשמיעה בעלמא לא מחייב דאין כומך אשמיעה עד שיודיעוהו ורבי יוחנן אמר עד שיודיעוהו ויכסנו פועלים ויכרות ארזים וה"ה הבי שנותנין לו שיעור זה אלא לענין שיודיעוהו שכבר ידע ושמואל סבר דמיד ים לו להוסיף שם שומרים שלא יפול שם דבר בבור · **ואתו** שוורים וגפלו ביה · פ"ה לפי שם גמלים לא מיבעיא לן לחייב דהא לגבי גמלים פושע הוא וכן משמע הלשון ויש ליתן טעם בדבר דאפילו לא שכיחי גמלים כלל יש לחוש שמא יבאו גמלים ויפלו אבל אין לחוש שיבאו גמלים ויפלו אחרי כן שוורים :

כיון · דמסר לו מפתח קנה ה"ד [תי] בכספא כו' · רשב"ם בב' חזקת הבתים (ב"ב ד' נב: ושם ד"ה נעל) גבי נעל וגדר כל שהוא בנכסי הגר דנעל היינו שקבע מנעול בדלת לנעלו דהוי בנין אבל סגר הדלת בנכסי הגר אין זה חזקה דאין כמכריח אלי מנכסי חבירו ותע"ג דגבי שכירות הבתים אמר ברים מסתא פסחים (דף ז. ושם*) דכשמסר לו מפתחות הוי בחזקת הקונה לבדוק וה"ה לקנותו ה"מ מוכר ומשכיר בית להבירו אבל בנכסי הגר מהן מסר ליה ליקני וקשה לר"י דהכא משמע בהדיא דמסירת מפתח לא קני אלא הוי כאומר לך חזק וקני ותוקע גבי חמץ הוא דאלו במסירת מפתח דמי שמפתח כידו עליו לבדוק יין שהוא יכול ליכנס בזה הבית לבדוק ומה שפי' לעיל דלא קני בנעילת דלת אין כן בראה דבגיטין בפרק הזורק (דף עז:) אומר גבי נעל דמיזיל ליסי וקיתוח ותפתח אלמא נעילה לחוד קנית אלא היה יכול לעשות שום מעשול דשכח בשכיב מרע שרי אלא תמרוק דעתו כדאמרי' בפרק מי שמת (ב"ב דף קנו: ושם) ובחזקת הבתים (שם דף מז·) נמי מוכח גבי ההוא דמתן אלו דבריס שיש להם חזקה ואלו אין להם חזקה ופריך הגמרא מ"ש ריבית ומ"ש סיפא ומתני' אמר רבא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו (ב) קנה בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה ס"ב דקתני סיפא הכיס תרנגולין לאוך הבית הרי זו חזקה בנכסי הגר נמי קנה והייט טעמא דקנה דמסתמא כשנתן לו תרנגולין נעל ולא כדי לשמרם אלא כשנעילת דלת שני וחין לדמות נעילת דלת למבריח אלי דדוקא נתן לרוב הבתים (ב"ב דף נג·) דהוי כמבריח אלי משכור מיניה מיד הוא דלא כמבריח בחזקת אלי לבל נעל שנעל דלת בפני כל אדם וחין מניח אדם ליכנס מוכחת מילתא שהבית שלו וקני בנעילה לאוקי בהא דאמר התם הכונס פלטרין בנכסי הגר וכל אחר והעמיד להם דלתות קנה תורתא דמילתא נקט שתוקו ממעמיד דלתות רגיל לנעלם וה"ה נעל ולא העמיד: **בבדי** שידע. לעולם שהקול יצא שהבור מגולה דמסתמא שמע ושמואל אמר בשמיעה בעלמא לא מחייב דאין כומך אשמיעה עד שיודיעוהו ורבי יוחנן אמר עד שיודיעוהו ויכסנו פועלים ויכרות ארזים וה"ה הבי שנותנין לו שיעור זה אלא לענין שיודיעוהו שכבר ידע ושמואל סבר דמיד ים לו להוסיף שם שומרים שלא יפול שם דבר בבור · **ואתו** שוורים וגפלו ביה · פ"ה לפי שם גמלים לא מיבעיא לן לחייב דהא לגבי גמלים פושע הוא וכן משמע הלשון ויש ליתן טעם בדבר דאפילו לא שכיחי גמלים כלל יש לחוש שמא יבאו גמלים ויפלו אבל אין לחוש שיבאו גמלים ויפלו אחרי כן שוורים :

סמ"ג עשין סה טור"ם סי' שצ"ו

סה ב מיי' פ"ג מהל' מכירה הלכה ז כמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ד :

סז ג מיי' פי"ב מהל' נזקי ממון ה"ג, ו סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תי סעיף ט :

[ד"ה אם]

סח ד מיי' שם ה"ג, ד טוש"ע שם סעיף כב: סט ה מיי' שם הלכה יח ופי' בהגהות ובמ"מ טור ש"ע שם סעיף יג :

ע ו מיי' שם פי"ב הלכה 9 סמג שם טוש"ע שם סעיף כח :

עא ז מיי' שם פי"ב הלכה עו סמג שם טוש"ע שם סעיף יט :

עב ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ :

עג ט מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף כו :

עד י מיי' שם הלכה ד ועיין בהגהות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף כב :

מזכוכית · לקמיה מפרש דכר המוכך כל העבד לחבירו: **ה"ד מי כמזיקה** · שהכישה במקל ולעתה לפניו מכן דרך בהמה דקה: **ניקני כמזיקה** · למה לי מסירת מזכוכית: **מי כמסירה** · קני לו שהיה רה"ר לו חצר שהיתה של שניהן חלה בסמטה לו בחצר של שניהן בהמוכר את הספינה בבבא בחרת (דף עו:): **קרקפתא** · גרסינן זוג שמקרקש בה לפני העבד· והולך כולו לחבירו: **עיוג דמוגא כריש עדרא** · יש לבעל העבד עז חריף ודרך העזים להלך בראש והעבד הולך לחבריהם: **עביד לגגדא סמוכתא** · לעז המוסכת מנקר עינים ובבבלית וטופלת בבורות והעבד לחבריהם כך בשמקום נפרט משונתי ישראל ממנה לבן פרנסים שחין מהוגין: **מתני' כפהו הרשאי** · כשנתמם בו: **ובא השני** · להשתמש בו: **ומצאו מגולה** · כגון שהתליע ונכנר בכסוי: **השני חייב** · והרשאי פטור ובגמרא מפרש עד מתי לרשאי פטור, לבל לא כפהו לרשאי ובא שני ומצאו מגולה ולא כפהו, השני חייב: **כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, לא כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב, ונפל: לפניו מקול הבריה חייב, לאחריו מקול הבריה פטור**: **נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו: חייב** על הבהמה **ופטור** על הכלים, **נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב, בן או בת עבד או אמה פטור: גמ'** וראשון עד אימת מיפטר? אמר רב בבדי שידע, ושמואל אמר בבדי שיודיעוהו, ורבי יוחנן אמר [א] בבדי שיודיעוהו ויישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכפהו בראוי היכי נפל? אמר ר' יצחק בר חנה שהתליע מתוכו, איבעיא להו כפהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלי ביה, מאי: אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא? לא צריכא דאתו לפרקים – מי אמרינן: כיון דאתיין לפרקים פושע הוא, ראיבעי ליה אסוקי אדעתיה אי דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא, אנוס הוא? תיקו. כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: ה"ד, אילימא בראוי לשוורים לגמלים היכי נפל, אלא לאו בראוי לשוורים ולא

כיון שמסר לו מפתח קנה ה"ד: אי בכספא ליקני בכספא, אי בחזקה ליקני בחזקה? לעולם בחזקה ובעי למימר ליה "לך חזק וקני" וכיון שמסר לן מפתח כמאן דאמר ליה "לך חזק וקני, מר, אמר ריש לקיש משור' ינאי "המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכורת קנה ה"ד: אי במשיכה ליקני במשיכה, אי במסירה ליקני במסירה? לעולם במשיכה ובעי למימר ליה "לך משוך וקני" וכיון דמסר לו משכורת כמאן דאמר ליה "לך משוך וקני", מאי "משכורת"? הבא תרגמו קרקשתא ר' יעקב אומר עיוא דאזלא בריש עדרא, כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא "בר רגיז רעיא על ענא, עביד לגגדא סמוכתא". מתני' כפהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כפהו, השני חייב: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, לא כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב, ונפל: לפניו מקול הבריה חייב, לאחריו מקול הבריה פטור: נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו: חייב על הבהמה ופטור על הכלים, נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב, בן או בת עבד או אמה פטור: גמ' והראשון עד אימת מיפטר? אמר רב בבדי שידע, ושמואל אמר בבדי שיודיעוהו, ורבי יוחנן אמר [א] בבדי שיודיעוהו ויישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו: כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכפהו בראוי היכי נפל? אמר ר' יצחק בר חנה שהתליע מתוכו, איבעיא להו כפהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלי ביה, מאי: אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא? לא צריכא דאתו לפרקים – מי אמרינן: כיון דאתיין לפרקים פושע הוא, ראיבעי ליה אסוקי אדעתיה אי דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא, אנוס הוא? תיקו. כפהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: ה"ד, אילימא בראוי לשוורים לגמלים היכי נפל, אלא לאו בראוי לשוורים ולא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נפל לפניו וד"ה מייב הר"ן: (ב) תוס' ד"ה כיון וכו' בנכסי חבירו נמי קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו נמי לא קנה :

הגהות הגר"א

[א] גמ' בבדי שיודיעוהו. נ"ב ני' הרמב"ם שידע. וכ"ה ני' ברמ"ם ושור :

נושאין

הא דקתני בראוי מייב" אך אחת בראשון פטור? ד' רבות

נושאין

בירור סוגי כיסוי זאת אומרת: על תנאים סביבות"ם ב) תקירות תנורתת ע"ג הקושיות שונות

מבנה

ב' גושות האחת ראשון ב' בדיקות אחד ראשונות ג'-ד' מקורות מרכאות בראשונות ה' בירור הקושיה (על אף שנוסף במקורות בעיון) אחרונות המקבילות בתחילת ניסיון המקבילות מסקנות (בראשון) שם כן בעיון (בראשון) ד' תחילת המקבילות

עה א מיי' פ"י מהל' נזקי ממון הלכה ד סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' ס סעיף כג :
עו ב ג מיי' שם הל' עז טוש"ע שם סעיף יט :
עח ד מיי' שם הלכה ה ועיי' בהגהות וכמ"מ טוש"ע שם סעיף כד :

תא שמע לה כסהו כרחוי כו' · תימה דמתחילה רצה להוכיח מדיעת דפטור ר"ל דע"כ סיפא לחידי דתנא ריפא כסהו כרחוי תנא סיפא לה כסהו כרחוי ולא רצה לתמוה לתסמוכינן מידי ר"ל היכי צבי להוכיח מידי מסיפא וי"ל דמעיקרא ודאי שלא היה יכול לומר כיון שאחר כך לומר לחידי לכל השמח שיכול למנוע חיזוק שברת הוא דליה לן למימר לחידי :

ושביחי גמלים והתליע מתוכו מהו·כלומר אם מתחילה עברו גמלים וחת"כ בלו שוורים ונפלו פשיטה דחייב דפושע הוא כיון דשביחי גמלים לו לפי' לחת לפרקים לחידי לבצי ליה לאחוקי אדעתיה וכי מיבעיא לן היכא דלא חתו גמלים ללא בלו שוורים ונפלו מחמת שהתליע מתוכו מהי למימר מגו לא חמרינן מגו ומסיק דלא חמרינן מגו ות"ק כי לא חמרי' מגו גמי מתחייב דמתחילה בפשיעה הוא לענין שוורים אם יעברו גמלים מחילה ות"ק שוורים ופופו בחוגם שהתליע וחירך ריב"ח דלא חמרינן מתחילה בפשיעה וכופו בחוגם חייב אלא מחמת הפשיעה דא החוגם אבל הכא לא בא החוגם מחמת הפשיעה דלפי' היה מכוסה כרחוי לשוורים וללגמלים היה מתליע וכן משמע בהמפקיד (ב"מ לו: ושם) גבי פשע בה ויולה לחגם דלפעולו למ"ד מחילתו בפשיעה וכופו בחוגם חייב התם פטור דמלאך המוח קטלה מה לי הכא מה לי התם ות"ת בהכותם (לקמן דף נו: ושם) גבי נפרצה בלילה קאמר בכותל רעוע כי מחמת לחלוי פטור מחילתו בפשיעה וכופו בחוגם הוא והתם לא בא חוגם מתוך הפשיעה לחפי' כותל בריא יכול לחמור וי"ל דלקמן פרש"י שמחמת והפילה הכותל ע"י מחילה הרי ממחמת הפשיעה שהיתה רשועה בא החוגם התם היה בריא לא היה טופל בחחילה וכמוף הפועלים (ב"מ דף נג: ושם) גבי רועה שהניח עדרו וכא לעיר וכא חרי ודלם דפריך חבי מחילתו בפשיעה וכופו בחוגם הוא דחי על בעידנא דלא עיילי לחיכי חפילו לא היה יכול להגיל אם היה אם חייב והתם לא בא החוגם מחמת הפשיעה דמה לי הכא ומה לי התם כיון שאינו יכול להגיל חומר ריב"ם [לפי' רב אלפס] דלחבי ודאי חייב חע"פ שלא בא החוגם מחמת הפשיעה כדמשמע בהמפקיד (שם) דקאמר לא מבעיא למ"ד מחילתו בפשיעה וכופו בחוגם חייב כו' מכלל דלמ"ד חייב ניחא ליה לאחבי בלאו טעמא דהכא לחגמת קטלה [א] ועוד דבלאו הכי מפרש שפיר הסם ר"י דלא קאמר כלום ואין להחריך כאן יותר מכל קאמר לר"י דהיכי פטיא מנפל לחוכו שור חב"ו הא לא דמי כלל דהא לענין פקח בדין הוא שלא יחשב פושע ע"י מגו שהרי אין פושע אלא מי שהיה יכול להשגיח ולא השגיח ולא נתן לב ואין לחלק בין פושע לענין שוורים לפקח לענין גמלים שכבר כי מרבי (לעיל) גמלים לכיסוי ולכך יש להוסיף שם המגו להחשב פושע לענין שוורים לפי לענין החלעה ורחלה לר"י דכסהו שלא כרחוי לגמלים חייבי בכח"ג שמיד שהגמלים עוברים נפתח החיכון הכיסוי להשמח ליכא פשיעה בשוורים כלל ומחילתו וכופו בחוגם דהי לא חתו גמלים רחוי הוא לשוורים ולי חתו גמלים נפתח מכל וכל וחזו שוורים פקחים (נ) ומזהרים ולא נפלי ומ"מ מגו ודאי חיכא ופפיר מיבעיא לן לי לחמרי' מגו ות"ת ליין שיודע דשור פקח פטור דלחו פושע לשוורים ולפ"ז לא שייך מחילתו בפשיעה וכופו בחוגם דחחילתו וכופו בחוגם הוא ות"ת ליין שיודע דשור פקח פטור דלחו פושע ת"כ מחי קמיבעיא ליה חפשוטו ממקני' דחקן שור חב"ו חייב הא פקח פטור ולא חמרינן מגו ו"ל דם"ד השמח דכל השוורים בין שוטים בין פקחים פטורין כיוס ומייבין בלילה ומחני' מיירי בלילה ודשם דנקט לרבותא דם"ד דחרם לא מחייב כדבעי למימר לקמן דחרשותו גרמה לו ומהא דלא חמר מגו דהוי פושע בלילה הוי פושע כיוס לא מצי למפשט מידי דלא דמיא כיון דבהיזיק שעשה הוא שטח ושוגג חור"י דמצי למימר דשפיר ידע החמת דפקח פטור וחרם חייב ומהי דלא חמר הסם מגו משום דחשיב לפקח כמזיק עלמו וכמחכוין להפיל חת עלמו לבור והחורה לא חייבה בחקלת הבור חלא כשאין לו לעיין ולילך לבל כשנפל ע"י החלעה אז יש להחחייב ע"י מגו כיון דלא שייך ביה טועמא דלימבי ליה לעיוני וכמסקנא כשפושט הסם חין חושש בזה החיזוק ות"ת למאי נקט בעיא שלו בשכיחי גמלים לפילו לא שכיחי גמלים כלל יכול לומר לחגיין גמלים עלמן חשיב פושע וחייב עליו חס היו טופלים לפילו לא שכיחי כדמוכח בבעיא קמייתא וי"ל דבלא שכיחי אפילו חתיין לפרקים פשיטא דלא חמרינן מגו כיון דלא שכיחי ביה חיזוקא גמלים :

שמואל

ולא כראוי לגמלים ואי דשביחי גמלים אמאי פטור, פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים פשיטא, אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא ליכא, אנוס הוא אמרי לא לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים ודקא קשיא לך היכי נפול-א"ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים פשיטא צריכא למימר דחייב, אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים היכי דמי אי דשביחי גמלים פושע הוא, ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני חייב אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה (ו) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושביחי גמלים ודקא קשיא לך פושע הוא-איידי דנסיב רישא "כסהו כראוי" נסיב סיפא נמי "לא כסהו כראוי" אבא אמר "הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה, כי איבעי לן, הכי הוא דאיבעיא לן כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושביחי גמלים והתליע מתוכו מהו: מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו? ת"ש בסהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו היכי דמי אילימא בראוי לגמלים והתליע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין התלעה לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים-והתליע מתוכו ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד! מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל ת"ש לא בסהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשביחי גמלים פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דשביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין התלעה, אמרי לא (ג) לעולם כראוי לגמלים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא? איידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו ת"ש *נפל לתוכו שור הרש שוטה וקטן סומא והמהלך בלילה חייב, פקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע לענין הרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו משמע מיניה לא אמרינן מגו שמע מיניה: נפל לפניו כו': אמר רב לפניו=לפחריו=אחריו ממש

וזה

ולא כראוי לגמלים · ואי דשביחי גמלים אמאי פטור · פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים פשיטא · אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא ליכא · אנוס הוא אמרי לא לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים ודקא קשיא לך היכי נפול-א"ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו ת"ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשביחי גמלים פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני חייב אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה (ו) לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושביחי גמלים ודקא קשיא לך פושע הוא-איידי דנסיב רישא "כסהו כראוי" נסיב סיפא נמי "לא כסהו כראוי" אבא אמר "הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה, כי איבעי לן, הכי הוא דאיבעיא לן כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושביחי גמלים והתליע מתוכו מהו: מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו? ת"ש בסהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו היכי דמי אילימא בראוי לגמלים והתליע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין התלעה לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים-והתליע מתוכו ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד! מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ"ל ת"ש לא בסהו בראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשביחי גמלים פושע הוא ואי דלא שביחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דשביחי גמלים והתליע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין התלעה, אמרי לא (ג) לעולם כראוי לגמלים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא? איידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו ת"ש *נפל לתוכו שור הרש שוטה וקטן סומא והמהלך בלילה חייב, פקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע לענין הרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו משמע מיניה לא אמרינן מגו שמע מיניה: נפל לפניו כו': אמר רב לפניו=לפחריו=אחריו ממש

וזה

מרש · שור שהוא מרש לו שור שהוא מהלך בלילה לפילו הוא פקח מייב : פקח · ונפל לחוכו ביום פטור (הא פקח) דלחיבני לעיוני ומיזל : לפניו ממש · על פניו נפל ומת מן ההכל :

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הבימיו כו' ועוד דבלא"ה מפקיע כו' · ג"כ עיין תוס' דב"מ פח ע"ב ד"ה סוהמה כו' ויע"ל כו' וכ"ת פיכם כו' :

הגהות הב"ח

(ו) גם' דחיבני ליה לאחוקי לאפחחיה (לשונם כלאחי לשוריס וכו' פוטב סוס) לחיידי דנסיב ריטא וכו' לחיכא דחמרי כי לא חיכבי ליה (כ"ה בנמי ודלא וכו' כי חיכבי ליה ת"ש ע"ב ד"ה לעולם לא כלאחי לשוריס ודקא קשיא לך כו' : (ב) שם לאחין חמרי (לא לעולם כלאחי וכו' פוטב סוס) ת"ש וע"ב ד"ה לא כלאחי לשוריס ולא כלאחי לשוריס וכו' : (ג) תוס' ד"ה ושביחי וכו' ומגו שוריס פקחים ומזהרי ולא נפלי :

נ"ב מ"ז ע"ש בפירוש רש"י נפל לפניו... לאחריו כיוצא בזה ב"ק ד: ביר מ"ב בגל הבא ולא חעלה

ר"ח מ"ז

נ"ל לפניו רש"י

וזה וזה כבור · ואפילו הכי לטעמיך מתניתין דפטור הואיל ולא מהבלא מיא אלא מחבטא וקרקע עולם דכי ס"ל הזיקתו: **רבה אמר הכא כמאי עסקינן** · דקתני לאחריו מייב: **כמספך דנפל על גפיה** · ברישא ומקמי דמטא לקרקעיתא נהפך ונפל על גביה: **דאתני כיס** · הבלא שנכנס כו בתחילת נפילתו והועילה בו להמית (נעיל נ: נד.) היא המיתתו: **הכא בנוקי כור בשור** · שהשור נכנס לתוך כעה"ב אלא ברשות ולא הפקיר לה רשותו ולא בורו ונפל לבור והבהמים תם מימיו: **דרך נפילה** · על פניו משמע דרוב בהמות הנופלין בעומק על פניהם טפיס: **נפל לפניו מקול הכרייה מייב ואמאי נימא כורה גרם ליה** · וכורה פטור הוא דגרמת בעלמא הוא (ופפילו הכורה בעל הבור תיכף למיפטריה מהאי טעמא דכיון דמשום גרמת נפל לסתלק מיזה דבור מיניה ורמי לפציעותא דקול הכורה והוה גרמת בעלמא דפטור ע"ה) וכשתין הכורה בעל הבור עסקינן הלא שהוא שכיבו וכגון שהיתה בור כרויה ועומדת קודם לכן דהי הלי כרייה הוי כורה חייב דאין שליח לדבר עבירה לתשור לקלקל רב"ר: **בעל הבור הזיקו עביד** · כלומר בתוך שלו במלא הגזק וכל היכא דלא לפסר לתשתלומי מכורה דקול גרמת בעלמא הוא משתלם מיניה דבעל הבור: **בעל הבור פטור** · בין שהשור הניזק שוטה בין שהוא פקח דלמר ליה בעל הבור הי לתו מורך לת נפל ודהי דחיפה מעשה בידים הוא ולת גרמת: **רבי נתן** (נעיל יג.) **אומר בעל הבור משלם מחצה** · שהרי בין שהיתה המיתתו מפי' הוי שור הניזק פיקח חייב לשלם מבעי לך עיוור ומיזל דהא תבירו דחפו: **מאי משתלם מהאי דתניא שור שדחק את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור רבי נתן אומר בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביעי לא קשיא הא בתם הא במועד ובתם מאי קסבר אי קסבר האי הזיקא עבד והאי הזיקא עבד והאי משלם פלגא ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד? אמר רבא *רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא-לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא' משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי אי בעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד' משום *דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה, את קטלתיה מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא ממך: אמר רבא* הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן, פשיטא מהו דתימא החם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה אבל הבא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר' ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא איתמר**

שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכ"ם לחבטו · ות"ק דאמר כי מחייב בחבטו הייט כשנתקל בבור אבל הכא הכרייה גרם לו ליפול וגם נחבטו בקרקע עולם בהא הוה פטור וי"ל דספיר הוי לטעמיה דאמר כחבטה כשנחבט על ידי מעשיו:

בעל הבור חייב · פי' מחמה וכבל הבור פטור לגמרי גזירה הכתוב מונפל שמה שור לו חמור מעצמו ולת שיפילוהו מחליטכדפריטים פרק קמת (דף יני: ושם*) :

ובעל הבור מגלם מחמה· בשוטה לו מהלך בלילה קאמר דאי בפקח ביום הת מגיעת לעיל דפטור וכי תימת ה"מ כשטעל מעצמו אבל הפילוהו אחרים חייב ת"ל כשטעל נמי מעצמו ליתייב דתחילתו בפשיעה פן יפול ע"י שוורים וסופו באונס חייב אלא על כרחין שור פקח כשמר יפה (ם) ומרחק כל כך מן הבור שאין שוורים אחרים יכולין להפילו בתוכו:

לעולם קסבר הלי פלגא נזקא כו' אלא מורלי בבירך תשכחיתיה · ות"ת כיון דפלגא נזקא עבד מה סברת היא זו דמשום דתשכחיה בבור מגלם יותר ממה שהזיק והיה רוצה ר"י לפרש דה"ק הלי פלגא הזיקא עביד בעלמא כגון בשני שוורים שהזיקו אבל הכא בשור שדחק תבירו לבור הבור כוליה הזיקא עבד כדאמר לת קטלתיה דבבירך תשכחיתיה' ולכך מלי לומר לי לאשתלומי מיניה משמלמנא מיכ ומזר בו ר"י מפירוש זה דת"ק מועד לר' נתן חמלי מגלם מחצה כי היכי דמכני קופסת לבור שאין הבור מגלם אלא חצי ממה שהזיק כמו כן יועיל קופסת הבור לשור ולת יגלם השור מחצה ובתם נמי ליכא להקשות ממלי מגלם רביע ע"כ גרתה דבור נמי פלגא נזקא עבד ומשום שגמר הזיק ודומה כמי שעשתו טולו למרינן כי ליכא לאשתלומי מבעל הבור מגלם בור

עח א ב ג ד מיי' פי"ב מהלכות נ"מ הלכה יח סמג עשין סת טוש"ע ח"מ סי' קי סעיף לת ועי' נמ"מ ובנימוש:

עט ה ו ז ח מיי' שם פלכה יט טוש"ע שם סעיף נ:

פ ט י מיי' שם פלכה כ טוש"ע שם סעיף נ:

[ד"ה מי]

הגהות הב"ח

(ם) תוס' ד"ה ובעל וכו' יפה ומפרתק כל כך: מהנה ג' ת"ח זאוז כה

גליון השים

רש"י ד"ה בתו נמהנוקת וכו' דתכן נמי סייט כור. עיין לעיל דף כת ע"ב תוס' ד"ה ונישוף:

נושאו
ש"ת ר' נתן-האקרה
ש"ש ב' מיכון-שוומרים
בכל פיבא ולאו אשתר
לאשתלומי מהאי משתלם
מהאי.

מהנה
ב' מקורות
ט"ל ר' נתן, ורפס
סוותים נה את נף
גיטין
סנד התשלומים

נושאו (המשך)
שור שניגוח ד'
ב' צרמ"ש כיון
שנגחך על ידי
שור לתוך בור
ומת:
ו) האת כל הנזק
עשה כל אי
ב) -ואו- כל הנזק
עשה חצי הנזק

וזה וזה בבור רב לטעמיה *דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו **שמואל** אמר *בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב **שמואל** לטעמיה דאמר להבלו וכל שכן לחבטו, אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור, איתיביה **בבור בין לפניו בין לאחריו חייב** תיובתא דרב? אמר **רב חסדא** מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה ממה נפשך אי בהבלא מית, הבלא דידך הוא **רבא** אמר הכא מית חבטא דידך הוא במאי עסקינן במתהפך: דנפל אאפיה ואתהפיך ונפל אגביה דהבלא דאתני ביה אתני ביה, **רב יוסף** אמר הכא בנזקי בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאיש את מימיו דלא שנא לפניו ולא שנא לאחריו, מיתיב, תני רב חנניה לסיועי לרב "ונפל עד שיפול דרך נפילה מבאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב, לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור אמר מר **ונפל לפניו מקול הכרייה חייב** ואמאי נימא כורה גרם ליה? אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר בעל הבור הזיקא קא עביד *וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי דתניא שור שדחק את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור *רבי נתן אומר "בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה והתניא רבי נתן אומר "בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור רביעי? לא קשיא "הא בתם הא במועד, ובתם מאי קסבר אי קסבר האי הזיקא עבד והאי הזיקא עבד והאי משלם פלגא ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד, בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד? אמר רבא *רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא-לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא' משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי אי בעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד' משום *דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה, את קטלתיה מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא ממך: אמר רבא* הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן, פשיטא מהו דתימא החם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה אבל הבא מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ"ל דאמר' ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא איתמר

שור

ובעל הבור משלם פלגא · כיון דבעל השור נמי כוליה הזיקא עבד ושור תם משלם תני שקל שוטה: **ופי קסבר** · הואיל ומייתם עשתה יחד הלי פלגא עבד והלי פלגא עבד ומשום הכי שור רביע הוא משלם דהא תם הוא ופלגא מלי לעבד משלם: **ובעל השור** · דתם הוא לשלם רביע ובעל הבור דמועד הוא לשלם פלגא ולידך מפסיד ניזק: **רבי נתן מב כיס דין** · במסכת הוריות בסופה: **שומפומאי מאי מהניא לי** · בלאו שותפות נמי פלגא הוא דמשלמנא וכיון דבעל הבור נמי כוליה הזיקא עביד משלם ג' חלקים: **אם קטלתיה** · כתוך שלך מלאתי: **מאי דלית לי כו'** · לכל (כבא) כתר מעיקרא חזלי וכבבי דבעל השור כולה הזיקא עבד הלכך במועד בעל השור משלם כוליה ובתם בעל השור משלם פלגא ופלגא מפסיד ובבי מתניתין נמי בתר כורה חזלינן ומייתם פטורין: **הניח אבן** · בור כרויה ולתד מחר בת והניח לבן על שפתה: **בתנו למחלוקת כו'** · (לכבא) בעל הלבן חייב דהוה גרם כל העפילה ומשום גרמת בנזקין ליכת למיפטריה ודלמן נמי הייט הבור שהפקח נפל לתוכו וכיון דלא מהבלא מיא אלא מחבטא וקרקע עולם דכי ס"ל הזיקתו: **כמספך דנפל על גפיה** · ברישא ומקמי דמטא לקרקעיתא נהפך ונפל על גביה: **דאתני כיס** · הבלא שנכנס כו בתחילת נפילתו והועילה בו להמית (נעיל נ: נד.) היא המיתתו: **הכא בנוקי כור בשור** · שהשור נכנס לתוך כעה"ב אלא ברשות ולא הפקיר לה רשותו ולא בורו ונפל לבור והבהמים תם מימיו: **דרך נפילה** · על פניו משמע דרוב בהמות הנופלין בעומק על פניהם טפיס: **נפל לפניו מקול הכרייה מייב ואמאי נימא כורה גרם ליה** · וכורה פטור הוא דגרמת בעלמא הוא (ופפילו הכורה בעל הבור תיכף למיפטריה מהאי טעמא דכיון דמשום גרמת נפל לסתלק מיזה דבור מיניה ורמי לפציעותא דקול הכורה והוה גרמת בעלמא דפטור ע"ה) וכשתין הכורה בעל הבור עסקינן הלא שהוא שכיבו וכגון שהיתה בור כרויה ועומדת קודם לכן דהי הלי כרייה הוי כורה חייב דאין שליח לדבר עבירה לתשור לקלקל רב"ר: **בעל הבור הזיקו עביד** · כלומר בתוך שלו במלא הגזק וכל היכא דלא לפסר לתשתלומי מכורה דקול גרמת בעלמא הוא משתלם מיניה דבעל הבור: **בעל הבור פטור** · בין שהשור הניזק שוטה בין שהוא פקח דלמר ליה בעל הבור הי לתו מורך לת נפל ודהי דחיפה מעשה בידים הוא ולת גרמת: **רבי נתן** (נעיל יג.) **אומר בעל הבור משלם מחצה** · שהרי בין שהיתה המיתתו מפי' הוי שור הניזק פיקח חייב לשלם מבעי לך עיוור ומיזל דהא תבירו דחפו: **הא בתם** · בעל השור משלם רביע ובעל הבור דמועד הוא: **ובתם מאי קסבר** · אי קסבר כוליה הזיקא עביד דעל ידי חד מייתו מיית השתא דעבדי תרוייהו משלם כל חד פלגא **אי קסבר** פלגא הזיקא עביד מלי לעבד משלם דהא מועד הוא: **אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד** · הואיל דכלתו בור נמי מיית הוי כאילו המיתו כולו וכן גבי בור הואיל וכלתו מכת נגיחות השור הוי מיית כאילו המיתו כולו ומשום הכי מחמיר ג' חלקים על בעל הבור: **הלי פלגא והלי פלגא** (נעיל יג.) · כיון דבעל השור נמי כוליה הזיקא עבד ושור תם משלם תני שקל שוטה: **ופי קסבר** · הואיל ומייתם עשתה יחד הלי פלגא עבד והלי פלגא עבד ומשום הכי שור רביע הוא משלם דהא תם הוא ופלגא מלי לעבד משלם: **ובעל השור** · דתם הוא לשלם רביע ובעל הבור דמועד הוא לשלם פלגא ולידך מפסיד ניזק: **רבי נתן מב כיס דין** · במסכת הוריות בסופה: **שומפומאי מאי מהניא לי** · בלאו שותפות נמי פלגא הוא דמשלמנא וכיון דבעל הבור נמי כוליה הזיקא עביד משלם ג' חלקים: **אם קטלתיה** · כתוך שלך מלאתי: **מאי דלית לי כו'** · לכל (כבא) כתר מעיקרא חזלי וכבבי דבעל השור כולה הזיקא עבד הלכך במועד בעל השור משלם כוליה ובתם בעל השור משלם פלגא ופלגא מפסיד ובבי מתניתין נמי בתר כורה חזלינן ומייתם פטורין: **הניח אבן** · בור כרויה ולתד מחר בת והניח לבן על שפתה: **בתנו למחלוקת כו'** · (לכבא) בעל הלבן חייב דהוה גרם כל העפילה ומשום גרמת בנזקין ליכת למיפטריה ודלמן נמי הייט הבור שהפקח נפל לתוכו וכיון דלא מהבלא מיא אלא מחבטא

שור ושור פסולי המוקדשים שנגחו פירש רב יהודאי גאון דהייט שור בכור דלא פריק ליה ולפי שאין לו פדיון לעצמו שדינו להיות נשחט במדינה ונאכל לכהנים במומו כלבי וכחיל דלפילו להחילון לנכרים מתיר ר' עקיבא בבכורות (דף נב:) מטעם דלחיתקם לגבי וחיל לפי' הכי לא מצינו במיון ממון הדיוט ושור רעהו וכן כל פסולי המוקדשים שלא נפדו אבל במוקדשין שנפדו ליכא לאוקמי דשור רעהו מקרו אע"פ שאסורים בגיזה ועבודה דהא לקמן בשמעתין מחייבינן שור הדיוט שהמית שור פסולי המוקדשין ושור נמי הוה מחייבינן לי' לאו משום דכתיב והמת יהיה לו':

הא כרבנן דאי כר' נתן · וקמ"ל לחפי' בשני שוורים יהיה הדין כמו בשור ושור אע"ג דבשור ושור לר' נתן צריך טפי למימר כי ליכא לאחשלומי משור משלם מכור מטעם דאמר אחא תורלי בביריה לשלמיה מהאי עלמא ומשלם ח"ע כדכתיב והמת יהיה לו' : **שור הדיוט ושור פסולי המוקדשים שנגחו** · בין שניהם שור : **אביי אמר מ"ע משלם** · בשל שור והשאר מפסיד הניזק ובחם מוקמינן לה וכדרבי נתן דאמר מה לי ליה לאחשלומי מהאי משלם מהאי ושור כמי שוקף לו שוקף ומשלם ח"ע כדיבו : **כרבנן** · דבין שור הועיל ויש לו שוקף וזה שוקף יכול להשתלם מן הקדשים, יפסיד ; **ולרבנן** · תרוייהו [לעיל נח, מ.] יפסיד : **ולרבי נתן** · כשם כרבנן ולא פליגי : **כשם** · לרבנן שור נזק והועיל ויש לו שוקף ומועד יפסיד : **שור ואדם שדחפו** · דבר אחד לגבי ומילתא אשמעינן שוקפן שוקפין בנזק השור והאדם : **לענין נזקין** · כגון שם דחפו שם אדם והזיק משלמין בין כולן פחת דמיו דכולן חייבין בנזקי אדם דהא דקיימא לן בגבי כור שור" ולא אדם שדחפו קיימא לן כגון שם נפל לחוכו עבד ומת אבל בנזקין חייב וכרבי נתן היא דלא חזיל בתר דחיפה לחודה : **מרבעה דכריס** · שהן לבד מנזק : **אדם** · שדחפו חייב אבל השור והבור פטורים דקיימא לן (לעיל ל' סו') "חיים בעמיתו" ולא שור בעמיתו וכן בדמי ולדות "נפשים" כתיב (גבי ולדות) ולא שוורים: **לענין כופר** · שם מת : **שור חייב** · כדיבו **ובמועד** · **אדם וכור פטורין** · אדם דהא כר' עקיבא לעיל (דף נב:) "כופר" ולא אדם : **ושור פסולי המוקדשין** · שם דחפו לחוכו שור פסולי המוקדשין שנגחו שנגחה' דקריינא ביה 'שור רעהו' תחר שפדאו : **מאי טעמא** · כור פטור : **דכתיב והמת יהיה לו** · גבי כור : **מי שהמית שלו** · סיכול למכור הכבילה יש זו שוקף על פי שנפדה טעון קבורה דתמרינן גבי פסולי המוקדשין שנפדו במום בכורות (דף כ' סו') "מזבח" ולא גיזה "בשר" ולא חלב "ואכלת" ולא לכלבך מכלן שלין פדיון לא הקדשים להחילון לכלבים : **לכלבים מעלין בגבילה** · כדתמרינן בפ"ק (ד' יב:) "והמת יהיה לו" לניזק, תמה תומר לניזק כו' : **ומאי חזית דאמרת "והמת יהיה לו" דשור מפקה ליה לבעלים מעלין בגבילה** · **ומתיבית ליה תניתת פסולי המוקדשין : לימוך** · ותוקימנא חיובא דפסולי המוקדשין בשור : **שור ולא אדם** · מדלא כתיב 'וכפל שמה הכופל' אלמא למעוטי אדם ולקמיה פריך שור מהמות מנא ליה, דלמא כולם ממעטינן :

(יה"נ מאי ניסו שור **בכור דלא פריק ליה** · בכור בעל מום שלין בר פדיון דכיון דלאו בר פדיון הוא לא נפק מקדושה קמיימא דלכך שור הקדש קיימת ביה ואע"פ שהכהן אוכלו לא קיימת ביה שור רעהו דמעלין גבוה וכאי דנקט פסולי המוקדשים תורה אור ולא נקט שור ושור הקדש שנגחו רבינו מנוחת אחר אבי עזרי ורבינו אשרי כאה יראו השמחה

רש"ל מ"ז וכי דגם מפופסות משמע שרב יהודאי פירש כן ולא רש"י וכ' מהרש"ם מ"ש ברש"י כ"ע ר"ל בלבות גדולות כך נומר שכן משמע בבלבות גדולות אחבר רב יהודאי גאון ומ"ש נרשה בתיבו מלשון רש"י שכתי כתב בפסיעות דלא כווחים וכאן לא כזכיר אחולק עליו אלא שמלמיד אחד לחבו בגלוין

[עיי' תוס', זבחים פח: ד"ה אמר]

ניהו שור בכור דלא פריק ליה) אביי אמר משלם ח"ע *רבינא אמר משלם רביע נזק בתם הא והא הא כרבנן והא כרבי נתן איבעית אימא הא והא כרבנן הא בתם הא במועד הא והא אביי אמר ח"ע רבינא אמר בולה הא והא במועד הא כרבנן והא כר' נתן איבעית אימא הא והא כרבי נתן הא במועד והא בתם אמר רבא *שור ואדם שדחפו לבור: לענין נזקין חייבין לענין ארבעה דברים, ולמי ולדות: אדם חייב ושור ובור פטור לענין כופר ושלשים של עבד שור חייב אדם ובור פטורים לענין כלים *ושור פסולי המוקדשין: אדם ושור חייבין ובור פטור, מאי טעמא *אמר קרא והמת יהיה לו=במי שהמית שלו *יצא זה שאין המת שלו, למימרא דפשיטא ליה לרבא, והא מיבעיא בעי ליה לרבא דבעי רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור מהו: האי והמת יהיה לו=במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו או דילמא והמת יהיה לו =*לבעלים מטפלין בנבילה-הוא דאתא? בתר דביעיא הדר פשטה, אלא בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה? נפקא ליה מן והמת יהיה לו" דשור, מאי חזית דהמת יהיה לו" דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה והמת יהיה לו" דבור מפקת ליה למי שהמת שלו איפוך אנא? מסתברא פתור גבי בור הואיל ופטר בו את הכלים אדרבה פתור גבי שור שכן פטר בו חצי נזק: בוליה נזק מיהת לא אשכחן: נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו כו' : מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ד"ר מחייב על נזקי כלים בבור מאי טעמא דרבנן דאמר קרא ונפל שמה שור או חמור: "שור" ולא אדם "חמור" ולא כלים ורבי יהודה "או"=לרבות את הכלים "ורבנן" או

[עיי' תוס' לעיל ו. ד"ה לחמור]

שנפלה' דקריינא ביה 'שור רעהו' תחר שפדאו : **מאי טעמא** · כור פטור : **דכתיב והמת יהיה לו** · גבי כור : **מי שהמית שלו** · סיכול למכור הכבילה יש זו שוקף על פי שנפדה טעון קבורה דתמרינן גבי פסולי המוקדשין שנפדו במום בכורות (דף כ' סו') "מזבח" ולא גיזה "בשר" ולא חלב "ואכלת" ולא לכלבך מכלן שלין פדיון לא הקדשים להחילון לכלבים : **לכלבים מעלין בגבילה** · כדתמרינן בפ"ק (ד' יב:) "והמת יהיה לו"לניזק, תמה תומר לניזק כו' : **ומאי חזית דאמרת "והמת יהיה לו" דשור מפקה ליה לבעלים מעלין בגבילה** · **ומתיבית ליה תניתת פסולי המוקדשין : לימוך** · ותוקימנא חיובא דפסולי המוקדשין בשור : **שור ולא אדם** · מדלא כתיב 'וכפל שמה הכופל' אלמא למעוטי אדם ולקמיה פריך שור מהמות מנא ליה, דלמא כולם ממעטינן :

נפקא ליה מוהמת יהיה לו דשור · ותע"ג דלא יליפין שור מבור לפטור היכא שלין המיתה שלו מ"מ יליפין בור מבור לבעלים מטפלים בנבילה דג' קלחי כתיבי כדתמרינן בפ"ק (דף יב:): **איפוך** אנא · ות"ת שם כן דעתו דכתב רחמנא למה לי לאחוקי הקדש ות"ל דתטעריך להקדש שנגח הדיוט אך קשה דמשור שיש נפקא : לח

	שור	אדם	בור
נזק			
ר' יהודה			
ולדות			
כופר			
שלשים של עבד			
כלים			
שור פסולי המוקדשין			

⊛ הגהות מהר"ב בבא קמא
ניקוד כדי שהגיהו
אלא אוזלין בתריה
אז "פשיטא"

נחלק · דלא תימא לימא מייט עד סיפוק סס שור וחמור ביחד: **ונפל** "לשון יחיד: **ונפל מוכח מעצמו** · [כמו ועשה בצלאל ותהליחב (שמות לו) וכח החות והמופת (דברים יג) וכח המרי ותת הדוב (שמואל ב יז): **מידי מהדרינן לה** · ומאי מילי מנלן: **אף כל בעלי חיים** · לרבות קמלחן להו,ולר' יהודה תורה אור

"או" מבעיו ליה "לחלק, ורבי יהודה לחלק מ"ונפל" נפקא, ורבנן "ונפל"=טובא משמע, אימא "ונפל"=בלל,שור וחמור"=פרט,בלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין *מידי אחרינא לא? אמר "בעל הבור ישלם"=חזר ובלל: בלל ופרט ובלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא *אבל עופות לא? נכתוב רחמנא חד פרטא חד נכתוב אי כתב "שור" הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא, ואי כתב רחמנא "חמור" ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה, לא אלא אמר קרא "והמת יהיה לו" כל דבר מיתה יש לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים, כלים בני מיחה נינהו? אמרי שבירתן זו היא מיתתן. *ולרבי דאמר "בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו" בין לרבנן בין לרבי יהודה-כלים בני הבלא נינהו? אמרי בהדתי דמיפקעי מהבלא} אי "והמת יהיה לו" מבעיו ליה לכדרבא *דאמר רבא "שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר "והמת יהיה לו"=במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו? אלא אמר קרא °כסף ישיב לבעליו" לרבות "כל דאית ליה בעלים א"ה אפילו כלים ואדם נמי? אמר "קרא "שור" ולא אדם "חמור" ולא כלים, ולרבי יהודה דקא מרבי להו "לכלים בשלמא "שור" ממעט ביה אדם אלא "חמור" מאי ממעט ביה? *אלא אמר רבא "חמור" דבור לרבי יהודה "ושה" דאבידה לדברי הכל קשיא: נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב: מאי "שור חרש שוטה וקטן" אילימא "שור של חרש, שור של שוטה שור של קטן הא שור של פקח פטור? אמר רבי יוחנן "שור שהוא חרש, שור שהוא שוטה שור שהוא קטן, הא

או מבעיו ליה לחלק · הלי סוגיא כר' יוסי דמריך לו לחלק בכל דוכתין לכל לרבי יוסי אין לריך לו לחלק ותימה מ"ל סוגיא זו דלא כהלכתא דבפ' השואל (ב"מ דף נה:) מוקי לבי רבי ינאי ורבא כרבי יוסי וקי"ל כרבא לגבי דאביי ובפ' חומו ואת בנו (חולין דף סח:) גבי פלוגתא דחומטין לזרע האב משמע דאליבא דפלוגתא דרבי יוסי אין לומר כן דאי אפשר לומר דאביי ורבא לא ידעי דהלכתא כר' יוסי ועוד יש לחלק דהתם גבי חומטין לזרע האב הוי ספיקא דאורייתא דאפילו אי הלכתא כר' יוסי אין לנו להוליא ממון מספק ועוד יש לומר דהתם גבי חומטין לזרע האב הוי ספיקא דאורייתא דאפילו אי הלכתא כר' יוסי אין לנו להוליא ממון מספק ועוד יש לומר דהתם גבי חומטין לזרע האב הוי ספיקא דאורייתא דאפילו אי הלכתא כר' יוסי אין לנו להוליא ממון מספק

[פח א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה ז סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שפ"ח ג:]

הגהות הב"ח

(ג) גמ' שאינו קרב לגבי מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור וכו' שאין קדוש בבכורה נכפרה לא כתב רחמנא שור לגה תמור קרן: (כ) תוס' ד"ה חמור וכו' הגהו קמץ (בנוסף לשור קדוש דלא תשיב: וחמור)

נליון הש"ס

תום' ד"ה חמור וכו' דאיכא מיעוטי מעוטא דף יד ע"ב:

הגהות "או כתב"

[ע" פוס' לקמן פח: ד"ה וסבר וחוספות כתובות לד. ד"ה סבר]

בהמתך

בהמתך דדברות הראשונות כלל · לא תעשה כלל ופרט המרובים זה מזה לתחזונות ולתשובות חדא מילתא היא דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו [ר"ה כז: שבועות כ:] :

ואימא מה הפרט מפורש דבר שנכללו מטמא · תימה [ת"כ] פקח : **מתני'** פרט ל"ל דכללו בהמתך נמי כתיב ועוד כשתשומר מה הפרט מפורש בעלי חיים לקח כל בעלי חיים ועופות ככלל היכי ס"ד לתחדכו טופח לימת דכללה גופיה ממעט להו : **פרי** מפרי וגדולי קרקע · הכא משמע דבקר ולאן לקרי גידולי קרקע ותימה דבפ"ק דקדושין (דף יז:) גבי הטנקה לאמר דאי כתב רחמנא גורן ס"ל גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא גלן וי"ל דלעניין דבר היוצא ממן האדמה לא תשיב בהמה גידולי קרקע ואין להאריך כאן יותר* : תמר

פסח א מיי' פ"י"ב מהל' מקי ממון הלכה ט"ז ועי' בהשגות וכמ"מ שם עשין סא עוש"ע מ"מ סי' מ' סעיף יט :

צ ב מיי' שם הלכה ג ממג שם טוש"ע שם :

צא ג מיי' פ"ו מהל' גניבה הלכה ו :

צב ד מיי' פי"ד מהל' מכירה הל' ו עוש"ע מ"מ סי' נמט סעיף ג :

צג ה מיי' פי"ג מהל' רוצח הלכה ג ממג עשין ס עוש"ע מ"מ סי' נעב סעיף ג :

צד ו מיי' פי"ג מהל' שכירות הל' ב ממג לאוין קכד עוש"ע מ"מ סי' שלה סעיף ב :

[עי' תוס' שבת עב: ותוספות כתובות ס. ד"ה מפרק]

צה ז מיי' פ"ט מהל' כלאים הל' ג ממג לאוין רכה עוש"ע י"ד סי' לו סעיף ג ופעיף י :

צו ח מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה ג עוש"ע מ"מ סי' שם סעיף ג :

צז ט מיי' שם וממג שם עוש"ע י"ד סי' לו סעיף ג :

צח י מיי' פי"ו מהל' מעשר שני הלכה ג ממג עשין קלו :

צט כ מיי' פ"ט מהל' כלאים הלכה י ממג לאוין רכה עוש"ע י"ד סי' לו סעיף טו

הא שור שהוא פקח פטור? אמר ר' ירמיה לא מבעיא קאמר: לא מבעיא 'שור שהוא פקח' דחייב אבל שור חרש שוטה וקטן אימא חרשותן גרמה לו קטנותו גרמה לו וליפטר קמ"ל רב אחא לרבינא והתניא **נפל לתוכו בור דעת פטור** מאי לאו 'שור בר דעת'? לא, אדם אלא מעתה אדם בן דעת הוא פטור הא לאו בן דעת הוא דחייב – "שור" ולא אדם כתיב? אלא מאי "בן דעת" מין בן דעת אלא והתניא **נפל לתוכו שור בן דעת פטור**? אלא אמר רבא "שור והוא חרש שור והוא שוטה שור והוא קטן" דוקא אבל 'שור והוא פקח' פטור מאי טעמא? דבעי ליה עיוני ומיזל תניא נמי הכי **נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור**: **מתני'** אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני ולתשלומי כפל ולהשבת אבידה לפריקה לחסימה ולשבת וכן חיה ועוף כיוצא בהן א"כ למה נאמר "שור או חמור" אלא שדבר הכתוב בהווה : **גמ'** לנפילת הבור כסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כדאמרן. להפרשת הר סיני אם בהמה אם איש לא יחיה" ויחי בכלל בהמה. הויא "אם" לרבות את העופות. לתשלומי כפל כדאמרינן: על כל דבר פשע=כלל-כל דבר פשיעה להשבת אבידה לכל אבדת אחיך לפריקה יליף "חמור-חמור" משבת לחסימה יליף שור שור משבת ללאים: אי כלאים דדרישה יליף "שור-שור" משבת אי כלאים דהדרבה יליף "בהמתך" בהמתך" משבת, וגבי שבת מנלך? דתניא ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל בדברות הראשונות נאמר "עבדך ואמתך ובהמתך" ובדברות האחרונות נאמר "ושורך וחמורך וכל בהמתך" והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו ולמה יצאו? לומר לך מה שור וחמור האמור כאן, חיה ועוף ביוצא בהן, אף כל חיה ועוף ביוצא בהן. אימא "בהמה" דדברות הראשונות=כלל "שורך וחמורך" דדברות האחרונות=פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא? אמר "וכל בהמתך" דדברות האחרונות חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים. אימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא *אבל עופות לא? אמר א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא לא נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא "שור" ה"א קרב לגבי מזבח אין, שאינו קרב לגבי מזבח לא, כתב רחמנא "חמור" ואי כתב רחמנא "חמור" ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא, כתב רחמנא "שור" אלא "וכל בהמתך" ריבויא הוא; וכל היכא דכתב רחמנא "כל" ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב "כל" וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתניא *ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך=כלל, בבקר ובצאן וביין ובשכר=פרט, ובכל אשר תשאלך נפשך=חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל-פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי': "כל"=כללא "כל"=ריבויא אבעית אימא "כל" נמי=כללא הוא מידהו האי "כל" דהכא=ריבויא הוא-מדהוה ליה למכתב "ובהמתך" כדכתיב בדברות הראשונות וכתב "וכל בהמתך" ש"מ ריבויא, השתא דאמרת "כל"=ריבויא הוא, "בהמתך" דדברות הראשונות "ושורך וחמורך" דדברות האחרונות ל"ל? אמרי לאגמורי "שור-שור" לחסימה אמר לאגמורי חמור חמור לפריקה אמר לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים, אי הכי אפילו "אדם" ליתסר אלמה תנן *אדם מוחר עם כולן לחרוש ולמשוך אמר רב פפא *פפונאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב-אמר קרא "למען ינוח עבדך ואמתך כמוך" להנחה הקישתיו ולא לדבר אחר : שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם "טוב" ובדברות האחרונות נאמר

[בת שבע]

[ב"ק נה.]

[ב"ק נה.]

[ב"ק נה.

נאמר כאן עוב · גבי כיבוד אב ואם דכתיב בהן למען ייטב לך : **ופתח בו** · ט"ס שכתובה רישון בתורה לטובה : **ספסד** · תיבה זו לבדה הרישונה : **כאן שנה** · במשנה זו דקתני כלאים בהמה בעופות "למדנו דכל טעונין כלאים זה בזה מין בשמינו מינו : **עווס** · פוע"ן בלע"ז : **פסיוני** · מין הזרע אור שלו שקורין פירדי"ן : **מחעיס** · תרטומו בי"ק בלע"ז : **עייפא** · ערבי : **גלים קוציס** · נוטרו טב : **קמין** · דק : **כילי מכמן** · כילי הזכרות ניכרין בתווי הכר מכמן : **בשיפא** · בטעינה תחת תווי הר' ליטו טוען בילה שניה עד שתגלד תחת הרתיכה : **פגיע ושיבוטא** · קשה קרון לעז ודג, זה"ק על המים וזה"מ עמך על שפת היס : כלאים בהמה לחרוש לא בהגה המלוה התלויה בחרון היה וכל תוכח קרקע ין טוב אלא בחרון מן התורה : **פידי ופידי מקום מיובא** · אם היה מהניג ספינה היס בשני דגים של שני מינין חייב דהא דרשין למינהו למינהו מיבעי : משום דכתיב 'טוב' אימא °וְטַאֲמַאתִיהָ בְּמַטְמֵאתִי הַשְׁמֵד" חד ט"ת קאמרינן, אימא °טומאתה בשוליה? ט"ת בי"ת קאמרינן, הדרן עלך שור שנגח את הפרה

נאמר בהם "טוב": °אמר לו עד שאתה שואלני למה נאמר בהם "טוב" *שאלני אם נאמר בהן טוב–אם לאו, שאיני יודע אם נאמר בהן "טוב" אם לאו, כלך אצל ר' תנחום בר חנילאי שהיה רגיל אצל ר' יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה, אזל לגביה, א"ל "ממנו לא שמעתי אלא כך אמר לי 'שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא ואמרי לה אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא' הואיל וסופן להשתבר', וכי סופן להשתבר מאי הוי? אמר רב אשי חס ושלום פסקה טובה מישראל. א"ר *יהושע הרואה טי"ת בחלומו סימן יפה לו מ"ט אילימא

אמר ר"ל כלאים שנה רבי תרנגול-טווס ופסיוני כו' מהו לזמינה מין לחד הוא קמ"ל · ותע"ג דלא לתמני' ממתניתין דליהוו תרי מיני תע"ג דרבו בהדי הדדי ולא שמעינן דלא לחיסור כלאים שייך בעופות מ"מ אפיר דהכי קתמר ר"ל כלאן שנה רבי כלומר כיון שנה רבי דיש כלאים בעופות ה"ל תרנגול טווס ופסיוני כלאים זה בזה כי מסברת דנפשין יש לנו לדעת שאלו המינים תלוקים זה מזה ואינם מין לחד ותע"ג דלרבו בהדי הדדי וביולא בזה יש ביבמות בפרק חרש (דף קיג:) ובהמזקין (ניזין נפ:) לתמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגדא שהעיד על חרשת שהיולדת לביה ביולדת בנעו לתמר לעדים ריחו נמי זה שאני טוען לאמתי ומזר ואתמר לה בנכסי שטר חוב זה מנורשת מי לא ת"ר יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעת ה"נ כו' פסיונא מהו דתימא כיון דלתמר בנכסי שטר חוב זה בעולי בעליה קמ"ל תע"ג דלא ידע רבא ממילתיה דרבי יוחנן בן גודגדא דלא בעליה במה שאמר בנכסי שטר חוב זה הלא מסברא דנפשיה אפ"ה קאמר מעדותו שמעי' ליה וביולא בזה יש הרבה בגמרא :

המרביע שני מינים · ר"י ב"ר יהודה היה מגיה המניח ב' מינים שביס לוקה מפני דכתיב רבה (פ"ו) ובירושלמי דכלאים (פ"ח) משמע דאי אפשר להרביע דגים ומיהו אין לריך להגיה דדגים דוקא הוא דמשמע דאין להרביעם. אבל מין חיות היס שריך ליה ליסור הרבעה והכא ליכא לאוקמי במין חיה שיכול לדם להרביע דקאמר בכרתיות רבה המרביע מין חיה היס לוקה ובתר הכי קאמר כל מקום שנאמר בו למינהו כלאים נוהג בו ופריך אהך בריימא והרי דגים שנאמר בהו למינהו וכי כלאים הרבעה בהם ומיתך יכול להרביעם ומשני להא דקאמר בדגים כלאים נוהג בהם היינו דוקא בהנאה אבל בהרבעה לא משמע בהאי בריימא היס משכחת לה שפיר הרבעה להכי לא פריך אם למרביע חיות היס תילוך דוקא הכא לאתן אהך דאמר כל שנאמר בו למינהו להביאו שהם דגים כלאים נוהג בהם · **אתיא** למינהו למינהו מיבעי· ומשנה לא מצי למילף ממרבוי דוכל בהאי דיה לן לרבויי אלא כל מילי דיבעה שנאמר בהו למינהו מיבעי· ומשנה לא מצי למילף ממרבוי דוכל בהאי ומה לריך ללמוד מיבעה תיפוק ליה מדכתיב בנופיה למינהו דכתיב בריפות (חולין דף ס· ושם*) משמע דאי הוה כתיב למינהו בלווי של דשלים אסור להרביע שני דשלים זה בזה וי"ל למינהו לחודיה לא הוה משמע שנכתב לאסור כלאים אי נמי לחוקי תשמרו דדרים שמואל חוקים שחקקתי לך ככר ומפרש ר"ת שחקק במעשה ברחשית שכתוב בו למינהו וסיינו למינהו דיבעה דכתיב ואילן דאיירי ביה קרא דחוקתי אבל מלמינהו דיש לחודיה ליכא למילף מיניה דגים ור"ת דסוגיא דגמרא דלא כרבנן דכפ' ד' מיחות (סנהדרין דף ס· ושם*) דלא מיחייבי שני מין בכלאים ולא בהרבעה תלמה לן דרשין למינהו ור"ל דהי דלא לתסכון למינהו לגבי שני מין בלא לתסכון דמזהר בהו רחמנא לגבי ישראל דהוזהרו גבי כלאים דרשין ביה וכ"מ לגבי דגים ח"ג להרבעה תילן דקרא דשדך לא מיירי אלא בזרעים והשתא דכתיב למינהו תילן דרשין מיניה מה בהמתך בהרבעה לקח שדך בהרבעה תילן ובהא פליגי ר"ח ורבנן דר"ח יליף מחוקותי שחקקתי לך ככר שהוזהרו בני נח על הכלאים כלומר מלמינהו ורבנן לא יליפי מיניה אלא שנרמזו מלמינהו דמעשה ברחשית ומ"מ לא נתסברו לבני נח ואתי שפיר דאתיא לפילו כרבנן מילתיה דשמואל ור"ח ל"ל למילף כלאים דהרבעה מהמתך בהמתך מסבח דחתי שופט תיפוק ליה מלמינהו כי היכי דילפינן דגים וי"ל דאי לאו ג"ם לא הוי מפקי קרא דבהמתך ממשמעותא אבל השתא דחתי ג"ם ומפקא לקרא ממשמעותא מרבינן לפילו דגים למינהו למינהו מיבעי· **המנהיג** בעזיזא ושיבוטא · ור"ת דמשמע דפסיונא ליה דבשני מינים שביס מייב והא למינהו גבי הרבעה והרבעה כתיב ולא גבי זריעה והנהגה כדמוכח בפ' ד' מיחות (שם) דלא מיתסרי בני נח בחריסה וזריעה ולא תוקמינן חוקות שחקקתי לך ככר כלומר בלמינהו דמעשה ברחשית אלא דומיא דבהמתך לא תרביע מה בהמתך בהרבעה לקח שדך בהרבעה וי"ל דסברא דמוקמינן למינהו בין ביישראל בין בנבי נח לכל אחד כמו שמלינו לישראל במקום אחר לבני נח בהרבעה ולישראל לקח בהנהגה וי"ל כי היכי דילפינן כולהו מבהמתך ה"נ ילפינן שבח בהמתך בהרבעה לאסור דגים בשבח במלאכה והדר ילפינן כלאים בהנהגה מבהמתך : **אלא** מעתה חיבר חטה ושעורה וזרע חטה ושעורה בהרן ושעורה בחוצה לארן · כגון בעזוגה אחת בשמוך בפחות מג' טפחים לריך להרחיק בין זרע לזרע כדמוכח בפ' שבח פרק ח"ר עקיבא (דף פט·) והא דבעי ר' יהושע חטה ושעורה וחרכן במפולת יד להחחייב בכלאי הכרם קאמר אבל בכלאי זרעים חייב בחטה ושעורה לחודה והך סוגיא נקט כרבנן דלא בעו לעלי ב' מינין אבל ר"י פליג ומלריך שבשה זרעים לו מב' מינין לו מג' מינין דתנן (כלאים פ"ו מ"ט) הזורע חטה ושעורה כאחד חייב ר"י לומר שני חטין ושעורה אחת לו שני שעוריס וחטה אחת לו חטה ושעורה וכוסמת ובלבד שיהיו שבשה :

[ע' חום' כ"ב קיג. ד"ה תרוייהו]

[כעין יפקב חיתש"ר יהושע בן לוי]

[כתובות ח.]

[יומא פח: דכלאים פ"ח]

[נכתובות נו.]

[ד"ה הרביע]

[ד"ה תקיס]

[סנהדרין נפ:]

ק א מיי' פ"ט מהלכות כלאים הלכה ה סמג לאוין רפג רפד עוש"ע י"ד סי' לז סעיף ו :

קא ב ג מיי' שם עוש"ע שם סעיף ז :

קב ד מיי' שם הל' ח עוש"ע שם סעיף ח :

קג ה מיי' שם הל' ח :

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תחיל וכו' דבמתמר כתיב קרא :

גליון השי"ם

גמ' שם לאו שאיני יודע כו'. עי' ב"ב קיג ע"א תוד"ה תרוייהו : שם המניח בשיזא ושיבוטא . עי' ע"ז דף לט ע"ב תוס' ד"ה ובשמך :

נוסחא
ה"נוסחא ב"ת ב"ת
כלאים: (בד"ה)
1) בראשות
2) ד"ה

הכונס נתן לדיר · זה היה רואי לפרש בגמרא דהכי מילי דכתיב לעיל דלא היה לו להפסיק במילי דכתיב ולא תגנב ונפל לכתיב והכתים מימיו תגח בתריה מילי דכתיב רחוי לפטור תמילה תלת תגנב דתנן כסהו כרחוי דבור דהולך להזכיר דין פותח וכותב שבו דבר הכתוב תגח נמי כך דנעל בפניה כרחוי: **נפרצה** בלילה · לפ"ק נעל. בפניה כרחוי פטור לפטוריך למתני נפרצה בלילה פטור כדדייק בפ"ק (דף יד·) הא ביום חייב דקלא חיים ליה למילתא ומסתמא ידע שנפרצה לו נמי בלילה לפיכך עומד לו לשמור יותר מדאי לחזר אחריה בחפיפה: **אן** שפטור לפטיש · ולפטריך לתמוניי דחפילו לפטיש פטורים כשלא הוציאה:

מאן תנא מועד בשמירה פתוחה סגי ליה · לא בעי למימר דמתני' דין בחם דין במועד וכדר"ת בן יעקב בפרק ד' וה' (לעיל דף מה:) דמשמע ליה דמתני' במועד למודיע לייתי מדקתני נמי דלין רגילות להיות בהן קרן אלא שן ורגל שלין רגילות שיקטמו להזיק להכי דייק בסמוך וס"ל לגמרא הסתם למועד דשן ורגל במועד דקרן ולהכי קתמר ר"י היה דלר"מ כי היכי דבעי שמירה מעולה במועד דקרן ה"נ בעי בשן ורגל ולא תימא דקרן קלקים מועד לשן ורגל קלקים שן לקרן דהא ליכא למימר הכי דהא קרן תימה דלר"י דרים לעיל (דף מה:) ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:

התורה מיעטה בשמירתה · ותע"ג דלעיל בפ"ב (דף כה:) הוה בעי למילף דשן ורגל חייב בדברות הרבים מק"ו מקרן וכן בעי למילף למפשר קרן הרה"ר מן ורגל בק"ו לי לאו קראי ולא פרכינן שכן מיעטה בשמירתה משום דלין שייך להקשות משמירה לחמלומין לי נמי כר"ח בן יעקב דלחמר לחמד מה ולחמד מועד סגי ליה בשמירה פחותה:

הא כשהו פטור · ות"ח ולמה בכסוי מעולה הרבה קאמר וכ"ת למה לי קרא דסד"ת עד דמיעט ליה כדלחמר לעיל (דף נ·) וי"ל דפשיטא ליה דכסוי מעולה כעיסים ליה חציב לי נמי הבור הכתוב הכורה לפותח ופותח שמלאו מכוסה בכיסוי כעין שמירה פחותה מסתמא לא המשירה עליו לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן הרחמן ולא לחמר הכתוב לא יכסנו אלא בכסוי הרחמן ופותח ולכורה קאי בשור ובקונטרס משמע דכל כיסוי עד דמיעט ליה חציב כשמירה פחותה: **עד** דשביד כעין וכיוצא · לפ' דמכל מילתא דמיירי בהכי נמי מצינן למיפרך מבור דלא בעי כיסוי כלל ומיירי בשן ורגל דבעי כיסוי כעין שמירה פחותה ומיהו לא מצינן למיפרך מבור דבעי כיסוי כלל דהא בור בעי כיסוי עד דמיעט ליה חציב

כיצד רעוע · לא תפסדיה למסחר קמ"ל · **דמעי ליה** · כשכפפה הגיע כה הלוקה : **כרוח מצוי** · הרי בידים הכעיר ובדיני לחם ניחייב : **כרוח שאינה מצוי** · דמידי לא סלקא דעתיה היא : **עמון ומיחמר** · שכיכה קמת מביכו בסדיגין כשרלה לוקה אלמה והוא לא אלא את הכערה ושוייה עמון וגרס להפסיד את הגיזן ולפטור את המכעיר דפטור על עמון בלא : **לנפציה** · להוליא ממון מחביכו לעלמו : **ממונא כמי לשלומי** · תוחו ממון שהוליא חייב להחזיר : **לחכריה** · שכר עדי שקר להוליא מנה מרלוכן לשמעון : **פציעה דאורייתא הוא** · דחייב בדיני שמים : **אם לא יגיד** · בתרי קא משמעי מדקפיד לחגדה משמע שלילו מגידין מחחייב זה ממון ויעוד ק"ל (סוטה דף כ:) כל מקום שנאמר עד הרי כאן שני עדים עד שיפרט לך הכחוב אחד כדכחיב לא יקום עד אחד בחים (דברים יט) :

לקמן נח. **אלא כאד** · שמחייבו שבועה ובדיני
ניזיקין נג. שמים מיחייב דלי הוה מסהיד מחייב
לעיל מז: ליה שבועה ולשמא לא הוי משבעב
בשיקרא ומשלם : **ופו ליכא** · דחייבין
לקמן נט: בדיני שמים : **פשועה מלאכה כמי**
שעשה · שקל כשדן משקולת במסכת
קדושין כד: ניזיקין(דף נג.)והן נפסלין במלאכה: **פשוי**
לקמן נח. **מדיני אדם** · דהיזק שלינו ניכר לא
לעיל כח: שמיה היזק וכולהו הני חיובתי מחנייהת
לקמן נט: ניזקו: **שמכשיל** · חקע לו בחלוו פחלוס
כ"מ ועטעו לא עבד כיה מעשה בגופו :
ר"מ מחייב כפזיקן · פלוגחייהו מיפרשא
בהמניח את הכד (דף נח.) בנחקל
פושע ובמפקיר נזקו : **אלא כפוי**
כפיפים · אלא מבעיר בה החם
מהר : **דברי הרב שומעין** · והיה להם
אלא יעידו : **והוא שהתרו** · הא דחנן
בפרלה בלילה פטור כגון שהחרה
בהמה והפילה הכותל רחלוס הול :
אבל לא מתרו · אלא מעלמה נפלה :
מחילפו בפציפים · אלא בפילה לעביד
למיפל : **ופופו בלוגם** · דהא לא בפלה
אלא מהרה : **הניחו לאמן דאמר**
כוי · פלוגחא היא בסוף המפקיד
(ב"מ דף מב:) חרי ליכוי דב"ם אליבא
[קדושין מב: דרב יוסף : ה"ג אלא מהני' בכותל
סנהדרין כט: כרית ותפילו אין מחרה : **הניחו**
המורה כה. **כאמה כוי אמר רבה ומפילו**
נדה יד:] **בפרס** · ובכותל כרית : **מחלמו**
רב"ל מ"ו **בפציפים** · שהניחה בחמה ופציעה
היא אלא פחיחת הדלת דאמרינן
לקמיה כל מחבוחות שיכולה לעשות
עושה לגב לעברה : **ופופו בלוגם** ·
שחברה : **עלדקא** · מחבוחות :

כיון

נושא
נפרצה הגדר פטור
1. כותל בריא
2. הבהמה חתרה

בכותל רעוע, כי חתרה [*אמאי] פטור־ *תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא? הניחא למ"ד *תחילתו בפשיעה וסופו באונס=פטור אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס=חייב מאי איכא למימר? אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה וכי איחמר דרבה אספיא איחמר הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה ואפי' חתרה, לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה הוא אלא אפי' חתרה נמי מהו דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה פשיעה היא, מ"ט דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל*

[מנחות מח.] *מצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא : הוציאוה לסטים לסטים חייבין :

פשיטא

חייב בדיני שמים ושמא אין כל כך חידוש : **בסויי** כסיפיה · וא"ת גלוי ויודע למקום למה נהכיון לם לטובה לם לרעה. וי"ל דלפי' בהכיון לטובה שלא יסהר בעוך ויוכל להגיל בעל הבית בעוך כך מ"מ בדיני שמים חייב לפיבעי ליה לאחדוקי דלעיה שלא יבא לו הפסד בכך : **מזקן** דחימא הויא לה תחלתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה פשיעה היא · ק"ק דה"ל למימר מהו דחימא כולה לוגם הוא וכגון שנעגל כל כך יפה שהיה יכולה לגלות אלא בחחיכה קמשמע לן דפושע הוא אלא מחיכה שהניחה בחמה :

פשיטא

אילימא · דמעיל ליה בדוחק מלוה בדיני לחם נמי ליחייב · וא"ת כיון שהיו מילוק בין מקרב דבר אלל החם ובין מקרב החם אלל הדבר אמאי אמרינן בפרק כל הגזרקין (סנהדרין דף עז· וסה) כפחו במקום סכיף חמה או ליכה לבא פטור ליחייב למ"ד לגמ מסוס חליו וכן כפחו לפני אחרי וי"ל דוודאי לי כפחו והביאו במקום שכוף חמה לי ליכה לבא או אחרי חייב לאבל החם מיירי שכפחו במקום שהיה ולא הזיזו ממקומו ולא הוי מלגמס הוחיל והחמה והלילה והאחרי לין עליו בשעת כפיפה והיה דאחקיל עליה בדקה דמיא לחפילו כפחו והביאו שם וחח"כ אחקיל פטור דממי לזורק חן ואחרים בידו וחפילו קדם הוא ועטלו פטור וא"ת היה להצריך בו את הנחם דפטור למ"ד מעגמו הוא *מכיס אחמי פטור לפי מה שפירש בשמעתין דפי פירה (דף נג:) שאם יהו לחוך פיו והצריך ליחייב משום דאל דוודאי החם עדיין בעולם :

ממונא בעי לשלומי · וכי חימא פטור מדיני אדם משום דלא ידעי' שהם עדי שקר מ"מ כיון שאם היינו יודעין שהם עדות שקר מלשם אין צריך למיחני פטור מדיני אדם : **אלא** לאחריה · כגון שאין לאחריה מה לשלם לו שהלך למדינת הים לו כגון שאין אחו יודעים שהם עדי שקר ודוקא שוכר אבל אחר פטור מדיני שמים דסכור שלא יעמדו לו דאין נרלה לומר דנקט שוכר לאשמועינן דאפי' שוכר פטור מדיני אדם שאין זה שום חידוש ולקמן לא עביד לריכותא אלא מדיני שמים ועוד דבפירקין חנן (דף נח:) השואל את הכערה ביד חש"ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שלא ביד פקח הפקח חייב משמע דשואל פטור אף מדיני שמים : **פשיטא** אם לא יגיד וכו' · וא"ת ה"מ כשעבר על שבועתו כדכחיב ושמעה קול אלה וי"ל דה"ק קרי כשעובר (ו) כדבר שאם לא יגיד היה נושא עון אז יביא קרבן שבועה אבל בלא שבועה עמי אינה נושאת עון כדאמרי' בחגיגה (סנהדרין דף עז:) ודוקא בב"ד דכשאומרים אין אנו יודעים להעיד שוב אינו חוזר ומגיד והיינו אם לא יגיד דקרי' אבל חוץ לב"ד אין לחוש :

(ו) חוס' ד"ה פשיטא וכו' כשעובר על שבועתו בדבר שאם לא יגיד :

הגהות הב"ח

נליון הש"ס

רשי"י ד"ה אם לא יגיד וכו' ושמה קיל. תמוה לי הא בחמת היכא דעד אחד מוציא בשבועה נמי חייב ממון כדחמרי' בשבועות (דף לד: ושם) דעד אחד נאמן בשבועה לחייב ממון אבל לא בקנס ואפילו בכל דוכחי' דהכא ואפילו בכל דוכחי' דהכא ואפילו בכל דוכחי' דהכא

פשיטא כיון דאפקוה קיימא לה ברשותייהו לכל מילי. בהוליכוה לגוזלה לייתי מתני' כדמוקי לה בירושלמי וה"ק ומגליה דקיימא ברשותייהו לתפי' להתחייב על מה שהיה מזקת דלהכי קתני ויגלח ויכתוב והזיקה דליכא למימר כי היכי דמסרה לשומר חנם והשתא נכנסו תחת בעלים ה"ה נמי דלמא שומר הוא דמחייב לגבי נזלן דלמא שומר מחייב כדברים שהשומר חייב והנזלן פטור שהרי בכתפה בהמה הכתפה דהדרה ובפירוש שהרקיבו מקלת מוכת בהגוזל קמת (לקמן ד' נח:) דנזלן אומר לו הרי שלך לפניך משום דלית ליה חיוב שיטוי ולית ליה קיניא ופטור לפילו בפשיעה דלית ליה קבל עליו שמירה לבל שומר כיון שמחייבים בכתפה דלית ליה הדר' והרקיבו כולם אם נטעו בפשיעה כמו כן יתחייב בכתפה דהדרה והרקיבו מקלתם כיון דקבל עליו שמירה דלמה לית ליה יתחייב בזה כמו בזה שלין השומר קונה בשיטוי ולפילו שומל דקי"ל דלקי לשומל שמין כדרב כהנא ורב חסי (לעיל ד' יח:) ולין לומר דמחמיבי לפי שלין יכולין לקייס בה מלות השבה דמשלם מנופו דבשן ורבל לייתי מתני' ויש לתן השבה מעליל בשמחזירים לותה לבעלים ויל"ל דסבדל הוה דנזלן נכנס תחת בעלים דכיון שהוליל מרשות בעלים שהו חייבין בשמירה ולין הבעלים יכולים לשומרה לפי שנזלה מהם יש על הנזלן לשומרה דלעניין נזקין לקבו בעלים כל מי שבידו לשומרה ולית דמי לתפסו ניזק לכ"ע (לעיל ד' ו:) דלתפי' שומר חנם לית על תלק תבידו דשומר לין מתכוין להחזיק רק בשלו ולית בה להוליל תלק תבידו מרשותו כמו נזלן ועוד כיון דנזלן קמה ליה ברשותיה גם לעניין לוגפין יש לתשב בעלים יותר משומר שלין יכולין לקייס בה מלות השבה דמשלם מנופו דבשן ורבל לייתי מתני' ויש כ

מסורת הש"ס

סמוכים. לחבירה: **נפקוס שירפנס.** בעליה: שומר חנם פטור מגניבה ואבידה ושומר שכר חייב בפ' השואל (ב"מ דף נה:): **שמרים.** שכיח ליתים בביתיה לבל בלהרים מלי במלאכתו בשדה: **פד שיזדרנו לרשותו.** של בעלים: **מאי לאוקמי לאו אפילו.** הניחה מונח בביתו וקנתי חייב: **פודיגא** תורה אור לך. בחבירה בעלי חיים לחייב המונח בגניבה ואבידה ולאו מקום שכר מלוה ללא מקום לגניבה ואבידה דילמא פשיטא היא: **דיהן דנקטו עברי בריפתא.** כיון שרואה שמלומדות הן ללחם בעי נפירותא יתירתא ואפי' הוי שומר חנם חייב לבל שומר לבידה דמלעלי פטור מגניבה ואבידה: **עברי.** פסיעות: **הכא.** הבבה מעלייתא משמע: **גניבתו ואבורתו מיני.** דסגי ליה למונא בהשבתו לגיבתן דבעלים: **הפל גריכין דעת בעלים.** גוכב וגוזל לו לאחד מאלבעה שומרין שהחזירו צריך להודיעו לבעלים ואם לא הודיעו חייב המחזיר בתחריותן: **פשנים נגב.** לפטור עלמו ע"י גנב שמוטן בגניבה היטב בהידה שמלאתי ונמלא שבידו הוא משלם המלומי בפל בגנב עלמו דדרשיון בפרק מרובה (בקמן דף סג:) ואם לא ימלא הגנב אם לא ימלא בתי הגנב ולא עלמו שחמר אלא הוא עלמו גנבו וכתיב בתריה ישלם שנים לי לחמרת בשלמא שומר לבידה בשומר חנם דמי משום הכי משלם בפל דהוי בעי למפטר נפשיה בטענת גנב: **קרנא בעי מלומי.** מטיקרא בי טעין בגניבה הוא מחייב בפ"ע נפשיה לשלומי קרנא: **פשנים נפשים מזויין.** גנב מזויין בפל היטב בחזקה דקא פטר נפשיה בטענת אונס: **נפשים מזויין גזלן הוא.** וכטענת אונס פטר נפשיה, וכפל בטוען טענת גנב הוא דכתב ביה רחמנא (דכתיב) "וגנוב מבית האיש" (שמות בב): **גנב הוא.** ומשלם בפל וכן הפוטר עלמו בטענת לסטים מזויין ונענין חיוב לו מיחייב שומר שבר עליה אם לחמת לחו דהא לחים:

לח

(ב"מ בב. לה.) רב יוסף (לקמן פח:) א"ל שאני אומר "לסטים מזויין *בין דמיטמר מאינש, גנב הוא אחריב לא

אלא לגיבתו שחיטה משחמרת. פי' (ב) לחלה ברות מלויה וב"מ בשומר חנם דמי לבלתה שמירתו: **קרנא** בעי לשלומי - וכיון שחייב בשויו לחפיו נמלא שגנבו פמור מבפל: **בנון** שטעה טענת לסטים מזויין - תימה לחתי מוקי לה בלסטים מזויין ודחיק למימר דגנב הוא לעקמיה שגנבה ממנו בחזקת גזלן שמחר בספים בחפירה בקרקע שחי לפשר בגנבה חלח בחחילות חחת הקרקע דהוי חזקת חזקה לו חס בח עליו חולי של מירוף הדעת לו סיבה נפלה עליו בחזקת לו חזקת חחר שחיטו יכול לשמור ולרבה דפטר בסוף הפועלים (ב"מ דף נג:) על בעידנא דעיילי לינבי לו דבס בעידנא דניימי לינבי מבחת בעידנא דעיילי לו בעידנא דניימי לינבי ולהבא לחמרולי לפליגי עליה התם מ"מ מבחת בדפריגים ומיהו לינבי למימר דהבא לו חייב בין דמבני בלסטים מזויין וס"ל דגנב הוא ובסמוך נמי לבבריתא דפריך לו חס לחמרת הוא מני למימר נמי ולימעמיך דגזלן הוא לבחי חקני לך דמליט שומר שבר משלם בפל בטוען טענת גנב בחזקת לך דחין עליו חזקה קלה בדפרק השואל (ב"מ דף פה.) מסיק עלה דקסבר הלי חנא לסטים מזויין גזלן הוא ומה בבך לבחי יש עליו חזקה דמה לשומר שבר שבן משלם בפל בטוען טענת גנב בחזקת גזלן לו חבייב בחזקת גנב לו חבייב פירבא לבל לסטים מזויין שבייב חפי דבמה מקומות פריך משמרות דלא שבייב ועוד לבי"ג דלא שבייב יבול לפטון בן ובירבה לר"י דבין שחייב בבתוב שומר שבר בגניבה ואבדה לחזקת בדחמרינן בהשואל (שם) סבירא הוא דבבל ענין שחהיה הגניבה יחחייב מגזרת הבתוב לחפיו בחזקת גמור וחפ על גב דבלסטים מזויין דהייט שבויה דקרא דפטר בו בבתוב לפ על פי שחין לחזקה גדול יותר ודוחק [וע' תוס' ב"מ מב: ד"ה אמר שמואל] :

לח

מלוה קעביד ולבל הוי בשומר שבר והא דבעי לחוקמה פלוגתייהו בלרבה ורב יוסף והוי רבה בר"ח שהוא שמועתי ועוד קאמר לימא דרב יוסף תנאי היא ומסיק דרב יוסף בבולי עלמא ומשמע דרבה ודאי תנאי היא וחיט יבול להעמיד חלח בר"ח ולא ברבי עקיבא דאי לרבי עקיבא ודאי הוי שומר שבר בן דעל ברחך לרבה אפי' לרבי עקיבא שומר חנם הוי דבחלו מיניהו (ב"מ דף בפ: ושם) לרבה לא הוי לרבי מרפון דמחייב להשתמש אלא שומר שבר ל"ב לר"ע לא הוי אלא שומר חנם לבך נראה לרבה לא יעמיד בלל פלוגתייהו בשומר לבידה אלא יאמר דלבולי עלמא שומר חנם הוי ופלוגתייהו בדשמואל דר"ע אית ליה דשמואל אבד קאמר דמגלח אבד אפילו זוזי ור"ל לית ליה דשמואל ורב יוסף בי מוקי פלוגתייהו בדשמואל לא קאי רבי חלינעזר בותיה אהוא פוטר אלא המלוה בחבידה אף מדמי המשכון ולבך מוקי פלוגתייהו בשומר לבידה והוי בר"ע וקאמר לימא דרב יוסף תנאי היא דרבה ודאי אלא תנאי דמוקי פלוגתייהו בדשמואל ומסיק דבולי עלמא אית להו דרב יוסף בי' והא דתנן בשטוחת (ד' מג: ושם) סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה למשמע שחייב לשלם המשכון בשחבד מיירי אחבד בפשיעה לרבה דחמר שומר חנם הוי:

לא ממקום שהחזירה. ותפילו שומר חנם חייב דפושע הוא:

לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו: בי'. היא סיפא דבבייתא דלעיל בהוספתא דב"מ (פ"ב ט"ם) ולהבי דייק מינה שפיר דחייב בגניבה ואבידה קאמר: **אמר** ליה מודינא לך בבעלי חיים דבקני לאו בעבי בריפתא בי'. וכגון שגנבה בלותו עגין שגבבי בריפתא גרמו לה להגנב ולעיל לא חסיק אדעתיה הלי שיטית דהשתח מלי למימר דענבה לו בחבידה דלעיל מבימו קאמר לי נמי בך סיפא לחבידה דוקא קלי שגנבי בריפתא גרמו לה להחבד לבל לעגין גניבה פטור שחין גורמין לה ליגנב ומשום הבי בריפתא דקחני בהדית ענבה לא מלי לשעויי הבי:

הגדרת ליסטים מזוין גנב - או - גזלן נ"מ לגבי כפל

לא חס למרת בשומר חנם · גרסה דקתי דהה דכתי למילף בגלהי המפקיד (ב"מ דף מו: ושם*) שליחות יד בשומר שכר משומר חנם תע"ג דשומר שכר מתחייב קרנא בלא שבועה *קסבר מקרנא בלא שבועה ותימה להתי תנא כפילא בשבועה עדיפא להתמרה בשומר חנם ובניה בשומר שכר תיפוך תנא דכפרק השואל (שם דף נה:): לא קיימא לן תנא מסוס דקרנא בלא שבועה עדיפא ועוד קשה דכסמוך גבי ק"ע שתין עליו תשובה דפריך מה לשומר שכר שתין מכלם תשלומי כפל כו' כלומר ולכך דין הוא שיתחייב בגניבה ואבידה דלדבריכ כיון דתמור הוא ה"ל לומר שלא יתחייב כדי שיתחייב כפל וי"ל דהה פשיטא דעדיפא חומרא דקרנא בלא שבועה מחומרא דכפילא בשבועה דמי יודע שיבא לידי כך ולכך ים לנו להעמיד פרשה שניה שחייב קרן בגניבה בשומר שכר שהוא תמור ופרשה ראשונה שפטור בשומר חנם דדבר פשוט הוא שזה תמור מזה לכל לעשות פירכא על ק"ע שפיר פרכינא מכפל תע"פ שהוא תומרא קטנה כיון שתין בלמד תע"פ שים בלמד תומרא לחרת חמורה ממנה והתי תנא דכסמוך דקסבר קרנא בלא שבועה עדיף מכפילא בשבועה ס"ל דלתמי' פירכא תין לעשות ממנה מפני שזה קולתו גרמה לו שמתחייב בכפל וזה חומרתו גורמת לו שפטור מכפל וכה"ג לימא כריש ב"מ (דף ד· ושם) גבי ר' חייא תורת הזמה לא פריך: **נמצא** ס"פ מכלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין - לבל לי גזלן הוא ניחא דטוען טענת גזלן ומנמא שהוא בידו לא משלם כפל ות"פ לתמי נמצא ס"פ מכלם כפל בטוען טענת גנב בבעלים ומנמא תין שייך כפל בטוען טענת גנב בעגין זה ולמי' שייך תין לחוש לי המ"ל ולטעמיך ולא קלמר: **קסבר** הלי תנא קרנא בלא שבועה עדיפא · ות"ק ורב יוסף דס"ל לעיל לגניבת ההוא תנא לכסטים מזויין "הוא וגם סוכר לותו תנא כפילא בשבועה עדיף ת"ק מגלן גניבה ואבידה בשואל דמשומר שכר לא יליף וכן ים להקשות לרבי יוחנן דלסקנא לעיל לגניבה דקסבר לסטים מזויין גנב הוא ובהמפקיד (ב"מ דף מו:) מוכח דקסבר כפילא בשבועה עדיפא בשמעתא דשליחות יד לריכה תמרון וכן סבר הסם ר"ת [ד"ה ור"י] ובמרובה (לקמן דף פט: ושם*) ס"ל דבי מיטמר מתיבי גנב הוא תע"פ שבעלים רוחין ומסתמת ס"ל הבי בלסטים מזויין ות"ל דנפקא להו מוכי שהל ות"ו מוסיף על ענין לחסון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון כדמסיק בפרק השואל (ב"מ דף נה· ושם) ולאוקמה מסקנא לא גלמרך ק"ע של בריימא זו והא דמייתי ליה התם הייט מקמי לתיקון ליה מוכי שהל וילמד תחתון מעליון:

סברוה כר' יהודה לתמר שוכר כשטת שכר דמי · משום דהבי ק"ל כסתם מתני' בפ' בתרת דשבועות (דף מפ·) דקתני טעת שכר והשוכר משלמים את הגניבה ואת האבידה ורבי ירמיה נמי חית ליה הבי בהמפקיד (ב"מ דף לו· ושם*) גבי פעמים שמניחם בחטאת כו' וביבמות בריש פרק לתמנה (ד' סו: ושם*) גבי כר"מ ומשמע תנב שהביאו שם הביאו כאן: ***נפלה*** לגניבה "והזיקה משלמת מה שהזיקה: [א] והוא שתיזה יכולה לירד דת"ל תפי' נפלה משלמת מה שהזיקה דתחילתה בפשיעה וסופה בתנם הוא וסיפא דקתני ירדה תורתה תורתה דמילתא נקט והוא הדין נפלה כיון שיכולה לירד:

[ל"ל ופניס]

[ל"ל למתני' ל"ל נה:]

[ל"ל ומפיס]

[ל"ל מכ:]

[ל"ל מה:]

[ל"ל מה:]

[ל"ל מה

מסורת השי"ם

גמ' מבעיא מבעיא להו מה שנהגית חע"ג דלא פסיד כשמירתה דהא נהגית: **אבל נפבעי** · דלפי' בההיא הזיקא לטעמה הולי: **פימא** · הלי בעל הבדה מבריח לרי מנכסי חבירו הוא שהגיל את בהמת חבירו שלא נחבטה בקרקע ומטה הוא דעבד ומידי לא לשקול קמ"ל: **שפופלקא כמימי רגליה** · מרה"י לגינה לחונסא דלא סלקא לדעתיה הוא: **גמ' אנו** · דמה שנהגית הוא דמשלמת ולא מה שהזיקה: **פגמ'** · שחלבה מיד בחוזה ערוגה שנפלה אם דיון דלטוסה היא כשפילה לטוסה היא נמי בחילתה דיון דחזיא לחנותה חוזה לא מוקמה לחפסה: **אבל**· הלבה מערוגה לערוגה וחלבה משלמת מה שהזיקה: **גמ' פימא עד שפגע בדפס** · שידעו הבעלים שילחת: **ופחזור בדפס** · שלא נעל בפניה כרחוי: **פגמ' כיון שילחתה בדפס** · שידעו בילחתה: **אף על גב שחזרה שגע בדפס** · דהשתא לא סגי לה בשמירה פחוזה דאמר ליה כיון דילפא כו': **שפלטו כשפיפס** · כלאו לידה היה לו לשומרה שלא תכנס ותאכל: **ושופו בשופנס** · לא היה יודע שחלד ולאסטמורי

[מדיס נג. ב"ב נג.]

[ב"מ נג:]

[נעיל כח ב"ב]

[ב"ק יחמר]

[ד"ה אין בו]

א"נ מבריח לרי מנכסי חבירו ליה פסידא · ול"ת והרי פורע חובו דהשתקיע ליה מבריח לרי בריש אין בין המודר (נדרים ד' נג.) חע"ג דלית ליה פסידא וי"ל דהכי פי' מבריח לרי מנכסי חבירו מדעתו וכיון דמדעתו לפי' לית ליה פסידא כמו פורע חובו דהשקיע ליה מבריח לרי ליה פסידא · ול"ת דלא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה "דמשלמת מה שנהגית אבל נחבטה אימא *"מבריח ארי מנכסי חבירו"הוא ומה שנהגית נמי לא משלם קמ"ל, ואימא ה"נ: "מבריח ארי מנכסי חבירו "מדעתו הוא, האי לאו מדעתו אי נמי "מבריח ארי מנכסי חבירו" ליח ליה פסידא האי אית ליה פסידא. היבי נפל רב בהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה רבא אמר שדרפתה חברתה מ"ד שדרפתה חברתה כל שכן שהוחלקה במימי רגליה ומאן דאמר שהוחלקה במימי רגליה "אבל דחפתה חברתה פשיעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל *איבעי לך עבורי חדא אמר רב בהנא לא שנו אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה ורבי יוחנן אמר "אפי' מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור לדעת א"ד פפא לא תימא עד שתצא לבעלת וחחזור לדעת אלא "כיון שיצתה לדעת אע"פ שהזרה שלא לדעת מ"ט דא"ל כיון דילפא, כל אימת דמשחמטא להתם רהטא: ירדה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו? אליבא דמאן דאמר *תחלתו בפשיעה וסופו באונס- חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס- פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הבא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנטורה ולאסטמורי

תע"ב דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים היא שישלם לו כדי שיסיב לבידתו של חבירו לבל פורע חובו אין לנו לעשות תקנה ע"י זה דהא הכא בשמעתין משמע דלפי' הוה מדעתו הוה חסיב מבריח לרי ולא היה נוטל כלום לעפ"י שהוא מגיל חבירו מן ההפסד לא עשו תקנה ונראה לר"י דמבריח לרי שחיו נוטל שכר היינו כשאין הדבר ברור שיבא לידי הפסד כגון שהלרי רחוק ואין יודע אם יבא כלל הלרי אם נלו ואין מגילו שלא מדעתו ומן הסחד שמוחל שמא יבא לבל אם הדבר ברור שיבא לידי הפסד ולידי דיסת הלרי לו מגיל מפי הלרי עלמו לו ולפי נוטל שכרו כמו שנתן כאן ולהגיל חבירו והך דשמעתין מיירי שהגילו ירקות מלעד בשלמת שאין בעל הבהמה רוצה שתחבט בהמתו בתרן ותלטער לע"פ שלא היו דמיה נפחתין בכך היה נחבב מבריח לרי לי הוה מדעתו ופורע חובו אין מגילו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נתחייב לו ואינו מגילו שלא מלער בשלמת ומשיב מבריח לרי ל"ע כדמפרש טעמא בירושלמי דכתובות (פי"ג) ובנדרים (פ"ל) מפייסת הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במקום מפיים הוינא ליה ויהיב לי מעטני ואפי' בב"ח דוחק עלמו מסיק לה בירושלמי ונראה להטעם משום שיכול לומר לו הייתי מוגה הרבה בני לדם שהיו פורעין עבורי כי דרך לחוסים שמרחמים על לחוסיהם להגיל מן הלעד הוה דהיינו מעין לחוטו טעם והא דקתי בחזקת הבתים (ב"ב דף נג.) מבריח לרי נתן לרור והועיל נתל לרור והועיל דסבר מינה מיל והוגיל מינה לע"פ שמגילה מהפסד שהיה נהר שוטפה לא נקט לשון מבריח לרי לעניין שיפטר חבירו מלשבר הבריחו אלא כלומר דאין זה חזקה לאין זה תיקון כמו דפקן בה פורחא לו נתל ונדר ופרן אלא מגין עליה פורחא שלא חבא לידי קלקול וכיוצא נרשון פסק בחשובה לחת על לחם עכו"ם שלחם ביחו של ישרחל ובא ישרחל לחלר ונקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם לבל רש"י פי' בהגזקין (גיטין דף נח:) גבי עכו"ם הבא מחמת חוב ומחמת לחנפרות אין בו משום סיקריקון שאם החזיר עכו"ם בקרקע של ישרחל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת לחנפרות בגזל בעלמא ואינו מסור בידו להרגו אין בו דין סיקריקון לפילו אם שהחה י"ב חדש לתת רביע לבעלים בתיקון חכמים אלא מחזיר לו בקרקע בחנם דבין לאין כאן סיקריקון לא נמר ומקני מידי ואע"ג דשהחה י"ב חדש לא בא לו שעה לכופו אלא מכירת העכו"ם מכירה בלל ור"י לומר דלא מבעיא במקום שאם לא קנאו ישרחל לא היה חוזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו לו נותנו לעכו"ם לאחר והיה לאבוד מן הבעלים לגמרי אלא אפי' מבריח לרי בין שמילו מן ההפסד ואפי' קנאו בשויו מילו מההפסד הוא כמו מקדיש ברועים ובמקנות בשכר דאמריגן שנותן שכר עד כדי דמיהם וכ"מ לכותרת דמיותא לו לכותרת אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה חוזר לבעלים בדמים הללו כל שעה שירלו שהשחה אין מגילו מן ההפסד לענפ"ב אין להמותו בלל למבריח לרי דבין שאלא הבית מחזקת ישרחל ובא ליד הגבלי וזה מוליאו מיד הגבלי ומחזירו ליד ישרחל לא דמי למבריח לרי ונוטל מה שהגזלו ואותם היהודים הבורחים מעירם ומבר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן מסקנות ואפי' יש בהן מסקנת אם הניח הקרקעות ביד אחרים לפרוע מהן מסקנת אומר ר"י שאם בא ישרחל וקנאו מיד הבר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהגזלו דאין זה דומה למלוותא אלא גזילה כי רלוי במדינה שבביותיו שמפקיע היהודים לעמוד כמו פרסים בכל מקום שירלו ובדין מלוותא היו חופבין אלא יחזיק המושל בנחלת היהודים כשילאו מעירו וכן היו טהגין בכל חרץ בורגונ"ה ואם ים שר שבא לעשות אח הדין ולעשות דין לעלמו אין זה דומה למלוותא שהרי זה הדין הוא כלל ודמיא למוכס שאין לו קבבה (נקמן דף קיג.) והיכא שמשביח נכסי חבירו אין דומה כלל למבריח לרי בגון יורד לתוך שדה חבירו ועשאו ברשות ומקוף אח חבירו משלם שהגזלו להחומין וכגון ההוא דהחומין (ב"מ דף עו.) שהוכר אח הפועל לעשות בשלו והרחיבו בשל חבירו דעושה הבית מה שהגזלו ואין להקשות בשמף נהר חמור חבירו למה אין לו אלא שכרו לחה אין לו כל הפסדו דכיון דבשל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו הקנה שלא מדעתו שם ישלם? ישנה (עם) המגיל בשם חמורו ועוד דע"ב מייתי ביכול להגיל של ידי הדחק דאל"ב לימא ליה מהפקר קוכינא כדאמרינן התם של הבש, ומ"מ שכרו נותן לו דמסחמא ניחא ליה שכל מי שיגיל יעול שכר כל זמן שלא יחחה בידו כיון שאין יכול להגיל אלא ע"י הדחק: **לא** שנו אלא בחזקה ערוגה · דכיון שחחלת נפילחה בחזקה ערוגה בחזקה ליטו חייב להעלותה מחזקה ערוגה לערוגה הבל מערוגה לערוגה הוי כבדה אחר:

שמין

עין משפט נר מצוה

מב א ב ג ד מיי' פ"ג מהלכות מזקי ממון הלכה יח סמג עשין סז טוש"ע ח"מ סימן שלד סעיף ו:

מג ה מיי' שם הלכה יב ופי' בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ב:

גם בנחבטה משלם בעל הפרה ולא אמרינן מבריח ארי מנכסי

גליון השי"ם

גמ' לימני לך עכומי · עיין בב"מ דף נג ע"ב תוספות ד"ה לימני לך:

לשלם: מה שנהנית מה שהזיקה

"שמין בית סאה בחומה סאה • פי' בקונטרס (כריס פירקין) סאה לכלה ערוגה לחת שמין חומה לגב בית סאה כמה היתה יפה קודם שתכלה ממנה וכמה היה יפה עכשיו וקשה לר"י דלמא לחבית סאה קלי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה עכשיו ואפשר דמכחישין ליה למזיק לפי שבית סאה נמכרת ביוקר לפי שמוטעם הורה אור הוא ולאו מטי לימכר ועכשיו שמין סאה בחומה סאה • להשמר ולהזהר בה: **סיכי שיימינן** • לבית סאה דמתני': **סאה כמה סאין** • הלי בית סאה דקתני במתני' דכשכיל ערוגה לחת שמין בית סאה לאו בית סאה בחלפי נפשה שיימינן דמכחישין ליה למזיק דקרקע ערוגה על קב לו קב קביים השוכה לפי דמיו חלא שמין ס' סאין וחוזרין כמה דמים מניעים לבית סאה וחוזרין וממין כמה נפחתה כשכיל הערוגה וקשה היכין מציע שתי שומות הללו דבקרקע לא כתיב חלא בשדה אחר שממין מה שהזיק לגב שדה אחרת ומן המשנה לא משמע כלל ועוד דלמ"ד בגמ' קלא בשכים קלחים כלומר בשכים שיעורים כמותו אחתי נקט כמתניתין בית סאה ועוד קשה דפריך בגמרא אכולהו תמוראי מהא דתניא אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה? לא בששים ת"ר אין שמין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר פפא ר"ל אין שמין קב בששים קבים מפני שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני שפוגם מזיק מחקוף לה רב הונא בר מנוח האי "ולא בית כור" ולא כור מבעי ליה: אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכי קאמר אין שמין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים הדוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דרישׁ גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקנא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי, זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא, אמר גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי, אתא לקמיה דר"נ א"ל בששים, א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו: אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיך דתניא המכביד כרמו של חבירו ממדר רואין אותו כמה *היתה יפה קודם לכן וכמה *היא יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני, אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא רבי האי גוונא דתניא *קטטה נטיעה רבי יוסי אומר נזרי נזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף, בת שתי שנים ארבעה כסף, אכלה חזיז רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשוייר שבו וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה אכלה

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה שמין כו' וכ"ל דשמין בית סאה • כ"ג וכלאכ"ד פי' דהכי קאמר שאם אכלה פחות משאה שמין כפ"מ וכ"ש בפחות מהקב:

ג"י ת"ח אמתני' וכן הוא בס' בשולל נמ: ופ"ם

ג"ל היה רש"י

כ"ל הוא רש"י

כתובות קי.

[נקמן נמ.]

הגהות מהר"ב
(עד עמ' הבא)
1. איך שמין הנזק
2. א' בששים

הגהות הגר"א
[ב] ר"ל דמיירי בשאר פירות שאין להם שיעור ולכך אמר שמין בית סאה ולא אמר שמין קב:

ג

מסורת השי"ם

ספדר • טענים דקין בהתחלתן ללחמר שפרטו מיד: (ה) וכפה סיפ יפה • הקרקע לימכר כשהיה סמדר והקול בתו: כד"ש • (ג) בניסומין

ע"ל התשבול יענ"ן

לגב קרקע: כומן שאכלה גולני גפנים • "התשבולות גרלה בחניטת הגפנים ויכר ועדיין לא פרח להיות הענבים גמורים והוא גולב וכן יחור בתחילת: שכל שאכלה פגים • בתחלה לו טוסר בענבים שהן כפול הלבן והוא כפירות גמורים רואין לומן כו': לגוזקין מן ספידים • לומה שומא שמנו כ"ל מלה לו מלחים יגבה קרקע במלה לו במלחים מן העידית שבגכספיו: וגו פיסא • דהאי מיבעי ליה לגוזק דקאמר ר' ישמעאל [דף ו:] וקשיא לן בפ"ק אלמה כחוקה משלם שמינה ותבלה רב לידי כגון שאכלה כו' דהמוליא מחבירו עליו הראיה וכחוקה הוא דמשלם הלא מאי מיבעי ליה לגוזק דקאמר ר' ישמעאל בספיקא מיירי וה"ק לחוקה ערוגה שאכלה יעלם כפי מה שהיתה ראויה לעניב ולהבית לקמיה: כי פיתך לפניך • ביומת הקליר: לפמר • ללחמר שפרטו הענבים מיד ולולבין קודם שפרטו: כרוך ופני • הוסיף סמדר עמהם במלה: כתם נופנא • לגכות מן המשלמין מה שיכחישו הענבים בגפנים אם יעמדו עם עד הבליר שמימיד יונקים ללחות הגפן: אבי אמר מפייסי ומפייסי ומפלן פגא דמיים לכתם נופנא ר"ש • דמשמע ליה כדוכתא לחריתי: שפופס לפלמפר • הלמת מכחן מן המשלומין כפי מה שעתידה להכחיש: גבי פיס • כדמי ולדות קמיירי דמכחה לו מה שהבעל עתיד ליתן בשכר המיילדת וגזק התשה שהיא מזוקה ומלטערת עכשיו יותר מעים לה חיה הרי הוא משלם ללחשה גזק ועגר ומלגת הכל כפלל ומדמי ולדות שהוא נותן לבעל מכחן שכר חיה: גבי מוונום • שהוא לריך להוסיף על מזונות לפחו בימי קשויה והשתא לין קישוי תלמת מכעיגן מה שהוא עתיד להוליח: דקגל פרפפס • תשוב הוא מלד וניקוס בפני עלמו:

דרגות
1. לולבין
2. סמדר
3. בוסר

מסורת

אכלה סמדר רבי ידושע אומר רואין אותן באילו הן ענבים עומדות ליבצר וחב"א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה פגים או בוסר רואין אותן באילו ענבים עומדות ליבצר קתני מיהת וחב"א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים אלא מאי איט לך למימר בששים ה"נ בששים. אמר (אביי) ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל אמרו דבר אחד ר' יוסי הגלילי הוא דאמרן רבי ישמעאל דתניא* "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם" מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקרש

ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כתושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן מאי מעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי נידו כי היאך דסליק אמר מר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר איבא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא חזרו אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה אמר רבינא כרוך ותני בד"א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן באילו ענבים עומדות ליבצר אי הכי ר"ש בן יהודה היינו רבי יהושע איכא בינייהו כחש גופנא ולא מסיימי אביי אמר מסיימי ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר"ש בן יהודה היא דתניא* ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בן מנסיא אונס אינו משלם את הצער מפני שפופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס אמר אביי תני תנאי ור"ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה היא דאמרן תני תנאי מאי היא דתניא רבי יוסי אומר נכי חיה בן עזאי אומר נכי מזונות מ"ד נכי חיה כ"ש נכי מזונות ומ"ד נכי מזונות אבל נכי חיה לא דאמר ליה אתתא דידי פקיחא היא ולא מבעיא חיה. רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר"נ בשישים לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמע דקלא אגב קטינא דארעא יהלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה יהלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה. אליעזר ועירא הוה

ומעמייהו מסוס דחיגו דומה נבעלת בתוגם לנבעלת ברצון כדקתמרי: אונס חיגו מסלם חת הלגר • בפרק חלו לערות (כחוגות דף נט. וסס) גבי הת דחגן התוגם חת הלגר כגי בגמרת לגר דמחי חט"פ דדבר פסוס הוח שים לגר גדול לכחולה שנבעלה מחחילה כשמשיר בחוליה ורוב קטנות חוליות מזה היגו מסוס לגר דהכרת בחוליות פשיטת ליה דלת מסלם לפי שסופה להלטער תחת בעלה דחגן דמחגיגין דהחס חיים לכחם נופנת מדקתני שהתוגם נותן חת הלגר ומפחה פסור ומדפטרינן מפחה לעמת חיים לכחם גופנת מה שסופה להלטער תחת בעלה הלכך בגי לגר דמחי:

עין משפט נר מצוה

מה א ב מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה יד סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שנה סעיף ו:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה כמה כיתה יפה: (ג) ד"ה כד"ש דניסומין תגב: (ג) תוס' ד"ה אכלה כו' דלריכי לשנויה דכפירוש:

גליון הש"ס

גמ' כתם נופנא • עיין בב"מ דף קד ע"ב ובתוספות שם ד"ה בכר:

1. אומד כפי מה ששוה עכשיו
2. אומד על פי מה שיהיה שוה לאחר זמן

הוה סיים מסאני חוכמי · משמע שלא היו רגילין במנעלים אחורין וכן משמע בסדר תעניות לגו (תענית כב. ושם) דקאמר לדהכי קאמר ההוא גברא דסיים מסאני חוכמי ולא רמי מוטי כדי שלא יכירו בו שהוא יהודי ותימה דבפ"ק דבילה (דף פו.) תנן

תורה אור

הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוהו דבי ריש גלותא וא"ל מאי שנא הני מסאני אמר להו דקא מאבילנא אירושלים אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים סבור יהורא הוה אתיוה וחבשוה אמר להו גברא רבה אנא אמרו ליה מנא ידעינן אמר להו או ארתן בעו מינאי מילתא או אנא אבעי מינייכו מילתא אמרו ליה בעי את אמר להו האי מאן דקץ כופרא מאי משלם אמרו ליה משלם דמי תמרי אמר להו הוו תמרי א"ל משלם דמי תמרי אמר להו והא לאו תמרי שקל מיניה אמרו ליה אימא לן את אמר להו בששים אמרו ליה מאן אמר כוותיך אמר להו הא שמואל חי ובית דינו קיים שדרו קמיה דשמואל אמר להו שפיר קאמר לכו בששים ושבקוהו : ר"ש אומר אבלה פירות

(עלים שחורים (מנהג אבלים))

גמורים כו' : מ"ט הא דאמר רחמנא *"ובער בשדה אחר" *מלמד ששמין על גב השדה ה"מ מידי דצריך לשדה הני כיון דלא צריכי לשדה בעיניהו בעי שלומי אמר רב הונא בר חייא א"ר ירמיה בר אבא א"ר רב כר"מ ופסק הלכתא כר"ש דר"מ רב בר"מ דתניא* "כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אברה בתוכתה דברי ר"מ רבי יהודה אומר יבולה היא שהאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה לכם עלי ופסק הלכתא כר"ש כי הא דתנן ר"ש אומר אבלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים: **מתני'** *המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואבלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב : **גמ'** לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי *האמר "עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור" אמר רב פפא הכא *בנטר בי דרי עסקינן דכיון דא"ל "עייל ונגוש" עייל ואנטר לך הוא : **מתני'** *השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני שמים "שלח ביד פקח חייב. 'אחר הביא את האור ואחר הביא את העצים המביא את העצים חייב. 'אחר הביא את העצים ואחר הביא את האור המביא את האור חייב. "בא אחר וליבה המלבה חייב. ליבתה הרוח כולן פטורין : **גמ'** *אמר ב"ל משמיה דחזקיה "לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ"ט מעשיו קא גרמו לו ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ"ט צבתא דחרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גוזזא

סלתא

מסאני חוכמי · מנהג אבלים : **כופרא** · כמדריס כטנעלים : **דמי כופרא** · לישנא כלוס לימכר עכשיו : **והא הוו סמרי** · לאחר זמן : **בששים** · עם הקרקע דהכל בכלל שהקונה קרקע בפירותיה נותן ליניו קלח כנגדו על לאחר זמן : **דן דג** · מעשה עבד : **ספק סלכתא** · כלומר לימד לתלמידים שהלכה כר"ש הלכה פסוקה לדורות : **לא תספה לו** · שהה המיוחדת לכתובה: **מגדף כפוכפה** · ולא מלינ לומר נחת רוח עשיתי לבעלי דל"ב הוה לה למעבד לרחמנן שלא ידלי נמרה ומקניא : **נעל כי דרי** · שומר הגרנות שמנהגן היה לעשות כל בני הכפרה בגורן לאחד זה גדישו וזה גדישו וממנין שומר ובהשיח לפי' רבי מודה : **מתני' הפגיע** לא פעלים חייב · דלי לאו לאחרן קמח לא עביד מידי : **גמ' נכפף** · נכנס טלנלי"ם : **גוזזא** · קוניס :

סלתא

כתב לרחמנן ולא תחמה לו כו' · כפוף מי שהיה כפוי (כיהוסת משלמת פירות גמורים) דף נה. ושם*) מפרש רב לפי דלפילו ר"מ לא קאמר אלא בפני לקוחות דאם איתא דנחת רוח עבדה מקמת לבעי לה למעבד אבל בלוקח אחר לפילו ר"מ מודה ור"ח דפ' הניזקין (ניסין נח. ושם*) גבי לקח מן האיש ומזר ולקח מן האשה מקמו בעל אמר רב לא שנו אלא דל"ל לך חזק ולקי אבל בפני קנה ולקח מן האיש ומזר ולקח מהאשה קלי דמזמת בפוגיא ותור"י שיש לחלק בין כתבה בפני עלמו של בעל לכתבה בפני בפני עלמו ועוד לומר ר"י דלפילו בפני של בעל לייבי האם אלא שכתבה שהיא עלמה מכרה ללקוחות אבל אמה לו להכל הייט שמלה שעבוד כתובתה שיש לה על שדה זו וכן משמע לשון אחרה לשון שנמכרים במקח ולא אחרה בו ור"ת אלעזר משו"ן פי' דפעמת דרב האם דכפני קונה משום דס"ל אחריות טעות סופר הוא והוי כאילו קבל עליה אחריות אבל אם פירש בלא אחריות לא קנה אפי' כפני עלמו דאחריות משום דקסבר אחריות אלו טעות סופר הוא דפליגי בהני בפ"ק דבבא מליעא (דף יז.) דשמואל קאמר בהדיא דשעבוד צריך לימלך ורב נמי אמר האם אחיט אלו רב אמר יש לו משום ויש לו משום ומשמע דפשיטא ליה לאפי' לא פירש לו אלא השבח קאמר רב דיש לו שבח והייט משום דאית ליה לאחריות טעות סופר הוא :

ופסק הלכה כר"ש דאמר מכלה פירות גמורין כו' · פי' ר"ח דמהכא פשיטא לן בפרק נערה בכתובות (דף נה. ושם*) דכל העומד לגזוז כגזוז דמי לענין בעל מוב דלא מריף להו אע"ג דפלוגתא לענין שבועה בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מג. ושם*) בעובדי העומדים ליגבר אי בכלורית ממיין אי לא : **המגדיש** בחוך שדה חבירו וכו' · לשטרף למיהניית לו למסחמת דלא כרבי לו לחשמושין לחלילו רבי מודה בהא דמפרש בגמרא :

לבתה הרוח כולן פטורין · פר"י דברוח מלויה לייבי כדמשמע בגמ' דסחם ליבוי דרוח מייבי ברוח מלויה מדפריך עלה דבבייחא וליבוי כזורה ורוח מסייעתו ואי ברוח שלין מלויה הא לא הוה ליה לאסוקי לדשמיה ור"ח פיין דמחלבה ברוח מלויה יחחייב החלין של הגחת עלים [ואור] דבכל דוכתי לשכחן שמחחייב לענין דם בשיכול להזיק ברוח מלויה כגון לכבו וסכיבו ומשלו שהגיחן ברלם גבו ופשלו ברוח מלויה והזיקו וכופף קמח מכיבו בפני הדליקה דמשיח ליה ברוח מלויה ולין לחלק משום דבהגהה לין מחוסר חלא הולכת הלם בשלמת ע"י רוח מלויה לבל כלן מחוסר ליבוי ולין שם דם עליו ולא קרינא ביה המבעיר לח הבערה דהא בפ"ק (דף ח:) לחמר נחלת כמה דשיך ליה מעמיד עמיד ולחלה חע"פ שמחמדמד בשלמולו מעמיד עמיד ולחלה הא שם דרכה להחלבות ע"י מדשדו של חרש המעלעלה היה המוסר לו חייב הכא נמי יהיה החלרון חייב חע"פ שמחוסר ליבוי ו"ל דלבשה הרוח דמחני' קלי לבא לחר וליבה דהשחא הוי ליבה וליבחה הרוח בבריחחא דגמ' וכן משמע ליעלה דכולן ובלין בליבויו כדי ללבות ולא ברוח בפני עלמו כדי ללבות כמו שפרש בגמ' ובחנם לחק לפרש דליבחו הרוח הייט וליבחו הרוח ליבה וליבחו הרוח היט לליבחה הרוח בפני עלמה ברוח שלין מלויה וליבה וליבחו הרוח בגמ' בין מלויה בין לין מלויה וכגון שקודם ליבוי כבר בא הרוח שליבחו לבסוף לייב רוח שיהיה דמלחר שבא כבר בך לי שלייט מלויה כמלויה וכן משמע מחוך חירולו של רבא שהיקן כגון שליבה ברוח מלויה וליבחו הרוח ברוח שלינה מלויה מכלל דמעיקרא ס"ד שמעיקרא בא הרוח שלבסוף ליבה וכן משמע בירושלמי דמחניתין לייבי ברוח שלינה מלויה דגרסינן התם ליבחו הרוח כולן פטורין חמין לחריון ברוח של לחטים לבל ברוח שהעולם מתנהג בו חייב ר' יוחנן ור"ל חרוייהו לחלי לפי' ברוח שהעולם מתנהג בו שפעמים הוא בא ופעמים לין בא :

ליבה

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה סוה כו' וכייט לחמרינן כו'. כ"כ לקל פרי"ף והרא"ש (בפסקדיהן שם) כתבו של ישרלל לין שמורות ושנשם לחלומות :

מסירת אש לחרש שוטה וקטן

מו א מיי' פי"ו מהל' לילות הלכה יח סמג עשין מה עוב"ע ה"ש סימן ל סעיף יז וסימן ק סעיף ג :

מז ב ג מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה טו ועיין בהגלות וכמ"מ סמג עשין מז טוש"ע מ"מ סימן שנ סעי' ד :

מח ד מיי' שם פי"ל הלכה ה סמג עשין שע טוש"ע מ"מ סימן תיח סעיף ו :

[ד"ה לשלון]

מט ה מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ח :

נ ו ז ח מיי' שם הלכה ז ועי' בהגלות וכמ"מ טוש"ע שם סעיף ט :

נא ט מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ז:

[ד"ה כתבה]

[ד"ה אכלה]

[ד"ה לגבי]

שמות כב [לעיל נח:]

אכלה פירות גמורים

משלמת פירות גמורים

כתובות נא.

לעיל מז: כ"מ את: ניחה מ.

לעיל כב: ט. קדושין מב:

לעיל ס: [ע"ש] כב: [ע"ש]

[ד"ה פוף]

[ד"ה בכתובות]

מתני' · **ניבה** · כשחזר מדבר מנעצע שפתיו ורוח יוצא: **ליפוי כוורים** · דמייב משום מלאכה בשבת ת"ש שהרוח מסייעתו כשהוא מניבה התכוותה ברחת שקורין פליי"ל: **מלד לאחר** · דלא לחכי ליהוי: **כגון שליבה ברוח מצויה** · כשמחמיל ללבות לא היתה הרוח מועלת בחזקה ולא היה תורה אור מצויר ליבה ולכך ליבה ולא הוי כמו שנתכוין ולכך פטור:

גמ' סלתא שרגא דההוא ודאי מעשה דידיה גרמו: שלח ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש: מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב °בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב °בורא ניב שפתים: לבתה הרוח כולן פטורין: ת"ר וליבה ולבתה הרוח אם יש בליבוי כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי *כזורה ורוח מסייעתו: אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר [א] כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת *דמלאבת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור: **מתני'** °השולח את הבערה ואבלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר °כי תצא אש ומצאה °קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה: **גמ'** אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה"א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשביח אש גבייהו ושביח דפשע אבל גדיש דלא שביח אש גבייהו ולא שביח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא קמה למה לי למה קמה בגלוי אף כל בגלוי ולר' יהודה דמחייב אנזקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה ורבי יהודה °או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה ורבי יהודה *אוידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה שדה למה לי לאתויי ילחבה נירו ומכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבישדה אין מידי אחרינא לא קמ"ל אר"ש בר נחמני א"ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר °כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצויין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר °ונאכל גדיש ואכל גדיש לא נאמר אלא °ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר: תאני רב יוסף °ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר °כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר °והכרתי ממך צדיק ורשע בבי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א"ל אביי טיבותא הוא לנביותו דכתיב °כי מפני הרעה נאספ הצדיק אמר רב יהודה אמר רב לעולם אם יש בליבוי בפני עצמו כדי ללבות חייב ואם לאו פטור אע"פ שבסיוע הרוח מלבה דלא הוה ליה לאחוקי מדעתיה שליבוי הרוח עם הלימור שלמד על ידה ללבות דלא שכיח שהתרוח נשיבת הרוח עם הלימור לסייעו כי אם מקלקלים זה את זה אע"פ שבשיעם מלד אחד כי הלימור אם והרוח קר:

רב אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מילי לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה · וכשגורם לזרות הרוח המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולכי חייב בגרמה זרייה זו לבל תוסף מעשה של זריית בפני עצמו לא תקרי (זורה) לכך הכתוב לא מקרי מבעיר אלא גורם והתורה לא חייבה אלא מבעיר ולא הגורם (אלא) הבערה ע"י רוח המסייעתו ולכי חייבה את גרמה לענין השת בכל שאר גרמות דקי"ל גרמה בנזקין פטור ומר בר רב אשי אמר כל שאחר מזוקה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דאמר לענין חיוב הרחקה תשיב גירי דיליה ומרחק ואפי' "ר' יוסי כמו הרחקה סלוק מהשובך תשיב גירי דיליה לענין הרחקה אע"ג דלא חשיב ליה השת אלא גרמה דפטור מתשלומין מ"מ לאסור ומרחק להרחיק ונן היולא מתחת הפטים דחשיב מזיק משום דניחא ליה דמזיל ומכה בכח כל כך שאחר נמר כתו יזיק ברוח מצויה וכך מצוי בלא יחפור ולא רלה להעמיד שמכה כל כך בכח עד שמזיק בכח אדם לבדו בלא רוח אלא אם כן לא הוה תני לה גבי נזקין דאדם אלא גבי נזקין דאדם: **והא** גרמה בנזקין · מתוך כך נראה אם היסס הבעלו עלים ואור ולבו שניהם ואין בכל אחד כדי ללבות פטור ואימה הוא: **לרבות** כל בעלי קומה · בקונטרס פירש כל ב"ח אבל בירושלמי משמע דמרבי לילנות וכל דבר המעובר והכי איתא התם אי מה הגדיש מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף כל שהוא תלוש מן הקרקע ת"ל או הקמה:

[א] [כיב תלמוד במקומו ועוד כב"ב ס"ב דף קמו]:

[ר"ח חמר]

[ד"ה ויקח]

ליבה ולבתה הרוח

זורה ורוח מסייעתו

גליון השים

גמ' אי מינכי ליה לאחוקי עיין תוליו דף פו ע"ב תוס' ד"ה לאחוקי ועיי"ש:

בניקי אש

למה התורה מפרטת קוצים גדיש קמה שדה

נב א מיי' פי"ד מהלכי נזקי ממון הלכה ז ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין סז סוס"ג מ"מ פ"מ ס"ב ועיין שם בהג"ה ובכ"מ:

נג ב ג מיי' שם הל' ח סוס"ג שם פ"ף ב:

נד ב מיי' שם הל' ט סוס"ג שם פ"ף ג:

[כ"ב כו.] דניחא ליה ברוח מסייעתו: **מתני'** **או עפר** · לחכה נירו ונתקלקל: **גמ'** **דאכיל תלת גנייפו** · אין בני אדם מזדהרין בהן לכך עומדין הלכך חיכא למימר זה פשע: **אבל גדיש כו'** · דלחיכא למימר לאו פשע היה: **[ולר"י]** · פלוגתא דרבי יהודה בהלי פירקא (ל' פא:): **כל בעלי קומה** · לף בעלי חיים ואילנות: **גירו** · מדרשה **אבל גדיש** · שכשוך שיך בהכניס לחיכה בשלהי דבריס: **סוס שמינף עם שבשדה** · תבואה קלמר קרח ולא קרקע ממש להכי כתב קמה בהדיא דאמאי אחכי שדה לגופה של קרקע: **שבי גרסינן כולי שלי נמי לאין דומין** · כלומר להבל תשובים הנדיקים שקולמים לפורענות: **מיבעי ליה** · שלא ירלו ברעה העתידה לבא דכתיב כו' בבי

[ג"ל כו.] [ג"ל כו:] [ב"ק יב:] [ב"ק יג:] [מגילה כו:] [סנהדרין סב:] [זבחים מז.] [כריתות יט:]

[ג"ל כה.] [ג"ל כו:] [לקמן מח:]

[ג"ל כה.] [ובם נסמן]

[שמות יב] [שמות כב] [יחזקאל כה] [ישעיה נו]

[ב"ש מ"ו] [ד"ה ויקח] [ג"ל לר' יוסי יפכ"ן]

עין משפט נר מצוה

מסורת הש"ס

לעולם יכנס אדם בכי טוב · מדקדק ר"ת מדמקדים כניסה ליציאה דבנכנס מעיר לחברתה לייריך מדיליך בריש פסחים (דף ל. וסמ"ק) מחברהם דמפקרת סגי לזרוז מנת דכתיב ויקבץ אברהם בבקר ולמחר משום כי טוב הוא דלא השכים לגלח ולחי מביתו לא שייך למימר שיגלח בכי טוב שמכיר המוקדים והפחתים ואע"ג דהכא מייתי קרא ולחם לא תגלו לחם מפתח ביתו עד בקר משמע דמביתו נמי מיירי ים לומר דכיון דהוה סכנתא חשיב כמו לעיר לחברתה ובפ"ק דתענית (דף י:) מייתי קרא דהבקר אור וי"י לומר דאין לדקדק בזה לאורחיה דגמרא נהגי בפרק במה מדליקין (שבת דף לד:) בין המשמשות כהרף עין זה בכפם וזה יולא ובפרק עומדין פסין (עירובין דף כח.) נמי אמרינן אבל לחם מטפח ועולה מטפח ויורד והא דילך מויכם אברהם בבקר שפיר ילך דמשום כי טוב לא היה צריך לאחר כיון דאול לדבר מצוה דשמוי מצוה אין מוקין": **שמלאך** המות מפקיד אם כליו · ופ"ה גרסינן שנאמר למכתם יפקיד כליו דגבי עשרה מסעות אל סנחריב כתיב הלי קרל (ניטעיה י') בת על עית עבר במגרון למכתם יפקיד כליו: **מהו** להגיל עלמו בממון חבירו · לימבעיל לימ לי מייב לשלם כשהגיל עלמו מפני פקוח נפש: **דלא** שניך להו לאחלופי כמרוייהו כתיב ויגילה אל שמוריס אלא כשלה ע"מ לשלם עדשים ואל עדשים אלא לקחוה ממי שזכה בה:

[ד"ה שנאמר]

נר א מיי' פ"ח מהלכות מוכר ומזיק הלכה ב ג שמ עשין עה טוש"ע ח"מ סימן שפח סעיף ב:

נה ב מיי' פ"ב מהלכי מלכים הלכה ג:

רעב בעיר
דבר בעיר

[עי' תוספות פסחים ב. ד"ה יכנס ותוספות יומא כה. ד"ה לחמי ומולין נח: ד"ה מכבה]

הגהות הב"ח

(ל) גמ' דשלחים סו ופל מינטיה:

גליון הש"ס

גמ' רבה נמיין ניחמל · עיין תשובת רשב"ם סימן קלה: שם מכו ניטול נדישין וכו' מי' סנהדרין דף כ ע"ב תוד"ה מלך: תוס' ד"ה שמלאך וכו' לא גרסי' · עי' בגן שמלך שנכתוב תשובת גיטת ורבינו מל"ח ו"ל לות כה:

[נמ"ש תוס' ניטין פח. ד"ה וכתיב כו' לשמ"ש שכשפוק לא נכתב מדיין סיו יוחנן ניחמל ג"כ]

[סנהדרין נט.]

ליקט ד

דוד המלך זקוק לפסק הלכה בשעת מלחמה
1. טמון באש.
2. מציל עצמו בממון חבירו.
3. גזל על מנת לשלם.

*לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב שנאמר °ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר"ת"ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר' יאומר °לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך בעדך" ואומר °מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה" מאי ואומר? ובי תימא ה"מ בליליא אבל ביממא לא תא שמע "לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך" ובי תימא ה"מ [היכא] דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא בעלמא טפי מעלי ת"ש "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה"-אע"ג דמחדרים אימה מחוץ תשכל הרב, °רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי דכתי' °כי עלה מות בחלונינו"ת"ר רעב בעיר פזר רגליך שנא' °ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה [לגור] (ויגר) שם ואומר °אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם מאי ואומר? וכי תימא ה"מ היכא דליכא ספק נפשות אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת"ש °לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה" ת"ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים, דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא, שלום בעיר אל יהלך בצדי דרכים דכיון דלית ליה רשותא מחבי חבויי ומסגי

ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית בהו נקבה: יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא מר שמעתתא ומר א"ל לימא מר אגדתא, פתח למימר אגדתא ולא שביק מר, פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר, אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקינה: ילדה מלקטת לו לבנות זקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מבאן ומבאן אמר "להן אי הבי *אימא לכו מלתא דשויא לתרוייכו °כי תצא איש ומצאה קוצים: תצא-מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה" אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערתי אני הצירתי אש בציון שנאמר °ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" ואני עתיד לבנותה באש שנאמר °ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה" שמעתתא: *פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו: °ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו'] מאי קא מיבעיא ליה? אמר רבא אמר ר"נ טמון באש קמיבעיא ליה אי כר' *יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה רב הונא אמר גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו ונקא מיבעיא ליה מדו להציל עצמו בממון חבירו? שלחו ליה **אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה, מלך אתה, [ומלך] *פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו ורבנן (ו)ואיתימא רבה בר מרי אמרי גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים דפלשתים (ו)"וקא מיבעיא להו °מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים? שלחו ליה *°חבול ישיב רשע גזילה" אע"פ שגזילה משלם רשע הוא אבל אתה, מלך אתה, ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו, בשלמא למאן דאמר לאחלופי היינו דכתיב חד קרא °ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים" וכתיב חד קרא "ותהי חלקת השדה מלאה שעורים" אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו? תרי קראי? אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים דישראל, דהוו מיטמרי בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב °ויתיצב בתוך החלקה ויצילה" אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה? דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי אלא

מעוד חמה זורחת

ר' יצחק משייך

[ר"ת הפוסק וחייב ב' דיבקים]

שקראו מסיבב בידים

סנהדרין שני השער

איזהו שאפה חייתה לדוד

[נקמן פח.]

[נקמן קיז: כ"ב ק: סנהדרין כ: [יומא עו:]

יחזקאל נג

שמואל ב כג דה"א יא

שמואל ב כג

שמואל ב כג

מצות כב

זכריה ב לעיל כב:

שמואל ב כג

בכי טוב · בעוד חמה זורחת יצין במלון ולא ימתין עד שתחשך ולבקר לא יבכים לגלות עד שיאיר כי טוב ליבקר מעלית החור כי טוב לשמר טוב הוא לגלות בו וליכנס בו מפני המזיקין והליסטין: **מרכ** · מרכו של מלאך המות: **ימח** · ימח מות של מלאך ולא בגלוי תורה אור לל קך: **רפתא** · דבר: **סבר כוי** · סחם מלוטה: **סם סמרנו כוי** · בתרבעה לכנסים מלורעים: **דליכא סמך נפשום** · במקום שהגלה שם: **סם שמש** · וסיפיה דקרא ועתה לכו ונפלה לל מחנה ארם שם ימיתו נמיה וגו': **וס"ם דליכ בהו נקבה** · להחם משום דבריסנקבה הוא דעבדי: **דשוויא לחרוייכו** · לגדלתא ומעלתא כדבר אחד ומניכם שין בה שתחלו ותחפלו בה: **כי סגלי מעלמה** · לחמנו גרמנו לו שקלקלנו והבעית הקב"ה לשלם כלילו הוא הבעירה: **סמא סכסוב בגוקי** · שהזיק ממונו דכתיב כי תגלה מעמע מעלמה שהדליק בתוך שלו והלכה ולקה בתוך של חבירו: **ופייס בגוקי גופו** · שקרלתו מבעיר בידים: **משום** ירמיה סגלין · כורך חן שמזיק למרחוק לחיכו גופיה עביד הכא נמי חיכו גופיה עביד ונפקא מיניה לחייבו בד' לכנסים דבריס סם הוזק בה חדם כדחמרינן בפ"ב (דף כג.): **חסר כשפר** · סנהדרין זקני העטר: **עמון בשם קמיבעי'** ליה · משמה בה לפניו במחנה שנרפו לחנשון נדים של ישרחל ונלרך לשחול הלכה סם חייבין לשלם כלים הטומנים בחומו כר' יהודה לו פטורין כרבנן: **גדישין דשעורין סוו** · לחקת סמיך דכתיב ותהי חלקת השדה מלאה שעורין: **מלך פורץ** · גדר שדה לחביה לעשות לו דרך ולחוקלוסין שלו דחמרי' בב"ב (דף קי:) דרך המלך חין לה שיעור: **מלאם שעורים כו'** · בדברי הימים: **מלאם עדשים** · בספר שמואל: **ויגילם** · שלח ישרפוה הוחיל ואסור להגיל לח עלמו בממון חבירו:

ה"ג

ה"ג קרלי למה לי ולא גרסינן תרי: **מכדי** נמרא שלמו ליה · לא נלרך לולא ללמוד הלכה כמו שלמו ו ומתי ולא תלבה: **דעבד** נפש שמים · כיון לחיכת לישורא נבי לישים דעלמא: **מתני'** דרך הרכים · י"ל לחות מעגלות דלגלי מדבר ילפינן במסכת שבת (ל' תורה אור נח.) **גמ'** מנא ליה קא מציע מלמעלה נפש שם לחות או שנש לחות חייב · ול' לחות פטור דס"ל עד ולא עד נלא נכלל: **ופליגי** כשדה קוצים · לפיל היינו שדה שקופלת [נפס] לחור מעל לגדר מלחה קוצים שנות לחת לבער בה ולולג פטור: **לא שנו** · דפטור: **אלא** נקולחת · לח שקולח מחמר ועולה למעלה: **מבל** נבפפת · שהרוח מנה לוחה וכופה לגדדין ומפסיק השלבת ודוגנא לשון מורי · ליטנא לחריעת נכפפת לח נמוכה הולכת ונסרכת בעשבים ובקמטים שעל גבי קרקע הלכך לפילו עברה דרך רה"ר רחב [כ"מ נב. ע"ש] מאד חייב: **בפס דברים** לפורים · דלה עברה דרך רה"ר פטור: **שנונים** · לקמיה מפרש: **ר"ש** · במתניתין: **לריפת דלגי** · יאור קטן שדולין ממנו ומשקין שדות: **מפן דפמר נפר** ממש **לפ"ש דלים** כיש מים · דהואיל ורחב הוי כדרך הרבים: **מפפיקין** נפפה · להניח פלה מכל לחד ולחד: **פנתל** · שדה מכאן ושדה מכאן וגתל עמוק בחמלע חייב להניח פלה מכל לחד ולחד: **דרך** לימוד · הרבע לחות: **שולין** · מפקבלין כמו מן השלל של בילים (ביצה דף ו.) דבר לחר לשון שלל ומלקוח (נמדבר לא) דבר המקובץ: **שמחלקת** שלל לגנפים · שמפקין לותן ממנה והן עושין פירות: בתגני

מהכ"ש מ"ו

או נהר: רב אמר נהר ממש ושמואל אמר אריחא דדלאי-מ"ד נהר ממש אע"נ דליכא מ"א ומ"ד אריחא דדלאי-אי אית ביה מיא אין אבל ליח ביה מיא לא. תנן התם *[ואלו מפסיקין לפאה: הנחל והשלולית] יורד היחיד ודרך הרבים מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי נישמים שוללין שם רב ביבי א"ר יותנן אמת המים שמחלקת שלל לאנפיה מאן דאמר מקום שמי נישמים שוללין שם כ"ש אמת המים ומאן דאמר אמת המים אבל מקום שמי נישמים שוללין שם לא מפסקי דהנהו באגני

מפ"ח ס"ב [מ"ה] כ"ב נב. מנחות עח: ת"כ פ' קדושים

דכרייתא מלמטה למעלה קא חשיב דבעינן לחר לא מיפרש לנלה עד ולא עד בכלל דבכל מקום ד' לחות כלמעלה מד' לחות ובמתניתין לא קתני עד דנתרכב לחות פטור ולפילו קתני במתניתין עד כמו בברייתא לין שייך להקשות דפשיטא דמתניתין לא מיפרשא לנלה מלמעלה למטה וברייתא לא מיפרשא למעלה לבל לי במתניתין קתני עד וברייתא לא קתני עד לו שייך למפרך שפיר לי נמי בשניהם לין עד שייך למפרך שפיר דמתניתין קתני בד' לחות פטור וברייתא קתני חייב ול"ת לי בשניהם לין עד לחתי לנסורין דבטיי מתניתין מלמעלה למטה וברייתא מלמטה למעלה לימת מתניתין ד' לחות דוקא בלא עד וברייתא מיפרשא בעד וי"ל דכיון דלא קתני עד לא כתן ולא כאן סברת הוא לי היכי דהך מיפרשא בעד הך נמי מיפרשא בעד:

[ועי' מוספות תולין נה: ד"ה בפנש]

לא שנו אלא בקולחת · לנגד קלי וגרם לבל בנבפפת אפי' עד מאה אמה מיל ומיל לא שייך בגובה ולפי הספרים דגרסי מאה מיל ס"ל דקלי לדרך רה"ר ולין נרלה דהא בסמוך מייתי מסנה דדרך הרבים ולמריך עלה מאן תנא מסתם דעד השתא לא חיישי בה תע"ג דברייתא דתניא כוותיה גרס מיל דברוחב חייבי ולא בגובה כדקתני ועלים מלויין לה מ"מ שפיר לחמר תניא כוותיה דברייתא מוקמה למתניתין בקולחת: **דרך** הרבים מלן תנא רבי לליעזר היא · למתניתין קלי והוי כתם וחת"כ מתניתין: **מאן** דלמר נהר ממש תע"ג דלית ביה מיא · ותע"נ דנרשות הרבים בעי ט"ו לחות הכא סגי בח' לחות מחוך שהנהר עמוק ונס יש בו קריבות מים שעוברים בו תמיד: **אלא** מפסיקין לפחה כו' · במסכת פחה (פ"ב מ"ה) גרס בסדר המשנה דרך היחיד ות"ב דרך הרבים ומפרש בירושלמי דמסום כיפת לילטריך למיתני דקתני הכל מפסיקין לזרעים ולית מפסיק לליל דקמ"ל דלפילו דרך הרבים לית מפסיק לליל ועוד [קת] חשיב סם שבל היחיד ושבל הרבים הקטנ בימות החמה ובימות הגשמים והשתא שבל היחיד לילטריך לאשמועינן דתע"פ שהוא קטנ ודרך היחיד לילטריך דס"ד כיון שלין קטנ לא מפסיק תע"פ שהוא רחב ושבל הרבים לילטריך דס"ד למימר דשבל היחיד הוא דבעינן קטנ בימות החמה ובימות הגשמים אבל שבל הרבים תע"פ שלין קטנ בימות הגשמים מפסיק קא משמע לן:

שמחלקת שלל לנפפה · כשגדלה החמה מחמלחה מים טרות שיחין ומערות שבביטחיה שמפקין בהם השדות:

ולים

עברה גדר שהוא גבוה תרבע

לחות · בגמרא מפרש תרבע לחות משפת קוצים ולמעלה ונרלה לר"י דלייבי שחין הגדר גבוה מן השלבת שחם היה גבוה יותר מאי קמשלינ בין קולחת לנפפת מה לי זה ומה לי זה כיון שהגדר גבוה מן השלבת מה יכולה להזיק תלת ודאי בשחין גבוה מן השלבת לייבי ומיהו כשחין עני הדליקה גבוהין מן הגדר לייבי שחם היו גבוהין מן הגדר מה מועיל שהגדר גבוה מן הקוצים הרי הוא כלילו היתה המדורה על הגדר תלת כשעני הדליקה סויס לגדר לייבי לו נמוכים מן הגדר ועוד נרלה דגבוה ד' לחות דקתני לעני הדליקה קלי שהגדר גבוה מעני הדליקה תרבע לחות ורב פפא בח להוסיף בגמ' שמפפת קוצים ולמעלה נמי בעינן תרבע לחות לבל פשיטא דמתניתין לעני הדליקה קלי ולגון עבר לא שייך לחם היה הגדר גבוה מעני הדליקה תע"פ שהשלבת טולה למעלה מן הגדר:

שיעורי הרחקה באש קולחת נכפפת

ני' הרמב"ם בקודחת

ס"ל דתניא ועיין רש"ל

והתניא עברה גדר טו' · לומר ר"י דלמי נרסי' בברייתא עד ובמתניתין לא נרסינן עד לא ניחא דלא שייך למפרך בלל דפשיטא דמתניתין לא מיפרשא בעד:

סא א מיי׳ פ״ד מהל׳ נזקי ממון הלכה ג סמג עשין סט טוש״ע ח״מ סימן תיח סעיף ג :

סב ב ג מיי׳ פ״ט מהל׳ שכנים הלכה יח סמג עשין פב טוש״ע ח״מ סימן קמה סעיף ג :

סג ד מיי׳ פי״ד מהל׳ נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סט טוש״ע ח״מ סי׳ תיח סעיף יג :

סד ה מיי׳ שם הלי׳ י :

סה ו ז ח מיי׳ שם הלי׳ יב והלי׳ ח ט סמג שם טוש״ע שם :

ולית ליה לר״ש שיעורא • קס״ד הכל לפי היזק הדליקה ישלם לפלוג ביניהן לעבור : **לא** יעמיד לדס תבור בתוך ביתו כו׳ • סיכול לעכב עליו בעל העלייה שם הבית על לחד והעלייה על לחד היה מעמידו בעלייה בעל הבית מעכב ובקונטרס פירש לעניין בני העיר שמעכבין עליו וכמו שפירש ניחא דהוי דומיא דלישך מהניתין דהתם בפרק לא יחפור (כ״ב דף כ:) :

לפלוג וליתני בדידה ולי״ת השתא כמי קא מפלג בדידה במדליק בתוך שלו וי״ל דע״כ סיפא בתוך ביתו של תבירו מדליק לתי בתוך שלו מדליק בתוך ביתו דהיכי דמי דליקה בדידה דלא גרמא בידים ולא מפלג בגדים לא מפלג אלא בגדים לבדו והשתא בכל ענין שעמיד דבדי דב כהגת פריך דבת עליה שפיר דהם ר״ל דב כהגת מחלוקת בתוך שלו ופליגי במוריגין וכלי בקר דר״י מחייב וחכמים פוטרין לגבי במדליק בשל תבירו לפיכך כמחייבי במוריגין וכלי בקר לם כן שפיר פריך לליפלוג בדידה בגדים עשמה דהת בידה נמי לא מיתוקמא אלא במדליק בשל תבירו ולם ר״ל דב כהגת מחלוקת במדליק בתוך שלו דפליגי לפיכך לתנקי דר׳ יהודה מחייב לע״פ לתין דרך לתנקי להניח בגדים וכבנן פטרי לפי׳ במוריגין כדפרישים מ״מ כשמסיים לכל במדליק בתוך של תבירו ר״ה מפלג כל מה שבתוכו לפיכך אלא במדליק בתוך של תבירו דר״ה *מחייב אנזקי דמשמע ר״ה מפלג כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר״י הלכך פריך שפיר לפלוג וליתני בדידה לשמעינן לפי׳ לתנקי בגדים לתין דרכו להניח דהוי רבותא טפי ועוד שקשה לשון המשנה דקתני שדרך בני אדם להניח בבתים דלפי׳ לין דרך כמי מחייבי רבנן במדליק בתוך של תבירו :

אלא לתמר דבת בתרתי פליגי [פליגי] במדליק בתוך שלו כו׳ • דר״י מחייב לפי׳ לתנקי בגדים לתין דרך להניח מדנקט מודים חכמים במדליק לת הבירה ללכך נקט בירה שרוחה למנוע שיחייבו רבנן לפי׳ לתנקי כמו ר״י ולי רבי יהודה לא מחייב במדליק בתוך שלו מלא דוקא במוריגין הוה ליה לפלוגי בדידה ולימא דמודים חכמים במדליק בגדים של תבירו דמחייב במוריגין מלא ולפי מחייב ר״י במדליק בתוך שלו לפי׳ בתנקי בגדים ורבנן לא מחייבי לפי׳ במוריגין דקתני לישו משלם מלא בגדים של חבים כו׳ ופליגי נמי במדליק בתוך של תבירו דר׳ יהודה מחייב לפי׳ בתנקי בגדים ורבנן לא מחייבי לפי׳ במדליק בתוך שלו פטרי דמשמע קרא כי מלא לם ולמשמע) דלחייבי במדליק בתוך שלו לבד במדליק בתוך של תבירו מחייב בדבר שדרכו להשמין מלא מבחן דפטר ביה קרא עמון ובדבר שלין דרכו פטרי מסברא מלא לבבי ליה לאסוקי לדעתיה שיש לתבוה בגדים :

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מוריגין וכו׳ יתידות • כ״ב ובע״ז דף כד ע״ב לימא דקתני עשמם כן פגימות ע״ש :

טמון

1. מדליק בתוך של תבירו.
2. מדליק בתוך שלו והלכה והלכה בתוך של תבירו

[עי׳ נתות, כ״ב כם: ד״ה ומודה]

ואינו דבר נפרד מתשדה

באגני דארעא מקרו : **מתני׳** המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו באילו הוא באמצע בית כור ר״א אומר ט״ז אמות כדרך רה״ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר״ש אומר °ישלם משום ר״ש ° זע״ת ומשלם כ״ב ישלם המבעיר את הבערה °הכל לפי הדליקה : **גמ׳** ולית ליה לר״ש שיעורא בדליקה והתנן *לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד׳ אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תהתיו מעויבה שלשה טפחים ובבירה טפח ואם הזיק משלם כמה שהזיק ר׳ שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר״ש : **מתני׳** °המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר״י אומר משלם מה שבתוכו ורבנן אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין *היה גדיש של תבן או של קש סמוך לו ונשרף עמו חייב כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור *ומודים חכמים לר״י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שבן דרך בני אדם להניח בבתים : **גמ׳** אמר רב בהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר״י *מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו הכל משלם כל מה שבתוכו א״ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר״י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שבן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בר״א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו שהיה בתוכו? אלא אמר רבא בתרתי פליגי: פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר״י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר״י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין ובלי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר״י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים ?אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים באילו הוא מלא תבואה

דברי

מתני׳ כחמש כיה כור • כמו בהגנות (שמות כד) קונייס בלע״ז : **מתני׳ כחמש** כיה כור • לם יש לו תלי בית כור לכל רוח פטור ובקולתת שדולגה וכדתוקימנת לכל נכפפת בוערת והולכת כל שעה לפילו עד מלה מיל חייב : **הכל לפי הדליקה** • קס״ד ה״ק הכל ישלם כל כמה שהדליק כיון דיתוק כיון קרוב : **גמ׳** **לא יעמיד** • בני העיר מעכבין עליו עלת תבער האש בתקרה : **מעויבה** • טיח על סיד על תקרה ודומה לו בספר עזרת (ממיה ג) ויעזבו (לת) ירוסלים עד החומה : **ובבירה** • שפחותה מהטר ולין מבעיריו בתוכה לש גדול : **לפי גובה** • כשהאש גבוהה וגדולה קופלת למרחוק : **מתני׳ גגם גדיש של חטין לו גדיש של שעורין** • לם חטין חטין לם שעורין שעורין : **סיס גדי כפות לו כו׳ חייב** • על הגדי דבעלי חייב כמו שתרבו מלו הקמה ומשום דקס ליה בדרבה מיהה ליכל למפטריה דלימו חייב מיהה על העבד דהוחיל ולימו כפות היה לו לברוח ופטור עליו ממיהה ומתשלומים לבל היה עבד כפות לו פטור לפילו על הגדי ועל הגדיש דחייב מיהה על העבד דכתיב נקס ינקס (שמות כא) וקס ליה בדרבה מיהה ולפי׳ לת התרו בו שלימו ונהרג הת ק״ל (כתובות ד׳ נ:) דחייבי מיתות שוגגין פטורין ובגדי לת שני לן בין כפות לשלימו כפות ולילי דנקט בעבד נקט בגדי *ולילת דלמרי בגדי נמי דוקת נקט שמוך פטור דהיה לו לברוח והכי קלמר היה עבד כפות לו לו גדי שמוך לו פטור ולט״ג דפשיט בשילהי פ׳ שני (מ.) שורו כממונו דלם היה חייב גחלת עליו ובשרף חייב התם הוא דהניח על גבי שור דלת היה לו לשור ליטול מבל הכת היה לו לברוח : **גמ׳** **כפות של תבירו** • לין לו לשות והוי כמלבד בידים : **כמדליק תם בבירה** • בתוך של תבירו הוא ולפ״ה יהיב טעם משום דדרך בני אדם להניח כלים בבתים מבל גדיש : **בידים** • בגדים ובשמעינן לט״ם שלין דרך להטמין בו חייב הוחיל והדליק לתוך של תבירו וב״ם בירה : **בפרפי פליגי [פליגי] במדליק בתוך שלו כו׳** • ופטורי רבנן לפילו כלים שדרכן להטמין בגדים דהת נזירת הכתוב הוא דטמון בתם פטור ור׳ יהודה מחייב לטמון ובבלים ל״ם לותן שלין דרכן להטמין ול״ם לותן שדרכן להטמין : **בבירה** • מגדל גדול : **מוריגין** • קרטים [נקוביס] ובהן (ה) יתידות ולטין בהן לת התבואה :

ג״ם קיס: ב״ב כ:

סי׳ ר״ם דמתני׳ דמ״ל

ג

נ״ל בב: מנ:

פוף פי׳ דבב״ם נ״ל בפ׳ שני בב:

[נ״ל פה: ס.]

מסורת השי"ם

עין משפט נר מצוה

ד"ס מצלם מס שכפופו · רבה מתרץ לה לטעמיה בכלים שדרכן להמשין בגדים: **גמ' דמי גדיש** · אם הבעירו בעל המדה מלא קביל עליה מלא בעירותא דגדיש: **מתני' ומיפן בשעורים** · ופ"ה שנותן לו רשות לחתן חיטו מצלם מלא שעורין דאמר ליה לא רציתי מלא שעורין לפיכך לא מזהרתי בהן כל כך: **מפני מוסף ליך נגיש דמזקפים**·כידים שברפתו או שהשלכתו ליש ולא דמי למצלם מקום לחביתו להגדיש שעורין והגדים חטים דאמרן לעיל חיטו מצלם מלא דמי שעורין דמכעיר לא מזיק כידים הוא מלא פושט כדכתיב כי מלא תם מעלמה מפי המורה: **פשפש בו** · לא שמרתו כדרך השומרים ותבד: [**בדרבה**] **מפניהו לפ** · מצמיה דרבה למריחו לה: **שעורין ומיפן בחטין** · טוען לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: **שמפש מילתא לר' יהודה** · לגיבת דר' יהודה דאמר': **עשו פקנה נגזל כשאו** · כי היכי דתקנו רבנן לגנזל ליכתב כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבועות (דף מה:) גלו כשבתין וטוענין הכיר והגזל כך תקנו בחתו שיכתב מה המגין ויטול: **גלינהו דמ"ד לה דיינין דינא דגרמי** · בפרק הגוזל ומלטיו(לקמן דף קיז:): **כספפתא** · תרגו שמניחין בו כספים: **פמיד** · עשיר שתומדין תותו לכלי כסף: מתני'

נטירותא דכסף קבלתי על עצמי ולא של זהב

(ג) **בלבד** אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה "הזהרי בו של כסף הוא" **הזקתו** משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה "**פשעה בו** משלמת של כסף דאמרה ליה "נטירותא דכספא קבילי עלי, נטירותא דדהבא לא קבילי עלי". א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין, שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הבא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי. אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי

(ש) טמון באש "עשו תקנת נגזל באשו, בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסר או לא: אליבא דמ"ד "לא דיינין דינא דגרמי' לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינין אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד "דיינין דינא דגרמי·"עשו תקנת נגזל במסר דמשתבע ושקיל או לא·תיקו. ההוא גברא "דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא, אתא מריה ואמר "הבי והבי הוה לי בגוה" יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי· א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה "אי דקא טעין זוזי הבא נמי, הבא (במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי· מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא אן לא· תיקו "א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי· אמר "ליה "חזינא· אי איניש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי איניש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמינה. א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן· א"ל "חמסן יהיב דמי "גזלן לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה *והאמר רב הונא יהלוה וזבין וזביניה וביני· לא קשיא הא דאמר "רוצה אני" הא דלא אמר "רוצה אני": מתני'

שומרתו ולא דמי נמי למדקי בגדים דרגילין פפי דמנחי מרגניתא בכספתא ואין לפרש לעניין שבועה מבעיא ליה לי עשו תקנת נגזל ויהא נלמן לומר שהיה כו מרגניתא דל"ש מה היה חושב לרב לחמי ולאו היינו מהני' מה עניין זה למשנתינו:

מה בין גזלן לחמסן · בגיטין בפרק אין חיטוך ביניהם והכא קבעי מה בין גזלן דרבנן לחמסן דרבנן בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים ומפרש גזלן לא יהיב דמי ובמיימת תרם שוטה וקטן כדמוקי ליה התם לחין פסול מן התורה אלא משום דרכי שלום: **חמסן** יהיב דמי · וכגלא תמר רואה הני מילי כדמפרש לעיל מן התורה היינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי לכל היכא דיהיב דמי כשר מתני' דלא תמר רואה הני מילי אלא מתניתין דפרק שנים אוחזין (ב"מ דף ה: ושם ד"ה גזלן) לא מתניתין דאין מוכיחין (דף קיט:) דמייתי מתמן כני יהודה דלפילו היכא דיהיב דמי הוה כלול טעל נשמתו אלא דרשה גמורה היא אלא מהכא דקרא דייט גזלן דלא יהיב דמי ואי"ת כיון דחמסן דייהיב דמי פסול מדרבנן ל"ק כי תמרי בפ' שנים אוחזין (ב"מ ד' ה: ושם ד"ה גזלן) אלא הא דתמר רב הונא מסביעים אותו שבועה שהיכה בדשותו נימא מינו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיימנא מ"מ מה תירץ בכך אם הוא מעכב הפקדון בידו ורוצה ליפטר בדמים בעל כרחו של בעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי נימא מינו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ בגזלן דתוליית מין להוכיח אלא יהא חשד לשבועתו ועוד דחמסן דרבנן כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדתמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אם הוא ידוע שנעשה חמסן בעניין זה שמא לא רצו חכמים לפוסלו בכך וגם לא להכריז אלא דוקא כי שקיל וחטף בזרוע בעל כרחייהו דבעלים והמקבה דקא פריך נימא מינו דחשיד כו' ופ"ע דהא ודאי קים לן דגזלן דרבנן בעי הכרזה ואינו נפסל עד לאחר הכרזה כל עיקר לא הניח דברי רב הונא אלא לפי שאינו רוצה ליכתב ואם היה פוטרו מן השבועה לא היה מצלם כלום ל"ק נימא מינו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אם היה פוטרו מן השבועה שמא כמו כן היה מצלם דמים לפי שמעכב הפקדון בידו ולהכי לא הוי חשיד לממונא:

פסולה

בממה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו (*דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו. ומודה ר' יהודה לחכמים "במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד, "להגדיש חטין והגדיש שעורין, שעורין והגדיש חטין, חטין וחיפן בשעורין, שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין

שאינו מצלם מלא דמי שעורים · במדליק בתוך שלו מיירי דאי במדליק בתוך של חבירו שעורין והגדים חטין למה לי מצלם חטין כיון דחזי להו וכמסוך מדמי להו כמי לגוטן דיכר זהב לחבה ופשעה בו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חבירו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון בחם כו' · לרבנן כמי הוה מלי למימר דעשו תקנה בכירה בכל דבר וכגדים במוריגין מלא דבותה לחמוני' דלרבי יהודה לפי' לרבנן בגדים עשו תקנת נגזל:

עשו תקנת נגזל במסור לו לא· כתב רב אלפס כגון שים עדים שמסרו ואיבד ממונו ואין יודעין כמה תיקו וכל תיקו דממונא לקולא וכשם רב התי נאמן בכתוב שיכתב ויטול מחלה שכל תיקו דממונא חולקין ואין נראה לר"י לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דהך בעיא כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דנגזל בשבועות דנגזלן מכחישו לכל לא המוסר עלמו אינו יודע כמה יכתב נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דהך בעיא לפיל אין המוסר יודע דומיא דתקנת נגזל בהשו שאין המבעיר יודע כמה הפסיד הניזק למבעי ליה במסור לי עשו תקנתא לו לא:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא לו לא · לפילו יש עדים שהיה בו מרגניתא מבעיא ליה דשמא לא לבעי ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא לתמיהן מתי הוה ליה גביה לחזקיה כיון דלא רגילי אינשי לאטוחי כלל ולא דמי לדיכר זהב דלעיל דהבעי לה לאסוקי אדעתיה אפי דפעמים שאומר כן דילמא שאם היתה יודעת שהות על זהב לא היתה

רש"ל מ"ז וכ"כ דל"ק למוהקו וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה נאמנו

רש"ל מ"ז

שנושות מו:

כ"ב מז:

גליון השי"ם

גמ' עשו תקנת נגזל לעיל דף נד ע"ל תוס' ד"ה מטמון · ולקמן ד"ב תוס' ד"ה יהלו שמרתו:

פסולה כסוכה וכמבוי · תימה דהוה ליה למימר ימעט כדלמרי' בריש מסכת סוכה (דף כ:) מכוי דרבנן מני תקנתא וי"ל מקום דכתי למימר כסוכה נקט לפון פסולה לי נמי לפי שהיה לריך להתריך בלשון ולומר יכנה וימעט ויחזור ויליק ללמעט כמו שהיה מוליקה לה סבי כדלמרינן בפ' בתה מדליקין (שבת דף כב:) הלילקה בפרים והוליחה בחוץ לה עשה ולה כלום והכא נמי לה שנא:

מתני' נין · לחטוני"ל: **גמ'** נפשלו מפשרים פפס · לה חזו לה חיטי ולה מפרסס ניהא ולחן לפרסומי ניסא בעיון:

הדרן עלך הכונס

מרובה · מי קתני לין בין כו' · מסתמא הכא היכא דתקני לין לה שייך למימר תקנה ושייר והקשה הר"י מלוניל"ס מהא דתנן בפ"ק דמגילה(ל' ה' ושם ד"ה לין) לין בין כרכים לנדבות אלא שהגדרים שייב בתחריותן ונדבות. לינו שייב בתחריותן ותכאי הא היכא שהגדרה בתה מן המעבר ונדר שהוא דבר שבמובה לין בתה אלא שהוא מן החולין כדתנן בתמורה (מנחות ל' פא:) וי"ל דהתם לה בא לפטור כל עניו שנדר ונדבה אלוקים זה מזה אלא בא לומר שאין חיוב הבאה בזה יותר מבזה אלא לחריות אבל לעניו כל תאחר זה וזה שוין וכן לין בין שבת ליום הכפורים לה לחיירי לכל דבריס שביניהם כגון איסור אכילה וכן לין בין י"ם לשבת אלא אוכל נפש בלבד לה לחיירי במומר שבשניהם כגון שאין מיקה אלא בדבר האסור לו מותר לעשות בהן ועוד י"ל דהך מסכת דמגילה שנויה במסכת קנים (פ"ש מ"ו) גבי עולם השוף ועולה בין נדר בין נדבה לין בתה מן המעבר כיון דאין בה אכילת אדם כדדריס בסיפרי בפ' עבר מעבר מ"ל ואכלת ושמחת שמחה שיש בה אכילה יצאו עולות שאין עמהן אכילה ואין להתריך כאן יותר":

מרובה קתני תנא ושייר · לאמן לתמיי מיינהא לא בעי למימר דשייר דסבר ההוא ליאנא דכיון דקתני מרובה לין לומר שייר כמו בתין בין וכן מסתם הלשון דקתמר לניאנא בתרא מי קתני לין בין מרובה קתני מסתם שמחילה היה סבור דמרובה הוי כמו לין בין ולי"ת ומאי שייר דהאי שייר וי"ל דשייר מעשה נגב בתחילה דדריס לקמן רבי יוחנן דמשלם כפל ולאי טעין מעשה נגב בפקדון לא משלם תרבעה ותמשה בשבח ומכר הכי נמי מוטן מעשה נגב בתחילה ועוד שמשייר שוקף שנגב מחבירו ושותפין שנגבו לא משלם תרבעה ותמשה כדתמר לקמן בפירקין (ל' פח:) ועוד יש מפרסים דאין למוק הכא אם לינו משייר כי אם דבר אחד כיון דלא נתת למניינא אלא דגלי לן שיש בייבי בכפל מתרבעה ותמשה:

יצאו קרקעות כו' · וא"ת כיון דלמטיתי משבועה כדלמרינן בפרק הזהב (כ"מ ל' מז:) חיפוק ליה דאין בהם כפל במזון מעשה נגב דלא משלם תא"ב ד"ה משביעין אותו וי"ל דאלטריך להיכא דנשבע פ"ע גלוגל כדתנן (קדושין ל' טו:) זוקקין הנכסים שיש להם אחריות עם הנכסים טו' ליטבע עליהן ומיהו לפי מאי דמסקינן לקמן התי כל ביבוי הוא מדלא כתיב הבי פרמי נבי כסף וכלים וס"ל דכפל ובשומה הכל אחד ניחא דליכא אלא חד קרא לתרוייהו וא"ת וגניבה בקרקע היכי שייכא וי"ל במשיב נגזל ל"ל במאכר לקרקע כי היכא דל' נפיק מעשה ומזון שנגבו לו ה' וכמאן דאמר שהוא נגנב (שבועות ל' מב:) : **יצאו** שטרות · ותם תאמר למה לי קרא למעט מכפל והא לפי' תכבו בידים לא משלם קרן למחן אלא דאין דינא דגרמי ולפי' מתן דאחין לא הוו אלא מדרבנן כדפריסית בסוף [הפרה] (ל' נד· ד"ה תמור) וי"ל כיון דאי אייהי לשטר בעין שייב להחזיר (משלם) סלקא דעתך דכשמחזיר [משלם] (מחזיר) הכפל עמו : ר"ת רשאי

עז א מיי' פ"ו מהל' מוכל ומניק הל' יא סוס"ע מ"מ סי' שפד סעי' ב :

עח ב ג מיי' פי"ד מהל' נזקי ממון הל' יג סמג עשין סה סוס"ע מ"מ סי' שיא סעי' יב :

עט ד מיי' שם סוס"ע מ"מ סי' מרובע סעי' ו :

פ ה מיי' פ"ד מהל' תנוכה הלכה ז סמג עשין מד סי' ס סוס"ע שם :

נר חנוכה
בתוך עשרה טפחים

א ו ז מיי' פ"ת מהל' גניבה הל' ו :

ב ח ט מיי' שם הל' ו סמג עשין מה סוס"ע סי' שנ :

ג י מיי' פ"ד שם הל' ז ח סמג שם סוס"ע סי' שנב :

ד כ ל מיי' שם פ"ב הל' ז וכל' ב סוס"ע סי' שנ :

מתני' *"נין שיצא מתחת הפטיש והזיק חייב *"גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל גמל חייב [ב]הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב *רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור : **גמ'** *אמר רבינא משמיה דרבא ש"מ מדברי יהודה נר חנוכה [ג]מצוה להניחה בתוך עשרה דאי סלקא דעתך למעלה מעשרה אמאי אמר ר' יהודה נר חנוכה פטור לימא ליה הוה ליה לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו אלא לאו ש"מ מצוה להניחה בתוך עשרה אמרי לא לעולם אימא לך אפי' למעלה מעשרה מאי אמרת אבעי לך לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו ביון דבמצוה קא עסיק כולי האי לא אטרחוה רבנן *אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי חנוחום "נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי :

תורה אור

[כ"ב כו· שבת כתה:]

[ביצה כו· שבת כתה:]

[שבת כתה:]

[שבת כתה:]

[

דכפ"ל כל חד וחד כלל ופרט בפנויה נפקיה דרשינן ליה · כלומר היכא דליכא פרטי יתירי כל חד וחד מרבי כעין דידיה ולא דרשינן כולהו בהדי הדדי דליהוי בעין הפרט דשלמה לריבות בעלי חיים שתין נבילתן מטמאה כדתמר לקמן בין המלח לתמלח חלמח כו' שדי תמור בין תורה אור

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא? אמ"מ נכתוב רחמנא חד פרטא נכתוב רחמנא ואי בתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי בתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא אמ"מ א"כ נכתוב רחמנא 'שור וחמור' 'שה' למה לי ש"מ לאתויי עופות, ואימא לאתויי 'עופות טהורים' דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל 'עופות טמאים' דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא? 'כל'-'ריבויא' הוא, וכל היכא דכתב 'כל' 'ריבויא' הוא והא גבי מעשר דכתיב 'כל' וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתנן* ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך'=כלל, 'בבקר ובצאן וביין ובשכר'=פרט 'ובכל אשר תשאלך נפשך'=חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי 'בכל'=כללא 'כל'-'ריבויא' הוא ואיבעית אימא 'כל'-'כללא' הוא מיהו 'כל' 'דהכא'-'ריבויא' הוא מכדי כתיב מעיקרא 'כלל ופרט וכלל' דכתיב *כי יתן איש אל רעהו'=כלל, 'כסף או כלים'='פרט', 'לשמור' הדר 'וכלל', ואי סלקא דעתך האי 'על' כל דבר פשע נמי 'לכלל ופרט' הוא ראתא נבתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך 'כלל ופרט' 'על' כל דבר פשע' למה לי ש"מ ריבויא הוא, השתא דאמרת 'כל'-'ריבויא' כל הני 'פרטי' למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים 'על' כל אבידה' לכדר' חייא בר אבא *דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הטוען טענת גנב באבידה

"רעדהו" תמר רחמנא · ולא הקדם תימה לר"י ומתי תילטריך לעשו למעוטי הקדם מכפל בטוען טענת גנב הא ליכא שבועה בהקדם ולמסקנא דנפיק כפל ושבועה מחד קרא ת"ש ות"ת דלקמן נפקא לן בפרקין (ד' טו·) למעט הקדם מוגזב מבים החים ולא מבית הקדם וי"ל דהתם נמי לא מיתים קדרים דגבי הקדם נמי שייך לשון חיים ולא משום דכתיב (שמות טו) ה' חיים מלחמה חלח משום דבכל דבר שהוא לשון זכר שייך לשון חיים ותשה על לשון נקבה כגון תשה לל תחוחה בקרסים (שם טו) חלח התם ה"פ מבית חיים דשייך ביה רעהו דכתיב ולא מבית הקדש ותגב דגבי גנב "תילטריך למעקר הא דילפינן למידרש ולא מבית הגנב נקט ליה נמי לענין הקדש":

דהא כל חד וחד דרשינן כולהו בפרטי פרטי ופרט בפנויה · ות"ת לקמן דרשינן כולהו בפרטי בתחת ובפרק קמח דקדושין (ד' יז· ושם) גבי הטעקה וי"ל כיון דכתיב על לכתיב על כל פרטא כדכתיב על שור על חמור על שה על שלמה ס"מ למידרש כל חד וחד פרטא בפני עלמו נפנויה לי נמי ט"כ לית לן למידרש כל חד פרטא בפני עלמו ולמעט עופות דלי לאו הכי לשתוק מכולהו פרטי ולכתוב שלמה לחודיה ותו לא דמשלמה אתי כל מילי בין בעלי חיים בין לחים ב"ח מכלל ופרט וכלל דמשום דהוו ב"ח לא גריעי והשתא בתחילה כשהקדיש ולחתר מה הפרט מפורש דבר שבלבו מטמחה כו' הו"מ למפרך קושית לחריתי לפי מה שכובר לחתרינן מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון לא לכתוב אלא שלמה לחודיה ולשתוק מכל שאר פרטי אלא הא עדיפא ליה למיפרך שמקשה לחפי' מה שאמר לין לחתת: **דלא** מטמח בגלמו · כדממעט להו בתורת כהנים ובזבחים בפ' [טעות] (ד' פט:): **למה** לי · למהדר למכתב כללא לחתרינא אלא לגלו ב"מ ריבויא הוא לפי מתי דמסיק השתא (כל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושבועה ות"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלא כסף ומינה שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל וכי תימא אלא הייתי דוקמו לכלל ופרט משום דילטריך כדדרשינן בשבועות (דף נט: ושם ד"ה מה) מה כלים שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהדהב (ב"מ דף נז: ושם ד"ה כי) לענין שבועה דאין נשבעין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושבועה הכל אחד מדקאמר לכתבינהו להך פרטי השם והיכי הוה מלי למכתבינהו ב"ל היינו ממעט עופות ומחיש משבועה אלא ע"כ שם ממעטא מכפל ג"כ משבועה ממעטא ועוד לי הוה כתיב להו השם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלא שבועה אלא פשיטא לן דהני קראי קיימי לכפל ושבועה וי"ל שם לילטריך "כדדרשינן בשבועות מה כלים שנים כו' והא דדרשינן ליה בפ' הזהב (שם) לכללי ופרטי וכללי אילו לא נאמר קאמר לומר לילו לא נאמר על כל דבר פשע הייתי דורש כלים למה כלים שנים ולפי מה שפירשתי דכפל ושבועה הכל אחד כי היכי דדרשינן לענין שבועה מה כלים שנים הכי נמי לענין כפל וכן הא דממעטינן דבר שאינו מסויים הוי "בין לענין שבועה בין לענין כפל ואפי' היכא דנשבע על ידי גלגול כדבר שאינו מסויים פטור הוא מכפל: (לעיל) **אלא** כל ריבויא · תנ"י דבבריית' דרים להו כלל ופרט וכלל לאו משום דדרים מהיכא הוי מלי למיזה טעם מרבינן כל דבר שבעולם וגופו ממון ולפי שדרשה זו שגורה בגמרא נקט בענין זה: **חד** למעוטי קרקעות · שטרות הוה ליה למעוטי בריעא דדמי טפי למעוטי כדמוכח לקמן בפ' בתרא (ד' קיז:) דלמאן דדרים ריבוי ומיעוטי לא הוה ממעט אלא שטרות: **וחד** למעוטי עבדים · תנ"י דלעיל יליפין עבדים מדמחקוקים הכא כיון דכתיב כל ריבויא בעי לכל חד מיעוט בחפי נפשיה:

דבר שאינו מסויים · פירש הקונטרס דבר שאין לבעלים סימן בו וקשה מה לי יש בו סימן מה לי אין בו סימן ומפרש ריב"ח כגון ההיא דתנן בשבועות הדיינין (שבועות ד' מב: ושם ד"ה על) אין נשבעין אלא על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין לאפוקי בית אלא מסרתי לך וכיס אלא והלה אומר מה שהנחת אתה טוטל לבל זה אומר עד החצון וזה אומר עד הזית חייב ומתי ליה הא שברא לי לא מסוס דדרשינן מבלמה ועוד היינו יכולין לפרש דבר המסויים כי ההיא דפרק הזהב (ב"מ ד' מז·) מה נעל דבר מסויים כו' *לאפוקי חלי רימון וחלי תגוז דלא וכן תמרינן לקמן (דף מד:) גבי דרשה דהמלח תמלח שדי חמור בין המלח ממעט למעוטי דבר שאינו מסויים היינו תלי רימון וחלי תגוז דממעט להו מכפל ודבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמלרכי גבי חיוב שבועה שיפוי זה ויש ספרים *דגרסי לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים וחין גרסה דמהיכא הוה ס"ד למעוטי דלילטריך קרא לאתויי דלחך על גב דממעטינן ליה לענין טוענת גנב מכפל בגנב עלמו מהיכא חתי חלא למעוטי גרסה וחלא על פי שבחמעט מגנב עלמו בפסוק הרחשון חין למעט בכך בפסוק החחרון עד שימעט הכתוב בהדיח דהח קרקעות עבדים ושטרות לילטריך למעוטי ולא ילפינן מהדדי:

שייך לעיל:

מהנך (מתקה) תשובה קושיא

[לקמן פט:]

[ועיין תוספות בכורות ד"ה וגומר]

גוטא מה' מטמאות האלה "כל": ריבוי או כלל

לעיל מד: מיל לט: עירובין כו: **ופיפא מטמין** · דמי לפרטא קלא דים טומאה בגבלתם קלא 'עמא' בבית הבליעה: **מכל עופות טמאים** נא · לית בהו טומאה כדלימא בחולין (ד' קי:) "יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים לבית הבליעה ת"ל 'נבלה' בה' מי שחיסורו משום בל תאכל יכול חטמא משום בל תאכל ת"ל 'נבלה' ונבילה יצא שחיסורו משום בל תאכל ונבילה לאו משום בל תאכל טמא: **פרי מפרי** · ולד מולד, וגפן מכרכן, למעוטי מיס ומלח וכמיהין ופטריות: **גידולי קרקע** · למעוטי דגים: **מכדי כתיב** · בדלתם הפרשה 'כלל ופרט' 'כי יתן איש' ודרשינן ליה בפרק הזהב לענין שבועת שומרין למימר דחין נשבעין חלח על כעין הפרט שמטלטל וגופו ממון: **ופי' ס"ד מפי "על כל דבר פשע"** · דחתת לענין כפל ולח מתרבי לכפל בכלל ופרט ולח מכללא, לכתביהו להבי פרטי בקרא קמח ודרשם כל חד בחפי נפשיה דכקחמרת הכח בקרא קמח נמי כפילה כתיב חלח ס"מ היו כללה בקרא ופרט ריבויא הוא ולענין כפל [לח] דרשינן כלל ופרט, וקרא קמח דכתיב ביה כלל ופרט לענין שבועה הוח דחתת דכתיב בתריה ונקרב בעל הבית וגו': **שלפפי**·ים לה סימנים כדחמרינן בחלו מלילות (ב"מ דף כז·) מה שלמה מיוחד שים לה סימנים כו': **למעוטי דבר שאינו מסויים** · שחין לבעלים סימן בו שפטור מכפל: בתבילה

פרטי השם והיכי הוה מלי למכתבינהו ב"ל היינו ממעט עופות ומחיש משבועה חלח ע"כ שם ממעטח מכפל ג"כ משבועה ממעטח ועוד לי הוה כתיב להו השם לח הוה דרשינן להו גבי כפל חלח גבי שבועה חלח פשיטח לן דהני קרחי קיימי לכפל ושבועה וי"ל שם לילטריך "כדדרשינן בשבועות מה כלים שנים כו' והח דדרשינן ליה בפ' הזהב (שם) לכללי ופרטי וכללי חילו לח נחמר קחמר לומר חילו לח נחמר על כל דבר פשע הייתי דורשין כלים למה כלים שנים ולפי מה שפירשתי דכפל ושבועה הכל חחד כי היכי דדרשינן לענין שבועה מה כלים שנים הכי נמי לענין כפל וכן הח דממעטינן דבר שחינו מסויים הוי "בין לענין שבועה בין לענין כפל ואפי' היכח דנשבע על ידי גלגול כדבר שחינו מסויים פטור הוח מכפל: (לעיל) **חלא** כל ריבויח · תנ"י דבבריית' דרים להו כלל ופרט וכלל לחו משום דדרים מהיכח חלח מחיזה טעם מרבינן כל דבר שבעולם וגופו ממון ולפי שדרשה זו שגורה בגמרח נקט בענין זה: **חד** למעוטי קרקעות · שטרות הוה ליה למעוטי בריעח דדמי טפי למעוטי כדמוכח לקמן בפ' בתרח (ד' קיז:) דלמחן דדרים ריבוי ומיעוטי לח הוה ממעט חלח שטרות: **וחד** למעוטי עבדים · תנ"י דלעיל ילפינן עבדים מדחתקוק הכח כיון דכתיב כל ריבויח בעי לכל חד מיעוט בחפי נפשיה:

דבר שחינו מסויים · פירש הקונטרס דבר שחין לבעלים סימן בו וקשה מה לי יש בו סימן מה לי חין בו סימן ומפרש ריב"ח כגון ההיח דתנן בשבועות הדיינין (שבועות ד' מב: ושם ד"ה על) חין נשבעין חלח על דבר שבמדה שבמשקל ושבמנין לחפוקי בית חלח מסרתי לך וכיס חלח והלה חומר מה שהנחת חתה טוטל לבל זה חומר עד החצון וזה חומר עד הזית חייב ומתי ליה הח שברח לי לח מסוס דדרשינן מבלמה ועוד היינו יכולין לפרש דבר המסויים כי ההיח דפרק הזהב (ב"מ ד' מז·) מה נעל דבר מסויים כו' *לחפוקי חלי רימון וחלי תגוז דלח וכן תמרינן לקמן (דף מד:) גבי דרשה דהמלח תמלח שדי חמור בין המלח ממעט למעוטי דבר שחינו מסויים היינו תלי רימון וחלי תגוז דממעט להו מכפל ודבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דמלרכי גבי חיוב שבועה שיפוי זה ויש ספרים *דגרסי לקמן לחתויי דבר שחינו מסויים וחין גרסה דמהיכח הוה ס"ד למעוטי דלילטריך קרח לחתויי דלחך על גב דממעטינן ליה לענין טוענת גנב מכפל בגנב עלמו מהיכח חתי חלח למעוטי גרסה וחלח על פי שבחמעט מגנב עלמו בפסוק הרחשון חין למעט בכך בפסוק החחרון עד שימעט הכתוב בהדיח דהח קרקעות עבדים ושטרות לילטריך למעוטי ולח ילפינן מהדדי:

גליון השי"ס

תום' ד"ה דבר וכו' לחפוקי מלי רימון· עי' שבת דף נג ע"ב תוס' ד"ה לחתי: באד"ר דגרסי לקמן לחתויי דבר שחינו מסויים·עיין בהגרש"ם פ"ק דקדושין סי' נ':

עיין נכ"מ

עיין רש"י

והעדים מעידים לומו שהכלו · הכלו נקט לרבותא לף על פי שהכדו מן העולם פטור מן הכפל בטענת הבד וסיפא נקט שגנבו לרבותא דאע"פ שהוא בעין חייב כפל כיון שטוען טענת גנב : **דקיי** לומר בטוען טענת גנב דכל זמן שלא מכר הגנב · **מגנב** הגנב · ולימד על זה : להגנב מקמע המיוחד כמו העולה עולה לשלמה (פסחים דף נמ:) הילך המיומנת שכילך (מוגין דף נמ:) :

ואידך (ב)הגנב לבדו, חייב כד לבעי · תע"ב דהתי דרים לריבוי והתי למיעוטו אין לומר דהכל לפי שכרם הדרם :

כשהוא

באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר °על כל אבידה אשר יאמר. תנן התם *היכן פקדוני? אמר ליה אבר משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם את הקרן והולה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם: היכן פקדוני אמר לו בגנב, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו, משלם תשלומי כפל; והודה לעצמו משלם קרן וחומש ואשם. קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל, ואבל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל, ואפי' טוען טענת גנב, בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל, מנהני מילי דתנו רבנן °אם ימצא הגנב" בטוען טענת גנב, יכשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב" בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו? כשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב" (ה)בטוען טענת גנב הכתוב מדבר. תניא אידך "אם ימצא הגנב" בגנב עצמו הכתוב מדבר, אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בטוען טענת גנב, כשהוא אומר "אם לא ימצא הגנב" הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים "אם ימצא הגנב" בגנב עצמו הכתוב מדבר. רכולי עלמא מיהת "אם לא ימצא הגנב" בטוען טענת גנב כתיב, מאי משמע? אמר רבא 'אם לא ימצא כמה' שאמר אלא שהוא עצמו גנבו, ישלם שנים. ומנלן דבשבועה דתניא *ונקרב בעל הבית אל האלהים" לשבועה, אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין? נאמר 'שליחות יד' למטה, ונאמר 'שליחות יד' למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה.

בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב, תרי קראי למה לי? אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, לא מייתר, למעוטי טענת אבד, מנא ליה? מגנב "הגנב" למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד, גנב-הגנב" מאי דריש ביה? אמר לך מבעי ליה, לכדרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן *דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל, מבחב ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב-הגנב" אפקיה למעוטי טענת אבד, רבי חייא בר אבא מנא ליה? אמר לך הקישא הוא *ואין משיבין על הקישא, בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר, אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב, גנב עצמו מנא ליה? וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות בנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה? נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה *דתנא דבי חזקיה °אמר שור וגניבה והבל בכלל, אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח, מה יש לך להביא, שהוא בשהוא

"ונקרב בעל הבית אל האלהים" אם לא שלח ידו": **נאמנתי טענת אבד** · אם טען נאבדה מיתתו ועדים מעידים שגנבו פטור מלפיו כשבע : **משלם תשלומי ארבעה וחמשה** · כגנב עלמו דנפקא ליה מגנב הגנב : **הקישא הוא** · כיון דמעיקרא לגבי קרקי ליתקוש גנב וטוען טענת גנב להדדי מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר אף טוען טענת גנב משלם ארבעה וחמשה, ולע"ג דלאכול למיפרך מה לגנב עלמו שכן חייב כפל בלא שבועה תאמר בטוען טענת גנב שלריך שבועה, אין מציאין על הסיקס כדלמרינן להא מילתא בהגוזל עלים (נקמן דף קח:) דמיבעי ליה <u>קרקי</u> כדמפרש התם <u>קרקי</u> נגנב בפני בעל הבית ונטען טענת גנב משלם כפל מה גנב עבה ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב מבח ומכר משלם ארבעה וחמשה, ולאו מילתא היא דהאי-מה מלינו-בנין אב הוא ולא הקישא למילף סמיכות המקרות קרי 'הקיש' והכי נמי אמעינן התם : **הניחא למ"ד תד בגנב ותד בטוען [טענת גנב] שפיר** · נפקא ליה גנב מהכא אלא למ"ד כו' : **מדהגיל דבי חזקיה** · דדרים קרא לחבירתה דמשמע בגנב עלמו "אם הממא תמלא בידו הגניבה" וגו', והתי דנקט 'דרסה' ולא נקט קרא מעוס דמקרב לא נפקא לן בהדיא אלא בעלי חיים דכתיב "מעור ועד חמור עד שה חיים" ומדרשה מבבא לגמ קמא דבי חזקיה לבולמו : **יאמר שור וגניבה והבל בכלל** · דמרבינן כל כעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון, חמור ושה למה לי, ומסבי לילו כן וכו', ולקמיה מפרש מאי קאמר הא לאו כלל ופרט וכלל הוא דקרינן ליה כעין הפרט : **אף כל קרב** · ולא מלבדי 'מכעין הפרט' אלא הקרב למזבח, להכי כתב "שה" דלא תימא כל לאתויי קרב למזבח קאמר אי לך להניא שקרב למזבח ולא נכתב בפירוש שה כשהוא לומר שה הרי שה לאמור הא מה לאי מקיים גניבה שאני דורש בבעין הפרט :

לרבות

מסורת הש"ס

ה א מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ג ועיין במ"מ עוש"מ סי' שנב :

ו ב מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ח ט סמג לאוין רמ :

ז ג מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ח עוש"מ שם :

ח ד מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ט י ע"ש כפל ה"ג :

ט ה מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ג עוש"מ שם :

י ו מיי' שם הלכה ז עוש"מ שם :

יא ז מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' כ סמג עשין סט עוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף ו :

נוסח שאר נוסחאות ונלון גירסא ונוסא מוכח

מפנה הגהות הב"ח

(ה) גמ' אם לא ימלא הגנב הרי שהוא נשבע : (ב) תום' ד"ה ואידך גנב הגנב כו' :

מפנה ב' בריתות הפסוקים שמות כב: ו-ג

מפנה "בשלמא למ"ד ..."

(נקמן קו: קמ: שבועות מט·)

(נקמן קו: לעיל סב:)

(נקמן קו: ממנות סב:)

ע' רש"י ובכ"מ

(נקמן שה:)

* שמות כב: ג

"שמות כב: ג אם השמש תמצא בידו חמור וגו' חייב תשלומי כפל"

לרבות שאר דברים · כל הני : **לימו כן** · לגמן מסובא שמילה הן : **אף כל קדוש ככבודו** · ולא מצרכי מדרשא אלא חמור הלכך מה היה לך להביא אלא נכתב חמור דע"כ כלל ופרט(נ) לאמר דבריש תני : **וכל כבוד** · חייש דמשמע לרבות כל בעלי חיים למה לי : **מי כתיב שור** · בריש והדר גניבה דהוה ליה פרט וכלל דיעמת הכל בכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט גניבה ושור כתיב דהוה ליה כלל ופרט ושור לין מידי לתכריעה לא : **וכי תימא לימו נאמר קמאי** · לימו נאמר שור בריש והדר גניבה לא היה לריך לכתוב יותר ולמה לא נכתב כן : **לימו נאמר שור וגניבה** · בחמים הא ודאי ס"ל פרט וכלל ופשיט קשיא לי ומאי לימו כן קמהדר ליה : **אלא כדכתיב קמאי** · בחמי' גניבה ושור הא הוה ליה כלל ופרט ומאי "הכל בכלל נקח קני' לי' ומאי "מה הפרט מפורש דמהדר ליה,הא כלל ופרט' לא מרבי מידי : **אמיים פמיך** · גניבה"ה ס"ל כללא קמא סמיך ליה לאמיים" דהוי ככלל בתרת ודרים בכלל ופרט וכלל' ופשיפ דקאמי "וימכר גניבה שור ושה וחמור"הכל בכלל"הוחל ואמיים" סמיך ליה ,מאי קשיא לי' הא מפי לא כתיב,אם המצא תמצא"–קשיא ליה כדאמר במסקנא ויהיו לפניך גמרא למילתי' דדבית בפרכי אחריתי ולא שבק לאסוקי למילתי' : **ופא לא דמי כללא בפרט** · דלא כייל אלא בעלי חיים לכללא קמא דמשמע כל דבר : **פא פנא דכי רבי ישמעאל**·כדילה לאו מריפו': **ופכי קא קשיא ליה** · לחנא דבי חזקיה בסיפא דמילתא : **פם פמצא פמצא** · דמשמע ריבויי למה לי והשתא קא מפרש לה רבא לעולא מתני' : **הכל בכלל** · דתתרבי כל כעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון : **פא פה מיי מקיים גניבה** · דלרשין בכלל ופרט,לרבות כל דבר : **יאמר גניבה ושור ושה ופמור וחיים וכל כללא**· "אם המצא תמצא" ל"ל' ומאי לימו כן הייתי תומר אף כל ב"ח להכי לימלריך "אם המצא תמצא" למימר דלאו "מגניבה וחיים' דרשינהו לכל אלא "אם המצא תמצא" ומדיהו לכל הני פרטי ביניייהו כדמפרש נקמן : **סדר פריך פנא דכי חזקיה אם יש לך להביא אמר ב"ח ,כשפוא תומר חיים הרי בעלי חיים תומר** · כלומר מקרא בהדיא נפקי ולאו מכלל ופרט הלכך מה לחי מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר ולחכי המצא תמצא למה לי והכי מסקנא דחנא דבי חזקיה :

כשהוא אומר "שה" הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר **יאמר** שור שה וגניבה והכל בכלל,אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה,מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר "חמור" הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר **יאמר** שור וחמור שה וגניבה והכל בכלל,אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר "חיים" הרי *חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר **יאמר** מר יאמר שור וגניבה מי כתיב 'שור וגניבה' ושור הוא דכתיב גבי חימא אילו נאמר קאמר: אילו נאמר שור וגניבה,ומי מצית אמרת "מה הפרט מפורש,הוה"שור"=פרט "וגניבה"= כלל "פרט וכלל" נעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי,**אלא** כדכתיב קאמרי גניבה ושור' מי מצית אמרת "הכל בכלל"או "מה הפרט מפורש הוה ליה"גניבה"=כלל "ושור"= פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא? **אמר** רבא תנא אחיים" קא סמיך ליה 'ובלל ופרט וכלל' ל"ל והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא? הא תנא *דבי רבי ישמעאל הוא דתנא דריש 'כללי ופרטי' והכי קא קשיא ליה "אם המצא תמצא" למה לי: **אמר** ישור וגניבה וחיים' והכל בכלל, אילו כן **הייתי אומר** מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח,מה יש(ה) להביא שה כשהוא אומר "שה" הרי שה אמור,הא מה אני מקיים גניבה"לרבות כל דבר **יאמר** גניבה ושור ושה וחיים' והכל בכלל אילו כן **הייתי אומר** מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה,מה יש לך להביא חמור, [כשהוא אומר "חמור"] הרי חמור אמור,הא מה אני מקיים"גניבה"לרבות כל דבר **יאמר** גניבה ושור ושה וחמור וחיים' והכל בכלל,אילו כן **הייתי אומר** מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח,מה יש לך להביא,שאר ב"ח כשהוא אומר"חיים"הרי(ו)חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה"לרבות כל דבר"אם המצא תמצא"ל"ל

א

כשהוא יאמר · כי הני גוונא מסום דהכי מילתיה שפיר : גניבה ושור וחיים והכל בכלל · שאל הר"ר אסר מלוניי"ל אף ר"ש היכי ס"ד דמגניבה שור וחיים מרבינן כל דבר ולא (ז) יהיה לאל פרט וכלל לא הוה מרבינן מיניה אלא ב"ח והשתא בעי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי ממאי דמשמע כללא בתרא והשיב לו ר"י כיון דלא מסיק אהכי לד קדושה בבכורות וקרב לגבי מזבח ס"ח אם נאמר מה הפרט מפורש בעלי חיים נמצא שאין כלום בכלל בתרת דחייש יותר מכעין הפרט והוחיל וכן הוא לים לן למימר דחייש כלל הוא לרבות אפילו כל דבר כמו גניבה בחם מפני שהוא ענין לחייש ממש תניהו לענין כל דבר לו נפרט חיים לגון חמיכות כמו לחייש לקרן כעין שגנב דלקמן ולהכי קאמר והכל בכלל דחם לא בעי לרבות מכעין הפרט אלא בעלי חיים לא יכתוב קום פרט אלא גניבה וחייש וליהוי גניבה כלל וחייש פרט וס"מ בעלי חיים והא דפריך הא לא דמיך כללא בתרא לכללא קמא תנ"ג [דפריטים] דחייש מפני כל דבר כמו כלל דגניבה מ"מ הוחיל ומפני פפא שלהן אין שוה לין לעשות כלל ופרט וכלל מסם ומפני ה"ת קרב לגבי מזבח לין וכלל חיים כמפני פפא ומכעין הפרט לאו מפני מכעין שאר ב"ח שלין קריבין לגבי מזבח כמו בכל מקום דכעין הפרט אלא למעוטי מכללא בתרת והכל מפיישב(ס)כפי' ר"י לך לאחרון דקאמר יאמר גניבה שור ושה וחמור וחיים והכל בכלל דיכין דמכא פרטי בעי למימר שיהיה הכל בכלל מלי קאמני לימו קריימי לומר מה·הפרט מפורש בעלי חיים והא פרטא בא לרבות פפא ולא בעלי חיים וחו"ש דהמתרגן לא הכין דברי המקנן וחוזר ומקשה לו לומה קושיא עלמה ומפרש דבריו ולין גרלה לחין זו כוונית הגמ' אלא אגא אחד הוא שמוחל ומשיב לעלמו לכך גרלה לפרש דהתא לרווחא דמילתא בא לפרש דאפילו תאמר שאין חילוק בין ב"ח לשאין בעלי חיים ולא ממעטינן מחיים דלאו ב"ח אפ"ה מפרטא דשור לא תרבה כל דבר המטלטל וגופו ממון ותקשה לך המלא תמלא ל"ל דהא לא מרבינן מפרטא דשור אלא דבר הקרב לגבי מזבח ויאמר גניבה ושור וחמור שה וחיים והכל בכלל ופרט וכלל אי אפשר לומר אלא דבר המטלטל ומה לי ומאי לימו כן הייתי לומר מה חיים לשאין בעלי חיים לכל הפחות יהיו בכלל ופרט ומה לי ומאי לימו כן הייתי לומר מה הפרט מפורש ב"ח עשה שאין בעלי חיים לא תעשה אלא אפילו בעלי חיים לא תעשה ומה לי ומאי לימו כן הייתי לומר מה הפרט מפורש

יב א מיי' פ"ח מהל' גניבה הלכה ד סמג עשין עח:

אי הכי שפיר קשיא ליה · ומאני מסוס דחיים ליה פירכא מע"ג דהאי פירכא ליתא בבריית' היינו משום דלא קפסקא: **מהיכא** קמייתי ליה מכללא בפרט כללא גופי' חיים כתיב ביה· גם זה שלא ה"ר תאמר מלוי"ל מה ר"י דלמאי מקשה המנא תמנא ל"ע דהא כיון דלא מצי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי לא בעלי חיים משום דכללא גופיה חיים כתיב ביה ת"כ ט"ס חיים לכללא לא תציא דאי כללא למאי לימטריך כל הנהו פרטי לא לכתוב אלא גניבה וחיים והוה מרבינן נמי כל בעלי חיים אלמא לאו כללא הוא אלא פרטא ומפרט דחיים לחוד נרבה כל ב"מ ומכל הני פרטי נרבה כל דבר והכי ליתא בסמוך אי לאתויי בעלי חיים מחיים נפקא והכיכ ר"י דלקמן ודאי ליכא כללא ופרטא וכללא כדאמר שדי שור בין המנא לחמנא קאמר שפיר דמכעין הפרט דשור מרבינן לפילו אלאו ב"מ דכל ב"מ מפרטא דחיים נפקא אבל הכא גלא המנא תמנא אי חיים לא הוה כלל היכי מתכרו דלאו ב"מ מפרטי כיון דליכא כלל בהדי לרבויי מינה כעין הפרט והואיל שאין לרבות מהן כלום אם נעשה חיים פרט ע"כ לריכין אנו לעשות מחיים כלל ויבואו הפרטות למעט מן הכלל ונאמר מה הפרט מפורש דבר שאבלתו ממאכה וגמעט מסס עופות טמאים ותע"ג דהאי המנא אין גראה לו לפפוס לד טומאה היינו דוקא לפי מה שהיה יכול לפפוס לד ב"מ ורואה לעשות כלל דחיים כמו כלל דגניבה אבל המנא דמסיק דמחיים לא ממעט אלא ב"מ ואין יכול לפפוס לד ב"מ ות"כ פרטי למה לי ע"כ היה גריך לפפוס לד טומאה להכי לימטריך המנא תמנא לרבות כל דבר כדמסיק:

למעוטי דבר שאין מכוס · פיש ספריס דגרסי *לאתויי ולעניל (דף סג· ד"ה דבר) מפורש: **אי** הכי מה ל"ל ס"ה ס"מ לאקשויי שור ומה ל"ל *דמכעין הפרט דחיים לי לרבות כעין הפרט לחוד מרבינן כל דבר אפילו אלאו ב"מ ולפי שהגמרא התחיל בכעין כשור שהוא לאשון נקט הכי אבל בלמת הוא שגניפס מיוחדים: **למודה בקנס דפטור** תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, דלמ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא דבי ר' ישמעאל "בימים בימים ב' פעמים אין זה בלל ופרט אלא *ריבה ומיעט וריבה-ריבה הבלל מאי רבי? רבי כל מילי, אי הכי כל הני פרטי למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות, "גניבה וחיים" לכדרב דאמר "אחייה לקרן כעין שגנב, "חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, גנב עצמו נפקא ליה "מאם" "המצא הגנב האי "אם המצא תמצא" מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי *דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר "מודה בקנס ואחד כך באו עדים פטור? דכתיב "אם המצא תמצא"- אם המצא בעדים חמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי "אם המצא תמצא" מפיק ליה לגנב עצמו, "מרשיע עצמו" מגלן "מאשר ירשיעון אלהים" ולא המרשיע את עצמו למ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא המצא למרשיע את עצמו, האי "אשר ירשיעון" מאי דריש ביה? אמר לך הדוא "מיבעי ליה למודה בקנס דפטור, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא דבי ר' ישמעאל "בימים בימים ב' פעמים אין זה בלל ופרט אלא *ריבה ומיעט וריבה-ריבה הבלל מאי רבי? רבי כל מילי, אי הכי כל הני פרטי למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות, "גניבה וחיים" לכדרב דאמר "אחייה לקרן כעין שגנב, "חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, גנב עצמו נפקא ליה "מאם" "המצא הגנב האי "אם המצא תמצא" מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי *דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר "מודה בקנס ואחד כך באו עדים פטור? דכתיב "אם המצא תמצא"- אם המצא בעדים חמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי "אם המצא תמצא" מפיק ליה לגנב עצמו, "מרשיע עצמו" מגלן "מאשר ירשיעון אלהים" ולא המרשיע את עצמו למ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא המצא למרשיע את עצמו, האי "אשר ירשיעון" מאי דריש ביה? אמר לך הדוא "מיבעי ליה למודה בקנס דפטור, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא דבי ר' ישמעאל "בימים בימים ב' פעמים אין זה בלל ופרט אלא *ריבה ומיעט וריבה-ריבה הבלל מאי רבי? רבי כל מילי, אי הכי כל הני פרטי למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות, "גניבה וחיים" לכדרב דאמר "אחייה לקרן כעין שגנב, "חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, גנב עצמו נפקא ליה "מאם" "המצא הגנב האי "אם המצא תמצא" מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי *דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר "מודה בקנס ואחד כך באו עדים פטור? דכתיב "אם המצא תמצא"- אם המצא בעדים חמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי "אם המצא תמצא" מפיק ליה לגנב עצמו, "מרשיע עצמו" מגלן "מאשר ירשיעון אלהים" ולא המרשיע את עצמו למ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא המצא למרשיע את עצמו, האי "אשר ירשיעון" מאי דריש ביה? אמר לך הדוא "מיבעי ליה למודה בקנס דפטור, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא

ומטורת כדאמרן הא מימעיטו להו להאך מהכך פרטי לכתיבי כשל כל דבר פסט: **שנפסדה בפ** · ת"ש המנא בעדים תמנא בדיינין פרט למודה בקנס: **ומימת גנב עלמו** · לא יפלס כפל עד שיפבע לפקר הואיל ומקרעי דלטעיל נפקא לן גנב עלמו: כתוסה

אי הכי שפיר קשיא ליה! משום דאית ליה פירכא: לרבות כל דבר "מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא, כללא גופיה "חיים" כתיב ביה 'כלל ופרט וכלל' מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא "חיים" כתיב בבעלי חיים אין מידי אחרינא לא, משום הכא איצטריך "אם המצא אמצא" והא שני' בכללות דסמיכי אהדדי נינהו: אמר רבינא *כדאמרי במערבא 'כל מקום שאתה מוצא שני בללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט' שדי שור בין המנא לחמנא לאתויי מאי: אי לאתויי ב"ח, מחיים נפקא, אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים' ודרוש הכי: מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון ונתו שדי חמור בין המצא לחמצא לאתויי מאי: אי לאתויי דבר שאין בעלי חיים' משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים, א"ה "שה" למה לי אלא 'ריבה ומיעט' וריבה' הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל "בימים ב' פעמים אין זה בלל ופרט אלא *ריבה ומיעט וריבה-ריבה הבלל מאי רבי? רבי כל מילי, אי הכי כל הני פרטי למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות, "גניבה וחיים" לכדרב דאמר "אחייה לקרן כעין שגנב, "חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, גנב עצמו נפקא ליה "מאם" "המצא הגנב האי "אם המצא תמצא" מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי *דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר "מודה בקנס ואחד כך באו עדים פטור? דכתיב "אם המצא תמצא"- אם המצא בעדים חמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי "אם המצא תמצא" מפיק ליה לגנב עצמו, "מרשיע עצמו" מגלן "מאשר ירשיעון אלהים" ולא המרשיע את עצמו למ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא המצא למרשיע את עצמו, האי "אשר ירשיעון" מאי דריש ביה? אמר לך הדוא "מיבעי ליה למודה בקנס דפטור, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא

מי סכי שפיר קא קשיא ליה · ומאי הסובא יש בדבר: **ס"ג נרבות כל דבר מסיכא מייתי לא מכלל בתרא כללא גופא חיים כתיב ביה** · כלומר לימטריך אם המנא תמנא דאי מגניבה וחיים" דרשת לכלל חיכא למיפרך אלא דבריס מהיכא מייתית לה, מכללא בתרא תורה אור

דכל היכא דדרשינן כלל ופרט וכלל "אין בכלל אלא מה שבפרט הלכך לא דרשינן מיניה אלא בעלי חיים ובטיל ליה 'כלל ופרט' דתע"ג דדרים תנא דבי ר' ישמעאל בעלמא כללא דלא תמי (ליה פרטא) הכי מילי לרבויי מידי דהוי בכללא בתרא: **לפכי לימטריך אם המנא תמנא** · למידרש כללי מיניה כדמפרש ואזיל: **ופא תרי כללי דממיכי גיכו** · המנא תמנא והיכי מצי למדרש מיניה 'כלל ופרט וכלל': **פעל פרט** · הכתוב בניתן בניתן: **אלא נאמרו דבר שאיטו מסויים** · אין לבל דבר שאיטו מסויים לא ומריבויא דרשינן לה ולא ממעטינן דים בהמות הרבה שאין בהן סימן ואי ממעטינן דקרא נפקא תיפוק מכעין הפרט דשור: **ס"ג דתנא דבי ר' ישמעאל בימים בימים ב' פעמים** · ולא גרסי' בל מקום שנאמר בימים בימים "אלמא בל אחר בימים בל אחר לו מעיקרא דקסבר בימים" הואיל ובללים ממעטים הם והפרט היו ביניהן אלא אחריהם בחיב "בימים ובנאלים" דמשמע דימים ובאלים הוא דבעינן שבשיר וקשקשת בבל שיחיו ומעורים בו, אין זה נדרש בכלל ופרט אלא ליתבי אלא בעין הפרט "בריבה ומיעט וריבה' ואחרבי בל מילי אלא דמיעט מבני למעוטי פורתא אחת מילתא ואו לא: **אי לאתויי** · דמקשי לעיל: **כללא בתרא** נמי דאיכא למיפרך דכללא בתרא לא מצי לרבויי אלא מה שבפרט ולא בעלי חיים דכללא גופיה חיים כתיב ביה ת"ש כל דבר מסיכא מייתי לא מכלל בתרא כללא גופא חיים כתיב ביה · כלומר לימטריך אם המנא תמנא דאי מגניבה וחיים" דרשת לכלל חיכא למיפרך אלא דבריס מהיכא מייתית לה, מכללא בתרא תורה אור

אי הכי שפיר קשיא ליה! משום דאית ליה פירכא: לרבות כל דבר "מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא, כללא גופיה "חיים" כתיב ביה 'כלל ופרט וכלל' מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא "חיים" כתיב בבעלי חיים אין מידי אחרינא לא, משום הכא איצטריך "אם המצא אמצא" והא שני' בכללות דסמיכי אהדדי נינהו: אמר רבינא *כדאמרי במערבא 'כל מקום שאתה מוצא שני בללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט' שדי שור בין המנא לחמנא לאתויי מאי: אי לאתויי ב"ח, מחיים נפקא, אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים' ודרוש הכי: מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון ונתו שדי חמור בין המצא לחמצא לאתויי מאי: אי לאתויי דבר שאין בעלי חיים' משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים, א"ה "שה" למה לי אלא 'ריבה ומיעט' וריבה' הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל "בימים ב' פעמים אין זה בלל ופרט אלא *ריבה ומיעט וריבה-ריבה הבלל מאי רבי? רבי כל מילי, אי הכי כל הני פרטי למה לי? חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות, "גניבה וחיים" לכדרב דאמר "אחייה לקרן כעין שגנב, "חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, גנב עצמו נפקא ליה "מאם" "המצא הגנב האי "אם המצא תמצא" מאי דריש ביה? מבעי לי' לכדרבא בר אהילאי *דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר "מודה בקנס ואחד כך באו עדים פטור? דכתיב "אם המצא תמצא"- אם המצא בעדים חמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי "אם המצא תמצא" מפיק ליה לגנב עצמו, "מרשיע עצמו" מגלן "מאשר ירשיעון אלהים" ולא המרשיע את עצמו למ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאיתי ליה מהמצא המצא למרשיע את עצמו, האי "אשר ירשיעון" מאי דריש ביה? אמר לך הדוא "מיבעי ליה למודה בקנס דפטור, למ' תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא

למעוטי דבר שאין מכוס · פיש ספריס דגרסי *לאתויי ולעניל (דף סג· ד"ה דבר) מפורש: **אי** הכי מה ל"ל ס"ה ס"מ לאקשויי שור ומה ל"ל *דמכעין הפרט דחיים לי לרבות כעין הפרט לחוד מרבינן כל דבר אפילו אלאו ב"מ ולפי שהגמרא התחיל בכעין כשור שהוא לאשון נקט הכי אבל בלמת הוא שגניפס מיוחדים: **למודה בקנס דפטור** תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואחד"כ באו עדים חייב, למ' אחד בגנב ואחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה מדתסס בשלמא "אם המצא תמצא" לכדרבא בר אהילאי, אבל כל הני פרטי למה לי: כדתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל בל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שהוחדש בה [ואימא גנב עצמו בשבועה?] לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם "שלא בשבועה אחה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי "לא כך היה? אמר אביי לא לכתוב רחמנא "שנים ישלם" בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב: ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי, גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן, אלא "שנים ישלם" כתב רחמנא בגנב עצמו למה לי, דאפילו שלא בשבועה והאי "אם המצא" להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה *לכדתניא

מי סכי שפיר קא קשיא ליה · ומאי הסובא יש בדבר: **ס"ג נרבות כל דבר מסיכא מייתי לא מכלל בתרא כללא גופא חיים כתיב ביה** · כלומר לימטריך אם המנא תמנא דאי מגניבה וחיים" דרשת לכלל חיכא למיפרך אלא דבריס מהיכא מייתית לה, מכללא בתרא תורה אור

דכל היכא דדרשינן כלל ופרט וכלל "אין בכלל אלא מה שבפרט הלכך לא דרשינן מיניה אלא בעלי חיים ובטיל ליה 'כלל ופרט' דתע"ג דדרים תנא דבי ר' ישמעאל בעלמא כללא דלא תמי (ליה פרטא) הכי מילי לרבויי מידי דהוי בכללא בתרא: **לפכי לימטריך אם המנא תמנא** · למידרש כללי מיניה כדמפרש ואזיל: **ופא תרי כללי דממיכי גיכו** · המנא תמנא והיכי מצי למדרש מיניה 'כלל ופרט וכלל': **פעל פרט** · הכתוב בניתן בניתן: **אלא נאמרו דבר שאיטו מסויים** · אין לבל דבר שאיטו מסויים לא ומריבויא דרשינן לה ולא ממעטינן דים בהמות הרבה שאין בהן סימן ואי ממעטינן דקרא נפקא תיפוק מכעין הפרט דשור: **ס"ג דתנא דבי ר' ישמעאל בימים בימים ב' פעמים** · ולא גרסי' בל מקום שנאמר בימים בימים "אלמא בל אחר בימים בל אחר לו מעיקרא דקסבר בימים" הואיל ובללים ממעטים הם והפרט היו ביניהן אלא אחריהם בחיב "בימים ובנאלים" דמשמע דימים ובאלים הוא דבעינן שבשיר וקשקשת בבל שיחיו ומעורים בו, אין זה נדרש בכלל ופרט אלא ליתבי אלא בעין הפרט "בריבה ומיעט וריבה' ואחרבי בל מילי אלא דמיעט מבני למעוטי פורתא אחת מילתא ואו לא: **אי לאתויי** · דמקשי לעיל: **כללא בתרא** נמי דאיכא למיפרך דכללא בתרא לא מצי לרבויי אלא מה שבפרט ולא בעלי חיים דכללא גופיה חיים כתיב ביה ת"ש כל דבר מסיכא מייתי לא מכלל בתרא כללא גופא חיים כתיב ביה · כלומר לימטריך אם המנא תמנא דאי מגניבה וחיים" דרשת לכלל חיכא למיפרך אלא דבריס מהיכא מייתית לה, מכללא בתרא תורה אור

כמוסף והמימנה כו' · הגמ' פטמה וקשיא לרב דאמר המלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין וקס"ד בין שבחה בין הכחישה הגמ' בידים: **ומשני משום דמ"ל כו'** · לכל שבחה בדמים שהוקרו בהמות בשוק לו שנתפטמה מקניא משלם כפל כי השתא: **ובכחישה** · הגמ' הכחישה בידים בעורית מלוכלה לו במקל: **מה לי קטלה פלגא** · הלכך מהניא שעתא דהכחישה לחחלה לה מקניא: **ולבסוף טויא ד'** · בשעה שהבדה מן העולם: **פכרים** · בידים לו שתייה משלם ד' ובהמפקיד (ב"מ דף מג·) מפרש טעמא דכל כמה דלחיתה בעינן כרשותא דמרה קיימא להו בעי להחדורה הלכך כרשותא דמרה הוקרה **והיינו טעמא דפכרה** ושתייה הוי מעי"ה [גיטין כד: ושם נכמן] ממילא דמי מחייבא ליה, והיינו טעמא דגזלה, והיינו טעמא דטויא הוי דשויא, וגבי טביחה ומכירה הוי כי פכרה לו מקניא: **משלם קרן ותוספת ופטם** · משום שבועה ואין כאן כפל דמודה בקנס פטור: **ופטם משכחו עדים** · ונחתייב ככפל הודה: **משלם כפל ופטם ותוספת עולה לו בפחות** · שהרי תוספת לבעלים הוא והוא שקל וע"כ הא דר' יעקב בשמעון בלחד בתוספת והכפל קמיירי, דלי הוה כפילא עפי תוספת משמת לאו תוספת הוי ולא מיפטר ליה עד דמשלם תוספת, דתוספת = כפירה דשבועה הוא: וחכ"ת

כתוספות ב"מ ד"ה אלא כגי' רבא

אין לי אלא ידו וגגו חצירו וקרפיפו מנין ת"ל ס"א המצא תמצא מ"מ א"כ לימא קרא או המצא המצא או תמצא תמצא מדשני קרא ש"מ תרתי: גופא אמר רבי יוחנן בעין שגנב חשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשעת העמדה בדין, מאי טעמא דרב? אמר קרא "גניבה וחיים" אמאי קאמר רחמנא חיים בגניבה, אחייה לקרן בעין שגנב, אמר רב ששת אמינא *כי ניים ושביב רב אמר להא שמעתא אחנא בחושה והשמינה משלם חשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בעין שגנב אמרי משום ר"א "אנא פטימנא ואת שקלת "ש"ש שמינה והכחישה משלם חשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בעין שגנב התם נמי משום דאמרינן ליה "מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא", כי קאמר רב, ביוקרא וזולא הוא דקאמר, היכי דמי אילימא כמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי, קרן בעין שגנב, לימא פליגא דרב אדרבה *דאמר *רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי תברה או שתייה משלם ד', איתבר ממילא משלם זוזא אמרי "כי קאמר רב כגון דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא: קרן בעין שגנב "חשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשעת העמדה בדין, חני רבי חנינא לסיועיה לרב *בעה"ב שפטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה "משלם "חשלומי כפל ואשם, וחומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב וחכמים

[לקמן קו: שבועות לו:]

אין לי אלא בידו · פי' שגנבו בידו ממש גנו חלירו לומר שהכישה במקל מחלירו של בעה"ב וכשנכנה לגנו חלירו וקרפיפו ותילטריך לרבויי חצר לחמועיט דחלר קונה לף לחוכחו דלח חימח כשליח דמיח ואין שליח לדבר עבירה, קמ"ל דקונה כדמפרש בפ"ק דב"מ (דף י:) **דיש** שליח לדבר עבירה היכח **השליח** לשלם **לו** כגר חיובא הוא וכן מוכח התם כדפרישית:

ליכתוב לו חס המלח המלח לו חמלח המלח · מקשה לחורחיה דקרח ליכחוב ב' פעמים חיבה חחח "יכן בהמוכל (לקמן פה·) גבי ורפח ירפח ודקה "דבריס הין בוזקין (סנהדרין דף מ: ושם ד"ה מדסוה) קאמר גבי ג"ם דהיכח היכח דמופקה מדה"ל למכחב לו דרוש מדרוש לו חקור מחקור מדסני קרא בדבוריה בהיכח כו' משמע דאי הוה כחב הכי לח הוה מופקה ומשני חכחי הוה מופקה מדהוי ליה למיכחב לו דרוש דרוש לו מחקור מחקור ו"ל לחין ס"ג חלח משום דחין יורד לחוחה סבירא ויחח ליה למקני לפל לשון הסגור בכמה מקומות כמו הטעיק חטעיק בשון חתן (דברים טו):

גופא חמר רב קרן כעין שגנב· במבקעת דמילחה חמרינן דרב חייבי לטעין יוקרח וזולח ות"ח ומחי קח"ל מחניחין היח בריס הגוזל קמח(לקמן דף נב:) כל הגזלנין משלמין כפעח הגזילה ותע"ג דמחכי' משמע לטעין טיטו חייבי כגון טעיס ועפחן כלים והחם (דף נו:) נמי קחמר בגמ' כל הגזלנים משלמים כפעח הגזילה לחחויי ד' חלטחי גזל טלה ועפחה ליל נעפחה טיטו בידו וקנחו מ"מ לטעין יוקרח וזולח נמי חייבי כדחוכח בסוף המפקיד (ב"מ דף מג·)

דתניא כמוסף והמימנה כו' · חימה היכי ס"ד דרב עפח שדבר רב בכחושה והשמינה ד"ל היה מגרע כחו של קרן וממילחה דרב משמע שבח ליפות כחו של קרן ונגרע כח כפל ד' וה' דקחמר מחייה לקרן בעין שגנב ותחייה וכן משמע בסוף המפקיד דקחמר כח ו"ל דחחייה חין לשון יפוי חלח לשון המלומים וכל דבר שמשלים החסרון שגנב לו גזל קרי חחייה וכן משמע בסוף המפקיד דקחמר "טלחים כדמעיקרח [משלם] כפל ד' וה' כשל עכשיו משמע חפי' מעיקרח שויח זוזח ולבסוף ד' דומיח דטלה ועפחה ליל משלם כפל כי השתח לפי' ר"י דלקמן וסס חפרס בע"ה ומיהו ר"ת פי' בע"ח לקמן דלגרע כח הכפל קחמר רב כשעת העמדה בדין ולח ליפות:

אנא מפטימנא ואת שקלת · משמע דכשנחפטמה מחליה הוי כשעת העמדה בדין ולפי זה הוה מלי לחוקמי מילחיה דרב כשנחפטמה מחליה ולח הוה לריך לחוקמיה ביוקרח וזולח ומיהו לפי החמת חפי' כשנחפטמה מחליה משלם כפל ד' וה' כעין שגנב כמו בטלה ועפחה ליל דחמר לקמן דמשלם כפל ד' וה' כעין שגנב וחפי' טיטו לח קני משום דחמר ליה חטו חורח גגבי מיכך דיכרח גבי מיכך הכח כמי כשנחפטמה מחליה מלי חמר ליה חטו שמינה גבי מיכך ודוקח ביוקרח וזולח הוח דקחמר רב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין

מה לי קטלה טלה מ"ל קטלה פלגא · פ"ק משום דהכחשה חחחלה טביחה היח וקשה לר"י דלח שייכח הכחשה לטביחה מידי כיון שחם היה הורגה כולה בעניו זה לח היה בה דין ד' וה' חלח שייכח הכחשה כולה דחין הולכין בחר הדמים דהשחח דקנחה בטיטו ואינה של נגנב חלח בחר מעיקרח שהיחה שלו וה"ה בקטלה פלגא ולפי זה ה"ה בהוכחשה ממילח דמשלם כדמעיקרח דמה לי מחה כולה מה לי מחה פלגא ודחי מחה כולה מחליה כדמעיקרח שהיחה של נגנב ולח בחר השחח וכי קח מכני ומוקי מילחח דרב ביוקרח וזולח לח הוה מלי לחוקמי בהכחשה דממילח ושוב חר"י דמלי לפרש בע"ח מ"ל קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא כלומר חפי' למ"ד חין לשחיטה חלח לבסוף ולח מחייב ד' וה' עד משהו מחחרון חפ"ה לח חזלינן בחר הזיכוחח דהויח השחח כפי מה שהוח שוה במשהו מחחרון חלח כפי מה שעמד קודם שחיטה ח"ל כי קטלה פלגא נמי דהויח הכחישה לח חזלינן בחר השחח חלח בחר מעיקרח ולפי טעם זה ה"מ לחוקמיה מילחי' דרב בהוכחשה ממילח:

יג א מיי' פ"ח מהל' גניבה הל' יד סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנד סעיף ג:

יד ב מיי' שם סמ"ג שם טוש"ע שם:

טו ג מיי' שם הל' יג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ד:

טז ד טוש"ע שם בכג"מ ובסמ"ע ס"ק:

יז ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

יח ו טוש"ע שם ס"ג: [ע' כתוס' פסחים מח: ד"ה ח"כ ותוס' מכחות יז: ד"ה לכתוב ותוס' כתובות לט: ד"ה לין]

יט ז מיי' שם הלכה יד ופ"ג מהל' גזילה כלי ה סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעי' ג וסי' שסב סעי' י:

כ ח מיי' פ"ח מהלכות גניבה הל"ד ופ"ג מהלכות גזילה ה"ב סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנד ס"ג וסי' שסב סעי' יא:

כא ט מיי' פ"ח מהל' גניבה הל' יד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנד:

כב י מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ט ופ"ו ה"ט שם הל' ו וסי' ג סמג לאוין רמח: ס"ע מג·

כג כ מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ה סמג עשין עח טוש"ע סי' שכב:

גליון השס"ם

גמרא אמר רב ששח ממימנה כי ניים. לעיל דף מז ע"ב וש"נ: תוס' ד"ה לכתוב וסו' וכן בהמוכל גבי ורפח ירפח. וכן תעניח ג ע"ח מנחוח יז ע"ב:

כפילא לרבע וחומשא זוזא • לפי מה שפ"ה דחומשא טולה לו בכפילא שמשלם לת הכפל ונפטר מן החומש קשה קלת מה בכך לי כפילא לרבע וחומשא זוזא ומיהו בקונט' פי' לעיל ליה כפרה בחומש כיון שחין מכיר ומובלע בתוך הכפל ולי הוה מפרש דחומשא טולה לו בכפילו שמשלם לת החומש וטולה לו לכפל הוה ניחת דהוה פריך שפיר לבל לשון בכפילו לת משמע הכי ובתוספתת נמי גרסי' וחומשו טולה לו מתוך כפילו וכיב"ת מפרש דלשון בריימתת קפריך דמשמע דחומשו טולה בכל כפילו :

אלמא קלן כעין שגנב • היכה למתי לת לתי כגון דמעיקרת טויח זוזת ולכסוף שויח ד' וכפילת זוזת כעין שגנב לת כרב וחומשת זוזת כעין העמדה בדין כדלתמר דתכרה לו שתייה מלשם ד' וי"ל דליכת למימר הכי כלל דמהיכת תיתי דקלן יהת כעין העמדה בדין וכפל ד' וה' יהי' כעין שגנב דלין לתלק בין כפל ד' וה' לקלן לם לת מכת הפסוק וזכה לין לנו סוס פסוק ורב נמי דמחלק היינו משום דקלת קלרים ועוד דבלתו הכי לתי שפיר ועוח לו כפי הלתמת ובלתו טנין שהיה המפייע לומר בעין להעמידה :

ואי למרת טיטו קושה • פירוש כי הלי דפלה ועשה ליל לכל הת פטיעת דטיטו קלי כדלתמר בסמוך דטיטו קושה לכ"ש :

איל בן יומו קרוי ליל • מיהו ולתי לטנין קרבן לתמרינן *דליל בן שתי שנים מדכתיב במקום לחר ככם בן שנתו (ויקרל יג) :

דא מי יתת שתמי היל • הלי שטויל ליתל לרבת דלית ליה ברים הגוזל קמל (לקמן דף נד:) דוקל לגבוה לתברי כ"ש משום דלתמלים ול"ת היכי מדמה ליה דמה טנין לתטן לגל טיטו וי"ל דקסבר דלי טיטו קושה ל"ש דלתו הול להכיל טיטו בלתטן דתכיב כלתמר ולין זה לומר שבת לידה בסורת לתטן וממלים נמי לת מלים :

הן ולת טיטוייהס • היכה דכסמוך נפקל ליה לרבה דטיטו קושה מקרל לתריינן דכתיב לתבר גזל כעין שגזל יחזיר וטוד קשה דלב תסדל קלתר *דטיטו לין קושה דדרים לתבר גזל מ"מ ובהגוזל קמל (לה:) קלתר רבי יוחנן דבר תורה גזילה משתנים חוזרת בטיטה מדכתיב והשיב לת הגזילה מ"מ וכי פליגי לכת הלל ורבל"י דלקמן מיירי בטיטו החוזר לבריינו ולהכי מייתי ברים הגוזל קמל מלקיה דר' יוחנן ורבה דכסמוך שבר דלתפי' טיטו החוזר לבריינו נמי קני ולריכי תרי דלי לתו חלת תד קרל הוה מוקמינן ליה בטיטו שלין חוזר והל דמייתי רבה סיטו לדבריו ממניתין דהגוזל טנים (לקמן ד' נב:) משום דמיירי בטיטו חוזר לבריינו כדמוקי לי' הכם ברים פרקין (שם) בטנים משופים ומתר טווי והכיה דלת הסניק ליכן לו עד שנבטו גרתה דלייני נמי בטיטו החוזר סיכול להעבידו ע"י נפון כדלתמר ברים הגוזל (שם) ולת"ש דלר' יוחנן מיירי בטיטו שלין חוזר ומוקי לה בקלת חילן דלת טבר לה לרבה גרתה לו דוחק להעמידה בקלת חילן (דלת טבר) ולהכי מייתי מיניה כייטתת :

הס

כד א מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ז והלכה ו :

כה ב מיי' פ"ו מהל' שטוחת הלכה ט ופ"ז מהל' גזילה הלכה יב והל' יג :

כו ג ד מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' יג ופ"ב מהל' גזילה והלכתה הלכה יד טושו"ע שי' שנג :

כז ה מיי' פ"ד מהל' חיטורי מזכת הלכה טו והל' יח שמג שטו"ע חיי שי :

וחכמים אומרים אי"ברישו וחמישיתו: ממון המשתלם בראש מוסיף חומש, ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר"ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה"ד אילימא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא ארבעה "חומשו עולה לו בכפילו" כפילא=ארבעה 'וחומשא' =זוזא, אלא לאו דמעיקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא זוזא 'דכפילא'=זוזא 'וחומשיה'=זוזא אלמא קרן=כעין שגנב, תשלומי כפל ותשלומי ד' וה'=כשעת העמדה בדין, אמר רבא לעולם דמעיקרא שויא ארבעה ודשתא נמי שויא ארבעה ודקא קשיא כפילא ד' "וחומשיה זוזא, הב"ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה "וחמישיתיו" *התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת. אמר מר "וחכמים אומרים "בראשו וחמישיתו" ממון המשתלם בראש מוסיף חומש, ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל אשם מיתי, מאי שנא חומש דלא משלם דכתיב "בראשו וחמישיתו" אשם נמי לא משלם דהא כתיב "בראשו וחמישיתו ואת אשמו" אמרי לך בבבן *את' פסקיה קרא, ור"ש בן יוחאי "ואת" עדיפה קרא ובבבן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא ויי"ל ולא "את" ור"ש בן יוחאי אמר לך "את" לא סגיא דלא כתב לאפסוקי בין ממון גבוה למסון הדיוט הלכך אתא ויו' עדיפה קרא *אמר רבי אלעזר "גנב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו, טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר איתיביה רבי חנינא לר' אילעא "גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בעין שגנב ואי ס"ד קנייה בשינוי אמאי משלם, שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם בעין שגנב לשלם כי השתא, אמר ליה כי השתא הייגו טעמא דלא, משלם משום דא"ל תורא *נגבי מינך דיקרא ממך *רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך מתקיף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השתא? אמר רבא *שור בן יומו קרוי שור, איל בן יומו קרוי איל: שור בן יומו קרוי שור דכתיב °שור או כשב או עז כי יולד איל בן יומו קרוי איל דכתיב °ואילי צאנך לא אכלתי" אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש"מ איל בן יומו קרוי איל} מ"מ קשיא *אר ששת הא מני ב"ש היא *דאמרי שינוי במקומו (ה) עומדת) ולא קני דתניא "נתן לה באתנה: חיטין ושעורין סולת זיתים ועשאן שמן עגבים ועשאן יין, תני חדא אסור ותני חדא "מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב"ש אוסרין ובית הלל מתירין מאי טעמא דבית שמאי? דכתיב "גם" לרבות שינוייהם ובית הלל הא לא שינוייהם ובית שמאי ההוא הם

וכ"ת ממון המשתלם כרשע • שתיטו משלם תנת קרן"והסיב לת משמו" הייטו קרן שהוה תשם ותוטת עליו ובקרת תחרינת כתיב הסס "ותת השמו יביא לה"וגו' : **ושתיטו משתלם כרשע** • כי הכת דתיכת כפל לת שייך בה דין חומש כלל ותפי' לת סוין חומשת וכפילת תורה אור פטור ,ור"ת תשם קתתי לתכופי לפטורת : **כפילת ד' וחומשת זוזת** • וכיון דתיכן סוין לת 'חומש' מקרי ולת סליק ליה : **דכפילת זוזת וחומשת זוזת** • דחומש כתר קרבת סיימינן וקרן משלם כעין שגנב נמלת קרן ד' וחומשו מוסיף עליו מכחוץ זוזת וכפילת זוזת וכפל כשעת העמדה בדין והייט כרב דתי לתו "קרן כעין שגנב" לת הוי זוזת חומש ותי כפל כעין שגנב הוי ד' לתלת ש"מ כרב : **וכבבן לתמרי לך** • תי לטרבינהו קבעי לת ליכתוב לת וי"ו ולת לתת : **לתפסוקי** • **כין ממון גבוה** • תשם: **לממון סדיוט** • חומש דלתו תורת תרבת לטרבינהו להדית : **נעשה שינוי בידו וקנאו** • בטיטו להת מילתת דתשם טבח ומכר- שלו הוא טובח וכו' ופטור תד' והי' לבל קרן וכפל משלם,קרן כי השתת וכפל:כעין שגנב תו כשעת העמדה בדין : **כעין שגנב** • לקרן לוהביכן לרב מהת דתמר משלומי כפל ד' וה' כשעת העמדה "בדין. ולרבה לתמר "תשבח לו שקייה משלם ד' [כהשתת] ליכל לתוטבי דיכול" לטויי דהך מתניתת "כפל ד' וה" דוקת נקט לבל קרן היכת "להשכח"כי השתת משלם: **טורף וגבי מינך** • כתמיה : **ונקנינהו בשינוי תשם** • כי השתת דגופיה לת הוי טיטו ,דממילת קשבח לגזל ומיהו בשמת ולתי לישתני : **מ"מ קשיא** • לר' לילעת : **שינוי כמקומו עומד** • תע"ג דלישתני לת נפיק מרשות בעלים : **תני תדא אסור** • לקרכן :

עד

* נראין הא דגבי נקנין קלת תטעות הגת שלי ותטעות גבת ראתי בקונטרסי ותי"ת ותיי כתל זכות"

נ"ל דתשבח

[מגילה כ: ע"ז נכי]

לקמן נד:

* נראין ב"ת ל' אילעא כי פוס תתיה ותתלוך על ספר:

*סורקיא אלו אוכא לעיל ניתוק אלא לקראת נראה לי לפרש אלו אוכא לפסול ע"ז לפי שהן עשוין לנוי ולא לשמש ולא לישב עליהן ולא לתלות עליהן כלים ולא לשכב עליהן

עד כאן לא פליגי · ר' חילעאי ור' חגינא : אבל נמצין שלומי · כגון כסף לר' חילעאי ור' הי לר' חגינא ר"ת ביוקרא וזולא בלא שיעור דכולי עלמא בדמעיקרא. מתלה דקתני כגון שגנב : ניתן פיקדון פיקדונא דרב · דאמר לעיל בשעת הפקדון בדעת כשהוציא וכ"ש כשהוקרה דהתם תפי' קרן מתייב ליה רב כי הכא בשעת הפקדון להא דרב כ"ע דאמר תבירה לו שמיה מתלה ר' : מלאים כדמעיקרא · כלומר בא למלא מלאים כדמעיקרא—סגי דטלה גנב וטלה מתלה: שינוי קונה · היכא דשני להו בידים פשיטא ליה דמדאורייתא ודאי קנה וכי מהדר לא בעי לההדריהו בשינויו אלא מתלה כגון למר ועשאו בגדים דהא כתיבא בהדיא ומינית כו' אבל יתום מספקא ליה הא דאמר רבנן קני לי דאורייתא או דרבנן דקנייה בשינוי ואפילו למיס לא מתלה לתין כהן יכול להזמינו בדין ליכול לומר: לאחר תאכלנו אבל קודם שנתנו ימי אחפוץ הגז שגזז ולבש ולן עליו · יפוש · שנתייאשו הבעלים אמור רבנן דנקני ויש אם מתלה דמיו : מולא מבדש "ולא כיון דמייאש ליה מרש · מקמי דשני לידיה קני לה"א סם נתייאשו בעלים קודם שמלאה זה קנה דמינית בהלו מיניהו (ב"מ דף כב:) מיון לאבידה שנטפה נהר הוחיל ונתייאשו הבעלים שהיו מוחרים ת"ל תשר מאבד ממנו שאבודה ממנו ומצויה לשאר בני אדם ימצה זו אלמא קני כהכא בגזילה דמקמי לידיה מקמי יפוש והדר מייאוש סגי ליה בדמים : משום פסידא דבעלים · אלמא יהא צריך לחזר ולהכרות אחר הגזילה עלמה : ניתן קונה · והיא עלמה יתלה לקמן נה: תומר

"הם" ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה: הם ולא שניהם "הם ולא ולדותיהם א) ובית הלל הכתיב "גם"? גם לבית הלל קשיא לעד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ"ם אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ"ע כדמעיקרא משלם דקתני משלם תשלומי כפל והשלומי ארבעה וחמשה בעין שגנב לימא "תיהוי תיובתא דרב דאמר רב קרקעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' בשעת העמדה בדין אמר רבא: טלאים כדמעיקרא דמים בשל עקשיו אמר רבה ישינוי קונה כתיבא והניא "בתיבא "והשיב את הגזלה אשר גזל" *מה ת"ל אשר גזל? אם בעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי תניא הגוזל עצים ועשאן כלים, צמר ועשאן בגדים משלם בשעת הגזילה—א"נ—לא *הספיק ליתנו לו עד שצבעו פסולו אלמא שינוי קונה, יאלש אמר רבנן דקנקני מיהו לא ידעינן אי דאורייתא אי דרבנן "דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה, מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה—מקמי דתיתי לידיה קני ליה"א נמי כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני אע"ג לא דמיא לאבידה: אבידה הוא דאי אתאי לידיה בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מפני "תקנת השבים ורב יוסף אמר "אלוש אינו קונה ואפילו מדרבנן אחיביה רב יוסף לרבה גנזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר

הם ולא ולדותיהם · מתניתא הכא דטפי מסתבר למסור חנין ועטלן כולה יותר מולדותיהם ותימה לכפ' כל הלמים (ע"ז דף מז:ושם ד"ה הכא) מתניתא לימכף גבי ים שיטוי לנעבד לו לא דבעי למימר דמסתמא לחנין קמחן מוסר למנחות ותע"ב לחמרין בעיבוי ולבסוף נרבעו דברי הכל

לסוריים להתם מעיקרא בהמה והמתה בהמה (ג) ובבא הוא לתחילה בתחה הכא מעיקרא חנין והתם קמח ואין לומר להא דקרינן ולד לחנן היינו בעוקה לה ותמ"ל עיבדה להא מתניתא בפ' כל התסורין (תמורה דף ב: ושם ד"ה דניחא) דדומיא דולד (ג) הכרבעת שרינן ולד לחנן וי"ל להתם ודאי יש להחזיר יותר חנין שבשמה שנעשה קולת מולד נרבעת דהיא וולדה נרבעו (ג)ובבא בעלמא דתחילה בתפה לבל נבי לחנן עיקר דעתה מקום קמח ובבי בהמה עיקר דעתה לפרה ולא לולד :

טלאים כדמעיקרא· נרתה לר"י דה"פ דלעניין טלה ומעשה לית לו כחובה ונתפשמה לו תיפסה למלם כפל כמי וכן ד' וה' כדמעיקרא כמו קרן לבל דמים דהיינו יוקרא וזולא כפל עכשיו משמין לוסו טלה בל שעת גניבה לפי גדלוסו לו קטנותו סהיה בשעת גניבה לפי יוקרא וזולא דהתם ומעשה דטלאים מסום דת"ל תורת גנבי ממך והוא הדין בחובה והבמיכה דת"ל שמיכה גנבי ממך בל לגבי דמים אין צריך למימר יוקרא גנבי מיבך ובלישנא דקרא נמי גוף ובקר נזבריס בפסוס ודרשי' מינה (לקמן דף מו:) שאם גנב שור שוה מנה לו ישלם תחתיו ה' עגידים דבתיב תחתיו דמשמע אתת גוף השור ומסום לעטן גוף השור נזבר בפסוק מסום הבי לתרינן טלאים בדמעיקרא

(ע"ז דף מז:ושם ד"ה הכא) מתניתא לימכף גבי ים שיטוי לנעבד לו לא דבעי למימר דמסתמא לחנין קמחן מוסר למנחות ותע"ב לחמרין דבתיב למימר דמסתמוה לחנין קמחן מוסר למנחות ותע"ב לחמרין בעיבוי ולבסוף נרבעו דברי הכל

לסוריים להתם מעיקרא בהמה והמתה בהמה (ג) ובבא הוא לתחילה בתחה הכא מעיקרא חנין והתם קמח ואין לומר להא דקרינן ולד לחנן היינו בעוקה לה ותמ"ל עיבדה להא מתניתא בפ' כל התסורין (תמורה דף ב: ושם ד"ה דניחא) דדומיא דולד (ג) הכרבעת שרינן ולד לחנן וי"ל להתם ודאי יש להחזיר יותר חנין שבשמה שנעשה קולת מולד נרבעת דהיא וולדה נרבעו (ג)ובבא בעלמא דתחילה בתפה לבל נבי לחנן עיקר דעתה מקום קמח ובבי בהמה עיקר דעתה לפרה ולא לולד :

טלאים כדמעיקרא· נרתה לר"י דה"פ דלעניין טלה ומעשה לית לו כחובה ונתפשמה לו תיפסה למלם כפל כמי וכן ד' וה' כדמעיקרא כמו קרן לבל דמים דהיינו יוקרא וזולא כפל עכשיו משמין לוסו טלה בל שעת גניבה לפי גדלוסו לו קטנותו סהיה בשעת גניבה לפי יוקרא וזולא דהתם ומעשה דטלאים מסום דת"ל תורת גנבי ממך והוא הדין בחובה והבמיכה דת"ל שמיכה גנבי ממך בל לגבי דמים אין צריך למימר יוקרא גנבי מיבך ובלישנא דקרא נמי גוף ובקר נזבריס בפסוס ודרשי' מינה (לקמן דף מו:) שאם גנב שור שוה מנה לו ישלם תחתיו ה' עגידים דבתיב תחתיו דמשמע אתת גוף השור ומסום לעטן גוף השור נזבר בפסוק מסום הבי לתרינן טלאים בדמעיקרא

ולא לבש · לפרש שבבש תלקו של בהן מה שהפרים לו מן הגיזה דלת בייבא דיה הפרשה במו גבי תרומה דהפרשה בייבא בי · תור"י דנפקא לן ליתום קומה בחליפה מהא דאמר בתלו מניתום(ב"מ דף בי· וש:)מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ים לה תובעים פי' ע"י שיש לה סימנין ים לה תובעים שחין חליפתן בין שיש בהם סימן ולא במו שפ"ה שם שיש לה תובעין שחינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי חדם הוח דהא ל"ל קרא להבי פשיטא דשל הפקר פטור לגמי יביב וקשה לר"ת למ"ד סימנין לאו לחוליהתא מ"ב בין בדבר שיש בו סימן בין בדבר שחין בו סימן חין מחזיר לבעלים מן התורה חלא ע"י עדים ולי"ת עדיס ולי מהייתם מדבר שחין בו סימן בך מהייתם מדבר שיש בו סימן דזה וזה חין מחזיר לבעלים חלא ע"י עדים ול"ב לי יחזיר לבידה לעולם ותירן דחע"ב דסימן לאו לחוליהתא וחין מחזיר ב"ל בעדיס מ"מ חין מהייתם מדבר שיש בו סימן שמואל לבי חדם דחיתם טעית בלי שחבדתי סהיה בו בך וכך סימנין לבל דבחין בה סימנין מהייתם שחין יודע מה לבתוך וחין סבור למוכר עדיס לעולם ול"ת ח"ב מה דוחק לבמויי התם למ"ד סימנין לאו לחוליהתא סימנין בדי נסבת הא חיבת לבל נקט סימן חלא לומר דע"י בך יש לה תובעין וי"ל דתי לאו דסימנין לחוליהתא לא היה לו בלל להזבירם ולא הוה ליה למימר טפי חלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידעינן דמשום סימנים הוא :

הבא נמי כיון דמייתם בו' · תע"ב שחין יתום מוטיל בחבידה בתר דחתי לידיה בדקחמר לאו כיון דמייתם מרה מינה מקמי דחתי לידיה קני ליה ובדחמר בחלו מניתום (ב"מ דף בח:) בהדיח מ"מ בעי למילף שפיר ליתום קני בגזל בתר דחתי לידיה דבמיבה נמי בי חלא היה קומה לענין זה חלא יעמדך להביב ולהפטר לגמרי הוחיל וכבר נתחייב בהשבה מ"מ היה קומה לענין זה חלא יתחייב לשלם בי חם דמים במו לגבי גזל :

בין בחיסורא דתי לידיה · מבחן מפמע מיתום (ו)לן בהפקר גמור דת"ב תפי' בתר דתתא לידיה בחיסורא יוכל לקטוע מן ההפקר והא דחמר בהשולה (ניפין דף נפ:) *נהייתבתי מפלוני עבדי חלא בעי גט שמרור לי חמרי המפקיר עבדו יש לחיבות ותין נרים גט שמרור לו משום דבי מתייתם הבי הוא מפקירו דחי יתום הוי הפקר ת"ב תפי' דתתא לידיה בחיסורא בין שמפקיר זבה בהן חלא התם היינו טעמא דבי היבי דבהפקר לין נרים גט שמרור לפי שתין רשום לרבו עליו ת"ב בשתייתם לין לרבו רשום עליו :

ר' אחא/ר' חנינא
ר' יוחנן-בארבעה
רב
ר' יוחנן-בשלשה
אחרי רשות הרבים קונה ע"י הגבהה. תוספות קונה ע"י משיכה. כפ"ז ע"ב תוס' ד"ה כאשר. כאשר הגבהה קונה
לא קונה - כדאי' לקמן בפרק המקבל אחר לא בלוה אחרת. ובפרק המפקיד (שבועות מב:) ר' אלעזר - בר' אושעיא ור' אלעזר - בר' חנינא
נזק שלם
ניזקין ד, ב
ניזקין ד, ב
ניזקין ד, ב

אילימא לפני יאוש ל"ק הא פשיטא · דלפילו קדמיכהו חיט קדוש דגזל ולא נתייאשו הבעלים מיניהן חין יכולין להקדים: **שמע** מינה דיאוש לא קני · דחי קני ל"ק חציר שפיר קרקעו ולא מיפסיל משום מלוה הבאה בעבירה הוחיל והוה קטיו לו קודם שהקדישו כמו שחפרים לקמן (דף סו. ד"ה אמר עולא) בע"ה לחבל מי לא קני ביאוש מיפסיל ומ"מ קדום הוא *חע"ג דחכתי לא ידע טעמא דשיעור הסם דקחמר לקמן מעיקרא חולין והשחח הקדש (ו) מ"מ יש כאן יאוש ושיעור רשות *בשומן קרבנות דאין [הגזלן] חייב בחשלומין: **מי** חיכא למ"ד שיעור מעשה לא קני · ולא בעי לאוקמיה כב"ם דאמר שיעור במקומו עומד לף על גב דחיכא נמי הכחי דסברי הי בהגזל קמא (לקמן דף נב:) מ"מ הלכה כב"ם דשיעור קונה והסם נמי דמי רבא דאולהו הכחי מלו סברי כב"ם וכבל הגמרא סובר קולא בעי לאוקמי בשיעור החוזר לברייתו דחיכא למ"ד לא קני דרב יוסף לא פליג עליה דרבה אלא ביאוש לבד אבל שיעור מעשה לפי' בחוזר לברייתו דחייבי ביה רבה כדפרישית לעיל לא פליג עליה: **דגזל** מכבב דחברים · מכמע מחוך פ"ב שב"ל מכבב גמור שב חבירו אם גזלו אין מחמת מכבב דגזירת הכחוב הוא וזהו חימה ועוד קשה לרמב"ם דבהרוזה(פ"ו מ"ו) נבי גבבים שבבבו לבים הבן המכבבות ומוכבות טהורים ואם יש עמהם כעבעי לו אלא הכל טמא כי אמת בדה היא וכעבעי כזב לכל דבריו מכמע שמחמת מכבב ומוכב אחין שלו ומיהו יש לדחות דהסם מדרבנן ועוד קשה דהסם (בחורת כהנים פרשת מצורע) מייחי עלה פלוגחא דר"ש ורבנן דגבב וגזלן דבבמוך והכי לימא הסם מבבבו ולא הגזל יכול שאני מולית לף הגבוב מ"ל חמת [ר' שמעון] חומר במבבבו ולא הגזל יכול שאני מולית לח הגזל מ"ל חמת] חמרו לו ומה לחים לרבות חם זה ולהוליח חם זה אלא בריבה הכחוב ומיבט מרבה לי חם חלו שנחייאשו הבעלים ממנו כו' ומדמייחי עלה פלוגחא דר"ש ורבנן מכמע דהוי טעם משום דחין מבבבה מטמאתו כי ההיא דבבמוך דחין יחוד של גזלן יחוד ומפרש ר"י דגזל מבבב חבבריה שגזל עורות של בעל הבים שחינן מחוסרין לגלח יחוד וחין לריך שום חיקון וחין חבר רק מבבבה והוי שפיר דומיא דגזל קרקן דחבבריה שחם היה גוזל בהמה של חולין שממוסרת קדושה זה היה כמו מחוסר מעשה גמור כעין טמרלא ועבדיה מבבב לבל גזל לו גבב מבבב גמור דחבבריה מטמא מבבב לב"ע ולח"ב דהך מבבבו ולא הגזל חייבי קודם יחוד ודך דקרבנו ולא הגזל חייבי לף בחר יחוד חין להקפיד חע"ג דחין דומה זה לזה: **דגזל** קרבן דחבבריה · חימה ל"ל קרא דחי בחטחת הא לפי' הוא עגמו לם לבל חלב לחמול והפרים קרבן חין מבבפר בחוחו קרבן על חלב שחבל היום וחי בעולה ושלמים הא לחמרי בפסחים (דף ספ:) המוכר עולתו ושלמיו לו עשה ולא כלום והיה נרחה לחוקמי בפסח שיכול למנות לחבירים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכח התם לבל קשה דהחי קרא בעולה כחיב הם לא שיעמיד בפסח בחם חיטו ענין וחין לומר שבח הכחוב לפסול הקרבן דהא לחמרינן לקמן (דף עוי) גבי גבב שחם חמימים לפיים לשם בעלים *יחזרו קרן לבעלים: **בגון** שקיבלו · ומועיל עם היאום לבל לחודיה לח קני בלחו שיעור מעשה הוא: **ועיבדא** חיגה נריכה קיטוע · ומיהו היכא דחשיב עליה לקולבה לחמרינן בפ' בם חטחת (זבחים דף נד:) דחהורה עד שיקיטענה מ"מ דייק הכא שפיר דבין דבלוייה להשחמם בלח קיטוע חין קיטוע שלה חשוב שיעור מעשה כלל: **בל** שחין בו חסרון מלחכה מבבבה מטמחתה · ול"ח בלחו ההוח דעיבדא לחמרי לח פריך ליה מהכא דמחבבה מוועלת בלמח יאוש קני ו"ל דלמח הך דהכא חיירי בבבל הבים:

שיעור השם כשיעור מעשה דמי . לפי כשיעור מעשה ממש דשיעור מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סחי) גבי גבב וטבח ובא לחר וגבבו דפריך ושיעור מעשה מי לימא כ"ד דלח קני לבל שיעור השם גרידא לף קני בלח יאוש לו שיעור מעשה:

כה

אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מיאש ואי ס"ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך" דמי מעליא בעי שלומי ליה? **אלא** כי קאמינא אנא זה מרייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינן רוצה לקנות אחיבי אביי *לרבה [קרבנו *ולא הגזל] היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא אלא לאו לאחר יאוש ש"מ יאוש לא קני אמר ליה *רבא ולימעמיך הא דתניא משכבו ולא הגזל הוא אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא מאי איח לך למימר דגזל משכב דחברים ה"נ דגזל קרבן דחבריה אחיבית אביי לרב יוסף *עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ישל עבדן אין מחשבה מטמאתן של גבב מחשבה מטמאתן ישל גזלן אין מחשבה מטמאתן רבי שמעון אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן ושל גבב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים וש"מ יאוש קנה אי הכא במאי עסקינן בנון שקיבלן בהקף לה רבה בר רב חנן והלא עיבדא שנו כאן ועיבדא אין צריכה קיצוץ *דתנן כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו יש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיבדא אלא *אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף ברישא זפרקה *שינוי השם כשינוי מעשה דמי שינוי מעשה מאי מעמא הסם מעיקרא עליים השחא כלים ישינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא והשחא אברזין אהא מריש דאיכא שינוי השם *דמעיקרא כשורא *והשחא טללא וחנן *על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים' טעמא "מפני תקנת השבים' הא

אמור לו · לגבול: **הרי שלך לפניך** · בעין כמות שהוח להיזק שליט ניכר הוח: **קרבנו** · לח עולה קרבנו "(ויקרא ו) : **ולא הגזול** · דגזל לגו לרלון לחי קסב"ר דגזל כהמת חולין וחייבי ה"ד לי נימח ט' : **ולימעמיך** · דס"ד דגזל חולין ותקדישינהו : **הא דתניא** · גבי

תורה אור זב : **משכבו** · "לים לחבר יבא במשכבו"

(שם סו) גזירת הכחוב להועיל לח המשכב הגזול שליט בעשה לבב הבעלים: **מי לימא** לבב חד מהני לחמרלי שיעור לף קני הא ביאוש הוא דפליגי : **דגזל קרבן דחבריה** · שהקדים חבירו ועלעולם לפני ר"ל דגזל קרבן דחבריה ואילימא לחקוף יקוט ולימעמיך לחשמועינן דאין עולה לרלון בלל ואפי' לבבעים הרחשונים ואע"ג דגזל קרבן דחבריה הלבך לחקוף יקוט לח קנייה דקרבן חינו בגזל בל היכא דאיכא בי גזל דרחמנא חיקיש: **משכבו משמשן** · בעל הבית חינו עשוי למוכרן ועושה מהן מטות ומולבקות וקטבליות וגסמכם עליהן לדבר שרחוי לו בלח חסרון מלחכה מקבלין טומחה מיד: **ושל עבדן** · השוו למכור חין מחשבתו מטמחתו דעביד דממלע ומזבן ולוקח יעשה מהם מבעלים ועדיין לח נגמרה מלחכתן לך: **שלא נתייאשו הבעלים** · דקנינהו ביאוש דקסבר סתם גניבה יאוש בעלים הית דלח ידעי למלך נמכעו: **ושל גזלן אין משכבו משמשן** · ואע"פ שחינב עליהן לדבר שרחוי לו בלח חסרון מלחכה כגון לכיסוי מבילות קוסיס ופרדיס כמו שעושין מעורות דובין מ"ט דסתם גזלנים ליכא יאוש דכיון דידע מלן שקליה חזיל והבע ליה לדיניה: **חילוף הדברים** · סתם גזלה מייחי יאוש דכיון דלבעיניה גזלה מייחי לימא הוא לבל סתם גניבה ליכא יאוש דסבר משכחת ליה לגנב: **שמעון** · דרומי"ר בלעז לליכא תרתי שיטי מעשה ויאוש ונעולם יאוש גרידא לא קני: **והא עיבדא שנו כאן** · שחשב עליהן לעיבדא דולבקי שחוכלין עליו וכעין שולחן הוא: **ועיבדא חיגה נריכה קיטוע** · דבלחו קיטוע נמי מטמחה דהא חזיא למילתיה שהקיטוע חינו עשוי ללא לייפות חחין מסרון מלחכה כו' : **מון מן העיבדא** · שחע"פ שמחסר קיטוע מחבבה מטמחתה : **לחברון** · הוא עיבדא בלעון חרמי לבל יאוש גרידא לא קני : **דמעיקרא כשורא** · קודם שניתן בבנין : **והשתא טללא** · גב לחבר שבחנו בבירה נעשה עליו חקרת נסריס ועליה : **על המריש** · קורה ותקנות קחשיב וחזיל בחס' ניטין : גלעות

דגזל קרבן דחבריה · חימה ל"ל קרא דחי בחטחת הא לפי' הוא עגמו לם לבל חלב לחמול והפרים קרבן חין מבבפר בחוחו קרבן על חלב שחבל היום וחי בעולה ושלמים הא לחמרי בפסחים (דף ספ:) המוכר עולתו ושלמיו לו עשה ולא כלום והיה נרחה לחוקמי בפסח שיכול למנות לחבירים עמו על פסחו ולמוכרו כדמוכח התם לבל קשה דהחי קרא בעולה כחיב הם לא שיעמיד בפסח בחם חיטו ענין וחין לומר שבח הכחוב לפסול הקרבן דהא לחמרינן לקמן (דף עוי) גבי גבב שחם חמימים לפיים לשם בעלים *יחזרו קרן לבעלים: **בגון** שקיבלן · ומועיל עם היאום לבל לחודיה לח קני בלחו שיעור מעשה הוא: **ועיבדא** חיגה נריכה קיטוע · ומיהו היכא דחשיב עליה לקולבה לחמרינן בפ' בם חטחת (זבחים דף נד:) דחהורה עד שיקיטענה מ"מ דייק הכא שפיר דבין דבלוייה להשחמם בלח קיטוע חין קיטוע שלה חשוב שיעור מעשה כלל: **בל** שחין בו חסרון מלחכה מבבבה מטמחתה · ול"ח בלחו ההוח דעיבדא לחמרי לח פריך ליה מהכא דמחבבה מוועלת בלמח יאוש קני ו"ל דלמח הך דהכא חיירי בבבל הבים:

שיעור השם כשיעור מעשה דמי . לפי כשיעור מעשה ממש דשיעור מעשה לחודיה קני כדמוכח לעיל ולקמן (דף סחי) גבי גבב וטבח ובא לחר וגבבו דפריך ושיעור מעשה מי לימא כ"ד דלח קני לבל שיעור השם גרידא לף קני בלח יאוש לו שיעור מעשה:

לא א מיי' פ"ה מהלי' חיסורי מזבח הלכה ז סמג לחוין עיח טיג ועי' בכ"מ :
לב ב ג מיי' פכ"ד מהל' בלים הלבה ז: לג ד ה מיי' שם הל' ו:

מב"ה מלטרין קרע לבורות שלינו עולה משום מלוה הבאה בעבירה · הועתק מחילופי גרסאות

דלף שם יאוש בדי לף קני לשבבר לו להקדישה ועי' לקמן סו : בחו' ד"ה רבא ולקמן קיח: הועתק מחילופי גרסאות

לד ו ז מיי' שם הלבה ז:

לה ח מיי' שם הלבה ו :

לו ם מיי' פ"ח מהל' גניבה הלבה יג ופ"ב מהל' גזילה ואבידה הל' יד סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנ סעיף ג ופי' שם סעיף י בהג"ה :

לז י מיי' פ"ח מהל' גזילה ואבידה הלבה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שם סעיף ג :

הגהות הב"ח

(ו) תוד"ה ש"מ טו' מ"מ יש לחן יאוש טו' · עי' תוס' לקמן טו ע"ח ד"ה ובשחא :

גליון השי"ם

גמ' דמעיקרא כשורא· מרגוס של קורלי(כרחשים יט ח) שריטי : שם והשתא טללא · על שם שעושה על מרגוס של בגל (שם) בפלגי ·

ר"יקנא אגב אח זוזא קנה בגון דאקנו בבר תא"ח ר"יקנא ר"ל לרבא בש"ע [לקמן סו:]

[עי' תוס' לקמן סו: ד"ה רבא]

[לקמן קיד· בלים פבי"ו מ"]

[כתובות סב:]

בלים פבי"ו מ"

לקמן קמי ניסין נסי [עדיות פרק ז מ"ט]

"לעשות הכיס וכעוכיס". קרא כתיב גבי בית עולמים: המלעיגים · כמלעגי כדמסרינן בהמפתפין (ב"ב דף ו') שמוסיפים נסרים סביב פתחי חלונות ופתחין ובמקום חורי קיטוע הקורות: פלג המרישות · תלמוד בבר הכי קרי להו כמו "מריסות": ר' וירא אמר · מריס היינו טעמא דלא מקניא בשיטי תורה אור

הא לאו הכי הדר בעיניה אמר רב יוסף מריש [1] שמע עליון דתניא [2] צלעות הבית אלו המלטטין והעובים אלו המרישות רבי זירא אמר *שינוי החזיר לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי [3] *ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי* שינוי ודרי ציבור דמעיקרא קציצתא והשתא ציבורא ותניא* [4] ציבור שחקקו ולבסוף קבען פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ואי אמרת 'שינוי השם' מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל *שאני שאיבה דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי החם איבא תורת כלי עליו בתלוש הבא אין תורת כלי עליו בתלוש מיהיבא* הגגב והגזוזות אנם הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר אמרי התם איבא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה, הקדש, מעיקרא חולין והשתא הקדש. אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר °והשיב את הגזלה" *מה ת"ל "אשר גזל" אם בעין "שגזל" יחזיר, ואם לאו "דמים בעלמא בעי שלומי, ה"א "אשר גזל" מיבעי ליה* למעוטי גזל אביו מוסיף חומש על גזל אביו: א"כ *ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו, אשר גזל" למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיבא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנויי *שאינו קונה שנאמר "והשיב את הגזילה" מ"מ, והא כתיב "אשר גזל? ההוא מיבעי ליה *על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר °והבאתם גזול את הפסח ואת החולה" *גזול דומיא דפסח מה פסח דליה ליה תקנתא כלל אף

והכ"ו מסיפוק"ם פירש דאפילו פרוץ מצי רחמי אחילי כדרך נזר וכגון שחקקו לקבל נדרים שלא יעכבו לא בעמים כי היכי דפ"ד דמקוואות (מ"ע) שחקקו לקבל נדרים בעלי מן ככל שהוא וכשל תרם ברביעית ות"ח מאי קאמר מעיקרא קיימא ואחתא לנזר דמעמד דאפי' קבע בעין ים לפסול המקוה אפי' שחקקו לקבל נדרים לא מקרי מעמד שמו ע"י חקיקה והלא אין מעמדה שמו ע"י חקיקה שעושה לקבל נדרים לחוסה היא שעומדת לפסול לא המקוה ו"ל כיון שמעמדה שמו ע"י *חקיקה יש לחשבו כתלוש והחקיקה שעושה כאילו עושה בתלוש: **שאני** שאיבה דרבנן · מפורש בפרק המוכר [לא] הבית (ב"ב ל' סו: ושם ד"ה ונגזל) : **והגנב** והגזלן · בהגזל בתרא (לקמן קיג:) פריך לי לרבנן קשה גזלן מי רבי שמעון קשה גבי ומצני לה שפיר: **מעיקרא** טיבלא · ותע"ב דשיטי תחזר לבריית עד ידי שחלה כדמסרינן בהמפתה רבה (יבמות ל' פח:) וכפוף הנודר מן הירק (נדרים ל' נפ:) ת"מ לא תציב לה שיטי החזר לבריית כיון דלא אכיחא: **מעיקרא** מונין והשתא הקדש · בקדשים שאין חייב בתחריסין לא הוה ליה כאן שיטי הסם כיון דלא בני לאקומי מפי' בתמלת ובחסם ותע"ב דמעיקרא תורת דרכותן והשתא תורת דרכותן (ע) מכל מקום שיטי הסם יש כאן: **אמר** שולה מניין ליאוש שאין קונה · משמע הכא דסבר שולה דיאוש לא קני וכן בהגוזל (ניסין ל' נפ· ושם ד"ה מפי) דלמר שולה דבר שמעון וברבן דנגב וגזלן קאמר שולה מחלוקת בפחם לכל בידוע ד"ה יאוש קני ותור"ם דכל מקום יאוש קונה רק לענין קרבן מקום דהוי מלוה בבתה בעבירה ומביא ראיה מהניזקין (ניסין ל' נה: ושם) דפריך התם לשולה מהניזקין דגנב והקדים ותמ"ל עכא ומכר מעלם תעלומי כפל ואין מעלם ל' וה' ומני עלה כה"ג בחזן עכום כהים ואי אמרת יאוש קני לא עבדיתים והשתא כלאי ההיא דמני עלה הוה ליה למפרך מנופה דאי יאוש קני לא הים כן אין לו כח להקדים ואמאי קאמר מר' וה' הא לא עכא להקדש לעולם ואף לכל מילי מודה שולה דיאוש קני רק לענין הקרבה ולהכי פריך מדמני עלה דבחזן עכום כהים לעולם לאו לפתח לוקמ מושב ושוב מייתי ראיה ת"ש מריש לולב הגזול (סוכה ל' ני· ושם) דפסלינן לולב הגזול אפי' בי"ט שכי ומפרש רבי יוחנן משום מלוה בבתה בעבירה שנאמר והבאתם גזול לא הפסח גזול לא החולה גזול דומיא דפסח מה פסח בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אף חולה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש הא קנייה ביאוש מ"מ לא לאו משום מלוה בבתה בעבירה משמע דסבר כל דוכתי דיאוש קני רק לענין מלוה וקנה לר"י לפי' דאם כן מאי פריך לעיל אבני לולב מקרבנו ולא הגזל דלמא בקרבנו מלוה רבה כמו שולה וכ"ש דסבר אבני לולב אין חילוק כמ"ד בסוכה (שם·) אמוך שיולא בשולו יולא בגזול ליה מעמא דמלוה בבתה בעבירה הא ע"כ חיים ליה דאי נאו הכי כי אמרת נמי יאוש לא קני מקנה ליה אמאי אסור להקריבו כיון דשם הקדש חל עליו כדאמר דהוי יאוש ושיטי הסם שלא עשאו לחמרת נמי יאוש לא קני ועבדו ביה רבנן מקנתא אפי הכשים וסוכה לא בעינן מעלכם ולא מיפסל שלא משום מלוה בבתה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא תציב מלוה בבתה בעבירה כ"ש לא קנה קנין גמור והא דאמר בריש הגוזל קמא (לקמן ד' נ·) הכי שגזל סאה חטין בוחכה לשם תפוחה והריס ממנה מלה כילד מכרך אין זה מכרך שלא מכלן ודמי ליה התם דמני סבר בעלמא דשיטי קונה והכא משום מלוה בבתה בעבירה אע"ג דקנה קודם לכן לענין ברכה להחזיר שם שמים עליו לשלי להחמיר יותר אי נמי התם דחוי בעלמא הוא והשתא לעיל פריך אבני לולב מקרבנו ולא הגזל דלמא קנה אמאי מיפסל הא לא תציב מלוה בבתה בעבירה קנה שלא מקדישה קנה שלא ודאי יאוש גרידא לא קני שלא מחמת שהקדישה דס"ל יאוש ושיטי רשות אי יאוש ושיטי הסם כדמסיק לכתוף ולכך מפסל משום דס"ל מלוה בבתה בעבירה ובניזקין (ניסין ל' נה: ושם) נמי אי לא דחני עלה מנופה דבריהם לא מני פריך לעולם דאע"ג שקני אל הקדש משום דס"ל יאוש ושיטי הסם ולדרכה מנופה דבריהם הוי סיועתא לעולם דאי יאוש קני לא הקדים נמי פסוק מד' וה' דשלו הוא מוכח ושלו הוא מוכר כדפריך מינה לקמן (ד' מח:) רבי יוחנן נריס לקים לה דאמר יאוש קני ולדרכה פימה שלא פריך מינה לרב יהודה דפליג

מתיירתים הבעלים ממנו ול"ת דמשמע דלא מקשה שלא לרב יוסף אלדרכה כ"ש דקשה לרבה טפי לדידיה יאוש גרידא קני ולמאי דמסקי דמרים שמו עליו אכתי מקשה לרבה דמהכא משמע דיאוש לא קנה וכלאה לפרש דבלא יאוש חייבי ולהכי פריך לרב יוסף ל"ש בשלמא דשיטי הסם לא כלום הוא שפיר אלא לי אמרת דשיטי הסם קנין עם יאוש קני ל"ש שיטי הסם גדול כי היכי דמרים יש לו לקנותו בפני עלמו וכן משמע לעיל דשיטי הסם חשוב גרידא קני דפריך נכי גנב טלה ונעשה לול וקניה בשיטי הסם דהוי שיטי הסם חשוב ועוד יש לומר דכשל מקום הוי שיטי הסם גרידא קני לרב יוסף בלא יאוש ולכך יש להועיל לו במרים בלא יאוש דמה שלריך יאוש בעורות לו משום קנין דקנין הוי משום שיטי הסם לחודיה והיאוש אין לריך אלא כדי שיועיל מחצתה יאוש כאן שיטי הסם וכן בהקדש בעי עמו יאוש שהם אין יאוש אין הסם הקדש אל עליו ואין כאן שיטי הסם וכן שיטי רשות אין שיטי רשות לבל מרים בלא יאוש נמי ליכא שיטי הסם ויש לו להועיל בפני עלמו וכן נכי טלה ונעשה לול דלמרי לעיל ויקיבו בשיטי הסם: **צנור** שחקקו וכבוש קבעו פוסל את המקוה · כשים לו לבזבז מד' רוחותיו לריכי שהם הוא פרוץ לפני' מרוח אחד לא היה פוסל המקוה כדמוכח במכתש מקוואות (פ"ד מ"ד) דדוקא טבלא שים לה לבזבז פוסל אף

הגהות הב"ח

(ע) תוס' ד"ה מעיקרא תולין וכו' תורת דרכותן. ע"ב סוכה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ונקנייה:

גליון השס"ם

רש"י ד"ה ר"י אמר וכו' אבני לולב. עי' סוכה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ונקנייה:

לח א מיי' פ"ו מהל' מכל' גניבה הל"ג וסי"ב מהל' גזילה ואבידה הל' י' סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנ"ג סעי' ו ופי' שם ס"ק ב:

לט ב מיי' פ"ו מהל' מקוואות הל' ו סמג עשין נמת טוש"ע י"ד סי' רכ סעי' ל' וסעי' לו: [רב אלפס כ"ב פ"ד דף ק"ל וכתוספות פ"ב ד' ל"ח]

מ"ו ושינוי השם מילתא היא וחדי וכו' מהכל"מ וכן הגיה סה"ב טוש' שכנת

מ ג מיי' שם פ"ד הל' ב: נ סמג שם: מא ד מיי' פ"ד מהל' תרומות הל' י: מב ה מיי' פ"ו מהל' גזלה הל' ג סמג עשין עג:

לקמן קיב. [לעיל סו. וש"נ]

ג' רש"ל כך נכתוב רחמנא והשיב את גזילו והשיב את הגזילה אשר גזל לי"ל

ומיהו אם היה קטי לו קודם שהקדש לא מי מציב מלוה בבתה בעבירה כדמוכח בפרק לולב הגזול (סוכה ל' ני· ושם) דתמר להו רב להכשו דלא קנו ליה הו לא הוי מלוה בבתה בעבירה ודוקא לומר דסבר כרבי יוחנן דאמר לעיל אם היה למלוה בבתה בעבירה ועוד אמר התם (ל' נא·) הלי כשורת דמעלמת עבדו ביה רבנן מקנתא אפי הכשים וסוכה לא בעינן מעלכם ולא מיפסל שלא משום מלוה בבתה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא תציב מלוה בבתה בעבירה כ"ש לא קנה קנין גמור והא דאמר בריש הגוזל קמא (לקמן ד' נ·) הכי שגזל סאה חטין בוחכה לשם תפוחה והריס ממנה מלה כילד מכרך אין זה מכרך שלא מכלן ודמי ליה התם דמני סבר בעלמא דשיטי קונה והכא משום מלוה בבתה בעבירה אע"ג דקנה קודם לכן לענין ברכה להחזיר שם שמים עליו לשלי להחמיר יותר אי נמי התם דחוי בעלמא הוא והשתא לעיל פריך אבני לולב מקרבנו ולא הגזל דלמא קנה אמאי מיפסל הא לא תציב מלוה בבתה בעבירה קנה שלא מקדישה קנה שלא ודאי יאוש גרידא לא קני שלא מחמת שהקדישה דס"ל יאוש ושיטי רשות אי יאוש ושיטי הסם כדמסיק לכתוף ולכך מפסל משום דס"ל מלוה בבתה בעבירה ובניזקין (ניסין ל' נה: ושם) נמי אי לא דחני עלה מנופה דבריהם לא מני פריך לעולם דאע"ג שקני אל הקדש משום דס"ל יאוש ושיטי הסם ולדרכה מנופה דבריהם הוי סיועתא לעולם דאי יאוש קני לא הקדים נמי פסוק מד' וה' דשלו הוא מוכח ושלו הוא מוכר כדפריך מינה לקמן (ד' מח:) רבי יוחנן נריס לקים לה דאמר יאוש קני ולדרכה פימה שלא פריך מינה לרב יהודה דפליג

(ה) גם' כ' פפא אמרי ב"י מקום דמנהגן כמר תניי וכ"כ כ"ב תום' בשבועות דף כו ע"ב וכ"כ בתוס' כמה מהגליון ד' כז ע"ב:

הכא לעולם כדמסקינן בעלים ביד גנב דאם תמצי לומר דמשעת גניבה הוי שלו ואפילו הכי כיון דבידו לשלם ולא עבד לא מהני ליה הכי ואפילו הכי מחייב רחמנא לשלם לו דמי שור שוה כך וכך בשעת גניבה ואי לא מהני ליה הכי אמאי מחייב רחמנא לשלם לו דמי שור שוה כך וכך בשעת גניבה הא כבר נתייאשו הבעלים ממנו ונעשה שלו ואי משום דבידו לשלם ולא עבד הא אמרינן בהגוזל קמא (דף סח:) גבי מי שהיה חייב לחבירו מנה ונתן לו שור ולא רצה לקבלו דאם מת השור אינו חייב באחריות

מי גיכל נשפרש • הא לא לחנו מעצין דציטי דשום שמיטה מרשותו לרשות לוקח בלא יאוש ליכא למ"ד דקני: **נאחר יאוש** • דלחנו מעצין דהשתא קני לוקח בתרתי יאוש וציטי דשום: **ומי ס"ד יאוש** • גרידא קנייה גבד למאי מצלם מרשות הא דמי בעלמא הוא דאית להו לבעלים נגיבה ושלו טבח ומכר: **כדאמר רבא** • לקמן בשמעתין: **שמנה בחצי** • **לעולם** נפני יאוש ואע"פ דלא לחנו מעצין מחייב: **שמינה מוגרש** • קס"ד דה"ק דלא מחייב אלא היכא דמכירה מכירה גמורה וקנייה לוקח: **למאי** **שמינה מוגרש** • ציטי דשום בלא יאוש מי קני: **נאחר יאוש** • דכי מטא ליד לוקח אימת מרתי יאוש וציטי דשום וקנייה: **ומי ס"ד קנייה** • גבד ביאוש גרידא למאי מצלם כו': **כדאמר רב נחמן** • לקמן בשמעתין: **פרט לשהקנה** **לו לשלשים יום** • כלומר לפני יאוש והאי מיהא מוגרש דקתני לא למעוטי היכא דלא לחנו מעצין ואע"ג דלא לחנו מייב רחמנא הואיל ומה בחצי חלא למעוטי היכא דלא מכר גבד ללוקח אלא לעשות כה מלאכה שלשים יום להוה כמכירות בעלמא: **ומי מינו מצלם גלא קרן** • לגבד רלמקן דכתיב וגונב מכים החים: **גבד ומכר** • קנייה לוקח בציטי דשום הלכך (רלמקן מצלם ד' וה') שני מצלם כפל לוקח: **ומי מינו מצלם גלא קרן** • ולקמן פריך למאי לא מצלם כפל הא קנייה גבד רלמקן בציטי מעצה: **לימא** • מכרה לילימא לפני יאוש הכי למאי מצלם כפל: **גלא מצינא נאחר יאוש** • דליכא מרתי ביד לוקח: **ומי ס"ד כו'** • ומי קניא הא יכול להרווה כגון שגמייאנו בעלים לאחר מכירה גבד דקונה לוקח וביד גבד לא היה יאוש לקנותה ה"נ מצי ליה לקמן: **מכדי נאחר יאוש קיימין** • דע"כ הכי מוקמת לה מצוס מלינעא: **גלא כולה לפני יאוש** • ומצ"ל דיפא שני מכפל: **ואיפוך פיפא למציעתא כו'** • ותני בתלינעא שני אין מצלם גלא קרן לוקח בציטי לוקח בציטי דשום בלא יאוש: **ס"ד** • לאחר יאוש מוקמת לה קניא ריפא ומלינעא לרב: **ס"ד וביד כולה לפני יאוש** • ואפוקי גמי לא מפכה, ופיפא דלאוקימנא כס"ם, ומלינעא דקתני "שני מצלם כפל" כגון שגמייאנו הבעלים לאחר מכירה ולא נתייאנו לרב דלמקן מצלם כפל לוקח: **גלא מימא** • הא דנקט מתני' חיובא דקני גבי לוקח ולא נקט לה לחיוב דקני גבי רלמקן ואוקימנא נמי בלאחר יאוש כדאמרי בלוקח מצוס דבעי יאוש וציטי דשום **חלא כיאוש לחודיה נמי קני** ברב וחס גנבה מרלמקן לאחר יאוש מצלם לו בכפל: **גלא** • להכי נקט מתני לכוליה מלתא בדליכא יאוש גבי גבד מצוס דלא מצכחת לה דמצלמי מרוייחו הלי **מצלומי** ד' וה' והאי כפל: **גלא כהכי** • דהי היי יאוש ביד גבד לא מיחייב קמי מכירתו ד' וה' וכיון דמציעתא לא סגי (ג) (לה חלא) לפני יאוש חלא נמי לריפא בלפני יאוש ופטרו מכפל: **חיובא לאחר יאוש פוא דאתנו מציעתא** • מצקינהו לוקח **ותלתא תמורתי ניבנו** בכבר יאוש קני הלכך לא מיחייב חלא בלפני יאוש דהי לאחר יאוש חלא טובא ומוכר ורב **נחמן** ורב **ששת** סברי יאוש גרידא **לא** קני ומצוס הכי לאחר יאוש מיחייב ומיהו בהא פליגי **ורב נחמן** לא בעי לאתנהו מעצין הלכך אפילו לפני יאוש גרידא נמי מיחייב **ורב ששת** בעי מכירה גמורה: **נמפרש** • עצה שרשין מממע דאתנהו מעצין:

אי הכי קשה מלינעא לרב • דאין להופכו כיון דכרייתא לא מוכחת מידי אלא להלכה ולהפכה:

מה טביחה דלאתנו מעצין • מממע דסבר ר"ת דציטי קונה דאתנו מעצין מממע לאפוקי מרשות בעלים דומיא דאתנו מעצין דמכירה וקשה לפי' רס"ג דמפרש בפ"ק (ד' יט.) אתה דאמר עולא ת"ל לאנזר שמין לגבד ולגזלן דהייט לענין פחת נביולה דהוי דגזל מקום אלא קני לה גזלן בציטי ו"ל דלוקח בציטי אתן הגזלן עושה בידים לא קני כגון שמקה הבהמה אבל ציטי שעושה הגזלן בידים כגון טביחה מודה ר"ת דקני ליה אתנו מעצין דטביחה: אלא מה דאמר בסמוך דמכירה לא מוכחת אלא דלא מצי למיחב ליה אבל טביחה מוכחת דלא מצי למיחב ליה כלל אתנו מעצין דטביחה: [ועי' תוס' ב"מ נו: ד"ה זיל שלים]

מה

מי איכא דנשתרש אלא לאחר יאוש, ואי ס"ד יאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה, שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר? אמרי כדאמר רבא מפני שנאה בחטא הכא נמי מפני ששנה בחטא ת"ש ומטבחו או מכרו "מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת, אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש, ואי ס"ד קנייה אמאי משלם ד' וה', שלו הוא טובח שלו הוא מוכר? כדאמר רב נחמן "פרט לשהקנה לו לשלשים יום הכא נמי פרט לשהקנה לשלשים יום מיחיבי גנב ובא אחר וגנבו: הראשון משלם כפל והשני אינו משלם אלא קרן לבעל, גנב ומכר ובא אחר וגנבו: הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם כפל, גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני אינו משלם כפל אלא קרן לבעל קתני מיהא מציעתא גנב ומכר ובא אחר וגנבו: הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני משלם כפל אימת אילימא לפני יאוש שני אמאי משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איכא למ"ד דקני אלא פשיטא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה', דידיה הוא דזבין, ותו דקתני ריישא גנב ובא אחר וגנבו: ראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן מכדי לאחר יאוש קיימין ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן, אלא לאו ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב? אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא: אלא דקתני סיפא גנב ומכר ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם בולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן דשינוי רשות בלא יאוש לא קני גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל דקנייה בשינוי מעשה רב פפא אמר לעולם לא תיפוך סיפא ב"ש היא דאמרי שינוי במקומה עומד אי הכי קשיא רישא ומציעתא לרב? א"ר זביד לעולם בולה לפני יאוש והב"ע שנתייאשו הבעלים בלוקח ולא נתייאשו בגנב [א] דה"ל יאוש (ושינוי רשות) ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות אלא אפילו ביאוש לחודיה נמי קני גנב אלא דלא משכחת דמשלמי תרוייהו גנב ראשון וגנב שני אלא בהכי: איתמר המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב "ומכרו" אמר רחמנא והא זבין לא שנא לפני יאוש לא שנא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חייבה לאחר יאוש הוא דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיחייב דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו א"ר ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני ששנאת בחטא אימת אילימא לפני יאוש מי איכא נשתרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא ת"ש וטבחו ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש"מ חיובא=לאחר יאוש הוא, תרגמה רב נחמן פרט לשהקנה לו לשלשים יום ואף ר' אלעזר סבר חיובא לאחר יאוש הוא דאמר ר' אלעזר

[א] גמ' (דהוי ליה יאוש ושינוי רשות) תפ"מ:

מתני' נ"ס ונוהג (דאתי בפרי"ת "גנב ובא אחר..." באוקימתא אחרת) (נפ' או לאו יאוש)

מצרכים מ"ו

נוסח אחר מיישב אאוקימתא בעין אחר ומיי בגיב מאכר בלי נפ' ונכי יאו-לאחרי אתו לתרי אתו (ר"י קרייר - נרב כהן נגנב ראשון ונקי ראשון בשלו כן ומיירי בין לפני יאוש)

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ציטי כמקומו עומד כנ"ל: (ג) רש"י ד"ה חלא כו' לא סני דלאתו לפני יאוש כנ"ל:

גנב ומכר את חב"ב ר'ל:

	מכר לפני יאוש	מכר לאחר יאוש
רב	חיב	פטור (דלמ אכ)
ר"נ	חיב	חיב
כ"ששת	פטור	חיב (דבר אחנו מאיש)

תדע

מה טביחה לחלתר חף מכירה לחלתר • ות"ח והח ממם לחלתר קודם ידיעה בעלים לי לפסר להיות דומיה דטביחה דה"ל יאום שלא מדעתם וקיימת לן כחבי דלא הוי יאום וי"ל דטביחה כמי לין דרך לטבוח לחלתר עד שיבוח לביתו ובתוך כך מסתמת יודעין הבעלים :

גניבה בנפש חוכיח • ות"ח גניבה בנפש אחני דלא לימקח לטביחה וי"ל דהכא כמי לא לימקח לטביחה אלא בלא היקפא היקף לה מטביחה ולהכי קאמר ר' יוחנן דאדרבה אית לן למילף מכירה ממכירה . **רבי** יוחנן סבר חיובא בין לפני יאום בין לאחר יאום • תימה לבאחורה קי"ל כרבה דיאום כדי קני וקי"ל כר' יוחנן נגבי ר"ל דחיובא חף לאחר יאום ותמהי חייב אחר יאום כיון דיאום קני אלו הוא טובא ואלו הוא מוכר וי"ל דאפסר דלא קי"ל לא כרבה ולא כר' יוחנן דכמה לתמרלי

הוא דאמר לעטוען • ות"ח והח לעטוען מחלנין אף אחר יאום דהח אחם גניבה הוי יאום בעלים כרבנן דר"ש* ת"ק קסבירי לעטוען דיאום לא קני ור"ל מודה דאין יכול להקדים אחר היאום דסבר יאום קונה וכ"ת דהוי יאום שלא מדעת אחיכ יודעים אם לקטו אם לאו הא גבי תמרי דזיקא לאמרי' אלא מיאום (ב"מ ד' כב: ושם*) כיון דסביתי דנאמרי אחיב יאום מדעת הוי יאום אחיכ לאימר לעטוען סברי כר"ש דאמר אחם גניבה לא הוי יאום בעלים ות"ח והיכי מצי מקדם לחילול שכאו אחיכ לחלל מה שביד חביבו כן יכול להקדים והלא אע"פ שאין יכול להקדים פירות של חביבו יכול לחלל הקדם של חביבו כדאמרינן בריש המלמד (יבמות ד' פח:) דקאמר לי קדושת דמים מסוס דביבו לפדותו ולי קדושת הגוף לי דידיה כו' משמע דבקדושת דמים לין חילוק בין דידיה לחבריה וי"ל דלא דמי הקדם מאחר שהוקדש יאת מרשות בעלים וכמו שבעלים יכולין לפדותו כמו כן אחר שבעלים יכולין לחלל מעשר שני של חביבו לחלל כרם רבנו *הבעלים זכאים לאוכלה ביבוסלים ות"ח אחכי הכי יכול

נקוות • מוע"ק נותן פיסח רגבים סביבות הגבולים להודיע שהוא כרם רבעי ואסור בלא פדיון: **דלית ליה כולא מיניה** • לאחר זמן בחריסה וזריעה וקלילה: **אף הכי נמי דלית ליה כולא מיניה** • כפדיון: **מרסים** • כמותי לעפיס ניבל"ם בלע"ז: **וממחה ושופך** • ממחה את הסיד במים ושופך סביבות הקבר: **דר"ח** • דעבדין להו היכירא לעוברים וגבים: **בשביעית** • שהוא הפקר ובהיתר כן בחלן לאכול: **אבל בשאר שני שבוע** • שהן בחיים לגזול יניחם ויאכלו דבר האסור והלעיטהו לרשע וימות: **כל פלגקט בני** • חלמח חע"ג דליתיה בכרמותיה מפריק ויתופס פדיונו: **וכי תימא לגופין** • לאו סממא היא חלח רשב"ג מסייע ולחזל ליה למילתיה: **ערב** • בגט פשוט: **לידן** • 'כמי שחתנו קולדיקוס: **ולימא** • בפרק שני דסנהדרין: **פמפלקט** • שעתידין לנקוט: **רבי דוסא** • לעגין לנקט קנייר קמיירי דקיימא לן שני שבולין נקט שהם תילו נקט וחין כל העניים בקיחין בהלכה לפיכך נריך בעל הבית להפקיר: **דלית ליה לר' יסודה בריה** • דקחמר כל שילקוט וכי לקיט חמרינן הוכרר שזה הפקר וחע"פ שחינבעל הבית יודע בשחרית דשמח לו ילקטו יותר על דיעס: הלוקח

[שבת מו:וש"נ]

*ביחות הגאות סופרים: ג' בחרות ס"ת: ל"ל ד"ל: ל"ל ד"ל: ל"ל ד"ל

הלוקח יין מן הכותים • הכל מפורש בפרק כל הגט (גיטין דף כה: ושם) :

אלא לעולם כל הנלקח • הקשה רבינו טוביה תמיה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קאי והלכה כסתם משנה ומפרש דמתניתין בהלוקח כר"מ דלית ליה ברירה ותע"ג דבסתמא דמטעים לית ליה ברירה מ"מ תקשה מאי תולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא ומאי רבי יוחנן היכא שמעינה בפירוש לא קאמר ר' יוחנן דלית ליה ברירה ובכיוצא בזה הגט (שם) דקאמר רבי יוחנן לקח מחרון לית ליה פוסל משום דלית ליה ברירה שאני התם דכיוצא וכאנס לה דמסתמא ניחא ליה כמו שמפורש בריש כל הגט :

ה"א לעולם לית ליה לר' יוחנן ברירה • ולא מן הדין דגזל ולא כתיילתן הבעלים שיהן יכולין להקדיש ולחלל ולהפקיר אלא מסתם תקנה הוא דתקומי אינשי ברשותיה לחלל ולהפקיר אלא יכולו עניים וגבר ורבי יוסא לית ליה לעטעין דבעניים עבוד רבנן תקנה ולא בגנב אבל הסתם דקאמר ר' יוחנן לעטעין ור' יוסא אמרו דבר אחד אלא מסתם תקנה אלא מן הדין הוא דלא מסתם תקנה אלא בשלא ברירה דבר אחד מסתם ואפילו הכי יכולין בריה להו קאמרי דבר אחד מסתם ממש דבר אחד ותקנה דבפרק הגוזר והרוסה(חולין דף קכה:)אמר רבי יוחנן ר' ישמעאל ורבי יוסא בן הרכינס אמרו דבר אחד דאלו אלא מסתם אחד מסתם דבמגע דוקא אמרו דבר אחד אבל במשא פליגי להתם תנן שני חלאי זיתים ממחים במשא ולא במגע דברי רבי ישמעאל ובהיה דרבי יוסא תנן במסכת תהלות בפרק ג' (משנה ו) כל המטמאין בהעל שנתלקו והכניסן לבית רבי יוסא בן הרכינס מטהר ומכשיר ממתין כילד הנוגע בשני חלאי זיתים מקבילה או מסתן כו' ממשע דר' יוסא בן הרכינס מטהר במגע ובמשא ים לומר כיון דבמגע אמרו דבר אחד אין תומם אלא ע"ג דלא תומם במשא ועוד תומר ר"י דלגמרי מלית למימר דסבר רבי יוסא בן רבי ישמעאל והא דלרבי ישמעאל מטמרפים הייט במרובד ור' יוסא חייבי במפוזר לגמרי דלגבי משא בעי נוסא והוא דיעת אחרת שיהא מחובר יחד דקאמר טולא בהאי שמעתא

ומוקי עולא כרבי יוסא ולא כרבנן דבלתו הכי פליגי בה תנאי בדעולא *ומה שיכול לתרץ לחליבה מתרץ לו נמי עולא מוקי פלוגתייהו במרובד ואתי כרבנן ולית ליה להאמרו דבר אחד :

קרייה דחמנא מעשרו ומוסיף חומש • תימה לר"י דבלא חומש יכול להקדיש לחמנא ברשותיה מכיון שיכול לפדותו ואין שום אדם יכול לעכב עליו מכל מקום אין יכול לפדות בע"כ וי"ל דהא מה שהוא יכול לפדותו ולא אחר הייט לפי שהוא בידו מכל מקום אין מוסיף חומש ס"מ דלגמרי תוקמינן דחמנא ברשותיה ואפילו הוא ברשות אחרים :

קדש קדם ליף ממעשר • תימה דל"ל למידתם בפרק בילד מבכרין (בכורות ד' נה: ושם ד"ה אחליה) מדכתיב קדם הלולים אחליה והדר אחליה פירות כרם רבעי טעון חילול תיפוק ליה מקדם קדם דמעשר וי"ל דאי לאו דאתכתן הוה יליפין קדם קדם מבכורים שאין לו פדיון כלל ואין להקשות כלל למה לי קדם תיפוק ליה מהלולים דגזירה שוה דקדש לחמיר דים לו חומש כדאמר בפ"ב דקדושין (ד' נז: ושם ד"ה נמר) ורבינו חיים מירן דאי לאו הלולים מגזירה שוה לא הוה ידעינן מאריך חילול (ע) *בבכורים שאין מעשר שני טהג בבכורים והבית רחיה מירושלמי דמעשר שני פ"ה דקאמר מה לחם תמרת אין מעשר שני טהג בבכורים דכוותיה אין נטע רבעי בבכורים וכו' ודייק התם שגם שליקים ושמים שאין בהם מעשר שני לא יהיה בהן נטע רבעי תמר רבי יוסי שליקים ושמים ים בהם מעשרות ובכורים אין בה מעשר כל עיקר : **אבל** לקח דממון דידיה הוא • לא הוה צריך למימר אלא דגבי לקח קרא אלא לאחוה דמילתיה נקטיה דאפי' איכא קרא לא דמי לחדדי :

כסתם

*הלוקח יין מבין הכותים אומר: שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, עשרה מעשר ראשון, ט' מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר"מ. ר' יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין

אמר סוף סוף אמאי קא אפכת לה למתניתין משום דקשיא דר' יהודה אדר' יהודה, השתא נמי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דאמרת לר' יוחנן לא תימא כל הנלקח אלא אימא כל המתלקח אלמא אית ליה ברירה והא רבי יוחנן לית ליה ברירה *דאמר רב אסי א"ר יוחנן "האחין שחלקו לכותים הן ומחזירין זה לזה ביובל? אלא לעולם כל הנלקח, ורבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח דתנן "אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל אמאי, בשלמא לגנב ראשון לא משלם וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב, אלא לבעלים נשלם, אלא לאו ש"מ זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ש"מ חזית דאזיל בתר ההיא סתמא ליעביד כי האי סתמא דצנועין דמשמע דמסייע ליה קרא ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' *מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו. אמר אביי אי לאו דא"ר יוחנן "צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד" הוה אמינא צנועין אית להו דרבי דוסא ורבי דוסא לית ליה דצנועין: צנועין את להו דרבי דוסא ומה בגנב עבדו רבנן תקנתא עניים צריכא למימר! ר' דוסא לית ליה דצנועין עניים הוא דעבדו להו רבנן תקנתא אבל גנב לא עבדו ליה רבנן תקנתא. אמר רבא אי לאו דא"ר יוחנן "צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד" הוה אמינא מאן תנא צנועין, ר"מ היא דאמר *"מעשר-ממון גבוה הוא ואפילו הכי לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה דכתיב °ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יוסף עליו" קרייה רחמנא "מעשרו" ומוסיף חומש, כרם רבעי נמי גמר "קדש קדש" ממעשר: כתיב הכא °"וקדש הלולים" וכתיב גבי מעשר °"וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש" מה קדש דכתיב גבי מעשר אע"ג דממון גבוה הוא, לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה, אף האי "קדש" נמי דכתיב גבי כרם רבעי אע"ג דלאו ממון דידיה הוא, לענין אחולי אוקמיה רחמנא ברשותיה דהא כי איתיה ברשותיה נמי הא לאו דידיה הוא, והא מצי מחיל משום הכי מצי מחיל, אבל גבי לקט כיון דממונא דידיה: כי איתיה ברשותיה הוא דמצי מפקר ליה, כי ליתיה ברשותיה לא מצי מפקר ליה, אמר רבינא אי לאו דא"ר יוחנן "צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד" הוה אמינא מאן תנא צנועין, רבי דוסא היא כי היכי דלא תקשי סתם משנה לרבי יוחנן, ורבי יוחנן כסתם

סלוקח יין מבין הכותים • בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפריש: **שני לוגין** • ממחה: **מיחל** • מוליא מעשר שני לחולין על מעות שיש לו בבית דמה שיש לו פנאי לתקן יתקן דהא תורה אור בתחילת בעלמא סגי כדאמרי' לקמן:

לקומים הן • לעיל פ"ו מ"ד דמתני' סוכה כב: יומא כה: שיטה כב: מעילה כב: מנחות יד: [ניטין כה: תוס' דהמלי פ"ת]

מנלן לעולם כל הנלקח • אמרו לעיל בכורות נב: כי היכי דלא תיפוך לית ליה ברירה ואמאי יבקע הגוד ולח משום ברירה: **מה ביתו ברשותו** • הכי גרסינן הכא: **מאן תנא לעטעין רבי מאיר** • דאמר בקדושין (דף נא:) מעשר = ממון גבוה הוא דכל היכא דליתיה למעשר ליתו דידיה הוא אלא דגבוה הוא ולענין פדייה חוקמיה ברשותו דמתייב ליה תומשא ואי ליתו דידיה הוא אלא דגבוה הוא ולענין פדייה חוקמיה ברשותו

[לעיל פה:ע"ב ד"ה ומיש"ם סב: תוספ' ויש"ש סב: תמורה פ: כט: עבכ"ג כה:]

* נ"ב ע"ל ה) ג"ל ר"ס אע"ג - ענ"ש בקונ"ל

אי לאו דא"ר יוחנן • הגהות הב"ח (ע) תוד"ה קדם וכו' ד"ל יוחנן" שמעתא דלעיל כשלשים שאין מעשר שני טוב כשלשים והכי רמיא : "אי לאו דא"ר יוחנן" "אמרו דבר אחד"

אי לאו דא"ר יוחנן • ◇ ג' דעות תוא"ס (נא ד"ה יוחנן - נב ד"ה וצנועין) אאו"א דבר אחד.

אבל לקט דממון דידיה הוא • לא הוה צריך למימר אלא דגבי לקט ליכא קרא אלא לרווחא דמילתיה נקטיה דאפי' איכא קרא לא דמי לחדדי :

כסתם

בסתם יחידאה לא אמר · מימה דבכמה מקומות משמע דאמר יחידאה לא אמר · מימה דבכמה מקומות משמע דאמר לפלוגי אסתם יחידאה דבכוף המוליה (שבת דף פח:) פריך והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן גזיר מוקף ומפוסם לכל לא סורק ותע"ג דבפ' ג' מיניס (גיטין ד' מג· וש) מוקמינן ליה כר"ש ובפרק החולין (יומא דף מב:) גבי לחם בתולות דפריך נמי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותע"ג דאתני מקומות ו"ל דה"פ ה"ג כסתם משנה מקומות ר' דוסא כי היכי דלא תקשה כסתם משנה לרבי יוחנן לומר דלא תקשה מאי לוקמיה הא סתמא מהאי סתמא דסתמא דכירן דליכא למימר דיחידאה היא לא מצינא לאוקמה כר' יהודה דאמר בכל מקום אני ראשון לדרוש ולא כל שכן דל

עה א ב מיי' פ"ד מהל' גזלה הלכה ז סמג עשין קפ טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף יג:

עו ג טוש"ע ח"מ סימן שנ:

עז ד ה מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ט טור ח"מ שם:

עח ו מיי' פ"ד מהל' תיעוכי מזבח הל' ח סמג לאוין שפו

גליון השי"ס

[כ"ב מז: סנהדרין ל: פו:] במ' דכר ולא תני דכר. עיין תוכיות דף ד ע"ח תוס' ד"ה קני: ורש"י ד"ה בדינא לומר כמאר לי תלמידי. עיין סנהדרין דף עב ע"ח ופ"ש:

[ב"ב נו: סנהדרין ל:]

[נזיר/מפנה] נזיר ל"ב: ד"ה ואי קשיא "גנב ומכר חייב" כלומר אע"ג דקרי "גנב ומכר" רש"י מ"ו

[ב"ב מז] ס"ו ותמתי קתני מכר כף לתו מכירה היא

[ב"ב ד: ה. ג"יעין שם.]

[ד"ה שעקירה]

[ד"ה מנסן]

[ד"ה כגון]

[ועי' נדרים נב: ובפרש"י ד"ה שם]

[ועי' תוס' ד"ה אלא]

חלפתא אמר לו הרי שאבלה שנה ראשונה בפני שנים ושניה בפני שנים ושלישית בפני שנים מהו? אמר לו הרי זו חזקה, אמר לו אף אני אומר כן אלא שרבי עקיבא חולק בדבר שהיה *רבי עקיבא אומר °"דבר" ולא חצי דבר? אמר אביי אפילו תימא רבי עקיבא מי לא מודה רבי עקיבא "בשנים אומרים קדש", ושנים אומרים בעל", דאע"ג דעדי ביאה צריכי לעדי קדושין כיון דעדי קדושין לא צריכי לעדי ביאה, ה"נ אע"ג דעדי טביחה צריכי לעדי גניבה כיון דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה "דבר" קרינא ביה, ורבנן האי "דבר" ולא חצי דבר" למעוטי מאי? *למעוטי "אחד אומר "אחד בגבה" ואחד אומר "אחד בבריסה", האי "חצי דבר" וחצי עדות הוא" אלא למעוטי שנים אומרים "אחד בגבה" ושנים אומרים "אחד בבריסה" - הני אמרי קטנה היא והני אמרי קטנה היא: גנב ומכר בשבת (וכו'): והתניא פטור? אמר רבי בר חמא כי תניא היא דפטור באומר לו "עקוץ (לך) תאינה מחאינתי" והיקני לי "גניבותיך", אמר רבי תבע ליה קמן בדינא לא אמרינן ליה "זיל שלים", דמחייב בנפשו הוא, הא מכירה נמי לאו מכירה היא, אלא אמר רב פפא באומר לו "זרוק גניבותיך לחצרי והיקני לי גניבותיך" כמאן כר"ע דאמר *קלוטה כמי שהונחה דמיא דאי כרבנן כיון דמטיא לחצר ביתו קנה, לענין שבת לא מחייב עד דמטיא לארעא? "באומר "לא תיקני לי גניבותיך עד "שתנוח" רבא אמר לעולם כרמי בר חמא *"אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו, ואי תבעה ליה קמן בדינא מי אמרינן ליה "קום הב לה אתנן" אלא אע"ג דכי קא תבעה ליה בדינא לא אמרינן ליה "זיל הב לה" כיון דכי יהיב לה הוי אתנן הבא נמי אע"ג דלענין תשלומין אי תבע בדינא קמן לא אמרינן ליה "זיל שלים" אפילו

דאף על גב דעדי ביאה צריכי לעדי קדושין • פירוש כל זמן שלא הוחזקה בחצאי חיים:

למעוטי שנים אומרים אחד בגבה כו' • ולא דמי לחזקה דחשובה בפני שנים כו' דהתם כל מה שהיו יכולין לברוחי בחזקה שנה וכו' חלפם פירש משום דהתם מכני סהדותייהו לענין פירוש שלכל בשנה דחשובה שחייב לשלם אם לא ימלא יותר עדיף ומעשה דחצון כדאמר לר"י עיקר דמנן בפרק החקבל (ניעין דף סג:) התם אמרה שהחקבל לי ניעי לריכה שהי כיתי עדיף שנים שיאמרו בפניהו דאמרה ושנים שיאמרו בפניהו קבל וקרע תלמה לה חשיב כי האי גוונא תני דכר תנא"ג דלריכי תנו לתו לתפוי למלן דאמר שנים כתנן כשנגב בידו ולא לריכי עדי חמירה לעדי קבלה מ"מ כיון שנרירך שנרחה הגנב בידו תני דכר הוא תנא ע"כ משום שכל כח רוחה כל מה שיכולה [לרחות] בחותה שעה ותמיה מהניחין [דניעין] כרבנן:

באומר לו עקוץ תאינה מתאינתי כו' • וח"מ והיכי דמי לו דקיימת גניבה בחלילו של לוקח בשעת עקילה מלי פריק עלה וכיון דלו קחבע ליה כו' מכירה נמי לא הוי מכירה כהי דמחייב בנפשו מכל מקום קנייה ליה מלילו לוקח ותלמ דליתי בחלילו של לוקח דל מיוב שבת מהכא לתו מכירה היא דהא קי"ל כרב נתנן דאמר "פירות לא עבדי חליפין ומיהו לפר"ח ניחא דמפרש דהא דפירי לא עבדי חליפין היינו כשורת קנין כודר שמחזיר לו הסודר ולא יכיל ו תלמ לקנין בעלמא אבל במכון להקנות זה אחת זה שוה בשוה בשורת דמים קני ותומר ר"י דהכא לא דייק תלמ מלשון מכר דאפי' קני בחלר הלוקח כיון דלא אמר זיל שלים אין זו מכירה תלמ מתנה ואף על גב דבשמעתי מרבעה וחמשה מחחייב על המתנה כמו על המכר כדאמרינן לקמן מ"מ נגב ומכר בשבת אפי' אין זו מכירה וכך לן עקון תחינה מהאיתי כמו עקון תאינה מהאיתיך:

כמאן כרבי עקיבא דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא • ואם תאמר לרבי עקיבא נמי כיון דמטא לאויר חניל חייב לענין שבת דרשות היחיד עולה עד לרקיע ולענין קנין לא קני באויר עד דמטי לאוך המחילות כדמוכח בגיטין בהזורק (דף עם. ושם) נבי הוא מלמעלה והיא מלמטה כיון שילא מרשות הגג מגורפא ומוקי לה כגון שמחילות התחתונות עודפות על העליונות וי"ל דהכא חייבי שזרק לחצר דרך פתח או דרך חלון ולא מעל מחילת החצר ור"ת ומ"ם דגיטין נקט רבי ורבי עקיבא וי"ל דהכא נקט רבי עקיבא משום דחייבי בשתם חצר אחין מקורה דרבי לא אמר קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא ברה"י מקורה כדאמרינן ב"מ שבת (דף ה. ושם*) דאמר ביתא כמאן דמליא דמיא אבל רבי עקיבא היא לית ליה לפילו ברשות הרבים אחין מקורה וכגיטין נקט רבי משום דלוקמא כשמחילות התחתונות עודפות דלרבי עקיבא לא מלי למינקט דלדידיה אפי' בלא מחילות כלל כמו ברה"ר היא ליה כמי שהונחה דמיא ברים שבת וס"ד דלרבי לפילו במחילות בלא קדוי אמרינן כמאן דמליא דמיא אי נמי למלי דבעי לאוקמי כרבי חייבי בחצר מקורה: **לענין** שבת לא מחייב עד דניחה בחצר. ות"ח ויון שהקנין בא בין עקילה להנחה חיא לן למימר קס ליה בדרבה מיניה דאמרינן ברים "חלו נערות (כתובות דף נא. ושם*) דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ד' לסוף ד' וקרע שירטן בהליכתו פטור עקילה טורך הנחה הוא ולפי מה שמפרש רביעו שם דאי אפשר ליסוד בלא הגבהה ורבי ירמיה דאמר בהניזקין (ניעין דף נב: ושם*) גבי מכשך משעת הגבהה קני מחחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך ליה ליה הגבהה טורך ניסוך הוא הדין לליה ליה עקילה טורך הנחה אחי שפיר דפריך הכא אליבא דרבי ירמיה ורחה לר"י דהוי מני לשטויי דעקילה טורך הנחה הוא אלא לדברי המקשן שלא היה סובר כטעם זה משיב ליה דמשכחת ליה שפיר בחומר לא תקנה גניבותיך עד שתנוח:

אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו • תימה דמ"ל הא ר"מ משום דאמר בהבא על יבמתו (יבמות דף נט: ושם) דאתנן כלב ומחיר זונה מוחרין מדכתיב גם שניהם ולא תרבעה ומדמיעטו אתנן כלב שהוא במיתה ס"מ בחשם כה"ג הוי אתנן ואין נרחה פירוש זה דאלמו מי כתיב ולא תרבעה שניהם כתיב ונאמר שניהם ולא אשמה ולא אתה למעוטי אלא מחיר זונה ונרחה לפרש משום דעיקר אתנן בעריות הוא דכתיב בהמוכת בפ' כל החסורים (תמורה דף כט: ושם) דזונה דגבי אתנן בחייבי כריתות משמעי ות"ח דאמת כי אסר הכתוב אתנן בגון שאמר לה הרי את מקודשת לי על מנת שתבעלני ואינה מקודשת ואין לה אתנן אלא משום דאסרה תורה ואפילו בא על אמו ואי תבעה ליה קמן בדינא מי אמרינן ליה "קום הב לה" אתנן" אלא אע"ג דכי קא תבעה ליה בדינא לא אמרינן ליה "זיל הב לה" כיון דכי יהיב לה הוי אתנן הבא נמי אע"ג דלענין תשלומין אי תבע בדינא קמן לא אמרינן ליה "זיל שלים" אפילו

אילן תבעה ליה כו' • ט"ע דמוקמינן בע"ז (דף סג: ושם) דקאי אתנן בחלרה מטעם זה לא היה נאסר ולא חשיב אתנן אלא מחמה בעלמא ועיקר טעמא דאתנן כדמסיק הכא משום

אפילו הכי כיון דקא מקני ליה בהבי הויא מכירה: גנב וטבח ביום הכפורים וכו': אמר אמאי, נהי דקטלא ליכא, מלקות מיהא איכא? זוקי"ל דאינו לוקה ומשלם: אמר הא מני ר"מ היא דאמר *לוקה ומשלם, דא ר"מ אפילו טבח בשבת, וכי תימא לוקה ומשלם אית ליה 'מת' ומשלם, ליתיה גנב ושבח בשבת גנב ושבח לע"ז, גנב שור הנסקל ושבחו משלם ארבעה וחמשה דברי ר"מ וחכמים פוטרין. אמר ר' מינה דההיא דהא אתמר עלה א"ר יעקב א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש: רבי אבין ורבי אלעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי 'בטובה ע"י אחר וכו' זה חומא זוה מחתיב: אמר רבא שאני הכא דאמר קרא *וטבחו *ומכרו *מה מכירה ע"י אחר אף טביחה ע"י אחר. רבי ישמעאל תנא "או" לרבות את השליח רבי חזקיה תנא "תחת" לרבות את השליח *מתקיף לה מר זוטרא מי איכא מידי דאילן עביד איהו לא מיחייב ועביד שליח ומיחייב? אמר רב אשי התם לאו משום דלא מיחייב הוא אלא דקם ליה בדרבה מיניה. בטובה על ידי אחר מ"ט דרבן דפטרי אמר *מאן חכמים ר"ש דאמר *שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה אמר בשלמא ע"ז ושור הנסקל = שחיטה שאינה ראויה היא אלא שבת = שחיטה ראויה היא דתנן* השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו בשירה אמר סבר לה כרבי יוחנן הסנדלר דתנן* המבשל בשבת בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת, במזיד לא יאכל עולמית רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג: יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד: לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים מ"ט דר' יוחנן הסנדלר: כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם" מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסור באכילה, אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה? ת"ל "לכם" שלכם יהא, יכול אפילו בשוגג? ת"ל "מחלליה מות יומת" במזיד אמרתי לך ולא בשוגג, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מעשה שבת = דאורייתא וחד אמר מעשה שבת = דרבנן, מ"ד דאורייתא כדאמרן, ומ"ד דרבנן אמר קרא *קדש הוא לכם קדש *ואין מעשה קדש שלמ"ד דאורייתא אמטו להכי

מסורת השי"ס

גנב ומכר כשכח · ותע"ג דחיוב מיתה · גנב שור הנסקל · תע"ג דלחיובי הגלה הוא חייב וכדתני לקמן טעמא: וכי · עליה תוטח ושולח מתחייב בתשלומי ד' וה' והא קיימא לן דאין עליה לדבר עבירה במסכת קדושין (דף מב:): אין מכירה אלא בגנבים מוכר ולוקח: שפט · כי עביד ליהו *דשפירא ליה לאו משום דלא מיחייב תע"ג דשפט משום דקם ליה בדרבה מיניה: ר"ש דאמר שחיטה שאינה לראויה כו' · כדתנן בפרקין רבי שמעון פוטר בשני תלו: בשלמא ע"ז ושור הנסקל · תיובתא דהגלה ניהו דלמר במסכת ע"ז (דף נד:) תע"ש שלמדנו המשחתה להמית מכירו לו לחברו, עשה כח מעשה לחברו: בשוגג יאכל · פי' הוא עלמו ולפיכך בו ביום: במזיד לא יאכל · בו ביום והוא הדין לאחרים ולימדי דתנא ריישא בדידיה תנא נמי סיפא בדידיה וכי תימצי לן לפרושי כהאל שותקין: רבי יהודה אומר בשוגג יאכל · הוא בעלמו למולאי שבת, וכו ביום לו הוא ולא לאחרים ולימדי דבעי למיתנא סיפא בדידיה תנא נמי ברישא בדידיה: במזיד לא יאכל · הוא עולמים אבל לאחרים לוכלים: בדר' יוחנן הסנדלר גרסינן יאכל: יכול אפי' בשוגג · יאסר בהכילה: במזיד למחרתי לא · קודם הוא היכא דשויה דין מיתה ולא בשוגג: מעשה שבת דאורייתא · לחורין בהכילה: להכי

[ג"י או מכרו וכ"ה בכתובות]

[מרובין פג. ום"נ] [תוליו פ. פח. פפ: כתובות נד. בקמן עו.]

כתובות נג: כ"מ נח. וש"נ

ג"י דפעריון יעב"ן

[ד"ה ולא]

[ד"ה המבשל]

[ד"ה היא]

[ד"ה ורמ"ן]

[כתו בות נד. תולין קטו.]

[תוספתא דשבת פ"ג]

[כתובות נד. תולין יד. ט"ש ט"ש]

שבת נח ביצה יז: תרומות פ"ב מ"ג כתובות נד. ניעין נג: פ"ב תולין עו.

[כתובות נג. תולין קטו.]

[כתובות נב. תולין יד. ט"ש ט"ש]

[ד"ה ולא]

[ד"ה ולא]

[ד"ה ולא

בין שמחת בה פורתא לסברא • ותפילו למ"ד אין לסמוך אלא בסוף גמרא פורתא קמא שהחיסור תלוי במעשה ולא בשמיטה כדקאמרינן בשמחת (תוין דף מ:) ת"ש שחמר המשחחה לבהמת חבירו לא לסמרה עשה בה מעשה סברא פורתא לא מחייב בחשלומי ד' וה' ותפילו למ"ד יש"ה בסוף לשמיטה מחילה ועד סוף כדחמרינן לקמן דבעינן ועבחו כוליה בחיסורא: **איסורי** הנאה דמריה קשיטו • ות"ח ולמה לי טעמא דלא דמריה קשיטו חיפוק ליה דאין זה טביחה דממחך בעפר בעלמא הוא כדחמרינן בשמחת (שם) גבי השוחט חטחת בשבת בחון ת"ו חייב שלשה חטחות ופריך לשחוטי חון לא ליחייב מחחך בעפר הוא דאסרה בשמיטה פורתא ת"ש ויש לומר דהחם ימי לא פריך אלא משום דבעי לחייב לפחח אהל מועד וכיון דנאסרה בשמיטה פורתא חו לא חזי לפחח אהל מועד ואם חאמר ומה בכך דלאו דמריה קטבח הא כל טובח ימי לאו דמריה קטבח פורתא יש לומר דלא שייך בשוחט מעשה ויש לומר דלא חשיב שיטו מעשה לקטת בכך ואם חאמר ומ"ש דרבי מאיר ממחייב הכא והא בפרק כיסוי הדם [חוין דף פה. ושם*] מפרש טעמא דר' מחיר דלא בעי שמיטה רחויה משום דגמר שמיטה משחוטי חון דדיון שמיטה משמיטה ואין דיון שמיטה מטביחה מטבות טבח והכן לכל הכח דכתיב ועבחו ולרבנן חיים לן למילף טפי טביחה מטביחה ממחי דילף טביחה משמיטה וי"ל דהכח חיכח למימר דיון שמיטה דעבירה משמיטה דעבירה שחסור לו לגנוב ולשחוט משחוטי חון ואין דיון טביחה מטבות טבח והכן שהיח שמיטה היחר והח דלח משני הכי בפרק כיסוי הדם (שם) משום דבשוחט לוחו ואח בנו פעמים שעושחו לח הטריפה קודם שהוח (שוחט השניח) שמיטה היחר וע"ל דדיון דבר הגלמד בסיני מדבר הגלמד בסיני חלמד בסיני והא דלח משני הכי משום דחם חטריפה קודם שהוח (שוחט השניח) שמיטה היחר

דלא אכלי בשרא דתורא,ואלא מאי שנא רישא וכמאי שנא סיפא? א"ל רישא קרינא ביה "וטבחו" כולו באיסורא סיפא לא קרינא ביה "וטבחו" כולו באיסורא: השוחט ונמצאת טריפה וכו': א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי ש"מ "אינה לשחיטה אלא לבסוף" דאי "ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף" בין דשחט בה פורתא אסרה,אידך,לא דמריה קא טבח? א"ל רב הונא בריה דרבא כי קא מחייב, אההוא פורתא,א"ל רב אשי לא תידחי "וטבחו" כולו בעינן וליכא,אלא קשיא? א"ל הכי אמר רב גמדא משמיה דרבא כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים אבא רמתני לה אהא *א"ר שמעון משום דרבי לוי סבא אלא לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף,א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי לימא קסבר רבי יוחנן "חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דאי

דלא אכלי בשרא דתורא • לא דקדקתי טעמא של דבר : **ומאי שנא סיפא** • כיון דריש"ל אפי' לא עמד בדין [קאמר רחמנא] דחמשה בקר ואפי' חמשה חלקי בקר סיפא כשמת תביו ואחר כך טבח ומכר למה לא יהיה חלקם של הלוקח ולא יהא מותר בבשר **וטבחו** • כולו משמע : **ש"מ** • מדקתני מתניתין השוחט חולין בעזרה **חייב : סיפא לבסוף** • הלכך כל כמה דשחט ולמריה קא טבח ,ובגמר שחיטה הוא דמיתסר בהגלה : **כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ וגמרן בפנים** • לו הגליון לרוב דבגמר שחיטה הוא דאיתסרא ועד השתא דמריה קא טבח : **סיפא ששחט** • אין שחיטה נקראת אלא לבסוף ,ופקא מינה לענין המחשב בקדשים תוך למקומה או תוך לזמן או מחשב אלא לזמן אינה מחשבת אלא **ששחט כשורה ומת מחמת מום : מחמת מום ועד סוף** • וכל כמה דמקשיב הויא מחשבה : **חולין שנשחטו כשורה** • פלוגתא היא במסכת קדושין (דף מח:) לי לתולייתיה היא לי לדבקן : **דלא** [תוס"פ] **אבלי בשרא דתורא,ואלא מאי שנא רישא וכמאי שנא סיפא?** [ר"ח] **א"ל רישא קרינא ביה "וטבחו" כולו באיסורא סיפא לא קרינא ביה "וטבחו" כולו באיסורא: השוחט ונמצאת** ② **טריפה וכו': א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי ש"מ "אינה לשחיטה אלא לבסוף" דאי "ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף" בין דשחט בה פורתא אסרה,אידך,לא דמריה קא טבח? א"ל רב הונא בריה דרבא כי קא מחייב, אההוא פורתא,א"ל רב אשי לא תידחי "וטבחו" כולו בעינן וליכא,אלא קשיא? א"ל הכי אמר רב גמדא משמיה דרבא כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים** ① **אבא רמתני לה אהא *א"ר שמעון משום דרבי לוי סבא אלא לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף,א"ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי לימא קסבר רבי יוחנן "חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דאי**

[תוס"פ כאן ד"ה אלא]

[תוס"פ כאן ד"ה אלא ור"ח בן לקיש]

[תוס"פ כאן ד"ה אלא ור"ח בן לקיש]

סיפא לא • סיפא דקרא דתורה • קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא • משמע לכל כפל מחייב לע"ג דלא עמד בדין ואפי' לרבעה וחמשה הוא מחייב לי לאו דכתיב וטבחו כולו באיסורא ודיקא נמי דקתני חייב בחד"ע וחמשה ותע"ג דחייבי בלא עמד בדין כמו בסיפא דאין חילוק בין ריבוי לסיפא לבין דבריבוי טבח ותח"כ מת חבין וכסיפא מת חבין ותח"כ טבח ולמאי דס"ל מעיקרא לרב נחמן ולא חמשה חלקי בקר לא מוקי כשעמד בדין הלא מקום הלא ליהוי ה' חלקי בקר אם כן משמע כל הסוגיא דחדם מוריס קשה לבניו והקשה ריב"ן דבריס בערה שנתפתתה (כתובות דף מב: ושם) אומרים כי קאמרינן ממונא הוי להוריבו לבניו בשאר קנסות ואסס הוי פי' משום שעמד בדין אבל לא עמד בדין משמע כולה שמעתא הלא מלי להורים וי"ל דרבא ורב נחמן דהכא ליס להו סוגיא דהסס דס"ל דיכול להורים בשאר קנסות ע"ג הלא עמד בדין דהכי דקים ליה מן תוכא ופיתוי אין יכול להורים משום עגין כדקתני במתני' דהסס הייט משום דאותו דבר שהקנס יוצא ממנו דהייט הבא אין יכול להוריבו לבניו כדאמרינן

[גליון/מבנף]

ⓐ ② ג' לשונות בירושלמי א' אחיכ:

ר' יוחנן אומר תחילה ועד סוף לשחיטה אינו אלא לסוף – איך נפיק חייב בחולמית (כדקתני בשנוי)

[גליון]

חולין בזעזוכ: דאוריתא -או- בירושלמי ?

לימא קסבר רבי יוחנן חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא • ותקשה דידיה דאיהו גופיה תמר בפרק האיש מקדש (קדושין דף מ:) חולין שנשחטו בעזרה לאוריית' ויליף לה מקרא :

פו א מיי' פ"ב מהלכות מעשה הקרבן הלכה ח ופ"ב מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ג ופ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ט :

[תוספ"ק יליף מוכחא דפסוק: מקרבן שנפגם: הפחת מחילופי גרפתות]

שקודם שנקרב לאחר שנעשה כדין חייב אלו בעומדה כדין חייב ואשנקרב בפנים קנסת ומשנקרב היא אלא קנס פ"י קנס-הפחת מהכ"ל

שכרי מתה בשחיטת נעקרי: הפחת מהכ"ל

[מסורת השרים כ"ע]

[מתים פנ. חולין כט: [לו. קנה. זבחים נ.]]

דאי ס"ד דאורייתא מכי שחיט ליה הוה מדרכיה ע"ז ולאחר שחיטה אינה עבודה ואינה מחייבת כלום ואפילו הכי אמרה תורה אל תקרב לה' אלא בתמידין ומוספין ואי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאמרה תורה אל תקרב לה' אלא בתמידין ומוספין דא

פסידא דלקומות • שמתמוהו על שטר מכירה ביניהם: **מאי בינייהו** • בין הכי תרתי ליתנא דרבה: **תרי לחד** • עומדו הייתם ותרי לחדיני לחד דליכא חידושא: **כגולגלתא** • שלא הזיעו ולא העידו שניהם על אלו שהן גזלנין ודכא ליכא למימר שמוך שמוך מהני דהא מילתא לחדיתא היא: **ע"ל קנ"ס** • שימני שמועות הן וזו לחד מהן עד זומם: **פסולין הוו** • ואין עדותן עדות: **ממאי** • מסקינן על הטביחה: **כי סדרי מיחומי מגניבה** • כשחוזרין וניזומין על הגניבה ליגלגלי מילתא כו': **ס"נ ולכתפא שהעידו בכם לחם וחזמו** • ולא גרסינן והזמו בכם לחם דכיון דהעידו בכם לחם ליכא למימר בשעת עדות טביחה פסולין הוו ואפילו לי תחרין למפרע נפסל דהא תוך כדי דיבור הוא, והזמה לא חיכפא לן לי בכם לחם לי בזה לחד זה ובלבד שיזומו על הטביחה תחילה: **היו שנים מעידים אותו שגנב וטן** • טעמא מעידים אותו שטבח: **כשלה כולה** • ומשלמי כפל והוא פטור דכיון דלא גנב לא טבח ואפילו חזרו והזמו על הטביחה "פטורין": **חזמו על הטביחה** • ולא על הגניבה: **בשם דברים למודים** • דהוה משלם כפל ולא בשל עדות גניבה, בשני עדיות: **בכם לחם בזה לחד זה** • שהעידו בזה על הגניבה ואחרו בחד בשבת גנב ושחטו, על הטביחה ואחרו בשני בשבת טבח: **נפ"ב יוסי** • דכי אמרי להו שהרי עמנו הייתם שיזם שני הזומו לף על הגניבה שניזם לחשון מסיכת תיתי לה: **ומאי ניעבו כו' לבל בעדות לחם בכם לחם** • שהעידו על שהיכין זו בתוך כדי דיבור של זו ואחרו בחד בשבת גנב ובשני בשבת טבח והזמו על שני בשבת ואע"ג דלחד בשבת לא חיזוק מיהו חיגלגלי מלתא דכי לחקור פסולין הוו דסבר ר' יוסי למפרע הוא נפסל ובשלה כל עדות לותה שטה שכולה עדות לחת היא: **כדי דיבור** • לקמן מפרש: **מכלן ולכבא** • מיזם שהזמו ולא מיזם שהעידו: **לגניבה דלא מיחומי לף מיחזוק** • ואע"ג דבהדי הסהידו ליה הא לא אחחיל פסולייהו מהיות שעתא דניחא ע"ג דלחד בשבת לא מיחזוק מיהו שעת עדותן שעת פסולין היתה: **מיחזמו לפו [נמי] לגניבה** • הלי מיחזמו לחו הזמה ד[נקב] (נקבו) שלם ממון חלא מיפכלו להו לגניבה משום פסול עדות: **משום** פסידא דלקומות • י"מ דהא דמייתינן לפסידא דלקומות היינו דוקא היכא דליכא ביניהו דאי מכירה דידעי שהשטר חתם ואין נרחה ד"ל היכא דליכא ביניהו טובא היכא דאין עדים אלא החתומים על השטר: **דאסהידו** ביה תרי בחד ותרי בחד • משמע לפי שיש שני עדים על כל אחד ואחד לא הוי חידוש ותימה מה בכך הרי תרי כמאה הוו וגרסה לפרש דאסהידו ביה תרי בחד כגון שאין הניזומין מסייע לאחד לחבירו שאין האחד יודע כלום בעדותו של חבירו שגרסה לאחד מחלון זה ואחד מחלון זה לו בהודאה לאחד הודאה ולו אינם מזימים לה שיהיה בכך קושי אלא כמו לאחרים ולא נקט הלי ליגמל אלא משום דמשמע מיניה שאין הניזומין מסייעין זה לזה זה: **אי** נמי דפסלינהו בגלגולתא • והא דלאמרי' בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) דהסהיד מתנה דהוו הניס עליה תרי גזלנין שבר כ פפח כר שמואל לאכשוריה משום דהא לא אכשוריה עלייהו ומסיק דגזלן דאורייתא לא בעי הכרזה ולא חייסינן לפסידא דמקבל מתנה מע"ג דפסידא דלקומות לאו דוקא דה"ה דיש לחוש לפסידא דמקבל מתנה מ"מ פסלינן להניא מתנה דמיירי שבבר העידו עליהן בב"ד קודם שחתמו בשטר מתנה דלא גרסינן בשטר מתנה עד שחתם שטרך פסולן בב"ד ומע"ג דזומנה קודם יש לחוש שמא הקדימו כדפריטים לעיל "ומיהו ההוא עובדא דפרק זה בורר (שם דף כז:) דאחד אמר קמאי דידי גנב כו' לדיני נפשות שיש לפוסלו למפרע והוי מני למימר ליכא ביניהו לענין דיני נפשות לו לחסור אמה לבעלה ולענין ניזיון וקדושין ועדות החדש דלמעמת דחידוש הין לפוסלן למפרע ולמעמת דפסידא דלקומות פוסלין למפרע לכל אלו מלא דאחיק לאחמוי דליכא

ביניהו לענין ממון:

והזמו על הגניבה וחזרו והזמו על הטביחה • ול"ת אפי' למאן דאמר מכלן ולהבא הוא נפסל תקשה דמכל מקום לם הין גניבה הין טביחה ומכירה וכשחזרו והזמו על הטביחה למאי מהני ול"ל משום דקשבר הכחשה מחילה הזמה היא: **שהעידו** בבם לחם והזמו • דכיון שהעידו בבם לחם ליכא למימר בשעת עדות טביחה פסולין היו ע"ג דלמפרע הוא נפסל דכיון שהעידו בבם לחם כשרים היו כשהעידו על הטביחה כיון שהיו יכולין לחזור בהן על העדות על גניבה דתוך כדי דיבור הוה ועל מה שפירש בקונטרס דלא גרסינן והזמו בבם לחם לי בזה לחם לי בזה לחד זה היה ובלבד שהזמו על הטביחה תחילה וקשה לר"י דמה מרווח בקונט' בהזמת טביחה תחילה דלמי משום שלם שהזמו על הגניבה תחילה הוו מוכחשים על הטביחה ותן לוכיח דלחבי מסיק דס"ל לקמן דהכחשה לאו תחילה הזמה היא ר"י גם כשהזמו על הטביחה תחילה הוו מוכחשים על הגניבה מלחר שהעידו בבם לחם ותוך כדי דיבור כדיבור דמי כדלחמר בסמוך לרבי יוסי דכי העידו בבם לחם והזמו על הטביחה בטלה כל העדות משום דתוך כדי דיבור כדיבור דמי ולם בחלו לייבב תירון זה לסבר הכחשה לאו תחילה הזמה היא לריך לגרום והזמו בבם לחם לבל לין לחום שלין הגמרא חושם עמה לייבב דבדי לחלי למפרע הוא נפסל והולך ומתרן לפי שיטת המקשה הסובר דהכחשה תחילה הזמה היא כדפריטים לעיל וכן לקמן כי מסני מתני' לחביי לחה דלמר הכחשה לאו תחילה הזמה היא ומוקי לה כשהזמו תחילה על הטביחה לין חושם להרן דלמר לחביי למפרע הוא נפסל כי לפי זה היה לריך להעמידה כגון שהעידו בבם לחם חלא דתך הגמרא הוא שלין חושם לחרן הקושיא שמקשה לו:

כדי

גליון הש"ס

גמ' ביע"ל קנ"ס. עיין מג"א סימן שמ ס"ק מח:

פסח א מיי' פ"ב מהלכות עדות הלכה ג:

צ ב מיי' פ"ח מהלכות לבל כלי ה ופ"ם ופ"כ מהלכות שבועות הלכה יח ועיין בהשגות ובב"מ ופ"כ מהלכות עדות הלכה ג ועיין בהשגות ובב"מ ופ"ו מהלכות לבל כלי ו ופ"ב מהלכות תמורה הלכה ד סמג עשין לו קו ולאוין רמח עוש"ע ח"מ סי' רלד סעיף לה נב לג וסי' שמ סעיף כד כה ושו"ע ח"מ סי' כח סעיף ו: ושי' רפו סעיף ו:

[מרגיש סו' מיר כ: ב"ב קנט. מכות ג. שבועות לב. תמורה כה:] רש"י ד"ה

[קדושין נב. ב"מ כב: סנהדרין כו.]

ס"ע דאומו

ס"ע פטור

לאו כדיבור דמי ורבי יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דמי וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דמי והתנן [הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר אם לכך נתכוון מתחילה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין, ואם אמר תמורת עולה ונמלך ואמר תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה] והוינן בה נמלך פשיטא *ואמר רב פפא נמלך בתוך כדי דיבור קאמרינן? אמרי תרי תוך כדי דיבורי הוי חד כדי שאילת תלמיד לרב וחד כדי שאילת הרב לתלמיד: כי ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי דנפיש כדי שאילת הרב לתלמיד שלום עליך איתיליה: אמר רבא עדים שהוכחשו וקבעו הוזמו נהרגין *דהכחשה תחילת הזמה היא אלא שלא נגמרה אמר רבא מנא אמינא לה *דתניא המעידי באיש פלוני שמא את עין עבדו והפיל את שינו שהרי הרב אומר בן גומצאו זוממין, משלמין דמי עין לעבד היבי דמי אילימא כדקתני דליכא כת אחרינא משלמין דמי עין לעבד בתר דמפקי ליה לחירות דמי עינו קבעי שלומי, ועוד דמי כוליה עבד לרב בעי לשלומי ועוד שהרי הרב אומר כן הרב מי ניחא ליה? אלא לאו כגון דאתו בי חד ואמרי הפיל את שינו סימא את עינו דבעי מיתיב ליה הרב דמי עינו ואתו בי חד מציעאי ואמרי עינו והדר שינו דלא בעי למיתב ליה אלא דמי שינו דקא מכהשי ליה קמאי למציעאי והיינו שהרי הרב אומר כן הרב ניחא ליה, במאי דקאמרי וקתני נמצאו זוממין מציעאי משלמין דמי עין לעבד שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא אמר אביי לא, דאפילו תימא הזמה היא

מדסיפא

הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ · כפ"ב דזבחים (ד' י: ושם) לתמרי הרי זו תמורת עולה ומלמים מהו לתמר לחבי בהמ ודלמי מודה ר"מ ומטעמא דלחבי כדמפרש בפ' כיצד מעבירין (תמורה ד' כו: ושם) דטעמא דר"מ משום דהוי כמו תחול זו ותח"כ תחול זו מדהוה ליה למימר תמורת עולה ומלמים ותמר תמורת עולה תמורת שלמים מכל מקום רבא פליג עליה וקאמר דטעמא דר"מ משום דקסבר רבא דטעמא של ר"מ משום דלמא של חדא יכולין שניהם לחול ואם אמר תמורת עולה ומלמים לא יחולו ואם לאו משום לשון דלמא: **ונמלך** תוך כדי דיבור כו' · למאי דסבר כמי שהמתין דברי יוסי סבר תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמי כלומר דכשמכוון לכך ואמר היום תמורת שלמים ולמחר תמורת עולה לתין דבריו קיימים והוו כמו דבריס שכלב ודוקא תוך כדי דיבור הוא דמהני לענין לפרש דבריו מהני תוך כדי דיבור: **הרי** תוך כדי דיבור הוי · המתין תוך כדי דיבור דתמורה לחיי תוך כדי דיבור גדול וכיון דתוך כדי דיבור קטן לית ליה ותוך כדי דיבור גדול לית ליה כלומר דתוך כדי דיבור גדול אין מועיל כלום לפי' לפרש דבריו דלא הוי לשון כלומר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים הוו דבריס שכלב וה"פ דבריהם אם לכך נתכוין תחילה כלומר שתומר תוך כדי דיבור קטן שדומה לנתכוין תחילה לכך דבריו קיימים ולפי' לא נתכוין גמי כיון דכדיבור דמי לכל גמלך כלומר שתומר תוך כדי דיבור גדול שדומה כמו נמלך הרי זו תמורת עולה לפי' נתכוין תחילה לשניהם:

כדי שאילת תלמיד לרב · והא דתמר בפרק תפלת השחר (ברכות ד' כו: ושם*) הנותן שלום לרבו גורס לשיטה והמחזיר שלום לרבו גורס לשיטה דאסתלק מיניה כשנותן שלום לרבו כמו לחביריו כמו שתומר ליה שלום עליך ולא תמר רבי והא דתמר בפ' ר"ע (שבת ד' פפ:) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו עבד שאיי שתיית רבו עליו וכשום עניין אין ליתן לו שלום.

כדי שאילת תלמיד לרב · והא דתמר בפרק תפלת השחר (ברכות ד' כו: ושם*) הנותן שלום לרבו גורס לשיטה והמחזיר שלום לרבו גורס לשיטה דאסתלק מיניה כשנותן שלום לרבו כמו לחביריו כמו שתומר ליה שלום עליך ולא תמר רבי והא דתמר בפ' ר"ע (שבת ד' פפ:) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו עבד שאיי שתיית רבו עליו וכשום עניין אין ליתן לו שלום.

כי ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב · תימה דרב תחת מדיפתי דתמר בפ"ק דמכות (דף ו.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף נב: ושם) תוך כדי דיבור כדי שאילת תלמיד לרב כמאן דלרבנן ליה להו כלל כדי דיבור לפי' כדי דיבור קטן ור' יוסי גמי כתלמיד לרב מודי דלאו כדיבור דמי וי"ל דכבר לה כבריתא דמי שתמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר דף כפ. ושם) וכן הלכתא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי והכי פסקינן הלכתא בנדרים בפרק בתרא (דף פז:) דתוך כדי דבור כדיבור דמי תון ממנדף ושובר ט"ז ומקדש ומגרש ולפי' בכדי שאילת תלמיד לרב כריס לקיש ורבב תחת דמכות (דף ו:) ודשבועת העדות (שבועות דף נב:) ושיעור כדי שאילת שלום תלמיד לרב מפרש ר"ם דהייט טעמא דכשתדם מעיד עדות לו טוסק במקח וממכר וחבירו טוען לו שלום לו רבו ע"כ יש לו להשיב ולהפסיק כדתמר בכרכות (ד' ה:) הנותן שלום לחבירו ואין מחזיר נקרא גזלן שכתמר גזילת העני בבתיכם ולכך תיקנו תכמים שלא יהיה זה תשוב להפסק וכן מוכח בגויר (ד' כ:) דקתמר תוב לא שבקת רווחא לתלמיד ומיהו כפ' בתרא דנדרים (ד' פז:) אין מחייבב טעם זה לענין קריעה דכסבור שמת וקרע ואח"כ מת אם תוך כדי דיבור יש לו ידי קריעה ואם לאו לא יש לו ידי קריעה והאם מהי שייך שיעור זה *ושמת לענין קריעה הקילו: **אמר** ליה אביי לא תפפיכתו ולזמיכתו ממאי מדסיפא כו' · נראה לר"י דכל כוגיא זו כפי מאי דס"ד השתם דדיוקא דרבתא הוי מריעתא תבל לפי החתם מסקנא דדיוקא דרבתא מסיפא ולא תמר אביי זה מטעם אלא כני הישיבה היו מפרשים כן תלישי דאביי לפי מה שהיו סוברים דדיוקא דרבתא מריעתא תבל לפי המסקנא (ה) דתמר אביי דריעתא בשלש כתות בלא מיפך והזמה ובסיפא בשתים במיפך והזמה ולאו דוקא נקט אלא דוקא תפיכתו אחילה אלא מעיקרא חזמיכתו והדר תפיכתו ח"ל מעיקרא תפיכתו וחזמיכתו תוך כדי דיבור וכלאה לר"י דאביי מוקי לה בג' כתות כדמוכח לקמן דקתמר ואביי אמר לך בשלמא ריעתא לא בני בלא ג' כתות דקתני שהרי הרב אומר כן ואיירי דמציעתי גמי תפפיכתו וחזמיכתו לקמ"ל דאסתם לן תיסתכתי מציעתי כלל ולישנא למידק מינה דהכחשה תחילת הזמה היא דמשלמי וכי קתני גמלאו זוממין מציעתי משלמין דמי עין לעבד ה"ק דמי עין לקמתי שהרי היו מחייבין לתוסם דמי עין לרב משום כתאב זמם אלא לפי שלא הוזכרו רתשונים בבריתא לא תם למיתני וחיכו אין לחו לריכין כלל להיפוך בתרתי למיעתי דכיון דהוזמו ממילא קיימת עדות קמתי ובקונטי' פי' דאביי מוקי ריעתא בב' כתות כמו סיפא ויש לייתב דה שהרי הרב אומר כן דמעיקרא ודאי אלא אלא ידעינן דתפפיכתו והוה קשה לן מאי שהרב אומר כן תכל השתם דתפפיכתו שמת הרב בעדותן אל אלו שאין מחייבים אותו כ"ש דמי עין לפי שיודע שיכול שיחייבו אותו דמי עין ולפי זה תיכא לאוקמי כל כוגיא זו לפי החתם דרבתא לא הבית הריעתא אלא לדקדק הימנה דסיפא לייתי בשלש כתות כמו ריעתא ואביי מהדר ליה דוק לחידך גיסא מדסיפא בני ב' כתות ובמיפך והזמה ריעתא נמי בני ב' כתות ואין לך ריעתא מסיפא תכא ריעתא לאוקמי כולא ב' כתות והא דקאמר לקמן בשלמא ריעתא לא בני בלא ג' כתות ה"ק אי נמי לא תחייבי לך שהרי הרב אומר כן אי לא אוקמתא לה בשלש כתות מכל מקום סיפא לחיי ב' כתות ואם תאמר אי ב' כתות מוקמת לה לריעתא אמאי מתלמי דמי עין לעבד תקשה ליה

מדסיפא

צא א מיי' פ"ב מהל' תמורה הל' ד סמג לאוין שמה:

צב ג מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה עז ופ"ב מהל' עדות הל' ג:

צג ד מיי' פ"ח מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קי טוש"ע שי לה:

צד ה ו מיי' פרק כח מהל' עדות הל' ד:

הגהות הב"ח

(ה) תום' ד"ה אמר וכו' לפי המסקנא קאמר לחיי דריעתא בשלש כיתות וכו' לא סבי דלעלו ג' וכו' מתלת הזמה היא מדמשלמי וכי:

נ"ב (עד ה"ל דף) הכחשה תחילת הזמה. פנימ פיא.

מפנם

רבא ואפ"

הגהות ר"ש ופ"ח

ש"ל בי"ע

כתות שוות

[ע"ש בתמורה כה: תמילתא דרב ספפ לחיתר מחנה הקודמת שם]

[כתובות יט:]

תוספתא דמכות פ"ח

זבחים ל. תמורה כה: נדרים שם:

[דיש ובטוחן]

ועי' בר"ן נדרים שם ד"ה והלכתא וכפוס, ב"ב קנט: ד"ה והלכתא

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פי"ט מהל' עדות הלכה כ:

מדסיפא · בשמי כיתות להכי חלי ריפא בסיפא דריפא לן ניחא ליה לתוקמה בשמי כיתות חלא בג' משום דקתני שהרי הרב אומר כן ולי דלא ניחא כ"ת מחריתי מקמי דידהו ואמרו ליפכא לן ניחא ליה בהני דמפקי ליה לעבד לחירות חלא מדסיפא מיתוקמא בשמי כיתות וע"כ במיפך והזמה מוקמים ליה הלכך ריפא נמי לוקי במיפך והזמה: **שהרי העבד לומר** גו· דניחא ליה דמפקי ליה לחירות ויהבי לה דמי עין: **כשהרי** · לותן שמזיק: **פלוגתא דלא קתני** · הכך בשהרי בחבלת העבד כלל חלא דקתאמרי עומנו הייתם ותו לא מידי: **כוליה עבד** · בעי קמאי לשלומי: **ומפקינן** · ואהכא ליה לרב לפוטרו מדמי עין שהן מרובין מדמי מן ומיהו עבד נפיק לחירות: **ולומינהו** · והכא ליכא למימר כדאמר רבא בריפא דלאתאי כת אחריתי מקמי דידהו ואמרי ליפכא סימא לת עינו והפיל לת עינו, דלא אתאי בת אחריתי בכריפא והדר אמרי ליפכא הפיל לת עינו וסימא לת עינו, כיון דלא אפומייהו פסקינן דיקא חלא ברישא דמחבושי מיזיקים שמזיקים לת הרב לדמי עין שיעמו בכלל דמי עין של אחרונים, לפיכך נמלאו שומעין חלו האחרונים לא הוי מחייבו דאין עדים זוממים מתחייבים עד שיגמר הדין על פיהם, הלכך הך סיפא מוכחת לפוס ריהטא בשמי כיתות ומיפך והזמה: **ומיכי דמי** · בין ריפא ובין סיפא כיון דהסתא מוקמת לה במיפך והזמה ובשמי כיתות עדים היכי דמי: **אי דמפחדי מאורי הני בקרלי** · כגון דאמרי קמאי יום דחפון הוה מעשה וחתו בתרתי ואמרי יום שני הוה מעשה ולפיכך הוה: **מפני כוליה עבד בעי לשלומי לרב** · דכי מחייבי ליה מיום דחפון להוליך עבדו לחירות אכתי לא הוה בר מיזכי דהא ביום שני הוה מעשה ואכתי כוליה עבד בעי לשלומי לרב דכי אתו לאחוהודי למיזבין לרב, אכתי לאו בר מיזכי הוא: **דמקדמי מקדומי סני בקרלי** · שהם מודים דקודם שבאת כת דחפון להעיד נעשה מעשה: **ולי דלא פעמידו** · העבד לרבו בדין קודם שבאת כת דחפון להעיד אכתי כולי דמי עבד בעי שלומי דהא כוליה בעי לפסודיה מיניה דלאכתי נברת לן מיהיב דלי הוה בעי הוה לחתא למאי קאמר · הרבה ים לחמוה לחתי קאמר כל דהו דלגמרי בחין לסיועיה: ומודה ומפטר דמודה בקנס פטור וחירות דבן ועין קנסת הוא: הוה **בשמעד בדין** · על החבלה הללו ע"י עדים לחריס בב"ד לחר וחייבוהו להניח העבד וברח דהשתא לי קאתי בעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה הא עבד לפלת לת עיני וסימת לת עיני והעמדתיך בדין ונתחייבת לי דמי עיני והביא עדים חלו על כך ולחתו סהדי לחריתי ולפיכתו ולחמרו לן חייבוהו כ"ד חלא למי שן ולחזמינהו הלכך בין ריפא ובין סיפא לחדמי עבד לת מחייבי דהא מב"ד קמאי נפק עבד לחירות חלא שזה היה מחזיק בו, אבל דמי עין משלמי לעבד בבבא **דבריפא** דהא ממונא דעין לית ליה גביה מבית דין קמאי וקבענו הכי למיפסקיה, **ובסיפא** משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה לתפקרא וע"כ בדלפסינהו מוקמת ליה דלי נלחו הכי כיון דליכא סהדי לחבי דינא קמאי, כוליה עבד בעי שלומי: **דוקיא דרבא** · דלכתסה בהכתסה דקמאי הא לי נלחו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הרחשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה **לבא** גבי שנים זוממים הרגו ושנים זוממים לא הרג דלחכחום קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם לימא לך כיון דבטיל סהדותייהו לא מהניא בהן תורת הזמה: **מדקתני** · מוכחת בשמע כיתות דקתני "שהרי הרב אומר כן" חלמא דחתו כת אחריתי, **בריפא** דהוה מחייבי ליה דמי עין: **סיפא נמי בשמע** · כיתות ונהי דלא חפשי דחתו כת אחריתי קודמת דה"ל **לסמוך** לחמרי **ולהפיל** והדר **לסיים** לא מינמר דינא לפוסייהו למיתן דמי עינא חלא דמי שן ובוי בכללא דסרוייהו, וכיון דלא נגמר הדין על פיהם לא מחייבי הכי מיעתי בהזמה דכת שלישית מיתב **לבי מוקי לבי** דחתו הכי **בי מתא** בריפא ולחמרי הפיל והדר סיימו ופסקינן לדינא לפוסייהו כו': **דקא מכחתי נקמאי** · ובכלה עדותן דלא יהיב דמים היתיכים וקתני דכי נמלאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: **מנא סיפא למה לי** · לחוקמה בדוחקא בשמע כיתות הא בתרי סגיא ובדלפסינהו ולומינהו, וריפא כדמשמע בשמעה ולא בדלפסינהו, ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

כדפרכינן לעיל בתר דמפקי ליה לחירות דמי עין בעי לשלומי ליה ויכולין לומר לעובדו בהאי כדלחמר בפ' היו בודקין (סנהדרין מח·) דיכולין לומר לחוסרה על בעלה בהאי ו"ל דלמחי דמוקי לה בהאי במיפך והזמה מסקינן דחייכי כשעמד בכר בדין ומסתמא בכר נתפרסם הדבר שיצא העבד לחירות והרב בעלמו מודה בדקתני בהרב לומר כך שעמד בדין וכל עיקר שבחין לדין עבקיון לפי שהעבד חובע דמי עינו ומזמין לת הרב לדין ורבו מודה לו דמי עינו לכך כי חתו סהדי לת חתו חלא לגבות כחו של עבד שחם יבלו עדים על דמי עינו לת יהיה ממנ בדבריהם ויודעים הם שיבחו עדים חבל ומעיקרא לת הוה ידעינן דמייכי כשעמד בדין לפני הרב מודה כמה פעמים לריך העבד לעדים דמודה בקנס פטור משום הכי פריך שפיר בתר דמפקי ליה לחירות כו' וח"ת למה לחכ לחבי לחוקמי במיפך והזמה כיון דבעמד בדין מוקמינן לה יאמר שהעבד חובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי עינו והבית עבד עדים להפיל לת עינו וסימת לת עינו ובחו עדים והזימוס וי"ל דוודחי ה"ה כך שוה לת מיפך הוה ע"י הולחת הרב כמו על פי עדים חלא לוכחת דמילחת נקט שחין רגילות הרב להודות כלל חלא כשיש עדים בדבר:

דאבתי גברת לן מחייב · לון הטעם משום דלי הוה בעי הוה לחתי לב"ד ומודה ומיפטר דחפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עה·) מודה בקנס וחח"כ בחו עדים חייב הבח כיון דלח עמד בדינא חשבינן לגברת בר חיובא לענין קנס כדפריכית בסוף המניח (לעיל נג· ושם: ד"ה חיכח) בשמעתין דהוחלט הסוב: **ונמצאו** זוממים קחתי · בהך סיפא הוקרך לומר שהעדים שהוזכרו בבריחתה שהוזמו הם היו רחשונים משום דלריך לומר דפסקינן לדינא חפומייהו דלון העדים זוממים מצלמים עד שינמר הדין על פיהם ואם לח שבחו חחילה לח ה"מ למפסק דינא חפומייהו חבל בריפא חע"פ שבחו לסוף פסקינן דינא חפומייהו: **עבד** כל דהו מימר

הגהות הב"ח

(ת) גם' ודקא חפכינהו ולחומינהו:

[ד"ה חיכח]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לי לי דמחחרי כו' יום שני הוה. וקשה לי הל כזה לל כעי שלומי דכי העידו היה בחמת מייב וחכו בכלל מה דחמרי חלא דחקדמי לחקדומי וכמ"ש רש"י ד"ה דחקדמי דכל שקודם שבחם כת חניה להעיד נעשה מעשה פגד וכו"ל ברש"י לפרק דחמחרי שלומים שחחר שהעידו נעשה המעשה וע"ש:

הוה ליה לתנא למיתני לה בהדי הנהו דלעיל ולמה ליה למיתני לה בפני עצמה: **לא צריכא** דאיכא תרתי דאיכא חד מיעוט ואידך מיעוט ואידך מיעוט ואידך מיעוט: **מאי לאו** דהעידו על הגביה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגביה וחזרו והוזמו על הטביחה והוא הדין שהוזמו על הגביה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין וקתני משלמין לו את הכלאי ס"ד הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אטביחה אמאי משלמין אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת הזמה היא אמרי הכא במאי עסקינן בגון שהוזמו על הטביחה תחילה ובפלוגתא דעדים שהוכחשו ובלבוש הוזמרו יותנן ור"א חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין תסתיים דר"א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר"א עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד ר"א הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין תסתיים לוקין תרי ותרי ניגהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני אמר אביי בבא דרוג ברגליו: **מתני'** נגנב ע"פ שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' נגנב וטבח בשבת נגנב וטבח לע"ז נגנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר נגנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם משלם תשלומי ד' וה' שאין חייב באחריותם **פתור**: **גמ'** "על פי עד אחד" פשיטא אמרי הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד מה ע"פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מיחייב ע"פ עצמו נמי כי אתו עדים מיתחייב לאפוקימרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב *מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטורין: נופא אמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור

ניפוק בעינו והפיל את שינו ניפוק בשינו וישינו? אמר אביי עליך אמר קרא תחת עינו תחת עינו ולא תחת שינו ועינו אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא נגב ע"פ שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל מאי לאו דהעידו על הגביה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגביה וחזרו והוזמו על הטביחה והוא הדין שהוזמו על הגביה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין וקתני משלמין לו את הכל ואי ס"ד הכחשה לאו בתחילת הזמה היא אטביחה אמאי משלמין אלא לאו ש"מ הכחשה תחילת הזמה היא אמרי הכא במאי עסקינן בגון שהוזמו על הטביחה תחילה ובפלוגתא דעדים שהוכחשו ובלבוש הוזמרו יותנן ור"א חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין תסתיים דר"א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר"א עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס"ד ר"א הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו אלא לאו ש"מ ר"א הוא דאמר אין נהרגין תסתיים לוקין תרי ותרי ניגהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני? אמר אביי בבא דרוג ברגליו: **מתני'** נגנב ע"פ שנים וטבח ומכר ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' נגנב וטבח בשבת נגנב וטבח לע"ז נגנב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר נגנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד' וה' ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותם משלם תשלומי ד' וה' שאין חייב באחריותם **פתור**: **גמ'** "על פי עד אחד" פשיטא אמרי הא קמ"ל ע"פ עצמו דומיא דע"פ עד אחד מה ע"פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מיחייב ע"פ עצמו נמי כי אתו עדים מיתחייב לאפוקימרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב *מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטורין: נופא אמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור

איתיביה רב חסדא לרב הונא מעשה בר"ג שמימא את עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו "אי אתה יודע שטבי עבדי יצא לחירות אמר לו למה"א שסמיתי את עינו אמר לו אין בדבריך כלום [ו] שבבה אין לו עדים הא יש לו עדים חייב ושמעינן מינה מודה בקנס ואח"כ באו עדים=חייב א"ל שאני ר"ג [ב] דלא בפני בית דין הוה ר' יהושע אב בית דין הוה?

ניפוק בעינו וכו' ולעולם דמי לא ניפוק ליה: **מאי לאו דהעידו על הגניבה** · קשיא בשני בתי דינין: **ומזמו והעידו** · קשיא בשני בתי דינין: **ומזמו והוזמו** · קשיא בשני בתי דינין: **וקתני משלמין ד' וה'** · ולעיל מהלכתא בשני בתי דינין: **תורה אור** היו מוכחשים על הטביחה, לכן לא נגב לו טבח: **על הטביחה אפילו**. ומתחייבו בתשלומי שלשה ועדיין עדות גניבה קיימת וכשהוזמו ונתחייבו בכפל הרי ממכר: **וכפלוגתא** · דלעיל ורבה פליגי כמי ר' יוחנן ור' לעזר: **דלמר ר"פ עדים שהוכחשו בנפש** · ולא הוזמו: **לוקין** · משום לא תענה ולעיל מחיים בו משום הוא הדין מייתי בהדיא בשלש [ולעיל] בעדים זוממין כתיב מוהגדיקו [לתת] הלדין [וגו']: **ומי ס"ד** · לר"ל לא הוזמו לחמי לוקין: **הוה ליה לאו שניתן לאזהרת [כו']** · שלא יעשה כך שלא ימיתוהו בית דין: **ומין לוקין עליו** · למיתת ב"ד הוא עונשו של לאו: **מאי חזית דסמכת כו'** · כשלמה הזמה מיהוק גזירת הכתוב הוא לבד הכחשה [כשהכחיש] נופל על עדות הוא דכתביה לחמנא: **בבא דרוג ברגליו** · לומר שלא יהרגו עליו שהוא נהרג בא מי ברגליו לפניו: **מתני' משלם משלומי כפל** · דהחיכא דהדי לגניבה: **ומינו משלם ד' וה'** · על הודאת עצמו למודה בקנס פטור: **ונגב ועבד בשבת** · פטור לטביחה דהוי מחייב בנפשו: **ומת אביו** · והוא יורשו ולא הויא טביחה כולה בחיסורו: **גנב ומקדיש** · כי קא טבח להקדש טבח ולא לבעלים: **ר"ש אומר** · בגמרא מפ' להו: **גמ' פ"א מד' פ"ב** · כשלמה ע"פ עצמו לגמריך לחשמועינן דמודה בקנס פטור לגמ ע"פ עד אחד למה לי: **כי פ"א מד' מצטרף** · דהלכה "כר' יהושע בן קרחה לחמר סנהדרין (ד' י·) שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין לת דבריו: **כי פ"ו מד"ם פטורין** · וכי לחמרי' דמודה בקנס פטור היכי דלא כתו עדים לחמרי כן: **עבי** · שם העבד: **וסיס שמא** · לפי שעבד כשר היה והיה מתאוה לשחררו לגמ שמשחרר עבדו טובר בעשה: **שכבר מין לך בדים** · ועל פי עלמך לת תשלם קנס: **פמ יש לו עדים** · ולחמו כתר הולחה חייב:

צו א מיי' פ"ה מהל' עבדים הל' יד ועיין בהשגות וכ"מ ופ"ל מהלכות חובל ומזיק הל' יח ועיין פ"ו מהל' סנהדרין הל' ב: צז ב מיי' פ"ח מהלכות סנהדרין הלכה ג: צח ג מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ז סמג עשין עח טוש"ע חו"מ סי' שכ: צט ד מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם: ק ה ו מיי' שם פ"ב הלכה ו: קא ז ח מיי' שם פ"ג הלכה ח סמג שם טוש"ע שם:

[ד"ה משום]

הגהות הב"ח

(ב) תוס' ד"ה כי אתמ וכו' שניתן כתמ בכ"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שכבר מין לו עדים כ"כ ס"ל לתקלקלת ידי שמיים אין צריך לקנס כלל עדים · ירושלמי פ"ג דסנהדרין · וס"ס לקנס רבינו כסברת ר"י · וכ"י מולק (ועי' בסנהדרין ד"ל ד' סימן קסח סק"ו): [ב] שם דלא כפני ב"ד לחודי. כ"כ וכ"ס בחידוש הליבח ב"ד מומחין:

[לעיל פח: ניסין נה:]

[לעיל פח:]

גליון השים

גמ' נגב בגל אינו בהגלין · כיומא פד ע"ח: **מתני'** וטבח ומכר ע"פ עד אחד. ומה לגל לחמרינן דנסמייב שבועה לכסחים בעד ואי"ל בשבע דגל בעבה פסול ס"ע שביסמיעדים שבגב. וכ"ל ל' פירוש מסוד דבגבדו בשבע ונוסל בייעו דבקנס תינו צריך ליגבע עד בעד בייע לחילו מודה מיסגך וכמ"ש תוס' לעיל דף מל ע"ב ד"ה מודה וכו' · דחין סבלת לומר וכו': תד"ה כ"ל כו' חפי' בחתרו בו בגלוקה. עי' סנהדרין דף סב ע"ח מד"ה משום:

[כרמב"ם ועי' מכות פ:]

[שבת קנד. עירובין יז: סנהדרין פו: מכות יב: שבועות ד.]

[לעיל יה:]

אוצר הקדש ויואל משה ואוצר הגאונים (אוצר) △ (אוצר) ג"ו ע"ז ל' פירוש (אוצר) ▽ קשיות ... ג' יחיאל בן ר' אוצר יצ"ע עי' תוספות ורי"ל בד"ה [כרמב"ם כתלו מעכות ורי"ל בד"ה דחין]

למען לו אחין בו מעשה דילפינן מלעשות בחלו הן הלוקין (מכות ד' יג:) דבעינן לחו שים בו מעשה לת הוה גמרינן ממולין ס"ל לי לחו דגלי קרא בהדיה ועוד י"ל דמולין ס"ל גופיה לת נפקת לן דלקי חלת מולין חס בן הכות הרבע כדחמר בלחוכות פרק בערה (ד' מו·) דגמר ויכו מויכו כו' והת דחמר בפ"ק דמכות (ד' ז:) ורבנן הת' לת הענה מחי דרבי היה הוחל מיבעי ליה לחזהרת עדים זוממין פי' ולהבי לת לקי חלת מרבעים במעידים על פלוני שחייב מלקות· לת בעי למימר דלת לקי חלת תענה משום דהוי לחו שניתן לחזהרת מיתת ב"ד דהת במעידים עליו שהוח בן גרושה חמרי דבכן דלקי ובמעידים שחייב לפלוני מחתים זו לי לחו דבי דבעינן דהוי לוקין ומשלמין חלת ה"פ ההוח מבעי ליה לחזהרת עדים זוממין דמשום כחחר זמ לת לקי במעידים של פלוני שחייב מלקות עדות שקר שבעידו חלת משום דהוי לחו שניתן לחזהרת מיתת ב"ד ומשלמין חלת תענה ומ"ש הכחוב חלת"כ הזהיר הלכך חלחו דלת תענה לת לקי בממונים פי' שילקו משום עדות שקר שבעידו ומשום כחחר זמ ומרוייהו משום לחו לחד לבל במעידים שחייב מחה זו דבלחו קרח דלת תענה היה מחייב לשלם משום כחחר זמ דממון לת בעי לזהרה הסם ודלת לי לחו כדי דבעינן הוה לקי חלת תענה וכן במעידים שהוח בן גרושה. חו בן חלוקה. **כי** לחתת עד לחד מלטרף בהדיה למ"ד סנהדרין (ד' י·) לין עדותן מלטרפת עד שיעידו שניהם כאחד הוי הכח הבני מלטרף בהדיה הייט שיעידו שניהם (ע) בב"ד:

שלא נכנס דין פוסי · לא היו בית דין יוסבין ולא מקוס שיכפ ב"ד הוה תלא בסוק הודה לו: **שכבר הודיע** · משמע לפילו לתו עדים בתר הכי פטור: **תפלא בדיינין פרע למרציע לם עלמו** · והתי קרא למ"ל מתבר ירמיעון תלויס נפקא פרע למרציע לת עלמו תלא לקו שמע מינה תב למודה בקנס ולא לבעדים ותב למודה בקנס ולתחרי כן בתו עדים: **מיבעי ליה לגנב עלמו** · לתייב כפל לגנב עלמו דדרשינן כלל ופרט מהמלת תמלת כדתמת דבי מזקיה (נ): **גנבתי** · ותייב עלמו בקנס: **אבל לא טבחתי ולא מכרתי** · רבותא תמעי' כדלתמרינן לקמן דתמ"ג דלתבייתה לא הודה ומלא שבטה לו מכר דבתו עדים, פטור, דכיון דמכפל לימפר ליה בהודלתה דגנבתי' הו לא מתייב תרבעה ותמשה דכיון דמדלים כפל מייהו הוי ליה תשלומי שלשה ותרבעה והכי לא כתיב: **וישידו** · לתמר שהודה ויתחייב קנסת: **לשמואל ודלמי סנהי היא** · דהא לא מצי למימר דתנת קמת קלי כוותיה דהשתת ומה הכת דשמט שממשמשין ובתין ומתמת ביעתותייהו הודי פטר ליה ולתך ע"ג דהדרו לתו כל שכן מודה מעלמו ולת"ל בתו: **ורב מי ניחמ** · מי לילטריכת ליה לתוקמי מילתיה כתנלי לו דלמת מצי לשנויי לר' לעזר בר ר' שמעון לליבה ולמימר דשני ליה לר' לעזר דין רלה עדים שממשמשין ובתין למודה מעלמו בלת פחד עדים: **מפסכת מילתיה דרב** · דפטר לפילו תם בתו עדים: **בשומר שנכנסו** · דמייב עלמו לשלם קרן מיהת בהודלה הלכך הודלה גמורה היא ופטור מכפל ומתרבעה ותמשה: **שפרי פטר עלמו מכלום** · בהודלה דקתייה לת היה מתייב עלמו בכלום שהיה יודע שהמודה בקנס פטור הלכך הלך לתו הודלה היא ומשלם תם בתו עדים ולת לתריכן תלת היכת דתיכת קרן וקנס דתייבה ליה ממונת בהודלתו ומתכחין להחזיר ממון: (ד) תמר רבת גרסינן ולת גרסינן תמר ליה קפתתינהו לסבי דבי רב כל כמה דלת תלת קנס וכי רב הונת תלת דלת תלת קנס ולת תלת דלת תלת קנס ולת תלת דלת תלת קנס ול

ס"ג מלא לאו הא קמ"ל גנב על פי שנים ושבח ומכר ע"פ עצמו או ע"פ אחד מיבב עצמו בקרן הוא דאמרינן ע"פ עצמו כו' · כלומר בכי האי גוונא הוא דאמר אחד דומיא דעד אחד (לחייבו בי הדר ותו מהדי לגבי היכא דנגיבה (ד) עצמו (מודה) לא אמרינן דומיא דעד אחד: **נימני כתנאי** · פטור מתשלומי ד' וה' ומטעין מינה הרתי דתנ"ג מלא תשביתה ופטר עצמו מכלום הוי הודאה מלא מדלא תני הכי ס"מ טעמא דאמר נגבתי כו' · הודאה דטביחה מי הודאה הוי בלא דנגיבה דלא מחייב עצמו בקרן לפטורו מכח בעל חוב והלתמוסים כפל והוא פטור והאחרונים פטורין: **חוזמו עדי טביחה** · ולא עדי נגיבה: **והן משלמין תשלומי תשלום** לנגב · **גזילתא מריעא** · להוזמו עדי נגיבה וקאמר סומכוס הן משלמין כפל בשביעי לבעלים כמשפטו והוא משלם תשלום תשלום · **וליט ליה לסומכוס כו'** · הא ודאי כיון דלא נגב לא טבחה: **אלא לאו הא קמ"ל** · דלא נגב לו טבחה כיון דלא נגב לו מחייב עצמו בקרן דפטור אבל אמר "לא נגבתי" הוא דאמר "טבחתי ומכרתי" ובאו עדים שטבח ומכר דלא חייב עצמו בקרן חייב, אלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא, אמרי לא, היא גופה קמ"ל דכיון דאמר "נגבתי" אע"ג דאמר "לא טבחתי ולא מכרתי" ובאו עדים שטבח ומכר פטור מאי טעמא תשלומי (ארבע) חמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ארבעה ולא תשלומי שלשה, לימא כתנאי דיהיו שנים מעידין שנגב והיו שנים מעידים אותו שטבח ומכר: **דחזמו עדי גניבה**, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, **חזמו עדי טביחה** הוא משלם תשלומי כפל, והן משלמין תשלומי שלשה, משום סומכוס אמרו הן משלמין תשלומי כפל והוא משלם תשלום תשלומי שלשה לפר ושנים לאיל אהייא קאי סומכוס: **אילימא** אריש, ליה ליה לסומכוס עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה **ואלא** אסיפא **שפיר** קאמרי רבנן **הוא** משלם תשלומי כפל **והם** משלמין תשלומי שלשה **אלא** מילתא אחריתי איכא בינייהו כגון **דאמר** בי תרי אמרי ליה "נגבת" **אמר** לבני "אין נגבתי ומכרתי" מיהו לא בפניכם נגבתי ואיתי סהדי ואומינהו דלא באפייהו נגב **ואיתי** בעל הבית סהדי ואסהידו ביה דנגב ומכר, **ובהודאת** טביחה קמיפלגי: **דרבנן** סברי אע"ג דהודאה דנגיבה מחמת עדים היא **הודאה** היא **ופטור** **וסומכוס** סבר כיון דהודאה דנגיבה מחמת עדים היא דקא מודה, **דטביחה** לאו הודאה, **והנך** עדים **קמאי** דאומינהו משלמין תשלומי כפל **והוא** משלם שלשה לפר ושנים לאיל, אמר רב אחא בריה דרב איקא לא, דכולי עלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא, אלא בעדות שאי אתה יכול להזימה קמיפלגי - כגון **דאמר** סהדי ואמרי ליה נגבת **אמר** להו "גנבתי וטבחתי ומכרתי, מיהו לא בפניכם נגבתי אלא בפני פלוני ופלוני" ואיתי סהדי ואומינהו דלא באפייהו נגב **ואמר** פלוני ופלוני ואסהידו ביה דנגב וטבח ומכר ובהא קמיפלגי **דרבנן** סברי הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה, וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא **הויא** עדות **ומסתם** סבר עדות שאי אתה יכול להזימה **הויא** עדות, **והא** **יקיימא** לן *דעדות שאי אתה יכול להזימה, **לא הויא** עדות? הני מילי היכא **דלא** ידעי באיזה יום באיזה שעה **דליכא** לעדות כלל **אבל** **הכא** סיועי הוא דקא *מסייעי ליה. אמר מר **הן משלמין** תשלומי כפל **מדקא** מודה דנגב בקרן בעי שלומי אמר רבי אלעזר משמיה דרב חני תשלום

בריית'א תניא לה עדים כו' · תימה דלמאי לא הכי מתניתין דפרק בתרא דשבועות (דף מט. ושם*) דלעיל ודלי ניחא שמכיח בריית'א לפי שצריך לדקדק מסיפא דר"ת בר' שמעון דלא מתניא במתני' דשבועות לכל הכא לין צריך לדקדק כלל מסיפא ו"ל דלמאי' דשבועות יש לפיר לומר דלעולי היא גופה קמ"ל דלקמן בסמוך לכל בריית'א שמוספת על המשנה שכור דקמ"ל להודאה דטביחה לאו הודאה היא: תשלום

לא טבחתי ולא מכרתי ניתני (ג) (או) נגבתי או טבחתי ומכרתי אלא הא קמ"ל טעמא דאמר "נגבתי" (ג) (הוא) דחייב עצמו בקרן דפטור אבל אמר "לא נגבתי" ובאו עדים שנגב וחזר ואמר "טבחתי ומכרתי" ובאו עדים שטבח ומכר דלא חייב עצמו בקרן חייב, אלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא, אמרי לא, היא גופה קמ"ל דכיון דאמר "נגבתי" אע"ג דאמר "לא טבחתי ולא מכרתי" ובאו עדים שטבח ומכר מאי טעמא תשלומי (ארבע) חמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ארבעה ולא תשלומי שלשה, לימא כתנאי דיהיו שנים מעידין שנגב והיו שנים מעידים אותו שטבח ומכר: דחזמו עדי גניבה, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, חזמו עדי טביחה הוא משלם תשלומי כפל, והן משלמין תשלומי שלשה, משום סומכוס אמרו הן משלמין תשלומי כפל והוא משלם תשלום תשלומי שלשה לפר ושנים לאיל אהייא קאי סומכוס: אילימא אריש, ליה ליה לסומכוס עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואלא אסיפא שפיר קאמרי רבנן הוא משלם תשלומי כפל והם משלמין תשלומי שלשה אלא מילתא אחריתי איכא בינייהו כגון דאמר בי תרי אמרי ליה "נגבת" אמר להו "אין נגבתי ומכרתי" מיהו לא בפניכם נגבתי ואיתי סהדי ואומינהו דלא באפייהו נגב ואיתי בעל הבית סהדי ואסהידו ביה דנגב ומכר, ובהודאת טביחה קמיפלגי: דרבנן סברי אע"ג דהודאה דנגיבה מחמת עדים היא הודאה היא ופטור וסומכוס סבר כיון דהודאה דנגיבה מחמת עדים היא דקא מודה, דטביחה לאו הודאה, והנך עדים קמאי דאומינהו משלמין תשלומי כפל והוא משלם שלשה לפר ושנים לאיל, אמר רב אחא בריה דרב איקא לא, דכולי עלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא, אלא בעדות שאי אתה יכול להזימה קמיפלגי - כגון דאמר סהדי ואמרי ליה נגבת אמר להו "גנבתי וטבחתי ומכרתי, מיהו לא בפניכם נגבתי אלא בפני פלוני ופלוני" ואיתי סהדי ואומינהו דלא באפייהו נגב ואמר פלוני ופלוני ואסהידו ביה דנגב וטבח ומכר ובהא קמיפלגי דרבנן סברי הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה, וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות ומסתם סבר עדות שאי אתה יכול להזימה הויא עדות, והא יקיימא לן *דעדות שאי אתה יכול להזימה, לא הויא עדות? הני מילי היכא דלא ידעי באיזה יום באיזה שעה דליכא לעדות כלל אבל הכא סיועי הוא דקא *מסייעי ליה. אמר מר הן משלמין תשלומי כפל מדקא מודה דנגב בקרן בעי שלומי אמר רבי אלעזר משמיה דרב חני תשלום

[ד"ה לאו]

[ד"ה לאו]

[סנהדרין מח: עמ'.]

[מפורש לקמן כנ"ל]

הגהות הב"ח

(ג) גמ' על פי עצמו דלא מיחייב כנ"ל ומיהו כולי כנ"ל ומיהו נמחק: (ב) שם ניחני נגבתי כנ"ל ומיהו מו נמחק: (ג) שם קעמא דאמר נגבתי דחייב עצמו בקרן הוא דפטור: (ד) רש"י ד"ה ס"ג מלא וכו' אבל היכא דנגיבה מחמת עצמו כולה:

נוסחא

נ"ס ד"ה הדרא הגמ' ע"ל הודאה נגבתי אי נחשב הודאה מאחר כאח' תנאים

אחנף

ע"ב ב' ירור בהספר האקור

ע"ב ב' באקוף

ע"ב ב' באקוף

נוסחא

ספר ראח' חב' ומוסכום ע"ל ס"ס ע"ל עזור ראי אתה יכול [ע"ש אתה]

* תשלומי כפ' מוכיח א': ע"ל בהפל' ע"ל גניבה ב' וע"ל מאי כיבה בגנב שהוא אומר בין בגניבה לאבידה תשלום של קרן ע"ל בגניבה ובה ב' אינו מחוייב לפייס חייב האחרונים ע"ל "משנה ראשונה" (ע"ל ובא מוכיח

תשלום דכפל · מקלמין לה הכפל והוה מקלס שלשה לבד הקרן: **כי קא טבח דהקדש קא טבח** . דהא בלאחר יאום קיימין(ג) דלי לפני יאום לא קדשי ,וכיון דחייאום קנייה הקדש ביאום וזיעי רשות הלכך ליה למירמיה קמיה: **ב"ש היא** . וכגון שאמר "הרי עלי עולה" והפרים גניבה זו לגדרו ,וכיון למייב תורה אור בתחריותו ודכר הגורם לממון הוא כממון דמי ולאו מכירה היא ומיהו לענין טביחה פטור לאע"ג דברשות גבך קיימי[נקמן סט.] שלשם לבדו מייב בתחריותם להקדש ,חל עליה מיהת שם הקדש לחפויי מרשות מריה,קמ"ל ולאו למירה קא טבח: **בקדשים קלים** . שהקדישו לשלמים: **דר' יוסי הגלילי** . בפ"ק (דף יב:) הלכך לאו מכירה היא,ומיהו מרשות מריה קמ"ל לחפויי מהקדש שם הקדש,וכי קא טבח לאו למירה קא טבח/ל"ש בטביחה משום הכי לא מייב בשעת טביחה להקדש ניחא דאמר כפ"ק הכי אמר רבי יוסי הגלילי ממון בעלים,מחייב אכל לאחר טביחה לא אלא משלמן גבוה קא זכו ולא נהירא לי דכבי הלי שחיטה לא אמר ר' יוסי הגלילי דמשלמן גבוה קא זכו אלא במקדש בחלקו שחלקו בקדשים דהויא התם שחיטה וזריקה והקטרת חלבים אבל בשעת טביחה לחכי ממון בעלים הם: **מדבעי ריש"ג כו'** . דמשמע דלא מצי למימני חיובא בחר לחקדש: **גמלוג גליתי** . בסיפא ולא"ת חיובא תפילו היכא דאקדש קודם טביחה: **מכרו לדדיוט מעיקרא פורא דלאוכן** . קודם שמכרו קרוי הטור על שמו של גבך ומשמכרו קרוי על שם לוקח אבל מכרו לשמים עדיין שם המקדישו עליו שקרוי טולטו של פלוני: **אמרי נהי דמכר רבי שמעון כו'** . בשעת מלקות דעתך משום טביחה לא מחייב ליה ר"ש לאחפולי לפרישו לשם גדר המוטל עליו לחכיות נפק מרשות מריה קמ"ל ומשמה זה שומר להקדש וכי טבח לאו למירמיה קא טבח וכי מחייב ליה ר"ש לשעתא דהקדש קמחייב ליה דהויא מכירה הלכך מיבעי ליה למימר היפכא: **לחכי נפק מרשותיה מייב** . הלכך לאו מכירה היא ותטביחה נמי לא מחייב דמרשות מריה קמא נפיק: **שמין מייב בחמריותן מייב** . לשעת הקדש למכירה היא: **שמילמא פחמיי קלי** . דהיכא דהקדש נגב בין נגדל בין לנדבה לא מחייב ליה ר"ש לאו לשעת הקדש משום דעדיין שמו עליו ,ולאו בדבעי לאוקמי דהא מרשות מריה קמא נפק אלא לאוקמי בעלים קלי ,דכיון דחייב בעלים בחמריותן ,כי קא טבח ,דמריה קא טבח דכגר הגורם לממון דמי: **שמעינן ליה נרבי שמעון** . דמחכי' דפטר לחטביחת פריפה: **קדשים שנמי שמעינן לרבויי היא** . דקדשים שחייב בחמריותן חייב דמשמע שם נגב קדשים ונטבחן דחייב בחשלומי ד' וה': **וחרי חורה קרן לנבעל הכיח** . הואיל ולשם בעלים נזבחו: **שנשפך דמו** . ומיהו בשעת שחיטה רחויה היה: **שלא לשם בעליהן** . דשחיטה רחויה היא דקיימא לן (זבחים ד' ג') כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים וקלן לא חזרה לבעלים דקיימא לן שלא עלו לבעלים לשם חובה: בעלי

תשלום דכפל ולעיל (דף סח:) דמוקי ריש לקיש מתכי' דגנב והקדיש וחת"כ טבח מקלס תשלומי כפל כשהקדיש בעליים ביד גבך לריך לומר כמי שקלוס לכפל: **אלא** שהקדש ליחייב. כולה הך סוגיא כר' יוחנן ודלא כריש לקיש דמוקי לה לעיל (דף סח:) כשהקדישו בעליים ביד גבך: **והשתא** תורת דממון . ושם דאמר לקמן (ט) גבך והקדיש חייב ד' וה' דהוי כמוכרו להדיוט הייט בקדשי בדק הבית דלא מיקרו על שם בעליים וקדשי מזבח תומר ר"ש חע"ג דמיקרו על שם בעליים ולא הוי הקדש כמכירה מ"מ למ"ד יאום לא קני חשיב ליאום ושיטי רשות לענין דאל הקדש אחר יאום כדמשמע לעיל (דף סו:)דבעי לאוקומי חביי לרבה ליאום לא קני מקרבנו ולא הגזול ותפילו הכי אמר שם דאל הקדש חע"ג דאכתי לא אסיק אדעתיה דהוי יאום ושיטי רשות:

ורבי שמעון הא אמר שחיטה שחיטה . הא לא אינטריך אלא משום מ"ד אין לשחיטה אלא שחיטה. לגבי תרבעה ומשום דגמר מוטבות טבח והכן בר מלגבי לאו דשחוטי חוץ דבשבי חייב רחמנא וא"ת ואחתי חשיב ליה יאום לפדות שחיטה אחויה הא יאום לפדות בשעת פירכום דבר העומדה והערכה היא כדאמרינן בפ"ב דחולין (דף י.) ואין לך מום גדול יותר משחיטה ואין סברא לומר דלפי שנפסל שוב אין לו פדיון דבשלמא פסול שהוא בשריפה גנון פיגול אין לו פדייה משום דמלוה לשורפו כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים ד' כה.) כל שבקדש פסול נתא ישרף אבל שחיטה שחיטה חוץ לזמנה אחויה בשריפה אלא בקבורה כדאמרינן בפרק עד כמה (בכורות דף כח:) מי שחיטו מומחה ולקה אח הכבור ונשחטו על פיו הרי זה יקבר ומיהו לדברי המפרש אלא חשיב המפרכסת כחיה אלא כגון שנראל בשמאה וכבר בטהורה אלאו שחיטה היא דהשתא דשחט בה שניס או רוב שניס ועדיין מפרכסת הרי היא כחיה דבפ"ב דחולין (ד' ג. "ושם) אין משנה בשום מקום אלא שהיו היא להטהר והרומה (שם ד' קכו.) דשוניס שנראל בשמאה כו' אבל היכא דשחטה כחיקונה לא חשיב מפרכסת כחיה מחייבת כאן דשחיטה חוץ לאו בת פדייה היא כיון דשחיטה גמורה היא להוליא מידי נבילה וגם להחירה בהילה אם היה לה פדיון דהכא אליבא דר"ש קיימי דבין רבי יוחנן ובין ר"ל מודו דקדשי מזבח לר"ש היו בכלל העמדה והערכה דלחמרינן בפרק בחרא דמורה (ד' נב:) ולא פליגי אלא אליבא דרבנן אבל מ"מ קשה לריש לקיש אליבא דרבנן דקדשי מזבח לא הוי בכלל העמדה והערכה כדאמר התם דלא משחמיטו בשום מקום לשום תגת שיהיו נפדין ודוחק לומר דמדרבנן הוא דאין נפדין לפי שנעשה מום זה בידים כשאר מטיל מום שאין נשחט ונישחר על ידי אחרו מום ו"ל דמום שהוא מחייב חשיב מום לפדות על ידו אבל מום שלאחר מיכה לא חשיב מום בעליון לפי שהוא מום טובת הגוף ואין נפדין אלא מום המחייב את הגוף כגון שבר ושבור ושרוע ונתוק ואין נפדין אלא מום שהוא מחייב את הגוף כגון שבר ושבור ושרוע ונתוק ואין נפדין אלא מום שהוא מחייב את הגוף כגון שבר ושבור ושרוע ונתוק

שהוא מחייב חשיב מום לפדות על ידו אבל מום שלאחר מיכה לא יקבו: **שלא** לשם בעליהן . וה"ה שלא לשם בעליהן . ואיכא למימר אי נמי ההוא נמי קרי ליה שלא לשם בעליהן משום שלא עלו לבעלים לשם חובה וגרחה לו דוחק להעמיד בשפך הדם ורב דימי לאוקמה כשפך הדם משום דניחא ליה לאוקמה בכל קדשים שחייב בתחריותן [דבשלמי] לשם בעליהן לא מקומקמי בפסח וחטאת דמפסלי שלא לשמן:

[ע"ש בתוספות ד"ה ואחתן ושוד שם סד. ד"ה בעינן ושום, בכורות לב. ד"ה מה לא נאמר שחיטה]

נליון הש"ם

תום' ד"ה שחיטה וכו' ללאחר מיכה לא חשיב מום . עי' בכ"מ ריש משילה ד"ה כמאן דאמקינן :

הגהות הב"ח

(ג) תום' ד"ה ושמעת ב' דיוק וכו' נקמן . נ"ב שחילת דף סט. ופ"ש תום' בני יוחנן ד"ה שנגב :

קה א מיי' פ"ב מהל' גניבה הלכה ו סמג עשין עמ :

נוסא
שאלו את ר"ח בקונטרס נגב והקדיש ואח"כ שחטה – אין לו לשלם אלא כשומא שהיתה עליו בשעת שחיטה

אפנך (אדקה) קושיות תשובות

נוסא
כי כיון שלא חייב ר' יוחנן לקדש אלא בשעת שחיטה

נוסא
אחד כ"ש שחייב ר' יוחנן בשעת שחיטה ר' יוחנן בשחיטה

אפנך

ור"ל לימר כו'. ריש לקיש לית ליה קי' לסוגיא דילן דלדידיה לית ליה למימר דרבי שמעון קי' למילתא לחריש יהלא לפי דבריו דמוקי מתניתין לעיל (ד' פח:) כשהקדישו בעלים ביד גבוי מוקי לה בשותפו בעלי מומין בחון: **בשוחט** בעלי מומין בחון. פי' בקונטרס דבבעלי מומין מעיקרא עסקינן לפי שקדם הקדשן למומן מו לא חזו לפדיון משמשחטו דמשמיע ליה לר"ל תליבא דרבי שמעון דמשמעתא בתרייתא דתמורה (ד' נב:) דקדשי מזבח הן בכלל העומדה והערכה ומשמשחטה אין יכולה לעמוד ובטעל מום מעיקרו מודה ורבינו תם מפרש דבשעת פירכום בטוחן יכולין לעמוד בני העומדה והערכה ניתנו כדאמרינן בפ"ב דחולין (ד' י. ושם) ומיהו לאותן המפרשים דבשחיטה גמורה אין מועיל פירכום כמו שפירשתי לעיל (עמוד ח*) לריך לאוקמי בבעל מום מעיקרו כמו שפי' בקונטרס: **והלא** זריקה מתרת. למאן דמוקי לה כשנפסף הדם פריך דלי למאן דאמר אלא לשם בעליהן כיון דבשחט וזרק בהכשר שחיטה לרווייה היא אלא טעם כל העומד לזרוק כזרוק דמי ואף על גב דבפרק [ד"ה דכמה] לותו ואת בנו (חולין ד' פ: ושם*) בעי למימר דכל שחיטה קדשים שחיטה שאין לרווייה היא לא קיימא מסקנא הכי אלא במסקנא מצינו היכא דמזרק הדם בשבוף שחיטה לרווייה היא דמי כמו שחיטה בזרוק ואת בנו דהוי מחוסר זמן אלא דמריצן לרבי שמעון כזרוק דמי אלא למאן דאמר אלא לשם בעליהן כיון דבשחט וזרק בהכשר שחיטה לרווייה היא אלא טעם כל העומד לזרוק כזרוק דמי ואף על גב דבפרק [ד"ה דכמה] (חולין ד' פ: ושם*) בעי למימר דכל שחיטה קדשים שחיטה שאין לרווייה היא לא קיימא מסקנא הכי אלא במסקנא מצינו היכא דמזרק הדם בשבוף שחיטה לרווייה היא

פרה מטמא טומאת אוכלין והיתה לה שעת הכושר מכלל דהשתא לאו בת פדייה היא ואמאי והא לית ליה שבועות (דף יח: ושם) דפרה קדשי בדק הבית היא ולר"ש לית ליה דקדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה בהיות שמטמא גופה וכרתה לפרש דהא דקאמר הואיל והיתה לה שעת הכושר מיירי לאחר הזאה דאין שכירת שהות בת פדייה אחר שהוזה דמה ופ"ה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם הזאה ות"ח והא כל העומד להזות כמוזה דמי וי"ל דקודם קבלה (ג) לאו כמוזה דמי כדפריכית לעיל הקשה רבינו שמואל בר חיים למה לי להיתה לה שעת הכושר תיפוק ליה דחיבת הקדם מכפרתו ומטהרת לה לאוכלי כדדרשינן בפ"ב דחולין (דף לו: ושם) והכשר לרבות עצים ולבונה וכ"ת דפרה לר"ש כיון דקדשי בדק הבית היא לא שייך בה חיבת הקדם דלעילו קדשי מזבח לא מהני חיבת הקדם כלל כשקדשו קדושת הגוף כגון פרים דמוקות והנסכים (מנחות דף קג:) ובפ' כל הפסולין (זבחים דף לד.) הא ע"כ שייך בפרה חיבת הקדם לפילו לר"ש דברים המנחות והנסכים פריך לר"ש נותר ופרה לחלי מטמא טומאת אוכלין עפרה בעלמא הוא דלא העומד לזרוק כזורק דמי ומצי חיבת הקדם מכשרתו והייט טעמא דלפ"ג דאין בה קידוש כלי כיון דקדשי בדק הבית היא מ"מ שייך ביה חיבת הקדם כיון דחטאת קרייה רחמנא וכל ענייניה כעין עבודת הגוף אים בה הזאה ופסולה אלא לשמה וחירך ר"י דאין חיבת הקדם מועלת אלא לפוייה אחין לוכל כלוכל כגון נותר ופרה אבל חבוצים כעפרה ועצים ולבונה אבל דבר שהוא לוכל אלא שאין מקבל טומאה לר"ש משום (ב) לוכל שאין אתה יכול להחילו לאחרים לא יועיל חיבת הקדם לעשות התיסור כמותר והא דמצטע ברים כל הפסולין דלוכל כבר שנטמא לפני זריקה ה"מ דלא לקי על ידי דרשה דכל שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה אי נמי משום דמרבינן מוהכשר כמו עצים ולבונה התם כיון דלא בעי פטר ליה אלא משום דכשי למילף מעומאת הגוף יש לנו לרבות מוהכשר מק"ו דעצים ולבונה ות"ת אמאי לא אמר דכל קדשים יקבלו טומאה מחיים כיון דמלוה לשותפן וניתן כל העומד לשחוט כשחוט דמי וי"ל דלפילו נשחט לא אמרינן דכזורק דמי עד שיקבל בכוס כ"ש כשמדיין לא נשחט ומיהו שעיר המשתלח קשה לר"י שיטמא מחיים טומאת אוכלין לר"ש למ"ד (יומא סה.) דשרו (ג) ליכריו בהכאה דכיון שעומד לזרוק כזורק דמי וי"ל דכל העומד לעשות לא אמר דכעשוי דמי אלא בהוכל התיסור כמותר וקרינן ביה לוכל שאתה יכול להחילו לאחרים אבל לא מצי לשחוט לוכל כמו ב"ח ליתסב כאוכל תע"ג דהוה מהני על התוכל כגון נותר ופרה ליתסב כעפרה מי לאו דמכשר להו חיבת הקדם מידי דהוה אבן פקועה ודגים שהן מותרין בלא שחיטה ואפ"ה חיוקן מטהרתן לרבן דפליגי תר' יוסי הגלילי בפ' בהמה המקשה (חולין דף שב.): **פרה** מטמא טומאת אוכלין. הקשה בקונטרס בפ' לוחו ולא בגו (חולין דף פח: ושם) למה לי קבלת טומאה תיפוק ליה דהיא גופה מטמאה לדם ובגדים ותירץ דבכה"ג מפרש בכריתות בפ' דם שחיטה (דף כח.) כגון (ד) שחיפהו פחות מכבילה בלא מי מצוים לה לוכל מלוכלך [היא] עלמה גם החפר יהיה נפסל בנגיעת הטומאה כדתמר בפרק חומר בקדש (תגיגה דף כו: ושם) לא יפתח אדם לפר חטאת ומי חטאת ויעבירם בספינה מפני שהיא ו"ל דלי חשיבה לוכל מקבל טומאה מפני ומשליכי ואי לא לא ואין לומר דה"מ מה שמטמא טומאת אוכלין דמחמר שנפסל ואין עליה עוד טומאה אחרת אבל מה שמטמא לחבירו שהוא מקבל טומאה אחרת שנפסלה הפרה טומאה אין עומדת ליטרף בנפסלה ונפסלה הפרה ובמוך נגיעה מטמאה טומאת אוכלין לא נגע בה ברן אלא שעה אחת מכל מקום בתחילת נגיעה כבר נפסלה הפרה ובמוך נגיעה מטמאה טומאת אוכלין דאין דבר אין

שבועות יח: מוליו קפ: מנחות קג: [תוספתא פרה פ"ו]

פרה . תדומה מטמאה טומאת אוכלין: **דאית לה שעת הכושר** . לאכול משכחטה וירדה לה טורח לוכל: **ואמר**

***פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר**

ואמר

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה פרה וכו' וי"ל דקודם קבלה ככוס לאו כמוזה: (ב) בא"ד לר"ש משום דבעי לוכל שאתה יכול בע"ל: (ג) בא"ד ומ"ד דאכרו מחבירים בכתאם דכיון שעומד לזרות לאוק כזרתו דמי וי"ל דלא אתריך דכל העומד לעשות דכעשוי דמי אלא בע"ל: (ד) ר"ה פרה וכו' בפרק דם שחיטה כגון בשר שחיפהו בע"ל: (ה) בא"ד שחיכן ר"י בקונטרס (פחות: (ו) בא"ד מן הבהן ונפסלה בכך ואי לאו וכו' משום דגנוכת בכתוב:

גליון השי"ם

תום' ד"ה פרה וכו' ועוד דכפ' נ"ד בכתה דף קו: וכפ' עבול יום דף קי: בעי למידק. כפ' נב"ע לא מכר מזה וכפ' עבול יום מטהר דקאמר דהיכא דמיכשר מחבבי דיעבד לכתחלה כן במשקה אלא דמיפשמא דמטמא בכבילה דבר דבהברת דמו' היה לסם ג"י לתרים שם:

לג נמלא שם

**לגבי הא [לשוויי חוכל] לא מהני מה שכופו לטמא טומאת אוכלין ומיהו אי פליג ר"ש אחכל הני "ועוד "דכפ' ג"ה (חולין דף קנ.) ובפ' עבול יום (זבחים ד' קה:) בעי למידק דהיכא דלריכה מחבבה ואין לריכה הכשר דטהרות אחיא כר"ש מדסיפא ר"ש דקאמר שחיטה ומליקה מטהרת מריפתה מטומאתה ומצי מידי אחריא ליה ריש פרק ר"ש וריש רבן והיכי הוה בעי לאוכוחי הא ע"כ לריכה מחבבה אחא דלא כר"ש ועוד דבהעור והרובד (חולין ד' קכה: ושם) גבי חתך בשר מן החי אחבו ואח"כ חיבב עליו טהור ובאבר מן החי שאין כופו לעשות לוכל מודה ר"ש דבעינן מחבבה כר"ש ופריך התם למאן דמוקי לה בשהוכשר הרי מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואח"כ אחבו ומוקמינן לה התם שכופו לטמא טומאה חמורה לגב לבעי לעגין דלא בעי הכשר מן החי שאין בנגלת עוף טהור ובאבר מן החי שאין כופו לעשות לוכל מודה ר"ש דבעינן מחבבה ובגרסין פרה מטמא ול"ג מיטמאה דלמאי ל"מ קבלת טומאה אלא אי לטמא לחבירים כיון שהיתה לה שעת הכושר חזרת הוכל יש לה וכלא קבלת טומאה היא מטמא לחבירים מכוס דכופו לטמא טומאה חמורה וכהוספתא נמי מוכח דגרסינן מטמא ולא מיטמאה דקתני מטמא לוכלין ומשקין ואי גרסינן מיטמא ל"ל כמו שחירך רש"י בכלירפה (ה) פחות מכבילה בלא שחי לפסל בפרה לטמא בלא שאין מועיל מה שכופו לטמא טומאה חמורה אלא דהוי כנוגע בשרץ ואילו נגע בשרץ לא היה מטמא לת הבהן כיון שבשר פרה הוא פחות מכבילה לכך צריך קבלת טומאה ממקום אחר כדי שיטמא הבהן וקבלה דלמאי ל"מ כמה שמלטרף לפחות מכבילה הא בלא"ה אוכל מקבל טומאה בכל שהוא ואי לעגין קבלת טומאה דאוריימא למרוף עליו לת הקדשים הניחא אי חיבת הקדם דפרה דאוריימא לת"ש שאין בה קידוש כלי אבל לת שהן מדרבנן ע"כ לא מקבלי טומאה הני אוכלין אלא מדרבנן דמדאוריימא כשרוף דמי ועפרה בעלמא ניהמו ועוד מפרש ר"י מה שמיטמא ע"י קבלת טומאה מן הבשר (ו) ונפסלת בכך אי לאו דהיתה לה שעת הכושר לא היתה מקבלת טומאה ולא היתה נפסלת דלת"ג דקפיד רחמנא בעוסקין בה שיהיו טהורים לאו דוקא טומאה לה אלא משום גזירת הכתוב הוא דלפילו בעוסקין בה בקבה אי בפסוקי כלי עץ בעינן שיהיו טהורין ות"ת דאי לאפסולי [היא] עלמה גם החפר יהיה נפסל בנגיעת הטומאה כדתמר בפרק חומר בקדש (תגיגה דף כו: ושם) לא יפתח אדם לפר חטאת ומי חטאת ויעבירם בספינה משום שהיא ו"ל דאי חשיבה לוכל מקבל טומאה מפני ומשליכי ואי לא לא ואין לומר דה"מ מה שמטמא טומאת אוכלין דמחמר שנפסל ואין עליה עוד טומאה חמורה ולקמיה מפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:) ואין להאריך כאן בזה דלא יתכן לפרש כאן כלי מדפריך בממחות (דף קב:) כיון דכל העומד לזרוק כזרוק דמי נותר ופרה לחלי מטמא טומאת אוכלין ומלי קושיא והא לאחר שקבלה הפרה טומאה אין עומדת ליטרף דנפסלה ונפסלה לא מגע טומאה ותפילו לא נגע בה ברן אלא שעה אחת מכל מקום בתחילת נגיעה כבר נפסלה הפרה ובמוך נגיעה מטמאה טומאת אוכלין דאין דבר

אומר היה ר"ש פרה נפדית כו'. נראה ר"ל דלפילו מדרבנן מותר לפדותה. דבספ"ק דשבועות (דף יא:) דייק לתמניתא (תוספתא פ"ו) דמסכת פרה דקתני שחטה על גב מערכתה אין לה פדייה עולמית דלמ"ל לתני כר"ש דלר"ש נפדית היא כדמשמע הכא ומיהו דע"כ מה שאין נפדית לרבנן אין זה מן התורה דהא כתיב והעמדה והערכה היא כל זמן שמפרכסת לפי פי' לחד לטעיל (ל' שו.*) ואם כן מ"ל *לר"ל דר"ש פליג אדרבנן דלמא מודה ר"ש דמדרבנן לאו בת פדייה היא דלמא מדאורייתא ולהכי מטמא טומאת אוכלין והיה לה קצת הכשר וזה דוחק לומר דלפ"ז על גב דמדאורייתא בת פדייה היא כיון דמדרבנן לאו בת פדייה לית לה תקיב לוכל שאתה יכול להחזיל לאחרים וי"ל דמאן דאסר אסר לפילו מדאורייתא כיון שאסור לזמה בהכשר קרבן ומאן דשרי שרי לפילו מדרבנן עד שיעשו הזיותיה כדפריכית לעיל ואם היו לומרים דלרבנן פרה קדשי מזבח היא הוי ל"ש לך אין נראה שיסבור שום קצת דפרה קדשי מזבח היא מדקא ממעטינן (ע"ז ל' כו: ושם) שמע מינה דפרה קדשי מזבח היא וכמה מקומות קאמר דאסורה קרייה רחמנא משמע דקדשי בדק הבית היא ע"ג דתנן בשקלים (ל' ו) שהיא מתרומת הלשכה היינו לפי שקריבין לה בהמיס העובדים קרבנות תמיד צורך קרבן וכ"ש מאחר שעיקן לפילו מלמדי הלכות קמיפה לכהנים טעלין שכהן מתרומת הלשכה ולפילו בלא ב"ד מחנה על הלשכה יכול להיות שבאה ממנה מן התורה הואיל וצורך קרבנות היא והא דאמר דקדשי בדק הבית היא לית לה שאחה קרוי קדשי בדק הבית היינו דקדושה קדושת דמים ולא קדושת הגוף כקדשי מזבח: **בל** היכא דליתיה במכירה כתיב בעבודה כו'. ומוכר בשבת לחייב חע"צ לחם עבה פעור ההיא בהמה ליתא בעבודה כחול: **זה** נגח לא כל מקום שנאמר שה אינו אלא לרבות אחת הבלאים, **וכל** "או" לרבות

ומר ריש לקיש. לילו שמעת מיניה לה לחומר היה ר"ש פרה נפדית לפילו בשחטה על (ג) (המערכה) כמשפט לם מלא לחרת יפה ממנה, וזהו שעת הכושר אלא, ותע"ש דלא נפדית, לפילו הכי מטו לה לחולא הואיל ורלויה לפדות: **לפילו בשמימין.** וכ"ש בבעלי מומין בחזן דקיטוע דמיקא הוא: **לא פוי מכירה.** דלין קדשים תמימים יולאים לחולין הלכך בבעלי מומין עסקינן דליתנהו בהרוייהו: **וחזרו לעמיהם.** דליתנהו בה לי בעיון תרוייהו לי לא: **לדברי ר"ש.** שפוטר על טביחתה: **בגנב בלאים.** מלבשה וטיט בח ותע"ג דכתיב גבי טביחה שה ואמר רבח לקמן כל מקום שנאמר שה אין בלאים במשמע הכח מחייב שה דליתיה בהרוייהו ונקט ליה בטביחה שה דפתח ליה קרא בריבוי: **או.** שור שה לחמר בפ' לבעיל (דף מז:) שור דסיפא ושה דריבוי מייתר הלכך "או" כמי מייתר: **פרט לבלאים.** דפסול לקרבן: **נדמה.** דליכו דומה לחבי ולא ללמו שבח מחיל ורחל ודומה לעז: **גבי גניבה דכתיב שור או שה.** דחי לא הוה כתיב או לרבות לא משמע בלאים מיבייהו שהרי אין מחעברין זה מזה אין מיטבין שהה דבהמה גסה יולדת לחעבה ודקה לחעבה הלכך "או" לרבות אחת בלאי אחת ולא להוליא דהא בלאו אכתי אי אפשר לשה בלא בן שנה ולא בן שנה בלא שה ממ. כלומר יב. י. מ. חולין לח:

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית ע"ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפדוי דמי בשלמא רבי יוחנן לא אמר רבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר רבי יוחנן: אמר לך °וטבח°(ומכר) *כל היכא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה *וכל היכא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מזבין לא הויא מכירה ליתנהו בטביחה, ואזדו לטעמייהו דאתמר המובר טריפה לדברי ר' שמעון: רבי יוחנן אמר חייב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר בטביחה ליתיה במכירה ליתיה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש יש נגעים בלאים וטריפה ומרבה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר"ש היא אלמא אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה? אמר ליה לא, רבנן אפילו טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא? אלא מאי ר"ש בלאים בטביחה איתא במכירה ליתא אלא תנא 'טביחה' והוא הדין למכירה, אימא לרבנן נמי תנא 'מכירה' והוא הדין לטביחה, ורבי יוחנן אמר לך: האי מאי, אי אמרת בשלמא ר"ש איידי דתנא טריפה בחדא תנא בלאים בחדא, אלא אי אמרת דרבנן נעשרבינהו וניתנינהו: גנב בלאים וטריפה טבחן ומכרן משלם תשלומי ארבעה וחמשה, קשיא בלאים, שה כתיב *ואמר רבא זה בנה → אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא לרבות אחת הבלאים? שאני הבא דאמר קרא או לרבות את הבלאים, וכל "או" לרבות הוא והתניא ישור או כשב *פרט לבלאים או עז *פרט לנרמה? אמר רבא הבא מעניניה דקרא והבא מעניניה דקרא: הבא גבי גניבה דכתיב "שור או שה" שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים, נבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא והא

תורה אור

[ד"ה ואמר] ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית ע"ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפדוי דמי בשלמא רבי יוחנן לא אמר רבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר רבי יוחנן: אמר לך וטבח (ומכר) כל היכא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה וכל היכא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מזבין לא הויא מכירה ליתנהו בטביחה ואזדו לטעמייהו דאתמר המובר טריפה לדברי ר' שמעון: רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר בטביחה ליתיה במכירה ליתיה רבי יוחנן לר"ש בן לקיש יש נגעים בלאים וטריפה ומרבה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר"ש היא אלמא אע"ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה? אמר ליה לא, רבנן אפילו טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא? אלא מאי ר"ש בלאים בטביחה איתא במכירה ליתא אלא תנא 'טביחה' והוא הדין למכירה, אימא לרבנן נמי תנא 'מכירה' והוא הדין לטביחה, ורבי יוחנן אמר לך: האי מאי, אי אמרת בשלמא ר"ש איידי דתנא טריפה בחדא תנא בלאים בחדא, אלא אי אמרת דרבנן נעשרבינהו וניתנינהו: גנב בלאים וטריפה טבחן ומכרן משלם תשלומי ארבעה וחמשה, קשיא בלאים, שה כתיב ואמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא לרבות אחת הבלאים? שאני הבא דאמר קרא או לרבות את הבלאים, וכל "או" לרבות הוא והתניא שור או כשב פרט לבלאים או עז פרט לנרמה? אמר רבא הבא מעניניה דקרא והבא מעניניה דקרא: הבא גבי גניבה דכתיב "שור או שה" שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים, נבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא והא

[ד"ה זה] בפרק חומו ואת בנו (חולין ל' עח: ושם*) פי' בקונטרס דעביד בנין אב מדכתיב שור שה כשבים ושה עזים וקשה לר"י דלקמן אמר דלרבי אליעזר אחתי דרבח לעמת שבולד מן הטהור ועיבורו מן הטמח דלא כר' יהושע דאי כר' יהושע משה כשבים ומשה עזים נפקא לטומר ולא לריך לבנין אב דרבח ואחרבה מהחוח קרא הוי בנין אב דרבח וקרא לר"י דבנין אב דרבח הוי משה כשבים ומשה עזים זכר בן שנה יהיה לכם מלא מלא דהא מסקינן כי אימא דרבח לעניין פטר חמור אימא דחנן לין פודין כו' ובספ"ק דבכורות (ל' יב. ושם) מפיק ליה משה שה דפסח ות"ח ומ"ש דהכא קרי ליה בנין אב ובבכורות קרי ליה ג"ש דקאמר נאמר כאן שה ונאמר להלן שה ועוד מ"ש דנקט רבח בלאים טפי מטגל ואיה טריפה ומחוחה דכל הני נפקא לן דלין פודין פטר חמור משה דפסח דקאמר החם מה להלן פטרו לכל השמות הללו ועוד אמאי לא פריך-טריפה שה כחיב כי היכא דפריך בלאים שה כחיב ועוד דלרבי אליעזר דשרי בפדות בבלאים פטר חמור אמאי לא שרי בשחוטה וטריפה כיון דמוקי לה בנין אב לטמח שבולד כו' כדאמרינן לקמן בשמטתין ועוד כי בעי לקמן לרבי אליעזר בנין אב דרבח למאי הלכחא לימא למטוטי אחריני אחת דלין פודין ול"ת דטריפה ומחוחה ממשמוטיה דקא נפקא כמו עגל ואיה דהא אמר בפרק הוליאו

[ד"ה שמעי] לן (יומא ל' מא: ושם*) דפר לפילו שחוט קרוי פר וכן שה דפסח אי נאמר דכתיב מהיות משה מחיוחה דשה וקרחה לר"י דבנין אב דרבח וג"ש דבכורות נאמר מלחא היא דודאי מרוייהו נפקי משה דפסח ובנין אב דרבח אחי מיחורח דבבשים ומן העזים חקחו דמשמע עד שיהא בחיו כבש ואמו כבשה וגופיה לא אילטריך דמשמר קדשים נפקא דחניא בסמוך שור או כשב או עז שלא נולד להם שבעת ימים לא יקרבו לאשה לה' מכלל שיש בהן שבעת ימים ואי אפשר שיהא בן שבעת ימים אלא בן שמונת ימים ומשמע דאי לאו דחניא בהדיא הוה אחי ליה שפיר דעיקר בנין אב לית לן אלא משום דבפסח גופיה לית לן למילטריך דמקדשים נפקא כן דרך הגמרא שעושה כלילו קיש ליה ממקום אחר וה"ק מי לקדשים ואחמר דמקדש אחריני נפקא לן

[ד"ה וכן] בפסח למעוטי בלאים כו' וכעניין זה יש בריש קדושין (דף נ: ושם*) ובפרק בעבירה (כחובות דף מו:) גבי קידושי הבח לאחיה דקאמר וכ"ת נילף מבושח ופגם אע"ג דבושח ופגם גופיה לית ליה לן אלא נעבירות (שם דף מ: ושם*):

[ד"ה דאי] **גבי** גניבה דכתיב שור או שה אחין לחמר בלאים מביניהם. ותם תאמר בלאו אכי נמי המ"ל גבי גניבה דכתיב שה נמי שור: למעט בלאים כדרבח אחי או לרבויי ות"ל דמילחא דרבח לית ליחמר דכתיב שה לחוד הכח משמע שור: והח

[או מכרו כל"ל]

[עי' חוס' כחובות לג: ד"ה גנב]

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ואמר רים נקים וכו' נשחטה על גבי מערכתה:

נוסח

אחר ר' יוחנן ור"ל בשלמא ר"ל - דבכי' ר"ש אשמעינן ואפילו טהיא ואכתי ל' ור' יוחנן ור"ל בפרט

נוסח

אין נרחה לחמר בפ"ק דקדושין (ל"ג ע"ב) גבי קדושי אשה אי אמרת בשלמא בבא ראשונה אשמועינן דאפילו בבא שניה אינה אלא בבלאים

כלומר יב. י. מ. חולין לח:

ויקרא כה: כב

שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירלה לקרבן אשה לה'

להוציא כלאים מביניהם · אין כלאים בתים מביניהם: **מדסיפא למעט** · "או" דסיפא דקרא "כשב או עז" ודאי למעט אתא שהרי כלאים בתים מהם וממילא משמע(ה) לרבות לה לילמדינן ואי לרבות מדמה כל שכן דלא לילמדינן דכיון דמרישא הוא מקרבי כלאים כל שכן דמה דקיל · **מי לקדשים** · תורה אור למימרא דפסול לקרבן דכתיב בהו כגלבות בפרשת נסכים (במדבר טו) "או לזבח בכבשים" וגו': **מה נסדיא כתיב בהו** · מרבויא לאו כשב פרט לכלאים דפסול: **מי למעשר נמשם** · ותע"ג דלא כתיב בית "שם" אלא נתן קאמר רבה דפסול, הא מתרגין בבכורות לענין מילי טובא דגמר "תחת הבכר" מתחת אמו "הלכך להא מלתא יליף נמי ופסול: **מעבדה מעבדה** · "ושעבדת כל פעל רחם לה" (שמות יג) "וכל תחר יעבוד" (ויקרא כז): **לענין פדיון פטר חמור** · דכתיב ויקרא בהמה טמאה דמטי' דקתני לין פודין בכלאים מהכא הוא: **ולא בית** · לבי ואיל · **ולא בשר שתופה** · דלאו שם קרינא בה: **כלאים** · מנלן מיני בהמות: **כוי** · מבהמה וחיה: **נמשך שנולד מן פטור** · פרה שילדה שור וחבין שור, או רחל שילדה חזיר וחבין חזיר, דלמטר בחלילה דכתיב "זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים" (דברים יד) וכיון דכתיב "שם" פרט לכלאים כה"ג הוא: **דר' יוסף** · בפרק קמא דבכורות (דף ז.): **ועיבורי מעוברי מי מיעברא** · דלילעריך למעוטי והא קיימא לן בפ"ק דבכורות (דף ז.) לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה: לתיעבר

והא גבי קדשים נמי נאמר "שור או כשב" שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי? מדסיפא למעט רישא נמי למעט, אברבה מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות? האי מאי אי אמרת בשלמא למעט, הוא דאיצטריך תרי מיעוטי דאע"ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה, אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה לי השתא כלאים אירבו ליה, נדמה מבעיא? אלא הא דאמר רבא "זה בנה אב כל מקום שנאמר 'שה' אינו אלא להוציא את הכלאים" למאי הלכתא: אי לקדשים בהדיא כתיב בהו "שור או כשב" פרט לכלאים "אי למעשר" תחת-תחת יליף מקדשים "אי לבכור" העברה-העברה יליף ממעשר, אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב "אך בבור שור" "עד שיהא הוא שור ובבורו שור, כלאים מבעיא? אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן "אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשרוטה ולא במריפה ולא בכלאים ולא בבן שלדלדם אלעזר דמחיר" בכלאים רתנן "דיא מחיר בכלאים מפני שהוא שה" למאי הלכתא? אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא, דלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא ליה "עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה" אטהורה מטמאה מי מיעברא? אין דקיי"ל דאיעבר

ומעבר בהעברה דכתיב והשתא כי אמר דלתי לו למעט ממעט נדמה לפיל לו לומר שנדמה במקלת סימנים וכי אמרי לתת לרבויי נדמה לפיל לומר שאין דומה כלל ולהכי דייק קרא כלאים לישנא דכלאים משום זה וזה גורם והא

אי למעבר · פירוש דהוי כתיב ביה שם מנ"ם דהעברה מבכור דכתיב ביה שם (ויקרא כז) שם שור שם שה ובקונטרס כתיב נמי דהוי כמו שה ואין גרלה ועוד בפרק בתרא דבכורות (דף מ.) פריך לי גמר מעבר מתחת מקדשים לפי' הכי נמי פי' יוצא דופן ומומר זמן ויתום לא יכנסו לדיר להתעבר ולי לא גמר מקדשים בשלמא לטריפה כל תבר יעבור פרט לטריפה הלא כלאים מנ"ל ומאי קושיא לימא ליה דמבנין אב דרבה נפקא ליה כלאים כיון דבמעבר כתיב [מאן] "כדפירש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי לעיל דלא מצי למימר התם דילף מעבר מבכור למיעבר ביה כלאים דשם כן יוצא דופן נמי מיעבר במעבר דילף מבכור:

דפ"ל כלאי כתיב שם וכבר ניכר לתקנוני תחת תחת ילף שהרי נפי שכבר לא נמר מקדשים· העתק מהלופי גרסאות

עד שיהא הוא שור ובבורו שור · תומר ר"י דבפרק קמא דבכורות (דף ה:) מוקי לה דוקא בשאין דומה כלל לכל דומה במקלת סימנין בבכורות לפילו יש בו מקלת סימן ואי הוה כתיב ריבוי לחודיה בבכורות לרבות נדמה שיש בו מקלת סימן הוה מרבינן ליה נמי בקדשים דילפינן מהדלי בב"מ וכן אי לא הוה כתיב בקדשים כלל הלא בבכור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מבכור לכל השתא דכתיב בקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי בבכור ליכא למילף קדשים מבכור דשם כן ליפתוק קרא ממיעוט דקדשים:

למטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ולא כר' יהושע · פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הבא מן הפרה שניברתו מבור בסימן אחד של טהרה מטלה גרה או מפרים פרסה ודרים אם זה לא תאכלו אם הגמל גמל אי אתה יכול בסימן אחד לכל אחד לוכל בסימן אחד ואיזה זה זה טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטהור יכול לפי' עיבורו מן הטמא כלומר כשם שאתי מכשיר בבנו אם נתעברה הימנו פרה מ"ל אם כשבים כו' ועיבורו מן הטמא לאו דוקא דלדידיה הוי טהור אלא לטמא דומה וכולה סוגיא דבכורות (דף ו: ושם) לא משמע כפירושו אלא משמע דמוהה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור שנולד מפרה ומבור שהוא מבור ואם יש בו סימן אחד שדומה מקלת לפרה מוהר ולא קאי כלל לסימנים דקרא (ג) ממעלה גרה או מפריסי פרסה והכי ליתא התם (שם) רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקלת סימנין חייבת ר"ש לומר עד שיהא רובו דומה לאמו ועלה דהיתה מבעיא ליה לר"ש בגמרא בן פרה מי בעי שיהא רובו דומה לאמו להכירו בהכילה או לפי' במקלת וכעי למפשט מדר' יהושע דסבר כר"ש מדקרי לה טמא וקתמר לכל תחה חוכה בסימן אחד כו' אלמא לא בעי רובו ודוקא בהכילה ודחי ולומר סבר לה כר"ש בחדא ופליג עליה בחדא ועוד משמע התם "דטמאת דר' יהושע משום דקסבר זה וזה גורם לפסור ולפי זה לפי' טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לפסור ולכך דקתמר דבעי לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא מיירי נמי שדומה מקלת לאמו כהיתה דרבי יהושע שהם היה דומה לגמרי לגמל לפילו עיבורו מן הטהור היה לפסור דהא ס"ל כר"ש כלחוקמה לחיעבר מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למקלת טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא דלפסור כיון דבה להוציא כלאים ולפסור משום זה וזה גורם אלא משום דבקט במילתיה דר' יהושע טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא דלכי במילתיה דרבא ובמילתיה דר' יהושע נקט משום דריש קתני אבל לחה לוכל בסימן אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא וה"ה לפילו טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לפסור משום זה וזה גורם והא דקתמר הכא ולא כר' יהושע כ"ש דהוי אלא כר"ש בר פלוגתיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אלעזר:

גם' אי לגכור מעברא · מיין נדה דף מ ע"ל תוספות ד"ה גמר ליה:

חולין מח: ע"ש:

יומא מט: ע"ש בכורות יב.

בכורות שם

*סוגיית שלו אינה לגיר אלא לדרך התוספות ואך לשמואל

בקונטרס אין בגיר זאת בכורות ב:]

*עיין רשב"ם לעיל ב"ב כה. ד"ה ואי ובכורות ה: ד"ה אלא ובמנחות ס: ד"ה אלא ובחולין קכח. ד"ה אלא ועוד בכמה מקומות

הנהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מדסיפא וכו' ולרבות לא משמיע לי' וכו' דמרישא הוא מתמעטין בכלאים ומתו לכתב גרה אי"ו ולא מתמעטין בכלאים וכו' ליתא הא מ"ר רחל שילדה וכו' לר"ש בגמל בן פרה מי בעי ר' אחשון שיהא רובו וכו' וקתמר אבל אחר אחה תוכל:

נוסאאחרת

(אדרבה) רש"י ד"ה מדסיפא וכו' דמרישא הוא מתמעטין בכלאים וכו' (ג) תום' ד"ה בשלמא וכו' אלמא נרה ולא מתמעטין בכלאים וכו' ליתא הא מ"ר רחל שילדה וכו' לר"ש בגמל בן פרה מי בעי ר' אחשון שיהא רובו וכו' וקתמר אבל אחר אחה תוכל:

תת נוסא

לאא שנולד מאומאו טמוא שנתעבדה מאמא - אשר באשי"ף

דאיעבר מקלוט כר' שמעון - קלוט: פרסותיו קלוטות וגולד מן הטהור וכבי שמעון קרי ליה טמא דתניא בכורות (דף ו:) רבי שמעון אומר גמל גמל שני פעמים חַחַד גמל הגולד מן הגמלה וחַחַד גמל הגולד מן הפרה וחפילו עברתו מן הטהור מטור, קחשב ליה ר"ש, ופליג עליה רבי יהושע היכא דעברתו מן הטהור מטור מחיט קלוט ומחילו בסימן אחד של טהרה לו מעלה גרה לו מפרים פרסה ושורש"ת זה לא התכלו את הגמל"ה זה לי אחת מותר אחד מחכה מוכל בסימן אחד ואי זה זה טמא הגולד מן הטהור תורה אור ועיבורו מן הטהור, יכול לפי עיבורו מן הטמא כלומר יכול כשם שאתי מכשיר בו כך אני* מכשיר בכנו שם נתעברה פרה הימנו ת"ל שה כשבים ושה עזים עד שיהא גולד מאני כשבים שיהו אבניו ואמו כשבים והיוצ פסולה דבנו דנפקא ליה לר' יהושע מכשבים ממש ליה לרבנן מ"ה: **מי פטר גמל נפשיה** - גבי בעליס: **כשבש** - דאמר ליה עולה קל מחייבת ועולה מפלימנא לך (ג)ולא תפסדתך תו מידי דהא יולא דלא יתיב ולא נדלן ולא נדלן ולא נדלן

והקיף • מכר בחמה ותמרתי ולח קיבל דמים: **גנב ופרע בהקיפו** • בהקיפו חביבו פרקמטיא בחמרתי ופרע לו בהמה זו:

מתני' (ג) **ובטבח ומכרו מון מרשותו** • כשהוליכ מרשותו נעשה עליו גנב (לרב יהודה) וקנאו: **לו גנב מון מרשותו** • קנאו במשיכה מיד ונעשה גנב עליו לחבל גנב ובטבח ומכר ברשותו פטור דלח נעשה עליו גנב: **טיח** • גנב מוכח ויולח פטור קדושין (לף כה:) **מכלום: טבחיפו** • לפי' ברשות בעלים שהרי הגבהה קונה בכל מקום במסכת

*ר"י מדפ"ג בשם ר"ח ורבינו אפרים ז"ל

*ס"ח ג"ע

ס"ח מכפ:

גנב והקדיש,גנב והקיף,גנב והחליף,גנב ונתן במתנה,גנב ופרע (ע) *חובו,גנב ופרע בהקיפו, גנב ושלח סבלונות–בבית חמיו,משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי קמ"ל? אשמעינן בישא,גנב ונתן לאחר וטבח=דיש שליח לדבר עבירה-אע"ג דבבל התורה כולה **אין שליח לדבר עבירה הבא יש שליח לדבר עבירה-מאי טעמא? ושבחו,ומכרו* מה מכירה דלא אפשר-דלאו על ידי אחר אף טבוחה ע"י אחר מחייב, ואשמעינן סיפא "גנב והקדיש"-*מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים: **מתני'** גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם, או (ג) שגנב חוץ מרשותם וטבח ומכר ברשותם, או (ג) שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותם, משלם תשלומי ארבעה וחמשה, אבל גנב וטבח ומכר ברשותם פטור. *היתה מושבו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור, הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב. נתנו לבבורות בנו או לבעל חוב לשומר חנם לשואל לנושא שכר ולשוכר והיה מושבו ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב: **גמ'** בעי אמימר תיקנו משיכה בשומרים או לא? אמר רב יימר ת"ש נתנו לבבורות בנו או לבעל חובו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר, היה מושבו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור מאי לאו 'שומר' וש"מ תיקנו משיכה בשומרין, אמר ליה לא, גנב, הא הנא ליה *'רישא'? חנא גנב שגנב מבית הבעלים ונתנא גנב שגנב מבית שומר, אמר ליה רב אשי לא תדחייה-מה לי 'גנב שגנב מבית שומר' מה לי 'גנב שגנב מבית בעלים' אלא לאו שומר ש"מ תיקנו משיכה בשומרין ש"מ, *איתמר נמי אמר ר' אלעזר כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרין תניא נמי הכי כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרין, ובשם שהקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה *כך שבירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה *שבירות דמאי, אילימא

[כ"מ נמ.] [עי' תוספות קדושין כו. ד"ה ומקומו]

ולמאר קניות מדרבנן לעיל (לף סה.) גבי גנב אין לי אלא גנבו תניהו וקרפיפו מגין מסמע דלא מחייב אלא במקום שרגילין לקנות כי היכי דלרבנן ניעון (לף מז.) ונתן בידה ורלתה דהלכה כלחבי ורבינא מדמייתי מילתייהו בהמוכר [אם] הספינה (שם) מסמע שהם עיקר ולא שייך כאן כל כך היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כרבינא לקולא:

נתנו לבבורות בנו או לב"ח · תוס' נאן שפיר בקונטרס לחבעלים קלי רחוק מלד אבל שרך לפרש לאותו נאן שמא בפשיטה ולא כי תורחיה ועוד לאאן חיוב ופטור לא שייך לחבל ופטור ולא נתנו לבבורות בנו מסמע דאגנב קלי דלי אבעלים מה שרין היבה ודידיה הוא ועוד דלאיה דמייתי ממתני' בגמרא לחבעיא דתקנו משיכה בשומרים לי אפשר לייבה דלהני ניבעא לפי מה שמפרש בגמ' ול"ל פשיטא בקונטרס נתנו הגנב לבבורות בנו הוא עיקר דמחחייב הגנב במשיכה הבי ות"ח ואמאי מחייב במשיכה והא אין שליח לדבר עבירה ול"ל דהגבו ידעי דאחי לידיה בחיסורא אלא סבורין שהיה שלו וכין לניבעא דמפרש בפ"ק דבבא מליעא (לף י: ושם*) טעמא דאין שליח לדבר עבירה משום דשליח בר חיובא הוא ודברי הרב ודברי התלמיד דבכי מי שומעין וכין לניבעא דלי בעי עביד לי בעי לא עביד אין שייך לבאן להחם אין יודע שהשליח יעבור לבל בלאן יודע הוא שיקח מאחר שהוא סבור שהוא שלו ולעיל (שם.) גבי גנב ונתנו בשנם דמוקי לה בטוענה על ידי אחר ופריך וכי היבן מלינו שזה חוטף וזה מחחייב הוי מלי למימר דסבור שהוא שלו אבל מלבי שפיר והאמת אבל ק"ק היבי ליף מה מבירה ע"י אחר לף טביחה בי' דלמא דוקא בסבור שהוא שלו היבן יחזור: [ועיין חוס' קדושין מב: ד"ה אחתי]:

[ד"ה מי]

תיקנו משיכה בשומרין לו לי · הא לא מבעי ליה [לו משעת משיכה] [או משעת מלוכה] מחחייבים בל אד ואד בדיבים שומר (ב"מ לף נח: ושם) תנן אם אמר לו השואל שלא בחזקתן **בפשיטא דמשעת משיכה** מחחייבים דאם לא בן מלינו שלא בחזקתן ואבידה ושואל בחזקתן **דמשעת משיכה** מחחייבים דאם לא בן מלינו שלא בחזקתן ואבידה ושואל בחזקתן דמשעת מלוכה מחחייבים בל אד ואד בדיבים שומר (ב"מ לף נח: ושם) תנן אם אמר לו השואל

שהמטמין בתוכין · פי' הטומן עלמו וס"ד שהלך בחשאי ובטח שהמקום מקום שהות ומש"ה פריך והא לית מאן דמי **ביון** דרלוהו גזלן הוא · כלומר שעושה במקום גלוי ולא דמי לגונב בבית לו בחצר: **ורבי** יוחנן הא דאמרי כו' · למ"ד בהכותם (נעיל דף נז. ושם) דלר' יוחנן לקמיה מוויין כיון דמעשר מחיכף גכך הוא לעניך להאי טעמא למ"ד דגזלן הוא לר' יוחנן לא לריך להאי טעמא כלל:

מפני מה החמירה תורה כו' · בטוען טענת גנב וטענת גזלן לא לריך להאי טעמא כלל: **אין** מגדלין בהמה דקה · תפי' בבית קלמר, דלרעות תפי' בהמה גסה לסור כדאמרינן בזה בורר (סנהדרין דף כה:) רועה שחמרו לחד רועה בהמה גסה ולחד רועה בהמה דקה, ונ"ב והא דמסיק התם דרבא 'מגדלין' לימר דמגדלי בהמה דקה בארץ ישראל תפולין, בחולה לארץ כשרים, מגדלי בהמה גסה לפי' ה"א כשרים מלי קמשמע לן, דהא דאמרו"ל כשרים, מהני' היא דלפי' בסורייא שרי כ"ש בחו"ל? ויש לומר דודאי לא תעניך אלא לחיולי דאמר דבא"י פסולין קמסיים דבחו"ל כשרים ומגדלי בהמה גסה דלפי' בא"י כשרים כעניך אעמומינן דלי ממהניתין הוה למיתא דלפי' גסה אסור והא דנקט דקה לאשמועינן דלפי' דקה שרי בסורייא ורבה דהא דתמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) **דרועה** בהמות חייב בשמירת שכר דלין לו אלא לשמור בלבד כלי' להסתם דקה לין לו אלא לרעות בין על ידי עלמו בין ע"י תחרים והכא עיזי דלכלי תוצאי בהדדעת בחזקת הבחים (ב"ב דף לו·) וקאמר שחני עיזי דמסירי לרועה לף על גב דבהדדעת היא בבל שמא לא היו כל כך מזהרים על דברי רב שאמר בבל בי"א להסתם דקה אגם רב הונא לא התמיר וכן משמע לפי' ע"י תחרים לסור מדלא מסר ההוא חסיד בהמה לרועה וכן בעלי בתים שבגולל מסתמא לא היו מרעין בעלמן אלא ורועה שעשה הסובה מי לא עסקינן שמולא תחרים שיהיו ולפי' הכי קאמר 'מכלל' על ידי והטבח

שכירות דמטלטלין, מטלטלי בני שטרא נינהו: אמר רב חסדא "שכירות דקרקע אמר ר' אלעזר "ראוהו שהטמין בחורשין ושבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה" אמאי הא לא משך? א"ר חסדא "שהבישה במקל, אמרי וכיון דראוהו, גזלן הוא? כיון דקא מטמרי מנייהו, גנב הוא, ואלא גזלן היכי דמי? אמר ר' אבהו "כגון בניהו בן יהוידע שנאמר "ויגזל את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו" ר' יוחנן אמר כגון בעלי שכם שנאמר "וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו [את] כל אשר יעבר עליהם בדרך" ור' אבהו מאי טעמא לא אמר מהא? אמר לך כיון דמטמרי איטמורי לא גזלני נינהו ור' יוחנן הא דקא מטמרי דלא ניחזינהו אינשי וניערקו מנייהו. **שאלו** תלמידיו את רבי יוחנן בן נפחא מפני מה החמירה תורה בגנב יותר(ה) מגזלן? אמר להן זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו *כביכול עשה עין של מטה באילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת שנאמר "הוי המעמיקים מה' לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם וגו' וכתיב "ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב וכתיב "כי [אמרו] עזב ה' את הארץ ואין ה' רואה, (תניא) אמר ר' מאיר משלו משל למה הדבר דומה לשני בני אדם שהיו בעיר ועשו משתה אחד זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך ואחד לא זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שזימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך אמר רבי מאיר בא וראה כמה גדול כח של מלאכה שור שביטלו ממלאכתו חמשה שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה אמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגלין חמשה שה שהרכיבו על כתיפו ארבעה: **מתני'** *אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בסוריא ובמדבריות של ארץ ישראל אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים, "ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות *"אין מגדלין חזירין בכל מקום. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת. *"אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' רים: **גמ'** ת"ר אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בחורשין שבארץ ישראל בסוריא אפילו בישוב ואין צריך לומר בחוצה לארץ **אין מגדלין בהמה דקה בארץ** ישראל אבל מגדלין במדבר שביהודה, ובמדבר שבספר עכו, ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה לפי *שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה: בהמה דקה אפשר להביא מחוצה לארץ בהמה גסה אי אפשר להביא מחוצה לארץ ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה "אבל *משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משהה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום *דסד"א דאי נפק ליה רגל ומבי זבנה עד השתא אבתי לא מלו ליה תלתין יומין לא נימא תלתין משרא שרי ליה לשהויי אלא כיון דנפק ליה רגל לא מבעי ליה לשהויי

והטבח

שכירות דמטלטלי · שהשכיר לו כליו: **כני שטרא נינהו** · בתמיה הא לא מקנו מטלטלין אלא במשיכה כדאמרינן בקדושין (דף כו.) ואכי נמי דמקנו בכספא לענין קנוני "מי שפרע" מיהו בשטר לא מיקנו מידי, דדברים בעלמא נינהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף מא.) דבריה תורה אור לין בהם מקום מחוסרי אמנה:

שהמטמין בתוכין · שהטמין עלמו: **ביון** דרלוהו גזלן הוא · כלומר שעושה במקום גלוי ולא דמי לגונב בבית לו בחצר: **ורבי** יוחנן הא דאמרי כו' · למ"ד בהכותם (נעיל דף נז. ושם) דלר' יוחנן לקמיה מוויין כיון דמעשר מחיכף גכך הוא לעניך להאי טעמא למ"ד דגזלן הוא לר' יוחנן לא לריך להאי טעמא כלל:

מפני מה החמירה תורה כו' · בטוען טענת גנב וטענת גזלן לא לריך להאי טעמא כלל: **אין** מגדלין בהמה דקה · תפי' בבית קלמר, דלרעות תפי' בהמה גסה לסור כדאמרינן בזה בורר (סנהדרין דף כה:) רועה שחמרו לחד רועה בהמה גסה ולחד רועה בהמה דקה, ונ"ב והא דמסיק התם דרבא 'מגדלין' לימר דמגדלי בהמה דקה בארץ ישראל תפולין, בחולה לארץ כשרים, מגדלי בהמה גסה לפי' ה"א כשרים מלי קמשמע לן, דהא דאמרו"ל כשרים, מהני' היא דלפי' בסורייא שרי כ"ש בחו"ל? ויש לומר דודאי לא תעניך אלא לחיולי דאמר דבא"י פסולין קמסיים דבחו"ל כשרים ומגדלי בהמה גסה דלפי' בא"י כשרים כעניך אעמומינן דלי ממהניתין הוה למיתא דלפי' גסה אסור והא דנקט דקה לאשמועינן דלפי' דקה שרי בסורייא ורבה דהא דתמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) **דרועה** בהמות חייב בשמירת שכר דלין לו אלא לשמור בלבד כלי' להסתם דקה לין לו אלא לרעות בין על ידי עלמו בין ע"י תחרים והכא עיזי דלכלי תוצאי בהדדעת בחזקת הבחים (ב"ב דף לו·) וקאמר שחני עיזי דמסירי לרועה לף על גב דבהדדעת היא בבל שמא לא היו כל כך מזהרים על דברי רב שאמר בבל בי"א להסתם דקה אגם רב הונא לא התמיר וכן משמע לפי' ע"י תחרים לסור מדלא מסר ההוא חסיד בהמה לרועה וכן בעלי בתים שבגולל מסתמא לא היו מרעין בעלמן אלא ורועה שעשה הסובה מי לא עסקינן שמולא תחרים שיהיו ולפי' הכי קאמר 'מכלל' על ידי והטבח

שכירות דקרקע · שהשכיר לו שדה: **ראוהו שהטמין בחורשין** · בתמיה הא לא מקנו מטלטלין אלא במשיכה כדאמרינן בקדושין (דף כו.) ואכי נמי דמקנו בכספא לענין קנוני "מי שפרע" מיהו בשטר לא מיקנו מידי, דדברים בעלמא נינהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף מא.) דבריה תורה אור לין בהם מקום מחוסרי אמנה:

שבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה · שטענו בניכר לגנב בהמות הרועות שם: **ובין רבותינו גזלן הוא** · ולא דומה לגנב בפני עלמם להסתם: **אמאי הא לא משך** · תפ"ג דחזו ליה שאר בעלים לא מיסתפי מינייהו דמימר אמר "לא מיניהו אקילנא מידי" [ועיל מ.] דבל ברשות מרעה לכל היא ולא ידע דמלן ניהו הך בהמה וכיון דלא מיסתפי מבולי עלמא גזלן הוא: **אמר ר' אבהו** · לפלם בפל תרבעה ומחמה: **הסוף לכוך עבד** · לא ירא מהבע"ה מבני מדם בדרך בלא ירא מהבע"ה בל גנב לא הסוף עבד לקונו **כיבד העבד יותר מקונו** שהוא ירא מבני מדם ומתיון בל מעלה לא נזהר: **לסתיר עצה** · כמו להסתיר יועץ במסתרים לגנוב להרע: **שם שהרביבו** · הגנב על כתיפו **וזלזל** לת עלמן בו לפיכך היקל הקב"ה עליו בהשלומין:

מתני' אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל · משום ישוב ל"י שמבעיר לת השדות וכל שדות ל"י סתמן דיפרלל: **אבל מגדלין בסוריא** · לרס לוכה לדוד כיבשה וקסבר בלת שמיה כיבוש והויא כחולה לתרן וכחולה שמיה כיבוש והויא כחולה לתרן וכחולה לא, לתרן מותר לגדל בלת מיסיקין ליבוש ולם יפסידו שדות לחריס ישלמנה: **אין מגדלין תרנגולין בירושלים** · לפי' שמרלל מוכלים שם בשר שלמים ומוסה ומעשר בהמה ולרך תרנגולים לעקר בלשפה שמא יביאו [ע] עפר כעדשה מן הארץ ויטמאו לת הקדשים: **ולא יגדלו בסיס תרנגולין** · בכל ל"י: **מפני סכנות** · שהבהמים חוכלין תרומה חוכלים שם בשר שלמים ומוסה ומעשר בהמה ולרך תרנגולים לעקר בלשפה שמא יביאו [ע] עפר כעדשה מן הארץ ויטמאו לת הקדשים: **ולא יגדלו בסיס תרנגולין** · בכל ל"י: **מפני סכנות** · שהבהמים חוכלין תרומה ן לריכין להזהר בטהרתן: **חזירין** · טעמא משרא בגמרא: **אם הכלב** · מפני שטוף ומנבח ומפלא לשה מילחתו: **נישובים** · פחים שלא יבלבו בהן יוני בני היישוב: **שלשים ריס** · תרבע מילן: **גמ'** **אין מגדלין** בהמה דקה בא"י ואבל מגדלין בסוריא ובמדבריות של ארץ ישראל **אין מגדלין** תרנגולין בירושלים מפני הקדשים, ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות *אין מגדלין חזירין בכל מקום. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת. *אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' רים: **גמ'** ת"ר **אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בחורשין שבארץ ישראל בסוריא אפילו בישוב ואין צריך לומר בחוצה לארץ אין מגדלין בהמה דקה בארץ** ישראל אבל מגדלין במדבר שביהודה, ובמדבר שבספר עכו, ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה לפי *שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה: בהמה דקה אפשר להביא מחוצה לארץ בהמה גסה אי אפשר להביא מחוצה לארץ ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה "אבל *משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משהה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום *דסד"א דאי נפק ליה רגל ומבי זבנה עד השתא אבתי לא מלו ליה תלתין יומין לא נימא תלתין משרא שרי ליה לשהויי אלא כיון דנפק ליה רגל לא מבעי ליה לשהויי

והטבח

שהמטמין · שהטמין עלמו וס"ד שהלך בחשאי ובטח שהמקום מקום שהות ומש"ה פריך והא לית מאן דמי: **ביון** דרלוהו גזלן הוא · כלומר שעושה במקום גלוי ולא דמי לגונב בבית לו בחצר: **ורבי** יוחנן הא דאמרי כו' · למ"ד בהכותם (נעיל דף נז. ושם) דלר' יוחנן לקמיה מוויין כיון דמעשר מחיכף גכך הוא לעניך להאי טעמא למ"ד דגזלן הוא לר' יוחנן לא לריך להאי טעמא כלל:

מפני מה החמירה תורה כו' · בטוען טענת גנב וטענת גזלן לא לריך להאי טעמא כלל: **אין** מגדלין בהמה דקה · תפי' בבית קלמר, דלרעות תפי' בהמה גסה לסור כדאמרינן בזה בורר (סנהדרין דף כה:) רועה שחמרו לחד רועה בהמה גסה ולחד רועה בהמה דקה, ונ"ב והא דמסיק התם דרבא 'מגדלין' לימר דמגדלי בהמה דקה בארץ ישראל תפולין, בחולה לארץ כשרים, מגדלי בהמה גסה לפי' ה"א כשרים מלי קמשמע לן, דהא דאמרו"ל כשרים, מהני' היא דלפי' בסורייא שרי כ"ש בחו"ל? ויש לומר דודאי לא תעניך אלא לחיולי דאמר דבא"י פסולין קמסיים דבחו"ל כשרים ומגדלי בהמה גסה דלפי' בא"י כשרים כעניך אעמומינן דלי ממהניתין הוה למיתא דלפי' גסה אסור והא דנקט דקה לאשמועינן דלפי' דקה שרי בסורייא ורבה דהא דתמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:) **דרועה** בהמות חייב בשמירת שכר דלין לו אלא לשמור בלבד כלי' להסתם דקה לין לו אלא לרעות בין על ידי עלמו בין ע"י תחרים והכא עיזי דלכלי תוצאי בהדדעת בחזקת הבחים (ב"ב דף לו·) וקאמר שחני עיזי דמסירי לרועה לף על גב דבהדדעת היא בבל שמא לא היו כל כך מזהרים על דברי רב שאמר בבל בי"א להסתם דקה אגם רב הונא לא התמיר וכן משמע לפי' ע"י תחרים לסור מדלא מסר ההוא חסיד בהמה לרועה וכן בעלי בתים שבגולל מסתמא לא היו מרעין בעלמן אלא ורועה שעשה הסובה מי לא עסקינן שמולא תחרים שיהיו ולפי' הכי קאמר 'מכלל' על ידי והטבח

שכירות דמטלטלי · שהשכיר לו כליו: **כני שטרא נינהו** · בתמיה הא לא מקנו מטלטלין אלא במשיכה כדאמרינן בקדושין (דף כו.) ואכי נמי דמקנו בכספא לענין קנוני "מי שפרע" מיהו בשטר לא מיקנו מידי, דדברים בעלמא נינהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף מא.) דבריה תורה אור לין בהם מקום מחוסרי אמנה:

שבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה · שטענו בניכר לגנב בהמות הרועות שם: **ובין רבותינו גזלן הוא** · ולא דומה לגנב בפני עלמם להסתם: **אמאי הא לא משך** · תפ"ג דחזו ליה שאר בעלים לא מיסתפי מינייהו דמימר אמר "לא מיניהו אקילנא מידי" [ועיל מ.] דבל ברשות מרעה לכל היא ולא ידע דמלן ניהו הך בהמה וכיון דלא מיסתפי מבולי עלמא גזלן הוא: **אמר ר' אבהו** · לפלם בפל תרבעה ומחמה: **הסוף לכוך עבד** · לא ירא מהבע"ה מבני מדם בדרך בלא ירא מהבע"ה בל גנב לא הסוף עבד לקונו **כיבד העבד יותר מקונו** שהוא ירא מבני מדם ומתיון בל מעלה לא נזהר: **לסתיר עצה** · כמו להסתיר יועץ במסתרים לגנוב להרע: **שם שהרביבו** · הגנב על כתיפו **וזלזל** לת עלמן בו לפיכך היקל הקב"ה עליו בהשלומין:

מתני' אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל · משום ישוב ל"י שמבעיר לת השדות וכל שדות ל"י סתמן דיפרלל: **אבל מגדלין בסוריא** · לרס לוכה לדוד כיבשה וקסבר בלת שמיה כיבוש והויא כחולה לתרן וכחולה שמיה כיבוש והויא כחולה לתרן וכחולה לא, לתרן מותר לגדל בלת מיסיקין ליבוש ולם יפסידו שדות לחריס ישלמנה: **אין מגדלין תרנגולין בירושלים** · לפי' שמרלל מוכלים שם בשר שלמים ומוסה ומעשר בהמה ולרך תרנגולים לעקר בלשפה שמא יביאו [ע] עפר כעדשה מן הארץ ויטמאו לת הקדשים: **ולא יגדלו בסיס תרנגולין** · בכל ל"י: **מפני סכנות** · שהבהמים חוכלין תרומה חוכלים שם בשר שלמים ומוסה ומעשר בהמה ולרך תרנגולים לעקר בלשפה שמא יביאו [ע] עפר כעדשה מן הארץ ויטמאו לת הקדשים: **ולא יגדלו בסיס תרנגולין** · בכל ל"י: **מפני סכנות** · שהבהמים חוכלין תרומה ן לריכין להזהר בטהרתן: **חזירין** · טעמא משרא בגמרא: **אם הכלב** · מפני שטוף ומנבח ומפלא לשה מילחתו: **נישובים** · פחים שלא יבלבו בהן יוני בני היישוב: **שלשים ריס** · תרבע מילן: **גמ'** **אין מגדלין** בהמה דקה בא"י ואבל מגדלין בסוריא ובמדבריות של ארץ ישראל **אין מגדלין** תרנגולין בירושלים מפני הקדשים, ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות *אין מגדלין חזירין בכל מקום. לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת. *אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' רים: **גמ'** ת"ר **אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל מגדלין בחורשין שבארץ ישראל בסוריא אפילו בישוב ואין צריך לומר בחוצה לארץ אין מגדלין בהמה דקה בארץ** ישראל אבל מגדלין במדבר שביהודה, ובמדבר שבספר עכו, ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה לפי *שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה: בהמה דקה אפשר להביא מחוצה לארץ בהמה גסה אי אפשר להביא מחוצה לארץ ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה "אבל *משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משהה בנו ל' יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום *דסד"א דאי נפק ליה רגל ומבי זבנה עד השתא אבתי לא מלו ליה תלתין יומין לא נימא תלתין משרא שרי ליה לשהויי אלא כיון דנפק ליה רגל לא מבעי ליה לשהויי

והטבח

(ה) גמ' יותר מכנגלן:

א) רש"י ד"ה מפני הקדשים וכו' עכו"ם כעדשה · מלא עכו נמחק:

[תוספות פסחים מה. ד"ה אין

ובעכו · המקבץ את הבהמות ליום: **נוקח ושומט או נוקח ושופה** · עד יום השוק שלשים יום למקחו: **ובלבד שלא ישפה שם סטגונה** · המתוארת למקחו שלקח ממנו לעת השוק לו ישהה לותה לאחר יום השוק להשלים שלשים יום למקחה: **סטגונא** · מתוארת כמו "הלנה חטגנה" (רות ג) תתארכה מלהכשה: **שלש קונדס** · ורבנן פליגי עליה דרבן גמליאל: **נונא** · פלידר"ש לוטף מפני כאב הלב לו היה יכול להשיב רוחו: **לפעים מוזין** · רועה בשדות לתרים וגוזל את הכרים: **שפיו מרעין** · כהמה דקה שלהן בתורתן: **ופע"פ שפיו מוקין שמן לביסיהם** · ולא היו רועין בשדות לתרים ומשום תורתן ליכא גזל דלמר לעיל לבל מגדלין בתורתן ולקמן (דף פח.) גמי בתקנת יהושע תיקן שלא יקפיד בעל הישוב על כך, *תפי' הכי נעשה מפני שהוא קטנה כיוצא בהם ועל מחניה היא: **רועה** · בהמות שלו: **שעשה פשוכ** · שלא לגדל בהמה דקה טוב: **כלבים ומזירים** · תגן במתניתין לחסור לגדל: **מיב דקה** · לעייס ושומרין: **כלבים כופריים** · קטנים וגסים הם ג"כ כלבים גדולים של ליידים ואין מזיקין: **מולדות** **סנפין** · גדילות בסנה: **לנקר מם הביש** · מן העכברים: **וורדני** · סנה: **דקטיני** · דקים: **דמפקי שקיב** · שוקיה גוינן: **בבבל כארץ ישראל** · שמיום גלות יכניה רבו שם תלמידים ומתייסבו שם ביסוד קבוע: **דיוך מפי** · הלח יש לך בהמה דקה: **מוכה** · שם תפשו: **מקבריכו לבנה** · שתהא סומך עליה ויהיה יכולה לשמור: **מבי מפח רב לבבל** · לרבו מתייסבין שם מפני ישיבתו שמצוין שהוא בא ולמדנו להזהר בכך שרוב שם רוב ישראל ויסוד קבוע: **שבוע שכן** · ברית מילה על שם שנעשו עליו שבעה ימים: **ישוב שכן** · מקום שנתיסדו לפדיון הבן בכור ישוב מתרגמינן פורקן כמו פדיון: **רב נחמיל קמיס דשמואל** · טעמא תמרינן לקמן: שמואל

*ר' ישמעאל אומר מגדלין בלבים כופרין, והתולים, וקופין, והולדות סנאים, מפני שעשויים לנקר את הבית

מאי הולדות סנאים? אמר רב יהודה שישראל מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד ובן גר שנפלו לו בלבים וחזירים בירושתו אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד, ובן מי שגדר ליקח בית וליקח אשה בארץ ישראל אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו ומעשה באשה אחת שהיה בנה מיצר לה וקפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו, וקפצו עליה בני אדם שאינן מהוגנין, וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו לא נתכוונה זו אלא להנות לה. כשם שאמרו אין מגדלין בהמה דקה כך אמרו אין מגדלין חזיר דקה

חרצא ואיבא דאמרי *תרוא דקטיני שקיה ורעיא ביני וורדיני ומאי "שרצא" דמתאי שקיה אמר רב יהודה אמר רב "עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה *א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא דירך קא מינטרא להו "חובה", א"ל: "חובה", תקבריכו לבנה, כולה שניה דרב אדא בר אהבה לא אקיים זרעא לרב הונא מחובה איבא דאמרי אמר רב הונא (אמר רב) עשינו עצמנו בבבל בארץ ישראל לבהמה דקה *מבי אתא רב לבבל, רב ושמואל, ורב אסי איקלעו לבי ישבוע הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן: רב לא עייל קמיה דשמואל

חובה

תקבריכו לבנה · פי' בתמיה וכי דרכה לקבור בניה תחלה שתקבור לגדל תחלה עוסקת לגדל ולא תקבור? אלא תקבריכו לבנה, ולא תייך לפרש שם תחלה לבנה שמי יש לומר לה ירחה שתעמוד בקבורת בניה: **מבי** תחת רב לבבל · פי' בקונטרס והיו מתייסבין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מיארעא לבבל וכענין זה פי' בפרק קמא דגיטין (דף ו. ד"ה מבי) עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לגיטין מכי תחת רב לבבל ועשינו בקיאין לשמה מתוך שהרבה ישיבות ונקבה לר"ת דת"ל מלי פריך התם מאחרי דעבו בארץ ישראל לגיטין לבל בבל גו והלה המתניות שנו קודם תחת רב לבבל אפי' התם מלי תחת רב לבבל והורה לו שמיות יכניה והחרם והמסגר שגלו לבבל דינה להיות כארץ ישראל לגיטין שבקיאין לשמה ובן בתן לעניין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש ברים בבל מערבין (עירובין דף מח.):

לבי ישוע הבן · פי' פדיון הבן וכן הערוך, ונקבה דתנ"ע דמתרגמינן פדיון פורקן מ"מ אין צריך לשון ישועה פי' שנולד שם בן ועל שם שהולד טפח וגמלט ממני חמו כדכתיב והמליטה זכר (ישעיה סו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה:

והטבח לוקח ושוחט, לוקח ושוהה לבבל שלא ישהה העגונה שבהן ל' יום: *שאלו תלמידיו את ר"ג מהו לגדל? אמר להן מותר והתנן "אין מגדלין"? אלא הבי קא בעו מיניה מהו לשהות אמר להן מותר "ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא קושרה בבריעי המטה: *ת"ר מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבר ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שינק חלב רותח משחרית לשחרית והביאו לו עז וקשרו לו בבריעי המטה והיה יונק ממנה משחרית לשחרית, לימים נכנסו חביריו לבקרו, כיון שראו אותה העז קשורה בבריעי המטה חזרו לאחוריהם ואמרו: לסטים מזויין בביתו של זה ואנו נכנסין אצלו! ישבו ובדקו ולא מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז, ואף הוא בשעה מיתתו אמר יודע אני [ה] שאין בי עון אלא עון אותה העז שעברתי על דברי חברי: אמר ר' *ישמעאל מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא ומפני מה חרבו שהיו מרעין בחורשין? לפיכך דיני ממונות ביחיד, ואע"פ שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם לא שדה קטנה היתה ומעבירין דרך עליה *ת"ר דרועה שעשה תשובה אין

ס"ת שמעון שזורי

מסורת הש"ס *סנהדרין כ: ד"ה ואמאי, ב"ק קיז. ד"ה ואמאי, ע"ז ל: ד"ה ואמאי, [תוספתא פ"ח]

מתני' קקיס · פי' שוקין דקין ולהכי נקרא תרגא שהתרנין ניכר בין הסוקים מתוך שהן דקים וגרתין נבוהים ומשום הכי הגן *בפ"ק דתלמות חולדות הסנגלים רבי יוסי לומר ב"ש ממעת כזית ממעת וכעדשה במעט דמתוך שרגליה נבוהים ודקים מספקת להן שמת לתו הייטו חולדה דקרא ויש לה קורט נגילה תו שמת הייטו היא ויש לה קורט קרן והתי דמסייט ומתי שרגלה דמתחתי קקיס ס"ק ומתי שרגלה חולדה דכתיב בקרא שתין ספק דמתחתי קקיס שהי רגליה קלנות ומוגלת על התרן וכן גרסה לר"ת:

מתני' קקיס · פי' שוקין דקין ולהכי נקרא תרגא שהתרנין ניכר בין הסוקים מתוך שהן דקים וגרתין נבוהים ומשום הכי הגן *בפ"ק דתלמות חולדות הסנגלים רבי יוסי לומר ב"ש ממעת כזית ממעת וכעדשה במעט דמתוך שרגליה נבוהים ודקים מספקת להן שמת לתו הייטו חולדה דקרא ויש לה קורט נגילה תו שמת הייטו היא ויש לה קורט קרן והתי דמסייט ומתי שרגלה דמתחתי קקיס ס"ק ומתי שרגלה חולדה דכתיב בקרא שתין ספק דמתחתי קקיס שהי רגליה קלנות ומוגלת על התרן וכן גרסה לר"ת:

ס"ת הרצא

מתני' קקיס · פי' שוקין דקין ולהכי נקרא תרגא שהתרנין ניכר בין הסוקים מתוך שהן דקים וגרתין נבוהים ומשום הכי הגן *בפ"ק דתלמות חולדות הסנגלים רבי יוסי לומר ב"ש ממעת כזית ממעת וכעדשה במעט דמתוך שרגליה נבוהים ודקים מספקת להן שמת לתו הייטו חולדה דקרא ויש לה קורט נגילה תו שמת הייטו היא ויש לה קורט קרן והתי דמסייט ומתי שרגלה דמתחתי קקיס ס"ק ומתי שרגלה חולדה דכתיב בקרא שתין ספק דמתחתי קקיס שהי רגליה קלנות ומוגלת על התרן וכן גרסה לר"ת:

מתני' קקיס · פי' שוקין דקין ולהכי נקרא תרגא שהתרנין ניכר בין הסוקים מתוך שהן דקים וגרתין נבוהים ומשום הכי הגן *בפ"ק דתלמות חולדות הסנגלים רבי יוסי לומר ב"ש ממעת כזית ממעת וכעדשה במעט דמתוך שרגליה נבוהים ודקים מספקת להן שמת לתו הייטו חולדה דקרא ויש לה קורט נגילה תו שמת הייטו היא ויש לה קורט קרן והתי דמסייט ומתי שרגלה דמתחתי קקיס ס"ק ומתי שרגלה חולדה דכתיב בקרא שתין ספק דמתחתי קקיס שהי רגליה קלנות ומוגלת על התרן וכן גרסה לר"ת:

ס"ת שזורי

נפק רב ודרש · לח עתה על זה המעשה תיקן דהא פריך עלה מכדרייתא ללח דרש דמקודש נתקן :

מותר להורגו ולאסור לקיימו · והא דאמר ר"ל בפ"ק דסנהדרין (דף מו: ושם) גבי לחי ומר ודוכ וזחב וכרללם ונחש דלחפי' ר"ח דאמר כל הקודם להורגו זכה הייט דוקא כשהמיתו לאחר לח המיתו לח הייט בקשורין בשלשלת שכן דרך לגדלן ואכח בחתול שחין קשורה ח"ל מהכא דגיליס בני חדם להזהר ולח לחמי לידי היזק לאל מחתול חין נזהרין שחין יודעים שם היח כר חוכמח חו כר חיורא שחין מכיריס בחכוחיהס :

אמר רבינא לעורו· שחם (ג)[מחתול] מח חין חייב בהשבת הטור ·וקלח תימה כיון דלחמוטינן "לחין בו משום גזל" למאי לילטריך קך דמותר להורגו? וי"ל לחין לחוש כיון דמחתילה קחמר דמותר להורגו :

מתריעין על החיכוך בשבת · ע"כ לחו הייט התרעה בשופר דשופר בשבת מי חיכח כדדייק בפ"ק דקטנים (דף יד. ושם) ללח התרעה בפה "בעגלו" וכבר כמ"ד השם דעגלו קרי ליה התרעה ותימה דמאי פריך מהסיח דבשלהי מיני פורעניות דקחני "לח היו מתריעין על החיכוך שלח לועקים" דילמח ה"ק לח היו מתריעין בשופר ללח לועקים בפה בעגלו, ולחן לומר חע"ג דתרוייהו בפה התרעה לחוד ולעקה לחוד להשם מסתמא דלמ"ד עגלו קרי ליה התרעה חדא היח ול"ל דהיינו תרתי לקחמר שבשבת מתריעין לכל הפחות בעגלו ול"ל רלחי לעשות על החיכוך התרעה לחפי' בשופר בחול כיון שהוח דבר גדול כל כך בשבת לועקים :

על החנב · ל"ג ועל הגובאי דהא כמתני' דסדר תעניות החלו (תעניות יט.) תכן שמתריעין על התרנגה ועל החכיל ועל הגובאי ול"ל דהשם בפה ושיל"ל דשפיר נרסיכן ליה והשם בגובאי המזיק לשדות דומיה דתרנגה *ושחוט דקחני השם וגובאי דהכא במזיק לבני חדם דומיה דלרעים ושלוח נחשים · פירוש ר"י :

לעולם חין מטיבין לו · והח דקחמר ליה גופיה בעובדא דידיה לח במהרה מטיבין לו בפרק קמח דבבח בחרח (דף יב:) זה חמר בשנה שהיה סבור עדיין שיחזירו ויומנו לותו רחם יכיבה חבל לבסוף שלח החזירוהו חמר לעולם חין מטיבין לו : **אומר** לנכרי ועשה · דוקח משום מלוה זו דיכול דח"י חבל לעולם מלוה לחכיה לח קרי לחכירה לנכרי וחפי' בפרק הדר (עירובין דף סח.) דלח קרי לחכירה לנכרי בחיסורח לחורייתח גבי ההוח יוקח דלחסתפיק חמיחה דקחמר כשייליה לחיחה לי לריכה נחים ליה חגב לחיחה מסחם דחי לח לריכה לחיחה לח קרי לחפילו על ידי נכרי וי"ס שכחוב בהדיח נחים ליה נכרי חגב לחיחה ולכלוכה מסחם שלפני המילה היה והיו לריכין לחמיחי כדי למולו ולח קרי לחפילו ע"י נכרי חלח חגב לחיחה כדקחמר הכח והשם בעובדא דלעיל דקחמר (נ) גבי יוקח לחכיה ניחח ליה לנכרי דהיכי מלו בידח ההוח דלעיל חיסורח דרבנן הוה להכיח דרך חגר שלח קירב וחפילו חיסורח דרבנן חור"י שחין להחיר מקום מלוה לחכיה על ידי נכרי כגון להביח ספר דרך כרמלית כדי ללמוד בו דדוקח מילה דהיח גופה דחי שכח קרי על ידי נכרי חיסור דרבנן ומיהו בה"ג מסחם דלפילו חיסורח דחורייתח קרי על ידי נכרי לעורך מילה שפירש דחפי' דניחח נכרי מחון ניחו דהיח דרך רשות הרבים דהיו חיסורח דחורייתח קרי על ידי נכרי לעורך מילה כמו הכח מקום ישוב חרץ ישרחל ולדבריהס בעובדח בהרח דקחמר נחים ליה נכרי חגב לחיחה מסחם מילה הוה ולחחר שנחשה שכבר נתרפח הולד יפה ולספרים ל"ג נכרי נוכל לומר דע"י ישרחל קחמר ומוך שבשה דמחלוין עליה השבח חם חמרה לרישה חני כדחמרינן בפרק מפנין (שבח דף קכה. ושם) חבל חין נרחה דעל ידי ישרחל הוה לסור להרבות בשביל התיוקר כדחמרינן בפ"ק דמוליו (דף יב:) ולפי ה"ג שפי לים לן למיסרי על ידי נכרי חיסורח דחורייתח מחיסורח דרבנן על ידי ישרחל כדמסיק החם מהחי עובדח ולח חני לך כין שבות דחים היח מעשה לבבות דלית ביה מעשה וחמרינן נמי בפרק ר' חליעזר דמילה (שבח דף קנ:) כשם שחין מביחין דרך רשות הרבים כך חין מביחין דרך גגות חלירות וקרפיפות והיה נרחה מחוך ה"ג להחיר ביוס שני לפילו על ר"ח לעשות כל נרכי מילה לפילו לכרות עלים לעשות ברזל ע"י ישרחל שהרי מח דלח קרי לקבור על ידי נכרי כדחמוכח בפ"ק דר"ח (דף כ.) לפילו

הכי

שמואל לא עייל קמיה דרב אסי, רב אסי לא עייל קמיה דרב, אמרי מאן נתרח: נתרח שמואל וניתי רב ורב אסי [ו]ונתרח רב או רב אסי? רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל משום ההוא מעשה דלטייה, אדבריה רב עליה, אדהכי והכי אתא שונרא קטעיה לידא דינוקא, נפק רב ודרש "יחתול: מותר להורגו, ואסור לקיימו, ואין בו משום גזל, ואין בו משום השב אבידה לבעלים" בשלמא דאמרת "מותר להורגו" מאי ניהו תו "אסור לקיימו": מהו דתימא "מותר להורגו" אלוסורא ליכא, קמ"ל. אמר וכיון דאמרת "אין בו משום גזל" מאי ניהו תו "אין בו משום השב אבידה לבעלים"? אמר רבינא לעורו מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מנדלין כלבים כופרין וחתולין וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויין לנקר את הבתים לא קשיא הא באוכמא הא בחיורא והא מעשה דרב אוכמא הוה? התם אוכמא בר חיורא הוה, והא מבעיא בעיא ליה לרבינא- דבעי רבינא "אוכמא בר חיורא" מהו? כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא, מעשה דרב באוכמא בר חיורא בר חיורא הוה (חב"ד ב"ח בח"ן סימן) אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום רבי אבא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי חייא בר פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא: מתריעין על החיכוך בשבת הנגלת לא במהרה תפתח גדלת בית בארץ ישראל כותבין עליו אונו אפילו בשבת; מיתיבי *וישאר פורעניות המרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב זבוב צירעה ויתוש ושילות נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים? לא קשיא באן ביבש דאמר רבי יהושע בן לוי *שחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר °ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה. נדלח הנגעלת לא במהרה תפתח מאי היא? מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר *כל המריעין לו "לא במהרה מטיבין לו, רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו, ולא היא, רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר. והלוקח בית בארץ ישראל *כותבין עליו אונו אפילו בשבת, בשבת סלקא דעתך? אלא כדאמר רבא התם "*אומר לנכרי ועושה" ה"נ "אומר לנכרי ועושה ואע"ג *דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן "הלוקח עיר בארץ ישראל בופין אותו ליקח לה דרך *מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל: ת"ר *עשרה תנאין התנה יהושע

שידו

תורה אור

קמב א ב מיי' פע"ז מהלכות גזלה ואבדה הלכה יז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן רסו סעיף ד :

קמב ג מיי' פ"ב מהל' תעניות הלכה יג טוש"ע ח"ח סימן תקעו סעיף ה :

קמד ד מיי' שם הלכה ט ו ושי' בהגהות ובמ"מ טוש"ע שם סעי' ז:

קמה ה מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ה :

קמו ו ז מיי' פ"ו מהל' שכנים הלכה יא [טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף יא] :

קמו ח מיי' פ"ו מהל' שכנים הלכה ב :

קמח ט מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ג סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן רעד סעיף ו בהג"ה :

נוסחא אחרת

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה מנדלין דנפשיה ל"ל אמר ד"ה מכעטופות : (ד) תוס' ד"ה תולה וכו' אלא מלתא דקאמר וכו' מע : (ה) ד"ה לוחש וכו' דקאמר רבנן נבי יונתן :

מהנך

גליון השים

גמ' על החיכוך בשבת. עי' בכורות דף נח ע"ב תוספות ד"ה ומימיך : רשב"ם ד"ה מלן נשרת מי יתמהר וכן מרמיה נגיה ניחין דף סח ע"ב וכן מהרשל"ם ס"ק יח ע"ש: תום' ד"ה אמר וכו' ונקט תימה · עיין תוס' ב"ק דף כ"ב ע"ב ד"ה אמר רבי אלא ובמהרש"א מי' סימן נלב וכתשובת מהר"י מדריני סימן קל"ו :

◇ [ע"ל ושם]

הגהות מהר"ב רנשבורג

[ה] גמ' ומתרת רב לו רב אפי רב מילתא · עיין שימה מקוצרת :

שמואל לא ע"ל קמיה דרב אסי, רב אסי לא ע"ל קמיה דרב, אמרי מאן נתרח: נתרח שמואל וניתי רב ורב אסי [ו]ונתרח רב או רב אסי? רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל משום ההוא מעשה דלטייה, אדבריה רב עליה, אדהכי והכי אתא שונרא קטעיה לידא דינוקא, נפק רב ודרש "יחתול: מותר להורגו, ואסור לקיימו, ואין בו משום גזל, ואין בו משום השב אבידה לבעלים" בשלמא דאמרת "מותר להורגו" מאי ניהו תו "אסור לקיימו": מהו דתימא "מותר להורגו" אלוסורא ליכא, קמ"ל. אמר וכיון דאמרת "אין בו משום גזל" מאי ניהו תו "אין בו משום השב אבידה לבעלים"? אמר רבינא לעורו מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מנדלין כלבים כופרין וחתולין וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויין לנקר את הבתים לא קשיא הא באוכמא הא בחיורא והא מעשה דרב אוכמא הוה? התם אוכמא בר חיורא הוה, והא מבעיא בעיא ליה לרבינא- דבעי רבינא "אוכמא בר חיורא" מהו? כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא, מעשה דרב באוכמא בר חיורא בר חיורא הוה (חב"ד ב"ח בח"ן סימן) אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום רבי אבא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי חייא בר פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא: מתריעין על החיכוך בשבת הנגלת לא במהרה תפתח גדלת בית בארץ ישראל כותבין עליו אונו אפילו בשבת; מיתיבי *וישאר פורעניות המרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב זבוב צירעה ויתוש ושילות נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים? לא קשיא באן ביבש דאמר רבי יהושע בן לוי *שחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר °ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה. נדלח הנגעלת לא במהרה תפתח מאי היא? מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר *כל המריעין לו "לא במהרה מטיבין לו, רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו, ולא היא, רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר. והלוקח בית בארץ ישראל *כותבין עליו אונו אפילו בשבת, בשבת סלקא דעתך? אלא כדאמר רבא התם "*אומר לנכרי ועושה" ה"נ "אומר לנכרי ועושה ואע"ג *דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן "הלוקח עיר בארץ ישראל בופין אותו ליקח לה דרך *מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל: ת"ר *עשרה תנאין התנה יהושע

נפק רב ודרש · לח עתה על זה המעשה תיקן דהא פריך עלה מכדרייתא ללח דרש דמקודש נתקן :

מותר להורגו ולאסור לקיימו · והא דאמר ר"ל בפ"ק דסנהדרין (דף מו: ושם) גבי לחי ומר ודוכ וזחב וכרללם ונחש דלחפי' ר"ח דאמר כל הקודם להורגו זכה הייט דוקא כשהמיתו לאחר לח המיתו לח הייט בקשורין בשלשלת שכן דרך לגדלן ואכח בחתול שחין קשורה ח"ל מהכא דגיליס בני חדם להזהר ולח לחמי לידי היזק לאל מחתול חין נזהרין שחין יודעים שם היח כר חוכמח חו כר חיורח שחין מכיריס בחכוחיהס :

אמר רבינא לעורו· שחם (ג)[מחתול] מח חין חייב בהשבת הטור ·וקלח תימה כיון דלחמוטינן "לחין בו משום גזל" למאי לילטריך קך דמותר להורגו? וי"ל לחין לחוש כיון דמחתילה קחמר דמותר להורגו :

מתריעין על החיכוך בשבת · ע"כ לחו הייט התרעה בשופר דשופר בשבת מי חיכח כדדייק בפ"ק דקטנים (דף יד. ושם) ללח התרעה בפה "בעגלו" וכבר כמ"ד השם דעגלו קרי ליה התרעה ותימה דמאי פריך מהסיח דבשלהי מיני פורעניות דקחני "לח היו מתריעין על החיכוך שלח לועקים" דילמח ה"ק לח היו מתריעין בשופר ללח לועקים בפה בעגלו, ולחן לומר חע"ג דתרוייהו בפה התרעה לחוד ולעקה לחוד להשם מסתמא דלמ"ד עגלו קרי ליה התרעה חדא היח ול"ל דהיינו תרתי לקחמר שבשבת מתריעין לכל הפחות בעגלו ול"ל רלחי לעשות על החיכוך התרעה לחפי' בשופר בחול כיון שהוח דבר גדול כל כך בשבת לועקים :

על החנב · ל"ג ועל הגובאי דהא כמתני' דסדר תעניות החלו (תעניות יט.) תכן שמתריעין על התרנגה ועל החכיל ועל הגובאי ול"ל דהשם בפה ושיל"ל דשפיר נרסיכן ליה והשם בגובאי המזיק לשדות דומיה דתרנגה *ושחוט דקחני השם וגובאי דהכא במזיק לבני חדם דומיה דלרעים ושלוח נחשים · פירוש ר"י :

לעולם חין מטיבין לו · והח דקחמר ליה גופיה בעובדא דידיה לח במהרה מטיבין לו בפרק קמח דבבח בחרח (דף יב:) זה חמר בשנה שהיה סבור עדיין שיחזירו ויומנו לותו רחם יכיבה חבל לבסוף שלח החזירוהו חמר לעולם חין מטיבין לו : **אומר** לנכרי ועושה · דוקח משום מלוה זו דיכול דח"י חבל לעולם מלוה לחכיה לח קרי לחכירה לנכרי וחפי' בפרק הדר (עירובין דף סח.) דלח קרי לחכירה לנכרי בחיסורח לחורייתח גבי ההוח יוקח דלחסתפיק חמיחה דקחמר כשייליה לחיחה לי לריכה נחים ליה חגב לחיחה מסחם דחי לח לריכה לחיחה לח קרי לחפילו על ידי נכרי חיסור דרבנן הוה להכיח דרך חגר שלח קירב וחפילו חיסורח דרבנן חור"י שחין להחיר מקום מלוה לחכיה על ידי נכרי חיסור דרבנן ומיהו בה"ג מסחם דלפילו חיסורח דחורייתח קרי על ידי נכרי לעורך מילה שפירש דחפי' דניחח נכרי מחון ניחו דהיח דרך רשות הרבים דהיו חיסורח דחורייתח קרי על ידי נכרי לעורך מילה כמו הכח מקום ישוב חרץ ישרחל ולדבריהס בעובדח בהרח דקחמר נחים ליה חגב לחיחה מסחם מילה הוה ולחחר שנחשה שכבר נתרפח הולד יפה ולספרים ל"ג נכרי נוכל לומר דע"י ישרחל קחמר ומוך שבשה דמחלוין עליה השבח חם חמרה לרישה חני כדחמרינן בפרק מפנין (שבח דף קכה. ושם) חבל חין נרחה דעל ידי ישרחל הוה לסור להרבות בשביל התיוקר כדחמרינן בפ"ק דמוליו (דף יב:) ולפי ה"ג שפי לים לן למיסרי על ידי נכרי חיסורח דחורייתח מחיסורח דרבנן על ידי ישרחל כדמסיק החם מהחי עובדח ולח חני לך כין שבות דחים היח מעשה לבבות דלית ביה מעשה וחמרינן נמי בפרק ר' חליעזר דמילה (שבח דף קנ:) כשם שחין מביחין דרך רשות הרבים כך חין מביחין דרך גגות חלירות וקרפיפות והיה נרחה מחוך ה"ג להחיר ביוס שני לפילו על ר"ח לעשות כל נרכי מילה לפילו לכרות עלים לעשות ברזל ע"י ישרחל שהרי מח דלח קרי לקבור על ידי נכרי כדחמוכח בפ"ק דר"ח (דף כ.) לפילו

הכי

שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן, וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית, ומעין היוצא בתחילת בני העיר מסתפקין ממנו, ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה, ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכום, ומהלכים בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה, ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים והתועה בין הברמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד ומת מצוה קונה במקומו: שיהו מרעין בחורשין אמר רב פפא לא אמרן אלא דקוה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא: ומלקטין עצים משדותיהם לא אמרן אלא בהיומי והיגי לא אמרן אלא במחוברין אבל בתלושין לא ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח אבל ביבשים לא ובלבד שלא ישרש: ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן, למימרא דתלתן מעלו לה עשבים ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין לזרע קשו לה עשבים דמבחשי לה לזירין מעלי להדדי קיימי ביני עשבים מירקבא איבעיא אימא באדם לבהמה דכתיב הלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה ורמינהי פפא ישראי לאדם לא ישראי משראי לבהמה: וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד בזית בציצה בקנים ובנפנים מן הפקק ולמעלה, ושאר כל האילנות: מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן מן חדש שאינו עושה פירות ולא מן ישן שהוא עושה פירות ממקום שאינו רואה את החמה

[1] שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים. בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ומעין היוצא בתחילת בני העיר מסתפקין ממנו ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הספינה ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכום ומהלכים בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים והתועה בין הברמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד ומת מצוה קונה במקומו: שיהו מרעין בחורשין אמר רב פפא לא אמרן אלא דקוה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא: [2] ומלקטין עצים משדותיהם לא אמרן אלא בהיומי והיגי לא אמרן אלא במחוברין אבל בתלושין לא ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח אבל ביבשים לא ובלבד שלא ישרש: [3] ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן, למימרא דתלתן מעלו לה עשבים ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין לזרע קשו לה עשבים דמבחשי לה לזירין מעלי להדדי קיימי ביני עשבים מירקבא איבעיא אימא באדם לבהמה דכתיב הלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה ורמינהי פפא ישראי לאדם לא ישראי משראי לבהמה: [4] וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד בזית בציצה בקנים ובנפנים מן הפקק ולמעלה ושאר כל האילנות: מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן מן חדש שאינו עושה פירות ולא מן ישן שהוא עושה פירות ממקום שאינו רואה את החמה

שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים. כדי שיהא מקום לבהמה לרעות: בשדותיהם. שלהם: ומלקטים עשבים. לבהמתם: בכל מקום חוץ מתלתן. שאין בהמה אוכלתו: וקוטמים נטיעות. שלא יגדלו: בכל מקום חוץ מגרופיות של זית. שאין בהמה אוכלתו: ומעין היוצא. מן המקור: בתחילת בני העיר. שלא יהא מקום לבהמה לרעות: מסתפקין ממנו. לשתות: ומחכין. שלא יבא הים ויטול הקרקע: בימה של טבריא. שהים מכה בה ומשברה: ובלבד שלא יפרום קלע. שלא יפרום את הקנים שבקרקעית הים: ויעמיד את הספינה. בים: ונפנין לאחורי הגדר. שלא יזיקו לבעל השדה: ואפילו בשדה מליאה כרכום. שהבהמה אוהבתו: ומהלכים בשבילי הרשות. שלא יזיקו לבעל השדה: עד שתרד רביעה שניה. שיגמרו לרעות: ומסתלקין לצידי הדרכים. שלא יזיקו לבעל השדה: מפני יתידות הדרכים. שלא יתקלו בהם: והתועה. שלא יתעה ויכנס לשדה: בין הברמים. שהם גבוהים: מפסיג ועולה מפסיג. שלא יזיקו לבעל השדה: ויורד. לרעות: ומת מצוה קונה במקומו. שלא יטלטלנו: שיהו מרעין בחורשין. שלא יזיקו לבעל השדה: אמר רב פפא לא אמרן אלא דקוה בגסה. שהבהמה אוהבתו: אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא. שאינה אוהבתו: וכל שכן גסה בדקה דלא. שאינה אוהבתו: ומלקטין עצים משדותיהם. שלהם: לא אמרן אלא בהיומי. שנתלשו היום: והיגי לא אמרן אלא במחוברין. שהם עומדים בקרקע: אבל בתלושין לא. שנתלשו מאתמול: ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח. שנתלשו היום: אבל ביבשים לא. שנתלשו מאתמול: ובלבד שלא ישרש. שלא יעמידם בקרקע: ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן. שאין בהמה אוכלתו: למימרא דתלתן מעלו לה עשבים. שהבהמה אוהבתו: ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור. שהבהמה אוהבתו: אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין. שהבהמה אוהבתו: לזרע קשו לה עשבים דמבחשי לה לזירין. שהבהמה אוהבתו: מעלי להדדי קיימי ביני עשבים. שהבהמה אוהבתו: מירקבא איבעיא אימא באדם לבהמה דכתיב הלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה. שהבהמה אוהבתו: ורמינהי פפא ישראי לאדם לא ישראי משראי לבהמה. שהבהמה אוהבתו: וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית. שאין בהמה אוכלתו: פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד בזית בציצה בקנים ובנפנים מן הפקק ולמעלה. שהבהמה אוהבתו: ושאר כל האילנות. שאין בהמה אוהבתו: מן אובו של אילן. שהבהמה אוהבתו: ולא מן חודו של אילן. שאין בהמה אוהבתו: מן חדש שאינו עושה פירות. שאין בהמה אוהבתו: ולא מן ישן שהוא עושה פירות. שאין בהמה אוהבתו: ממקום שאינו רואה את החמה. שאין בהמה אוהבתו:

[תענית ו:] [עירובין יז. סוטה מה: סנהדרין מז:]

שיהו מרעין בחורשין. כדי שיהא מקום לבהמה לרעות: **בשדותיהם.** שלהם: **ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן.** שאין בהמה אוכלתו: **וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית.** שאין בהמה אוכלתו: **ומעין היוצא בתחילת בני העיר מסתפקין ממנו.** לשתות: **ומחכין.** שלא יבא הים ויטול הקרקע: **בימה של טבריא.** שהים מכה בה ומשברה: **ובלבד שלא יפרום קלע.** שלא יפרום את הקנים שבקרקעית הים: **ויעמיד את הספינה.** בים: **ונפנין לאחורי הגדר.** שלא יזיקו לבעל השדה: **ואפילו בשדה מליאה כרכום.** שהבהמה אוהבתו: **ומהלכים בשבילי הרשות.** שלא יזיקו לבעל השדה: **עד שתרד רביעה שניה.** שיגמרו לרעות: **ומסתלקין לצידי הדרכים.** שלא יזיקו לבעל השדה: **מפני יתידות הדרכים.** שלא יתקלו בהם: **והתועה.** שלא יתעה ויכנס לשדה: **בין הברמים.** שהם גבוהים: **מפסיג ועולה מפסיג.** שלא יזיקו לבעל השדה: **ויורד.** לרעות: **ומת מצוה קונה במקומו.** שלא יטלטלנו: **שיהו מרעין בחורשין.** שלא יזיקו לבעל השדה: **אמר רב פפא לא אמרן אלא דקוה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא.** שהבהמה אוהבתו: **וכל שכן גסה בדקה דלא.** שאינה אוהבתו: **ומלקטין עצים משדותיהם.** שלהם: **לא אמרן אלא בהיומי.** שנתלשו היום: **והיגי לא אמרן אלא במחוברין.** שהם עומדים בקרקע: **אבל בתלושין לא.** שנתלשו מאתמול: **ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח.** שנתלשו היום: **אבל ביבשים לא.** שנתלשו מאתמול: **ובלבד שלא ישרש.** שלא יעמידם בקרקע: **ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן.** שאין בהמה אוכלתו: **למימרא דתלתן מעלו לה עשבים.** שהבהמה אוהבתו: **ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור.** שהבהמה אוהבתו: **אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין.** שהבהמה אוהבתו: **לזרע קשו לה עשבים דמבחשי לה לזירין.** שהבהמה אוהבתו: **מעלי להדדי קיימי ביני עשבים.** שהבהמה אוהבתו: **מירקבא איבעיא אימא באדם לבהמה דכתיב הלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה.** שהבהמה אוהבתו: **ורמינהי פפא ישראי לאדם לא ישראי משראי לבהמה.** שהבהמה אוהבתו: **וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד בזית בציצה בקנים ובנפנים מן הפקק ולמעלה.** שהבהמה אוהבתו: **ושאר כל האילנות.** שאין בהמה אוהבתו: **מן אובו של אילן.** שהבהמה אוהבתו: **ולא מן חודו של אילן.** שאין בהמה אוהבתו: **מן חדש שאינו עושה פירות.** שאין בהמה אוהבתו: **ולא מן ישן שהוא עושה פירות.** שאין בהמה אוהבתו: **ממקום שאינו רואה את החמה.** שאין בהמה אוהבתו:

שיהו מרעין בחורשין. כדי שיהא מקום לבהמה לרעות: **בשדותיהם.** שלהם: **ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן.** שאין בהמה אוכלתו: **וקוטמים נטיעות.** שלא יגדלו: **בכל מקום חוץ מגרופיות של זית.** שאין בהמה אוכלתו: **ומעין היוצא.** מן המקור: **בתחילת בני העיר.** שלא יהא מקום לבהמה לרעות: **מסתפקין ממנו.** לשתות: **ומחכין.** שלא יבא הים ויטול הקרקע: **בימה של טבריא.** שהים מכה בה ומשברה: **ובלבד שלא יפרום קלע.** שלא יפרום את הקנים שבקרקעית הים: **ויעמיד את הספינה.** בים: **ונפנין לאחורי הגדר.** שלא יזיקו לבעל השדה: **ואפילו בשדה מליאה כרכום.** שהבהמה אוהבתו: **ומהלכים בשבילי הרשות.** שלא יזיקו לבעל השדה: **עד שתרד רביעה שניה.** שיגמרו לרעות: **ומסתלקין לצידי הדרכים.** שלא יזיקו לבעל השדה: **מפני יתידות הדרכים.** שלא יתקלו בהם: **והתועה.** שלא יתעה ויכנס לשדה: **בין הברמים.** שהם גבוהים: **מפסיג ועולה מפסיג.** שלא יזיקו לבעל השדה: **ויורד.** לרעות: **ומת מצוה קונה במקומו.** שלא יטלטלנו: **שיהו מרעין בחורשין.** שלא יזיקו לבעל השדה: **אמר רב פפא לא אמרן אלא דקוה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא.** שהבהמה אוהבתו: **וכל שכן גסה בדקה דלא.** שאינה אוהבתו: **ומלקטין עצים משדותיהם.** שלהם: **לא אמרן אלא בהיומי.** שנתלשו היום: **והיגי לא אמרן אלא במחוברין.** שהם עומדים בקרקע: **אבל בתלושין לא.** שנתלשו מאתמול: **ואפי' במחוברין לא אמרן אלא בלח.** שנתלשו היום: **אבל ביבשים לא.** שנתלשו מאתמול: **ובלבד שלא ישרש.** שלא יעמידם בקרקע: **ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן.** שאין בהמה אוכלתו: **למימרא דתלתן מעלו לה עשבים.** שהבהמה אוהבתו: **ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור.** שהבהמה אוהבתו: **אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין.** שהבהמה אוהבתו: **לזרע קשו לה עשבים דמבחשי לה לזירין.** שהבהמה אוהבתו: **מעלי להדדי קיימי ביני עשבים.** שהבהמה אוהבתו: **מירקבא איבעיא אימא באדם לבהמה דכתיב הלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה.** שהבהמה אוהבתו: **ורמינהי פפא ישראי לאדם לא ישראי משראי לבהמה.** שהבהמה אוהבתו: **וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי' ר' תנחום ור' בריים משום זקן אחד בזית בציצה בקנים ובנפנים מן הפקק ולמעלה.** שהבהמה אוהבתו: **ושאר כל האילנות.** שאין בהמה אוהבתו: **מן אובו של אילן.** שהבהמה אוהבתו: **ולא מן חודו של אילן.** שאין בהמה אוהבתו: **מן חדש שאינו עושה פירות.** שאין בהמה אוהבתו: **ולא מן ישן שהוא עושה פירות.** שאין בהמה אוהבתו: **ממקום שאינו רואה את החמה.** שאין בהמה אוהבתו:

ומלקטין עצים משדותיהם. כגון מפרש"י לקמן: **לא אמרן אלא בהיומי.** דלח ליידיס לתקוע יתידות ועצות גדלי קנים במים להלכך אם דגים וקורין לו מקומיו גזר וכתרן מצכמו קורין לו ווכ"ש (כלא יפרום קלע) מפני שמעכב ומעמיד את הספינה: **לפתורי בגדר.** לקמן מפרש לה לא מגרכה חלח ליטול הימנה לכור לקנת ותע"ש שפורך את הגדר: **ומהלכין בשבילי הרשות.** משם בני חדם משהכניסו תבואתם עד שעת הזריעה מפקיריס שדותיהם ליכנס בהן כל חדם לקנר את הדרך חלח יקיף והן נקרחין שבילי הרשות לפי שהרשות עומדת והמקח יהושע חלח יקפידו על כך": **עד שתרד רביעה שניה.** זמנה ביו"ז במרחשון כדחמרינן בתענית (דף מז.) ומתו והלחה הזרעים עומדות ומקוה לה לריסת הגרגר: **ומסתלקין לצידי הדרכים.** בכל עת ולפי' בזמן שהבהמה בשדות הפקיר לכל חדם להסתלק מן הדרך מפני יתידות וניכנס לגבול שדה מבירו ונילך על המילר חלל הדרך: **מפני יתידות הדרכים.** יבח הנוטע ונעשה יתידות מקום לריסת החדם ובהמה שדרכו שם בימות החורף, ונעקו בשחיטות: **מפסיג.** מנתק זמורות המוטבות המעכבות לותו ושולה ויורד עד שמולח לת הדרך: **מקומו.** מקום שנפל שם בעת מותו קנלו לקבורה ולין בעל השדה מעכב עליו: **דקה.** בהמה דקה ניער גסה שלינה מכלה לת התילונות: **בשלושין.** לחרי שנתרש בעל השדה ותלנן לסור ליטול דבעתיה עליהו: **יבישין.** דעתו עליהם לאור: **אין מחייבין אותו לעקור.** הטבעים ממנה משום כלחים לפי דבעל כרחו עתיד ליטלו שמפסיד לת התלנן: **כלן.** שהתלנן עומדת ליזרע: **כלן.** שזרעה לאכול הזירין טודילי"ם בלע"ז: **דמירכבא** מפקעתא וגודלת על הטבעים ונעשין לה כמיכה כעין לגם של כרס: **ומנא ידעינן.** שם זרעה לאדם דאחרי ליה למלקט מן הטבעים בהגלי יהושע: **מעשרי.** עשויים כעדוגות: **בזית בציצה.** כציעור גובה ביצה לריך להניח מן הזית מלמטה סמוך לגזע: **מן הפקק ולמעלה.** מותר לקטום פקק קטר: **מאובו של אילן.** מפרש כלומר מטפין הרבה ולקון: **ולא מחודו.** מעטין גדולים וגסין כאילן גמור ל"ש מחודו של אילן ממחבותו מקום שיש עטין הרבה דהיינו בחמלע גבהו ולא מחודו מלמעלה עבף החמלעי שהוא עליון ועיקר האילן, מתבוחות הגלויים: **מן שהדש.** כד שגדל ויתוסף בשנה זו שעדיין אין עושה פרי: **ולא** חייבוהו חכמים שלא יפסדוהו שזרעם והא דקתני תלתן שעלתה עם מיני שבשים רבותא נקט לפיכך שמתכוין לזרוע בחילה שאר זרעים והתלתן עלה מאליו ל"ק כיון דהשתא מיהא לא ניחא ליה בזרעים מחמת התלתן שעלה אין מחייבין אותו לעקור: **כאן** לזירין - שהיה"דחון מזרה תלתן=לזירים דמעלו ליה ול"ת כיון דלילא חיסור כלחים לחמי לסור ללקט והחמר בפ"ק דמו"ק (דף ו:) שחקט שיהיו מפקירין כל השדה שים בו כלחים ו"ל דהכא בדליכא טיעורא כדחנן במסכת כלחים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בהמוכר פירות (ב"ב דף נז.) כל שאה שים בו רובע ממין לחר יחעט:

[ב"ב פ"ב מ"ח] [כלחים פ"ב מ"ב] [ל"ל רבא]

חוץ מגרופיות של זית. פירש בקונטרס מלח שני מגרופין ובערוך פירש מגרופיים טעפים ועגפי הזית קרויין גרופיים כמו יחור בחחה וזמורה בגפנים שכל לחד יש לו שם לבדו והכיח הח דחמר בברחתים רבה ולחה קח לך מכל מלכל לחר יכלל זמורות לנטיעות יחורי לחלים גרופיות לזיתים: **ומעין** היולח בחחילה בני העיר מסתפקין [ממנו] - למלי דלחמר לקמן דחנלים שבחגה יהושע חפי' בחו"ל יש לחמוה הח דחמר בפרק כל הכלמים (ע"ז דף מז. ושם) המסחחה למעין מימיו מהו לנסכים ופסיק ליה מהח דחמר מים של רבים חין נלסרים ומנני דנבעי מחרטיה והשתח לחכי של רבים הם מחנלי יהושע ים לחנק בין יולח מלילו לטרח בו וחפרו:

ומחכין בימה של טבריא - כל לחד ובלבד שלח יפרום קלע כמי לכל לחד ולפי' הבעלים עלמן כדחניא לקמן שהחנו הבעלים זה עם זה לבל לד הוח במכמורות וברשת ויהיו הבעלים שהוח שלהם: **אין** מחייבין חותו לעקור - פירש בקונטרס שע"כ עחיד ליטלה לפי שמפסידין לה התלנן וקשה לפירושו דחין מחייבין משמע שחין לסור בהנחתו ועוד לחם מחייחם ומשמע לעוקרו למה לח מחייבו להח ליכח לסור כשמחייחם כדחתן במסכת כלחים (פ"ב מ"ו) הרוחה ירק בכרמו ומחר לבשחגיע עם לקטנו מוסרין לכשחחזור ללקטנו והוסיף מחיים לסור ונרחה לר"י לחין מחייבין חותו לעקור לליכח לחיסורח שהרי הוח לו זרעו חלח מלייהו בחו ומשום מקיים בכלחים ליכח כיון דקטו להו עבדים ול"ע לילטריך דלחמר בפרק בחרית דע"ז (דף כד.) וכמוכות (דף כח:) המקיים בכלחים עוקר ולחו מלקות ממש דלחו שחין בו מעשה הוח חלח חיסורח בעלמח הוח ל"ת לפי' לרבנן לילטריך והיכח דניחח ליה

כאן לזירין - שהיה"דחון מזרה תלתן=לזירים דמעלו ליה ול"ת כיון דליכח חיסור כלחים לחמי לסור ללקט והחמר בפ"ק דמו"ק (דף ו:) שחקט שיהיו מפקירין כל השדה שים בו כלחים ו"ל דהכא בדליכא טיעורא כדחנן במסכת כלחים (פ"ב מ"ח) ומייתי לה בהמוכר פירות (ב"ב דף נז.) כל שאה שים בו רובע ממין לחר יחעט:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' מעלו לה עבדים דכי: (כ) רש"י ד"ה הון מזרה וכו' מין קטנים. כ"כ וכמסכת כ"ם דף יב ע"ב פכ"ש דכוח מין הבלון:

גליון הש"ס

גמ' ובנפנים מן הפקק ולמעלה. עיין ב"ב דף ה ע"ב תוס' ד"ה קנים: רש"י ד"ה ופלקטין עצים וכו' למלכל בבהמה. עיין בב"ב דף קו ע"ל מוספות ד"ה הני מתלי: תוס' ד"ה כלן וכו' סכוח דמון מזרה פ"כן. עיין הטוכח מכ"ד ס"ם סימן רלג:

קנמ א מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון כל' ג סי' ל סמג עשין סו עור מ"מ סימן רעד:

קנ ב ג ד מיי' שם סי' ג עוש"מ שם:

(ל"ל רבא)

קנא ה ו ז מיי' פ"ב מהלכות כלאים הלכה ז והלכה ח והלכה ט ופ"ג הלכה י סמג לאוין רפ עוש"ע י"ד סימן רנ: שעיף ע:

קנב ח מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון כל' ג סי' ד סמג עשין סו עוש"מ סימן רעד:

[ל"ל רבא]

קנג א מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ג סימן ז סמג עשין סו פוס"מ סימן רעד:

קנד ב (מיי' פ"ח מהל' שכנים הלכה ג ופ"י ופכ"ה) סמג לאוין סה פוס"ע ס"ח סימן שיב סעיף ג:

קנה ג מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ו סמג עשין סו טור ח"מ סימן רעד:

[פ"י ע"ב וע"ש]

קנו ד מיי' שם הלכה ה סמג שם טור ח"מ שם:

קנז ה מיי' שם הלכה ג סימן ח:

קנח ו מיי' פ"ל מהל' רוצח הלכה יג סמג לאוין קסה פוס"ע מ"מ סימן תכו:

קנט ז ח מיי' פ"ח מהלכות עומלת מת הלכה ז ופ"ה מהל' נזקי ממון הל' ג סי' ו טוס"ע י"ד סימן שסח סעי' ג ומוח"מ סי' רעד:

ס"ג אינו וגם רש"ל מ"ז

קס ט מיי' פ"ה מהל' נזקי ממון הלכה ד סמג עשין סו עוש"מ סימן רעד:

[קס י כ] כל זה חיתא בכ"מ חלפים כ"ק ס"י דף מד:

הגהות הב"ח

(ג) גמ' בכנענים ובפריזים (בלפניכם) חז"מ וכ"ב ס"ח ון זה: (ב) רש"י ד"ה וכן תחם וכו' וכגב ועמק כסי"ד ותח"כ מה"ר בגב תרן: (ג) תוס' ד"ה ון זה: מיכאל וכפ' כ"ל

(ד) בא"ד בעולם נרסינן כ"ל ותיבת בכל נמחק:

הגהות הגר"א

[א] וכלכך צלא יפרוס קלם ויסמיך תת בספיקה (תל"מ מ' טוח נרשמות ובמכמרות) תת"מ:

מגדף

"וקא איבא" [illegible] ג"ל קס: מוצא [illegible] ב"ב כך איבא תנא"א נוסח [illegible]

אין לך כל שבטו ושבטו מיסרחל (ג) גרסינן · וכפ' יש נוחלין (ב"ב דף קכב. ושם) נבי תלוקת העולם (ד) הבא גרסינן אין לך כל לחד ולחד מיסרחל כן גרסה לר"ת: **ונוטל** דמי ייגו מתוך דוכטנו של חבירו · ע"כ מיירי כשעקל בית הכד כרוך עליה דאל"כ ליתא היה מהפקירא קזכיה כדאמר לקמן בפרק בתרא (דף קמו:) ול"ת ותמתי טוטל דמי ייגו הא אמר לקמן בפרק בתרא (שם) דאין לו אלא שכרו ומ"י למימר דהך דר' ישמעאל בט של רבי יוחנן בן ברוקה פליג כדאמר בסמוך ביחידאה לא קאמר וכן משמע בתוספתא* דבמר דלא יקון קמני הך אבל אין כדאמר בגמרא למה ליה למימר דוטל דמי ייגו הלא יכול לומר אני הייתי דוחק ומליל כיון

ולא ממקום שהוא רואה את החמה שנאמר ⑤ וממגד תבואות שמש: ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו-אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים, ולית הלכתא כוותיה: ⑥ ומחבין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה (א)אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות) ת"ר *בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרוס קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות תנו רבנן [מה] של טבריא בחלקו של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר °ים ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבדרים בהזקת כל השבטים הן עומדים, ומחוברים בחזקת אותו השבט, *ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר °פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שבניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפריזים (ו)ובאמוריים (שלפניהם) שנאמר ⑦ ואל בל שבניו אלמא שבניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב *לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור, אמר רב חסדא ⑧ ואפילו בשבת, מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל ⑨ לשמעיה *(למחר) זיל שרקיה: *ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא יהואי דידן אפילו טל קשי לה: ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים-שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא, הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים, א"ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבליא"ל שאני אומר יאפילו בחיצה לארץ, רבי וריבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצידי הדרכים, הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמיידו, א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו? א"ל ר' חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים, כי ממו לגביה חזייה, א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא-אתי גזרתינהו לשקך בגיורא דפרולא: ⑩ התועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת"ר *הרואה חבירו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך, וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן? מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג, נהדריה נהדר בי מיצרי, קמ"ל הא דאורייתא הוא דתניא *והשבת גופו מניין? ת"ל °והשבותה לו: ⑪ תקון דמפסיג ועולה, מפסיג ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי *הרמיצא מה מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא, שדה בור ושדה ניר, מפנהו לשדה בור, שדה ניר ושדה זרע, מפנהו לשדה ניר, הני שתיהן בורות, שתיהן ניות, שתיהן זרועות, מפנהו *למקום שירצה? אמר רב ביבי במוטל על המיצר מחוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה. אמרי עשרה, הני חד סרי הויין? °מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא דרי שבלי פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו-°מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר *מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב °מהיות טוב אל תקרי רע? °אין כתיב כי האי גוונא °אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות [ו] ותו ליכא *תנא אידך דרבי יהודה *דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר ויצובו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ תנא אידך דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה *דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דוב שנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דוב שנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ [ז]? ביחידאי לא קאמרינן,

והא

ולא ממקום הכופה פת הפתח · סכיכות נדדין מכחון מפני שהוא עיקר החיון שהחמה מכשלת פת הפרי ומתקנו: **מלא חבל חרם** · מלא חבל של מלוכה היה לו בדרומה מן היבשה למשוך לשקו חרם כמו מלוחים וחרמים (קהלת ז): **כמוקף כל הפתחים** · כל מי תורה אור שילמה יטול להה כמטלטלי ושאר המלך והמלכות היו: **וכן פתח מוצף** כנעני · ת"ש דכתוב כאן הר הכרמל ויערכאל שיבשו היה לפתח לכל תחר שר ושפלה ונגב ועמק-(ג) תרץ שדות ובקעות שקורין כמפיי"ה לכן נקראת נגב שכל שפה היה נגובה שאין שם לא לילות, וחמה זורחת ומגבהה: **אמר ליה נשמעיה** · בחול: **שרקיה** · שחיקה בעיטן וחברהו יפה: **והא** · קרקע דיוין: **אפילו על** · ירד עליה בלילה קשה לה דריסת הרגל ממחרתו: **אפילו בחוף לארץ** · וכ"ש בכל שמוליין שם שיירות ועוברין ושבים והולך להתפוח: **מפפט ואזיל** · רוצה להסתלק אל מלר שהוא: **גדולתו** · שהוא מרחיב לו שהוא ירא שמים מחד ואינו חושש לתגלי שהתגה יהושע ומחזי כיוהרא: **כגיורא** · **דפרולא** · כלומר גדול: **מאי וכן** · פסיעות מאי אית להיות מחברים: **ומשמתו** · **אף** גופו מפמע שאם טעה תביך אתה לריך להטלוחו לדרך: **דאורייתא כי מצרי** · יקוף סביבות מלרי הכרמים ולא יעבור בהוכח ויפכידם: **מיסרטיא** · ר"ת ע"ז אמה: **שדה בור** · מכאן לאיסרטיא ושדה ניר מכאן, מפנהו לשדה בור ניר חרוש ולא זרוע: **מפנהו** · אלמא לא קנה מקומו דאי קנה מקומו מאי בעל השדה של ימין ושל שמאל לעכובים: **על המילר** · מוטל כרוחב הדרך וטובריו ומהלילין עליו עוטי טהרות ומטמאות: **כל שלשים יום** · שלשים יום רשאי להניחו שם: **דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה** · בפרק הגוזל בחמת: **נפיל** · של דבורים שהלכו לשדה חבירו וקמיירו שכו על שוכתה של חיון ואם יכול לחזר אחר הן פורחות ותוכדות מאחר שנתנו עיניהן בתוכה שוכה לפיכך קולמה ונותן לו דמיה: **ומניל דוכטנו** · זה כח כבודו של יין וזה כח כבודו של דבש ונסדקה תביה של דבש וכן זה כח בתבילת פשתן של חמורו וזה כח בתבילת עלים ומח חמורו של בעל פשתן יפרק זה לח עלין וטוענו: **דר' יהודה** ודלכי ישמעאל יחידאי ניהו [ג]**דגרייתא** דעשרה הנאים פחמת היה:

[תוספתא ב"מ פ"ו] [נדרים נ.] [תוספתא ב"מ פ"ו] לעיל נ. ב"מ קיח: נקמן קיד: סנהדרין עב. עירובין יז: תענית ו: ב"ב קכב. [תוספתא ב"מ פ"ב]

וכמ"ש כי אמא וכו' . ומהגיהות הוא תיובתא דקתני עשרה ומו"ל ור' יוחנן אמורא הוא, וקשיא ליה מהגיהות: רבי יהושע בן לוי . אמוראי הוא ולא מתניתא, דרבי יהושע בן לוי אמורא הוה פליג עליה: ומכנסים . בגדייהם לכבוד שבת: ולוליני שוס . לקמן מפרש טעמא: עשרה מקום מושבות . תורה אור

ס"ב כה: ⊛ כי אתא ר' אבין א"ר יוחנן "אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת בן הנחל יהושע לישראל את הארץ: אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא, רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא: ר' תנחום ור' ברייס אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא: שלא יורין במנחה בשבת, וקורין בשני ובחמישי, ודנין בשני ובחמישי, ומכבסים בחמישי בשבת, ואוכלין שום בערב שבת, ושתהא אשה מושכמת ואופה, ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת ושוהלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות *ותיקן טבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת - משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי, עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא "וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים" דורשי רשומות אמרו *אין מים אלא תורה שנאמר "הוי כל צמא לכו למים" בין שהלכו שלשת ימים בלא תורה (ה) נלאו, "עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין ערב שבת בדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה: מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי *כנגד עשרה פסוקי בנגד כהנים לוים וישראלים, אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי *כנגד עשרה בטלנין: ודלנין בשני ובחמישי-דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: "וישיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב "אשר פריו יתן בעתו" וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן "זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום: משביע, ומשחין, ומצהיל פנים, ומרבה הזרע, והורג בנים שבבני מעיים וי"א מבנים אהבה ומוציא את הקנאה: "ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: "וישתהא אשה חופפת ושוהלת דאורייתא היא דתניא "ורחץ את בשרו במים" "שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים "את בשרו" את המפלי לבשרו ומאי ניהו שער "אמרי, דאורייתא לעיוני דלמא מיקטר אי נמי מאוס מידי משום חציצה ואתא

כין דלתוקמה כשעקל בית הבד כרוך עליה שיכול להגיל ע"י הדחק ואגילה לר"י דהיה דלקמן שבעל היין שפך לתוכו ייינו מדעתו שיכול לומר בעל הבדים למה שפכת לתוכו היתי דוחק ומגיל לכל הכתי מיירי שבעל הבדים לשפוך לתוכו היין שתגתי כ"ד הוא שתין בעל היין יכול לעכב עלה שופך ייינו של חבירו בע"כ של חבירו עלה שתגתו לו דמי ייינו מתוך דוכתו והשתא הוי כעין ההיא דגחיל של דבורים שקלגו בע"כ להגיל נחילו וכעין זה נמי ההיא דשפתן והתי דמשני כיחידאה לית קאמר משום דמסתמא כי היכי דפליגי בהגיל דגחיל כדתנן לקמן בפרק בחרש (דף קיד:) פליגי נמי בתחיני דאר טעמא הוא: בדי עלה יגיגו ג' ימים בלא תורה.

ו"ת מ"ם שתיקנו שני וחמישי ו"ל משום דאמר במדרש* משה רבינו ע"ה עלה בחמישי לקבל לוחות האחרונות וירד בשני ונתלה לו המקום ולפי שהיה עת רצון לתותה עלייה וירידה קבעו בשני וחמישי ולכך נמי נהגו להתענות בב' וה' ולפי שעלה בהשכמה כדכתיב (שמות ל"ד) ונעלים בבקר שדומה שכל העלוות היו בבקר ולא בלילה ולא תמנה כ"ח מ' יום חסירים לילה אחד לין להקפיד בכך ולפי סדר טולם נמלא נמי כן הוא דתניא בסדר טולם נמלא עלה בו' בסיון וירד בי"ז בתמוז ושבר הלוחות וב"ח בתמוז עלה ובקש רחמים עליהם שנאמר ואתנפל לפני ה' מ' יום וגו' וכ"ע בתר נתלה המקום וירד מקה עד ט' בתשרי ונתלה המקום וירד מקה בי' בתשרי והלוחות בידו בתותו יום נתלה המקום ליפרעל שנאמר ויאמר ה' סלחתי כדברך לפיכך סליחה וכפרה הוא לדורות נמלא דמ' יום מחרונים מסירים לילה אחד שהרי ביום ל' בתב עלה בהשכמה וירד מקה הכפורים סם לא תאמר דעברוה לגלול והא דכתיב בפרשת עקב ואתני עמדתי בהר כימים הרלשונים שהן מ' יום ומ' לילה הכי קאמר כימים הרלשונים ולא בלילות, דתחרונות היו מסירים לילה אחד ואף על גב דלילטרין כימים לומר מה הרלשונים כרלון אף התחרונים כרלון תכל החמלעיים בכעם הו"מ למיכתב כרלשונים וכתיב כימים לומר כימים ולא בלילות ולי להך דרשה לחודא אתא ה"ל למיכתב ואתני עמדתי בהר מ' יום ואנו לא ו"ת וכתוב כי תשא כתיב ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה ובלוחות אחרונות כתיב ויו"ל דאימים שהשפיל קלי ולפי שלא פי' מעשה דאולי לכפרה בעד חטאתכם כמה עמד משה בתפלה מפרש לה הכא והא דכתיב בתר הכי ויכתוב על הלוחות היינו אתר תותם מ' יום ומ' לילה דתותם אחרונים היו מסירים לילה וח"ת בשלמא לר' יוסי דאמר ביום ל' בתב עלה בהשכמה ניחא דעלה בה' לפי חשבון דאחד מלא ואחד חסר דיום ה' הוה אבל לרבנן דאמרי דיום ה' הוה ר"ח סיון נמלא יום ל' בתב ביום ו' אם לא נאמר דלרבנן בי"ז בתמוז ברך את הענל ודן החוטאים וכו ביום עלה וביום כ"ח בתב ירד בהשכמה ופבל לוחות וכ"ע בתב שהיה יום ה' עלה הו נאמר שב"ע בתב ירד וכו ביום עלה ונאמר שהיה אב חסר כדי שיבא יום הירידה ביום"כ כדאמר בים טוחלין (ב"ב דף קכח.) שבו ניתנו לוחות אחרונות אבל לפי מדרש תנחומא* שאומר דבי"ז בתמוז ירד וביו"ח בו ברך את הענל ודן את החוטאים וביו"ט עלה ונמלא יום עלייה שב' מ' אחרונים (ד) בתה בחלוט לו יבא בה' לו לרבנן ולא לר' יוסי וגם לו נמלא ירידה ביום הכפורים אם לא נאמר דעברוה לחלוט: [ועי' תוס' שבת דפ. ד"ה לפוף]: ודנין בב' וכו' . ו"ת והלא קודם תקנת עזרא היו בית דין קבועין בכל יום כדאמר בכתובות (דף נ. ושם*) ח"כ מה תיקן עזרא וכי תיקן שלא יהו קבועין אלא בב' וכו' ואומר *ר"ח שלא היו קבועין אלא בב' וה' וכו' :

ושתהא אשה חופפת . תוי"ה שלא תיקן חופיפה אלא ברחם וכן משמע מדקאמר בסמוך דאורייתא דלמא מקטר ותפיפה נמי לא שייכא אלא ברחם כדתנן בנזיר (דף מב.) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק לפני שער הגוף אבל בשאר כדאמרינן בפרק בתרא דנדה (דף פו: ושם*) לטולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית הקטויה במים ומהתם נמי משמע דבשאר הגוף אין לריך הדחה אלא דוקא בית הקטויה אף על גב דאיכא למימר דבית הקטויה נקט לרבותא דאע"ג דביאת מים לא בעינן רחוי לביאת מים בעינן מכל מקום אלא קאמר אפילו קטויה משמע דוקא לקטויה אבל בשאר הגוף והיה דדולי מסרח כו' (שם דף סח:) אף על פי שאין מובה היתה רגילה לרחון כמו שהגין גם עכשיו לרחון כל גופה במים חמין : [ועי' תוספות נדה סו: ד"ה אף]:

הגהות הב"ח

(ה) גם' נלאו תורה מיד נלאו: (ו) רש"י ד"ה עשרה וכו' . בגרסי לגבור וקודמין לגבי לגבים: (ז) תוס' ד"ה כדי וכו' פ' ר' עקיבא דר"ח סיון דסתיו: (ד) בא"ד מ' אחרונים נתחד בחלוט :

קסא א מיי' פ"ב מהל' נכטרים הלכה יא סמג עשין קלט :

קסב ב מיי' פ"ב מהל' מעלה הלכה ט סמג עשין כה עוש"ע ח"מ סי' רלב סעי' ג וסי' קלה סעיף ג :

קסג ג מיי' שם סמג שם :

קסד ד סמג עשין כה עוש"ע ח"מ סי' ג וסי' ה :

קסה ה מיי' פ"ל מהל' שבת הלכה ג סמג שם עוש"ע ח"מ סי' רמכ:

נוסח תקנות טרקין אצלנו

במדרש תנחומא בפסוק וס' המטיר על סדום כ"כ פרוקה

קסו ו מיי' פי"ד מהל' תלמוד תורה הלכה ה סמג נתון פת עוש"ע תה"ע סי' עו סעיף ג ועוש"ע ח"מ סי' כמ סעיף ג :

קסז ז מיי' פכ"א שם הלכה ה סמג עשין עט :

קסח ח מיי' פ"ב מהל' מקוואות הלכה יח סמג נתון קיח עוש"ע י"ד סי' קצ סעיף ג :

קסט ט מיי' שם פ"ל הלכה יב סמג עשין רמח עוש"ע י"ד סי' קמ סעיף ג :

קע י מיי' פ"ב שם הלכה יח עוש"ע ח"מ סי' סעיף ה :

ארא היכי ותיקון חפילו לדברי תורה . לח קיימת לן הכי חלח כר' יהודה בן בתירח דחמר דברי תורה חין מקבלין טומחה (תוין דף קו: ושם*) וכמי שמתו (נרכות דף כב.) דחידנח נהוג עלמח כחלחח סבי ות"ח דהיכי חלים ר' יהודה לבטל

[ד"ה בכני]

קטא א מיי' פ"ו מהל' שכנים הלכה ם סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ו :

קטב ב מיי' פ"ח מהל' מקוחות הלכה ו סמג עשין רמח :

קטג ג מיי' פ"ד מהלכות קניקת שתע הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' פח :

נוסח עיזהה

קטד ד מיי' פ"ו מהל' נזקי ממון הלכה ו"ג ופ"ח ה"ח ירושלמי . יד . שמג עשין קסד :

קטה ה מיי' שם (ופ"ד מהלכות טוטקת) סמג עשין רלח) :

קטו ו מיי' פ"ו מהלכות כית הכחירה הלכה יד ופ"ע מהל' רוצח הלכה ד :

מהנך

קטז ז מיי' פ"ו מהלכות כית הכחירה הלכה יד ופ"ד מהלכות טוטקת ע"ז הלכה ד :

קטח ח מיי' פ"ו מהל' כית הכחירה הלכה יד ופ"ד מהלכות טוטקת נרטת הלכה יח :

קטט ט פ"ב מ"ב מהל' ס"ו מהלכות כית הכחירה הלכה יד :

קי ם מיי' פ"ה מהלכות נזקי ממון הלכה ע טוש"ע ח"מ סי' קנ סעיף ב :

נוסח אחר

מעשה בתרנגולת שנחנקה בבית חשמונאי ונמצא בגרונה ביצה ולא ידעו אם נבלעה אם נולדה שם ונמצא בגרונה

ואתא איהו תיקון חפילה: *וישיחו רובלין מחזרין בעיירות-משום תכשיטי נשים כדי שלא יתגנו על בעליהם: ותיקן טבילה לבעלי קריין-דאורייתא הוא דכתיב *ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ* את בשרו במים-דאורייתא הוא לתרומה וקדשים, אתא הוא ותיקן אפילו לדברי תורה: דעשרה דברים נאמרו בירושלים אין הבית חלוט בה ואינה מביאה עגלה ערופה ואינה נעשית עיר הנדחת ואינה מטמאה בנגעים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות ואין עושין בה אשפתות *ואין עושין בה כבשונות ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מגנות וורדין שהיו מימות נביאים הראשונים ואין מגדלים בה הרבגולין ואין מלינין בה את המת אין הבית חלוט בה דכתיב וקם הבית אשר לו חומה לצמיתות-לקונה אותו לדורותיו וקסבר אין נתחלקה ירושלים לשבטים.*ואינה מביאה עגלה ערופה דכתיב כי ימצא חלל באדמה אשר ה' אלהיך נותן לך לרשתה וירושלים לא נתחלקה לשבטים. ואינה נעשית עיר הנדחת דכתיב עריך וירושלים לא נתחלקה לשבטים *ואינה מטמאה בנגעים דכתיב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות מפני אהל הטומאה ומשום דלא ליתזקו עולי רגלים ואין עושין בה אשפתות משום שקצים ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא ואין עושין בה גנות ופרדסין משום סירחא ואין מגדלין בה תרנגולין משום קדשים ואין מלינין בה את המת גמרא: אין מגדלין חזירים בכל מקום

*תנו רבנן בשצרו בית חשמונאי את הר הבתנום מבפנים ואריסטובולוס מבחוץ ובכל יום היו משלשלים להם בקופה דינרין והיו מעלין להם תמידים היה שם זקן אחד שהיה מביר בחכמת יוונית *אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם, למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה אמרו ארור האיש שיגדל חזירים, וארור האדם שילמד את בנו חכמת יוונית, ועל אותה שעה שנינו *במעשה שבא עומר מנחות הצריפין ושרי הלחם במבקעת עין סובר וחכמת יוונית מי אסירא והתניא אמר רבי: בארץ ישראל לשון

[מנחות סה:]

חפיפה . במסרק להרחקה דמילתא: **לדברי תורה** . שלח יסנה עד שיטטול: **אין הבית חלוט בה** . כדין בתי ערי חומה שלח נחלוה חהיה לו חם ירלה לגחול ושם יניע יובל יולח ביובל כבתי ערי חלויס: **ויזן** . קורות יולחין מן הכתלים: **גווזטראות** . חולדלינ"ר בלע"ז תורה חור חל פני העלייה מבחון: **כבשונות** . מטרפות סיד לקדירות: **גינס ורדין** . כך שמה והיח היתה לריכה לקטורת והיינו כיפת הירדן כריחות (דף ו.) על שם שדרך הורד לגדל על שפת הירדן: **אין מלינין בה את המת** . מת מיוחדת היח: **אבל בטומאה** . שמח יהח כזית מן המת מטול בחרן והגזוזטרחות מחזילות עליו ועל חבשים הרבה ונמלחת מרבה חת הטומחה: **משום שרצים** . דרכן ליגדל בחשפה ומרבים טומחה לפי שחתים שם ומטמחים הקדשים שבירושלים: **קוטרא** . עשן שמחזיר לח החומה וגבלי הוח: **סרחון** . עשנים רעים הגדילים שם וזוקרין סרחון: **משום קדשים** . שחרנגולין מנקרין בחשפה ומביחים בשר שרלים בפיהם ומטמחין חת הקדשים: **גמרא** . מסורת היח בידינו ולין טעם לדבר: **תורקנום ואריסטובולוס** . לחוס שבפניס מרידין מעל החומה דינרין מתרומת הלשכה לחוס שבחוץ לקנות חמידין: **נתן לפרנינו** . שקט כשכן דרך חזיר כשגוררין לוחו: **שעל לוחה שמה שניט** . במנחות (דף סד:) מעשה שבח השומר שהיה רגיל לבח מן הבקוב לירושלים, לוחה שמה בח מנחות לריפין בשוק מירושלים לפי שהתריבו בני המטר לח חבוחות השדה: **מבקעת עין סובר** . שם מקום: לשון

[ד"ה בכני]

[ב"ב כב.]

[יומח כב: ערכין לב: תכוח דף"ב ס' חוספחת לס חוספחת דנגעים פ"ו]

[חגיגה פ. זבחים ע.]

פוסף מס:

עיין הפסף בחוכר בשם

[יומח יב: מנילה כו.]

ס"ל וחוח

גליון הש"ס

גם' **תורקנום** מבנפנים. במנחות דף סד ע"ב וכפוסף דף שם ע"ב חיסף כהיסן תורקנום מבחון וחריסטובולוס מבנפנים :

[ד"ה חמר]

ואסור לחדס שילמד בנו חכמת יוונית . ות"ת והלח בפולמוס של טיטוס גזרו כדחמרינן בפרק בחרח דסוטה (דף מב.) וטיטוס היה בשעת חורבן כדחמרינן בהגיזקין (גיטין דף נו:) ומלכות בית חשמונאי קדמי טובא כדחמרינן בפ"ק דע"ז (דף ם.) וי"ל דמעיקרא גזרו ולא קבלו מיניהו ת"ק חי הוה בעי למיקם בחרור לח היה מיקרי עברניין לבל לבסוף חיכח נזירה דרבנן ונרחה דלח יגדל דמחני' היח היתה נזירה דפולמוס של טיטוס : **ועל** לוחה שנה שניטו מעשה שבח. כו' . מעשה היח במנחות בפ' ר' ישמעחל (דף סד: ושם*) ות"ת והח בימי מרדכי הוה המעשה כדחמר התם בגמ' דחתח מרבח לוחיב ידיה חגנה כו' חמר להן מרדכי וחימה גדולה היח לח חיה מרדכי כל כך דבית חשמונחי לח היה כי חם ר"ם בניס קודם החורבן כדחמרינן בפ"ק דע"ז (דף ם.) ונרחה לר"י דכל לוחן שהיו בקילוס ברמזים ובלטוחות היו נקרלים על שם מרדכי לפי שהוח היה רלוי וחכס להכיר ולוחו מעשה דנ' נשים דמייחי התם נרחה שהיה מרדכי ממש דקחמר והייט דחנן (שקלים פרק ה' משנה ו') פחחיה על הקנין :

לשון

לגון סורסי לפם גנח או לגון סקודם או לגון יוני . הוא לגון נח וסורסי לגון נלעג הוא : **פרסי .** לגון נהה מחרמי ; בתרגום ישראל הסמוכה ליון נקט יוָנִי ובבל הסמוך לפרס נקט לגון פרסי : **מכמם יונים .** בני פלטין הקרובים למלכות מספרין בה : **עיני פוללה נענתי .** לה גרסינן מתי דכתיב כלומר התורה אור

לשון סורסי למה, או לשון הקדש או לשון יוניתַ, וא"ר יוסי (בבל) לשון אדמי למה או לשון הקדש *או לשון פרסי? אמרי לישן יוני, לחוד חבמתַ יונית, וחכמת יונית מי אסירא *והאמר רב יהודה אמר שמואל משום *רשב"ג *עיניו עוללה לנפשי מכל בנות עירי "אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות מהם למדו תורה חמש מאות למדו חכמת יונית ולא נשתייר מהם אלא אני כאן ובן אחי אבא בעסיא; אמרי שאני בית רבן גמליאל שהיו קרובים למלכות וכדתניא *המספר קומי דדי זה מדרכי האמורי אבטולמום בר ראובן התירו לן לספר קומי מפני שהוא קרוב למלכות, *של בית רבן גמליאל התירו להם לספר בחכמת יונית מפני שקרובים למלכות: לא יגדל אדם את הכלב אע"כ קשור בשלשלאות כו' : תנו רבנן לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת "אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה תניא רבי אליעזר הגדול אומר המגדל כלבים במגדל חזירים למאי נפקא מינה "למיקם עליה בארור *אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בבל בעיר הסמוכה לספר דמי, תרגמה נהרדעא דריש ר' דוסתאי מדנידמן בירי ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" *ללמדך שאין שבינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות(ה), חסר אחת והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים, ונבה בה כלב והפילה, נמצא זה גורם לשבינה שתסתלק מישראל *ההיא איתתא דעלת למיפא בההוא ביתא, נבח בה כלבא, אמר לה מריה "לא תיסתפי מיניה שקולי "ניביה" אמרה ליה *"ישקילי מיבותיך ושדיא אחזורי, כבד נד ולד" : אין פורסין נישבין ליונים וכו' : ומי אזלי כולי האי והתנן *מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה? אמר אביי מישט שישט טובא, כרסייהו בחמשים אמה מליא, ומישט שלשים רים ותן לא והתניא בישוב אפילו מאה מיל לא יפרום רב יוסף אמר "בישוב כרמים רבה אמר בישוב שובכין, ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו? איבעית אימא "בדעובר כוכבים ואיבעית אימא 'בדהפקר ואיבעית אימא "בדידיה :

הדרן עלך מרובה

לשון סורסי . נראה לגרסן סורסי הוא לגון תרמי כדתמר (גרמנית רגם פ' עה) לל יהי לגון סורסי קל בעיניך שהרי בתורה ובנביאים ובכתובים חלק לו הכתוב ככתוב תורה דכתיב *יגר שהוחזק בנביאים דכתיב *כדגן הימרון להון בכתובים דגיולא ועזרח ולבן היה מתרס בהריס *ודגיולא קמי קורהו לגון סורסי לף על גב דכתיב ביה וידברו הכסדים למלך תרמים והא דנקט הכא בתרץ ישראל לגון סורסי ובבבל נקט לגון תרמי חור"ם לפי שמעטו מסחרה כעין לגון לגע שמדברים חומו לגון לת במדינה אחת יותר מבחרים כי חוגלטום הגר מירגם עד הגל הזה סהיד דגורת הדין ולבן קרית ליה יגר שהומחה וע"ל לגון שדיבר לבן הוא לגון סורסי ועל שם סורית נקרת סורסי דסורית היא תרס בהריס ותרס לובה שבשם דוד ועל שם שקרובה לתרץ ישראל *חין לגון תרמי שלה לת כל כך :

התירו לספר קומי . מתחילה לת גזרו על קרובים למלכות והוא היה רגיל כדחשכחן במעילה (לף י.) שהלך חבטולמום בן רלובן וספיר קומי שלת יכירו שהוא יהודי והטעה לותם :

שני חלפים ושני רבבות גרסינן ולת גרסינן שני חלפים רבבות דשמדבר לת היו כי חם ס' ריבות ושרתה שבינה ולת שייך כאן הת דאחד דיני ממונות (שהדרין לף נפ.) דכל כי עשרה שבינה שרית דהכת חבניחים וחתשבן קאמר : **והתניא** ובשוב חפילו ק' מיל לת יפרום . ע"כ השמת לת ידע פירום הברייתת [וקשה] דהת משמע דק' מיל לתו דוקת חלת חפילו לחף לת יפרום וח"כ הת שובב היכי דמי לו קרי הטיר יקוב ח"כ לת יפרום בשום מקום חפילו במדבר לחפילו הממדבר רחוק חלף מיל דהת נאמר דק' מיל לתו דוקת וחפילו לסיפת לסיפת דהת ריבות קאמר דרחוק שלשים ריס מן הישוב פורסין ובסיפת קתני חפילו ק' מיל לת יפרום דהכי תניא בתוספתת בפירקין (פ"ח) חין פורסין כשבים ליונים חל"ב הרחיק מן הישוב שלשים ריס בד"ת כמדבר חבל בישוב ד"ת נמי דס"ד דבישוב של זרעים שייטי טובת וריבת דברייתת מיירי בישוב עיר וקרי ליה מדבר משום דליכת זרעים דל"ב מלי קאה ליה וגרסה לריבב"ת דולמי ס"ד דחיירי בישוב זרעים וה"פ ומיטב שייטי שלשים ריס ומו לת חפילו בישוב זרעים והת מוכחת סיפת דבישוב זרעים שייטי טובת ומין זה חלת משום תכילה חלמת דלת מלית כריסה בחמשים חמה ומשני חלת חיירי בישוב זרעים חלת בישוב כרמים ובישוב שובכין וקרי מדבר היכת דליכת יושב כרמים וישוב שובכין : הדרן עלך מרובה

הדרן עלך מרובה

מכמם מע. [תוספתת דסומה פנ"ו]

ניבי . ייבי"ם ל"ת תרבע שיני הכלב התרוכות שבהן טוען כך שמעתי (חוגן דף נפ.) (בכורות) : **עקילי עיכופיך** . נטולה היא טוכחך ומובלת על הקוים (שלת קברם חת הכלב) מה שחתה מנחמני הבל : **כבר נד** . ונעקר ממקומו : **מרחיקין חת השובך** . שלת יפסידו חבואה

בחמשים מליא . כמה שהן מלקטות ומקרוס בקרקע מלחין בחמשין חמה הלכך לגבי חכילת חבואת עיר

בדידיה . שחוחן שובכין שלו ומשום יוכי שובכין שלת יכלו בפחין חין לחוש הטלו הן לחכל יש לחוש ליוני הישוב

[ע"ש] [ע"ש] [ע"ש] [

החובל. מכה בהמה ישלמנה וכמיך ליה ולית כי יתן. גרמה לר"י דל"ג וכמיך ליה דהא מכח סמוכים לא דרים אלא מכח ג"ם כדאמר לקמן וכי מאחר דכתיב לה תקחו כופר לנפש רוצח הרי מכח גמי לקמן לי מצמע דג"ם היא ולא סמוכים ועוד כי פריך בסמוך מאי חזית דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם ומאי קושיא והלא מכח סמוכים הוא בא למכה אדם ומכה אדם אין סמוך לחיים כי יתן מום ות"ח וכיון דמג"ם קא יליף למה הולרך לאתויי קרא דמכה נפש בהמה ישלמנה ושביק קרא דמכה בהמה דמיבעי ליעל ו"ל דמכה בהמה לישלמיך לפנא דבי חזקיה ומאן לית ליה דרים ברים הנחנקין (סנהדרין דף פה:) מה מכה בהמה לרפואה פטור כו' ל"ש כיון דהדר ליה ממכה אדם להוי בקטלא הדר ביה לגמרי ונקט הכי קרא דמכה נפש בהמה דסמיך לחיים כי יתן מום ולפי זה מני למגרס וסמיך ליה דמסום דסמיך ליה נקט הכי קרא ולא מסום סמוכים: הכתיב התמורה בחדש לתשלומין.

אף ר"ם דגרסי בתר הכי והכתיב חיים כי יכה כל נפש אדם מום יומת פירוש שימיתו תבעו תחת תבעו של מכה בהמה וחייבו ומשני יומת בממון וממאי דבממון לימא מיהא ממש ל"ק חדא דהתם כתיב יכה ועוד דכתיב התם כאשר יתן מום כן ינתן בו אדם כן ינתן בו ש"מ ממון וחין נרמזה לר"י אותה גירסת כלל חדא דחיים כי יכה כל נפש אדם מוקמינן בהנסרפין (סנהדרין דף עח.) בקטלא גבי פלוגתא דרבי יהודה בן בתירה ורבנן גבי הכוהו י' בני אדם בי' מקלות ועוד ללמוד לה לתעריך ועוד מאי פריך מעיקרא והכתיב חיים כי יכה כל נפש אדם מי אלים מקרא דעין תחת עין דמוקמינן ליה בממון בג"ם דהכתיב הכאה ועוד מכיון דכתיב כאשר יתן מום כן יתדם כן ינתן בו למה לי הך ג"ם דהכתיב הכאה ע"כ נרחה דל"ג ליה כלל:

***מכדי** דשמעתא נפקא. פירוש בכוף פ"ב (דף טו.*): **מאי** חזית דילפת ממכה בהמה נילף ממכה אדם · תע"ג דלהה לה לתעריך דממילא הוה אמרינן עין תחת עין ממש ס"מ תעריך דלא נילף ממכה בהמה: **מכה** מכה נמ"ל. ות"ח דרכת דרים מיניה בפרק הלו נערות (כתובות דף לה.) בפירוש ריבתה תורה חייבי מלקיות בחייבי מיתות לחשלומין מג"ם דמכה מכה ו"ל דרבת לטעמיה דדרים לקמן עין תחת עין = ממון מקרא מחריבא:

[ביכור זה ג"ל לחתר ד"ה מכדי] [ד"ה עליון]

[מהרי"ט]

[שמות כא]

[דברים כה]

[כתובות מ.]

[שמות כא]

[דברים כה]

[מכות ד: יג: כתובות לג: לה.]

[ויקרא כד]

[ויקרא כד]

[ויקרא כד

קטן שהרג. דלמא כגון שהרג לת הגדול: קיטע וקיטע היזק גמי קורא כו'. וכי תימא הכא נמי נקטול ממונא התורה לחמרה משפט אחד יהיה לכם: ופטרינן ליה. כולא קאי והני משפט אחד לכם לפטור לגמרי: מאי עבדינן ליה. הא גברא קטילא הוא והוא ליה תורה אור

[קטן] שהרג את הגדול, וגדול שהרג את הקטן, היכי קטלינן ליה-התורה אמרה משפט אחד יהיה לכם-משפט השוה לבולכם, אלא נשמה שקיל מיניה נשמה אמר רחמנא נשקול מיניה ה"נ הוא נשקול מיניה נהורא

③ אמר רחמנא נשקול מיניה: תניא אידך רבי שמעון בן יהודי אומר עין תחת עין-ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש (ה) הרי שהיה סומא וסימא, קיטע וקיטע, חיגר וחיגר היאך אני מקיים בזה "עין תחת עין" והתורה אמרה "משפט אחד יהיה לכם-משפט השוה לבולכם"

אמרי-ומאי קושיא דלמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר-ופטרינן ליה, דאי לא תימא הכי טרפה שהרג את השלם מאי עבדינן ליה אלא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר-ופטרינן ליה

④ דבי רבי ישמעאל תנא ואמר קרא "כן יתן בו" ואין נתינה אלא ממון אלא מעתה "כאשר יתן מום באדם" הכי נמי דממון-הוא? אמר-דבי רבי ישמעאל קרא יתירא דרשי מכדי כתיב "ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו" "כן יתן בו" למה לי ש"מ ממון, "כאשר יתן מום באדם" למה לי-איידי דבעי

⑤ מיכתב "כן יתן בו" כתב נמי "כאשר יתן מום באדם" דבי רבי חייא תנא ואמר קרא "יד ביד" דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו ממון אלא מעתה "רגל ברגל" נמי הכי הוא? אמרי-דבי רבי חייא קרא יתירא דרשי מכדי כתיב "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" אי סלקא דעתך ממש "יד ביד" למה לי ש"מ ממון, "רגל ברגל" למה לי? איידי דכתיב "יד ביד" כתב נמי "רגל ברגל"

⑥ אביי (נ) (אומר) אתיא מדרתני דבי חזקיה *דתנא דבי חזקיה "עין תחת עין, נפש תחת נפש" ולא "נפש ועין תחת עין, ואי סלקא דעתך ממש ימנין דמשבחת להּ עין ונפש תחת עין דבהדי דעויר ליה נפקא ליה נשמתיה ומאי קושיא דלמא מימר אמרין ליה אי מצי מקבל עבדינן ואי לא מצי מקבל לא עבדינן ואי אמרינן דמצי מקבל ועבדינן ביה ונפק רוחיה, אי מיית לימות, מי לא תנן גבי

⑦ מלקות *ואמרה ומת תחת ידו פטור דבי חזקיה משמיה *) אמר: אמר קרא "פצע תחת פצע" *ליתן צער במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש, כי היכי דלהאי הוי ליה צערא להאי נמי איתי ליה צערא, ומאי קושיא דלמא איכא אינישי דמפנק אית ליה צערא מפי ואיכא אינישי דלא מפנק ליה אית ליה צערא למאי נפקא מינה למחבי ליה היאך דביני בינייהו דבי חזקיה משמיה דרבא אמר: אמר קרא "ורפא ירפא" ליתן רפואה במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש כי היכי דהאי בעי אסייא האי נמי בעי אסוויי דלמא איכא דסליק בשריה היא ואיכא דלא סליק בשריה היא למאי נפקא מינה למיחב ליה היאך

⑧ דביני בינייהו דבי אשי אמר אתיא "תחת-תחת" משור כתיב הכא "עין חחת עין" וכתיב התם "שלם ישלם שור תחת השור" מה להלן ממון אף כאן ממון, מאי חזית דילפת "תחת תחת" משור נילף "תחת תחת" מאדם דכתיב "ונתת נפש תחת נפש" מה להלן ממש אף כאן ממש? אמרי דנין נזקין מנזקין ואין דנין נזקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה? אלא אדרבי אשי "תחת" ליתי-אדם מאדם ונזיקין מנזיקין תניא ר"א אומר "עין תחת עין" ממש סלקא דעתך? רבי אליעזר לית ליה כלל הני תנאי? אמר *רבה אלמא שאין שמין אותו כעבד, א"ל אביי אלא כמאן, כבן חורין? בן חורין מי אית ליה דמי? אלא אמר רב אשי אלמא שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק: ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו זילו שומו ליה ארבעה דברים אמר ליה רבא והא אנן חמשה תנן? א"ל לבר מנזק קאמינא אמר ליה אביי והא חמור הוא וחמור אינו משלם אלא נזק? אמר להו זילו שומו ליה נזקי, והא כעבדא בעי למשייימה? אמר להו זילו שיימוהו כעבדא, אמר להו אבוה דינוקא לא בעינא דזילא ביה מילתא אמרו ליה והא קא מחייבת ליה לינוקא? אמר להו לכי גדיל מפייסנא ליה מדידי, ההוא חמרא דאלים ידיה דינוקא אתא לקמיה דרבא אמר להו לא צריכא דאי הפסד כעבדא אמרו ליה והא מר הוא דאמר "כל הנישום כעבד אין גובין אותו בבבל? אמר להו רבא לטעמיה דאמר רבא "נזק שור בישור ונזקי שור באדם גובין אותו בבבל, נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור דלא אלהים בעינן ליכא, נזקי שור בשור ושור באדם גובין אותו בבבל אלהים, נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור דלא אלהים בעינן ליכא, נזקי שור בשור ושור באדם נמי

*) [ס"ל דרבא וכן הגי' שנ"ל]

[לעיל ס.]

י א מיי' פ"ב מהלכות רוצח הלכה ט ופ"ל מהל' עדות הלכה ז:

עיין רש"ל

יא ב מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה יב:

יב ג מיי' פ"ה מהלכות סנהדרין הלכה י סמג עשין קה טוש"ע ס"י ל:

יג ד מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע ח"מ ס"י ל סעיף ה:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' עין ממש תמרא כרי שהיה סומא: (ו) שם מהיי אמר תחיה:

[לעיל נא.]

ויקרא כד:כ ואתי כי יתן אדם בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו

ב"ק דף קיח. תחת עין תחת עין כאשר יתן מום באדם כן [לעיל נא.] וש"נ.

שמות כא:כה ונתת נפש תחת נפש כן תחת עין תחת עין יד תחת יד רגל תחת רגל

מכות כב: [לעיל כו: לקמן פה.]

דברים יט:כא * שמא מאזני מקו-קו ◇ לקמן קיא. נז: ורק תיקון סופרים הוא ועי' מ"ש חקור

מאזנים

ג' רש"ל רבא

מאזנים

ב' מקומות של אמוראי הש"ס

דברי הגמ'-ר"א

ר' אשי

ר' אשי

ר' אשי

קנסא קמגבית בכבל. לאו דוקא קנס אלא מקום לקיים היה תסרון כיס קרי ליה קנס: **אי** נמי קיים היה תסרון כיס ולא שכיח לא עבדינן עליחותייהו. וגזלות וחבלות דבעי מומחים כדאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף ג:) תיכא למימר דגזלות וחבלות מילתא דלא שכיח היא *(ועפ"י) לכל הודעות והעלומות שבימי וכן יש בהמגרש (ניסין דף פח: ושם*) ותימה דכמה מקומות איכא דין דיני גזלות כהגוזל (נקמן דף לו:) ההוא גברא דגזל פרגא דתורא וכהגוזל כתרא (נקמן דף קטו) גרסינן שם פרק והמוכר דגנב גלימא ובהרבה מקומות יש לדקדק הכל הכא חייבי בתפש לו ע"י דת"ל לקבלו דינא לת"ל כדאמר בפרק קמא (דף סו:) וי"מ דזוקא גזלות שע"י חבלות כגון דמגלו כי תרי ומתו אהדדי עד שתקף אחד מהן וגזל לת חבירו כי האי גוונא לא שכיח [טפי] ולא עבדינן עליחותייהו ומעמידים כגון יום שלמו דאין דיני גזלות: **צער** שלא במקום נזק דמתפלם מלו תגא. פירשתי בכוף פרק ב' (דף טו: ושם ד"ה המי): כלל

"אלהים" בעינן וליכא, אלא מאי שנא 'שור בשור, ושור' באדם דשליחותייהו' קא עבדינן, מידי דהוה "אהודאות והלואות 'אדם באדם, ואדם בשור' נמי שליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות? אמר כי קא עבדינן שליחותייהו במידי דקים לן בגויה, במידי דלא קים לן בגויה לא עבדינן שליחותייהו. אמר 'שור בשור, ושור באדם נמי לא קים לן בגויה אלא פוקחזי (ו) היכא מזדבני תורא בשוקא, אדם באדם, ואדם בשור' נמי פוק חזי היכא מזדבני עבדי בשוקא, ועוד, תשלום כפל ותשלום ארבעה וחמישה דקיצי נעבד שליחותייהו? אמר כי קא עבדינן שליחותייהו בממונא, דבקנסא לא עבדינן שליחותייהו אדם באדם (ז) דממונא הוא נעבד שליחותייהו? כי קא עבדינן שליחותייהו במילתא דשכיחא, אדם באדם דלא שכיחא, לא עבדינן שליחותייהו, דלמא בושת (גזה"ק) (ופגם) (ז) דשכיח נעבד שליחותייהו? אמר הכי נמי דהא רב פפא אגבי ארבע מאה זוזי לבושתא ליתיה לדרב פפא *דשלח ליה רב חסדא לרב נחמן ושלח ליה: "חסרא חסדא קנסא קא מגבית בבבל? אלא כי עבדינן שליחותייהו במילתא דשכיחא ואית ביה הסרון כיס, אבל מילתא דשכיחא ולית ביה הסרון כיס, אי נמי מילתא דלא שכיחא ואית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו. "הלכך אדם באדם אע"ג דאית ביה חסרון כיס כיון דלא שכיחא לא עבדינן שליחותייהו, בושת אע"ג דשכיחא כיון דלית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו, 'ושור בשור' גובין בבבל והאמר רבא 'שור שהזיק אין גובין אותו בבבל-דאזיק מאן אילימא דאזיק אדם מאי אירייא 'שור דאזיק אדם' אפילו 'אדם דאזיק אדם נמי אין גובין אותו בבבל אלא פשיטא דאזיק שור וקתני "אין גובין אותו בבבל? אמרי "התם בתם הבא במועד, והאמר רבא "אין מועד בבבל? אמרי דאייעד התם ואייתוה להכא, והא מילתא דלא שכיחא היא' ומילתא דלא שכיחא הא אמרת דלא עבדינן שליחותייהו? דאתו רבנן דהתם וייעדוה הכא, סוף סוף מילתא דלא שכיחא היא ואת אמרת מילתא דלא שכיחא' לא קא עבדינן שליחותייהו? אלא כי קאמר רבא בשן ורגל דמועדין מתחילתן נינהו: צער כוואי בשפוד או בממר וכו': 'צער שלא במקום נזק משתלם, מאן תנא? אמר רבא בן עזאי היא דתניא רבי אומר כויה נאמרה תחילה בין עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה במאי קא מיפלגי רבי סבר "כויה" דלית בה חבורה משמע, כתב רחמנא "חבורה" לגלויי עלה דכויה: ורבן עזאי סבר "כויה" דאית בה חבורה אין, אי לא, לא, ובן עזאי סבר "חבורה" לגלויי עלה דכויה, דאית בה חבורה משמע, כתב רחמנא "חבורה" דלית בה חבורה, מתקיף לה רב פפא אדרבה אי"פכא מסתברא רבי אומר כויה נאמרה תחילה סבר "כויה" דאית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דלית בה חבורה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה סבר "כויה" דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא "חבורה" לגלויי עלה דכויה" דאית בה חבורה אין, אי לא, לא, ואמסקנא קיימי אי נמי דכולי עלמא "כויה" בין דלית בה חבורה משמע והכא בכלל

חייב על כויה גדידת תפילו בלא חבורה דליכא למ"ד צער לכך הוצרכה "חבורה" ללמד שאין חייב כלום עד שיהא חבורה עמה דכיון דמשלם רפוי מקום חבורה משלם גמי לצער שבל שלא במקום חבורה כגון על לפורן=פטור דלצער בלא נזק לא משלם דתי לאו מקום הבי לא לגלויי "חבורה" דהשתא "כויה" שמעינן דחייב כל שכן "חבורה" שיש בה חבורה: **בן עזאי סבר כויה דלית בה חבורה משמע**. והיינו דקאמר "חבורה נאמרה תחילה" כלומר מכויה התורה לחבורה שאין חייב אלא במקום שיש בה חבורה דסתם "כויה" יש בה חבורה לפיכך הוצרכה תורה לכתוב "חבורה" בהדיה להשמיענו על כרחך "כויה" דרישא בלא חבורה קאי וחייב בצער בלא נזק: ומתניתין רבי היא ולא בן עזאי: **לימא מסתברא**. דהא "נאמרה" דקאמרי רבי-ובן עזאי למסקנא דמילתא קיימי דמוקמא בה דרבא דקרא ולאו למשמעות קאמר-קאי לסוף המקרא עתיד להוציאו והכי קאמר-רבי סוף המקרא מוכיח לו לכויה חבורה חייב הכתוב בתחילתו וצער משלם שלא במקום נזק מאי טעמא כויה דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא כו' ובן עזאי אומר סוף המקרא מוכיח לנו דחבורה נאמרה תחילה כלומר מסוף המקרא אנו למדין שכויה שחייב הכתוב בתחלתו לומה לנו אם כן יש עמה חבורה מאי טעמא כויה (נאמרה תחילה) דלית בה חבורה משמע כו': **ואמסקנא קיימי**. האי "נאמרה" דקאמרי לסוף הדרשה ועיקרה שהיא עומדת קיימי:

רבי

יד א ב ג מיי' פ"ה מהלכות סנהדרין הלכה מ והלכה ע סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' ת' סעיף ג':

רש"י מ"ז

[ד"ה מ"ז]

טו ד מיי' שם הלכה י ועיין נכ"מ ובל"מ טוש"ע שם סעיף ב':

מהרש"א

טז ה ו ז מיי' שם הלכה יא סמג שם טוש"ע שם סעיף ג':

נ"ב עוד

לקמן

מהר"י קורקוס

שלחו"ה

רש"ל

הגהות הב"ח

(ו) גמ' בגא פוק חזי (היכ"ת). תו"מ ונ"ב ס"ק כמה וכן בכמוך: (ז) שם אדם כאדם ובפנ דממונא הוא: (ז) שם הכי נוסא דשכיח כ"ל ותיבת ופגם נמחק:

ניסין פח:

ל"ל כו:

מאי שנא שור בשור ואדם באדם. כלומר מה ראו לומר שור בשור ואדם באדם ולא אמרו שור באדם ואדם בשור: **מידי דהוה אהודאות והלואות**. דתמר בפרק קמא דסנהדרין (ד' ג') דלא בעיגן מומחין שלא תגעול דלא בפני לוין העולמות הכא לידון בעדי הודאה אמתו "בפניו הודה לו" והעלומות שבא לידון בעדי העלמה אמומרים בפניו הלוה לו: **דלא קים לן**. כגון הכא דבעינן למיימיה: **העלומי בפל נעבד עליחותייהו**. תלמה קיימא לן לתין דיני קנסות בבבל: **מדם בתדם דממונא הוא**. דקא מפחתיה מדמיה: **ופגם**. שייך בחוגם ומפחה והוא במקום נזק דתומדים כמה תדם רוצה ליתן בין שפחה בהולה לבעולה להמילה לבעבדו שים לו קורת רוח ממנו לממה ממונא הוא דלפחתה מכספא, **בושת** לאו קנס הוא שהרי אין קונה אלא לפי המניים והמקניים: **ד' מאה זוזי**. כדאמן נרס בתוגו תנם בשמרו כו' במתני'(נקמן דף ג.):**דשלח ליה רב חסדא**. בהמניח אם הבדל(נעיל דף מ:): **מפרון כיס ושכיח**. הוצאה והלוחה: **מאי לישנא שור דמזיק מדם**. דלא שכיח לגמרי: **לפילו מדם דמזיק מדם**. דשכיח טפי קאמר רבא לתין דגין: **כפם**. אין גובין דקיימא לן פגעל נזקא=קנסא בפ"ק (ד' טו:): **אין מועד בבבל**. דכיון דמגביתו לא דיעד מיעד לא שכיח: **והא לא שכיחא הוא**. לכא שור מועד מתרין ישראל לבבל ואמרינן לעיל במילתא דלא שכיח עבדינן עליחותייהו: **מגח כי קאמר רבא**. דשור בשור גובין בבבל: **בשן ורגל קאמר**. כגון שנתכתך בחביבו להנאתו והזיקו ("והפילו על שור אחר) דהיינו הוצרה דשן לו שהזיק לת שור חביבו בגופו דרך הילוכו שדחפו ולא כוון דהוי תולדה דרגל: **צער שלא במקום נזק**. כי מקניתי' על לפורו דלא לפתתיה: ס"ג רבי אומר כויה נאמרה תחילה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה": **כויה דלית בה חבורה משמע**. והיינו דקאמר כויה לאומר "כויה" שנאמרה בספוק תחילה כלומר כויה שחייב

שאות בשוייה
"בין" תחת בין"ל
ס"ג "בין" תחת תחת
מחיקה ב"ש תחת תחת ב"ש

רש"ל מ"ז

נ"ב/מבנף
רבא ◇ ב' דצרות (רבא ר' פפא) אאן תנא דאמרתנו ט"ח"ב ע"ש ע"ל צ"ל ב"אלקים נצ"ק (טאן בעי נצ"ק) פ"ת ת"ת ד"ת"ת כאן בדוש"א ע"ל הבא ע"ל צ"ל (הבא) ד"ת"ת אמרינן שם ע"ל ב"ת"ת "כויה" ב"ת"ת טאות כא"ב"ג ב"ת ב"ת ב"ת ב"ת

רבי סבר אין דנין . הכא נמי כויה גחמרה תחילה כלל לכויה מצמע בין שיש עמה חבורה בין שאין עמה חבורה ואי הוי חבורה סמיך ליה הוי דרבי חבורה פרע ואין בכלל לגלג מה שבפרע יש עמה חבורה אין עמה חבורה לא הסמיך דכתיב פלע ביניהם לא דיינינן ולקמן פריך חבורה לרבי למה תורה אור לי והייט דקאמר כויה גחמרה תחילה כלומר מתחילת הפסוק אנו למדין שהוא חייב בכויה גרידא ולא גחמר סופו מוכיח שמתחילתו לא חייב אלא כשיש חבורה, ואין דנין, ומהכי"ת רבי היא : למה לי . הואיל ומריבת שמעינן לתרוייהו : לדמים יתרים . דלי לא כתיב כויה תחת כויה הוה אמרינן בין היכא חבורה בין ליכא חבורה דמי כויה משלם אבל תרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרוייהו : נער במקום נזק . היכא דקטע לה ידו ונפל לו למיטה : מיכי שיימינן את הנער , הלא יש לו לקוללה בשביל הדמים שנוטל : ידו מקטעתו . ומחוברת בגידין למטין ואינה לתלויה לו למלאכה : בין סם לסייף . ידו המוכתבת למלך לקוללה בסם שאין סם נער כלל כמה רוצה ליטול לקוללה בסייף : סם לא שקיל . כל ממון שבעולם לנער בפיסה לקוללה וכאן כבר נעשה מעשה : כמה מדם רוצה ליתן . לשליח המלך מידו המוכתבת למלכות לקוטעה בסייף ויקטענה השליח בסם : ליטול . מן המוזיל מה שנתן זה למלך : דמי שכמו . דמחמת הלמטים נפל למשכב: ס"נ ואכמ"ל מומרים שכמו ורפואתו כל שישנו כו'. הקישן הכתוב וזה שאין חייב בשבת חייבו מייב בריפוי ורבנן קמ"ל מחייבי ליה לתרוייהו : נפנס לנפנד . נתנה רשות לנחבל לחובלו ולעטפה מפני נער הלנה ושוהין הלמטים ממתח הכל ומוס התנד : נפ נתנס . רשות לחנד וזה להנחתו חנד הלכך לטחים שעטנו בה אין על המזיק להחחייב עליהן : דמנח ניס . דשכה עליו הכתוב : ורבנן . ת"ק : רק נפנס ממחת המכה מכח . שעבר על דברי רופא כדמפרש לקמן : נתנה רשות לרופאים לרפואה . ולא למריכן דחמנא מחי ואיהו מסי : תלמוד לומר שכמו יתן ורפא ירפא . שיכה הכתוב בריפוי לחייבו חף על הלטחים והקיש שכמ לריפוי : נחמ כריכתה . כשר מח : לחמ"ל . לחלמ"ל כלע"ז: וקירא . שטוה : וקלנא . רש"י ל שכחיבות של יין : ואי אמר ניס . מזיק לסייך לחי מרפא לוחך ואינו נותן דמי לסייך : לחמ"ל רחיקא . ומוזל נכי : עיגא עוירא . שעיוור ליוך לדרכו ואין מוסם חם עיור עינו של זה : (ג) לחמ"ל דמנן . שיכפל בחנם וקרובה הוא : כ"ש . דלא ניחא לי בהכי דאי פשעת בנפשך גנאי גדול הוא לי דקרו לי שור המזיק : לרבות

[כ"מ קא: ב"ק קסח.]

מתני' הכל ופרט המרוחקין זה מזה . גרחה לר"י דבכלל ופרט הפרט המרוחקין זה מזה דפליגי תנאי דהכא והתם דפליגי נמי לחביי ורבא בריש בנות כותים (נדה דף נ.) דיימו דוקא בחד עניינא לחבל בחבי עניני לכ"ע אין דנין כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף ו: ושם) ובכל המנחות (מנחות נה: ושם) והכי דנמר הלין (סנהדרין דף מו: ושם) נבי והומה ותניא חם נחשבו כחבי עניני לפי שמרוחקין יותר מלחוסם שבכלן ושבנדה לחיה ההיא דנמר הדין כ"ע לחבל חם נחשביה כחד עניינא לחי סוגיא דהחם כמ"ד אין דנין :

לדמים יתריס . פי' בקונטרס דחי לא כחיב חלא כויה ס"ל דאפילו אין ליה חבורה דמי כויה הוה דמשלם לבל חרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרוייהו *נער במקום נזק ואין גרחה לר"י דהא נער במקום נזק נפקא לן מפלע החת פלע ועוד דלמה ליה לנו לומר שהנער יפטר לחת הנזק ואת הרפוי וגרחה לר"י לדמים יתרים שמשלם בנער אין בו רוסם יותר מבנער אחין בו רוסם אע"פ שאין מנטער בזה יותר מבזה משלם יותר לפי שחנגה מחמת הרוסם : **עלן** בו לממים ט' . כשנת חמדוהו מיירי דאי בחמדוהו הא מתניתין לקמן (דף נח.) חמדוהו ואיט מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שחמדוהו : **שניתנה** רשות לרופא לרפואה . וא"ת והא מרפא לחודיה קחמעינן ליה ו"ל דה"ל ס"מ מכה בידי חדם מכל מולי הכא בידי שמים כשמרפא גרחה כסותר גזירת המלך קמ"ל דאפי' עבר על דברי הרופא . לח חציב ליה פוסק כ"ב : **פשעת** בנפשך ומפסדת לי . היכא דלא חמדוהו :

רופאין

מנהני מילי? אמר רב וביר משמיה דרבא אמר קרא °פצע תחת פצע" *ליתן צער במקום נזק, ה"א מבעי ליה לרבות

כלל ופרט כלל

סבר אין דנין אותו בכלל ופרט, ורבי עקיבא סבר דנין אותו בכלל ופרט, וכי תימא חבורה" לרבי למה לי? לדמים יתרים: אומדין כמה אדם בן עקא חבורה כזאת ברוצה ליטול ליטול וכו': יצער במקום נזק היכי שיימינן? אמר אבוה דשמואל אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו, לא יצער לחודיה הוא דאי כולהו חמשה דברים איכא, ועוד בשופטני עסקינן: אלא לקטוע ידו הקטועה, ידו הקטועה נמי לא צער לחודיה איכא דכסיפא ליה מילתא למשקל מבשרו למשרייה לכלבים אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סם לסייף, אמרי הכא נמי לא שקיל ומצער נפשיה אלא אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סייף לסם, דאי ליטול, ליתן מבעי ליה? אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליטול זה מה שנתן זה: רפוי הבהו חייב לרפאותו וכו': [ת"ר] יעלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה: חייב לרפאותו וחייב ליתן לו דמי שברתו, שלא מחמת המכה: אינו חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שברתו, יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שברתו, וחכמים אומרים שברתו-רפאותו: כל שחייב בשבת חייב בריפוי ושאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי במאי קא מיפלגי? אמר רבה אשכחינהו לרבנן בבי רב ריחבי וקאמרי הכא בסכה ניתנה לאגד, מיפלגי רבנן סברי מכה ניתנה לאגד ורבי יהודה סבר מכה לא ניתנה לאגד: ריפוי דחנא ביה קרא מיחייב שבת דלא חנא ביה קרא ואמינא להו אנא: מכה לא ניתנה לאגד ריפוי נמי לא מיחייב אלא דכולי עלמא מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה, יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירה ריפוי דחנא ביה קרא מיחייב שבת דלא חנא ביה קרא לא מיחייב ורבנן סברי כיון דחנא ביה קרא בריפוי, אשבת נמי מיחייב, ואיתקש לריפוי ור' יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק, ורבנן רק לשלא מחמת המכה הוא דאתא; ולרבנן בחרא דאמרי כל שחייב בשבת חייב בריפוי ריפוי דחנא ביה קרא למה לי? מיבעי ליה לכדתנא דבי ר' ישמעאל דתניא *דבי ר' ישמעאל אומר °ורפא ורפא °מכאן שניתן רשות לרופא לרפואת: ת"ר מנין שאם עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה שחייב לרפאותו וחייב ליתן לו שברתו? ת"ל רק שברתו יתן ורפא ירפא, יכול אפילו שלא מחמת המכה? ת"ל רק, ר' יוסי בר יהודה אומר אף מחמת המכה פטור שנאמר רק, איבא דאמרי אף מחמת המכה פטור, לגמרי כרבנן בתראי ואיבא דאמרי אף מחמת המכה פטור משבת וחייב בריפוי כמאן? באבטלה: אמר מר ויכול אפילו שלא מחמת המכה ת"ל רק, שלא מחמת המכה בעי קרא, מאי שלא מחמת המכה כדתניא הרי שעבר על דברי רופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה מפני שרבש וכל מיני מתיקה קשין למכה והעלה מכתו גרגותני יכול יהא חייב לרפאותו ת"ל רק, מאי גרגותני? אמר אביי נאתא כריכתא מאי אסותיה? אהלא וקילא וקלבא ואי א"ל אסיך אנא א"ל *דמית עלי כאריא ארבא, ואי א"ל מייתינא אסיא דמגן במגן א"ל אסיא דמגן מגן שוה ואי אמר מייתינא לך אסיא רחיקא אמר ליה אסיא רחיקא עדיפא עדיפא, ואי א"ל הכי אי לא לידי ואנא מסינא נפשאי א"ל פשעת בנפשך ושקלת מינאי טפי, ואי א"ל קץ לי מקץ א"ל כל שבן דפשעת בנפשך וקרו לי שור המזיק תנא ובולן משתלמין במקום נזק

מתני' הכל ופרט המרוחקין זה מזה . גרחה לר"י דבכלל ופרט הפרט המרוחקין זה מזה דפליגי תנאי דהכא והתם דפליגי נמי לחביי ורבא בריש בנות כותים (נדה דף נ.) דיימו דוקא בחד עניינא לחבל בחבי עניני לכ"ע אין דנין כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף ו: ושם) ובכל המנחות (מנחות נה: ושם) והכי דנמר הלין (סנהדרין דף מו: ושם) נבי והומה ותניא חם נחשבו כחבי עניני לפי שמרוחקין יותר מלחוסם שבכלן ושבנדה לחיה ההיא דנמר הדין כ"ע לחבל חם נחשביה כחד עניינא לחי סוגיא דהחם כמ"ד אין דנין :

לדמים יתריס . פי' בקונטרס דחי לא כחיב חלא כויה ס"ל דאפילו אין ליה חבורה דמי כויה הוה דמשלם לבל חרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרוייהו *נער במקום נזק ואין גרחה לר"י דהא נער במקום נזק נפקא לן מפלע החת פלע ועוד דלמה ליה לנו לומר שהנער יפטר לחת הנזק ואת הרפוי וגרחה לר"י לדמים יתרים שמשלם בנער אין בו רוסם יותר מבנער אחין בו רוסם אע"פ שאין מנטער בזה יותר מבזה משלם יותר לפי שחנגה מחמת הרוסם : **עלן** בו לממים ט' . כשנת חמדוהו מיירי דאי בחמדוהו הא מתניתין לקמן (דף נח.) חמדוהו ואיט מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שחמדוהו : **שניתנה** רשות לרופא לרפואה . וא"ת והא מרפא לחודיה קחמעינן ליה ו"ל דה"ל ס"מ מכה בידי חדם מכל מולי הכא בידי שמים כשמרפא גרחה כסותר גזירת המלך קמ"ל דאפי' עבר על דברי רופא . לח חציב ליה פוסק כ"ב : **פשעת** בנפשך ומפסדת לי . היכא דלא חמדוהו :

רופאין

מנהני מילי? אמר רב וביר משמיה דרבא אמר קרא °פצע תחת פצע" *ליתן צער במקום נזק, ה"א מבעי ליה לרבות

יח א מיי' פ"ב מהלי מוכל ומזיק הלכה י סמג עשין ע עוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף טז :

יט ב מיי' שם הלכה יח ועיין בהבנות ובמ"מ עוש"ע שם סעיף יט :

כ ג עוש"ע ש"ד סי' שלו סעיף ג :

כא ד מיי' שם הלכה כ סמג עשין עוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף כ :

כב ה ו מיי' שם הלכה יח עוש"ע שם סעיף כא כג :

כד ח ט מיי' שם הלכה יז עוש"ע שם סעיף כג :

כה י מיי' שם הלכה ע עוש"ע שם סעיף ד :

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה לסיף דמנן: ג"ע קודם ד"ה לסיף לחיקא :

גליון הש"ס

גמ' אמר רבה לסכתחי' לרבנן. עוכה יז ע"ל ושם :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' ת"ל דמים עלי כתיב מורה ועיין בעבוה ערך ד' דברים מכה : על ל' יום. בל' יוצא

מתני' הכל ופרט המרוחקין זה מזה . גרחה לר"י דבכלל ופרט הפרט המרוחקין זה מזה דפליגי תנאי דהכא והתם דפליגי נמי לחביי ורבא בריש בנות כותים (נדה דף נ.) דיימו דוקא בחד עניינא לחבל בחבי עניני לכ"ע אין דנין כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף ו: ושם) ובכל המנחות (מנחות נה: ושם) והכי דנמר הלין (סנהדרין דף מו: ושם) נבי והומה ותניא חם נחשבו כחבי עניני לפי שמרוחקין יותר מלחוסם שבכלן ושבנדה לחיה ההיא דנמר הדין כ"ע לחבל חם נחשביה כחד עניינא לחי סוגיא דהחם כמ"ד אין דנין :

לדמים יתריס . פי' בקונטרס דחי לא כחיב חלא כויה ס"ל דאפילו אין ליה חבורה דמי כויה הוה דמשלם לבל חרתי לא משלם קמ"ל דמשלם תרוייהו *נער במקום נזק ואין גרחה לר"י דהא נער במקום נזק נפקא לן מפלע החת פלע ועוד דלמה ליה לנו לומר שהנער יפטר לחת הנזק ואת הרפוי וגרחה לר"י לדמים יתרים שמשלם בנער אין בו רוסם יותר מבנער אחין בו רוסם אע"פ שאין מנטער בזה יותר מבזה משלם יותר לפי שחנגה מחמת הרוסם : **עלן** בו לממים ט' . כשנת חמדוהו מיירי דאי בחמדוהו הא מתניתין לקמן (דף נח.) חמדוהו ואיט מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שחמדוהו : **שניתנה** רשות לרופא לרפואה . וא"ת והא מרפא לחודיה קחמעינן ליה ו"ל דה"ל ס"מ מכה בידי חדם מכל מולי הכא בידי שמים כשמרפא גרחה כסותר גזירת המלך קמ"ל דאפי' עבר על דברי רופא . לח חציב ליה פוסק כ"ב : **פשעת** בנפשך ומפסדת לי . היכא דלא חמדוהו :

רופאין

מנהני מילי? אמר רב וביר משמיה דרבא אמר קרא °פצע תחת פצע" *ליתן צער במקום נזק, ה"א מבעי ליה לרבות

נוסח אחר

ג) זצר במקום נזק

ד) ריקוי במקום נזק

נוסח אחר

ה) זצר תנאים אחרים לאחר חומת תשלום רפוי ועבר

נוסח אחר

ו) זצר במקום נזק

ז) זצר תנאים אחרים

נוסח אחר

ח) מקורות ב' פתשלומים הם בנוסף לתשלום על נזקו, הצד תביאו מקורות לב' הנזקים:

ט) זצר במקום נזק

י) ריקוי במקום נזק

כו א מיי׳ פ״ב מהלכות חובל ומזיק הלכה ב סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ תכ סעיף ט :

כז ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף י :

כח ג מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יג :

כט ד מיי׳ פ״ג שם הלכה ם טוש״ע שם סעיף ח :

ל ה ו ז מיי׳ פ״ב שם הלכה יג יד טוש״ע שם סעיף יז :

לא ח מיי׳ שם הלכה יב טוש״ע שם סעיף כה :

לב ט מיי׳ שם הלכה יג טוש״ע שם סעיף יז כסג״ה :

נוסח אחר

לג י כ מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף כו :

מראות הפנים ד׳ התוספות בא״ד טעמא דקרא ל מיי׳ שם פ״ד הלכה ז סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ תכד סעיף ג :

לד מ מיי׳ שם הלכה ט טוש״ע שם סעיף ב :

[ד״ה מרפא]

הגהות הב״ח

(ה) רש״י ד״ה מדת סדין וכו׳ וכדמיפרש׳ כמי אינו לתוי : (ו) ד״ה קיטע וכו׳ לתוי לשמור קיטוען :

נוסחאות

מראות הפנים

תוספות אנשי שם אבריס

מסורת הש״ס

תוספות אנשי שם אבריס ד״ה אלא מעתה ל״ה אלא תקנת חכמים ז״ל אחותא אבריס

שאלות גליון הש״ס

בגמ׳ אמר ר׳ נחמן קטע לו רפא וכו׳ עיין לעיל דף סה ע״ב ובהגה בצד אחר צד בגמ׳ בלא אחותא בינאי״ם אלו טיגן בצד אחותא דכל חדא וחדא (עי׳ תוס׳ ד״ה נר, ד״ה אלא כותלת בא״ת דכל חדא וחדא)

נוסח

שאלת נאם בצדון שגרת (פרוחת בדמים - פחת נאמי - קטיפי לתניי ראשי בצדיק לשון אחותא פחת נאמי. אחותא (אחזקה) בסיונות לפסוק השאלה (או לחיות ב׳ פחיות) פחיות

*לרבות שונג כמזיד ואונס כרצון? אם כן נכתוב קרא בפצע בפצע מאי פצע תחת פצע" ש״מ תרתי: רב פפא משמיה דרבא אמר אמר קרא "ורפא ירפא" ליתן רפואה במקום נזק האי מבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל "ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא להרפאות" א״כ נכתוב קרא ורופא ירפא ש״מ ליתן רפואה במקום נזק ואכתי מבעי ליה לכדאמרן למיתני ביה קרא בריפוי א״כ לימא קרא או ורפא רפא או ירפא ירפא מאי "ורפא ירפא" ש״מ ליתן רפואה במקום נזק מכלל דמשכחת להו שלא במקום נזק שלא במקום נזק היכי משכחת להו: צער כדקתני צער כוואו בשפוד או במסמר ואפילו על צפורנו מקום שאינו עושה חבורה בריפוי=דהוה כאיב ליה מידי וסליק ואייתי ליה סמא חריפא ואחוריה לבישריה דצריך לאותבי ליה סמא לאנקוטיה גוונא דבישריה, שבת=דהדקיה באינדרונא ובטליה בושת דרך ליה באפיה: שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: תנו רבנן שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ואם תאמר לקתה מדת הדין רבי מתפה הא׳ גברא לאו אגרא דשומר קישואים הוא שקיל אלא דלי דוולא ושקיל אגרא אי נמי אויל בשליח ושקיל אגרא מדת הדין לא לקתה שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו אמר רבא קטע את ידו נותן לו דמי ידו, ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שיבר את רגלו נותן לו דמי רגלו, ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר את הפתח סימא את עינו נותן לו דמי עינו ושבת רואין אותו כאילו הוא מטחינו בריחים חתרשא נותן לו דמי כולו בעורבא קטע את הגולא אמדוהו, שיבר את רגלו ולא אמדוהו, סימא את עינו ולא אמדוהו ולבסוף אתרשא מהו מי אמרינן כיון דלא אמדוהו, בחר אומרנא סני ליה ויהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי או דלמא חדא חדא אמדינן ויהבינן ליה, נפקא מינה דבעי למיתב ליה צער ובושת דכל חדא וחדא, נהי דנזק וריפוי ושבת דכל חדא וחדא לא יהבינן ליה דכיון דקא יהיב ליה דמי כוליה כמאן דקטליה דמי והא יהיב ליה דמי כוליה, צער ובושת מיהת דכל חדא וחדא יהיב דהא הוה ליה צער ובושת, ואם תימצי לומר כיון דלא אמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי, אמדוהו מהו: מי אמרינן כיון דאמדוהו חדא חדא בעי למיתב ליה או דלמא כיון דלא שלים יהיב ליה דמי כוליה? תיקו. בעי רבה שבת הפותחתו בדמים מהו היכי דמי בגון שהכהו על ידו וצמתה ידו וסופה לחזור מאי: כיון דסופה לחזור לא יהיב ליה ולא מידי או דלמא השתא מיהת אפחתיה תא שמע *המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה והחובל בחבירו ביום הכפורים

חייב

(קמן סו.

ג״ל ידו . רש״ל [עיין כו:]

ג״ל רבא.רש״ל ועיין רש״ל

לרכות שונג כמזיד . בפ׳ שני (דף טו:) : דסוף כאיב ליה מידי ופליק . שהיה לו מכה בשארו ושיהה מתרפא : ואחוריה לבשריה . הפכו למרפה לרעתו : דהדקיה . סגרו במסגר : לקתה מדת הדין . כלומר לא שלם לו כל נזקו כי מתפח היו גברא מחולי זה שנקטע (רגלו) לו תגרת דשומר קישואין שקיל חלא דוולא ושקיל חגרת קישואין שכל ימי חלו לחבד לה יתירה ומשלח שכל ימי חלו לחבד לה

חייב בכולן · מתני' דכריס: **היכי דמי** · כגון שהכהו על ידו וסופו לחזור: **נפלו כגון שהכהו כו'** · דבתלין סופו לחזור לימא למימר, דכל דבעי מבורכי=סופו לחזור הוא: **שנגלגו** · דלפתחיה מכספיה בלא תבורה: **ס"נ נגלו מבלי מדר מיינו בעיין** · כלומר מה לי שיעור מה לי יד הא כסופו לחזור מחייבת ליה: **נפל** · כגון שהעמיד לתת השטר ותינו "חוזר ואיכא נזק דהא לפתחיה מכספיה דמזוק הוא: **קרטופני** · בקציים בקציים תמצין: **מלווני ליה** · מכאיבים לו מתחת תוק הסם: **דכבי נפלווי** · לעגרת הלכך קרטופני: **שכח דסוי מרקד כי כוכי** · לשון מרקד בחטיות: **דכבי לפלווי גווי** · מרתח ניעטוט בראשו להרחות מיני שחוק כדרך הלינים דהשתא עד שיתרפא הכך קרטופני לא מני מחוי ואע"פ שלא בטלו משהר מלאכה עוכן לו שכח זו הוחיל ומלאכתו כך: **שכח גדולה** · דמי יתו: **ושכח קטנה** · כל ימים שיפול למשכב רואין תוכו כאילו הוא שומר קישוחין: **שכבל יום ויום** · עד שיחזור לקדמותו עוכן לו בכל יום כמו שנשכרים פועלים בשוק ולא כשומר קישוחין דהא לרבה לא יהיב דמי יתו: **ס"ג הקוטע יד עבד עברי של מכירו** · קוטע ממש לתין סופו לחזור: **ונגלל רבו לא פיחם** · שלא בטלו ממלאכה: **פיחם נגלל רבו** · לתן לגל רבו כגון קיטם תת יתו: **וכולן** · עגיים ועכירים: **רואין אותן** · ותפילו תת העכירים: **כאילו ירדו כו'** · ולין שמין תת העני לפי עניותו להקל ולא תת העשיר לפי עשרו שהרי תין לדמי בשתו שוה ללא כולן שוין בכך: **כשהוסיפ שכבן** · פחותים שבעגייה להקל דכיון דעני הוא כושתו קלה: **סומא אין לו בושת** · לקמן בשמעתין: **נגלל רבי שמעון פיחם** · לתיהו נמי לתו כי הדדי מסו להו: **אין לעבדים בושת** · כמתניתין שיח (דף פג.): **נשכון לגייס תת זה כו' פטור** · מדשמעינן ליה לר' שמעון גבי קטנה בתלו הן הנכרפין (סנהדרין דף עט.) נשכון להרוג תת זה והרג תת זה פטור הכא נמי לא נגלל דטעמא דהתם משום ותרב עין הכא נמי כתיב במכושין: **שיימינן בהו** · בכמה יתרלה עבד זה ויעמו לו בושת זה ותופו סומא יתן לבן תורין זה: **כדתמר רב ספא** · לקמן (ע"ב):

חייב בכולן האי לא עשה חבורה היכי דמי לאו כגון שהכהו על ידו וסופו לחזור וקתני חייב בכולן אמר רבא במאי עסקינן כגון שחירשו ולא עשה בו חבורה *אהאמר רבה "החורש את אבין נהרג לפי שאי אפשר לחרישה בלא חבורה–מיפתא דרמא נפלה ליה באודניה אלא הכא במאי עסקינן כגון שגילחו גילחא מהדר הדר והיינו בעיין אמרי הכא במאי עסקינן כגון שכסו *נשא *דלא הדר צער דאת ליה קרטופני ברישיה וצווחי מהנהו קרטופני ביפני דבעיא אסויי שבת דהוה מרקיד בי כובי דבעיא מחוי גוני ארישא ולא מחוי מהנהו קרטופני בושת אין לך בושת גדול מזה ומילתא דבעיא ליה לרבה פשיטא ליה לאביי להך גיסא ולרבא להך גיסא דאתמר *הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור: אביי אמר נותן לו שבת גדולה, ושבת קטנה ורבא אמר אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום/איתמר הקוטע יד עבד עברי של חבירו אביי אמר נותן לו שבת גדולה לעבד ושבת קטנה לרב רבא אמר "הכל ינתן לעבד וילקח בהן קרקע והרב אוכל פירות, פשיטא: פיחת אצל עצמו ואצל רבו לא פיחת היכי דמי–דפסקיה לרישא אוניה או לריש נחיריה–הכל לעצמו, פיחת אצל רבו: פלוגתא דאביי ורבא: מני המבייש והמתבייש: מני מתניתין לא רבי מאיר ולא ר' יהודה אלא ר' שמעון היא *דתנן וכולן רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו רבי שמעון אומר עשירים *רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים בפחותין שבהן מני (*השתא) א רבי מאיר מתניתין קתני הכל לפי המבייש והמתבייש ורבי מאיר כולהו בהדי הדדי נינהו א ר' יהודה מתניתין קתני המבייש את הסומא חייב ואילו ר' יהודה אומר "סומא אין לו בושת" אלא לאו רבי שמעון היא, אפי' תימא ר' יהודה כי אמר ר' יהודה "סומא אין לו בושת" למשקל מיניה אבל למיתבא ליה יהבינן ליה, והא מדקתני סיפא המבייש את הישן חייב ויישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דלא שנא הכי ולא שנא הכי? אלא מתוורתא מתניתין רבי שמעון היא: מאן תנא להא דתנו רבנן נתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן, לבייש את העבד ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד מני לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי שמעון: קא סלקא דעתך "קטן"=קטן בנכסים "גדול"=גדול בנכסים א רבי מאיר האמר כולהו בהדי הדדי נינהו א רבי יהודה האמר *אין לעבדים בושת א ר"ש האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור, מאי טעמא בקטלא מה קטלא עד דמתכוון ליה–דכתיב "וארב לו וקם עליו" עד שיתכוון לו *בושת נמי עד דמיכוין ליה–דכתיב "ושלחה ידה והחזיקה במבושיו" = עד שיתכוון לו? לעולם ר' יהודה וכי קאמר ר' יהודה "אין לעבדים בושת למיתבא להו אבל למישם שיימינן בהו ואי בעית אימא אפילו תימא רבי מאיר מי סברת "גדול"=גדול בנכסים "קטן"=קטן בנכסים, לא, גדול=גדול ממש וקטן=קטן ממש, וקטן בר בושת הוא? אין כראמר רב ספא דמיכלמו הכא נמי דמיכלמו

כגון שהכהו ומתו מיית בכולן הא דמי כולו נותן ולפי' ר"י דלעולם ניתא דמכל מקום יש כאן נזק בתם וריפוי לתך על גב דבתבת בכלל דמי כולו שייך לעתות מייב בכולן שלימה ובתבת קטנה **שבת** גדולה לעבד · כדי שילת מביא רבו ביולו שלימה ובתבת קטנה לרב אע"פ שמפסיד הרב שתם לת בקטנה יולו לו רבלו היה לו דולת וחזיל בעליתיתיו ועכשיו אין יכול כי תם לעמוד קיטותין ופתח תעבדין ליה הכתב כמו תלה דתמר בפרק קמת דקדושין (דף יג. ושם) דאין תייב להעלים דעסתתפה עדהו ולתך על גב דתלה תרבע שניס תייב להעלים התם אין טומה שום מלתכה לתל הכת יכול לעמוד קיטותין לו פתח:

"רבא תמר יכתן הכל לגבי" גרסינן [בסת] וכן גרס ר"תא] ובספרים היה כתוב הכל לעבד ותקה בתבת קטנה למה לת יהיה הכל לרב תלת "הכל לרב" גרסינן בתבת קטנה הכל לעבמו ובתבת גדולה יקח קרקע והרב תוכל פירות שמפסיד הוא בקטיעת יד לת מני למילי דוולת ועמיל בעליתותה לת פתח לעמוד קיטותין לו פתח:

פיחת תלל רבו · ל"ג ותלל עבמו לת פיחת פלוגתת דתביי ורבת דהתם כ"ע מודו דיכתן הכל לרב תלת גרסינן פיחת תלל עבמו ותלל רבו פלוגתת דתביי ורבת ומיהו גם לגירסת זו תקה ל"ת דכבר תמר זה דפליגי בקוטע יד עבד עברי ותוי"ט דיש לייתב בדוחק תלל עבמו לת פיחת בתה פלוגתת דתביי ורבת כגון תכהו על ידו ונמתה וסופה לחזור קודם שילת לתיכות דלתביי נותנין תבת קטנה לרב ותבת גדולה לעבד ותע"ג דלת מפסיד העבד מידי תלת כל ההפסד של הרב הוא מ"מ כיון דסם נזק הוא זה וכוזק של קטיעת יד לתן לרב תפי' פירות לתביי גם בהיזק זה לת יטול כלום ולרבת נותן הכל לרב שבתו שבכל יום ויום:

כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם· כי יש עשיריס שתין מתבייתין יותר מבני חורין שילדו וכן עניים ותין יכולין לדקדק עליהם כ"כ תיזה תהן מתביים כתילו ירד ותיזה מתביים יותר לו פחות, וכיוצא בזה תיטו בתתניתין *גבי העביר עליתו ופרע רתם של תשה בשוק דתין תדקדקין בדבר תם היו שם בני תדם שרגיל להתביים יותר תפחיים כגון בני תדם תשובים לו לת תלת שוס לשומת תחת:

עד שיתכוון לו · ופ"ת לרבנן בתמבושין תתי דרתי ביה ושתת תבעי ליה לשום דרתה:

אבל למיתם שיימינן בהו · ולת דמי לנתכוון להרוג תת הבהמה והרג תת התדם לכותי תבהמה תת ישרתל דהתם תיכת קרת דדרסינן בפרק ב' דתמכות (דף ז:) בבעי דעת פרט למתכוין להרוג תת הבהמה כו' והכת ליכת קרת ולת יליפינן מהתם דהת תבעי לן קרת הכת לרבי שמעון לפטור נתכוון לביים תת זה וביים תת זה לתך על גב דתיכת קרת בדיני נפשות:

ערוס

ע"ת מוכל

לקמן נת.

[מכות כ:] * ושלחת בלי תשוסה

[קידושין כד: גיטין מב:]

ע"ש דתניא רש"ל

רש"ל מוחק זה

[לקמן ל:]

[לקמן ג.]

[לקמן פו. סנהדרין פו.]

דברים יט [יבמות לד.] דברים כה

לו א מיי' פ"ה מהלכות ממרים הלכה ו סמג לאוין רינ עוש"ע י"ד סימן רמת סעיף ב:

לז ב ג מיי' פ"ב מהלכות מוכל ומזיק הלכה ד סמג עשין ע עוש"ע מ"מ סימן תכ סעיף יב:

לח ד מיי' שם הלכה ב עוש"ע שם סעיף ה:

לט ה ו מיי' שם פ"ד הלכה יג סמג שם:

מ ז מיי' שם פ"ה הלכה יד סמג שם עוש"ע מ"מ סימן תכה סעיף ב:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' כפתותין שכבן בשבת מני מי ר"מ:

ל/ש"ל

ל"ה מ"ל"ת בתקנה ע"ל קמ"ל יד דבי חביבו

נ/ש"ל

נ/ש"ל (דף פ:)

נ/ש"ל

מ"ל מ"ל"ת שקתני: בושת-הב' לפי הת"ה והת"ק

מתנה

נ"ב ונות לבני מ' (תתנ"א)

[לקמן ג.]

מתנה

נ"ב ונות לבני מ' (תתנ"א)

גליון השי"ם

גמ' ושבת קטנה לרב · ע"ש בתוכות דף סה ע"ב תוספות ד"ה שלם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה רבא תמר וכו' ובספרים היה כתוב הכל לעבד · והא דלת התבו לגירסת זו ממתני' דלקמן דף פז ע"א דתקתי תון תן כשבת נותן שהוא שלו י"ל כמ"ש בתיקוות לענין עבד כנעני בגיטין דף יב ע"ב ד"ה דשותפות וכו' ישוע"ם והו"ק:

ערום כר בוסת הוא • פי' [redacted] כיון דאין מקפיד להלוך ערום בפני בני אדם. מי הוי כלל כר בוסת וק' לפירושו מ"ש דפריך לקמיה הוה ליה למפלך לה מקמיכיתן דקתני "המביים את הערום חייב" [redacted] דלמא מהכיתן לה פרוך דפשיטא דערום כר בוסת הוא אם רוקק בו אין מטרח לבל נשון "הכייתה" משמע ליה "ביישו ערום"=שמביישו במה שמגלהו ומעבירימו ועוד דקתני "אין דומה ביישן ערום לביישו בבוסת" ואם רוקק בו אין מטרח כך מתניים כשהוא ערום כמו כשהוא לבוסת, ולכך פריך "ערום כר בוסת הוא" אם הוא ערום היאך מעבירים ומה דקתני גמי "כהכייתה" "ביישו בבית המרחץ חייב" מכלישו ערום גמי קתני שמעבירימו בבית המרחץ והשתא מ"מ הא דפריך "בית המרחץ כר בוסת הוא" מעבירימו" והלא דרך בני אדם להיות ערומים במרחץ:

דאתא זיקת בו • לבל אם הוא עלמו לבישו ובא מביאו ולבישו מפי פטור כיון שזה אין מקפיד לו שמא מורחת דמילתא נקט דאתא זיקת: **ביישו** ישן ומת מהו • תימה דלא מייתי הכא מילתיה דרב שפת דברים המתקיין (סנהדרין דף פה. ושם) • פריך בפשיטות ומתמר רב שפת ביישו ישן ומת מייב ויש פשרים שכתוב בהן ומתמר רב שפת ביישו ישן מייב ול"ג ומת ולא נהירא כלל דמה ענין ישן לגברא קטילא שיולא ליהרג ועוד מלי קמ"ל רב שפת מתניתין היא המביים את הישן מייב ושומיהו אין תימה כ"כ שלא הביא כאן מילתא דרב שפת למיפשט בעיין דכה"ג אתכאן בתין בין המולד (גדרים דף נה: ושם*) דתיבעיא הני כהני שלוחי דיקן הוו או שלוחי דשמיא הוו ולא מייתי מילתיה דרב הונא בריה דרב יהושע דתמר בפרק קמא דקדושין (דף כג: ושם*) הני כהני שלוחי דרחמנא ניהו דאי שלוחי דיקן מי אימא שלוחי עבדי ואיגהו מלו עבדי? לך קשה דמסקינן התם שמע מינה שלוחי דשמיא הוו ומפ' פטור דמסיק דמשום דיביה הוא ור"ת גרים התם והתמר רב שפת ביישו חייב ואיתיא קלי: **סומא** אין לו בוסת • דסומא שכיים פטור אבל המביים את הסומא חייב דהא לא משמע ליה דמשמע ש מעיניך שיהא פטור וכן משמע מתוך פירוש הקונטרס דפי' דדייק מתניתין דלא כרבי יהודה מדלא קתני סומא שכיים פטור משמע דכרבי יהודה אין שכיים פטור משמע ליה דמשמע ש מעיניך שיהא פטור וכן משמע מתוך פירוש הקונטרס דפי' דדייק מתניתין דלא כרבי יהודה מדלא קתני סומא שכיים פטור כדקתני

מה לכתוב בהכיתה ניתנה ג"ם: **ואין** חייבי מלקות מנין לחייב רבע רבע • רבי יהודה הכא ג"ם דרבע רבע ורבנן לא פליגי אלא דלא פטרי סומא אפילו במייבי גליות ובאחד דיני ממונות (סנהדרין דף נג: ושם ד"ה אחייב) גבי דיני בפשוט מוציאין לזכות נמי אמר חייבי מלקות מנין אחייב רבע רבע תניא ומסתמא דגמרת דריש לה בפ"ק דמכות (דף ה:) גבי לין לעדים זוממין נהרגין על פיהם והא דאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף י.) מאי טעמא דרבי יסמעאל דאמר מכות בכ"ג אמר לחייבי אחייב רבע רבע אמר מלקות אחת אימא עומדת לו אמר מכוס דלית ליה רבע רבע אלא מכוס דלית ליה לרבע רבע אלא מכוס דלית ליה לרבע דמנוף המלקות שמעינן דהוי בכ"ג דמלקות אחת אימא ובכ"ג ולעניין מחזירין לזכות ולין מחזירין לחובה לא שייך כל כך מלקות אחת אימא עומדת דמתה במיתה דוקא מכוס ושפטו העדה והציל העדה וכן בפרק קמא דמכות (דף ה.) גבי מלקיס בממון ולין מלקיס בגמות דאמר מנא הני מילי אמר לחייבי אחייב רבע רבע אמר לחייבי אחייב רבע רבע אלא מכוס דלית ליה לרבע

כל שאינו כמכה כו' · וסומא הא לפיקחיה מדין מיתת בית דין :
כל שאינו כמשפט כו' · דהא לפיקחיה מכלל ופטרו : רב יוסף · סגי נהור הוה · מתני' ושור שנגח את הפרה (ג"ל תורה אור דף כו.) ילפינן ליה מדכתיב בשור שנגח את הפרה (ג"ל תורה אור דף מב.) לכאן ולכאן : מכה אביו ואמו אין חייב עד שיעשה בהן מכורה כאלו הן הנחקקין (סנהדרין דף פה:) : עבד ושפחה שחבלו בחרשים פעורים · שאין להם מה לשלם : נשרפה השפה ונשתחרר העבד · וקנו ככסיס : חייבין לשלם · שהרי מתחלה הן חייבין אלא שאין להם מה לשלם שכשבאי מלוג על השה משועבדים לבעל לפירות ולירושה : גמ' נכש קנקנו של אחרים שכלם נמי · גדולה ולאי דילה הוי : [שכח נעוריה לנכי · דכתיב] "נעוריה ניתי לחביב" כל שכח נעוריה לחביב לפי כסף קדושין שלו : דלמי בעי מפר לה לחביב למוכה שחין · דכתיב (דברים כב) לא בתי נתתי לאיש הזה לשמא בידו לתתה למי שירצה הלכך כסף קדושין נמי לחביב : גל מני חביל כה · דאין

[ג"ל תוספות המצוה]

קדושין נח.

סה. לעיל נח. ע"ש ג.

לי אין הלכה כרבי יהודה עברינא יומא טבא לרבנן מ"ט דרבי מפקדינא איתי לי אגרא טפי : מתני' זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נזק צער ריפוי שבת ובושת משלם דמי ולדות, ושור אינו משלם אלא נזק, ופטור מדמי ולדות / והמכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה, וחובל בחבירו ביום הכפורים חייב בכולן / החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת ובזמן שהוא שלו, החובל בעבד בנעני של אחרים חייב בכולן רבי יהודה → אומר אין לעבדים בושת / חוץ פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין, העבד והאשה פגיעתן רעה - החובל בהם חייב והם שחבלו באחרים פטורין, אבל משלמין לאחר זמן, נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם / המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה והחובל בחבירו בשבת פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו / והחובל בעבד בנעני שלו פטור → מכולן : גמ' בעא מיניה רבי אלעזר מרב : החובל בבת קטנה של אחרים חבלה למי - מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב חבלה נמי דאבוה דהוי מאי מעמא דהא אפחתה מבספה או דילמא שבח נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי למסר לה למוכה שחין מצי מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא? אמר

[ד"ה שכחו]

בעבד כגון שכחו שלו פטור מכולם · וה"ה שברפואתו חייב כדתלמוד בפ"ק דגיטין (דף יב: ושם*) גבי קיטע יד עבדו של חבירו וטען שכחו ורפואתו לרבו ופריך רפואתו דידיה היא דבעי ליסכויי ביה ומשני לא לריכא דתלמודו לה' יומי ועבדו שמא מריפא ואיסתי בהלמא יומי וי"ל דה"ל פטור מכולם דמכח תלמודו הוא ואיסתי נמי ואפ"ה חייב לרבו הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זוק מדפטור מכח ויי"ל דהכא מיירי כגון שאין לו העבד ומיהו קשה מהי קמ"ל רבי יוחנן שכוחו רפואתו לרבו דהייט היתרון דאסתי נמי, מכאי היא דפטור מכולם ע"כ נראה שיש לחלק בין אחרים מובלין בו בין להרב עלמו מובל בו שכבר זכה בכל" : כיון דאקני ליה רחמנא שכח נעורים דכתיב בנעוריה בית אביה כל שכח נעורים לאחזן (ג"מ דף יב. ושם) גבי מיליאת בנו וכתו הקטנים נמי פי' דכתו מיליאתה לאביה משום דשכח נעורים לאביה וקשה לפירושו דבריש פרק קמח דקדושין (דף נ: ושם) ובאלו נערות (כתובות דף מ:) אמר ההוא בספרא נדרים הוא דכתיב ולא יפניו מהשם שאר דבריה ונראה דבכל זוכתי דנקיט שכח נעורים לסימנא בעלמא נקטיה ולא משום דמפיק 'מבנעוריה' ובשמעתין נמי פירש בקונטרס בסוף דבריו דכסף קדושין שלו דאי בעי מפר לה למוכל ומוכה שחין ומיליאתה נמי לאב משום דאיכא כדמפרש בפרק נערה שנתפתתה (שם דף מו: ושם) דחיישינן שמא מתוך שנאה שלא תתן לו מליאה יתפרנה למוכל ומוכה שחין ומכעיח ליה בהבלה לרבי אלעזר דאמר דאסור שייך בה אביה דלא קפיד במידי דאית להו לנערת בנופייהו כדאמר לקמן מ"מ רלוי הוא להיות של אב משום דאפתתה מכספה :

א"ל לית זיכתה מורה לאב אלא שבת נעורים בלבד · למימרא דאמר רב יוסף כן יוסף (דברים כה) : **מן השמים כוחן שפעבד אלו** · ולית בעבד דלתמר דמותן שכתו לרבו, קחני מיהת דעבד עברי אלו פטור הואיל ומעשה ידיו וה"ג כיון דכתו מעשה ידיה אלו לתמי מדם דמי לחבול בכתו דהא ישראלים היו ועבר אלו לית

תורה אור לשקול שבת דילה וקשה לרב דתמר

[שנתפתתה] (כתובות ד' מג: ושם*) מעמע בבריייתא דחבלה דפקעה בפניה הויא לאב וי"ל דהתם מיירי בפחיתת כסף שעד ימי *בגרות שהלא מכשות לאב שהיתה נפחתה דכר מועט אם היה רולה למוכרה לאחו דכר מועט כ"ע מודו דלאב הויא דהייטו שבת נעורים גמורים והכא נחלקו בכל הפחיתה שהיא נפחתה כל ימיה בפניה זו אף לאחר שכלו ימי הנעורים דס"ל לרב ולר"ל דדידה הוי ור' יוחנן סבר דהואיל ואיכא פחיתה זו בנעורותה תהא כולה לאב ה"ג הכא במה שהיא נפחתה לקדושין דס"ל לרב ולר"ל דלא זכי ליה אלא קדושין ממש והתם בהפסד מעשה יתיה דלא תמלא לה קושי :

כאן בסמוכין על שלחנו כו' · לוי' למ"ד בפרק קמא דב"מ (ד' יב: ושם) גבי מיאת בנו וכתו הקטנים שהוא לאב לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו קטן וקטן שאין סמוך על שלחן אביו זהו גדול לאין חילוק בין חבלה שהאב חובל בו למכיתה לבד חבלה שאחרים חובלין בהן הוי דילהו ואפילו בסמוכים כדמפרש לקמן דכיון דאית להו נערת דגופייהו ולא חסר לה קפיד לבד שהאב חובל בו הוא סמוך על שלחנו אפילו הכי מריה אלא לבד שהאב חובל בו הוא סמוך אפי' קטן קטן ממש הוי מיאתו קטן לגבי אביו אפי' סמוך על שלחנו לעלמו דכיון דלא חסר לה קפיד וגם אין מריה אלא לבד שהאב חובל בו הוא סמוך אפי' קטן הוי לעלמו דכיון דאית להו נערת דגופה אין מריה לגבי אביו ובחבלה שבכתו אפילו אחרים חובלין בהן אפי' סמוכים אפי' קטנים הוי דילהו כיון דלא חסר וגם אין מריין :

דכתיב כי טוב לו עמך · הכי"ת היה גורס כשכיר כתוכב יהיה עמך (ויקרא כה) דמהתי קרא דרים ליה בספרי וכן גרסה להכא ואת ביקר כי טוב לו עמך וי"א לומר דאפילו גרסי כי טוב לו עמך ניחא דמדקאמר כי טוב לו עמך ש"מ שכך לריך לעשות* :

והא מצילה למעלמא קאתי וקפיד · הלי פירכא לא הוי אלא למ"ד לית ליה נדול ממש אבל לשמואל ליכא למעמי קושיא גבי מצילה דמריה למצילה מגל גבי חבירו דהא מצילה למעלמא קאתי ואפילו הכי מריה ש"מ אפי' לשמואל אלא לאו ש"מ דלית ליה נדול ממש ואפילו הכי מריה ש"מ דלית ליה נערת דגופה לא קפיד אב ונקנו נמי לית ליה אלא לאו

דלמפתיה מכספיה · והכי בידו למוכרה: **יצא עבד שאין לו אמה** · מה שאין כן בגר *ביוצא מהלכין לרוחה הקונטרס לפרש: **זוממי** עבד לא יהרגו · וכיון דהם לא יהרגו גם העבד לא יהרג דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה: **דכתיב** כאשר זמם לעשות לאחיו · תימה דמקשה ליה לרבי יהודה מרבית ואומלה וגוכ נפק דבכולהו כתיב אחיו וכמקדה כמי כתיב אחיך התבין ומיהו קלא משמע בפרק קמא דגיטין (דף יב.) דאין כל כך חובה ליתן לדקה לעבד דאמר דרשב"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשבי בעורת לו פרנסני לו הוליאני לחירות כי היכי דאחזו לי ליקני ומרחמי עלאי וגוכ נפק מיי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דמצני יקרא כתיב ובהגחנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן דהכא ורבנן ואומלה מיי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד כשר לעדות · תימה הא יליפין בכל דוכתא ג"ש דלה לה מאמה וכ"ת דאפי' *אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש ה"ג גם מק"ו דקאמר נפיק ליה ו"ל דכי גמרינן לה מאמה היינו להחמיר על העבד לעבדותו כיעקב לכל הפחות במלות שהאמה חייבת לבל לגרעו מחיים ולפטרו לעבדות כאמה לא גלמוד מן הדין כשר הוא לעבדות דכתיב ועמדו שני האנשים והלי חיים הוא ועובד כוכבים אע"ג דלחים הוא מ"מ אין לחייו לבל עבד שהוא חיים וחייו במלות ליהכשר א] ורש"י פרשם בפ"ק דגיטין (דף ט) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ומשמעין לן מוכחא הכי:

שכן שייכא במילה פירכא היא* ו"מ דאין מלווה למול אלא בנה ואיתא דל"ל מאי דאין מלווה למול אלא בנה ואיתא דאפי' מלווה למול אלא בנה ואיתא דאפי' מלווה למול אלא בנה ואיתא דאפי'

רבי ירמיה בר אבא ורב יהודה כר"ל ס"ל · דכותיה פסקינן בריש החולן (יבמות דף לו:): **הבי** לשון שמואל זו לישנא דומה למשנתנו · כדמסיק מסוס הקנה לוקח משמע דאי לאו דקנה לוקח מודה שמואל דאין הבעל מועיל מיד הלקוחות דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ות"ש והיינו מלא ידיו ורגליו דס"ל לעיל פ"ק (דף ט.) התחיל בחלקן לקוחות הן וס"ל הכא דלאו כקנין הגוף דמי ת"כ לא משכחת דמייתי ביכורים ללוח חד בר חד עד שיהא בן עון כדקאמר בסוף החולה (ניסין דף מח. ושם*) וכן קשה לרבא דפסק כר"ל בריש החולן (יבמות דף לו. ושם) דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וס"ל התחיל בחלקן לקוחות הן בפרק ג' דקדושין (דף מב:) והיינו מלא ידיו ורגליו וגם אמו היינו מלא ידיו ורגליו דקיי"ל כר"ל וקיי"ל דאין בכירה דכסוף כילה (דף נח.) פסקינן כר' חושעיא דבתולייתא אין בכירה ומפרש ר"י דכל הנהו דאין להו דאין בכירה לא יאמרו דהתחיל בחלקן מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה להכי דייק עלה רבי יוחנן דלא מלא ידיו ורגליו לכל לקן לא ס"ל שיהא תלוי חזרת יובל בכך דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מביאין ביכורים לפיכך אמרינן דלאו כקנין הגוף דמי כדלמרינן לעיל דאין בר בר חד עד יהושע בן עון ולוקח יהושע נמי אמר בית מוחלין (ב"ב דף קיט:) דירושה היא להם מלכותיהם ולפ"ה לא חזרה לוקח תלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקן על פי נביא ותורים ותומים וכגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביכורים והשתא דהא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר תלמודי דרבי יוחנן סבר דמהניא לה ילפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר תלמודי סבברי דמהתם ילפינן בכל תלוקה יובלה דאין מחזירין ביובל לוקח על גב לקוחות הן:

באושא התקינו התם שמכרה וח"מ לר' יוחנן למה הוצרך לתקן כיון דקנין הגוף דמי וי"ל דלמצריך להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד סוף העולם דאין זה לוקח פירות כדלמר בכתובות (כתובות דף פג.) ומיהו אם לא כתב אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן לא סגי בהכי דאכתי בפירות עלמן יקח בהן קרקע והוא לוקח פירות*:

אמר רב לוי בר חלין לוח לחן נמי כו' · תימה לר"י דסביק מתניתין דמסכת מכות (דף ג. ושם) ומייתי בריישא דאין מעידין אלו את אלו פלוני שגירש את אשתו ונתן לה כתובה בין היום בין מחר סופו ליתן לה כתובה (ולא נתן לה כתובה) תומלין כמה לחם רואה ליתן בכתובתה של זו אלא נתחלמלה או נתגרשה ואם מתה ירבנה בעלה ופליגי תלוקי בגמרא דלישנא קמא ס"ל שמין בחלה כמה לחם רואה ליתן על זכות הפיקה של אלמנה והמוכר ישלמו העדים ולישנא בתרא ס"ל שמין בבעל כמה היה לחם שוכן על זכות ספיקו של בעל ומ"מ לכולהו ים לדקדק לאלתר בטובת הנאה דאלו אלא דאמת מתה ירבנה בעלה דאמת היא תמכור ולא ירבנה וי"ל דהכיא תמנא ומתניתין קאמר דפשיטא בהכנו דלקוחות גובין מנה לו מלחים מבעל מאחר שמתה בחיי בעלה אבל אך להכא לאו דלקוחו' מכרה אין לקוחות גובין מנה לו מלחים מבעל מאחר שמתה בחיי בעלה אבל אך להכא לאו דלקוחו' מכרה אין

אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסי אזל ר' אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרבי יהודה א"ל הכי אמר שמואל *"האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה, הבעל מוציא מיד הלקוחות", אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא, אמר לדר' מינה [כו'] **נלמ נלו כקנין פגוף דמי** · הני נכסי מלוג הקנויין בחייה לבעל לפירות נלו כקנין הגוף דמי ומתניתה מתניא ותע"ג דמתה בחייו : **הכותב נכסיו נלבניו** · לאחר מותו ומכר האב בחיי הבן ומת האב בחיי הבן ואמר לן ריש לקיש דקנה לוקח שמעינן מינה משום דקנין פירות אין להן כקנין הגוף דמי אבל נלו כקנין הגוף דמי אבל השתא דקנה לוקח תע"ג דלמלו היינו טעמא דקנה לוקח תע"ג דלמי אפי' לוקח מתה בחיי לידי הבן משום דרלוי ליורשו הוא ותע"ג דבעלמא לוקח הוא ליורשו : **מכח נח ירים כרמ** · ולי הוה מני נמי מיפכח הוה אמרת נמי טעמא משום דרלוי ליורשו הוא : **מנח** · על כרחך כרמ דכתב נכסי לאחוה' בני חיים ליה ולמי דכתב נכסי לאחוה' בני יכלו ליה מכנו-קלמי דכי מיים לא יכלו ליה בני אלא אחוה, וכי הוה מיפכח ליפסל הוה אמרת השתא דקני לוקח אלמלו מן האב הוה טעמא משום דקנין פירות אים לו לבן נלו כקנין הגוף הוה וכי זכין לאב, דידיה קודין : **הכא נמי** · הכותב נכסיו לבנו ולמי בני אחריני חיים ליה ולמכרותיהו מאחיו מסתר בניו של אב הוה לכתב ליה, ומלאחריו קנה לוקח שמא מינה קנין פירות נלו כקנין הגוף דמי : **נאמנת עד שימות** · לוקח פירות עד יום מותו : **מכורין עד שימות** · לוקח פירות עד שימות האב וכשימות האב כולך הבן ומועלת מיד **מכנעל מועלת** · שהבעל יורש את אשתו והוא היה לוקח רחמון : **נאחר מותו** · מהיום ולאחר מותו שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל הפירות עד יום מותו : **מכורין עד שימות** · לוקח פירות עד שימות האב וכשימות האב כולך הבן ומועלת מיד

סד א מיי' פכ"ב מהל' מכירה הלכה ז סמג עשין מח עוש"ע טוש"ע חו"מ סימן נ סעיף ט : קנין פירות אין קנין סה ב מיי' פי"ב מהל' מכירה הלכה ג נ"ב/מהנך ג סמג עשין פב עוש"ע חו"מ סימן רנו סעיף ו : מח אשו"א טוש"ע סו ג מיי' שם עוש"ע שם סעיף ג : טר הקנעה שם סעיף ב : נכסיו לבניו ואוכל את פרי - ל"ל א' : סו ד מיי' שם עוש"ע שם סעיף ד : נכסיו : ו) ל' ירמיה : ז) ל' בנה : ח) כירמיה : ט) ל' בעלה [ד"ה מן]

סח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

נ"ב/מהנך

מה' ל' יוחנן וכ"ש לקיש בכותבת נכסיו לבני לאחר מיתה (פירוש נ"ב) ומיהו אי לאו מתניתין דלעיל דאין בכירה לא היה נראה לן לפרש כן דנקנה לבן מעכשיו) ואכתי מאן דאין בכירה לא היה לוקח פירות בקנין הגוף - הגה' בהיות קנין פגוף - הגה' אלוקח כ"ל ר' יוחנן ור"ל בגיטין (ל"ט ע"ב) ע"ת ד"ה מאחר שהוכר ל"ה דבכל' מקנה קנה שקנה לישנא בפ"ק דקדושין (ד"ה ל"ג) מפרש לישנא קמא דלא בעי

והכי היא **תחתין** - דלי ודלי נתגרסה ע"י עדים לחכרים כי מסתכמי הכך עדים זוממין הוו מסלמין לה כל כתובתה דהא כעו לאפסולי כולה מינה דקתמרי נהן לה לכל הפחות שמע מינה לאיכא בעלה וגמלת שלא היו מפסידין כתובתה לעולם שמע מינה ויירשנה בעלה ומשלת שלא היו מפסידין תובה כלום לפיכך אין זוממין יכולין לומר לה כתובתה שלא לומדים כמה לדם רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על הספק שמא נתארמלה או נתגרשה ואם יעלה הוה נמי שמא יירשנה בעלה ומשלת שלא היו מפסידין תובה כלום לפיכך אין זוממין יכולין לומר לה כתובתה שלא לומדים כמה לדם רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על הספק שמא נתארמלה או נתגרשה ואם יעלה הוה נמי שמא יירשנה בעלה והוה יפסיד מה שנתן ודמים הללו יתנו לה העדים דטובת הנאה זו מפסידין תובה - מיד שמא תבא למוכרה בטובת הנאה זו לא תוכל. "טובת הנאה" כלומר דבר מועט: **שם** **אמרו בנכסי מלוג**: שתוכל למוכרן ואין הבעל יכול מוליו מיד ללקוחות שהרי שם פיתתו פיתתו לה ושם הוציאו הוציאו לה: **אמרו בנכסי שלן בירוש** - בכתובתה דהייגו נדוניא שהכניסה לו בשומא מביא תביא וכותבין לותה בכתובתה ומקבל עליו תהן לתריות ושם פיתתו פיתתו לו ושם הוציאו הוציאו לו כדתמרינן [ביבמות בתלמה לכהן גדול (דף סו.)] שכשי שלן ברוב נכסים העומדים בתריות המקבל לשלם כעין ברוב זה שהוא קשה להיות פוחת והשתא ודאי לא מצי מזכנה: **טובת הנאה** - שהמוכרת כתובתה לתריה בטובת הנאה והדמים שלה הן ואין לבעל בהן כלום: **רווח כיפה** - לפילו שם הבעל עומלן עוה לשתה למוכרה בחייה כדי שתהא פרנסתה מלויה בביתה בריוח: **ואין הבעל זוכה פירות** - לו תמריען יקח בהן קרקע והוא זוכה פירות: **ומילי לא משתעבדי** - לגיזק: **ומזוכ המוכר ומכל לו מחול** - הלכך אי תמריען לה תזנו מפסדיען ליה לוקח היות הדרם ומחלה לכתובתה לבעל הוחיל ועל כרחה היא מוכרתה:

ד"ה ג

מילי נינהו ומילי לא משתעבדי אלמה לא מילי דמודבני בדינרי נינהו? אלא משום דשמואל *דאמר שמואל *המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, ואפי' יורש מוחל אמר זבוני זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל, תמחלה? אמר כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה להחוא זבינא בידים לא אפסדינהו גבי תימא זבינא ניהליה להחוא דחבלה ביה בטובת הנאה דאי

והרי היא תחתיו ומשמשתו ונמצאו זוממין אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה איזהו טובת הנאת כתובתה **אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא אמאי "יירשנה בעלה" תזבין בכתובתה לגמרי, אמר אביי: אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל; אמר אביי טובת הנאה "דאיל ואתא לידן נימא בה מילתא: טובת הנאה לאישה הויא דאי ס"ד לבעל הויא ליימרו לה עדים "מאי אפסדינך אי הות מזבנת לך למובת הנאה בעל הוה שקיל מינך" אמר רב שלמן משום דאיבא רווח ביתא, אמר רבא "הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אובל פירות "מאי טעמא? *פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן, כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תניא לתקנת אושא העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן=חייב, והם שחבלו באחרים פטורין אמאי ס"ד ליתא לתקנת אושא תזבין נכסי מלוג ותתן ליה לטעמיך נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא, ולא מצי מזבנה לגמרי, תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה ה"נ דלית לה כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה: מני רבי מאיר היא דאמר "אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה, טעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה, ראי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מינה אלא טובת הנאה=**

ד"ג

מילי נינהו ומילי לא משתעבדי אלמה לא מילי דמודבני בדינרי נינהו? אלא משום דשמואל *דאמר שמואל *המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, ואפי' יורש מוחל אמר זבוני זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל, תמחלה? אמר כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה להחוא זבינא בידים לא אפסדינהו גבי תימא זבינא ניהליה להחוא דחבלה ביה בטובת הנאה דאי

בטילת זמת חלת החם דייק דקסבר תגלו בעל מדלת קתני בתולה שתין לה מאתים ותלמה שתין לה מנה כו'. ס"מ דס"ק כל הפותח לפי' כתומו ענין שים לה לפי' הכי הויא בטילת זמות ות"ת מנת ליה דמייתי בתגלה למת מודה ר"מ דתגלו קיים וה"ק כל הפותח לפי' כתומו ענין שים לה כגון בכוף ביאה דאמר החם בכוף שמעתין דדברי הכל אינה מותלת וי"ל לעולן כל הפותח משמע שהוא פותח לה ובכוף ביאה אין יכול לפתות חלת היא פותחת לעולמה. ולא שייך לעון פותח חלת בתגלה אי נמי מדנקט כל דייק:

כל לגבי בעלה ולאי מחלה. וא"ת ותזבין לבעל גופיה ותיתיב ליה לגחבל וי"ל שהבעל לא ירלה לקנות שלא להפסיד לתגלו ת"ש הא מוקמי לה בסמוך כר"מ דאמר לשהוה עם תגלו בלא כתובה אסור ות"ת ואיהך יכולה למחול האמר בריש חטים (שם דף נ.) דלר"מ לפי' שהתקבלתי הא מסמע בפרק נערה (שם דף נ.) דלכ"מ לפי' שהתקבלתי אין יכולה למחול וי"ל ה"מ בתחילת הסוגיא אבל לפי המסקנא דהתם דמפליג ר' יהודה בין כתבה ליה התקבלתי ובין לא כתבה ליה התקבלתי ה"ה לר"מ ות"ת ואלתי היאך היא למחול יכולה למחול בעודה מחתיו לבתו עם תגלו בלא כתובה וי"ל לאחר שהמחול יחזור ויכתוב לה כתובה ועי"ל דאפילו אם"ל אין יכולה למחול בעודה מחתיו אבתי יעשה קנוגיא ויגרשנה וממחול לו ואח"כ יחזירנה ות"ת כיון דאמרינן כר"מ דאמין דיעל דגרמי ח"כ לא תהא רשאה למחול מפני שאינרך לשלם ללקוחות כדאמר בהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר וממלו מחול ואמרינן התם (כתובות דף פו.) למאן דאמין דיעל דגרמי מגבי ליה דמי שטרא מעליא ומיהו מלי למימר דאף"ה לא תהוב שוב השתא מיהא לא מצלמין ליה לה מידי לשלומי לתש"ג דלכשהשלמן תלטרך לשלם יותר מ"מ תשיב ליה לטרוחי בי דיעל בכדי כיון שוב השתא מיהא לא מצלמין מידי ולמאי דלגיל ר"ת לפרש דאין חייבת לשלם אפילו לר"מ אלא מה שקבלה ח"ש טפי ואין להאריך כאן בדבר זה שכשה הר"ר שמואל ב"ר חיים וחזקין כתובתה בטעמא שלשתן ואח"כ יכולה למחול כמו שרגיל ר"י לדקדק מהניא דהגיא בהתים מקדש (קידושין דף מז:) התקדקי לי בשטר חוב זו שהיה ביד אחרים והיכתה עליהם רבי מאיר אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומשיק דכמלוה בשטר קמשלני בתשה שמכה דעתה ודכולי עלמא אית להו דשמוחל לחמר המוכר שטר חוב להבירו וחזר ומחלו מחול ובמלוה על פה פליגי בדרב הונא דאמר תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה דרבנן אית להו שיועל מעמד שלשתן במלוה שלא בפקדון ואם היה יכול למחול אמר מחלתי לו אית להו דרב הונא במלוה כיון דסבירא ליה דלא שמכה דעתה ותירן ר"י "דמעמד שלשתן אין מועיל בכתובה בעודה תחת בעלה כיון דעדיין לא ניתנה לגבות ות"ת ומיכתוב שטרא בשמיה דלו לא מצי מחלה כדאמר בהמוכר (כתובות דף פו.) והכא ניחא דשמת הבעל לא ירלה לבל בשמוך גבי

[מכות ג.]

* נ"מ מה שלגי אלי' דאמר ר' יוסה בר' בון אמר ר' יוחנן מקובלת

[כתובות עט:]

[עי' תוספות ד"ה מתם]

* נ"מ לסוגיא דלקמן (ד"ה ומילי) דאי לא תקינו פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תניא לתקנת אושא

[כתובות פה: פו. קדושין מא. ד"ה קמ:]

סמ א מיי' פכ"ח מהל' עדות הלכה ג סמג עשין קי טוש"ע סימן לח :

ע ב טוש"ע שם סימן סה סעיף ז :

עא ג מיי' פ"י מהלכות גזילה הלכה י ופ"ד מהלכות מוכר ומזיק הלכה יח סמג עשין מה וסימן ע טוש"ע שם סימן סו סעיף ג וסימן קס סעיף ל וטוש"ע מ"מ סימן תכר סעיף י :

עב ד מיי' פ"ו מהלכות מכירה הלכה יג וע"ש סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן סו סעיף כג :

גליון השי"ם

גמ' הוחל וחתה ליתן. שכח דף פת ע"ש וע"ב: תוס' ד"ה כל וכו' דמעמד ג' לינו מועיל בכתובה. עיין לעיל דף ע ע"ש תוספות ד"ה ממלעלין:

מחבר

(ציור: איש עומד ליד שולחן עם ספרים, מקור עם "היזהרו באשה וכו'" על פיקדון אשה)

מחבר

(ציור: איש נותן לתקנת אשה)

נושא

(ציור: נושה עם אשה נושה נותנת לבעלה ב' נקיים על פיקדון - ר' אליעזר בשטרא בעלות בשם - ואי קתני בשטרא בעלות בשם - לאו קתני עניא מה נותנת בעלה באחרים פטורה)

מחבר

(ציור: איש עומד) שלא (אשה עומדת) תגבה (איש לא מחזרת..)

עג א ב מיי' ס"ד מהלכות מוכר ומוזק הלכה יח סמג עשין ע טוש"ע חו"מ סימן תכד סעיף י :

עד ג ד מיי' פ"ו מהלכות חיבול הלכה יט סמג עשין מה טוש"ע חו"מ סימן קפ סעיף ד :

עה ה מיי' פ"ט מהל' עבדים הלכה טו סמג עשין כו טוש"ע י"ד סימן רפו סעיף לה:

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה מאי טעמא וכו' כדמוקים דב' ממי ביה סבור בגמ' בריב דב' יוסף בריש דרבא שלח :

גליון השי"ם

גמ' דאמר מסור לאדם שישמח בשמחת . עיין כתובות דף לט ע"ב תוד"ה טעמא :

דאי מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד דהשתא נמי לא מידי קא יהבה ליה? סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן אלא הא דתניא יכול היא שתחבלה בבעלה לא הפסידה בכתובתה אמאי, תזבנינה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא? קסבר ורבי מאיר היא דאמר *אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה ומעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה אי הכי השתא נמי "מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה? כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא לא מפסיד טובא אי הכי דנפישא כתובה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך יכול היא תזבנה ניהליה בחבליה? כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא דהוי חבליה ארבעה וזוזי דמשום ארבעה וזוזי לא מפסיד עשרים וחמשה אלא הא דתניא *כיצד שלא תמכור והיא תתחתין כך לא תפסיד והיא תתחתין והא זימנין משבח לה דמפסדא והיכי דמי כגון דנפישא כתובה מכתובה דאורייתא אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין והכי קתני כיצד שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי הוא דאנסוה כך מוכרח כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין מ"ט זוזי הוא דאנסוה לימא תקנת אושא היא תנאי היא חדא עבדי ממזר יצתן בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר "לאשה" ליה תקנת אושא ומ"ד לא לאיש ולא לאשה" אית ליה תקנת אושא? לא, דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא באן קודם תקנה באן ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר "לאשה ולא לאיש" מאי טעמא? כדרבא דאמר רבא

הקדש

היא שחבלה בבעלה דמזכין לאחר והבעל יכתוב בדלון שכר כשמו כדי שיגבה חבלתו ותירץ ר"י דכיון שהיא כתובה בכך כתובה הכי הוה כאילו מסתמא נמלא בלא כתובה ולא"ת כיון דכל גבי בעלה ודאי מחלה מאי קאמר בעיניו להוליכה ול"ת דכיון דכל גבי בעלה ודאי מחלה לעולם תחזור ותגבה כל כתובתה אלא ודאי כמה חדא רוצה ליתן בכתובה כל זו כו' שום חדא לא יקנה לחזור כיון דודאי מחלה ויכולין עדיים לומר מאי שהסדיק כדקאמר לעיל אם טובת הנאה לבעל ול"ל דיכולה לעשות קיום במטלטלות או בערבות או בגדל או בשבועה שלא תמחול לכל כלן אם יש לה תשלם ואם אין לה אין משועבדת לגיוס ש"מ :

קיומים ש"מ :

ואפי' מחלה לגבי בעל לא מיפסד קמפסיד · וא"ת והא ודלמי מיפסד קמפסיד דכי לא ממכור יגבה חבלתו אם ההלמן או תחגרם וכשתמכור ותמחול לבעלה יפסיד הכל וי"ל כיון שעכשיו לא היה נותנת לו כלום לפילו לא מחלה ממה שמחלה אינו כל כך הפסד כיון שלא יהיה לו כלום עכשיו ולאחר זמן ממ"ל תמות וירשנה בעלה :

בדנפישא כתובתה מחבלה · וא"ת מעיקרא נמי חייבי בנפישא כתובתה מחבלה דקאמר מזכין כתובתה בטובת הנאה ותיקיד ליה בחבלה וי"ל דממקמת מחבלה קאמר ואם תתחלמן או תחגרם יגבה השתא ממקום אחר :

בגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא · וא"ת והשתא היכי מתוקמא כר"מ והלא פוחת לה ממנה או ממתים ובעילתו בעילת זנות לרבי מאיר (כתובות נד:) וי"ל (בגון) דהוי גורמה להפסיד לעלמה :

לא מפסיד עבדים ושפחה זוזי · ל"ג זוזי דלמאי דגרס זוזי ל"ל דחייבי בכתובת בתולה וכ"ש זוזי לוריים הם מתים זוז מזיקה ולית דברים מרבעה ושפחה (נעיל ד' נ: ושם*) הוכחו דמתים של בתולה הם מתים זוזי לוי ("והכת ל"ג זוזי) ולא מפסיד כ"ש היינו כ"ש סלעים של תלמה ולפ על גב דכתובתה דרבנן אין להקפיד על הן דנקט כתובה דאורייתא :

כשם שלא תמכור והיא תתחתין · פרש"י כשם שאין יכולה למכור כתובתה בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה וזק אחזיק בעודה תחתיו ואין נראה לר"י דהא לעיל אמר מחיר בלא כתובה וכן קי"ל מ"מ השמיענו בברייתא את הדין דאם מכרה לבעלה לא תפסיד כתובת בנין דכרין ק"נ במכרה ההוספת חייבי :

מאי טעמא כדרבא כו' · בעמא מפני דאחרוב דבן ועין מפקיע מידי מעבוד כמו שאחרוב ותימה דביבמות פרק לתמה (דף סו: ושם) פליגי במכנסת שום לבעלה היא חומרת כלי אחי טוללא והוא חומר דמיס אחי טוחן רב יהודה אמר הדין עמה משום שבח בית חבואה רבי אחי חומר הדין עמו ובקתני תניא כוותיה דרבי אחי חומר עבדי לאן בדול לא לאשה ומה ראיה היא לר' אחי בהא אחפי' רב יהודה מודה היכן דמחוסרת גוביינא אחי אחרוב מפקיע מידי מעבוד כדאמר התם גבי חיוטלא דמילתא דפרסוה אחיוטא דמודה רב יהודה דקנייה מיתנת דהיכן דמחוסרת גוביינא אחי הקדש מפקיע מעבוד ומעמ לומו שהביא תניא כוותיה דר' אחי היא (ג) בגמרא דרבא שלח היה מוסמך מחוסרת גוביינא היכן דאין יכול לסלקה במילתא אחריתי :

הקדש

ס"ג דהשתא נמי לא מידי קא יהבה ליה : **אי דנפיש כתובתה מכתובה דאורייתא** · שכתב לכתובה יותר ממחתים ולאלמנה יותר ממחה הרחויה לה מן התורה אחמי לא הפסידה : **נוקמא לכתובה דאורייתא** · משום דרבי מאיר אחר לסבר להוסף עם חשמו אפילו שחת בלא כתובה ומוסיפת מזכין לבעלה בטובת הגאה ותיקיד ליה בחבליה : **כ"ש** · סלעים והוא מנה מאה זוז כתובת אלמנה ופמותה שבכתובות נקט : **כשם שלא תמכור** · קס"ד הכי קאמר כשם שאינה יכולה למכור בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה ונזק שחזיק בעודה תחתיו : **כתובת בנין דכרין** · בפרק נערה שנתפתתה (כתובות ד' נב:) בנין דכרין דיהוה ליכי מנלי לימון יהון ירתון כסף כתובתיך [כתובות מ.] אלא משום דקסבר על מולקיהון דעם אחותן היו לו שהי כיוס וכתובה התחת גדולה משל חבירתה ומתו שחיהן בחייו וירשן לו אחת בחייו וירשה אחרת כ"ש לה בעלה כתובתה אלא ביניה אם יש לה בן זכר חימעו וכשנחין לאחוך בניו בנכסיו אחר מותו גוטלין אלו כתובת אמן ואלו כתובת אחן ואלו כתובת אמן טולקין בשוה ואין יכולין בני הקיימת לומר אנו גוטלין כתובת אמנו שהיא ככעלת תוב ואחם אל תטלו שאין לאמכם כתובה שהרי בעלה ירשה וקי"ל [תוספתא פ"ט] אחם המוכרת כתובתה לאחר בעודה בעולה וירשה מפסיד הלוקח שעפ"כ לא הפסידו בניה כתובת בנין דכרין ולא יאמרו בני חבירתה לאמכם פשטה כה שהיו לקוחות היו גובין לוחה משום דאמרי להו זוזי אכסה שהיתה צריכה למעות ולא לאפסדינהו נכסונה: **בגן ועין נפשה** · הפילה היא לא שיט ומיתתה לא עיט : **אבל לא נאים** · שיתה בעלה לא עין העבד או הפיל לא שיט לו יש לו לחזרות לפי שהיו גופו קנוי לו : **סברוה** · בעלמא תרוייהו הכי הגאי שכירא להו קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והכא הייט טעמא דאמרן לא לאיש ולא לאשה" לא לאיש ולא לאשה" אבל לאשה יש לו בהן קנין פירות ולא קנין הגוף ולא יכול למכרן ולא לחלן עליהן ולא לחתן בהן ולא לקנות בהן כלום

הקדש • עשה שורו לפופיקי לבעל חובו וחזר לזה זה והקדישו קדושת הגוף למזבח הפקיע שיעבודיה דמלוה ומותר למזבח ואין בו משום גזל (ג) שעשה הקדש מפקיעו הוחיל ולא היה קנוי לו ממש ללוה שומד לגבות הימנו ודוקא קדושת הגוף אבל קדושת דמים לא חלימי לחפקועי שיעבוד מלוה דאמן מוסיף מלוה עוד דיבר ופורה את הנכסים הללו על מנת לעשה לוה את כתובתה כו' במסכת ערכין (דף כג:) ותכריכי המת מקדושת הגוף דמי ומפקעי ומשרין בהלוה: **ממן** • נכרי שהלוה את ישראל על חמנו ולא הרשיזו ללוה דמחוסר גוביינא שהיה עומד המחן בביתו של ישראל ואין לנכרי עליו אלא שיעבוד כשאר עם ביתו ומפקיע ליסור ומייב ישראל לגבות והא דאמן בפשטים (דף ג:) נכרי שהלוה לישראל על חמנו מוסר בהלוה לאחר בפשה מוקי לה רבא חסם* בשהרשיזו ללוה שנתנו במשכון ביד נכרי אלא מחוסר גוביינא ולאו שיעבוד אלא קנייה ממש: **שחרור** • עשה עבדו לפופיקי ושהרשו הלוה משוחרר וגובה זה מזה ממקום אחר: **לית להו מקנחא דלוקח** • ושיעבודיה דבעל כשאר קנין פירות דעלמא הוא ובקנין פירות דעלמא פליגי: **המוכר עבדו** • עבד כגעני לאחר: **ופפק** • המוכר עם הלוקח ע"מ שישמשנו עוד שלשים יום: **רשמון שנו כדין יום או יומים** • שם הכהו בחוך שלשים יום הללו ולא מת אחת ידו אלא עמד יום או יומים חי היה נהרג דכתיב (שמות כא) לך שם יום או יומיים וגו' שבל שני שם הכהו בחוך שלשים יום הללו שהיה בבית רשמון היום כדין יום או יומים ונהרג עליו לפני מת מחולי זה לחוך שלש שנים לקנין פירות שהוא קנין לרשמון בקנין הגוף דמי ולא דמי: **גים ומשה** • לפי מכרו שניהם לאחר: **לא עשו ולא כלום** • שאינו לא לזה ולא לזה ושם מת אחד מהם זה שנאחר מוליא מידי הלקוחות ולא דמו למופיפין דעלמא דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חלי וכן לזה אבל הכא אבולן קנויין לה לגוף ואבולן קנויין לו לפירות וליכא מיוחד לא לזה ולא לזה: **רשתי מכרים** • כ"ד הן שהעבד יולא בהן לחירות בפ"ק דקדושין (דף כה:): **מתני' הפוקע לחבירו** • הבהו על לחזו לשון מורי ל"ת הוקע ממש: **נותן לו פלג** • משום בושת: **פעורו** • על הלחי כמו הפטור לוטו של ישראל בפרקין (דף מה:): **גרס** • משך ובבכורות (דף נד•) שמעתי לשון פוגם זה יבמות מז. סו: כתובות עט: ניטין מ: מכילתא פ' משפטים פ' עברים (שמות כא כו) ובמכילתא דרשב"י (שמות כא כז) ובספרי פ' ראה (דברים טו יב) ובמקרא יוצא דופן בקרן כ"ת בפרשת בקרן ובכתן אין בהשב יוצא לחירות

נכתב בתחילת ב.

[דף נג:]

[שבת קכט. וש"נ]

[נ"ב נ.]

[עיין לו: קדושין יח: בכורות נ:

כתובות סו.

[ועיין כוס: ניטין מ: ד"ה הקדש]

[ד"ה קומות]

[כתובות דף נט:]

[ניטין דף מ.]

[פסחים דף נ:]

[ד"ה קומות]

[ד"ה קומות]

אלמוה רבן לשיעבודיה דבעל הבית הוי פלוגתא בהכי וכפרק חע"פ (כתובות דף נט: וסה*) אמר לחין קומות מפקיעין מידי שיעבוד דבעל חלמוה וכן בריש המדיר (שם דף פ:) אלמוה רבן לשיעבודיה דחשה וחין יכול להדירה בפרין וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה ותחנן קונס שחני טוחה לפיך כו' וביבמות פרק חלמנה (דף סו:) גבי לישנחל דמילחה לן חלמוה רבן לשיעבודיה דחשה חלח חמרינן דעחסר כי פרסוה לחיתניה ול"ל דים מקומות שכיוך לחלק בה בבעל. וכה החשה יותר ממקום חחר: **רבי** מחיר חומר רחשון יבמו בדין יום או יומים קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי • וחע"ג דגבי שן ועין חין יולא לא לחיים ולא לחשה משום דחין לו כח לשחרר קנין הגוף של חשה אבל בדין יום או יומים שהוא שיעבוד מלאכתו שבידה הוא שיהא בדין יום או יומים מחחר דקנין פירות בקנין הגוף דמי והר"י יחק כר' ברוך מפרש לר"ח גמי יולא בשן ועין לחיים ולעיל גרסי' ורבינו יהונה ס"ע לית להו חקנחת דלוקח ובפלוגתא דהני חנחי כו' *והיינו דקחני לחשה ולא לחיים כר' יהודה והכיון דקחני לא לחיים ולא לחשה כר"ח דחמר שניהם חין בדין יום או יומים דדרים בספו המיוחד לו וה"ג עבד המיוחד לו ועבד מלוה חין מיוחד לשניהם שלוה יש בפירות ולוה יש בגוף ואין זה קרוי בעלים ואפילו שניהם יחד חינם יכולין למוכרו וכמו כן חין יכולין לשחררו ומשום ה"ק *דלית להו חקנה דלוקח דלפי' מכרו שניהם יחד חין מכירה כלל ואם מכרה החשה ומחגרשה חע"פ שהכל לחשה חין לנוקח כלום כה שהרי כשמכרה הוי כחדם המוכר דבר שחין שלו הלכך לא שייך לישנח דר"ח כל הקנה דלוקח דלא שייך חקנת לוקח היכח שחם מכרה ומחגרשה הוה לנוקח ואם מתה הבעל מוליח דמויהו קודם לנוקחים דחיתח בים נותנין (ב"ב דף קלט: וסה*): **כמאן** חזלת הח דחמר לעיל מכאן ואילך מכירה יליף מחשחור דשחשור הוי כעין מכירה דלי מדין יום או יומים יליף לעיל מחי דעלמח דהחם יש לזה חלק בכולו ליטול חלי וכן לזה להכל הכח כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכח מיוחד לח לו ולח לה וכענין זה ר"ל עבד של שני שותפין דבסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חלין עבד וחלין בן חורין גמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב חלח גע שחשור להיות מוכר בבת חורין:

איש ואשה שנמכרו בעבדי מלוג לא עשו ולא כלום" כמאן? כרבי אליעזר באן תנא להא דת"ר "מי שהחזיק עבד והציו בן חורין, וכן עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמרי משמיה דרבא ר' אליעזר היא מי לא אמר ר' אליעזר בספו המיוחד לו? הכא נמי עבדו המיוחד לו: **מתני'** *"התוקע לחבירו נותן לו "סלע, רבי יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי מנה/ "סטרו נותן לו מאתים זוז, לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז /צרם באונו, תלש בשערו, *רקק והגיע בן רוקו, העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק נותן לו ארבע מאות זוז, זה

הקדש חמן ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד • חם עשה שורו לפופיקי והקדישו למזבח ולחו דוקא הקדש ד"ה כל חיסורין שהן רלוייס לפקוע כגון לישנחל דמילחה דפרסוה חמיקחה דיבמות (ד' סו: וסה*) וכגון קומנות דפרק חע"פ (כתובות ד' נט: וסה*) דכיון שיש לחיסור כח לחול עשה לחת דרבה לעשמיה דחמר בפרק כל שעה (פסחים ד' נא•) ב"ח מכלן ולהבח הוח נוהה ושפיר מקדים [לוה] וחו לח פקע בעריפה ב"ח לבל קדושת דמיס כי היכי דפקעה על ידי פדיון פקע נמי בעריפה ב"ח כדחסכחן בשדה [מקנה] כשהקדישה לוקח חוזרת לבעליס ביובל שהין כח להקדש בקדושת דמיס יוחר מן המקדיש וכי פקע כח מקדיש פקע כח הקדש וסיינו טעמח דחמן והייט טעמח דשחרור וריב"ח מבית רליס מירושלמי דקחמר לח מלינו עבד משחחרר וחוזר ומשחעבד ובשעת ליסור חמן ושחרור היה החמן והעבד ברשות בעליס וחו לח פקע ובכלל הקדש הוי קומנות ודבר המקלה למה וכן עשה בימי לפופיקי והשחחוה לו בכלל הקדש הוח והא ללח חסיב רבח מכר שמפקיע מידי שיעבוד בעשה שורו לפופיקי ומכרו כדחמר לעיל בפ"ק (דף יה:) משום דלח הוי כשעמח דחמריט דמן הדין לח מפקע חלח חקנחת דלבבן הוח משום פסידח דלקוחות דלית ליה קלח דהח עשה עבדו לפופיקי דחים ליח קלח חס מכרו ב"ח גובה ממנו מי נמי לח חסיב רבח חלח הכי חלח דסנויים בחמני' לו בבריימח דהקדש ליסור חבריימח דקומנות בקח על פי* ושיחרור לחמיניות דהסולח *דשורח הדין לין העבד חייב כלום לרבו וחמן לחמני' דכל שעה *דעכרי שהלוה לח ישרחל על חמנו לחר הפסח מוסר בהלחה דמהלי טעמח מוקמינן לה בשהרשיזו ללוה הלכך לח חס למעות לח ליסור ומח לליסור ע"ז ולח לליסור (ג) קומנות ומכר*: הכח הוי פלוגתא בהכי וכפרק חע"פ (כתובות דף נט: וסה*) חמר לחין קומנות מפקיעין מידי שיעבוד דבעל חלמוה וכן בריש המדיר (שם דף פ:) חלמוה רבן לשיעבודיה דחשה וחין יכול להדירה בפרין וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה ותחנן קונס שחני טוחה לפיך כו' וביבמות פרק חלמנה (דף סו:) גבי לישנחל דמילחה לן חלמוה רבן לשיעבודיה דחשה חלח חמרינן דעחסר כי פרסוה לחיתניה ול"ל דים מקומות שכיוך לחלק בה בבעל. וכה החשה יותר ממקום חחר: **רבי** מחיר חומר רחשון יבמו בדין יום או יומים קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי • וחע"ג דגבי שן ועין חין יולא לא לחיים ולא לחשה משום דחין לו כח לשחרר קנין הגוף של חשה אבל בדין יום או יומים שהוא שיעבוד מלאכתו שבידה הוא שיהא בדין יום או יומים מחחר דקנין פירות בקנין הגוף דמי והר"י יחק כר' ברוך מפרש לר"ח גמי יולא בשן ועין לחיים ולעיל גרסי' ורבינו יהונה ס"ע לית להו חקנחת דלוקח ובפלוגתא דהני חנחי כו' *והיינו דקחני לחשה ולא לחיים כר' יהודה והכיון דקחני לא לחיים ולא לחשה כר"ח דחמר שניהם חין בדין יום או יומים דדרים בספו המיוחד לו וה"ג עבד המיוחד לו ועבד מלוה חין מיוחד לשניהם שלוה יש בפירות ולוה יש בגוף ואין זה קרוי בעלים ואפילו שניהם יחד חינם יכולין למוכרו וכמו כן חין יכולין לשחררו ומשום ה"ק *דלית להו חקנה דלוקח דלפי' מכרו שניהם יחד חין מכירה כלל ואם מכרה החשה ומחגרשה חע"פ שהכל לחשה חין לנוקח כלום כה שהרי כשמכרה הוי כחדם המוכר דבר שחין שלו הלכך לא שייך לישנח דר"ח כל הקנה דלוקח דלא שייך חקנת לוקח היכח שחם מכרה ומחגרשה הוה לנוקח ואם מתה הבעל מוליח דמויהו קודם לנוקחים דחיתח בים נותנין (ב"ב דף קלט: וסה*): **כמאן** חזלת הח דחמר לעיל מכאן ואילך מכירה יליף מחשחור דשחשור הוי כעין מכירה דלי מדין יום או יומים יליף לעיל מחי דעלמח דהחם יש לזה חלק בכולו ליטול חלי וכן לזה להכל הכח כולן קנויין לה לגוף וכולן קנויין לו לפירות וליכח מיוחד לח לו ולח לה וכענין זה ר"ל עבד של שני שותפין דבסמוך שלזה הגוף ולזה הפירות וכן חלין עבד וחלין בן חורין גמי כגון שנתן לו כל דמיו ואין מעוכב חלח גע שחשור להיות מוכר בבת חורין:

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה הקדש וכו' משום גזל שכח הקדש מפקיע: (ב) תוס' ד"ה הקדש וכו' ולא ליסור ע"ז ולא ליסור אחר כפ"ד:

ולא גרס והכא נקנין פירות כו'. הערוך אחר"ב

עין משפט נר מצוה

עין א מיי' פ"ו מהלכות ערכין הל' יד ופי"ח מהלכות מלוה ולוה הל' ו ופי"ב מהלכות מכירה הלכה י סמג עשין נד קלב טוש"ע מ"מ סי' קי"ו סעיף ז:

עין ב מיי' פ"ח מהלכות עבדים הלכה טו סמג עשין פו טוש"ע שם סעיף ו ופוש"ע י"ד סי' רמו סעיף סח:

עין ג מיי' פ"ב מהלכות רוצח הלכה טו:

עין ד מיי' פכ"ב מהלכות מלוה הלכה טו ופוסק מכרן קיים ופ"ב סמג עשין מח טוש"ע חה"ע סי' ג סעיף יג:

פא ה מיי' פ"ב מהלכות עבדים הלכה טו סמג עשין פו טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף לז:

פא ז ח מיי' פ"ב מהלכות מוכל ומוסיק הלכה ט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' מב סעיף מא:

[ד"ה עבדי]

[ד"ה קומנות]

כגון שרחוה בגילה · אם רחוה ביום דנין ע"פ רליה דלת תהא שמיטה גדולה מרלייה לכל רחו בגילה אין יכולין לדון ע"פ רלייה ליה דרלייה כקבלת עדות וקבלת עדות כתחילת דין כדמוכח בר"ה (ד' כה: ושם ד"ה כגון) ותחילת דין ביום אפי' כדיני ממונות כדאמר בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' נה:) הלכך נריכין לחזור ולהעיד ביום וכיון שנריכין להעיד אין המעיד נעשה דיין אלא עד שיסיים מעידין כגון שיש עדים אחרים מעידין לפניהם שנעשה דיין אפי' כדיני נפשות לרבנן ודלת כרשב"ם שפירש בית מוחלין (ב"ב ד' קיג: ושם) ג' שנכנסו לבקר חולה לבקר לכל שם נתחוור להעיד כיחבין ואין עושין דין להוו ליה עדים ואין עד נעשה דיין ולר"ע אפי' עד הרואה אין נעשה דיין דדיני נפשות כדמשמע הכא ובעמ"ס כדמפרש בפ"ב דמכות (ד' יב·) ר"ע אומר מניין לסנהדרין שרחו בחבר שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו מיד עד שיעמוד בב"ד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ואין והן בפרק לחוהו (ד"ה ד' כו. ושם) מפרש בעמ"ס משום דכחיב ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דאמר ליה דקטליה לא חזו ליה זכותא וי"ל דהסיק דמכות עיקר לכל בר"ה כח לפרש דלא גמרינן מינה דאחי דיני נפשות דכעינן והצילו העדה וכדרבנן לפילו עד שיעיד נעשה דיין כדמוכח בפ"ק דגיטין (ד' ה:) וכפרק שני דכתובות (ד' כח: ושם*) ועיקר דלין המעיד נעשה דיין יש מפרשים משום דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה דכיון שהוא עלמו עד ואין לו יכול להזימה על עלמו ועל טעם זה קשה להר"י דלורליים דאלת משמה עדים הקרובים לדייניס לא יעידו בפניהם דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה אלא ע"כ יכולין להזימם בב"ד אחר ה"נ בני הזמה ניהו בב"ד אחר וכ"כ"ם מפרש משום דכחיב ועמדו שני האנשים דאמרינן שבועות (ד' ו·) אלו העדים לפני ה' אלו דיינין משמע שיעמדו העדים לפני הדיינין ולא שיהיו עדים בעלמן ויסבין ודנין ועוד פי' ר"י טעם אחר דאין עד נעשה דיין משום דנפקא לן מכיוס הגאולו לא בניו דע"פ (ב) הגאלת יוס שממנו מבקרי החולה שנתן לכל אחד מבניו יעמידו כל אחד בחלקו לבד ע"פ שמועתו בלילה לא יעמידו כל אחד בחלקו לפי שמעיעתו בלילה אין רלייה לדון על פיהם כדפי' וכיון שאין יכול לדון ע"פ רלייה לילה עד שיעידו עליהם ביום ה"ל עדים ולכך אין יכול לדון דאין עד נעשה דיין מלמד מהכא הוא דאמרינן (סנהדרין ד' נד:) ור"ח דנפקא ליה אין דנין לפי' גמר דין לגמרי ביום הגאולו מדאיתקש דיינין לנעשים ביום הגאולו מלי עביד ביה ומוקי ליה ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה כוחבין ואין עושין דין ומסיק ואזיל כולה סוגיא עד ה"ל עדים ואין עד נעשה דיין ולהכי לישטריך לאתויי עלה אמר רב חסדא דכל עיקר לא מייתי דרכה ביום הגאולו אלא משום דבעי לאפוקי מינה דאין עד נעשה דיין כדמפרש רב חסדא דאי לאו דלהכי אתה אמרי לישטריך כלל [ביום הגאולו] לר"מ ור"ש הא דמייתי עלה ואמר רב חסדא ולא קאמר אמר רב חסדא בלא ו"ו: **בגון** שרחוה בגילה · פי' בקונטרס ורבי יהודה נשיאה כרבי טרפון ולר"מ ור"ש הא דמייתי עלה ואמר רב חסדא ולא קאמר אמר רב חסדא בלא ו"ו: **בגון** שרחוה ביום

גמ' בעינן מומנא דכ"ד · לף לימקון דהא התי קרא בנזקין קאי דכתיב "והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות" וה"ג לריך לאומדו אם רלוי לנניחות זו : **כגון שכרח** · בעליו ואין חבין לו לאחד אלא בפנים : **דקביל פפדי** · על נניחות וברח הלכך אין לו ממה לשלם וכגון דליה ליה נכסי : **פוף פוף** · כי לא דמהו דיני נפשות מהיכא מפלחם הואיל וברח : **ומפני מרידה** · מפיהן את הפור לחריפה לפכירות ומפלם לניזק ואחרי כן ידיעהו דיני נפשות אפי' בכל קדמו ודמהו ליפקל לא מעיגן בדייקי לפהוי לריפה : **עלייה דמרפ הוא** · ואין בנופו של שור אלא כפחר נכסי בעליו ואם אין מפלם מן העלייה : **נקטינן הוא דאמדינן** · דכתיב "בהבו יד לפחר יומת פה הכהו" (במדבר לה) : **אבל לנוקין** · אין אומדין דאפי' אין חפץ זה רלוי לניזק זה מייב דומפין דאחזק בכל דהו : [**מפ כור**] · פפס בור י' טפחים : **מאי נלו** · הת דקתני אם היו פחותים אם הוזק בו מייב : **מלמעה למעלה קתניב** · אלמא בטפח הוי היזק : **כנגד עינו** · הכהו בכותל כנגד עינו של זה : **דבעינן מומנא** · ובהכי לא בעי לאחמווי אלא מזליה הוא דאחרע ליה : **אחוו** · מעשה דיליה הוא : **ת"ש מעשה דכריס אומדין ונותנין לו כו'** · לא גרסינן [זנק ועבר וכוונם] : **וריפוי ושבת עד שיתרפא** · כלומר לריכין ב"ד לאמוד כמה רלוי להיות נופל למפכב אחולי זה ומתייבין אם זה ליתן לו מיד כל ריפוי ושבת ומזונות הלריכין לו עד שיתרפא : **והכריע** · לזמן מועט והם **תמדוהו** לזמן מרובה : **נותן לו כל מה שאמדוהו** · דמסתמא רחימו עליה : **מקנה** · נופל למפכב כמו מקלילי (ר"ה דף מז) : **מתפא** · נתרפא : **מדקתמר ר"ע אפי' לנעייס כו'** · וחזינא דלא חייב לאת לפורע רחם החסה אלא מרפא אחת קטנה ואפ"ה אמר שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שכן עדה ולעדים אף כל מוכח שכן עדה ולעדים שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה : **אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו** מסייע ליה לרבא דאמר רבא "האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יהבינן ליה דכולי יומא, מן שמיא הוא דרחמי עליה : דקק והגיע בו הרוק והעביר כו' : אמר רב פפא *לא שנו אלא בו באבל בבגדו לא, וניהוי כי בייש בדברים? אמרי במערבא [א] משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת בייש בדברים פטור מבלום : הבל לפי כבודו [וכו'] : איבעיא להו תנא קמא לקולא קאמר-או-לחומרא קאמר : לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי או דלמא לחומרא קאמר דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה מפי? תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל הואין אותן באילו הן בני תורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב

[נדרים פ"ג מ"ח] שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר ש"מ : ומעשה באחד שפרע ראש האשה [וכו'] : ומי יהבינן זמן והאמר

[רבי יוחנן] רבי *חנינא *אין נותנין זמן לחבלות כי לא יהבינן ליה זמן, לחבלה דחסריה ממונא אבל לבושת דלא חסריה ממונא, יהבינן : **שמרה** עומדת על פתח חצירה וכו' : והתניא **אמר** לו ר' עקיבא צללית במים אדומים והעלית

3: חרס ביהך אדם רשאי לחבל בעצמו אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת, והא מתניתין בבושת הוא

וקתני

אלמא בעינן אומדנא דבי דינא, והא כיון דגמר דינא לקטלא לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא ולא מעינן לדיניה ואמינא להו אנא אפילו תימא רבי עקיבא הכא במאי עסקינן בגון שברח, אי ברח כי לא דנוהו דיני נפשות היכי דיינינא ליה דיני ממונות בלא בעלים? דקביל סהדי וברח, סוף סוף מהיכא משתלם? מרידיא אי הכי תם נדייניה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרידיא והדר נדייניה דיני נפשות? אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא : איבעיא להו יש אומד לנזקין-אין אומד לנזקין? אמרינן לקטלא הוא דאמדינן- "בהבי נפקא נשמה בהבי לא נפקא נשמה" אבל לנזקין כל דהו או דלמא לא שנא? ת"ש

*מה בור שיש בו כדי להמית עשרה מפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה מפחים, היו פחותין מעשרה מפחים ונפל לחבנו שור או חמור: וחם פטור החזק בו חייב מאי לאו ממפה למעלה קא חשיב והכי קאמר מפפח ועד עשרה מיהה ליכא נזקין איבא אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לנזקין לא ממעלה למפה קא חשיב והכי קאמר עשרה מיהה איבא, פחות מעשרה פורתא נזקין איכא מיהה ליכא, ולעולם אימא לך יש אומד לנזקין, כל מידי ומידי כי היכי דמיתזקה ביה-בעינן הא שמע *הבהו על עינו וסימאו, על אונו וחירשו עבד יוצא בהן לחירות, בנגד עינו ואינו רואה, בנגד אונו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות מאי טעמא לאו משום דבעינן אומדנא ושמע מינה יש אומד לנזקין לא משום דאמרינן הוא (ו) דאבעית נפשיה כדתניא *המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ביצד תקע באזנו וחירשו פטור "אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב ת"ש חמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד, ריפוי ושבת עד שיתרפא (ז) אמדוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו ש"מ יש אומד לנזקין, למימד גברא כמה ליקצר מיהא מבה-כמה לא מקצר, לא קא מבעי לן דודאי אמדינן, כי קא מבעיא לן למימד חפצא אי עביד האי נזקא או לא, מאי? ת"ש *שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מוכח שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה : אמר מר אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו

הגהות הב"ח

(ו) גמ' הוא ניסו דלכעיה נפשיה : (ז) שם עד שיתרפא (ממדוהו ויהי מתנונה וכו' כמו שממדוהו) · תפ"מ וע"ב בתוס' ד"ה ב"ב לכך נכתב בגמרא : (ג) תוס' ד"ה ממעם דכריס תומדים תומו ומוחנין :

הגהות הגר"א

[א] גמ' משמיה דר"י בר אבין (זאת אומרת) תפ"מ (דמתני' דקתני כו לאפוקי בגדו י"ל רק דלין למיימו ד' מלום זוז) :

גליון הש"ם

גמ' אין נותנין זמן להבלות . עיין לעיל דף מו ע"ב תוס' ד"ה שלין :

פו א מיי' פי"ל מהלכי נזקי ממון הלכה ח :

פז ב מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה ו סמג לאוין קסח :

פח ג מיי' פ"ה מהלכי עבדים הל' ו טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף נד :

פט ד ה מיי' פי"ב מהלכי חובל ומזיק הלכה ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף כה ופעיף לב :

צ ו מיי' שם הלכה יד וכלכה טו טוש"ע שם סעיף יח :

צא ז מיי' שם פ"ו הלכה יח ועיין בהגהות וכמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף כח :

צב ח מיי' שם פ"ב הלכה טו טוש"ע שם סעיף יח ופעיף יט :

צג ט מיי' שם פ"ג הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף לח :

צד י מיי' שם טוש"ע שם וסעיף לט :

צה כ מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף כד וסעיף מג :

צו ל מ מיי' שם פ"ב הלכה כ סמג שם טוש"ע שם סעיף כז :

החובל בעצמו אע"פ שאין רשאי פטור · תימה מאי מיוה שייך ואי פטור ממלקות קאמר ע"כ הקונן נטיעותיו אע"פ שאין רשאי פטור לאו הייט פטור ממלקות להא מייב משום קונן לילעוט טובות ולזהרמיה מוטעמו לא מכרות כדלקמיה בפ' בתרא דמכות (דף כב:) ועריך לדמוק ולומר (ג) פטור אע"פ שאין בו לד חיוב שאין חם על גופו לחריס שאבלו בו חייבין ולחריס שקלטו נטיעה חייבין עריך לאוקמה כר"מ דאמר (כתובות דף נב:) לוקה ומשלם לוקה משום לא תכרות

אלא תנאי היא · כלומר ר' עקיבא דאמר פליגי ושניי לעיל ליתנהו והשתא ניחא דמשום דאמר תנאי הוא ולעיכא דרבי עקיבא קבעי מאן תנא דאמר' דאמר לעיכא דר' עקיבא הוא דאמר רשאי בעלמא ·

אלא אפי' תנא היא · וא"ת השתא כו' · ומ"ש ומאי ס"ד השתא וכי על זה צריך להביא ראיה דאמרא בגדים עובר משום כל תשחית ותו"ל דאין מביא ראיה אלא שאסור לחבול אפי' לצורך כגון אשה שנפחה על רחשה וכן הסיא לחך חם דאמרא שאסור לחבול בעלמא ואפי' הכי א

יבול אפי' מעולה כדמים · לקורה יותר מפירות יהא שרק קודם לו: **מ"ל רק** · מיעט הקדמה: **מקורייהו** מקור שלהן ועיקרן (ב) ל"ת הבא לי קוד שהוא רך לחתול וגדל סביב שרשיו כלומר כלה עיקרם מפני שמפסיד ונחלל את הקורה: **נופני קני דיקלי** · מדמי היין יכולין לתן לקטף קרקפות, ותיגו דקלי לית תורה אור קני גופני יין שבהן עולה חלק לדבר מועט: **מתני' אפ"פ שהוא נותן לו כו'** · שמואל היא ולא ר' עקיבא דקאמר לה: **על מנת לפטור** · בגמ' מפרש לה: **גמ' כל אלו שלמרו** · סלע מנה ומחצית ד' מאות דמי בוסתן: **אלא נער** · שדוגש על בוסתו ליטו נמחל לו: **שפיר גמרו** · דרך ארץ ולא למד מדקאמר ליה רחמנא "נביא הוא" דמשמע לימנו ממש בדבריך ורלוי לחלה ליהרג: **שכבת זרע** · שכאלו חלה לא יכולה לפלוט: **פי שכבת** · נקב הגדולים לפנות: **כהדי סוגא לצני כרכא** · קון הגדל לגל הכרוב כשבא לעקרו פעמים שנעקר הכרוב עמו ונשלח לוקה בשבילו כלומר שביני רשע לוקין עמו: **כולכם פשפסי** · לא הגיעו במשמע: **עד מנה מלנתם** · ומשה ואהרן בכלל: **לוסף שקולנו שמוסף** · בברכת משה לן זבולון גד ואשר ובפלחי הודיעך הכתוב שחלשים שבכולן היו וראיכין חיזוק לפיכך כפל לא שמש לחזק ולחזן הביא יוסף לפני פרעה כדי שלא יבוא לחלש להיות רחבי לייטות ולהעמיק: כל השבטים יצלו מעלומותיהם ממלכים ונקברו בארץ ישראל שנאמר והעליתם את עלמותי משם (שמות יג) משמע שלף עלמותם העלו ולא נכתב יוסף לגלו להודיעך שכחו של משה שכל ישראל נתעסקו בביזה והוא עסק במצוה: **מגולגלין כאדון** · לא היה שלהן קיימת ומחוברת משני גידיו דקאמר ליה ליעקב"ם לא *אחיאו לך כל הימים ואחתאי לך כל הימים (בראשית מג) ותו"ם שנתקיים התניא לא נקלה חכם לפני עלהנתי היא כתיב: **מי גרם לראובן כו'** · מדרש אגדה הוא בתמוחת מכיון שהודה יהודה ואמר "לי בלבלתי יומי תבי": **נפפא** · ימיי דאמרי אינשי "בהדי הדוצא לקי כרבא" דכתיב "למה תריבו אלי כלכם פשעתם בי נאם ה'" אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהבא "עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי" אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב "ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים" מאן נינהו חמשה? א"ל הבי א"ר יוחנן "אותן שהוכפלו בשמות" יהודה נמי איכפולי מיכפל: אמר ליה למילתיה הוא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב "יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר ואות ליהודה" כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה ובקש רחמים-אמר לפניו: רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה (ע) (מיד) "שמע ה' קול יהודה" על איבריה לשפא, לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקיעא -"ואל עמו תביאנו", לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן -"ידיו רב לו", לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא "ועזר מצריו תהיה" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא *דאמרי אינשי "בתר עניא אזלא ענייותא" אמר ליה דתנן* עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והבכורים נותנים לכהנים אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהבא

למחר חייבי לי מקורייהו · משמע דגופני עדיפי מדיקלי ותימה דבהמה שנפלו לה נכסים (כתובות עט. וכה ד"ה לימני) אמר גבי נפלו לה כספים ילקח בהן קרקע דיקלי ולילי דקלי לילני וגופני לילני לימת גופני גריעי לפילו מלילני דגריעי מדיקלי וי"ל דבנפנים כשהדם טורח לזמר ולתקן הכרם יש בהן ריוח גדול לבל בנכסי לחמו לם. היה קונה גפנים ממוך שלריכים הולמה מרובה לת היה הבעל חושם להוליח על נכסי והיו הולכין ליחוד לפיכך מוב לקנות דקלים שאין לריכין ליהה וממילה לחי בהו שבחת ומוב הוא לנכסים ועוד מפרש ר"ת בהמוכר לת הספינה (ב"ב פב. ושם ד"ה מתקיף) דפירי דדיקלת מתקיימין טפי מחילני וגופני וכנכסי מלוג של אשה

בעינן דבר המתקיים יותר:

באשר לחמר מלברסה לל לבימלך· לחו בהריון משתני שהרי המלחכים ביכרו לת ברה משפה שלפיכן חלת ילדה בריוח כמו שהתפלל על לבימלך: **אלו** הנכפלין בשמות · בנרחשים רבה יש לפיכה שהנכפלים גדולים היו כמו יהודה שנכפל: **מי** גרם לראובן שהודה יהודה · תני"ג דאמר במדרש ויבא לראובן לל הבור מלמד שבא מקום ומתעניפו שבלבל יעובי לבין וזה היה קודם למעשה תמר מכל מקום לת הודה שהודה כרבים עד לחר שהודה יהודה:

סיפין

דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן השב אשת האיש -מכל מקום, ודקא אמרת הגיו גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא", נביא הוא ובבר לימד: אכסנאי שבא לעיר, על עסקי אבילה ושתיה שואלין אותו *או על עסקי אשתו שואלין אותו: אשתך היא, מבאן לבן נח "שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: "כי עצר עצר ה' אמר ר' "אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש-שכבת זרע שתים באשה: שכבת זרע ולידה התניא בנא שתים באיש: שכבת זרע וקטנים, שלשה באשה: שכבת זרע, וקטנים ולידה ברביעה אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת ארבעה באשה שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת: "בעד כל רחם" אמרי דבי ר' ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא המילה ביצחה "א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן "כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה? "אלא דכתיב "וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו" אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהבא "עד אנה מאנתם *לשמור מצותי ותורותי" אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב "ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים" מאן נינהו חמשה? א"ל הבי א"ר יוחנן "אותן שהוכפלו בשמות" יהודה נמי איכפולי מיכפל: אמר ליה למילתיה הוא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב "יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר ואות ליהודה" כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה ובקש רחמים-אמר לפניו: רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה (ע)(מיד) "שמע ה' קול יהודה" על איבריה לשפא, לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקיעא -"ואל עמו תביאנו", לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן -"ידיו רב לו", לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא "ועזר מצריו תהיה" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא *דאמרי אינשי "בתר עניא אזלא ענייותא" אמר ליה דתנן* עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה והבכורים נותנים לכהנים אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהבא

שיתין רהוטי רהוט. פירש הר"ר משולם שיש בשמה שמה עתיק זרע וקליר וקול ותוס וקין וחוכך ומפרש בפרק המקבל (ב"מ דף קו:) שכל לחמי שני חדשים וסס ס' יום ובמקום דחק לתורמת דגמרת בהכי כמו שיתין תיכלי מטי לכבא דבסמוך ובחלו טריפות (חולין דף מה:) שיתין מלחי דפרזלא תלו ליה בקולנסיה:

חמרא למריה וטיבותא לעקייה. כלומר המשקה נותן בעין יפה למי שהוא רואה כלומר במדרש טוב עין יבורך זה משה רבינו ע"ה שע"ל הקב"ה וסמכת יד והוא סמך בני יהיו כדכתיב ויסמוך ידיו עליון ובקונטרס פי' בע"ח: **גבי** קינא דשרכי. כלומר מקום הבעלניס ופי' קינא היינו מקום כמו תלמח תלגי בחדא קינא דסכוכא (נעיל דף מה:) וכן מפרש בסוכה (דף לב: ושם*) תלמח טרפי בחד קינא במקום אחד שנשה עלין סמוכין זה על זה שכן דרך ההדסים ובקונטי' פי' שכל ג' עלים (ה) בקנה אחד וחס כן לא ימלא לעולם הדם כשר:

דשרכי בעלניס וכן בשרכא בסוף יש נוחלין (ב"ב דף קלט: ושם*) כמו לית יודע ליד (נדרים כה) ומתרגמינן נשרא נחשירכן ומפ' ר"ת נח וכטל ובעורק נורס שילכן בדלי"ת ומפרש לשון שקט ושקוט אחלן תרגומו ושוכח תרעא (שופטים ה): [ע' תוס' נ"ב קלט:*]

משולש בכתובים. כל עוף כגון למינהו יכנון לין זה מקרא בכל התורה ושמא בספר בן סירא הוא וכן *שלשלה ותרוממך וכן גדיבים תוסיכך דחיכא

ומפ' שמא. לא די לו שנגעו אלא שמכניס את עלמו על כרחו בטיל עליו הכתוב תוכה: **שיתין דסוני דסוס**. שמיס לים לו ולא הגיעו לאוכל שחרית: **תוכפא לגביך מוא**. כלומר טול תוכף של חמור והסיכהו לחיך ושים תוחו על גביך כלומר הודה לדבריו ואל תעצהו. מוא לשון לא ימים (שמות יג)

°וטמא טמא יקרא א"ל רבא לרבה בר מרי ויקרא (ג-יג) מנא הא מילתא *דאמור רבנן "השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה" ואמרי אינשי "שיתין רהוטי רהוט ולא ממטו לגברא דמצפרא כרך*דכתיב °לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש" א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא °"ועבדתם את ה' אלהיכם" זו קריאת שמע "ובירך [את] לחמך ואת מימיך" זו פת במלח וקיתון של מים, מכאן ואילך "והסירותי מחלה מקרבך" ותניא *"מחלה" זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלשה חלאין יש בה-מחלה בגימטריא הבי הוו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא *דאמור רבנן "חברך קרייך חמרא אוכפא לגביך מוש" א"ל דכתיב °ויאמר: הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי: ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "מילתא גנאה דאית ביך, קדים אמרה" א"ל דכתיב °ויאמר: עבר אברהם אנכי" א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי *"שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפי" אמר ליה דכתיב °והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "שיתין תכלי מטייה *לכבא דקל חבריה שמע ולא אבלי" אמר ליה דכתיב °ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא °ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה ויינחם יצחק אחרי אמו" וכתיב בתריה °ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "חמרא למריה, טיבותא לשקייה?" אמר ליה דכתיב °וסמכת את ידך עליו למען (ו) ישמעון (יראון) כל עדת בני ישראל" וכתיב °ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו (ז) (כל) בני ישראל וגו' אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "כלבא בכפניה גללי מבלע" *דכתיב °נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק" א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי*? אמר ליה דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים ותנן במתניתין ותנינא בברייתא כתוב בתורה דכתיב °וילך עשו אל ישמעאל" שנוי בנביאים דכתיב °ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים *ויהיו עמו" ומשולש בכתובים דכתיב °כל עוף למינהו ישכון ובני אדם לדומה לו" תנן במתני' דבל המחובר לטמא טמא בל המחובר למהור מהור) ותנינא בברייתא *רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "קרית חברך ולא ענך *רמי גודא רבה שדי ביה" א"ל *°יען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא תטהרי עוד" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "ביורא דשחית מיניה לא תשדי" ביה" א"ל דכתיב °לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "אי דלית דורא דלינא, ואי לא, לא דלינא" אמר ליה דכתיב °ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך" א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי "כד היונן זוטרי לגברי השתא דקשישנא, לדרדקי?" אמר ליה מעיקרא כתיב °ה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ולבסוף כתיב

הגהות הב"ח

(ו) גמ' למען ישמעו כל עדת כ"ל ומיכא וילקו נמחק: (ז) שם וישמעו אליו בני כ"ל ומיכא כל נמחק: (ג) רש"י ד"ה ממרא וכו' למלך כסה"ד וחס"כ מ"ש כי סמך משה את ידיו עליו תלה מהכתוב: (ד) ד"ה כמחובר וכו' כלי עץ טוח כגון: (ה) תוס' ד"ה גבי וכו' וכקונטרס פי' שכל ג' עלים בשוקן לחמד:

הנה

מחד גיסא ואחד גיסא במשמע · ותרי לפי הנעלם במשמע (שמות כב) שניס במשמע: **מנא אמרינן מן הגופא ממילא** · כדתשכחן בשרה: **על מנת לפטור** · על מנת שתהא פטור: **רבא אמר לפי שאין אדם מוחל על רמצי חבריו** · וברייתא לא תקשי דעל נעורו מוחל אדם: **נפרו** · כלאב תורה אור מכה: **וכבי יוחנן אמר** · אדם מוחל על הכל **ומתניתין** לאו דת"ל לחובל קטן אם ידי על מנת שתהא פטור חובל אבל על מנת שתהא פטור ידי שתמת ור"ל כיון שמת ממנו לפטור כלומר 'תמור לי תקט-על מנת שתהיה פטור' ור"ל הילך "הן" ונקמ"ל מתני' דיש הן שהוא כלאו וכגון דתמתה תחמוני: **פלגני** · ור"ל זה ע"מ לפטור ותמר נחבל "הן", יש הן שהוא כלאו תחמה מייב בניחותא דהדרייה פטור וברייתא דלעיל דקתני חכני ופלגני ע"מ לפטור=פטור בדתמר נחבל כולה מילתא חכני ופלגני ע"מ לפטור" דהא ודאי דוקא תמר ליה: **יש לאו שהוא כהן** · לי תחמה=פטור, והאי דקתני חייבת לגבי מכה ופוטר ופטורה לגבי ממונו תורתיה דמילתא נקט דמחיל לינים לממוניה ספי מגופיה: **לשמור ולא לגדר** · כי יתן וגו' לשמור להפקידו אלאו לשמור חייב בפשיעה ולא כשהפקידו אלאו ע"מ לגדר לו ע"מ לחלק עבייס דלא קרינא ביה "לשמור" דכיון דתמר ליה אלקחו הו לי' דמפקיד ניכהו ומאן קאמנא, ועניים לי' מלו תבעי לכל חד וחד מני תמר לאו לדידך יהיבנא אלא לאחריני: **דתמת לידיה** · וקרע בידי' חייב לי' ר"ל "על מנת לפטור" ואפילו אחת לידיה מעיקרא ע"מ לגדר: **לשמור דתמת לידיה משמע** · דכתיב (ז) יש יתן ואפי' הכי קממעט ליה: **כח דתמת לידיה** · מעיקרא בתורת שמירה והדר תמר ליה קרע חייב לי' לא תמר ליה ע"מ לפטור": **רב יוסף** · גבאי הוה: **מין לפו** · ממון כך וכך לכבת לכל אחד הוה ליה ממון שים לו קובצין וקרינא ביה "לשמור":

הדרן עלך החובל

שמות כב

לאו שהוא כהן: שבר את כדי קרע את כסותי חייב: ורמינהי לשמור" (ז) ולא לאבד לשמור ולא לקרוע לשמור ולא לחלק לעניים אמר רב הונא לא קשיא הא דאתי לידיה הא דלא אתי לידיה, אמר ליה רבה "לשמור" דאתי לידיה משמע? אלא אמר רבה הא והא דאתא לידיה ולא קשיא הא דאתא לידיה בתורת שמירה הא דאתא לידיה בתורת קריעה *ההוא ארנקא דצדקה דאתי לפומבדיתא אפקדה רב יוסף גבי ההוא גברא, פשע בה אתו גנבי גנבוה, חייביה רב יוסף, א"ל אביי והתניא "לשמור" "ולא לחלק לעניים"? אמר ליה 'עניי דפומבדיתא מיקץ קיץ להו ולשמור' הוא: לו ליחשב שומר כשנתן לו רשות גם לקרוע כיון שלו לא נתן לו אלא לשמור סתם(ה): **הא** דאתת לידיה · פי' מתני' שנתן לידו וא"ל שמור ולא תרלה לקרוע עשה כרלונך דכיון שתם על החפץ אלא מ"ל קרעו עד שבא לידו שהפקידו אלאו תחילה מה שנותן לו רשות לקרעו כשיוה דבריו אין לומר כן כדי לפטרו אלא פטומי מילי הוא דהוי כדי שישמור לו ברלון ולא יהא שמח שתת ידקדק עמו יותר מדאי שם תקרע ויעמוד בדין הוא דקא"ל ואע"ג דאתת לידיה בתורת קריעה אע"ל תמר ליה קריעה ובריית בדלא אתת לידיה אע"ל טול חפץ פלוני המונח שם משמרתו לי ולא לרלונך תקרעהו ואח"כ נטלו וקרעו דכיון שהיו שם עליו אלא לשמרו לו רשות קודם שיתנהו לידו שם כן אין תוכח שם יתבדהו ולפומרו לגמרי נתן לו רשות א"ל רבה לשמור דאתת לידיה בתורת שמירה משמע דהכי קאי שנתן לו רשות לשמור בלבד אבל נתן לו גם לחבד אין עליו דין שומר אלא תמר רבה מתני' דבאתת לידיה בתורת שמירה בלבד ונתן לו רשות לקרוע שכיון שמתחילה נתיבתו נתן לו לשמור ולא לקרוע והשפקר קיבל עליו מה שתומר אח"כ לקרוע אם ירלה אינו אלא משמה ופטומי מילי וברייתא בדאתת לידיה בתורת קריעה משמע ניתיבה א"ל כן דכיון שתומר לו כן קודם שנעשה שומר אין אדם יכול לחזור בו ולא עשתו שומר אלא א"ל קרע כסותי ונשבר כדי המונח לפניך שהוא פטור:

הדרן עלך החובל

דאיבא אחד דיימת בתרעת · ובימי שרה היה כ"ד של שם קיים: **אחד** הנוטע ואחד הנלטע · תומר רבינו שמואל דבסיפרי מתני בע"ח אחד הנוטע ואחד נלטע בשין נוטע במשמע פירוש בין תומו שהעני נוטע עליו בין הטני נוטע עליו שניהם נעשים עליו משתברת כיון שאין ממזיר עבומו זה כמו זה אלא *להכי כתיב שמור במשמע (תת) נשתקו ותרה אחי שממהרי' לנוטע יותר ממי שאינו נוטע ולפי גירסת זו לא נפק מתרה כמו שפי' בקונטרס לפי גירסת הספרים:

משום פנס משפחה · ומשלם הכל לפילו נער:

ורבי יוחנן אמר יש לאו שהוא כהן · לשנויי מתני' קאתי מ"ש ריש"ל ומ"ש סיפא ופירש בקונט' בין ריש"ל ובין סיפא אם ח"ל לאו בתמיה הוי כהן ואם ח"ל הן בתמיה הוי כלאו והו"מ למיתני בריש תרוייהו נזקי גופו וממונו וכן בסיפא אלא לורתא דמילתא נקט שדרך לממול על נזקי ממון ואין דרך לממול על נזקי גוף ודוקא הוא אלא נראה לפרש דנזקי גופו אפי' ח"ל הן שדומה לאומר בניחותא משמתת בתמיה קאמר ובנזקי ממונא אמר ליה לאו ודומה לאומר כיון שמתחילה משמתת בתמיה קאמר כיון שמתחילה ח"ל קרע אם כסותי ושבר אם כדי וי"ם שכתוב בהן כיולד ול"ג ליה:

ורמינהי לשמור ולא לגדר · לשמור ולא לקרוע · תימה מאי קפריך נהי דפטר ליה קרע מפשיעה לא מלינו שפטרו אם קרע ולידך בידים ול"ל דדייק מדקתני ולא לקרוע דאי לא בעי אלא לפטור כשנתבד בפשיעה מאי אריא דח"ל ע"מ לקרוע אפילו לא ח"ל ע"מ לקרוע אלא שלא אמר ליה בלשון שמירה פטור כדדריש במכלתין לשמור ר"ש אומר עד שיפקיד אלאו ויאמר ליה לשמור ושמור לי אבל אם אמר ליה עיניך בו פטור ומתני' מתני' בדאתת לידיה וכי קתני ע"מ לפטור פטור ס"ה בלא על מנת הוא"מ לשמוניקן דפטור בדלא אתת לידיה אלא לא עיקר התנא לו בא אלא להשמיענו דבנזקי ממונו מכני ע"מ לפטור ובנזקי גופו לא מהני ול"י מפ' דה"פ לשמור ולא לקרוע פי' כשנתן לו לשמור ולא לקרוע אלא לשמור בלבד אבל לא לקרוע ולא לחבד אז חייב בכל דין שומר אבל אם הרשהו לקרוע ולחבד אם ירלה אין עליו דין שומר להתחייב בכולם במה שמקבלו לשמור כיון שנתן לו רשות גם לקרוע ולחבד אם ירלה ואם נתינת רשות לקרוע אין פוטרתו מן הקריעה ת"ל היה שנתן לידו וא"ל שמור ואם תרלה לקרוע עשה כרלונך דכיון שאם על החפץ אלא מ"ל קרעו עד שבא לידו שהפקידו אלאו תחילה מה שנותן לו רשות לקרעו כשיוה דבריו אין לומר כן כדי לפטרו אלא פטומי מילי הוא דהוי כדי שישמור לו ברלון ולא יהא שמח שתת ידקדק עמו יותר מדאי שם תקרע ויעמוד בדין הוא דקא"ל ואע"ג דאתת לידיה בתורת קריעה ת"ל תמר ליה קריעה ובריית בדלא אתת לידיה אע"ל טול חפץ פלוני המונח שם משמרתו לי ולא לרלונך תקרעהו ואח"כ נטלו וקרעו

הגוזל עצים • תנא דידן מצי שיורי דרבנן • ור"ת ולרבה דחית ליה לפלוגי שיורי המוזר לבריותא הוי דלוריתא כדפי' במרובה (לעיל דף סה: ושם) היכי מצי מתני שיורי כדתנן לעיל מי שהיו לו שני בתים וכו' ומת אחד מהן ירשוהו שני בניו ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני בני אחיו מן האב ואחד מהן מת ואין לו בנים ירשוהו שני ב

מלפפורק · שם מקום : **כותש כרך** · גוזל ומכרך כותש כמו כל כותש בלע (משלי ו) : **מאי קממר** · לייטי בשכחה וקמני "הרי שלך לפניך" והאי ליכתוב לה שייך למימר אלא בדבר שכיחת מקדמותו שמחר לו : "טלנו כמות שהוא כמוך" : **מנות פאה להפריש מן הסקמה** · דכתיב לה תכלה פאת שדך לקטור (ויקרא יט) : **מרחו** · מחליק את הכרי ברחת ומירוח הוי גמר מלאכה למעשר הלכך מעשר כל מעשרותיו מחלה ונאמר כאן נותן לו פאה כדי שלא יפסיד עני שלו היה נותנו קודם מירוח אע"פ שעני מגרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה מהן כדי פטור מן המעשר שהרי הפקר הוא לכל עכשיו שנתמלא היד בעל הבית נתחייב במעשר דהכי תניין במסכת ברכות (דף מ:) לקט שכחה ופאה שעשאן בגורן הוקבעו : **אף מפרישין מן הטיפה** · פאה אם לא נתנה כבר ואילו לחיוב מן העיסה לא דקנייה בעיניו והוי ממון שאין לו תובעים דעד שתמלא היסה ליתו עניי הוא דאתכל הוא כמו שהיה : **מיכפל מכלי** · מרחו ועמלו ונתקבלו לכך : **כשכמסה דסדר** · מפטמו וחוזר לקדמותו : **מעזוב יעזוב** · לקדושים תהיו כתיב "לא תלקט פאת שדך" (ויקרא יט) כתיב "לא תכלה פאת שדך" וכתיב "ועזבת אותו" (שמות כג) לא תלקט לעני ולא תכלה לעני אלא תעזוב לו : **מעזוב יעזוב למי** · הא בעלמא נמי לא קני שיעזוב : ס"ג ותו לכתוב מעזוב יעזוב למי : **כמפקיר וכשכח נכסי** · קודם שיכלו עניים לבלקט שיזכו בהפקר אם היו קודמין : פרע"ם=כבר, ולקט=בקמה : **מייב כפרע כו'** · דתע"ג דהפקר פטור מכולם דכתיב "תלקט", "תכרם", "תעזוב" יעזוב למעוטי כי התם גוונא דלא היו ההפקר לפניהם ותע"ג שפטור מן המעשר וכל היכי דכתיב "תעזוב" יעזוב בקדושים כתיב כרמך לא תעולל וכן תפאר לחבירך דהיינו פרט הפאר מיתקיף ליה ופאה נמי מהכא משמע דתנא דבי ר' ישמעאל (חולין קף ויקרא קנא) שלא תעול תפארתו ממנו וכתיב כאן לא תכלה כתיב במסכת תורה (שם) לא תעזוב לקחתו וגו' ובחולין כתיב לא תפאר לחבירך ואמר מר בפרק ר' דחולין (שם) לחבירך זו שכחה ולא כעני למיהדר ומכאן בחולין לגר ליתום ולא לא תפאר לחבירך ולמה ליה למיכתב לא תכלה לחבירך ידענא לעניים הוא כלומר שכחתן כעמרים שלא כמעשר לא כתיב "תעזוב" יעזוב : **אין עמרין** · בפרק רחמנן (דף יא:) גבי בעלים מטפלין בכגילה אמר שמואל לניקוף הוא דאמעו ליה הגבילה לניקוף ומוסיף עליה מזיק עד שמטלים לו נזקו אבל לא בעלמא שבעלו בהמה ומתה לו בחצר אין שמין את הגבילה אלא שלהם אבל אם שלמו בהמה מעליא אלמא שיעור קני : פלוגתא דתנאי ורבי לעיל בשמעתין : **כשכחה דלא סדר** · כגון מתה לו בשביל רגלה : תמרו

ואפאה (והריס) [והפריס] ממנה חלה - משמע גלגול מחחייב בחלה אלא רבותא קמ"ל דאע"פ שעשה כל הסיטויים הללו אין חלה מתלן ה"נ משום דהיכא דאין מחיאתו עושה אין מתחייב בחלה עד לאחר לפייה ונקטה הכי :

לא הפרים מן הקמה יפרים מן העומרים· לכבי לקמעי' דאמר ברים המורה (ד' ו: ושם ז"ה אמר) כל דאמר רחמנא לא תעביד לי עביד מהני ומפרש התם דקמעא דיפרים מן העומרים משום תעזוב יפרים דבלא תעזוב יפרים לא היה מיחייב דכיון דעבר על לא תכלה הוה לחינא דלחני ופטור ולהכי לקמעא לכבי בשמעתין ע"כ לר' ישמעאל למימר שיעור במקומה עומדת לכל לרבנן דאמר התם כל דאמר רחמנא לא תעביד כי עביד לא מהני בלא תעזוב יפרים מן העומרין ולא מכני ליה

"אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר" וליה לא סבירא ליה?ל חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ⁽ב⁾דבר תורה גזילה הנשתנית חוזרת בעיניה *שנאמר °והשיב את הגזלה אשר גזל°מכלי מקום ואם תאמר משנתנו ?*משום תקנת השבים,ומי אמר ר'יוחנן הכי?והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ורבנן [ל]לא סבירא ליהנו לו עד שצבעו פטור?אמר להו הכא מדרבנן ורבי יעקב שמיה,דלידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כגון שגזל עצים °משופין ועשאן כלים דהוה ליה °שינוי החוזר לברייתו: *תנו רבנן הגזלנין °ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן,והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו אמר רבי יוחנן,בימי רבי נשנית משנה זו דתניא מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה א"ל אשתו: ריקה אם אתה עושה תשובה אפילו אבנים אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה,באותה שעה אמרו הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו אין מקבלין מהם והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו מיתיב *תניה להם אביהם מעות של רבית אע"פ שהן יודעין שהן רבית אין חייבין להחזיר אינהו הוא דלא הא אביהם חייב להחזיר? בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר והא דקתני בדידהו *משום דקא בעי למתני סיפא הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני בכבוד אביהם תנא רישא נמי בדידהו ,ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן °ונשיא בעמך לא תאור *בעושה מעשה עמך? *כדאמר רב פנחס בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה,אי עשה תשובה מאי בעי גבייה,אי בעי ליה לאהדורי?שלא הספיק להחזיר עד שמת,תא שמע *הגזלנים ומלוי ברבית אע"פ שגבו מחזירין גזלנין?מאי שגבו? איכא-אי גזול גזול ,ואי לא גזול לא גזול?אלא אימא הגזלנין-ומאי ניהו-מלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין ?אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם ,אלא למה מחזירין?לצאת ידי שמים *ת"ש *הרועים והגבאין והמכסין חשובתן קשה ומחזירין למבירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם, ואלא למה מחזירין?לצאת ידי שמים,אי הכי אמאי תשובתן קשה,עוד אימא סיפא *ושאין מבירין יעשה בהן צרכי ציבור ואמר רב חסדא °בורות שיחין ומערות?אלא לא קשיא *כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה,והשתא דאמר רב נחמן "בשאין גזילה קיימת אפילו תימא אידי ואידי לאחר תקנה לא קשיא כאן

ורבנן לית להו הספיק ליתנו לו כו'. תימה דלית מייתי מהני דבהמה והזקיקו עבדים והזקינו דמשלם כשעת הגזילה לקמן (דף נה:) ואפי' ר"מ לית ליה בעבדים דליכא למימר דלדבריהם דרבנן קלתר להו כדבעי למימר לקמן (דף נה:) דהא ר"מ היא דשיטת קונה גבי טובח לבצע (לקמן ק:) ועוד הא קתני גזל מעבד ונסדק משלם כשעת הגזילה (לקמן נה:) וי"ל דכל הני מני למימר דהוה סתם וחת"כ מחלוקת דפליגי לקמן (ק:) ר"מ ור"י בלבד לו תדום ולבעו שמור ותע"ב דטעמת דר' יהודה לית ליה משום דסבר שיטוי לין קונה כמו שפירש לקמן (ג) מ"מ היינו יכולים לדחות כן אבל הכא לית ליה הספיק ליתנו לו לדחות דלפי' הוי סתם כחדל מסכת ומחלוקת במסכת מחבירתי לית ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה:

בימי רבי נשנית משנה זו. לור"ת לית לפניו ולא לתחריו לית לדורו דוקא תקן משום מעשה שהיה ולית לדורות הבאין דהא מעשים בכל יום שמקבלים מן הגזלנים ודיני גזילות כי הוה לית דגזל פדנח דתורת לקמן (דף נה:) והוה נרשתה דנגב סיפרת (לקמן דף קטו.) והוה רשיע דכפ"ק דב"מ (דף ה.) וכסכח דרבי חכא (ב"ב דף נ:) ולמר נמי בחיוהו כאן (ב"מ דף סח:) דרבים קטנה יולאה בדיינין ולכך לית פריך לקמן לית מבריותה דהוה קטנה ל' חיית שהיה תלמידו של רבי ולית הלכה ממתני' דלקמן משלם כשעת הגזילה לפי שהמניות היו קודם רבי לית ליה שרבי סדרם לכל בריותה היה שונה ר' חייא מה שהיה מוסיף רבי על המשניות ור"י לומר דממתני' לית ה"מ למפרך דלית תקן רבי לתן מקבלים ולית מחוסן בני חדם שרוב עסקם ומחייתם בכך והיו ניזונים בגזל ורבים ומתפרנסים בכך כל ימיהם דלקמני הגזלנין ומלוי ברבית דמשמע שתומנותם בכך וכן רוצים וכל הבאו למיתי לכל ממתניתין לית פריך תלת עשו תקנה מלקבל מחדם שגזל ומלוה ברבית בתקנתי בשעתן אבל אין לפרש דלהכי לית פריך ממתני' משום דרבי לית ליה תיקן תלת בתותם שעשו תשובה ובריותה דמוכח מינה מייתי בעבד תשובה מדקתני וחייבים להחזיר מפני כבוד חביהם מכ"מ ההיא דגזלנים ומלוי ברבית לית ליה משמע דלחיוהי בעבדי תשובה ועוד שכל חדם יכול להטעיה שיעשה תשובה ויחזור משלמו ולית יקבלו ממנו וכן ההיא דכל הכליס (שבת דף קכו:) דלחמר ר' חניגח בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו והשיב לכוף תלת מליחות (ב"מ דף נ:) דקלחמר בימי רבי נשנית משנה זו לכל מפרש ר"ח דלית נשנית תלת להכוח דרת וכן ההיא דהכוריות (דף נ:) ותין להחריך:

הא חביהם חייב להחזיר. ותם לחמר לעלת ידי שמים קלחמר ויש לומר דחייך מדקחו לשון חייבין דהוה ליה למימר לין מחזירין דהוה משמע הא לחביהן מחזיר לעלת ידי שמים: **אי** עשה תשובה כו'. ור"ת ונימח גרון שלת קיבלו ממנו דחין מקבלין מהם ור"ל דהם החזיר ולת קיבלו ממנו לת מחייבין בניס כבוד חביהן דהו ליכח נגלי ר"ל בדבר המסויס ומקבלין מהן מפני כבודו ומקבלין בהן בניס להחזיר מפני כבוד חביהן ומקבלין מהן דלית שייכח תקנה גבי בניס ופי"ל מלי בעי נגזיה דחיכבי ליה למוכרו לו להוליח מחחת ידו ומדלית הכח לכבודו ר"ל לחמלי חייבין בניס להחזיר וכן ר"ל בחיוהו כלך (ב"מ דף כני. ושם ד"ה חגלי) הכח לית יכחן לפרש בפ"ק דפריך מהח ברייחת למ"ד רבים קטנה לין יולחה בדיינין דמשמע הת חביהן חייב להחזיר ומכאן כי הכת ופריך לי עבד תשובה מלי בעי גביה ומלי קחשיח לי רבים קטנה לין יולחה בדיינין לין חייב להחזירה לפילו לעלת ידי שמים כדמוכח התם לפריך מהכית דמייתי בסמוך הגזלנים ומלוי רביות לפ"ש שגבו מחזירין ומכאן חגלי היא ולא מכאן בכח לעלת ידי שמים כדמוכח הכת בסמוך דכיון דדרכיהן למיקה ניכן ולא להכחן לו למורת ניכן ולא להכחן חפי' לעלת ידי שמים לת מחייב ולא כפי' ריב"ן שפירש למורת ניכן (ג) הירת לת ה' והחרך מירלתו ולא להכחן על פי כ"ד ולא ל"ל דהכי פריך מלי בעי גביה דכיון דלא חשה למוכרה ולהוליחה לו להחזירה מפני כבודו חו לת מחייבי בניס משום כבוד חביהן: **לצאת** ידי שמים. בפרק לוקחו כשר לת ה"מ לשנויי הכי למ"ד רבים קטנה לינה יולחה בדיינין דלדידיה חפי' לעלת ידי שמים לת מחייב כדפריסים וסוגיח דהכת כמ"ד רבים קטנה יולחה בדיינין חלת דחיקטו דלין מקבלין מדרככן ולת ל"ל לשנויי הכת חגלי היח כדמשמע הכח דהכחו חגלי דהכח קדמו:

גזילה קיימת · מייב להחזיקה: **ואפילו אבנט דגזילה קיימת הוא** · ועליו נמצית תקנה שבימי רבי עלאי להחזירו: **ועל המריש** · מסכת ניטין מריש קורא: **משום פסידא דכירה שויוה רבנן כדליפא** · ומיהו דמי בעי למהדוריי הואיל וגזילה קיימת בכירה: **משלם תוספת ואפילו** (ג) **ניוולתיה** · כל מה שנטל ממנה ומה שהשביחה: **גזילה מורם בפיוס** · כמות שהיא עכשיו ריקנית יחזירנה והדר משלם דמי ניוול ועובר כמו שהיה בשעת הגזילה ולא שבח הניכר שהשביחה לעלו ולא שבח הולד דלא קנים רבי יהודה לכל דמים שבשעת הגזילה משלם דליכא למאן דאמר כל הגזלנים בעיר משעת הגזילה ישלמו: **רואים תוספת כאילו היא שומא אצלו בכסף** · **שומא אינו ככסף** · משעת הגזילה ומשלם דמים בשעת הגזילה ולקמן מפרש במאי פליגי ר' יהודה ורבנן: **קנסא קנים** · שלא יהא תועלת בשכר בגזילה ליטול את הקנס: **ונפקא מינה** · להיכא דלא השביחה אלא כחשה אי אמרינן קנסא משום דשינוי במקומו עומד או דילמא בעלמא שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים, למאי נפקא מינה להיכא דכחשא מבחש תא שמע גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם בשעת הגזילה, רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואילו בהמה בשעת הגזילה ואי סלקא דעתך קסבר רבי מאיר שינוי במקומו עומד אפי' בהמה נמי, אלא לאו שמע מינה קסבר ר' מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים אמרי רבי מאיר לדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי שינוי אין קונה ואפילו בהמה נמי אלא לדידכו דאמריתו שינוי קונה אודו לי מידת בעבדא דכמקרקעי דמי *וקרקע אינה נגזלת ואמרי ליה רבנן לא, עבדא כמטלטלי דמי ת"ש לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא, ואי סלקא דעתך קסבר רבי מאיר שינוי אין קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיחב ליה אלא לאו שמע מינה קסבר ר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים שמע מינה אביא דאמרי הא לא איבעי לן מדאפיך רב ותני נזל *פרה והזקינה עבדים והזקינו משלם בשעת הגזילה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ודאי לרבי מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קנים ליה רבי קא איבעי לן, רבי איבעי לן-כי קא קנים: במזיד, אבל בשוגג לא קנים או דילמא אפי' בשוגג נמי קנים תא שמע חמשה גובין מן המחוורין ואלו הן יפרות ושבח פירות והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאינה אחריות מאן שמעת ליה דאמר *אחריות לאו טעות סופר הוא' רבי מאיר וקתני פירות ושבח פירות ושבח פירות דמי -כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מחשת ידו בשהוא גובה

כאן בגזילה קיימת · תימה רועים מאי גזלה קיימת ליכא ור"ל דאייריי בכועה בהמה של אחרים וגנב מהן גיזה וחלב ועלו משום דאסור להרעות בשדות של אחרים דכיון שאין הבהמה שלו אין לו רשות ולא לו כדאמר בפרק קמא דבכא מציעא (דף הב:)

משלם

דמי פרה הטומדת שמשעת גזלה עד שחלב [א] לגזלן: **החמשה** גובין מן המחוורים · חע"ג דתנא מיניה תנא ואייר הכי דתנן בהניזקין (ניסין דף מה: ושם כ:) אין מוליכין למזון האשה והבנות מכנסים משועבדים מפני תיקון העולם ואפילו נמי אייר המקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט מוב שאין בו אחריות ומכחת קשה לשמואל דאמר בפ"ק דב"מ (דף יב:) אומר היה ר"מ שטר מוב שאין בו אחריות נכסים אין גובה לא מנכסים משועבדים ולא מבני חורין והכא משמע דגבי מבני חורין ומיהו בלאו הכי איפוכא שמואל אפילו הוא מחריחי ויש לדחות דשמואל הוא מפרש שאין בו אחריות היינו שמפורש שלא קבל עליו אחריות ואפילו שמואל הוא לה הכא כר"מ משום דלכתובה כוותיה אחיא:

מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר הוא' רבי מאיר וקתני פירות ושבח פירות ושבח פירות דמי -כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מחשת ידו בשהוא גובה: **דארתא** בעל מרעה ומקיל מרעה ומשמת ס"מ בשוגג נמי קנים · ר"מ לשמוי דמשמת היתר על היתיה מייתי להחוא לא הוה קנים דכיון דקרקע אין בגזלת ברשותיה דמריה למשמת ולא דמי למטלטלי ואפילו לשמואל דאמר בפ"ק דב"מ (דף יב: ושם) לוקח מגזלן ליח ליה שמשת שמשת מיכא לוקמי כגון שקנו מידו כדאמר התם גלח ליכא למימר הכי משמי שפיר [ג] לכל ליכא למימר דמשמת שמשת מיכא בין כגון דאמר התם גלח ליכא למימר דמשמת כל היתיה בין מה שיתר על היתיה דהא גבי פלוגתא דרב ושמואל גבי מכור לאחיו ומשמת שלא לאחיו ומת ומחל לו אחיו דלא הוי מחילה דלא ידע שהיא גזולה דבשוגג כי היכי לא קנים: דילמא

(ג) גמ' מ"ר הגוזל רחל וגזזה וילדה כ"ל ותיבת פרה ממחק: (ב) שם משום דקסבר שימוי במקומו עומד · בע"ח ממעט דילדה לא מז ע"ח ממעט דילדה לא מקרי שינוי כלל · (ובאחר מכר): (ג) רש"י ד"ה משלם תוספ תוספ וגם ניוולתיה ותא ושמע מהכא כו' כ"ל: (ד) תוד"ה משלם כו' וכל שכמי וכ"ל כתב"י ופ"ש שכתריך:

הגהות הגר"א

[א] תום' ד"ה משלם כו' לגזלן (כשום קו על תיבת לגזלן) · ס"ב לגזלן כ"ל ולא כרש"י: [ב] ד"ה מלן כו' וס"ת כו'. כ"כ לכל לכרש"י ויפה כ"ל דוקא לאחר יאוש ברש"י וקרקע אין לה יאוש דרש"י ס"ל בשימוי אינו קונה כלל וכמ"ש ס"ב ב ום"ס ס"ב לעיל כו' ותולי בשימויי (ועכבב"ש סימן שכ"ד ס"ק ל'): [ג] ד"ה דלמא כו' לאחר ליכא למימר כו' · כ"כ לכל כרש"י ס"ל דמשמת מפרשים כל בשכחת דמשמת ויש לפרש דמשמע כל בשכח ולכן לא פריך גר"י משום דלדידיה לא קני אלא לאחר יאוש בשכחת דמשמת כל':

יח ב מיי' ופמג שם טור ש"ע מ"מ שעג סעי' ו ופי' קצו סעי' ה: יט ב מיי' פכ"ג מהל' מכירה ה"ב ופ"ד מהל' גזילה ואבידה הלכה ו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנב סעיף ג:

[עיין למעלה כתף נב:]

יח ב מיי' ופמג שם טור ש"ע מ"מ שעג סעי' ו ופי' קצו סעי' ה: יט ב מיי' פכ"ג מהל' מכירה ה"ב ופ"ד מהל' גזילה ואבידה הלכה ו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנב סעיף ג:

ג ב מיי' פ"ד מהל' גזילה הלכה ח סמג עשין עג טוש"ע סי' קיד סעיף ב:

כ ד מיי' פ"ע מהלכות גזילה ואבידה הלכה ו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנב סעיף ג:

נוסח אחר בגליון ש"ס וילנא ד"ה ואפילו אבנט דגזילה קיימת הוא

ד"ה משלם אותם אומרים בעבדים

ד"ה משלם אותם אומרים בעבדים

ד"ה משלם אותם אומרים בעבדים

ד"ה משלם אותם אומרים בעבדים

דילמא כלוקח ס"ח דידע · ור"ח ורמ"ה גובה שכח מנכסים בני מתורין דכפ"ק דב"מ (דף טו:) מיפלגינן בהכיר בה שמין שלו ולקחה מה מעות מהגה לו פקדון לכל"ע אין לו שכח ור"ל דהתם שלח בחזריות והכא בחזריות דבחזריות לא שייך למימר לא מהגה ולא פקדון:

בשבח שעל גבי גזילה קמיפלגי דרבי יהודה סבר דגזל טוי · לכל שכח שלח ע"ג גזילה טוי דגזלן לו משום דהוי שיטוי גמור לו משום תקנת הכשים ומה גזל עלים ועשלן כליס לו לפי' נסרים ועשלן כליס דהוי שיטוי דהדר שמא מודה ר' יהודה דמשלם כשעה הגזילה לף על גב דהוי שכח שע"ג הגזילה דכיון דעדיף בהאי שיטוי שייך ביה תקנת הכשים ולף על גב דגבי נתן לעבוד לו תדוש ולבשו שתור קאמר רבי יהודה דלא הכשח יהב על הילילה כי' התם הלא נתת בתורת גזילה לא שייך תקנת הכשים וכן ס"ל לרב ספפא ע"כ דאמר "לרבי יהודה מדר"מ דבשבח שעל גבי גזילה הוי משום תקנת הכשים להא ס"ל בהחיה דלבוש לו תדוש שיטוי לא קני ובהחיה לא שייך תקנת הכשים כדפי' [א] והשתא הוי שכרון הפוכה דר' יהודה מדר"מ דבשבח לר"מ שיטוי קונה וכגזלן אין קונה משום דקנים ולרבי יהודה בשבח שיטוי לא קני וכגזלן קני משום תקנת הכשים ור"מ מפרש דאין לו לריכים לר' יהודה טעמא דתקנת הכשים אלא סברת דר"י שיטוי קונה ולרב זביד שכח שלח ע"ג גזילה לא הדרת הוי דגזלן אבל שכח שע"ג גזילה דשיטוי דהדר הוא ולא קני הוי דעגול ולרב ספפא לפי' דע"ג גזילה דשיטוי דהדר הוא קני והוי דגזלן והא דלא קני כשבח לפי שאין מתכוין לקנותו וכן נראה לא לריכי השתא לאוקמא ר"י כר"ש ור"ח כמי דלא תניב ר' יהודה לעיל (דף נג:) בהדי הכי אמאי לסברי שיטוי אין קונה כי היכי דתניב ר"ש לקמיה:

מני לא ר' יהודה ולא ר"ש · ור"מ לעולם ר"ש היא לרב ספפא ואימא הכי יהודה אין לו יהודה לו אלא לא יהודה ולרבינו יה"ל דלר"ש לפיל יהודה קאמר דלמתלה ומלים ורבינו קשקיל גזלן דקתי תר"מ לחייבי בילדה:

לר"ש כי מסלק כו' · לא בעי לר' יהודה כיון דמקנת הכשים מוקמי לה כולה שכח ביד גזלן פשיטא דמנופיה עקיל(ג):

שלשה שמין להן הכשח · תנא ושייר דקתני ג' ותנא שמין להן שכח בת לסלקו מהריסותו מסלקו מן הכשח בדמים:

שבח המגיע לכתפים · כתן פ"ה כגון תבואה שגדלה כל לריכה ומלין מגיע לכתפים שלריכה לקרקע וקשה שלח כן לפירושו גבי ב"מ לפי' מתבואה שלין לריכה לקרקע כדאמר והא מעשים כל יום וקמגבי שמואל לפי' בשכח המגיע לכתפים וכפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף נ:) משמע דלא גבי ב"מ אלא ממידי דלריכה לקרקע נבי הא דקאמר זיל הב ליה מתמרי דעל כותרא דידי אלא ע"כ מי הוי עקיל אלא דאמר לגזלן דמי הכשח המגיע לכתפים קורא דבר שסופו ליהנות ולישע בכתפים לפי' כגון פנין שעומד ליגזז כגזזו דמי לגריכי לדיקלא קאמינא וי"ל דשכח המגיע לכתפים כגון דבר הבא בכותרא ובחזקת הבשים (ב"ב דף מב: ושם ד"ה שכח) מפורש לו בוסר לגריכי לאדעתא ור"מ מפרש שכח המגיע לכתפים כגון שכח שלח בחזקת הבשים כגון שכח שלח בחזקת הבשים כגון שכח שלח בחזקת הבש

מסורת השים

עין משפט נר מצוה

לא יפח לך פרעון אלא מזה • ולי נמי הוו ליה זוזי ללוקח לא מלי מסלק ליה : מפ שהשבים מכר • ומקיל לוקח מחמה לו שלים לו רביע וכן יורם לי נמי כוליה שבחא כמתניתין מפני תקנת השבים כדאמרן לעיל בשמעתא קמייתא : כל זכות שבעה לידו • וכי היכי דגזלן לי לשבח הוה שקיל מחמה לו שלים לו רביע הכי נמי כי לשבח לוקח שקיל מחמה לו שלים לו רביע ותליבא דר"ש: וקעליה • קלנו : לא קני • לשלומי דמי אלא יהיב ליה דיקלא גופיה דליכא שוי שבח למקנייה : גוזי • בלע"ז טרינקי"ש : קלונייתא • קרסיס : חולי • שנתקן עלה עלה מן השדרה : תופיה • לשקופ"ת שבו מכבדים את הבית וחולק כל הולמ לשנים דמו לא הדגל שבשרה • חבל : ההיומה • כף תומר החמלני העליון היומה היא פרוזדור לחר

[ב"מ טו: קו: ע"ש ועיין תוספות ב"ב נב. ד"ה הניחא]

[ב"מ סו:]

הא דמסיק ביה בשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא בשיעור ארעא אמר ליה *הניחא למאן דאמר אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר, אלא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח *מצי מסלק ליה לבעל חוב לימא ליה: אי הון לי זוזי הוה מסלקינא לך מבולית ארעא, השתא הב לי גריוא דארעא שיעור שבחאי אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון דשויה ניהליה אפותיקי *דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה: אמר רבא גזל והשביח ומכר, גזל והשביח והוריש, מה שהשביח מכר, מה שהשביח הוריש: בעי רבא השביח לוקח מהו? בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לשני-כל זכות שחבא לידו: בעי רבא השביח עובד כוכבים מהו, א"ל רב אחא מדפתי לרבינא *תקנתא לעובד כוכבים ניקו ונעבוד ? אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל, סוף סוף הבא מחמת עובד כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים? לא צריכא כגון דגזל ישראל וזבנה ניהליה והשביחה עובד כוכבים, והדר עובד כוכבים וזבנה לישראל מאי? מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא או דלמא כיון דאיכא עובד כוכבים באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנתא? תיקו: אמר רב פפא האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אע"ג דשדיא מארעא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא? מעיקרא 'דיקלא' מיקרי, 'דיקלא' ועביד *גובי לא קני השתא 'מיהת גובי' מיקרי, 'גובי' ועבדינהו כשורי קני, 'כשורי' רברבי' ועבדינהו כשורי זוטרי' לא קני, 'עבדינהו' קצוצייתא קני-אמר רבא האי מאן דגזל לוליבא 'ועבדינהו הוצי קני-דמעיקרא 'לוליבא' מיקרי והשתא 'הוצי' הוצי, ועבדינהו חופיא קני-מעיקרא הוצי והשתא חופיא, חופיא ועבדיה שרשורא לא קני מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי חופיא; *בעי רב פפא נחלקה התיומת ממהו? תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול" מאי

א"ר גוזבה לה השבח דכיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא גוזבה לה השבח בחנם מן הלקוחות וגרלה לגם מיתמי נגבי ב"ח השבח בחנם ואין נוטן דמים כמו מן הלקוחות ותע"ג דאין להם על מי לחזור והוי כמו מתנה דלא נגבי מינה ב"ח שבחא כדמשמע בפ"ק דב"מ (דף טו. ושם ל"ה ב"ח) דדוקא מלקוחות גובה לפי שבהכך לו מוכר ללוקח לגמ לוקח ומשפי ואדכי ותמריק זביני לגין לגיון ועמליהון ומבחיהון לבל מחמה דלא כתב ליה הכי ואין לו על מי לחזור לה מכל מקום גובה מן היתומים משום דכרעיה דאבוהון נינהו כדמוכח בפרק יש בכור (בכורות דף נב.) דאמן אין הבכור נוטל ברמוי ולא בשבח ולא החמה בכתובתה ולא הבנות במזונותיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל ב"ח גוזבה לה השבח ומשני מקולי כתובה שנו כאן ומזונות בנות נמי תגלי כתובה ככתובה דמי והשתא משבח יתומים מיירי דלי לה משבח לקוחות ח"כ מאי לגרוליה דלא טרפי בנות משבח והא מגוף הקרקע גמי לא טרפי דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים אלא בשבח יתומים מיירי ודוקא בתוכה אשה ומזונות דקולי לה גבי משבח לבל שאר ב"ח גבי ובקונטרס פירש השם מזון הבנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ה' שנים ולפירושו אין לחוש דמלי מיירי שפיר בשבח לקוחות לבל לא שייכא דא"כ מאי למימרי ולא נח אשתו למזונות ועוד דלא שייך כהו מנגי כתובה והא דאמר במקבל (ב"מ דף קי.) יתומים חומרים אנו משבח יתומים השם שלך משמע דלא גבי משבח יתומים השם מייירי בשבח לפותיקי ואמרי אנו השבחנו ואין לנו יכולת כדין היורד לתוך שדה חבירו אלא ברשות וכן מוקי לה במסקנא בשבח לפותיקי וגם בתחילה משמע דמיירי בשבח לפותיקי דקאמר על היתומים להכיל רלוה מ"ע תרעה כיון לגבייתא קיימא כמאן דגבית דמית ואי לא מייירי דווה לפותיקי לחלי הויה לפותיקי ב"ח ויתמי נייחו רלוה תדרכה תרעה בחזקת יתמי קיימא דלי בעי מסלקי ליה בזוזי ועל ב"ח להכיל רלוה אלא בשבח לפותיקי מייירי וגרע כתו של בעל חוב טפי כמה שבשה לו הלוה לפותיקי דהויא כחתם מקדושין דמסלם יכיה למי שמשבח ואינו לא שבחו לפותיקי היה גוזה הכל מן היתומים אלא פריעה יכיה כמו מלקוחות כדפרישית והשתא מגיע למימר דבלקוחות נמי חם שבחה לפותיקי יש לו לסלם ללוקח היכיה לפי מסיק היה שיעור תרעה ושבחא ולמסקנא דמוקי לה בכה בשבחה לפותיקי לא נחלק עוד בין מסיק היה שיעור תרעה ולא מסיק ובטל במסקנא חומו חילוק דכיון שבשבחו לפותיקי מסלם יכיה לע"ג דמסיק שיעור תרעה ושבחא ומיהו יש לחלק דבלקוחות כיון שים להם על מי לחזור היכא דמסיק שיעור תרעה ושבחא חינו פורע יכיה לפי' בשבחה לפותיקי דמשום דשבחה לפותיקי לא יגרע כח ב"ח בכך כיון שים ללוקח על מי לחזור דדוחק לומר דבמסקנא דמוקי לה בשבחה לפותיקי לא גרוע למה שהיה מחלק בין מסיק היה שיעור תרעה ללא מסיק שהרי כל חלו דברי רב חפי שהיה מסיק לרבינא דבכל הספרים כתוב אחר לה דמסיק היה שיעור תרעה כו' ע"ל הכא במאי עסקינן דשויה ניהליה לפותיקי ואין דומה שהיה חוזר מדבריו הרחשונים ומיהו תו"י לפי הספרים שכתוב בהן אחר לה בשבח המגיע לכתפים כאן כו' תומו תירוץ ודחי לה קאי ומיהו ברוב הספרים גרסינן וכי תימא כאן בשבח המגיע לכתפים כו' : הניחא למאן דאמר כו' • פלוגתא היא בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף נא: ושם) גבי ההוא גברא דהוו מסקי ליה מלפת זוזי ומאן דאמר לים ליה רמי בר חמא דסכר אחם למימר דהניחו מחניתין : כל זכות שבעה לידו • [א]ע"ג דבפ"ק דב"מ (דף טו: ושם) מסמע דאפי' לרב דאמר ים לו שבח בשלח הכיר בה שאינו שלו ולקחה מפני תקנת השבים גם ללוקח ממנו ים לו : דגזל דיקלא וקטליה • אע"ג דגזל בהמה וקטלה קני התם הוי שינוי דמיכר טפי : נחלקה התיומת כו' • מלא ר"י בתוספות הגלוים (ע) ניטלה התיומת חומו הוא העליון ברחם הלוגד שהין הולא למעלה הימנה והוא כשני הוליו דבוקין זה בזה וקלקלין תיומת וכן משמע מתוך ה"ג שרוצים לפרש כן ולדבריהם לא ימלא לנו לוגב כשר כי בטורח נמלאין חומן שים להם תיומת כזה אפי' אחד בה' מחות וים לומר שאף לדבריהם אין פסול אלא שהיה מתחילה בעניין זה ונחלק שבשבחה מבריירו ובקונטרס פירש נחלקה תיומת שני עלים עליונים למעלייים שבם כלה השדרה נחלקה זה מזה ונסדקה השדרה עד העלין של מטה מהן ומחוך פירושו משמע שבסדק השדרה כל כך שבראה העלין העליונים חלוקין ומפולזרין זה מזה ועוד תו"י דים מפרשים שכל עלי הלוגב כפולין כל אחד לבים וים בראש הלוגב בסוף השדרה ב' עלין יולאין ממנה שכל אחד כפול לבים כשהר עלי הלוגב ואוחם שים עלין היולאין מראש השדרה נקראין תיומת ואהגהו בעי נחלקה התיומת מהו אם נחלקו זה מזה דהיינו קלח מן השדרה ומיהו אין רוב הלולבין נמלאין כעניין זה ומכל מקום ים לומר דבעי דלי משבחה כה"ג תיומת ונחלקה מהו : ניטלה התיומת פסול • נראה לר"י דהא דאמר נקטם רחמו פסול היינו שנקטמו הרבה מן העלין מדע לחין לך נקטם יותר מכשיולה התיומת ומשמע דוקא ניטלה אבל נקטם כשר ועוד חר"י דמלי למימר דניטלה משטריכא ליה דם"ל דהוי הדר טפי כשניטלה כולה יותר מנקטם :

ועבדיה

(ע) תוס' ד"ה נחלקה וכו' בתשובות הגאונים נחלקה התיומת :

הגהות הב"ח

(א) תוד"ה כל כו' ע"ש כו' • נ"ב ו"ר ומירן דשם בשבחא דמילתא ובאן מתמה הוסיף וכו' (תוי' ע"ו ומהורן) כזה קושית הש"מ על הרמב"ם מגמ' דכאן וכן הביא דס"ק המפקיד (בבא"מ פ"ט ה"ב) :

הגהות הגר"א

(ע) תוס' ד"ה נחלקה וכו' בתשובות הגאונים נחלקה התיומת :

ועבדיה זוזי לך קני · דוקא עבדיה זוזי לכל עשה מן הנכסים כלי כגון כוס של כסף קני לע"ג דהדר עביד ליה נכסים דלא גרע מנכסים ועשאן כלים לכל זוזי ולכישה לין תורת חנויות עליהן כ"כ : **המחליף** פרה בחמור־לורחת דמילחת נקט שדרך להחליף פרה בחמור ולמכור שפחה בדמים לכל לין לפרש דלא מני למינקט המוכר פרה וילדה לפי שהין פרה נקנית בכסף אלא בחמיכה ובשעת משיכה רואה אם ילדה אם לאו ולכל שפחה נקנית בכסף דעבדים הוקשו לקרקעות דהת רבי מחיר קבוי לה ורבי מחיר לא מקיים דהת קתמר דנסבעים על העבדים ועל הקרקעות אית ליה דאין נסבעין כחמוכת בשבועות (דף מנ. ושם) נבי ים דכריס שהן בקרקע ואינן בקרקע וכיון דלא מקיים לעניין שבועה ה"מ לעניין קנין דהת מייתי ראיה ממשנתינו לגזל ומיהו קלים יש לחלק לעניין גזל ושבועה גרועה לגמרי להשוות דתרוייהו נפקי על ידי כלל ופרט גזל לקמן בפ' בתרא (דף קיז:) ושבועות בפרק [שבועת הדיינים] (שבועות דף מב:) :

והלה שותק זכה בה · למ"ד דכרי ושמת כרי עדיף ניחא ולמאן דלמר לא כרי עדיף לורי"ו שהות מפרש דשתיקה כהולאה דמיא ולא כלומר ליכי יודע ומי זרעא, לסוף אהדרינהו למריה, אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח, אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח? אמר מי קאמינא נשיימו כוליה, פלגא קאמינא, א"ל סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דרבנן *כל הגולנין משלמין כשעת הגולה אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא ליה לידידי, דאמר הונא חברין' דעלאי: אנא ושבוק מלכא אחי בדינא האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא דאיקנסיה': **מתני'** *גזל: בהמה והזקינה, עבדים והזקינו משלם כשעת הגולה רבי מאיר אומר בעברים אומר לו הרי שלך לפניך. *גזל: מטבע ונסדק, פירות והדריבו, יין והחמיץ, משלם בשעת הגזלה, *מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, *חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעברה בה עבירה, או *שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי' כחשה, והא אנן הזקינה תנן? כחשה כגון הזקינה ילא הדר בריא, אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו נבה: טלה ונעשה שור, נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר, אמר ליה לאו אמינא לך לא **החליף** גברי – ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר: **רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו "הרי שלך לפניך":** אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורבי שביק רבנן ועביד כרבי מאיר? אמרי משום דברייתא אפכא תניא, ורבי שביק מתניתין ועביד כברייתא? רב, מתניתין נמי אפכא תני, ומאן דעמא דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין? אמרי רב נמי מתניתין אפכא תניא, נאי בעית אימא כי לא אפיך, חדא מקמי חדא וחדא מקמי תרתי אפיך-דתנא *המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה: זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק, זה אומר אינו יודע וזה אומר אינו יודע, יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי *שכשל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים *אין נשבעין לא על העברים ולא על הקרקעות הא' הלכה כר' מאיר' הלכה כרבנן מיבעי ליה? הכי קאמר: למאי דאפכיתו' ותניתו' הלכה כרבי מאיר" ומי

מאי לאו הוא הדין לנחלקה, לא, ניטלה שאני דהא חסר לה איבא דאמרי תשרא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי "נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול" ש"מ. אמר רב פפא האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני: מאי טעמא 'דהדר משוי ליה עפרא לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא "פנים חדשות" באו לכאן ואמר רב פפא °האי מאן דגזל: נסבא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסבא, זוזי ועבדינהו נסבא קני (מאי אמרת) הדר עביד להו חדתי, *מידע ידיע שיחמיהו: זה הכלל כל הגולנין משלמין בשעת הגולה: (*זה הכלל) לאתויי מאי? לאתויי הא *דאמר ב' אלעא גנב: טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו, טבח ומכר שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר, ההוא גברא °דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל לבבא בר־בהגבא, זרע בהן

מאי נלו ה"ג לנחלקה · וכיון דלעניין פסול, מפסלת, לעניין מקנה כמי שיטול הוא וקני · **פנים חדשות באו לכאן** · לא זו היא לבינה הראשונה אלא זו לבינה אחרת שהולכך תיקון וגיבול בפני עלמה ומשונה היא (ד) מהראשונה ודאי לפסול לו גדולה לו קטנה · **נסבא** · פלונית של כסף : **הדר עביד להו** · לאו לבינתא ושיטול החוזר לבריותו הוא והכא ליכא למימר פנים חדשות דלעין לאחר מכן ותקונה לאו אתחת אתיא בעלמא : **שחימי** · שחורין כעין שמים : **ועבדיה** · עליבה : **לא קני** · שסופן לחזור ליוצאן : **נעשה שינוי בידו וקנאו** · לכך לאו טבח ומכר שלו הוא טובח ואלו הוא מוכר ואין מפלת אלא כפל : **פדנא** · תרגום של למד בקר ופדן לתרס על שם שמני תרמיס היו לתרס נהרייס ולתרס לוכה : **כרכא** · חריסה : **דאמר מוכר עלאי דאמת ושכור מלכא** · שמואל לחי דעיקר : **מתני' בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך** · דכקרקע דמי וכרשותיה דמריה קיימי : **גזל מטבע ונפסד** · שינוי הניכר הוא(ה): **ונעבדה בה עבירה** · גרבעת לו נעבדה פסולה לקרבן כדתניא בשור שנגח ברבעה וחמשה (לעיל דף מ:): **שנפסלה מעל גבי המזבח** · כגון (ו) שלין ניכר כדוקין שבעין : **פעורין** · דכל כהמות לאו למזבח קיימי : **נמ' גזל שנפלו בהמה** · דלא הוי שינוי כולי האי דלא לימתני כולי גופה : **שיפכה פניה** · רבי מחיר אומר כשעת הגזלה **ומקמיס** לומרים בעבדים לומר לו הרי שלך לפניך וקאמר רב הלכה כר' מחיר דמתניתין דהיינו רבנן דבריית' : **שיפכה מפנייה** · רבותיו : **ואכ"מ כי** לא **מפכינא** · מתני' מקמי בריית' : **מדא מקמי מדא** · לכל חדא מצנה מקמי תרתי בריית' מפיך והכא תרתי ליכא: **מדא** לא דאמרן לעיל **בריית' מפיך** ותניך הא דתניא כו' : **המחליף כו'** · להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא תנא מוכר דלעיל בשפחה דבהמה לאינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי משך דבר הגלוי לעינים הוא שם ילדה שם ילדה לו ואין לכאן שפק לכל בחליפין משוקעת כגון אלא משך בעל החמור את הפרה אלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה לו בעל החמור במשיכת החמור בכל מקום שהיא כדתנן קונין (ל' כח.) כל הנעשה דמים בתחר כיון שזכה זה בחייב זה בחליפין ולא ידעינן השתא לי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור ובכרסום מוכר ילדה-או-לאחר משיכת החמור ובכרסום לוקח [ילדה]: **וכן המוכר שפחתו** · עבד כנעני נקנה בכסף ותע"ג אלין לפניו בשעת מתן מעות : **והלה שותק** · כרי ושמת כרי עדיף : **ישבע המוכר** · לויכוח הולהה במקלת ולויכוח שבועה לחוליין, (ז) ולקטנה (לידיעה שם קטנה ליה הלי

לג א מיי' פ"ת מהל' גולל הלכה ד סמג עשין מד עוש"ע ח"מ סימן תכמה סעיף ג :

לד ב ג מיי' פ"כ מהל' גזילה והלכה הג' יא סמג עשין עג עוש"ע ח"מ סימן שם סעיף ה :

לה ד מיי' שם הלכה יב עוש"ע שם סעיף ו :

לו ה מיי' שם הלכה יא עוש"ע שם סעיף ז :

לז ו ח מיי' שם הלכה יג עוש"ע שם סעיף ז :

לח ט י מיי' שם הלכה ו סמג עשין מ"מ סימן שסב סעיף ג :

לט כ ל מ נ ס מיי' שם הלכה ד עוש"ע שם סעיף ט :

[לקמן קיח.]

מא ע מיי' פ"כ מהל' מכירה הלכה י סמג עשין פב עוש"ע ח"מ סימן רכג סעיף ג:

מב פ צ מיי' שם הלכה יא ועי"ש עוש"ע שם סעיף כ :

מג ק מיי' פ"ח מהלכות טוען ונטען הלכה ד סמג עשין פה עוש"ע ח"מ סימן פט סעיף ג :

מד ר מיי' שם פ"ה הלכה ח ופ"כ מהל' מכירה הלכה י סמג עשין נה עוש"ע ח"מ סימן נה סעיף ג :

גיטין נג:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' נסבא קני (מהר"ם מחמ"ת) תש"ו ונ"כ פ"ת וכי תימא וכן כסמוך :
(ו) שם והא אנן הזקינה עוש"ע
תנן גמרי כתסב כעין הזקינה כע"ל : (ג) שם ליפכה ותני ומתי (עעמ"ה) תו"מ וכ"כ פ"ת דוחקים :
(ד) רש"י ד"ה פנים וכו' ומקוה היא מהרש"ה :
(ס) ד"ה גזל וכו' הכיכר בוה וקנייה כשימי הס"ד

נוסא/אבנה

סדנה ע"ז

גליון השי"ס

גמ' הכי מתן דגזל נסבא מחכיבה, עיין ממנה דף קו ע"ש תוס' ד"ה ולמתן : שם דגזל מדנא ויקח ממ דקר (ב"ק ו"ל פסוק ז) מהורגא מדנא דתורי שם משום דכריית ליפכה תניא · עיין שבת דף קמג ע"ב תוספות ד"ה וכי"ל : שם מדא מקמי תרתי לפניך · עיין יומא דף נו ע"ב תוספות ד"ה מ"מ :

רש"ל **פעור** · מלמלם לכעליו שכרו : **שלח בשעם מלחכה** · כשעה [שתינו רגיל] לעשות מלאכה לו שתין עכשיו לבעליו מלאכה לעשות דוקא נהגה **וזה תין חסר הוא ופעור** : **כדשלח ליה כו' סדר בתגר מכירו** · ומוקמינן לה בפ"ב (דף כח.) בתגר דלא קיימא לתגרא : **כיצד מיכבד יפיב** · זה הדר בתוכה תורה אור ההגהה לכיצד זה שהוא מיוסב בדיוקין: **יפיב** · תין תרב לפי שהדר בתוכה טח ומקפין סדקיה תמיד : **ושתיב יובש שעב** · שד הוא ושמו שתיב מכתם שעריס וכותלי בית שתין חדש דר בתוכה : **דלא נפתרי** · שלא [כ"מ סד:] ילמד דרכי הבטלה : **פתחה** · שם נשברה לו נתקלקלה **ודמי פתחה יתירין** על שכרה טוטל דמי פתחה : **עכיד לתגרא** · מסתמת כי נתיב לה לחדעתא דתגרא נתיב הלכך ללו בתורת גזלן דייניט ליה וטתן שכרה על כרתו שם רבין הן על דמי פתחה : **כח דלא עכיד לתגרא** · לא יהיב ליה אלא פתחה : **נפק לה מדעתא דתגרא** · רלה שכרה טוטל **ושם** פתחה יתר על שכרה שלה וגזל הוא : **נתיב לה מדעתא דגזלנותא** · לפי' שכרה גדול מפתחה לא יהיב שלא פתחה דכל הגזלנין משלמין כשעה הגזלה : **פשלמו מלכות** · המלך טוה שלא יהא לו במדינה זו ולא במדינה אחרת : **פיינו נפדק** · דכיון דלא נפדק לגמרי, היזק גמור הוא ומשלם כשעה הגזלה : **אלא פיכי דמי נפסל** · דקתני מתניתין "כרי שלך לפניך" כגון שפסלתו מדינה זו בכי מדינה פסלוהו מעלמן: **ויולא במדינה אחרת** · שיכול לומר לו לך להוליתו שם : **תרומה לא מינכר פיזיקא** · לא נשתנה מרחיתה משלח חמיס : **שכח מינכרא פיזיקא** · שתין טורח זו דומה לטורח שכ כל היולאים עכשיו וכשגזלה היתה היו כל טורח המדינה שוה לה : **משלם תם מכירו** · שוה פרגמטיא : **על המטבע** · שקלן לו מעות : נותן

ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי, והאמר *רב דניאל בר רב קטינא אמר רב "התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור, ואי ס"ד עבדא כמקרקעי דמי אמאי פטור, ברשותא דמריה קאי? הבא במאי עסקינן בשלא בשעת מלאכה כי הא *דשלח ליה רבי אבא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא "הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר-או-אין צריך להעלות לו שכר? ישלחו ליה "אינו צריך להעלות לו שכר" הבי השתא בשלמא התם בין למ"ד "ניתא מיתבא יתיב" ישעיה ניחא ליה בין למ"ד "ישאיה יוכת שער" ניחא ליה אלא הכא מי ניחא ליה דנכחיש עבדיה? אמרי הכי נמי ניחא ליה ידלא ליתתי עבדיה *בי רב יוסף בר חמא הוון תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה, א"ל *רבה בריה מ"ט עביד מר הכי? א"ל דאמר רב נחמן "עבדא נהום כריסיה לא שוי", א"ל רב אימא דאמר רב נחמן כגון דארו עבדיה דמרלך בי כובי, כולהו עבדי מעבר עבדי, א"ל אנא כרב דניאל סבירא לי דאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב "התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור" אלמא ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה, א"ל הני מילי היכא דלא מסיק בהו זוזי, מר"ן דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן "אף על פי שאמרו: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו א"צ להעלות לו שכר, "והלוהו ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר א"ל הדרי בי: איתמר התוקף ספינתן של חבירו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שברה נוטל רצה פתתה נוטל ושמואל אמר אינו נוטל אלא פתתה, אמר רב פפא לא פליגי, הא דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא

ואבעית אימא הא והא דעבידא לאגרא הא דנחית ליה אדעתא דאגרא והא דנחית ליה אדעתא דגולנותא: **נזל מטבע ונסדק [וכו']: אמר רב חונא נסדק=נפסדק ממש **פסלתו**=פסלתו מלכות, רב יהודה אמר **פסלתו**=שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת, נמי "היינו נסדק אלא ה"ד **פסלתו**=שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת, א"ל רב חסדא לרב הונא: לדידך דאמרת "נפסל"=פסלתו מלכות הרי פירות והרקיבו, יין והחמיץ, דכי פסלתו מלכות דמי וקתני "משלם כשעת הגזילה" א"ל רחם נשתנה טעמו וריחו הכא לא נשתנה א"ל *רבא לרב יהודה לדידך דאמרת פסלתו מלכות נמי היינו נסדק הרי תרומה ונטמאת, דכי פסלתו מלכות דמי וקתני אומר לו הרי שלך לפניך? א"ל התם לא מינכר היזיקא הכא מינכר היזיקא, איתמר המלוה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע: רב אמר נותן

המלוה את חבירו על המטבע · פ"ה הלוה לחבירו סוס פרקמטיא על המטבע שקלב כ במעות נותן לו מעות ניולאין בשעת פרעון להת קבל עליו להת מטבע ודוקא הלוהו פרקמטיא לבל הלוהו מעות מה שהלוהו מכלם לו ע"ל הקונטרס ולפירושו נרחה דאם הלוהו מעות נמי וקבל לו מיכלם לו מעות דמכלם מטבע היולא בחותה שעה דמעות שנפסלו לאו מטבע ניכה ולא נקט בקונטרס פרקמטיא לאת משום דבממלה מדם מעותיו אין רגילין להזכיר דבר אבל בממכר פרקמטיא לפי' אמר אם כך וכך מעות תתן לריך לכלם לו מטבע היולא וקבה לפירושו דה"ל למימר המוכר לחבירו על המטבע או ה"ל למיקט הקיף ועוד כיון דמעות פרקמטיא זוקק עליו במלה אין סבירא כלל לאתק בין הלוהו מעות לפרקמטיא שמכר במעות וגרלה לפרע לאין חילוק בין מכר לו פרקמטיא בין הלוהו מעות ומיירי כשהתנה עמו ע"מ שיכלם לו מעות וכיון שפירש לו כך שהמת דמילתא לבך פירש שאם יפסל יתן לו מטבע היולא דאותו שעה ומתוך כך ניכר דכיון שהלוהו סאה חטין ואמר לו אם תחזור לי סאה חטין כך וכך מעות ואילו במעות לחודייהו קבל היה משלם לו מטבע שנפסל אבל הכא שלא זקף עליו במלה גמורה שיכול לפרוע לו חטין אם ירלה טתן לו מטבע היולא בחותה שעה ולכל הפירושים אם הלוהו מעות סאה מעות שהלוה לו

מה א ב ג מיי' פ"ע מהלכות גזילה ואבידה הלכה ז סמג עשין פג ולאוין קלג טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ד :

מו ד ה מיי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הלכה ח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ה :

מח ח ט מיי' שם פל"ו ה טוש"ע שם סעיף ו :

מאגנה (מזרקא) קושיות - מאי אתר נב דדמך, כאחרוני

תשובות

נוסח

ניל רבא רב יוסף שניה אלוה כסף לאשים ותוסף את דבריהם לדיוקה

נוסח/ מאגנה

◇ ב' דרות אה' "נפסל מלבר" דאתני' - דאחר הני אלך לפניך ו' ר'הונא = פסלתו מלכות ג' ר'יהודה = פסלתו מדינה אי (ויצא למדינה אחרת)

נוסח

לוה שלקח פרנמטיא בהלואה וקבל טוין לכי מאבד מעות ובטעיה אין פרעון נפסלה (מאבד - האיבו מאבד ילא חוזו

מאגנה

הסימן בסוף מיידך ב'ג'ר קבר זה בראש לקושיות סוף ע"א ב

**פ"ה הדרוש - כ"ה בפסקי אמת ס"ק ל"ה

באמצע הגליון: מיהא ביתא | הכי גרסי | מאבד ונפסל | פירות והקרקע | גזילה ואבידה

נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ושמואל אמר ייכול לומר לו לך הוציאו במישן,אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה

אורחא לא אחריבי רבא לרב נחמן *אין מחללין על המעות שאנים יוצאות כיצד: היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים אין מחללין הא של אחרונים דומיא דראשונים-מחללין אי הכא במאי עסקינן בשאין מלכיות מקפידות זו על זו, אלא כי אמר שמואל בשמלכיות מקפידות זו על זו, היכי מצי ממטי להו? דממטי לה ע"י הדחק אלא בחשיוא משכחי לפלגי ר"ש אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל,ושל בבל והן באן של בבל והן בבבל מחללין קתני מיהת אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל אע"ג דסופו למיסק להתם? אלא במאי עסקינן כשמלכיות מקפידות זו על זו אי הכא של בבל והן בבבל למאי חזו? דזבין בהו בהמה ומסיק לירושלים נתניא התקינו שיהו המעות נוצאות בירושלים מפני בן אשיא לא קשיא באן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם באן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן. ת"ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן ונוקיה מצד אחד וגבוה ונתולה מצד אחר בעא מיניה רבא מרב חסדא המלוה את חבירו על המטבע והוסיפו עליו מהו? אמר לו "נותן לו מטבע היוצא באותה שעה א"ל ואפילו כי נפיא א"ל אין, א"ל אפי' כי חרטיא? א"ל אין, והא "לא זיילין פירי? אמר רב אשי חזינן: אי מחמת טיבעא זיל, מנכינן ליה, ואי

נותן לו מטבע פיונע · בשעת פרעון דהא קיכל עליו לתת לו מטבע ואהי ליה מטבע הוא ודוקא להוהו פרגמטיא אבל הלוהו מעות אף שהלוהו מעלה לו: **על מעות אלין יוצאות** · כלל בירושלים דלאו כפף הוא קבילה ניהה: **כוזביות** · מטבע של כן כוזיבה וירושלמיות הוו וה"ג לחזביות וירושלמיות לו של מלכים הרחשונים וכחזביות ירושלמיות הוו של מלכים הרחשונים: **פש של אחרונים** · דנפקי כמדינה לאחרת ודומיא דרחשונים הוא בכך דאין יוצאות כאן במקומו של בעל הבית שנפסלו בכאן: **ממלין** · ואף על גב דליכי ליה לורחא להתם במקום שיוצאין שהרי בירושלים צריך ליתן ולהוציאן וקבית ליה נחמן ליתן לו מעות מפסדי ליה: **ומשני דלא כתני** · אחין מקפידין כל כך שיהו בודקין ומתפשין על דבר זה ואי אמרת קפדי אלך אין ליה לורחא שנמרך גילך שם יקבלם ויוציא לשם בשמורה ואי אלו הוחיל ואין יכול להרחותם בכאן בפרסטיא לבני מישן הבאים כאן, שם רוצה לו יקבלם: **אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל** · אין מחללין מעשר שני על מעות של כאן ירושלים והמעות וכבעלים בבבל הוחיל ואין יוצאות מיד במקום שהן שם דבעינן 'מלוי בידך ולוכא,ולא על 'של בבל והן בכאן' בירושלים,והפירוש לא שני לן כל היכא דאיתנהו יכול לחללן והן תון בירושלים קסבי מיבעי לן' אין מחללין על המעות של כאן והן בבבל "תלמוד לומר "רחית ליה לורחת למישן' כגון הכא דשניהן לשעות-כאן ולהוליאן ואפ"ה לא קבי להו מעות היוצאות: **מקפידות זו על זו** · יתר מדאי דבחמי ובדקי הלכך מסוכנות הן של בבל במלכות ירושלים דמקפדת ובחמי עפי: **נמלי חזי** · הא לא מצי לאתעוויינהו (נ)להכא: **ואפיני אתקינו כו'** · ואתמי תני לעיל ולא על של בבל והן כאן: **דוד ושלמה** · כתוב מגד אחד ומגד שני כתוב ירושלים עיר הקדש: **כתור ובתולה** · יתקן ורבקה: **זקן ונוקיה** · אברהם ושרה: **ותוסיפו עליהן מהו** · תלינהו דרך דלומר נותן לו מטבע של תותה שעה, היכא דתוסיפו עליו, מלי אמר רב: **בשותה שעה** · בשעת פרעון: **כי חרטיא** · סלע גדול כמדה מחזקת רובע: **ואפ"ה זיילין פירות** · לגבי מטבע זו כמלא שמשתכר זה בתוספת ותינה דומה לרחטוים והני רבית:

מחמת

נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ושמואל אמר ייכול לומר לו לך הוציאו במישן,אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה

אורחא לא אחריבי רבא לרב נחמן *אין מחללין על המעות שאנים יוצאות כיצד: היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים אין מחללין הא של אחרונים דומיא דראשונים-מחללין אי הכא במאי עסקינן בשאין מלכיות מקפידות זו על זו, אלא כי אמר שמואל בשמלכיות מקפידות זו על זו, היכי מצי ממטי להו? דממטי לה ע"י הדחק אלא בחשיוא משכחי לפלגי ר"ש אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל,ושל בבל והן באן של בבל והן בבבל מחללין קתני מיהת אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל אע"ג דסופו למיסק להתם? אלא במאי עסקינן כשמלכיות מקפידות זו על זו אי הכא של בבל והן בבבל למאי חזו? דזבין בהו בהמה ומסיק לירושלים נתניא התקינו שיהו המעות נוצאות בירושלים מפני בן אשיא לא קשיא באן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם באן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן. ת"ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן ונוקיה מצד אחד וגבוה ונתולה מצד אחר בעא מיניה רבא מרב חסדא המלוה את חבירו על המטבע והוסיפו עליו מהו? אמר לו "נותן לו מטבע היוצא באותה שעה א"ל ואפילו כי נפיא א"ל אין, א"ל אפי' כי חרטיא? א"ל אין, והא "לא זיילין פירי? אמר רב אשי חזינן: אי מחמת טיבעא זיל, מנכינן ליה, ואי

ס"ק דמוסיפתא דמעשר שני

* סי' כאן דפי' ר"ן ד"ה נתני ה"ג:

** מלכיות אין מקפידות זו על זו דיק להתיר אלא ר"ת דיק להתיר ס"ו ד"ה דיק. עיין לעיל ד"ה

[ועי' תוספות ע"ז עב: ד"ה דינרי וכנכוני, ב ד"ה דינרין]

מטבע של תכריסם ותכוינו מלד לחד · כנרחתים רבה דרים ותגדלה שמך שיש לו מוניטי"ן בטוס ומהו מוניטי"ן זקן וזקיפה מכחן בחור ובחורה מכחן ונרחה לח שהיה בו טורח זקן וזקיפה מכחן בחור ובחורה מכחן לחסור לעשות טורח חדש חלח כך היה כחוב מלד לחד זקן וזקיפה ומלד לחר בחור ובחולה וכן פירש בקונטרס גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקודש כך היה כחוב במטבע*:

מטבע של חברים תביעו זקן וזקיפה מלד לחד · כנרחתים רבה דרים ותגדלה שמך שיש לו מוניטי"ן בטוס ומהו מוניטי"ן זקן וזקיפה

מצ א ב מיי' ס"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה יב סמג לחוין קכב טוש"ע חו"מ סימן עד סעיף ו ושו"ע י"ד סימן קכה:

נ ג מיי' ס"ד מהלכות מעשר שני הלכה י סמג עשין קלו טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף קלה

נא ד מיי' שם הל' ד:

נב ה מיי' שם הל' ה סמג לחוין קכג טוש"ע י"ד סימן קכה:

תוספות

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ממני לה (דממני לה ע"י סדחק) תפ"מ וכ"כ רש"י לח גריס ליה: (ג) שם התקינו שיהו כל המעות: (נ) רש"י ד"ה למחי וכו' למעוויינהו לסתם סט"מ:

נוסחא

מאלוף את תפיהו שאת פיקאיא וכוסיפ טאת פרעון פני ניכול בפרעון

עין כמפרשי ס"ק מה שכתבנו בזיכוך זה

מתני' פרעה · שכלו גשמים ומעלתו רוב זכויות בעולם והוזלו הפירות: **לענין נפקא** · לס בא להחיכן ולעשות מהן גרוטאות יש יותר מן הרחשונים **והני רבית**: **עבדו עובדא** · כשלה שהלוה לת הבירו על המטבע והוסיפו עליו והלכו לגל לגרדימום סוחר ישמעאל והיה לו מן הרחשונה ומן תורה אור הפניה **ונעלון בח'** של מטבע שניה י' מן הרחשונה ונתן לו שמנה: **תמר רבה** נרסינן בכולהו: **שוורק מטבע של מבירו כיס** · לע"ג שתין יכול ליטול: **פטור** · כדמפרש ואזיל דלת שקליה בידיה לת דלתייה שהיתה ביד בעליס והכהו זה תחת ידו ויהזה ליס הולין ועלוליס הן וקל חוץ ליה לתר ליה לת הת תמה קמך ואינה לבודה ולו משום דבעי למיתב זוזא לבר לתורלה למיתב ומלשקליה גרמת הוה שגורס להפסידו לומו **שכר וגרמא בנזקין פטור**: **תכל עבורין** בשעת המזה דהוה ליה מעשה בידים לבוד הוא, ולתן זה גורס, דלת מתם-דהת ממש התיזו: **כיס לו מעות בקיפארא** · מקום והוא רחוק מלד ויש בו ככרת דרכים ולתן שיירות מלויות שם: **תין מחללין**: תלמת **תכוך** תציב כיס הגדול: **כשף** · **לשפייר"ל** בלע"ז **שפתח** לת הלובה: **קורנפא**· מרפי"ל בלע"ז: **ומרגיס** · עשתן כלתן תלקה לשון מרגיס: **בשופינא** · ליפ"ל בלע"ז של נפתים: **מסורי מסריב** · וממש הוא ולא גרמת, **לעשת** דרכה בכולהו משום **גרמת בנזקין הוא ופטור**: **על מנת והרגו** · תלמת לף על גב דלת מסריב כיון דעשה מעשה בגופו ולת גרמת קתציב ליה דלת ממש **בשבת** נמי כיון דמתייה בקורנסיא ופתחיה *ועל ככה תכרו תמים **רבה לעשתים** · הלכך גבי עבד נמי תכרון הוא **וכנגד** תזוה-פטור, משום דכתבי לת הוי ליה למיתם, **והתי** ולתי גרמת הוא]: **סנורס** · **לשקרניי"ל** בלע"ז פוגס: **כמי תעמת** · שקל כנגדן משקולות, ופרה וכל מעשיה נפסלים במלוכה:

דאמר ליה: "ניירא קלאי מינך", **מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי אי**

עד י' בתמנית· פי' בקונטרס ונותן לו שמונה ולפירושו תציב ממטלה למטה כלומר י"ב לו י"ל בתמנית עד י' בתמנית א]ניהיב ליה תמנית לבל לת תפטה מן הרחשונים בתמנית בפנייס יהיב ליה ט' מן הפנייס תחת ט' של רחשונים לו י' בי' וכ"ת פי' עד י' בתמנית ויהיב ליה י' ולפירושו הוי ממלה למטלה:

עבורין ונלונין · לתו דוקת לתת לפני עכורין לתו מני בר תמורלה למקלקיגהו הוו כלונין ותפני גלונין לי לת מני למקלקיגהו מייב והת דנקט גלונין ועכורין משום דהפסס גלונין מני שקיל להו בר תמורלה ופסס עכורין לת מני שקיל בר תמורלה:

והא"מ לחדייה לחדויי· משמע הכת דלת תציב בלת נעילה בידו לע"פ שעומד לחויר למעלה מג' קומס שיפול לגמרי וכן בהניזקין (ניעין דף נפ:) גבי עני המנקף בלרת הזית ונקנה בדפ"ק דכ"מ (דף ט. ושם") תמר גבי טלית שרלתו לחת על העמוד ולרתו לחת מונח ע"ג קרקע לפס הגביה לפס רחתו המונח ע"ג קרקע ונתן רחת ע"ג העמוד להכילו תלוו שהוא קונה מעשה הגבהה ולי מציכה קלמר הפס לממי נקנו רחתו לחת ע"ג העמוד לתמת תציב הגבהה הוחיל ומכילו על החויר למעלה מג' ול"ל דהפס תציבת הגבהה טפי לפי שרלתו לחת מוחז בידו ל"כ כנוכה כגיפתקו מייני כגון שידו כ"כ גבוה כגיפתקו לת יפול רחתו לחרן לת מונבה ג' מעל התרן ול"ת דפסוף פילוח הקן (חוליו דף קמת:) משמע דכי טריף לקן ומתגבהי יוכים דחציבת הגבהה לקנות לת"פ לתין דפסס בידו ול"ל דדוקת בבת והניזקין לת תציבת הגבהה דליכת תרתי לגריעותת דלת תפסס וגם תין מנביה לתת מפפיל לבל יוכים דמתגבהי תציבת הגבהה לבל לס היו טופלין למטה ט"י מריפת הקן לת היה קוטה כיון לתין תפוס בידו לל ולפי' זה הו"מ לפלוגי בבת בחדויי תדוי בין דרך יריבה לדרך עלייה לתת דניהת ליה לפלוגי בדרך יריבה נוסיף בין חדויי תדוי בין

השף מטבע של תבירו פטור · נרלה דרבה סבר פסלתו מלבות לת הוי בבסדק דלתי הוי בבסדק לס בן כ"ם דשף מטבע הוי בבסדק והכי תסריה טובת ולתתי פטור: **מתיב** רבת בבת בתמנית עד י' בתמנית ומבת יוצת בהן לתיבות · ולתתי והת לת תסריה לתין בו פגם וחסרון לתת בקלקול חייב לתי"פ לתין בו פגם וחסרון והוחיל וכן הוא ה"ג ליתיב ומבני רבה לטעמיה כו' ויש סס חסרון טיפתת דדמלי דנפלה בחזיזי וכיון דיש חסרון בלומו קלקול חייב על כל הקלקול כמו בשפייה דחייב בכל הקלקול דליתייבים על מה שחסריה לת היה נריך רבה להסמיטנו דחייב ול"ת ולתתי עבד יוצת בהן לחירות הת בעיון מומין שבגלוי דומיה דמן ועין ובחרטן היכי הוי בגלוי וי"ל נהי לתין ניכר בו כלום כשהוא יפן לו עומד במקום לחד ושוקק מכ"מ כיון דלפי מנהגו שמתגבב ובולך ניכר שהוא מרם תציב מום שבגלוי ועי"ל דלתין נריך שיהא קלקול בגלוי ללת שהחבר שיש בו קלקול יהא בגלוי:

הצורם לוון פרטו של תבירו פטור · והת דתנן לעיל (דף ל:) גזל בהמה ונתעברה בה עבירה לו שנפסלה מעל גבי המזבח תומר לו הכי שלך לפניך ונפסלה היינו שנפל בה מום דלי נרלשה היינו שנעשדה בה עבירה ומשמע דוקת שנפסלה מלילה לבל הטיל בה מום בידים תייב וי"ל דמתני' תיירי בבהמה קדושה דוולתי לגבי מזבח קיימת: **דאי** קס"ל דלתני' מלילה דלת מינכר היזיקה · תימה דבפרק היזיקין (ניעין דף נ. ושם") פריך מהכת לס"ד היזק שתין ניכר שמיה היזק דעשה מלילה במי חטלת ובפרת חטלת פטור ולי שמיה היזק לתתי פטור ומתי קושית הת לתני' בגורס לוון דמינכר פטור משום דסתם שוורים לתו לגבי מזבח קיימי וי"ל דסתם פריך מפרת חטלת דפרה לדומיה דקריס פניטת לגבי מזבח קיימת והכת בשמעתין פריך לרבה ממי חטלת דסתם מיס לתו למי חטלת קיימי דקודם קידושן דוקת פסלה בהן מלילה כדתנן במסכת פרה (פ"ד מ"ד) ומיס המלילה פוסלת בהן עד שיטילו לת לפר לכוהן ותניא נמי בספרי יכול לת מסיקדשו בכלי תלמוד לומר למי נדה וכבר הס מי נדה דע"כ בניעין (דף ג. ושם) ממי חטלת נמי פריך מדמסבי הסס מי חטלת שבקל בהן מסקלות וי"ל דכיון דנקט מלילה לרבותת כדקתמר הכת לתני' מינכר דלת מינכר היזיקה מיכ בדיני שמיס מ"ל דפיך הסס דהיזק שתין ניכר לע שמיה היזק תני כלן סוס רבותת כמתי דנקט מלילה כיון דבכל מקום תציב שתינו ניכר כניכר ועוד יש לומר דרבה סבר בהיזק שתין ניכר לע שמיה היזק לבל למ"ד שמיה היזק כ"ם דמתייב בהורס דמינכר טפי ורבת דפריך בסמטתין לרבה סבר בהורס הוי מינכר היזיקה וחייב לתני' למ"ד היזק שתין ניכר לע שמיה היזק כדתמר מלילה דלת מינכר היזיקה לבל הורס דמינכר היזיקה הכי נמי דמתייב ול"ת היזק דעשה מלילה ממילת לבל בעשה המלילה בידים לת תבירו והת בעיון עובד דומיה דעבד דניהת ליה ום לומר הכי מילי בנעשית המלילה ממילת לבל בעשה המלילה בידים לת בעיון ללת שיהת ניחת ליה לעשה וכן בהכשר דבעיון יותן דומיה דכי יתן:

נג א מיי' פ"ד מהלכות מלוה הלכה יב סמג לאוין קכג טוש"ע יו"ד סימן קכה:

נד ב מיי' פ"ז מהלכות מוכל ומניק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שפו סעיף ג ופעיף ב בהג"ה:

נה ג מיי' פ"ד מהלכות מעבר בני הלכה יא סמג עשין קו טוש"ע י"ד סי' שג סעיף כ"ב קלח:

נו ד מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין קכו טוש"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב ועיין סם בסעיף ג בהג"ה:

נז ה מיי' סם פ"ו יא:

נח ו מיי' סם הלכה ט סמג סם עיין ס"ע סם סעיף ב [רב אלפס כתן וכסוף פ"ב דף יג.]: [ד"ס הומיל]

הגהות הב"ח
(א) גמרא נפלת ליה מלודנים:

הגהות סהר"ב רנשבורג
א) תוס' ד"ה עד י' וכו' עד עשר בתמנית · יהיב ליה תמנית · עיין כיס של שלמה בניקין פי' עו וכ"ת מהר"ל פ"ג דקב בניאור דניניס:

נתנו ליה שטרא · לא שייך הכא מפיסח ולא מפי כתבה ולא בהחיל דתנן בגמ פשוט (ב"ב דף קמה.) מי שנמחק שטר חובו דעדים המחומים על השטר נעשה כמי שנתקרע עדותן בב"ד והוי כלילו לחמרי הכי עדים לחיטוי שנתקרע עדותן בב"ד ובפ"ב דכתובות (דף כ.) המלכתי׳ :

פרושי קמפרש לילד כו׳ · תימה ללת פריך לי הכי מייבין תרי זימני למ"ל כדפריך בפרק קמא דסנהדרין (דף ג. ושם") לי הכי שלשה שלשה למה לי וכמה מקומות דייק וכמה מקומות לא דייק׳ :

אי **רבא** סהדי דידעי מאי הוה בשטרא ליכתבו ליה שטרא מעליא **ואי דליכא** סהדי אנן מנא ידעינן ? אמר רבא *אתקא במאימינו, אמר רבי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר"ש ורבנן היא: לר"ש דאמר *דבר הגורם לממון כממון דמי מחייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב מתקיף לה רבי חנינא בריה דרב הושעיא אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו: במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו, לאחר הפסח מחלוקת ר' שמעון ורבנן לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי חייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן *אמר אמימר מאן דאמין דינא דגרמי מגבי ביה דמי *שטרא מעליא ומאן דלא אמין דינא דגרמי מגבי ביה דמי נייר בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמא : חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך : מאן תנא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ? אמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא *שור שלא נגמר דינו - מכרו מכור, הקדישו מוקדש, שחטו, בשרו מותר, החזירו שומר בעליו מוחזק, משנגמר דינו מכרו אינו מכור, הקדישו אינו מוקדש, שחטו, בשרו אסור, החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר, רבי יעקב אומר *אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר מאי לאו בהא קמיפלגי: דרבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך' ורבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך' א"ל רבה לא, דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך' דאם כן נפלגו בחמץ בפסח, אלא אמר רבה הבא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור שלא בפניו' דאמר ליה *אי אייתיתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא מסרתיה ביד מאן דלא מצינא לאישתעויי דינא בהדיה' ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו' דאמר ליה מאי עבדי ליה סוף סוף הוה גמרי ליה דינא שלא בפניו, אשבחיה רב חסדא לרבה בר שמואל, א"ל תנית מידי באיסורי הנאה? אמר ליה אין תנינא *והחשיב את הגולה" מה תלמוד לומר "אשר גזל" יחזיר בעין שגזל, מכאן אמרו גזל מטבע ונפסל, פירות והרקיבו, יין[א] *והחמיץ, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה, ושור שלא נגמר דינו' אומר לו הרי שלך לפניך מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו אין, משנגמר דינו לא' רבנן וקתני המץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך *א"ל אי משכחת להו לא תימא להו ולא מידי : פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך : והתנן פירות והרקיבו משלם בשעת הגזילה אמר רב פפא באין שהרקיבו כולן באין שהרקיבו מקצתן : מתני' נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם, נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם, והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן חייב לשלם, היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור, ואם מחמת המכה חייב : גמ' אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן מסמר ושיברן, אבל נתן לחרש לעשות שידה תיבה ומגדל ועשה מהן שידה תיבה ומגדל ושיברן פטור, מאי טעמא? אומן קונה בשבח כלי, תנן נתן לאומנין וקלקלו חייבין לשלם מאי לאו ' דיהיב להו עצים ' לא שידה תיבה ומגדל הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא - עצים, אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל והבי נמי מסתברא - דליציד קתני דאי סלקא דעתך רישא = עצים - השתא אשמעינן עצים חייבין לשלם ולא אמרינן אומן קונה בשבח כלים, שידה תיבה ומגדל מבעיא, אי משום הא לא אילימא תנא סיפא לגלויי רישא - שידה תיבה ומגדל אבל עצים לא תנא סיפא שידה ומגדל מכלל דרישא - עצים ואפ"ה חייב לשלם, לימא מסייע ליה *הנותן צמר לצבע והקדירו

מנא ידעינן · מלי הוי כתיב ביה ומלי למיכתב ולא למיכתב ליה למימר דפטור : במלמינו · *כגון השטר למקרף בכל מה שאומר שכך היה כתוב ביה ואפ"ה פטור: דר"ת · בפרק מרובה (גיטין דף עד:) גבי קדשים שחייב בתחריבון כו' : במועד · בזמן ביעורו תורה אור בו' שעות ודכוותה בפסחים (דף י:) "לא בדק כתוך המועד יבדוק לאחר המועד : לר"ת חייב - הלי שנרפו לעצם לעזלן - דמיהם דדבר הגורם לממון - הוא שהם היו בעין מחזירו גזלן לבעלים ופטור דתנן לעיל (דף לה:) גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ושכחו שתין בעין יחזיר דמיס לבעלים ובחמץ בפסח הוא דאמרינן דמיהם דמי לגמרי אלא שהכל מצווים עליו לבערו, לאחר הפסח מחלוקת ר' שמעון ורבנן לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי חייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור

ופקדיהו יורד · כתקלקל הכלב מעלמו: **נתחר נפילה** · לתחר שקלט הכלב ונעשה שכח כגמר: **נימא שמואל היא דאמר** · הואיל והדר לתוקמי בהכי מתניתין ומהשתא לא עבדינן כרב חסי דהא קיימא לן כשמואל בדיני: **אמר לך** · הא מתניתין דמשמע דאי תורה אור

הקדיחו יורה, נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין, דמי צמרו ושבחו לא, לאו שהקדיחו לאחר נפילה דאיכא שבחא ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי? אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהקדיחו בשעת נפילה דליכא שבחא, אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי, נותן לו דמי צמרו ושבחו, לימא שמואל לית ליה דרב אסי? אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דצמר וסמנין דבעל הבית וצבע אגר ידיה הוא דשקיל, אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין? מיבעי ליה: אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה **תא שמע** הנותן טליתו לאומן נמרו והודיעו אפילו מבאן ועד עשרה ימים אינו עובר עליו משום לא תלין, נתנה לו בחצי היום כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין ואי ס"ד אומן קונה בשבח כלי, אמאי עובר משום בל תלין? אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגודא דסרבלא, דליכא שבחא, סוף סוף למאי יהבה נהליה, לרכוכי, ביון דרבבית היינו שבחא? לא צריכא דאגריה לביטשי ביטשא ביטשא במערתא דהיינו שכירות, ולכאי דסליק אדעתין מעיקרא בלא אגריה לביטשי – מסייע ליה לרב ששת דבעו מיניה מרב ששת: קבלנות עובר עליו משום בל תלין-או-אינו עובר? ואמר להו רב ששת עובר, לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי? אמר שמואל בר אחא בשלידא דאגרתא לימא תנאי "עשה לי שידים נמוכין וטבעות ואקדש לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים יאינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה מאי "ממון", אילימא אותו "ממון" ממש סבר אותו ממון לא, אלא במאי מקדשא? אלא פשיטא מאי "ממון" ממון אחר, ומברוה: דכולי עלמא מאי "עשה" לישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, ודכולי עלמא מאי לאו באומן קונה בשבח כלי? **במיפלגא** דר"מ סבר אומן קונה בשבח כלי ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי? לא, דכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא סבר המקדש במלוה מקודשת ורבנן סברי המקדש במלוה אינה מקודשת, רבא

במיפלגא: רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף ואי בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והכא במקדש במלוה במיפלגא רבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת ורבנן סברי המקדש במלוה אינה מקודשת,

[קדושין ו: ז.]

ועד סוף · דאי מיכה אלא בסוף (ב) כיון (שנגמרה כל המלאכה) שאין מתחייב שכרו אלא בסוף וחו מוחל לה בתורת קבלן לא מצינו מלוה. ואין לנדקד מכאן דכן הלכה דשכרה לשכירות מתחילה ועד סוף כיון דאי למימר בע"מ לא מצינו דרחיה מפ"ק דע"ז (דף יט: ושם") גבי הגיע לכיפה שממתינין לה ע"ז לאסור לבעותה וקתני בגמרא שם שכרו מותר ומפרש טעמא משום דשכרה לשכירות מתחילה ועד סוף אימת מיפסרא בשכרו חתרון מכוח חתרון ליה בה סוף פרוטה וליכא דפליג התם, משמע דהכי הלכתא ותע"ג דקיי"ל דשכירות אין משתלמת אלא לבסוף, אפי' למ"ד יש שנה, מודה דאין משתלמת אלא לבסוף דנפקא לן בהיזקו כמך (ב"מ דף סה. ושם) מדכתיב "כשכיר שנה בשנה" = שכירות של שנה זו אין משתלמת אלא לשנה אחרת והא דתמר נמי דפועל יכול לחזור בו אפי' בחלי היום הוי אפי' למ"ד לית ליה אלא לבסוף דכשחזר בו ואין רוצה לפעול יותר אז הוא הסוף ולא ב"מ בפלוגתא דישנה לשכירות ואין לשכירות אלא לענין דך דשמעתא אי הוי מלוה אי לאו ולענין הכיי דע"ז:

רבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת · ומימה בפרק ב' דקדושין (דף מז.) אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי מאיר מלוה הרי היא כפקדון ואם לא נפקייה הימט כלום אימה מקודשת משום דאין אדם מחזיר חובו אלא בזמן שהוא עומד לו ואין אדם מחזיר פקדון אלא בזמן שאין הבעלים עומדים לו ועוד דאם כן אמאי אין מקודשת לרבי מאיר למיגבי מיניה דלעיל כמלוה בעין דאין אומן קונה בשבח כלי

אימא מפני שהוא טופח שכר · תיכל בחצי פטור לף על גב דלמדם מועד לטולם בתומם כי היכי דלא מחייב לדם המזיק כדפריכית בריש המניח (לעיל דף כז: ושם*) :

מנעך מפקפק ליסורין · תוי"ט דמשום הכי קרי ליה מפקפק ליסורין משום דרב פסיק בפ"ק דחולין (דף ית.) כרבי יוסי בר' יהודה בטבעת הגדולה והיה רב מחמיר עליו לפי שהיה עם הארץ שלא יבא להקל בשאר טבעות כדאיתא בפרק קמא דחולין (דף טו.) גבי מכשל בשבת כי מורי [רבא] לתלמידיו מורי להו כר"מ וכי דריש להו בפירקא דריש כר' יהודה משום עמי הארץ ולהכי קרי ליה מפקפק גזילה ולא גזילה לחותו הלוס שהחט בשאר טבעות משום דמספקא ליה לי הלכה כחותו לי לאו : **ותניא** תיכף בין לחומן בין הדיוט תייב· לא שייך הכא לפטויי כאן בשכר כאן בחנם כדאמרי גבי שחיטה דהכשרה מטבע לריך בקילות גדול ולית ליה למיחזי אם אין בקי כדגמו ולפנים :

תורה אור

רבא אמר רב"ע ישנה לשבירות מתחילה ועד סוף ודבולי עלמא המקדש במלוה אינה מקודשת ודבולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא בבא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך משלו: **רבי מאיר** סבר *מלוה ופרוטה *דעתה אפרוטה ורבנן סברי מלוה ופרוטה דעתה אמלוה ובפלונתא דהני תנאי *דתניא בשכר שעשיתי עמך "אינה מקודשת" בשכר שאעשה עמך "מקודשת" רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך "אינה מקודשת" וכל שכן בשכר שעשיתי עמך" ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי עמך ובין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת (מאי איכא) בין ת"ק לרבי נתן איכא בשבירות, בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא ביניהו מלוה ופרוטה אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב לשלם מזיק הוא פושע הוא, נעשה כאומר לו שחוט לי מבאן ושחט לו מבאן" למה ליה למימר "מזיק הוא פושע הוא"? אי אמר "מזיק הוא" הוה אמינא הני מילי היכא דקא עביד בשבר אבל היכא דקא עביד בחנם לא קמ"ל "פושע הוא" אי"ת ליה רב חמא בר גוריא לשמואל *תנותן בהמה לטבח וניבלה אומן פטור הדיוט חייב, יאם נותן שכר בין הדיוט בין אומן חייב אמר ליה "לעבר מוחך" אתא ההוא מרבנן קא מותיב ליה, א"ל "השתא שקלת מאר שקל חברך קאמינא לכו אנא רבי מאיר ומאי לא דייקת מילי שאני אומר "מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מבאן ושחט לו מבאן" מאן איט ליה סברא, רבי מאיר דאמר "מבעי ליה למימר "אנפשיה הוא" רבי מאיר אילימא הא רבי מאיר (קל"ן סימן) דתנן *קשרו בעליו במסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק בין תם בין מועד חייב דברי רבי מאיר בקראי פליגי אלא הא רבי מאיר דתנן *לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו התם ביזיים קלאו מיניה אלא הא רבי מאיר *דתנן *נשברה כדו ולא סילקה, נפלה גמלו ולא העמידה, רבי מאיר אומר חייב בנזקן, וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן *"דבנתקל-פושע הוא" פליגי; אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן טבח אומן שקלקל חייב ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון ואמר ליה זיל "אייתי ראיה דמחית לתרנגולים ואפטרך? לא קשיא "באן בחנם באן בשבר, כי הא דאמר רבי זירא "הרוצה שיתחייב לו טבח, יקדים לן דינר" מיתיבי *"המוליך: חטים למחוז ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן, קמח לנחתום ועשאו פת גיפולין, בהמה לטבח וניבלה: חייב, מפני שהוא בנושא שכר" אימא "מפני שהוא נושא שכר". ההוא "מגרומתא דאתאי לקמיה דרב, מטייה "יפטריה לטבח-מלשלומי-דמי, פגעו ביה רב בהנא ורב אסי, בההוא גברא אמרו ליה "עביד בך רב תרתי" מאי "תרתי" אלימא תרתי לגריעותא, דאיבעי ליה לאכשורי *"כך" יוסי בר' יהודה וטרפה כרבנן, ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחא, ומי שרי למימר כי האי גונא, והתניא *"לכשיצא לא יאמר "אני מזכה וחבירי מחייבין, אבל מה אעשה שחבירי רבנן עלי" ועל זה נאמר "הולך רכיל מגלה סוד" אלא תרתי למעליותא: דלא אוכלך ספק איסורא ומנעך מספק גזילה/ואיתמר "המראה דינר לשולחני ונמצא רע תני חדא אומן פטור הדיוט חייב ותניא אידך בין אומן בין הדיוט חייב-אמר רב פפא "כי תניא "אומן פטור" כגון דנכו, ואיסורא לא צריכי למיגמר בלל, אלא במאי טעו? טעו בסיכתא חדתא, "דהיא שעתא דנפק מחותי סיכתא, ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה מעליא הוא, למחר אתאי לקמיה ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא, לא קא נפיק ליה? אמ"ר ליה לרב "זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי: "דין עסק ביש" ומאי שנא "דנכו, ואיסור" דפטירי-משום "דלא צריכי למיגמר" רבי חייא נמי לאו למיגמר קא בעי? רבי חייא *לפנים משורת הדין הוא דעבד *כדתני רב יוסף "והודעת להם" זה בית

רבא אמר דכ"ע כו' וכ"ע לית לחומן קונה בשבח כלי ס"ג : **מלוה ופרוטה** · כי היכי לה פרוטה מדידיה : **דעתה אפרוטה** · ומיקדשא להכי נקט 'פרוטה' דקדושי אשה דיו להו בכך : **בשכר שעשיתי עמך** · הואיל וכבר החזירו לה והוי מקודשת : **בשכר שאעשה עמך** · דאיכא למיגרס בשכר שאעשה עמך מקודשת · דאיכא למיגרס בשכר שאעשה עמך מקודשת · דקסבר ר' נתן יש אם לבטל הקידושין מתחילה ועד סוף וכל פרוטה ופרוטה הוה ליה מלוה : **וכל שכן שעשיתי** · דמיום שהחזירו לה נזקף שכרו עליה כמלוה : **ואם הוסיף כו' מקודשת** · דקסבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ואילו לרבי נתן אפי' הוסיף לה אינה מקודשת דדעתה למלוה : **טבח אומן שקלקל חייב** · וכ"ם הדיוט דלא היה לו לשוחטה הואיל ואינו בקי : **דקטכיד כשכר** · דמזיק חייב בהאומנין דלאו מועד לעולם בין שוגג בין מזיד מדקרי ליה מזיק לחייבו בתומם ס"מ (ב) (בחולין) שכר קתמר, ומ"ל דפושע הוא דלא תשיב ליה תומם אלא פשיטא דהוה ליה למירמיה תחפיסיה שמא תפרכם הבהמה ויזכר בה: **אומן פטור** · דתומם הוא : **לעבר מוחך** · כמו מיס עבוריס : **קא מוסיב ליה** · הא מילתא : **פתח בקרקי עליוי** · וגזירת הכתוב הוא בפ' שור שנגח תרבעה וחמשה (ג) : **בידים קלאו מיניה** · שנתמנון לשטח : **לעמון** · לחם הממונה על כך ועליו לנותנתן במיס וכותבן במכתבת להסיר הקליפה החיצונה כדי שתהא סולת נקיה : **סוכין** · גסין ממורסן : **ניפולי** · שכבר ונפל כשתוחזין לוחו : **בנטפא שכר** · לף זה חייב כשנתן שכר נלף על פי קלין שלמת פשיעה היא ולא תומם, נבי שמר קנס נמי חייב : **מגרומתא** · שחט מתוך לחת המצטעת והגריס חוץ לין טבעת לטבעת ושייר מלא לחוט על פני העבה ורבי יוסי ברבי יהודה מכשר ליה במלא החוט על פני כולה כהלכ שותפין (חולין דף ית.) : **כהדוא נברא** · כעל הבהמה: **לכשיצא כו'** · בדיין קמייתי בסנהדרין : **דלא אלכך ספק איסורא** · דמספקא ליה הלכתא כמאן מי כרבנן דאמרי מי כרבי יוסי ברבי יהודה דמכשר : **ומנעך מספק גזילה** · דאי כשרה היא היו טבח פטור : **ממלאי דינר** · לדעת אם טוב הוא ויקבלנו מחבירו : **דנכי ואיסור** · שולחנין לומנין היו : **טעו בסיכתא חדתי** · שנפסל המטבע והטמיטו טולה לחרס ועדיין לא היו בקיאין בה : **סיכתא** · קוי"ן בלע"ז : **רב** שומר גזוזו של רבי חייא דוזו הוה : **דין עסק ביש** · סמוכה לעשה היא שעל עסקי תנס תני מפסיד שלא היה לו ללחומה :

[ד"ס ושמואל]

עא א מיי' פ"ם מהל' חיובות הלכה טו סמג עשין מח טוש"ע חו"מ סי' כח סעיף יד :

תת נוסחא **עוב** ב מיי' שם הלכה כ **עוכש"ע** שם סעי' טו: (אי) ד"ה אפרוזה כ"כ ר"ס בשם י"א ר"ת ואחרוני' ועיין בהגהות ש"ך [ע"ז נב:] **עוד** ג ד מיי' פ"י מהל' חובלין הלכה ס סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ד : **עוה** ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז : **עוו** ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד : **עז** ח ט טוש"ע שם סעיף ס : **עח** י מיי' פכ"ב מהל' שכירות הלכה ז סמג לאוין ע טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ו : **נוסחא** **קלקל אומן** **עיין** כל מיי' פ"י מהל' חובל' ומזיק הלכה ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ו :

מבנה מיאורות מדנין לטבח אומן שקלקל

הגהות הב"ח (ג) רש"י ד"ה דקעביד וכו' ס"מ כשושה בשכר וכו' כ"ם שור שנגח · כ"ע קמלמר : (ב) ד"ה מהם אות ב' וכו' שור שנגח · כ"ע פרק קמא דב"ק דף ד ע"ב :

מבנה מיכוון אחר [ע"ז נמון ק: וש"נ] החזקו ראשי פרקים (לא ידעתי) [ע"ז התגיא]

הגהות מהר"ב רנשבורג א) גמ' דכסיה שעמא דנפק מחותי סיכתא · עיין שיטה מקובצת :

נוסחא בחתך שטחלך בסגנאא וכך כשיך : ב) בלשה כלוך

מבנה ג'מרא לאחר שהיה כשוטה על ר'כהנא ור'אסי: "דעד מן נב תרתי"

נוסחא טולחני טאתה דינר ונפסק ונכנל הוא - ואחיה נאמנא דהוא שלו

מבנה ב'מרא מה היה ניכנל ר'יהודה הנשיא על ר'נתן ע"כ [ב"ק קיג.] ומה היה ניכנל ר'נתן על ר'יהודה הנשיא [ב"ק קיד.]

[קדושין מו. מת: סנהדרין יט:]

[קדושין מת:]

[חולין יח.]

סנהדרין כט.

[ב"ק קיג: תוספתא פ"ו]

ב"מ ג:

שמות יח

[בכורות ז. וש"נ]

רב"ע מ"ז

ב"מ ג: שמות יח

נזקא חמר [ב"ק כ. ב"מ פב:]

	תמנעם	כשכר
לא	מ"ג	ח"ב
ח	פ"ו	מ"ב

נעיל מה: נה:

נעיל כח. כ"מ פב:

[נעיל כט.]

[חולין יח.]

סנהדרין כט.

מסורת השים

כים חייסם . *תלמוד תורה : ביקור חולים וקבורה . פרקינן בתלו מילתות היינו גמילות חסדים ומוקי לה ביקור חולים-בבן גילו ובוטל לחד מסבים בחליו,וקבורה=בזקן ואיטו לפי כבודו ולפילו לכי חייב : שנאמר ונתן ביד . ויכיכ לת המייב שהיה לו מכסון למלוה ממנו ובטל דיין למכסון והחזירו ללוה ומחייב לת הוכלי בטל ביד ממון מן הכתבע ושילם לחובע ומיימת לת הטהור בטל ברן בידים ונרקו עליה לממלן ולפי להחזיק דבריו ומיכר לת הטמא בטל הדיין לפירות טמחים ושרבן עם שאר פירות הלים הטהולו והוה ליה עושה מעשה בידים ומזיק והכי מפרש בסנהדרין בפרק לחד דיבי ממוטות (דף נג.) : קידש . מסר לת התבושה: מחילם בכרס. קיימת לן היה גדר בנזיקיו זה סומך ורעיס לגדר מכלן וזה סומך גפנים לגדר מכלן בלת יפסור (ב"ב דף כו.) :

[נעיל זמ: כתובות פו.]

סנהדרין ו. נ. לקמן קיו: נכובות כמ:

בית חייהם "את הדרך" זו גמילות חסדים "ילכו" זו ביקור חולים "בה" זו קבורה "את המעשה" זה הדין "אשר יעשון" זו לפנים משורת הדין ריש לקיש אחוי ליה דינרא לרבי אלעזר אמר "מעליא הוא" אמר ליה: רחזי דעלך קא סמכינא א"ל כי סמכת עלי מאי למימרא-דאי משחכח בישא בעינא לאיחלופי לך,והא את הוא דאמרת רבי מאיר הוא *דדאין דינא דגרמי מאי לאו ר' מאיר-לוסבירא לן כוותיה,א"ל לא,ר' מאיר-וסבירא לן כוותיה הי רבי מאיר אלימא רבי מאיר (ד' ל' מ' פ' סימן) דתנן *דן את הדין: זיכה את החייב, חייב את הזכאי,טימא את הטהור,טיהר את הטמא

(ע"א) (ע"ב)

מה שעשה עשוי וישלם מביתו הא איתמר עלה אמר רבי אילעא אמר רב והוא שנטל ונתן ביד אלא הא ר' מאיר דתנן לצבוע לו: אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום,ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו החם קא עביד בידים אלא הא ר' מאיר דתנן *המסכך גפנו על גבי חבואתו של חבירו הרי זה קדש והחייב החם נמי קא עביד בידים אלא הא ר"מ דתניא *מחיצת הכרם שנפרצה אומר

(ע"ב) (ע"ב)

כלגים פ"ו מ"ב וס' ובמוות פב. ב"ב ע"ב. [ב"ב ע"ב ובע"ב]

כמו כ' חייב לתש"ג דלת לתרה ליה הוה מחייב לי לתו משום דלת הוה לריך למילף ורב חלפס כתב דלעולם לת מחייב עד שיחמרו לו : **טימא** לת הטהור . תש"ג דתמר בהניזקין (גיטין דף נב:) המטמא והמדמע והמסכך בשוגג פטור הכא חים ליה לחובי תש"ג דשוגג שלא מהסיה טעמת דמחייב החם במזיד ל"ד היזק שלין ניכר לת שמיה היזק כדי שלת יהא כל אחד ואחד חולך ומטמת טהרותיו על חבירו הכא נמי מיב כדי שידקדק בדין יפה ונ"ש נמי שמיה היזק ושוגג פטור כדי שיודיעו הכא למיתם להכי דלפילו מיכר לת הטמת ושירבו עם פירותיו ליכא למיתם שמת לת"כ לת יודיעט שהן טמלים לכיון שדיין זה חכם ובטל הוראה ולפי יודיעט : **טיהר** לת הטמת מה שעשה עשוי וישלם מביתו . ת"ל לייבא מיהר לת הטמת בשום ענין שלת כשטירבו עם פירותיו כדמפרש בסמקנת

[ב"ב שמיכן]

כפ' לחד דיני ממוטות (סנהדרין דף נב: ושם*) וכפרק עד כמה (נטורות דף מה: ושם) דלפס הן בעין לת מה שעשה עשוי ולת ישלם מביתו שייך בהן ולת ללת מפרש הכי שלת כי מוקי לה כשנשת ונתן ביד לתו משום דמעיקרת לתו בהכי עסקינן שלת דמעיקרת לת חייבי כשטירבן חכם שלת לבטלים לבל בסמקנת קלמר שהחכם בעלמו טירבן ובכוטות שבת לייבא וישלם מביתו במיהר לת הטמת בשעה שטירבו עם פירותיו לחייבי כשטירבו עם פירות מועטים וכשהדליק שבת לייבא מה שעשה עשוי חייבי כשטירבו עם פירות מרובים ונהבטלו הטמחים ברוב דמרוייהו ליכא למוקמי בעניק לחד דפשיטא דבמקום מה שעשה עשוי שהוא פטור לת שייך ישלם מביתו ות"ת למאי דבעי למוקמי כר"מ היכי מתבטלים הטמחים ברוב והת ס"ל לר"מ בהניזקין (גיטין דף נד:) : גבי לגוני פרך ורימוני בתלן גפנו ונהפלטו לפילו שוגג לת יעלו ויל דשוגג כי לתי שמשה ע"פ חכם לת קנים ר' מאיר ל"ל החם דוקא שנתפלטו לחר שנפלטו שנתחילם הערוכבן בתחילם הערוכבן לחמר ר' מאיר דלת יעלו לבל חם נתפלטו קולם שנתערבו מודה ר"מ דבריי ת"ל כהך מילתת דוקא דלילן דיבת דגרמי לחיי כר"מ ומיתה מלי בעי לתחויי מבכת דר' מאיר (ע) דלילן דיבת דגרמי ולחמי מוקי לה נמי כשנשת ונתן ביד בלת נשת ונתן ביד חייב לפילו לרבנן דלת דייני דיבת דגרמי

[ד"ה שמיכן]

כיון דבתמירה בעלמת קס דיבת כלמוכח בפרק לחד דיני ממוטות (סנהדרין דף נב. ושם*) דקתמר לי לחמרת בשלמת טעה בדבר מצמה לר"מ חייב ולרבנן פטור ולת ללת גרמת הוא מה שהחילו לחתרי כן על פיו לו מה שטירבו עם פירותיו ומוגיל דסנהדרין כרבנן והת דבעי לתוכוחי דר"מ (נ) דלילן דיבת דגרמי מטיהר לת הטמת דייק דמייב חכם במה שטירבם בעל הבית עם פירותיו וממייב לת הוכלי חכם לחמי דשילם זכאי לחר כך לבל טיומת לת הטהור ויוכה לת החייב דבדבורו של חכם מה שעשה עשוי חייב לשלם לפילו לרבנן דלת דייני דיבת דגרמי וכן בפרק עד כמה (נטורות דף כה:) דקתמר לימת הנן סתמת כר"מ מקום טיהר לת הטמת וחייב לת הזכלי קלמר ולת מקום טיומת לת הטהור ויוכה לת החייב והת דמפרש התם לפטוי מתני' כרבנן טיומת לת הטהור דנעט בה ברן יוכה לת החייב שהיה לו מכסון ונטלו לגוב לתריכת מפרש להו ת"ל סוגיל דהתם כרב חסדא ומפרש החמת ורישת דמי שלין מומחה ולהה לת הכבור ובשחט על פיו לתו דוקא ללת הוא עלמו שחטו ות"ש לרבנן מ"ם דפטרי בשוף שטרות מבירו מטיומת הטהור ובהגיס פטיגלו ללת חטיב דיבת דגרמי דמה לי לת גורס לו דפסל ת"ש שבוף שטרותיו ומה לי ת"י דיבורו ות"ל דדיבור חטיב כמעשה והוי מזיק בנוף הממון בידים לבל בשוף שטר לינו נוגע בנוף הממון וביילת בעלמת הוא דקלי מיניה ולפי (ל) ללת גרס בעלמת ושוב ת"ל דסוגיל דהכת ובכוטות ללת כרב חסדא ללת קס ליה דיבת בדיבורי בעלמת ולחייבי בנשת ובשן בית כדמוקי לה החם דב חסדא ללת קס"ד דגמ' דנשת ובשן בעלי דיבון ודחי לחייבי בנשת ובשן בית הדיין עלמו : **שאני** התם דבידים עביד . תימה ודקלחי לה מלי קלחי לה וי"ל משום דלחין הלמר מנחנה מיד כשנוחן כממנים לחין קולט הלבע מיד עד ג' יומים חו ג' וגרמת בעלמת הוא ודומה למסכך גפנו שלין מזיק עד לחר זמן וכתרוייהו מקני בידים קלביד ומ"מ מסכך נפנו לת מזיק כל כך בידים כמו בלמר לבבע לפיכך הביחה לחר כך: **מחיצת** הכרם שנפרצה כו'. תוי"ט שלין (ה) מנחה בשום מקום ללת בריימת בית"מ דייק לחתיה כר"מ *מכח ההיא דהמסכך לעניל דפליגי התם בסיפה ר' יוסי ור"ש ולחמרי לין לחש חוסר דבר שלין שם ות"ל ר' בריימת היא דלחתיה הכרם,כר' יוסי ור"ש לת לחתיה ללת קס"ד דיליפו דהיינו כר"מ דסתם מחנה ר"מ היא ות"ש ומתן תנא דפליגי לחר"מ בדיבת דגרמי דלינה דבעי יוסי ור"ש לת פליגי ללת שום חוסר דבר שלין שם ולת"ש ומתן תנא דפליגי לחר"מ בדבר הגורס לממון ליכא למימר דיש חילוקין כפרישים במרובה (לעיל דף פת:*) ות"ל דהתוח תנא דפרק המניח (לעיל דף נב:) דקתני שחטו ונתנו במתנה מה שחטה עשוי פליג חר"מ דמשמע דיש לפטור יותר בשוף שטרותיו מבשחטו ולמתן דלחין דיבת דגרמי חמר לעיל דמגבי ביה דמי שטרת מעליא :

תומר

עין משפט נר מצוה

עמ א מיי' פ"י מהל' מכירות הלכה ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ו :

פ ב מיי' פ"ו מהל' מוכר ומזיק הלכה יא ועיין בפסגות וכמ"מ סמג עשין מ טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף ג :

פא ג ד מיי' פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ד סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' כה סעיף ד :

נוסח

אין [ח"א ט"ו] מקבץ [ב"ב לפנים] אלא את כן מקבץ סוגיא כ"ע [ד"ה ואי]

פב ה מיי' פ"ו מהל' מלוה כלגים הלכה יז סמג לאוין רם טוש"ע י"ד סי' לט סעיף מז : מיכוי על ד"ה ואוכיח ט"ו ד"ה ואי] ד"ה ואי

הגהות הב"ח

(ה) תום' ד"ה סיכר דתלין וכו' : (ב) בא"ד מיכו קלה מעיכר לת הטמת כ"ל:(ג) בא"ד ומ"ש דבעי כלה לתוכוחי ד"ה ד"ה דתלין וכו' : (ד) בא"ד ומין זה לגל גרם : (ה) ד"ה מחיצת וכו' שלין זה משנה :

גליון השים

תום' ד"ה מחיצת וכו' מכח הסיל משנה דמסכך . עי' לקמן דף קנו ע"ב תום' ד"ה ל"ב ד"ה :

אומר לו גדור. פי' לבעל הכרם דהוה המויק דד' לחמות שלחמו להכריחיק הוה כשביל עבודת הכרם כדתנן בגלח יחפור (ב"ב דף כו. ושם) לח יטע לחד חילן סמוך לשדה חבירו חלי"ב הרחיק ממטו ד' לחמות לחד גפנים ולחד כל לילן ומפרש בגמ' ד' לחמות שלחמרו כנגד פנודת הכרם ולפילו ר' יוסי לחמר חסם על הגיזק להרחיק לח עלמו הח"ל חלי חסם מולה ר"י בגירי דילוי והכל גירי דבעל כרם הם דחשדינן ליה שלח יביח מחריסתו בשדה חבירו לפיכך לריך לעשות כומל לו להרחיק לרבע לחמות והח דנקט לומרין לו גדור ולח נקט חייב לגדור נרלה לר"י לפי שלריך להתרות בו ולח לח התרו בו לגדור לין חייב בחריסתו ולהכי נקט נמי תרי זימני בפרלה לומר לו גדור לפף פעם שנים בפרלה לריך להתרות בו ולח לח התרו בו לגדור לין חייב בחריסתו שלין סבור להיות חייב לגדור כל שעה שנפרלה ונפרלה פעם שלישים מסקנא לר"י חם לריך להתרות בו בכל פעם לו שמח שני בתרי זימני ור"ת מפרש דלהכי נקט תרי זימני לשמטינן שחם יש חוספת מחיים בין מה שהוסיף כשפרלה לחשובה ובין מה שהוסיף כשנפרלה שניה לשן מלטרפין לחסור דקמח קמח בטלה ודוקא כשיש הפסק ביניהם לבל בטלמח כלשים נחסרין במחיים *ולח לחמרינן כל פורחח כשהוח גדל מחבטל והח דחמר בפ' בתרח דע"ז (דף עג. ושם*) המעדה יין נסך מחבית לבור לפילו כל היום כולו קמח קמח בטל מפרש ר"ח בדפסיק פסוקי לבל חם מעדה בלח הפסק לסור מידי דהוה לבלשים הנחסרין בחוספת מחיים לפי שגדל בלח הפסק והח דחמר בשמה חשה (שבח דף סה: ושם*) שמואל עביד לבנחיה מקוולות ביומי ניסן כו' שמח יבלו הטוחנים על הזוחלים היינו שמח ירבה בלח הפסק וכן בפרק הגודר מן הירק (נדרים דף מז:) גבי בלל שנקרו בשביעית וגטעו בשמינית ורבו גילולין על עיקרו מותר ולח לחמרינן קמח קמח בטיל לפי שגדל בלח הפסק ורבי יוחנן גופיה דקחמר בפרק בתרח דע"ז (דף עג. ושם) רחקון רחקון בטל לית ליה חחם בגדרים לגילולי היתר מעלין חת החיסור ור"י בן רבינו מחיר פירש בחוספתח בגדרים דבגל וכלשים וגבי טוחנין דווסתן בכך לינדל מעט מעט לח בטיל קמח קמח כמו ביין נסך דחסם לח שייך למימר הכי חבל קשה דחמר בפ' הטרל (יבמות דף פב: ושם*) נהן סחה וטל סחה עד רובו וברובו מיהח מיפסל ולח חמר קמח קמח בטיל וי"ל דחסם במי פירות חייבי דהמתילו טפי ול"ח לי במי פירות חייבי. היכי מדמה לה לתרומה דרבנן דמי פירות דפסולין דתורייתח כדממטע בפרק כיסוי הדם (חולין דף פר. ושם) מדכתיב מים יחילת והילך יהיו כשרים במחלה על מחלה דתורייתח וי"ל כדוחק דחט"ג דמיפסלי מדתורייתח מחלה על מחלה כשרים להטעיל בהם מחטין ועיטוריות דלין לריכין לרבעים סחה במים והוח טהור לי רובח מיל ניגהו סלקח להו השקה ולי רובח ליר ניגהו לח בטי השקה דמים בטלים בליר ומסיק לח שנו חלח לטבל בו פיחו חבל לקדירה לח דמלח מן חח מיגו ועיטור חלמח חסם חט"ג שהיו כבר מבושלות חוזרות ועיטור בתוך הקדירה וכל שכן חלח חמרינן קמח קמח בטיל וי"ל דהחם חומרח הוח שהחמירו גבי טומחה דחט"ג דפסיק פסוקי לח בטלה וחט"ג דבשמה דבריס חיסור חמור מטומחה כדחמרינן בפרק כיסוי הדם (חולין דף פו: ושם) חם חמרו ספק טומחה לטהר יחמרו ספק חיסור להחיר חחם החמירו חכמים בטומחה יותר ולין רחיה משמעתח בתרייתח דנדה (דף עח: ושם) דמחלק גבי דם הבושה בין פסק לפסק ללח פסק דפתני דם הבושה דרבנן ויש להקל בו יותר ומהח לחמר בפ' כיסוי הדם (חולין דף פו. ושם*) ובפרק התערובת (זבחים דף עז: ושם*) גבי הח דחנן דם שנתערב במים חם יש (ו) מרחיים דם בו כשר וקחמר בגמ' לל שנו חלח כשנפלו מיס לתוך דם חבל דם שנתערב במים רחשון בטל חחם בלח שיעור שפיר' חחי שפיר דחחם גבי דם היינו טעמח דכיון שנדחה שוב לין נרחה שכן הוח הדין בכל דבר הקרב ולפילו למ"ד לין דיחוי בבעלי חיים בשחוטין יש דיחוי וכן מוכח בפרק כיסוי הדם (חולין דף פו: ושם) דטעמח משום דיחוי הוח דמסיק בתר הכי ולענין כיסוי לין בו דיחוי דחין דיחוי חלל מלוח מכלל דלענין דם הוי טעמח משום דיחוי ולין להקשות מהח דחמר בפרק טוטל (שבח דף קמג:) סחה תרומה שנפלה למחה על חולין ולח הספיק להעלותה עד שנפלה לחרת לח חטלה ולח חמרינן רחשון בטל חט"ג דנפל ט"י הפסק דחחם גריך להריס ובטנין לחר לין ק' סחה שנפלה בהן מחיירין ולח שייך החם רחשון בטל: **נתייאש** ממנה ולח נדרה. דוקח נחייחש חבל חם לח נחייחש ושוסק כל שעה לגדור חט"פ שהוסיף מחיים מוסר כדחמרן במס' כלשים (פ"ח מ"ו) הרוסה ירק בחוך כרמו ואמר כשחגיע עם חלקנו מותר לכשחחזור עם חלקנו והוסיף מחיים לסור חלמח כשהוח מחזר לחר לקיטתו כל שעה לפילו הוסיף מחיים מותר ונטעמח י"ל משום דכשיב"ל לח חזרב כרמך ממטע זריעה דניחח ליה: **חייב** בחחריתו. חט"ג להיזק שלין ניכר לח שמיה היזק נרחה לר"י דהח חשיב היזק ניכר ניכר שהוח כלשים כשרוחה הגפנים בשדה חבל מטמח טהרות חבירו חט"פ שרוחין הברן של המהרות לח חשיב היזק ניכר דמי יודע חם הוכשרו חבל לין לומר הכח נמי הוי היזק שלין ניכר וקנסוהו כמו במטמח שלא יהא כל לחד הולך ומטמח טהרותיו של חבירו דהכח ליכח למימר כיון שבשל כרם נמי מפסיד ועוד *לף קנם הוח בחזיד דוקח היה לו להתחייב היליחה • מפרש בירושלמי מהו השבח יחר על היליחה בר גם דיהיב לחבריה חשם חגו למר וחשם חגו שממנין ועשרה חגו חגרת ואמר ליה זיל לבעיה סומקי וחזל ולבעיה חוכם ל"ל לילו לבתחיה סומקה הוה שוה עשרים וחשם חגו שעשרים חוכם ליח הוה שוי לחלח עשרים חגו חת חבבת דידך ואחת לח חבבת דידי עד כחן לשון הירושלמי בפירקין ואוקי"ר דהכי יהודה לפי הירושלמי חם השבח שהוסיף הלמר יחר על ט"ו חגים והיחר על ט"ו [א] חגים קרי שבח יחר על הוחלה והוחלה קרי עשרה חגים של שכר הלבע ועוזרת ויהיה בשכרו ', חגים דהשבח חם השבח על ט"ו חגים יחר מ' חגים שהוסיף עתן לו היליחה דהיינו ' חגים ולח יהן לו יחר ולח היליחה יחזיר על השבח שלח הוסיף על ט"ו חגים חלח ד' חו ה' יהן לו השבח חה שהוסיף על ט"ו ואין נותן לו כל ' חגים שהוסיף עמו ול"ל חם חפסיד דידך ואחת לח חפסידת דידי ויש ליישב טעם לדברי הירושלמי למה לח יהיה כחן הדין כמו *בעוטף שלח ברשות דעשה כחן כלילו כן הוסיף עמו ל"ש קנסח הוח משום דשיעה ממה שלוה לו ומיהו חם השבח יחר על היליחה דתנן גבי לבע כעור לל הוי פירות כי ההיח דירושלמי כי חיך יהיה השבח על לבע כעור יחר משבח על לבע גמור וגבי כסח כעור דגמרינן לפסר ודחי שיהח טוב מן הנחה כגון שהנחה חין חזק כמו הכעור ט"ו כך דמי הכעור יחזיר על הנחה וחין לשון ירושלמי משמע כפי' ר"י שהרי משמע שבח לפרש מהו חם השבח יחר על היליחה ולדברי ר"י הוח מפרש היליחה יחזיר על השבח והר"ל חלחנן פי' בט"ח חלח מלחתי כחוב* :

אומר לו גדור, נפרצה, אומר לו גדור, נתייאש ממנה ולא גדרה ה"ז קידש וחייב באחריותו:

מתני' **הנותן צמר לצבע: להקדיחן יורה נותן לו דמי צמרו. צבעו כאור: אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח. *לצבוע לו: אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום—רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו, ר' יהודה אומר: אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח:**

גמ' מאי "כאור"? אמר ר"נ אמר רבה בר בר חנה בלבוס, מאי בלבוס? אמר רבה בר שמואל כפרא

הלמר: **ר' יסודס סומר כן'**. דקיים ליה להחי דסיבה להיות ידו על התחתונה ולח נתהני מצבחא, ולגבי נמי כוליה לח יקבול לח יצח ולח יהיב ליה לח דמי צמרו לבל לח חת השבח שהשבית חת הלמר ולח ירלה לחת חת שכרו כגון שהשבח יותר על השכר יתן שכרו: **גמ'** כפרא

גדור. שלח יוסיף התכוזה לחד ממחתיס בעוד המחיצה פרוצה ומחסר: **נתייאש ולא גדרה**. ובתוך כך הוליך הזרע לחד מן המחתיס שהיו בה בהיתר: א] **הרי זה קידש**. ולין בעל לחד בחד ומחתיס וכלן יש ק"ט מן ההיתר וחד בחיסור: **מתני' והקדיחו יורה**. שרפתו יורה שהרתיחו יותר מדחי: **נותן לו דמי צמרו**. והכח ליכח שבחת כלל דהח בשרף לגמרי וליכח למימר חם השבח יותר: **צבעו לבור**. במו בעור בגמ' מפרש שלבעו בשיני לבע ומזיק בכוונה הוח לפיכך יזו על התחתונה דבדי הכל: **ומה השבח**. שהשביח הלמר יחר על היליחה של לבע: **נותן לו**. ללבע חם היליחה ולח לבע חם חמר דביחיב דלקני ליהו שבחת דלמר דהח בלבע שהחנה עמו לבע ולילכח שנוית דנקנייה: **נלבוע לו חדום כו'**. קני בשינוי לר"מ ולח יהיב ליה חלח דמי צמרו לבל לח חת השבח יהן לו חת שכרו כגון שהשבח יותר על השכר יתן שכרו: **גמ'** כפרא

[נעיל נה.]

[נעיל נה. נקמן קב.] ב"מ עח: קיז: ע"ז ו: [וע"ש ז.כתוס' ד"ה ר"מ]

[פס"ו דכלחים] [ד"ה כי]

[ד"ה שמח]

גליון השים

תוס' ד"ה מייב וכו' לי קנס סוח כמויד דוקח. ק"ל סח שכרייחת מוקימינן כר"מ ור"ש כח שטר בדרבן קנסו חוגג חמו מויד וה"ב י"ל דסבר כמ"ק דר"ש דמקיים כלשים לח סוי לתורייחת וסבירל דמסבר נפטו י"ל כמויד דהכי חוסיף קדיסו קושייחם חסבירל דהמסבן(במה)[גילון]כחב דמחייחם מסמע לח בשבח וה"ב קשה כי"ל דבירושלמי מוכיחים כזה קושים חוסי' ד"ה מחיצח כלים ד"ל דמוכח דהכרייחת כר"מ מדקחים גם בשוגג:

[ד"ה חמר]

[ד"ה יחיב]

[ד"ה רוחץ]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה הרי זה קידש וכו' ומחתים וכלן כו'. עיין רש"י וחוס' בחולין דף לט ע"ב ד"ה לח ממלח ובשבח דף קמב ע"ח בחוס' ד"ה שנפלה ודוק היטב:

כ' מהכר"ם וז"ל בקלר הי"ו בח לשבח היינוב חם בשבח יחר על השוחלה ומפיין חמלה חם השבח ומפ' ויהיב על ט"ו מיים קרי שבח וחמ"ב מפיין יחר על השוחלה קרי ובשה ח"ם בשון החוס' ותיי למחוק חיבות יחר על היליחה שמחק מהכר"ם ל. העחק מחילופי גרסחות

כפרא דובי . קיטע בו את היורה כלומר שנשתייר ביורה כשיעור שנשתייר בכבשו (כופרא) = לשון קיטוע *כמו בליתא דפרסא למכפריה בהכל שותפין (חולין קף ח.) : **נותן לו דמי עציו** . דקיימא בשיעור "לבל יתן עליה כו' **רבא** ועוד **אביי** . ידו על התחתונה : **יש שבח בו'** . כלומר חזותה מילתא היא לו לאו תורה אור

מילתא : **ופרינהו** . שרטן במיס כדרכן : **ונכש בהן** . למר סלו מבעית לן יש שבח ממנין על האמר לחזותה מילתא היא ואמר ליה הב לי ממלאי דשקלתינהו כו' כדבעית למימר קמן : **למרי ולי לתן שבח כו' מי מלי למר ליה ליה לית לך גבאי ולא מידי** . בתמיה כהי כמי לחזותה לאו מילתא היא לימא ליה הב לי ממלאי דשקלתינהו: **נפון** . שיו"ן : **וקא מפדר ליה** . לשמר כשהוא נכוש מלי : **יש שבח ממנים על גבי למר** . לחזותה מילתא היא וקמפדר ליה למר **וקמפדר ליה ממנים** כלומר בהך שבח דלמר קמפללא(ב) : **דזול ניבעא** . למר נכוש הזול בשולם ולאין (ג) מגיעו[ש]בח דלמי ממנים ואמר ליה גגזל *לאי הייתי מוכר ממנים לו הייתי נוכש בגד ועכשיו הפסדתני להא לא שבחתו בלמר : **ג"ש דלבש כפו קופא** . גזל קוף וממנים ונכש את הקוף ומחזירו לו דלא חייקר ליה *ואמרי לה קופה של נחשים : **כגון דלמר דחד וממנין דחד כך** . ולאו לענין גזלן קבעי לה דאין כאן גזל : **בקליפי ערלה** . קליפי תגוזים לו שאר פירות ,לבל קליפת העץ לא לאין ערלה אלא בפירות : **בגרעה לעיניס** . מרחה בעלמא חע"פ שאין בו ממש כגון גר ונכש: **שביעית** . לאסור לעשות סחורה בפירותיה וקליפי פירות קשאר ולא קליפי עצים דעצים אין שביעית חלה עליהן כדלקמן דסתם עצים להסקה ניתנו : **רבינא** צפון עבורי מיערב השבחה לא עביד: **אלא** הב"ע כגון דגזל 'צמר' וממנין דחד' וצבעיה להההוא צמר בהנך ממנין וקא מהדר ליה ניהליה לצמר: יש שבח ממנין ע"ג הצמר וקא מהדר ליה ממנין וצמר או דלמא אין שבח ממנין על גבי צמר,וצמר מהדר ליה ,ממנין לא מהדר ליה,אמרי תיפוק ליה דאייקר ליה ניהליה בדמיה: לא צריכא דזל ציבעא ואצבעית אימא כגון שצבע בהו קופא **רבינא** אמר הכא במאי עסקינן כגון דצמר דהד וממנין דחד וקאתי קוף וצבעיה להדהוא צמר בהנך ממנין: יש שבח ממנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי ממלאי דגבך נינהו או דלמא אין שבח ממנין על גבי צמר ואמר ליה ליית לך גבאי כלום **בגד שצבעו בקליפי ערלה** אלמא חזותא=מילתא היא, אמר רבא *הנאה הנראה לעינים אסרה תורה דתניא *ערלים לא יאכל" *אין לי אלא איסור אכילה, ממנין-שלא יהנה ממנו: ולא יצבע [בו] ולא ילבוש בו את הנז[תלמוד לומר "וערלתם ערלתן את פריו]ערלים לא יאכל"לרבות את כולם **בגד שצבעו בקליפי שביעית** שאני התם דאמר קרא "תהיה"-בהויתה תהא רבא

כבשרו . לשון קיטוע *כמו בליתא דפרסא למכפריה בהכל שותפין (חולין קף ח.) : **נותן לו דמי עציו** . דקיימא בשיעור "לבל יתן עליה כו' **רבא** ועוד **אביי** . ידו על התחתונה : **יש שבח בו'** . כלומר חזותה מילתא היא לו לאו תורה אור

מילתא : **ופרינהו** . שרטן במיס כדרכן : **ונכש בהן** . למר סלו מבעית לן יש שבח ממנין על האמר לחזותה מילתא היא ואמר ליה הב לי ממלאי דשקלתינהו: **נפון** . שיו"ן : **וקא מפדר ליה** . לשמר כשהוא נכוש מלי : **יש שבח ממנים על גבי למר** . לחזותה מילתא היא וקמפדר ליה למר **וקמפדר ליה ממנים** כלומר בהך שבח דלמר קמפללא(ב) : **דזול ניבעא** . למר נכוש הזול בשולם ולאין (ג) מגיעו[ש]בח דלמי ממנים ואמר ליה גגזל *לאי הייתי מוכר ממנים לו הייתי נוכש בגד ועכשיו הפסדתני להא לא שבחתו בלמר : **ג"ש דלבש כפו קופא** . גזל קוף וממנים ונכש את הקוף ומחזירו לו דלא חייקר ליה *ואמרי לה קופה של נחשים : **כגון דלמר דחד וממנין דחד כך** . ולאו לענין גזלן קבעי לה דאין כאן גזל : **בקליפי ערלה** . קליפי תגוזים לו שאר פירות ,לבל קליפת העץ לא לאין ערלה אלא בפירות : **בגרעה לעיניס** . מרחה בעלמא חע"פ שאין בו ממש כגון גר ונכש: **שביעית** . לאסור לעשות סחורה בפירותיה וקליפי פירות קשאר ולא קליפי עצים דעצים אין שביעית חלה עליהן כדלקמן דסתם עצים להסקה ניתנו : **רבינא** צפון עבורי מיערב השבחה לא עביד: **אלא** הב"ע כגון דגזל 'צמר' וממנין דחד' וצבעיה להההוא צמר בהנך ממנין וקא מהדר ליה ניהליה לצמר: יש שבח ממנין ע"ג הצמר וקא מהדר ליה ממנין וצמר או דלמא אין שבח ממנין על גבי צמר,וצמר מהדר ליה ,ממנין לא מהדר ליה,אמרי תיפוק ליה דאייקר ליה ניהליה בדמיה: לא צריכא דזל ציבעא ואצבעית אימא כגון שצבע בהו קופא **רבינא** אמר הכא במאי עסקינן כגון דצמר דהד וממנין דחד וקאתי קוף וצבעיה להדהוא צמר בהנך ממנין: יש שבח ממנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי ממלאי דגבך נינהו או דלמא אין שבח ממנין על גבי צמר ואמר ליה ליית לך גבאי כלום **בגד שצבעו בקליפי ערלה** אלמא חזותא=מילתא היא, אמר רבא *הנאה הנראה לעינים אסרה תורה דתניא *ערלים לא יאכל" *אין לי אלא איסור אכילה, ממנין-שלא יהנה ממנו: ולא יצבע [בו] ולא ילבוש בו את הנז[תלמוד לומר "וערלתם ערלתן את פריו]ערלים לא יאכל"לרבות את כולם **בגד שצבעו בקליפי שביעית** שאני התם דאמר קרא "תהיה"-בהויתה תהא רבא

הא מנחי קמך דקלינהו . ומ"מ לגרוע בעי למיתב למיסקל נהו דכיון דתתי ליידיה בעי למיעבד הכא כדתמר לעיל (דף נח.) **דזל** ניבעא . ומכל מקום חייבי לגזל סממנים שהויין דתי דקינהו וסרינהו קנינהו בשינוי : **דצבע** בהו קופא . פירש בקונטרס שגזל קוף וסממנים שרויין ונכש את הקוף וימיה לתם כן לפסדיה בידיס וכה"ג היזק ניכר הוא ומחייב וגרסה לפרש "דנכש בהו קופא" כלומר בגריעות ובכיעור בעין קוף שהוא מבויעב : **אי** למאי לתן שבח של סממנין על גבי למר . תימה הרי נהנה שלמרו מעולה בדמים יותר ויעלם מה שנהנה כמו שלקח *מעידי רחבה דף"ב (דף יט:) *וירדה לגינה דהכונס (לעיל דף נה:) וכפרק חלו נערות (כתובות דף נ: ושם) לתר תחב לו תבירו מקטן של לחרים בכיס הבליעה דמשלם מה שנהנה ויש לחלק דהכא שאני דכל חין בתה ע"י מעשה ולא ע"י מעשה בהמתו ובתחב לו תבירו תע"פ שאין זה ע"י מעשה מכל מקום נהנה גופו לי כמי שהלה דהכא לא תשיבת הלאה שאין "תלוי בעלמא יותר :

מנין שלא יהנה ממנו . בפרק כל שעה (פסחים דף כב: ושם ד"ה מנין) פריך לתתי לית ליה נפקא לן ליסור הנאה מלא יאכל" :

ולא יצבע בו ולא ילבוש בו הגר . תע"ג דלסר שאר הנאות למטריך לרבויי לביעה והלבוש לביעה משום דחזותא בעלמא הוא והלבוש משום שכלה היסור בשעת הלבוש ושם תאמר והא בפרק כל שעה (שם דף כז:) שריין עליס להלבוש למאן דלמר לין שבח עליס בפא ולא משכחי עליס ליסורא שלא כעין כשא ושרשיפא?יום לומר "לשמן הוי בעין בשעה שהוא לוקח לבל עליס נעשים גחלת,והלבוש לין בזה אלא מן הגחלת ושם תאמר ומ"ש להכא מצריכין קרא להלבוש וגבי 'תרומה טמאה' מצריכין קרא להסיר כדדרשינן "שלך תהא להסיקה תחת הכשילך" ו"ל משום דס"ד לילוק תרומה ממעשר הלל דלמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא כדלמר בטמא מלילין (שבת דף כה.) ור"ת מפרש לליטריך קרא הכא לגבוה ולהלבוש לליטריך לגבוה והלבוש לחולין ורמוים ודבים ללאו תורייהו והלבוש ליטריך לשמן שלין עומד להלבוש כלל והוה דפרק כל שעה (פסחים דף כה:) דהוה *שייף לברתיה *בגוהרקי דערלה וקלמר מידי דרך הנאה קטנידעא הסם לח הוה דרך הנאה כלל וקשה לפי' דהא בעי למפשט מהכא דחזותא מילתא היא ודחי דשאני הכא דגלי קרא מעמע ללא יתנו קרא למיסר שלא כדרך הנאה אלא למיסר אפי' תע"ג דליכא אלא חזותא בעלמא ור"ת אם כן מיפשוט ליתיך גיסא מדליטריך למיסר שמע מינה דחזותא לאו מילתא היא ויש לומר דליכא למילף מהכא דשאני כליו הוא בעין ותימה לרבי יהושע דגמר בערלה פרי מפרי מבכורים בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ: ושם) וסבר לחין סופגין את התרבעים על הערלה אלא על היונה מן הזיתים ומן הענבים אבל היונה מאחר פירות מותר היאך יאסר לגבוה במקריבין מן החורה וכל שכן במים שניטורו בהם הקליפין ויש לומר דלא ליטריך קרא אלא שלא יגבע בזיתים וענבים ויונה מסס או בממסות של עפרורים הקליפין הכשותן ומיהו לא יגבע דקאמר בבריית מיירי שפיר בכל עניני לביעה דערלה ומסקינן בכל ענין ומדרבנן ומיהו קרא לא אתיא אלא כדפרישית אי נמי יש לומר דפרי ערלה דוקא גמר פרי מפרי דביכורים ולבסי לימעוט מסקה דידהו אבל שומר לפרי דליתרבו מאת פריו את הטפל לפריו לא לממעט מסקה דידהו וליבא למעוטי מפרי דביכורים דביכורים ליתנהו בשומר לפרי כלל ותע"ג דהוי השתא טפל שומר מן העיקר יש ליתן טעם שלא יקבה מזה על שמעתא דרים לזכות מקומן (זבחים דף מה:) לבל לין לומר לחף על גב דליכא מלקות ביונה משאר פירות ערלה ליבא דהא לבל מאי דכתיב וערלתם ערלתן קאי לא יאכל דכתיב בשאר פירות ערלה לאסור עשה שם כן מבא ליה שלא יגבע בו הא ליטריך לאסור המסקין בזמניה ובהנאה כשאר בעין ולאין להקשות כיון דליתרבי שומר לפרי דלא חזי לאכילה שם כן על כרחך מיפסרא ערלה בהנאה ולמאי ליטריך קרא שלא יהנה להא ליכא שומרין טובא דחזו לאכילה :

(א) רש"י ד"ה יש שבח וכו' קמסדל סמנים וכו' הס"ד:(ב) ד"ה דזול וכו' ולאין מגיע כשכח :

זה מפירוש הערוך . הס"ל

עי' רש"י זבחים כה. ד"ה כפורי זהב

פר א ב מיי' פ"י מהלכי שכירות הלכה ד סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג :

פה ג ד מיי' פ"ג מהלכי גזילה ואבידה הלכה י טוש"ע ח"מ סי' שסב סעיף יא :

פו ה מיי' שם מהלכות מלכות הלכה כ :

פז ו מיי' שם פ"י הלכה ם סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סי' רנד סעיף ג :

[ג"ל מתון הרמכה]

[ג"ל ונפלט לגינה]

פח ז מיי' פ"ג מהלכות שכירות הלכה כ : גוטא

פשיטא דאמר או אינה שמין על בשר

פשיטא דזול וכו' אני הייתי מוכר סמנים. לפ"ז דזול ניבעא סיינו דאמר לבוש הזול אבל בסממנים עצמן לא הוזלו ומשום לי לשמתי לריכי לזה ולמתני ל"ש בקבועות דהזולו סמנים ואף דגם אלו מכבן לא היה מוכרן ביוקר מ"מ כיון דאין שבח בסמני ולא מקרי הבאה כוי כשלחר הגזילה דמשלם כשעת הגזילה וע"ע . ולשמת ק"ל גם על הגמרא דלמאי לריך לאוקמה דגזל בגד וסממנים דמר לוקי כדמעיקרא דגזל כמנים מרויים ונכש למר אלו והזול הרבה עד שהמר עם הגבע אעלין אין עולים לדמי הגבע כשהים בעידן הגזילה ואי ים סממנים מהדר ליה הסממנים ותומר כרי שלך לפניך ואי דלמאי נקלקים יאמר בלמה מחזק לך גם בלמרי ואי אין שבח סממנים לא טוי שבחם על הסממנים ולריך לשלם כדממיקרא ועע"ג : תום' ד"ה לו וכו' אלא טוי בעלמא יותר . עיין ב"ק סי' שלא בק"ב :

ת"ש - נ"מ דיוקא על הגמרא שבחתים קדושין טוי [ע"ש] שי תוס"א ד"ה אלמא

פי' מוסף

ויקרא יש... שבת סה: יש... שבת לב. יש... שבת לב. ... ב"ק קיא: ... ...

רבא רמי הכי נגד שצבעו בקליפי ערלה ט'. תימה דהא רבא אמי לעיל שלמי ערלה דכתיב קדשי ומהתם לא ילפינן ותם כן מאי פריך מערלה לתרומה וערלה כספרים דנר' לעיל רבה ורבי גרם רבא יש לומר דדיוקי הוא: **רואין** אם מתכבסת הכתמ ויוצא ממנה רביעית דם. פירש בקונטרס שאם יתנו מים במדה ימצא רביעית יותר וקשה לפי' לפילו אם לא ימצאו רביעית לחמתי טהורה דאי אפשר לעולם אם לא ישתייר כנגד מן המים אלא י"ל דרחמר בתוספתא גפ' ד' דלהלום רביעית דם שנבלעה בכתם כילד משערין לותה מביא מים במדה ומכנס בה ומביא מים אחרים ושותן לתוכן רביעית דם אם היה מרחיקן שוה טמאה ואם לאו טהורה ואמר רב כהנא מקולי רביעיות שנו כאן בדם תבוסה דרבנן: **ורבא רמי** תנן "ממין הצובעין ספיחי סמים וקוצה יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור אלמא עצים יש בהן משום קדושת שביעית ורמינהי "עלי קנים ועלי נפנים שגיבבן בחבא על פני השדה לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית ומשני אמר קרא "לאכלה" במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן והא איכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוין אמר רבא סתם

פט א ב מיי' פ"ד מהלכות עומלה סת הלכה יד:
צ ג מיי' שם הלכה יג:
צא ד מיי' שם פ"ג הלכה יג:
צב ה מיי' פ"ז מהלכות שמיטין הלכה יג:
צג ו מיי' פ"ח שם הלכה יא:

מקולי מערלה לתרומה דלדידיה בקפידת תלית מילתא ומ"מ לבעו בקליפי ערלה ילפל דלא שייך להחירו מעשה דלהכי לא קפיד מידי דהכא לא שייך לא קפיד ולא מידי: **ספיחי** סמים וקוצה. מה ספי' בקונטרס כלן משום דבכביעית אין זורעין ואין בה חלש ספיחים אין מיושב ההיא דטעמא חלש הכא לבל גבי מעשר ופשה דקאמר כל שהוא לוקל וכמר כו' לוקל למעוטי ספיחי סמים וקוצה אין מיושב אם נקט ספיחים ע"ב גרשה כמו שפי' בספחים (דף נח: ושם*) דלהכי נקט ספיחים לפי שאין דרך לקצון בשנה שמוכרים חלש לבהוף ד' אף ה' סמים שהשרשים מתפשטים בארץ ומבניחין שורש שלהן שיקר: **ממין** הצובעין: **ולדמיהן** ביעור. כגון שלקט מחמילה לאכילה דיכול למוכרן כלל גדול אמרו כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעין כו': ויש לפקפק לפרי עצמו לעולם אסור כדנפקא לן [מקודם תהיה לכם (כע"ז דף נד:)]:

שהנאתן אחר ביעורן. כשנעשית נחלת חע"ג דזימנין שהנאתן וביעורן שוה כגון שהתחמם כשנגדו או לבשל מ"מ עיקרו לא קיימת להכי חלש לאחר שנעשית נחלת כגון שהסיק תנור לאפות אבל נבע שהנאתן וביעורן שוה שהנאתן כשנוכבן ואו הוא כלה ומתבשר הלבע מיום לל יום וכקונטרס פי' דבשעת רחיצת היורה כלה השורש וקולט הלבע ואין נרחה דהא אמרן לעיל שביעית חזותה מילתא היא ולא הוי ביעורו בקיומת הלבע: **והאיבא** עלים דמשמן. לפי' הקונטרס דפי' עלים דמחירים בהן כמו בר כ"ל הא דאמרן עלים להסקה ניתנו לומר לף עלים דמשמן דאין לפרש שאם שהר עלים להסקה ניתנו והבך דמשמן בטלים לגבייהו דהא בסוכה (דף מ. ושם*) משמע דלוכ טוב בו שביעית משום שהנאתו וביעורו שוה שראוי לכבד בו הבית ולא אמר לכבל בו אחר עלים וכ"ע עלים דמשמן אלא כ"ע דשאם עלים דמשמן כמי שהסקה הן עומדין ולא דמי לוכ שאם עומד לכבד בו אח הבית וכ"ת פירש והא איכא עלים דמשמן שממממין בו כגון במדורה שעשויה להתחמם שהנאתן וביעורן שוה דבשעת ביעורן מתחמם כנגדן פי' משמן כמו שמרי משמן כתובות (דף י:) וכן טלוה "לו שאוה ביומא (דף עג:) ומשני רבא שאם עלים להסקה ניתנו פי' להסקה תנור ניתנו דהוי הנאתן אחר ביעורן הלכך אפילו להתחמם מותר אלא אם עליהם שם שביעית ותע"ג דמקיים הכא עלים דמשמן הנאתן וביעורן שוה מ"מ לענין עני לישור לא היו מוכרין דבן אפילו להתחמם כנגדן או להחיר בהן אלא דוקא בשרשיען כדשרשינן בפרק כל שעה (פסחים דף כו: ושם*) דהנאה מיהא איכא מתחלת עד לאחר שמתחיל האישור להיות כלה הלכך לא אמרי דבן אלא שביעית ואי לאו פירי הוי אית ביה שביעית ואמרי לה אין ביה שביעית ואי אין הנאה וביעורו שוה אפילו הוי פירא יהא מותר ותו אמאי קמפלגי בין קטפא דפירא לקטפא דגוזא ורמה ולאי קטפא הוי הנאתו וביעורו שוה ואפילו הכי לא הוי פירא בטיל לגבי עץ והרי הוא כאילו הוא בתוך העלין ולא יפא לחזק לבל לי הוי פירא תמיד בתפי נפסיה ולא בטיל לגבי עץ ואית ביה קדושת שביעית:

פסח עצים לספקה ניפנו ולא להחיר הלכך עצים ניגמו ומעיקרא לא חל עלייהו שביעית אלא ספיפי ספיפי סתמן לעצייה הלכך חל עלייהו קדושה ואסירי לאחר שביעית לף למסק ולגלי קנים וגפנים ים שחוכלין חוכן ויש שמסיקין חוכן הלכך בתר מחשבת לקיטה חזלינן:

פנאי היא. תימה למאן דאמר פסח תורה אור

[ביצה נג. סוכה מ. נדרים פב:] [סוכה מ.] עצים להסקה ניתנו ולא חיילא שביעית לחפילו לתעלים דמשתן מיהא חיילא: **לעולם הפשרה.** אין קורין פשתן ביין על שביעית וכן אין מכבסין בגדים לכבוסה ורבי יוסי אומר קרא "לכם" לכל צרכיכם, ורבנן נמי הכתיב "לכם": "כמוכם" דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין "יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ור"י נמי הכתיב "לאכלה" אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא דתניא "לאכלה" ולא למלוגמא, אתה אומר "לאכלה" ולא למלוגמא אי אינו אלא "לאכלה" ולא לכבוסה, כשהוא אומר "לכם" הרי כבוסה "אמור" הא מה אני מקיים "לאכלה" לאכלה ולא למלוגמא ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא? מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם, כמאן אזלא הא דתניא "לאכלה" ולא למלוגמא, לאכלה ולא לזילוף, לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטוין? כמאן כר' יוסי דאי כרבנן "אינה נמי משרה וכבוסה: רבי יהודה אומר אם השבח כו': (סימן סבן) *יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה, דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר: "הלכה כרבי" יהושע בן קרחה, והלכה כרבי יהודה "אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר: בשלמא רבי יהושע בן קרחה "אצטריך: סלקא דעתך אמינא *יחיד* ורבים הלכה כמ"ל הלכה כיחיד ר' יהושע בן קרחה מאי היא דתניא "רבי יהושע בן קרחה אומר "מלוה בשטר אין נפרעין ממנו, מלוה על פה נפרעין ממנו מפני שהוא במציל מידם" אלא הלכה כר' יהודה "למה לי "מחלוקת ואחר כך סתם היא *ומחלוקת ואח"כ סתם – הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא *לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר: אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח והסתם בבבא מציעא דתנן *כל המשנה ידיו על התחתונה יכול החזר בו ידו על התחתונה? ורב הונא "אצטרין: סלקא דעתך אמינא "אין סדר למשנה" וסתם ואח"כ מחלוקת" היא ורב יוסף "אי הכי כל "מחלוקת" ואח"כ סתמא "אין סדר למשנה" וסתם אמרינן "אין סדר למשנה" כבחרא מסברתא אבל בהדיא מסברתות אמרינן ורב יוסף כולה ניזקין הוא ואזבשית "משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החזר בו ידו על התחתונה: תנו רבנן הנותן משות לשלוחו

ליקט

*סתם עצים להסקה הן עומדין, אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא דתניא *"אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ור' יוסי אומר נותנין פירות שביעית לתוך המשרה ולתוך הכבוסה מאי טעמא דרבנן? ליקט "אמר קרא "ולא למשרה "לאכלה" ולא לכבוסה ורבי יוסי אומר קרא "לכם" *לכל צרכיכם, ורבנן נמי הכתיב "לכם": "כמוכם" דומיא דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין "יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ור"י נמי הכתיב "לאכלה" אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא דתניא "לאכלה" ולא למלוגמא, אתה אומר "לאכלה" ולא למלוגמא אי אינו אלא "לאכלה" ולא לכבוסה, כשהוא אומר "לכם" הרי כבוסה "אמור" הא מה אני מקיים "לאכלה" לאכלה ולא למלוגמא ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא? מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם, כמאן אזלא הא דתניא "לאכלה" ולא למלוגמא, לאכלה ולא לזילוף, לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטוין? כמאן כר' יוסי דאי כרבנן "אינה נמי משרה וכבוסה: רבי יהודה אומר אם השבח כו': (סימן סבן) *יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה, דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר: "הלכה כרבי" יהושע בן קרחה, והלכה כרבי יהודה "אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר: בשלמא רבי יהושע בן קרחה "אצטריך: סלקא דעתך אמינא *יחיד* ורבים הלכה כמ"ל הלכה כיחיד ר' יהושע בן קרחה מאי היא דתניא "רבי יהושע בן קרחה אומר "מלוה בשטר אין נפרעין ממנו, מלוה על פה נפרעין ממנו מפני שהוא במציל מידם" אלא הלכה כר' יהודה "למה לי "מחלוקת ואחר כך סתם היא *ומחלוקת ואח"כ סתם – הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא *לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר: אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח והסתם בבבא מציעא דתנן *כל המשנה ידיו על התחתונה יכול החזר בו ידו על התחתונה? ורב הונא "אצטרין: סלקא דעתך אמינא "אין סדר למשנה" וסתם ואח"כ מחלוקת" היא ורב יוסף "אי הכי כל "מחלוקת" ואח"כ סתמא "אין סדר למשנה" וסתם אמרינן "אין סדר למשנה" כבחרא מסברתא אבל בהדיא מסברתות אמרינן ורב יוסף כולה ניזקין הוא ואזבשית "משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החזר בו ידו על התחתונה: תנו רבנן הנותן משות לשלוחו

ליקט

ה"ג בקונטרס במס' סוכה (דף מ. ומס*) אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא כו' וכן עיקר פי' כל עצים בשביעית היא פלוגתא דתנאי אי אית להו קדושת שביעית דכיון דטעמת שביעית להו היינו משום דהנאתן אחר ביעורן אם כן לרבי יוסי לית ליה דרשה דהנאתו וביעורו שוה לענין פירות שביעית ה"נ לא דריש לה לענין דלא לחול קדושת שביעית ואם תאמר לר' יוסי היאך מוחרין עצים בארץ שרגילין להסיק בהן תנור והלא יש בהן איסור שביעית לאחר ביעור וי"ל דבטלי בטאר עצים דטאר קנים ועוד י"ל לפי גירסת הספרים ועצים דסקה תנאי היא פירות עצים שיש בהם קדושת שביעית כגון גולב דהנאתו וביעורו שוה דסתמיה קאי לכבד בו את הכיח אם מותר לסקיקו דהוי הנאה לאחר ביעורו או לא דתניא תין מוכרין פירות שביעית כו' דרי לרבנן אסור להסקיקו מידי דהוי ממשרה וכבוסה ור' יוסי מותר לבד שאר עצים לדברי הכל תין בהן קדושת שביעית אבל הטעם תין מיוחד דכי היכי דר' יוסי דריש לכם לכל לרכיכם לפירות שביעית ולא נעני לכם דומיא דלאכלה הכי נמי לענין לחול קדושת שביעית על כל דבר שהוא לכם דמ"ם דהא כולה חד קרא הוא והיכא דלא כתיב לאכלה לא ליכתוב לאכלה ולא למלוגמא אלא לכם ש"מ

הא רבי יהודה דאמר שיעור אין לכלך אם הותירו לאמצע שכך נוהגין ולא פחתו פחתו לו דמצי אמר ליה הכי לך לצמית מדעתי ואת הוא דפסדת: **מי** הותירו לבעל חצין שיקנה חצין לבעל מעות. אם נפרש דאמתי טעמא אין קונה לוחו המצלע אבל טוקח דהייט שליח קנה והו ליכא למפרך כמי לר' אלעזר אמתי לא לוקי כמי הא והא כרבי יהודה כאן לכלך אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לא קנה דהייט

אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי ואם אמר לו "על מנת" כופין את המוכר למכור **אמר מר** הלוקח שדה בשם חבירו **אין כופין את המוכר** למכור זימנא אחריתי

פשיטא? **מהו דתימא** מצי א"ל "מידע ידעת דאנא לנפשאי שקילנא ופנחיא בעלמא הוא דקבעינא וזוזי בכדי לא שדינא אלא אדעתא דכחב ליה שטרא אחרינא, קא משמע לן דאמר ליה עניינא עבדיך בהדי ההוא דינבות ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחרינא **ואם אמר לו "על מנת" כופין את המוכר למכור**

פשיטא? **לא צריכא** דאמר להו לסהדי קמיה דידיה: חזו דשטרא אחרינא קא בעינא, **מהו דתימא** מצי א"ל אמינא, שטרא מהיאן דקא שקלת בשמיה קאמרת, קא משמע לן דאמר ליה: להבי טרחי ואמרי להו לעדים קמך דמינך הוא דקא בעינא. **רב כהנא** יהב זוזא אכיתנא לסופי אייכר כיתנא, זבניה מרוותיה דכיתנא, אתא לקמיה דרב, א"ל מה אעביד אזיל אישקול זוזאי א"ל: אי כי קא זבני אמרי "האי כיתנא דכהנא הוא" זיל שקול, ואי לא, לא תשקול, כמאן דבני מערבא דאמרי "מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות" אמו מי יהיב רב כהנא ארבע ושכיל תמני, כיתנא ממילא הוא דאייקר מינך גלוחה

ותנן *כל הגוללין משכמן בשעת הגזה אמר התם אמנה הוא ולא משבח רב כהנא לכיתנא **ורבי** *לטעמיה *דאמר רבי: עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים.

מתני' *הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו, ויוליכנו אחריו לא למרי, לא יתן: לא לבנו ולא לשלוחו, אבל נותן לשליח בית דין, ואם מת יחזיר ליורשיו. **זרק** לו את הקרן ולא נתן לו את החומש, *מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש, מחל לו על זה ועל זה *חוץ ממשוה פרוטה בקרן, אינו צריך לילך אחריו; **נתן** לו את החומש ולא נתן לו את הקרן, מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן, מחל לו על זה ועל זה חוץ ממשוה פרוטה בהדי, צריך לילך אחריו *נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש

הדרי

כגון דאודעינהו לדידיה ואודעינהו נמי לסהדי. תימה מה כן יחמי ליה ולא יתן לו להתנות ולהודיעו "כתוב בשטרי בשם ריש גלותא שלא יגבה ריש גלותא שיכתוב לו שטר יכתבו חרמה להם שהוא של ריש גלותא וכתוב לי שטר אחר בשמי שלא יגבה לעצמו וי"ל כגון דלא בעו עדים ויבתו לו לומר יורשי רחם גולה לחובעה ממני". **ופנחיא** [ועי' תוס' ד"ה כגון] למיכתב ליה שטרא לחבריה: **יהב** זוזי לכיתנא. הקשה ס"ד בעלמא הוא דבעינא. כלומר להלוה מכווונתי פנחיא לשון חוזק ומבירו בהשם [שלום] ביבמות (דף קפו:) לפנחיא שבקיה גבי מלא כלי וכתוב עליו קו"ף קרבן מ"ם מעשר ה"ו תרומה: **ענייא**. תלמי: **דאמר ליה לוקח לספרי קמי מוכר מזו כו'**. **ובהדי מוכר** גופיה לא תלמי: **ממינא שטרא אחריני מיפתך כו'**. לי הייתי סובר שהתה תומר לעדים "בעינא דנכתוב לי שטרא אחריני ריש גלותא": **וכניס מרווחא דיבינא**. על מנת ליתן דמיהן שהן לוקחין לרב כהנא: **לא מסקול**. משום דציים: **כמאן כבני מערבא**. בתמיה כלומר דתמרינן מי הודיען לוקחין שיקנו מעותיהן לרב כהנא לפיכך לא זכה בהן: **מעו**. מתי תיכפת לן בהקנאתן וכי רב כהנא עתיד ליטול מעות היה ויטול רביה שהרי לו ד' ויטול ת' והלא פשוטו היה טוען וכל מקום שהיה שם שלו היה ולוה שמכרוהו גזלוהו מיניה ומשלמים כל דמיו ביוקר כשעת הגזילה וכשעת הגזילה כבר הוקר: **ממנה סופי**. שהרי להם מעות בתמנה ולא היה להם פשוטו כשקבלו דמים והתנו עמו כשער הזול ליתן לו כל שעה בשער זה דתנן ב"מ (דף עב:) יש בשער פוסקין תע"פ שתין לזה יש לזה ורב. דתמר ליה למשקל זוזי: **לטעמיה דאמר**. בחיזוקי כשך (ב"מ סג.) "עושין אמנה"=ליתן מעות על השער של זול=של עכשיו: **בפירות**. לקבל פירות בשער היוקר: **ואין עושין אמנה בדמים**. כשבא לשער היוקר לקבל פירותיו, תמור ליתן לו מוכר דמים של עכשיו דמיחזי כרבית דיהיב ליה תרתי סלעים ושקל מיניה סלע: **מתני' וגשבע לו**. על שקר והודה: **יוליכנו אחריו לפילו במדי**. לתין לו כשרה עד שיחזיר לגזל עלמו דכתיב לאשם הוא לו וגו' (ויקרא ה) וגבי גשבע לשקר כתיב: **לא יתן ולא יגלנו**. על גזל להוליכו לגזל שהם יתנסוהו חייב להחזיר דלא הוי השבה עד דמטי לידיה דתלמין: **נאנית ב"ד**. תקנתא הוא דעבוד רבנן מפני תקנת השבים שלא נחייב לזה להוליך מנה בהולאת הדרך: **ואם מת**. גזל יחזיר גזלן ליורשיו דגזל ולא נתן לו אם החומש. לו שמחל לו גזל על הקרן לאחר שהודה לו ולא מחל לו על החומש. לו שמחל לו על זה ועל זה: **נתן לו אם הקרן**. לאחר שגשבע והודה ונחייב קרן וחומש נשבע לו שבועה שניה על החומש שנתנו לו והודה: [ר"ל בשבועה עלמו]

בשבועה עלמו מיחייב חומש כדמוכח בשלהי פירקין וכמס' שבועות (דף לו:) הגן נמי שבועת הפקדון טוהגת בחשים ובשים בפני ב"ד ולעל בפני ב"ד [מפי עלמו] מ"מ מייתי בשעתו שתי שקר והודה לו שוה פרוטה. **אבל** טוען לפני ב"ד. פי' הקונטרס מפני תקנת השבים שלא נחייבנו להוליך מנה בהולאת הדרך ממש מתוך פירושו דמשמע לפני ב"ד והוא שומרו בידו עד שיבא הגזל ואין נראה חדא דליבעי לן משמע הכי דתמתי נקט לפני ב"ד הל"ל לפני ב"ד שם יש ב"ד שם עומד ועוד דתמר בגמ' (דף קד.) לפני ב"ד פשיטא ליה מילתא ל"ש עשתו גזלן להוליך לגזל ועוד תמתי קשמר הלא מיהוקומקא מתני' כר' טרפון והא בפרק המפקיד (ב"מ דף נ:) ומס) פריך תמילתא דר' טרפון ומקלי ליה כולהו ומקלי ומתני הכי ויניח ועי"כ ביד בית דין קשמר כי הא דר' אלעזר בר לדוך דמסיק לניבא דר' טרפון ועוד בגמ' תמתי אלימנריך לתחויי דרבי אלעזר ממתניתין ס"מ לתחויי ע"כ נראה דמתני' תייבי לענין תחבירות הדרך דמיפטר בשיטן לפני ב"ד ויש לו כפרה מיד ותין נריך לו להמתין עד שיגיע ליד הגזל כיון שקבלו לפני ב"ד בתקנת זו לא תייבי מתניתין כלל: **ואם** מת יחזיר לבניו. נראה דתתה לתמוטעינן דתפילו ליורשים יולך למדי ת"ל. תתה למימר דתין חילוק בין שהגזל קיים בין שהוא מת לעניין קרן חומש ותשם כי היכי דים חילוק בגזלן בין הוא לבניו דבניו תין משלמין חומש על גזל אביהם קמ"ל לעניין גזל תין חילוק:

מגיה

קב א מיי' פ"ג מהלכות טלומיוזופיין הלכה ה סמג עשין פב עוש"ע ח"מ סי' קפד סעיף ג:

קג ב עוש"ע י"ד סי' קעה סעיף ו:

קד ג מיי' פ"ו מהלכות גזילה הלכה ט סמג עשין עב עוש"ע ח"מ סי' שפז סעיף ו:

קה ד ה מיי' שם הלכה י עוש"ע שם סעיף ג:

קו ו מיי' שם פ"ח הל"ו עוש"ע שם סעיף ה:

קז ז ח מיי' שם פ"ו הל' יא סמג שם עוש"ע שם סעיף ג:

קח ט י מיי' שם עוש"ע שם סעיף ב:

הגהות הב"ח

(ו) בשבועה תחליו לפילו למדי:

---

* התוכיכא קלו דתמר [בגמרא יוחר כ"ם אתה אל בסמוך את ר"ב בבא ב"ב יג:] קבל אחריות אחל [בגמרא אחל] נגזל ולא...

[לעיל דף נג: פסחים לב.] ב"מ מג. ורב. דתמר ליה למשקל זוזי: לטעמיה דאמר. בחיזוקי כשך (ב"מ סג.) "עושין אמנה"=ליתן מעות על השער של זול=של עכשיו: בפירות. לקבל פירות בשער היוקר: ואין עושין אמנה בדמים. כשבא לשער היוקר לקבל פירותיו, תמור ליתן לו מוכר דמים של עכשיו דמיחזי כרבית דיהיב ליה תרתי סלעים ושקל מיניה סלע: מתני' וגשבע לו. על שקר והודה: יוליכנו אחריו לפילו במדי. לתין לו כשרה עד שיחזיר לגזל עלמו דכתיב לאשם הוא לו וגו' (ויקרא ה) וגבי גשבע לשקר כתיב: לא יתן ולא יגלנו. על גזל להוליכו לגזל שהם יתנסוהו חייב להחזיר דלא הוי השבה עד דמטי לידיה דתלמין: נאנית ב"ד. תקנתא הוא דעבוד רבנן מפני תקנת השבים שלא נחייב לזה להוליך

[עי' תוס' לקמן קד: ד"ה מזן]

[לקמן קט.]

ב"מ נד: [ועי' לקמן קד: תוס' ד"ה נתן]

[ל"ל בשבועה עלמו]

מניח גזילה ביניהם ומסתלק. בפרק המפקיד(ג"מ לז:) מוקי לה דלמא דוקא ביניהם דשקלי להו כולהו ותולי דלמא יניח עד שיתברר הדבר מי הם הבעלים: **דברי** רבי טרפון ולכך הוצרכה לתמרי בהגזל בתרא (לקמן דף קיח.) גבי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע מייב דשמא וכרי כרי עדיף ומפקינן ממונא הכא מדהוי לחין לריך לשלם לכל אחד דהא לדידיה נמי כרי אחרבעה מסקינן שכולהי לא גזל אלא החזר הלכך כרי דידהו לא חשיב לעבי שמא דידיה לאפוקי ממונא ואפילו רב נחמן וכי יוחנן דלמרי החם פשוט להו כרי עדיף אלא מוקמינן ממונא בחזקת מריה מלו סברי הכא אפילו כרבי עקיבא דאמר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד דהכא מיהא מנה מודה דאית ליה לשלומי לכל החם לו מודי מידי: **לעולם** ר"ע. משום הכי מוקי פלוגתייהו בגמבע וכר"ע ולא מוקי לה בשלח גמבע ואיתיה כר' טרפון משום דכל דוכתא מהדרי לאוקמי מתני' כר' עקיבא דאשכחן בסוף השוכר את האומנין (ב"מ דף פג.) דפריך לר' הכי קאמר לה מתני' אלא כרבי עקיבא:

***ורבי** טרפון אע"ג דגמבע מבור רבנן תקנתא הוי. תימה דמשמע הא לין הולאת הדרך יתירה מוליכה אחריו למדי ואחלי והאמר ר' טרפון מניח גזילה ביניהם ומסתלק וכ"ת ה' בני אדם היינו הולאה מרובה על הקרן הא בשנים נמי קאני לקמן בבריית החסיד ושמא השתא אלכי לא שמיע ליה ומיהו תימה כיון דמוקי ר"ת היכא דלין הולאה יתירה אחלי אמאי קאמר ר"ע כר' טרפון אפילו למאן דמוקי לה כר"ע לא מיוקמא מסקינן אלא בחין הולאה יתירה וי"ל דמתני' דייקי לפילו בהולאה יתירה ולריך להוליך עד מדי כשחיו מונח כ"ד עד מדי אע"ג דלא שכיח ולא נקט מסקינן מדי אלא לפרושי דאפילו בהולאה יתירה ולריך להוליך עד מדי לו עד מקום כ"ד אם יש קרוב יותר אע"ג דהולאה יתירה עד שם ומ"ה מהוקמא כר"ע ולא כר' טרפון דלר' טרפון אפילו כי לין מונח כ"ד לעולם לין לריך לעשות הולאה יתירה על הקרן אלא מניח בידו עד שמונח כ"ד במקום קרוב וא"ת מנלן דס"ל הכי לרבי טרפון דלמא כשלין כ"ד מודה וי"ל דסברא הוא דאי הוה מלריך הולכה למדי כשלין כ"ד כ"ש בגזל אחד מאחים דלא הוי שני הולאה כ"ד כיון דלא חשיב ממונא למריה אלא עד שישלם לכל אחד ואחד והוה אלי לן כשלין כ"ד דמוקי לה

שכבר הודה מפי עצמו. וכתי לקמן ידי שמים ותע"ג דכי דיינא לית מלו מחייבי ליה אלא מניח לפניהם מיהו ידי עונש אין יוצא עד שישלם לפניהם דהא לאו לפניהם קאמר: **אלא אמר רבא.** מתני'= דברי הכל היא ולא דמיא לנתין יודע דהתם בין נשבע בין לא נשבע הוא דפליגי ר' טרפון ור"ע לענין דיינא: **ר' טרפון.** מחייב להחזיר ליד הגוזל ור"ע מחייב תע"ג אלא נשבע, והכי לפרכת לעיל יאחי ר"ש תע"ג דלא תשבע לאו פירכא היא להתם דין הוא דתע"ג דלא משבע דיחזיר לכל אחד שהרי אין יודע למי גזל ולא נפיק ידי שמים כלל אבל הכא במאני דידע למאן גזל ומודי ליה, משום הודאה דמזמן הוא להציב הוי גביה בפקדון, הלכך נשבע מחילה קודם הודאה לתע"ג כו': **שליח שעשאו בעדים.** רלוכן שים לו משום ליד שמעון ומינה שליח בעדים לקבלם הימנו ונתנם לו: **הוי שליח.** ואם נתכוון בדרך פשוט בעל הבית שנתנם לו: **פשוט.** דלא קמה ברשות שולח להתחייב בתוספתם עד שיאמר לו מפיו לשלחך לו ביד פלוני כו': **מנא ידעינן.** דשלוחו הוא דקרי ליה מתני' "שלוחו" (ב): **ונלקטו.** שנלקטו תלגו לדור עמו כביכול לשותפא בשלמא לשון מורין: **ושבירו.** נשבר עמו ליום ולקדם ושמה ונשבח שלשלת תמריקת נעיל קנ. "נלקטו" לשון מכוונתו: **ונאפוקי מהאי מנא.** הא מתניתין דתוקימנא שליח ב"ד= לחפילו עשאו גזלן, ולא גזלן, הוה שליח והוי בחזיוחו דגזל לחפוקי מהאי מנא: **שליח ב"ד.** דמשמע מתני' דמסתכן לו בפשר גזלן: כשעשאו גזל קמכר ולא כשעשאו גזלן: **ושלח פלס ונטל שלו.** מיד השליח: **פשוט.** מתוכם הדרך מעמת דנעזל הגזל הא נאמר מן השליח בלחמן חייב: **ופ"ם משנתנו.** דקתני "לא יתן לשלוחו" ולא לעשאו בעדים מנא ידעינן [לא] תוקמת כשעשאו בעדים, אלא כשעשאו לו שליח= ביקש מחבירו שממנית לו שליח= ביקש מחבירו שימליך לו גזלן אם עמעו ואומר לו אם תרלה למלוך כלום לפלוני שלח ביוי: בדיוקי

שליח שעשאו בעדים הוי שליח. א"ת משנתנו? בממציא לן שליח: דאמר ליה "אית לי זוזי גבי פלניא ולא קא משדר להו, איתחזי ליה דלמא אינש הוא ולא משבח לשדורי ליה", תע"ג כדרב חסדא בשבירו ולקיטו. א"ר יהודה אמר שמואל אין

שכבר הודה מפי עצמו. מהתי ליתנו דייק בהמפקיד (ב"מ דף נז:) וגם מחמת פירכת לחכיתי מוקי לה בכא ללמד ידי שמים ותימה ת"ל כהוה מעשה דחסיד לחד לחתי לחמר ליה רבי טרפון הכא דמי מקרקע ביישים הא כיון דחסיד הוא מסתמא היה בא ללמד ידי שמים וי"ל דלכתחילה בא עמו לדין אם הוא חייב מן הדין ושוב מה שעשה עשה ת"ל תפילו ללמד ידי שמים אין חייב לר' טרפון אלא בגזל אבל בפקדון ומקח אלא עשה חיסורא לא וכן משמע בהמפקיד (שם דף נ. ושם*) דכי רמי התם גזל לגזל מתני הכא בא ללמד ידי שמים ונעיל מיניה כי רמי פקדון לפקדון לא בעי למנויי הכי ואין להחריך כאן בסוגיא דהתם: **אמר** רבא שאני מתני' כו'. לפי הספרים דל"ג אלא משמע דאחת רבא לחרוצי פירכא דפרכינן לר' טרפון ולעולם רבי טרפון היא ונקמר כיון דלוחי ליה כמ"ד יהא בידך דמי ת"ל משמת מיירי כשהודה בפניו דאם לא כן אמאי הוי כמ"ד יהא בידך וכיון דכהודאה (ג) מיירי מתניתין אכתי תקשה ממתי לא מוקי מתני' כמי כר"ע ותע"ג דקנים ר"ע לפילו היכא דלא נשבע ס"מ דלא הדר ממונא למריה אכל במאני היכא דלא נשבע והודה לו בפניו הדר ממונא למריה דכיון דהודה לו בפניו מה לי תוסם בידו מ"ל נתן ביד ב"ד הלכך לא יקנוס ר"ש וי"ל דסכרת גמרא היה כיון דקנים ר"ע בכל מקום קנים כיון דעבד תיסורא ולא יחלק ומיהו אין נראה דמיירי הכא כשהודה בפניו דת"ל לפילו נשבע נמי אין לריך להוליכו אחריו למדי ויכול להביא כשרה דכיון דהודה לו בפניו והניחו בידו והלך הרי הוא כהפקידו בידו ואמאי יהא לריך להוליכו אחריו אלא ודאי מיירי כשהודה שלא בפניו אבל בפני עדים והשתא ת"ש דלא מהדר ממונא מתני' כר"ע דלא מהדר ממונא למריה כיון שלא נתן ביד ב"ד ולפי מה שפי' בקונטרס אלא אמר רבא ת"ש דלכתא לא בא ללמד ידי שמים אלא בעדים ולא בפניו הוא דמהדר ממונא למריה אבל בפניו אפילו בלא עדים מהדר ממונא למריה כיון שלא נתן ביד ב"ד ולפי זה אין לנו לא תשנה בכל הש"ס אלא שלא עשאו שליח בעדים ולא שלא עשאו שליח בפניו ולא שלא עשאו שליח בפני עדים ולא שלא עשאו שליח בפניו אלא ודאי כל מקום שלא עשאו שליח בעדים אפילו בפניו לא מהדר ממונא למריה ומיהו אין נראה דמיירי כגון דלא אמר ליה שלא יתן לשלוחו אלא אמר ליה שלא יתן לו בעדים דאי לא אמר ליה כלום אפילו בפניו מהדר ממונא למריה דכיון דלא אמר ליה כלום אפילו בפניו לא עשאו שליח בעדים ולא שליח בפניו ולא שליח בפני עדים ולא שליח בפניו אלא ודאי כל מקום שלא עשאו שליח בעדים אפילו בפניו לא מהדר ממונא למריה ומיהו אין נראה דמיירי כגון דלא אמר ליה שלא יתן לשלוחו אלא אמר ליה שלא יתן לו בעדים דאי לא אמר ליה כלום אפילו בפניו מהדר ממונא למריה כיון שלא נתן ביד ב"ד ולפי מה שפי' בקונטרס אלא אמר רבא ת"ש דלכתא לא בא ללמד ידי שמים אלא בעדים ולא בפניו הוא דמהדר ממונא למריה אבל בפניו אפילו בלא עדים מהדר ממונא למריה כיון שלא נתן ביד ב"ד ולפי זה אין לנו לא תשנה בכל הש"ס אלא שלא עשאו שליח בעדים ולא שלא עשאו שליח בפניו ולא שלא עשאו שליח בפני עדים ולא שלא עשאו

"אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה ובבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליה משלחין, אמרי לשמואל, מאי תקנתא כי הא דרבי אבא הוי מסיק וזיז בדרב יוסף בר חמא א"ל לרב ספרא: בהדי דאתית איוחנהו ניהלי, כי אול להתם אמר ליה רבא בריה: מי כתב לך 'התקבלתי'? א"ל לא, אי הכי זיל ברישא ויכתוב לך 'התקבלתי', לסוף אמר ליה: אי כתב לך נמי 'התקבלתי' ולאו כלום הוא דלמא אראתית שביב רבי אבא ונפלו זוזי קמי 'יתמי' ו'התקבלתי' דרבי אבא לאו כלום הוא, א"ל ואלא מאי תקנתא? זיל נקנינהו לך אגב ארעא ותא את כתוב לן 'התקבלתי' כי *הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אבא אגב אסיפא דביתיה, כי אתא אמר ליה: נפק לאפיה עד תוא"ך: נתן לו את הקרקע: אלמא חומש = ממונא הוא ואם מית משלחי ליה יורשין ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש הרי מוסיף חומש על חומש אלמא חומשא = ממונא הוא! התניא נמי, רבי הגוזל את חבירו ונשבע לו ומת, יורשיו משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם, יורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו (אלמא חומש ממונא הוא ובעי שלומי יורשין) ורמינהו עדיין אני אומר אימתאינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע: לא הוא ולא אביו הוא, ולא אביו אביו ולא הוא הוא ואביו 'מניין ת"ל "אשר גזל ואשר עשק" והוא לא גזל ולא עשק אמר רב נחמן לא קשיא באן שהודה באן שלא הודה, א"ל * הודה קרן נמי לא משלם וכי תימא הכי נמי דלא משלם והא מדקא מהדר אחומש למימרא דקרן משלם, ועוד תניא עדיין אני אומר אימתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו אביו ולא הוא הוא ולא אביו, לא הוא ולא אביו מניין ת"ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד ויתיב רב הונא ואקאמר להא שמעתא א"ל רבה בריה' יש תלמוד' קאמר מר אנן 'ישתלמו' קאמר מר? א"ל 'יש תלמוד' קאמינא ומריבויא דקרא אמרי? אלא מאי 'לא הודה' לא הודה אביו * והודה בנו אחייב בנו חומש אישבועה דידיה? אמר "בשאין גזילה קיימת אבל בשאין גזילה קיימת אפילו לא משלם לא נתחייב (ה) דאיכא אחריות *ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות? אמר

בשעמד

נדיוקני. מסר לו בעל הפקדון לשליח סימנין וכתב לו חותמו כגירסת הספרים ואמרה לו ואמר לו לך "והתללה" לפלוני ויתן לך מעות שים לי בידו (נ): מקבלנא לך. ר' חנא: מקבלנא מעותי בקבלתו של רב ספרא: מדחתים. בעוד שהיה בדרך בשובך מלוננו: שביב רבי אבא. דזקן הוה וכבר בטל שליחותו קודם שתקבלם ואי הוו אמרי: נקנינהו מיקן בתורת חבני לן יתמי: נקנינהו ניהלך גבך ארעא. ויהיו שלך בכל מקום שהן דקיימא לן קדושין (דף סו.) נכסים שאין להם לחבירות נקנין עם נכסים שיש להן לחבירות: מפיפא דביתיה. מפתן ביתו דממוכר לקרקע הוא וקרקע הוא דכל שמעתי' "סיפא דביתיה" = סוף בית, הקנה לו זוית אחת: נפק לפיפא עד תוך. הלך לקראתו עד תוך שם מקום שהיה שמח שהבית לו מעותיו: מלמא חומשא ממונא הוא. מדלילטריך ליה למתני ר"ש לילך לחבירו למעות ממונא הוא גבי: ואי מיית. גזלן מצלמי יורשין ועוד מדקתני הכי זה מוסיף חומש על חומש ס"מ ממונא כספיה: ופטורין מן הפחת. דהא מתו בעליו, ולפי הפריסו בחייו היה נתון [רעיא] וכי לא הפריסו פטורין, דכתיב "אשר גזל" על גזילו הוא מוסיף חומש ולא על גזילת לחבירו: פחות. לבין בחייו לחבר שנשבע ונתחייב לו חומשא מצלמי יורשין דכתיב בהו הודה ונקמ"ל דבשעת הודה הוה ליה כחד ולא בן: ס"ג ויתיב רב הונא: ים התלמוד קאמר מר. ומנא מקרא מייתי לה מדכתיב כל הני ריבויי הוא שהבן חייב לשלם-לו-ישתלמו' ר"ל קאמר מר ומסברת הוא משלם ולא מקרא: לא פודה מבין ופודה בנו. קרן משלם לבל חומש על גזל מבין: ונחייב (נ) חומש משבועת דידיה. דקתני בשבע הוא ואבין לפטורא דבין בשבע והודה לחמי פטור: בשאין גזילה קיימת. דלאו עליה רמיא לשלומי לתתן (לקמן דף קיח:) הגוזל ומתכיל לת בניו פטורים מלשלם הלכך לי בספר כפירת דברים בעלמא היא ושבועת בעוי הוא דליכא חומש: לא נריכא דליכא אחריות נכסים. ותמרינן לקמן (שם) לשם הניח לבינן אחריות נכסים קרקעות חייבים להחזיר מפני כבוד לבינן: וכי ליכא אחריות נכסים מאי טוי כו'. ל"ג חדא דהא תני התם דמשום כבוד לבינן חייבים להחזיר ועוד

[ע"ש והרא"ש]

נוסחא
ברכות ו ב ד (מיי' שם) טושו"ע מ"מ סי' קכ"ב סעיף ג:
קכה ב ג ד (מיי' שם) טושו"ע מ"מ סי' קכ"ב סעיף ג:
קכו ב ג ד מיי' שם הלכה ב:
קכז ו מיי' שם הלכה ג:
קכח ז מיי' שם הלכה ד:
קכט ח מיי' שם הלכה ה:
קל ט מיי' שם הלכה ד:
קלא י מיי' פ"ו מהלכות גזלה והלכה ד סמג עשין נד טושו"ע מ"מ סי' קיח סעיף ג:

נוסחא
כדאמר לעיל (כאן) בפ' הגוזל עצים (קיב:)
ואמר מר זוטרא אמר מר עוקבא אמר שמואל הלכה כדברי המחמיר
מהלכות גזלה והלכה ה
(כדברי המחמיר)
בפרק הגוזל עצים (קיב:)
ואמר מר זוטרא אמר מר עוקבא אמר שמואל הלכה כדברי המחמיר
תוספות ישנים
תוספות חדשים
[ד"ה ונקנינהו]
מהרש"א
תוספות הרא"ש
תוספות

[קידושין יג: כ"ש מכ. קמ. קצה. ערכין ו: ז. כ. בכורות מח:]
[שייך למתני' לעיל קג.]
[מהוי"ע כתב ישוב לזה ע"ש]

הגהות הב"ח
(ה) גמ' דליכא לחמריות נכסים וכו': (נ) רש"י ד"ה בדיוקני וכו' כיון דם"ד ותמ"ל מס"ד מי כתב לך: (ג) ד"ה ונחייב גמ' חומש:

נוסחא
כדאמר לעיל (כאן) בפ' הגוזל עצים (קיב:)
ואמר מר זוטרא אמר מר עוקבא אמר שמואל הלכה כדברי המחמיר
תוספות הרא"ש
תוספות

[ד"ה ונקנינהו]
מהרש"א
תוספות הרא"ש
תוספות

[קידושין יג: כ"ש מכ. קמ. קצה. ערכין ו: ז. כ. בכורות מח:]
[שייך למתני' לעיל קג.]
[מהוי"ע כתב ישוב לזה ע"ש]

מדת: ד"ה דלמ]: חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן. תימה לימלך לילמוריך למיתני הא כיון דבריתא הכי שוה פרוטה משמע לבל פחות לגי: נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש. הוה הדין לם לא נתן לו את הקרן ונשבע תחרוייהו לקרן ואחומש היה מוסיף חומש על חומש הלא תורחא דמילתא דקרן אין נשבעין אבי פעמים והוה הדין לם נשבע על החומש דיוליכו לחבי לגזלן שנשבע כגזלן: יש תלמוד לומר ומריבויא דקרא. תימה לחמי לילמריך קרא לקרן לחמי לא ישלם קרן כיון דליכא לחריות נכסים ועמד בדין דבסבי מוקמינן לה בסמוך: מלוה על פה היא ואין גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות. למ"ד שיעבודא לאו דלורייתא פריך להכא משמע דמדלורייתא גובין מיורשין ומהניא בריית' דהגוזל ומתכיל (לקמן דף קיח:) לם איכם לחריות נכסים חייבים לשלם ליכא למפרך ליה מידי דליהוי מוקי ליה מדרבנן כדי שלא תגעול דלא בפני לוין כדפסיק רב פפא בפרק גט פשוט (ג"ב דף קעו. ושם) ומיהו לרב ושמואל דלחמרי מלוה ע"פ אין גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות ואפילו מדרבנן כדמוכח בח"ה (שם דף מב.) וכפוף מי שמת (שם דף קמי) ליכא לתקשויי מהניא בריית' דלקמן ולחכא לחמיר דליהוי מוקמי לה בשעמד בדין ומה שהקשה בקונטי, דהך העמדה בדין מלי מהני הכי כפר ונשבע דהא חוקימנא לעיל בשלח הודה לבני גבו י"ל בשעמד בדין לחר שבועה

ע"י עדים דלא מיקייב אהך חומש דלמחי לוה בשבועה דלא מיקייב אלא בשכפר בכל החומש ולא בשכפר בקרן לבד ולא בשכפר בחומש לבד ולא בשכפר בקרן וחומש אלא בשכפר בכולן כדמוכח בפרק שבועת העדות (שבועות לח:) ובפרק הנשבעין (שבועות מא.) ובפרק שבועת הדיינין (שבועות מה.) ובפרק שבועת העדות (שבועות לח:) ובפרק הנשבעין (שבועות מא.) ובפרק שבועת הדיינין (שבועות מה.)

ועוד דקמצני ליה כשעמד בדין קודם מיפתו והך דעמדה מלי מהני הכי כפר וכשבע ולא הודה דהתם לוקמינן דלא הודה לה והודה כאן ועוד דקמצני כשעמד בדין מכלל דעד השתא בטלא עמד בדין והא כשבע הוא ותכוי קמני מכלל דכשב"ד הוא הלכך ל"ג ליה וה"ג אי הכי חומש נמי מצלם ר"ש הוא כו' אי הכי ממון גמור הוא וחומש נמי לצלם: **נפי אתין מצלמין חומש על כפירת שבועה קרקעות.** דחומש חמלי קתני דשבועתא לאו שבועה היא דקי"ל שבועות (דף מב:) אין נשבעין על הקרקעות ומהאי טעמא כי חישבינן כפר לה שבועה הקרקעות דאי לאו משום תקנתא נכסים לאו עליה רמיא לשלומי: **רבא אמר.** לעולם בגזילה קיימת ודקשיא לך ולחייב הכא חומש על שבועה עלמא כיון דהודה הכא כשהיתה בספינת שממון תבעו כה מופקדת ביד חמרים וגזילה זו בתוכה, דכי חשבינן להי בקונטרס חשבינן כלשכרה (ב"מ ל"ג ע"ב) ומכן במס' שבועות (דף לו:) ותייבים על זזון השבועה ועל שגגתה עם זזון הפקדון **ותן תייבין על שגגתה נריעתא כי הכא לדייבי תנסיה: לא שנו שגג ופשע.** חומש חלי פרוטה קיימת מן הגזילה עלמה וחלי פרוטה הוא דמחייב ליה ולאו ממונא דילכא לכל חס קיימת היא מן הגזילה עלמה לגיל: **מייתינן שפא פייקר.** ומעמוד על הפרוטה: **מייב לספויי לו.** תגודה חמרת ותע"פ להשבעת לא שוה פרוטה כיון דכשעת גזילה הוי שוה פרוטה כגי לחהדוייה ולהוליכה לחביו: **ופשע פוגע.** תנא דיקן סיישנו: **שגילש.** לחת מהשתיס שכייר: **ונשבר כשניס מפו.** הוי גילוח לו לא: **שמר ליס רב שפא לרבינא נויר שגילש.** כל הטעונת לחת לחת קמכטיא ליה כחמיס כלומר הא ולא גילח הוי כיון שכשעה שכא נגלח הלי שיור הוה ליה שיעור גילוח וגילח לחת ותע"פ לשברה שניה גילוח הוא: **שנשבר שמת.** שכשעה נגלח לין כלל שיעור גילוח: ס"ג מי חמרינן השתא מיפת ליכא שיעור: **חמיס שניקבו ופשעו שמריס.** ונחלה ע"פ חלוכה (ג) וממרינן יפה סביכותיה ועומלה בניס מלגת על הטעייה כולה מלכא כה סוס עומלה דשמיעה שמריס שחיטה היא ולא שלטה ניה עומלה בשכרת כלים בפרק (ד) (חלה גלילין: **שגף.** לשון מנופה לגף חלים היה כה חחיה שיעור נקב לעמת ולכי המקבל עומלה ליכו תוקן בפני הטומלה ושגף בשיט חלים מהו מי חמרינן השתא מיפת ליכא שיעור נקב לו דלמת הא לא שמס שיעור שמיה: **פקקו זוממים.** ולין שם שמיס: **עד שיפרש.** בשיט מן הלדין של זוממים לפומתו היטב: נשבע

אמר רבה גזל שלש תגודות גב' פרוטות והוליו ועמדו על שתים ולא גלו מצלם ליה כשעה בעין מחזיר לוחה ולא גלו מצלם ליה שוה פרוטה כמו שהיתה שקול בשעת הגזילה והוה הדין בחלת שגזלה והוליה ממחזיר לו תגודה לו דמיה לגלי דבשעת גזילה דקיש לה בשעת הפקדה מלוה ע"ה חייב להחזיר לו חלת חע"ג דמהלי ליתא תוקמ"ד דמיירי לה בשעת מיגה גלגל חלת והוליה דהיה דמיה בשעת הפקדה דג' קלמר—רבה מסברא ומדנקט "והוליו" משמע דפשיטא ליה דלת גזל ג' תגודות שוה שתי פרוטות והחזיר לו ב' מהן דלא מיחייב להחזיר לו שלשים כיון דמעיקרא בשעת גזלה לא הוי ממונא:

הדר בשי רבה גזל ג' תגודות בפרוטה והחזיר לחת מהן מהו מי לחמרי' השתא מיפת ליכא גזילה גביה לו דלמת הא לא לחהדר גזילה ול"ג הא דגרם בספרים הוקרו ועומדה כו': **מצות** השבה חין כחן. נרחה דלא בעי למיפשט חלא דלא מעכב מצות השבה, ומצות השבה מיהא לא קיים: **מצות** גיטה חין כחן. ומעכב מלשטות יין ומלטמת לחתים כלומר לא גילח לומר כמ"ד גילוח מעכב לחתך יפה כמיר יין= חתך כולם חלב לענין מצוה קחמר דלא קיים מצות גילוח ולחיבת דכ"ע דפלוגתת היא במיר כפ' ג' מיין (דף מו.): **הרי** חמרו חבית שנקבה ונסתמה שמריס כו'. מה שפירש בקונטרס חבית שנחבה ע"פ חרובה ומלגת על העלייה חין נרחה דהשיח מנקבה למיימי בממוך חבית שנקבה היא בחמס' כלים בפ"י (מ"ו) דמשמע למיירי להגיל מה שבחוכה חם היא בחלל המת דלי הוה מיירי ע"פ חרובה היה לו לשנותה בחמס' חלוח ועוד לנסון הגלה לא היה משמע הכי דס"ל למימר מוגלת **נבלה** לפרס לחייבי בחבים המוקפת למיד פחיל חלין טומלה ככנסת בה בחלל המת ונקבה בכותם משקה דהכי היא שיעורא כדחמר בחמס' כלים (פ"ש מ"ח) ונסתמה שמריס מגלת על כל מה שבחוכה והא דחמר בסוף המגלים (שנת דף לו.) ונעניו למיד פחיל עד שיפחת רוכו היינו בסחומה שחם נקבה ונסתמה הוי חם כלי עליה עד שיפחת רוכו **דחי** מהני לה **שחיטה** דהוי כחולים שניבלו בעיט, כיון דחין חם כלי עליו גלגל כמו שפי' בקונטרס בהמלגים ונעניו למיד פחיל עד שיפחת רוכו'—דכלי חרס המוקף למיד פחיל חין טומלה ככנסת דרך נקביו עד שיפחת רוכו' כדחמרת במסכת כלים בפרק חלגה דשלשתן בכותם משקה וכן משמע בהניה במגיח החם בקונטרס נחגה קדירה ע"פ חרובה דחמר ב"ש הכל טמחים בכותם משקה וחפילו ב"ה לח מטהרי חלח עלייה לחבל קדירה עמחר חלמת

בשעמד בדין אפילו חומש נמי משלם? **אמר** רב הונא בריה דרב יהושע לפי "שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות **רבא אמר** הכא במאי עסקינן בגון שהיתה דיסקייא של אביו מופקדת ביד אחרים: קרן משלם דהא איתיה, חומש לא משלם דכי אישתבע, בקושטא אישתבע דהא לא הוה ידע: חוץ מפחית שוה פרוטה בקרן כו': אמר **רב פפא** לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תייקר **אביי אמר רב פפא** לא שנא גזילה קיימת ולא שנא שאין גזילה קיימת אינו צריך לילך אחריו לשמא תייקר לא חיישינן. **אמר רבא** גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוליו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת ותנא תונא גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה אע"ג דהשתא לאו ממונא (ה) ביון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומי, הבא נמי אף על גב דהשתא לא שוה פרוטה [ביון דמעיקרא הוי שוה פרוטה] בעי שלומי **אלי רבא** גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו: מ"ו אמרינן השתא ליכא גזילה (ו) או דלמא הא לא הדר גזילה—דהואי גביה: דהדר פשטה גזילה אין כאן, השבה אין כאן, אי גזילה אין כאן השבה יש כאן: **הכי** קאמר אף על פי שגזילה אין כאן **מצות** השבה אין כאן *ואמר **רבא** **הרי אמרו** נזיר שגילח ושייר שתי שערות לא עשה ולא כלום **אלי רבא** גילח אחת ונשרה אחת מהו, אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא נזיר שגילח אחת אחת, קא מבעיא ליה לרבא? אמר ליה לא צריכא בגון שנשר אחת מהן וגילח אחת מי אמרינן: השתא מיהת הא ליכא שיעור או דלמא הא לאו גילוח הוא דמעיקרא הא שייר שתי שערות והשתא כי גילח לא הוי ב' שערות? הדר פשטה שער אין כאן, גילוח אין כאן, אי שער אין כאן גילוח יש כאן? **הכי** קאמר אע"פ ששער אין כאן **מצות** גילוח אין כאן ואמר **רבא** **הרי אמרו** חבית שניקבה וסתמוה שמרים הציולה **אלי רבא** אנף חציה מהו א"ל רב יימר לרב אשי לאו משנתנו היא זו דתנן **חבית** שניקבה וסתמוה שמרים **הציולה** [פקקה בזומרה עד שימרח, היו בה שתים עד שימרח מן הצדדים ובין זמורה לחביותה] טעמא דמרח הא לא מרח לא, אמאי ותיהוי כי אנף חציה, אמרי הכי השתא: התם אי לא מרח לא קאי, אנף חציה במידי דקאי קאי ואמר **רבא** **הרי אמרו** *גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו "הרי שלך לפניך" **אלי רבא** נשבע

אנף חציה. תימה היכי דמיא דך בעיא להגך בעיות דלעיל דכיון דנף חין כלן נקב ולמה לא תועיל הסחימה דמ"ל חס לא נקבה מעולם חלא כך ומ"ל שחנף חציה [ועוד] תימה דהכא לחמר בסחמות שמרים שמה סחימה ובספ"ק דיבמות (דף פו:) חמרינן חבית של ויחים מנולגלים ב"ש חומרים חין לריכה ליקוב ומודיע שחם נקבה וסחמוה שמרים שהיא טהורה וי"ל דהתם ודחי לענין הכשר מסחמת לן ניחא להו לבעלים כמה שיועיל ממנה כיון שנקבה חף על פי שסחמוה שמרים לחו סחימה מעלייחת היא לחבל לענין להגיל מטומחה היא סחימה מעלייחת:

ושמואל

ושמואל אמר לחיוב. תימה היכי מ"ל לחיוב דאם כן הוית כרייתא זו וחין ג"ל זו: **מאי** לאו עונש ממון. תימה בממון מה שייך לומר לא עונש חלא ח"כ דבשלמא בעונש שבועה דהייט קרבן שייך דבפסח ומילה ליכא קרבן משום דלית בהו לאו חע"ג דחיכא כרת: **כאן** שהודה כאן שבאו עדים. ותיעטריך שתי אזהרות משום דטעמן לין אוין דבהודה שייך חומש ואשם ובעדים לא שייך אלא חיוב עונשין ומיהו תימה לאחי קאמר כריסא מוכחא עונש שמעטו ובסיפא לומר מוגשבע על שקר לכיון לגלח מייירי אלא לאחר שבועה תרוייהו ס"ל לאימר מוגשבע על שקר: **אחד** שבועת השעדות ואחד שבועת הפקדון. וח"ת לאחי מאי קאמר כאן בשבועת מלוה וי"ל משום דשבועת מלוה אינה כתיב אלא בשבועת הפקדון לחיכי:

תורה אור

נִשְׁבַּע עָלָיו מֵהֵן: מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאִי מֵיגַנֵּב בְּעֵי שְׁלוּמֵי לֵיהּ מִמּוֹנָא קָא כָּפַר לֵיהּ אוֹ דִלְמָא הַשְׁתָּא מִידַּת הָא מִנַּח וְעָפְרָא בְּעַלְמָא הוּא וְלָא כָּפַר לֵיהּ מִמּוֹנָא, מִילְּתָא דְּאֵיבָעֵיא לֵיהּ לְרַבָּא פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבָּה דַּאֲמַר רַבָּה: "שׁוֹרִי גָּנַבְתָּ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גְּנַבְתִּי, מַה טִּיבּוֹ אֶצְלְךָ? "שׁוֹמֵר חִנָּם אֲנִי עָלָיו" חַיָּיב, "שׁוֹמֵר שָׂכָר אֲנִי עָלָיו" פָּטוּר. עָצְמוֹ מְגַנֵּיבָה וַאֲבִידָה "שׁוֹמֵר שָׂכָר אֲנִי עָלָיו" חַיָּיב שֶׁהֲרֵי פָּטוּר עָצְמוֹ מְשִׁבּוּרָה וּמַתָּה "שׁוֹאֵל אֲנִי עָלָיו חַיָּיב שֶׁהֲרֵי פָּטוּר עָצְמוֹ מִמִּיתָה מִחֲמַת מְלַאכְתּוֹ, אֶלְמָא אַע"ג דַּהֲוָה קָאֵים בֵּיוָן דְּאִי מֵיגַנֵּיב מִמּוֹנָא קָא כָּפַר הָכָא נַמִּי הַשְׁתָּא מִמּוֹנָא קָא כָּפַר הָבָא נַמִּי אַף עַל גַּב דְּעַפְרָא בְּעַלְמָא הוּא כֵּיוָן דְּאִי מֵיגַנֵּיב בְּעֵי שְׁלוּמֵי לֵיהּ מִמּוֹנָא, מְעַלְיָא הַשְׁתָּא נַמִּי מִמּוֹנָא קָא כָּפַר לֵיהּ יְתִיב רַבָּא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא אִיתִיבֵיהּ רַב עַמְרָם לְרַבָּא: וְכֹחֵשׁ בָּהּ פֶּרֶט לְמוֹדֶה בְּעִיקָּר בֵּיצַד: שׁוֹרִי גְּנַבְתָּ וְהוּא אוֹמֵר לֹא גְּנַבְתִּי, מַה טִּיבּוֹ אֶצְלְךָ: אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי, אֶלָּא נְתָתּוֹ לִי בְּמַתָּנָה, אֲבָל מְכָרוֹ לִי, אֲבָל נְתָנוֹ לִי בְּמַתָּנָה, אֶלָּא פָּרְתִי רֵץ, מֻאָלְיוֹ בָּא אֵצְלִי, תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ מְצָאתִיו, שׁוֹמֵר חִנָּם אֲנִי עָלָיו, שׁוֹמֵר שָׂכָר אֲנִי עָלָיו, שׁוֹאֵל אֲנִי עָלָיו: וְנִשְׁבַּע וְהוּדָה יָבוֹל יְהֵא חַיָּיב תַּלְמוּד לוֹמַר "וְכֹחֵשׁ בָּהּ" "פֶּרֶט לְמוֹדֶה בְּעִיקָּר"

א"ל-תְּדוּרָא בְּי תִּנְיָא הָהִיא דְּקַאֲמַר לֵיהּ הֵילֵךְ "בְּי קָאֲמִינָא דְּקָיְימָא בְּאַגַּם; אֲמַאי מְחַיַּיב רַחֲמָנָא בְּעִיקָּר? אֵיכָא לְמֵימַר שֶׁקִּיל תּוֹרָךְ וְזִיל אַתָּה נְתַתָּ לִי, אֲבָל נְתָנוֹ לִי לְמַאי מוֹדֶה בְּעִיקָּר? אֵיכָא דְּאָמַר לֵיהּ עַל מְנָת דְּעָבִידְנָא לָךְ נֵייחַ דְּנַפְשָׁא וְלָא עָבְדִי לָךְ, שֶׁקִּיל תּוֹרָךְ וְזִיל הוֹעִיל בַּדֶּרֶךְ מְצָאתָיו לֵימָא אִיבָּעֵי לֵיהּ? לְאַהֲדוּרֵיהּ לִי: אָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּאוֹמֵר "שִׁבְעָה אֲבִידָה מְצָאתִי וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא שֶׁלָּךְ שֶׁאַחֲזִירֶנָּה לָךְ. תְּנִיָּא אָמַר בֶּן עֲזַאי ג' שְׁבוּעוֹת הֵן הֵכִיר בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצָאָהּ, בְּמוֹצָאָהּ וְלֹא בָּהּ, לֹא בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצָאָהּ לֹא בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצָאָהּ קוֹשְׁטָא אִשְׁתְּבַע: אִמָּא בָּהּ וּבְמוֹצָאָהּ לְמַאי הִלְכְתָא? רַב אָמֵי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא לְפַטְּרוֹ וּשְׁמוּאֵל אָמַר לְחַיּוֹב וּבְפַלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי דְּתַנְיָא *הַמַּשְׁבִּיעַ עַל אַחַר פָּטוּר וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שִׁמְעוֹן מְחַיֵּיב בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי רַב סָבַר *דִּבְרֵי הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דָּמֵי וּמַר סָבַר לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי/ אָמַר רַב שֵׁשֶׁת *הַכּוֹפֵל בְּפִקָּדוֹן נַעֲשֶׂה עָלָיו גַּזְלָן וְחַיָּיב בְּאוֹנְסִין וְתָנָא תּוֹנֵא וְכֹחֵשׁ בָּהּ לְמַדְנוּ עוֹנֶשׁ, אַזְהָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תְכַחֲשׁוּ" מַאי לָאו לְעוֹנֶשׁ מָמוֹן, לָא, לְעוֹנֶשׁ שְׁבוּעָה, הָא מַדְקָתָנֵי סֵיפָא (ג) וְאִישְׁתְּבַע מִכְּלָל דְּרֵישָׁא דְּלָא אִישְׁתְּבַע דְּקָתָנֵי סֵיפָא וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר לְמַדְנוּ עוֹנֶשׁ אַזְהָרָה מִנַּיִן תַּלְמוּד לוֹמַר וּמִדְּסֵיפָא דְּאִישְׁתְּבַע רֵישָׁא דְּלָא אִישְׁתְּבַע? אָמְרִי אִידִי וְאִידִי דְּאִישְׁתְּבַע בָּאן שֶׁהוֹדָה בָּאן שֶׁבָּאוּ עֵדִים: אָמַר עַמֵּי חַיָּיב בְּאוֹנְסִין אַבְרַיֵּי אַבְרַיֵּי חַיָּיב בְּקֶרֶן וְתוֹמֵשׁ וְאָשָׁם וְלַחְיָיבֵיהּ רַמֵּי בַּר חָמָא *יְשַׁכְנְגוּהּ חֲשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה בְּיוֹצֵא אַחַר שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְאַחַר שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְאַפִּילוּ שְׁבוּעָה שְׁנַיִם וְאוֹם אֵינָהּ, בְּכַפִּירָה הוּא דְּאִיפְּסִיל לְיוֹמֵיהּ: אָמְרִי הָבֵא בְּמַאי עַסְקִינַן דְּקָאָמַר הוּא דְּסָבַר אֲשְׁתְּמַטְנָא לֵיהּ אֲדַאֲזִילְנָא וּמִיתֵּינָא לֵיהּ תְּרֵי *דְּאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין *הַכּוֹפֵר: בְּמָלוֹת, כְּשֵׁר לְעֵדוּת; בְּפִקָּדוֹן

נִשְׁבַּע וּמִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין לוֹ דִּין. דְּאִמּוֹר תַּנָּא מַיְיתֵי כְּחוּמְשִׁים חֹם יִתְּנֵם: וְכֹחֵשׁ כֵּיצַד לְמַדְנוּ לְעוֹנֶשׁ. דִּכְתִיב כָּאן וְכִחֵשׁ בָּהּ וְכִתִיב הָתָם וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ מָה הָתָם בְּמִשְׁבּוּעָה אַף כָּאן בְּמִשְׁבּוּעָה: ס"ג מַאי לָאו עוֹנֶשׁ כְּפִירָה. כְּלוֹמַר עוֹנֶשׁ דְּמַאי, לָאו דְּחַיָּיבִים עַל הַכְּפִירָה חַטָּאת: **לָא, עוֹנֶשׁ שְׁבוּעָה**. דִּכְתִיב בְּהַתְחַיֵּיב חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר הוּא דְּלֵיכָּא לְמִילַף מִינֵּיהּ דְּלָא חַיָּיבִים עַל הַכְּפִירָה: **וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר לְמַדְנוּ לְעוֹנֶשׁ**. דִּכְתִיב בְּהַתְחַיֵּיב חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם: ס"ל לָא מְשַׁכְּחִינַן לֵיהּ בְּשׁוֹמֵר חִנָּם. דְּהֵיינוּ מִזְּהִכְּרַת שְׁבוּעַת שֶׁקֶר לְמִיכָּל לֵיהּ לְהַתְחַיֵּיב בְּשׁוֹמֵר חִנָּם כְּמוֹתָן: **כָּאן בְּפִקָּדוֹן**. דִּכְתִיב בְּהַתְחַיֵּיב חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם וְלֹא בְּשׁוֹמֵר חִנָּם: **וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר לְמַדְנוּ לְעוֹנֶשׁ**. דִּכְתִיב בְּהַתְחַיֵּיב חוֹמֶשׁ וְאָשָׁם וְלֹא בְּשׁוֹמֵר חִנָּ

הגוזל עצים פרק תשיעי בבא קמא קן

כפקדון פסול לעדות • ומוקמינן לה בריש שניים תובעין כגון דאמרי סהדי דהיתה שנתה דכפר ליה נקיט בידיה ומפסיל לה ט"ג דלא לשתבע דלי בהשתבע מה לי מלוה מה לי פקדון: **שבועה קונה** • קס"ד להתחייב בתוספים משנה שנשבע לשקר קתמר: **ומיבעיא ליה שבועה קונה** • דקתמר לילפא תורה אור לגמרי קתמר דהו לה משלם כדרב הונא: **דלמופלא ניתנה** • ובעיא משלומין ואיכא למימר דבשבועה תפטר ליה מהשלומין כדכתיב ולא ישלם: **מכל פקדון כדשנינן דמרים קמי** • ואין כאן ולא ישלם דהא כל היכא דאיתיה למריה הוא: **כפקדון כתיב** • וגבי שומר שכר: **לפי שמפשע** • דרב הונא: **משלם תם כקרן** • וכפל לה לאין בכפל לילף בטוען בגנב ומומם ואפשר נמי לה שייכי לילף כשהודה דכתיב בגזל הגר והתוודו: **הודה מעצמו** • לאחר שבועה קתני מיהא ריעת משלם קרן על ידי עדים וקשיא לרב דאמר כיון שנשבע לא ישלם לחפי' כאן עדים ומשיפא לה פריך דכשהודה לה קאמר רב דהא כתיב והשיב את הגזלה ובנשבע והודה משתעי קרא: **מון לכ"ע** • לא לגלימא שבועה לפקמוני ממונא: **כפלון בקפץ** בריעת דקתני משלם כשקפץ זה והשביעו קודם שחייבוהו דיים דין וכי קאמר רב בלא קפץ והדיינין השביעוהו וקנייה לוזה שבועה לקולת בשבועת הדיינין כתיב ותע"ג דשיפא לה מתוקמא בקפץ דקתני כפל, וכפל לה לחיפי' אלא בשבועת הדיינין מ"מ ריעת בקפץ וניחא ליה לתוקמי כתבי גוונא ובאחד דוכתא ולא לתוקמי כשני מקומות וסיפא לא קשיא ליה לרב דלתע"ג דקתני משלם כפל לאחר שבועה וכל שכן קרן, דמודה רב בשומן שבעת גנב כדלקמן בשמעתין דשבועה דקא מחייב ליה כפל לא מקשייה ליה קרא: **משכוני נפשך** • לבא במקומו לתכן קושיות ולהעמיד דבריו: **נשכמין ולא משלמין** • הנשכם ישבע ויפטר ולא ישכם המובע ליטול: **מייב על כל פתח ופתח** • חומש ושאר כפלים: **סותיל ויכול לאחוי ולסודום** • ומלמד דכשולן כופר ממון: **משביע עליו קמני** • ומלמד שני השביעו שמע מינה על ידי דיינין הכיל עליו שבועה וקיבל על כרחו וקתני יכול לאחוי ולהודות ללמד לכתי מתוכת לים ליה גבייה: **לגדדין קמני משביעו עליו תון לכ"ע** דתע"ג דחייבוהו ב"ד שבועה כיון דמתון לב"ד השביעו לה קשיא וכפלי ב"ד דקתני לה משביע עליו קמי: **אם עד אחד כאו עדים הודה משלם** קרן ותשלומי ותשם • ולא כפל דחין משלם קנס על פי עצמו: **משלם כפל ותשם** • אבל כפלו דחומשו עולה לו בכפלו כדתמרינן בפרק מרובה (לעיל דף סה:) ללמד בין נשבע ובאו עדים בין נשבע והודה חייב: **פתח אמר רבא** • לא קשייה ליתובתיה דרב הונא למדדין דיכול לאחוי ולהודות ולאו מיובתא הוא דרב הונא קאמר לה קמי דרב, דכל הודה לא אחד טוען טענת גנב ונשבע והודה ולא אחד טוען טענת אבד ונשבע והודה לא קאמר רב–דפטור: **דפח לכתיב ופטודם** • בגזל הגר כתיב (במדבר ה) ונשבע, דהא קרן ותשלומי כתיב: **ושומן טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב** • דכפל כי כתיב בהכי כתיב בגשבע ובאו עדים כדאמר בפרק מרובה: **אמרס לשמעתא** • להא דקתני דאמר כל הודה לא אמר רב: **רב סמנונא תלמידו דרב הוס** • דקיימא לן לאמרי בי רב–דרב המנונא דב"ק דסנהדרין (דף יז:) ולאו דידע דאפילו בהודה פטור רב, לא הוי מוסיף ליה למחוי ולהודות:

איתיביה רב אחא בר מניומי • פי' בקונטרס דלא פריך לעיל מדיעת והעדים מעידין כו' ולא מסיפא ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מתלק בין הודה לעדות עד דמתרץ לקמן הכי ותי"ט לא פריך נמי מסיפא ונראה דהא ודאי פשיטא דלא אמר בשומן טענת גנב ונשבע וכאו עדים דחייב ב"ד שבועה ואפילו הודה דלא אמר רב דהא פטור דאמר שבועה עלמא אחל בנשבע ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם: **באן** בקפץ • נקט בריעת בשומן טענת גנב ה"מ לאחד לפי שמייב כפל כיון דקפץ: **קפץ** לא מיירי לאחמרת להשביע עליו קמני • ותימה לעניל דקתני משביעין אני ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו' משמע ע"י ב"ד לאחל משביעין אני' משמע בקפץ והשביעו: ולישני

בפקדון פסול לעדות ואפילו אילפא שבועה קונה שבועה היא דקניא אבל בפירה לא קניא, הבא נמי דקיימא באגם ואביעית אימא מאי "שבועה קונה" כדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב "מנה לי בידך" והלה אומר "אין לך בידי" ונשבע, ואח"כ באו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון, נופא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון אמר רבא מסתברא מילתיה דרב במלוה דלהוציאה ניתנה אבל פקדון ברשותיה דמריה קאי והאלהים אמר רב אפילו בפקדון דכי כתיב קרא בפקדון כתיב יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אחא בר מניומי לרב נחמן היכן פקדוני א"ל אבד, משביעך אני ואמר אמן, והעדים מעידים אותו ששבלו משלם אם הקרן, הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם אמר רב נחמן הבא במאי עסקינן כגון דנשבע חוץ לב"ד אמר אביי הכי אימא סיפא היכן פקדוני, אמר לך ננגב, משביעך אני, ואמר "אמן", והעדים מעידים אותו שנגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם ואי סלקא דעתך חוץ לב"ד מי איכא כפל אלא אי לישנא קמייתא לשנויי לך: רישא חוץ לבית דין וסיפא בבית דין מתיבא שנויא דחיקא לא משנינן לך, אידי ואידי בבית דין ולא קשיא באן בקפץ באן בשלא קפץ, א"ל רמי בר חמא לרב נחמן מבדי דרב לא סבירא לך משבוני נפשך אדרב למה לך? אמר ליה לפרושה לדרב, דרב הבי מתרץ לה למתניתין, והא רב קרא קאמר? אמרי-קרא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע אמתניתין רב המנונא השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ואמר ר' שמעון מה טעם הואיל ויכול להזור ולהודות והבא קפץ לא מצית אמרת "השביע עליו" קתני, חוץ לב"ד לא מצית אמרת "בפני ב"ד" קתני? הא מותיב לה והוא מפרק לה-לצדדין קתני: השביע עליו חוץ לבית דין ובב"ד קפץ בחיי רבא בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון נשבע והודה, ובאו עדים, אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם והבא חוץ לב"ד, וקפץ-לא מצית אמרת, כפל קתני? אלא אמר רבא כל "הודה" לא שנא טוען טענת אבד ולא שנא טוען טענת גנב (נמי) לא אמר רב, דהא כתיב "והתודה" דבעי שלומי קרן וחומש, טוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב דהא כתיב תשלומי כפל, כי קאמר (ו) בגנן שטוען טענת אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים אזל רב גמדא ואמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה השתא ומה רב המנונא תלמידיה דרב גידל דאמר רב הודה וקמותיב הודה ואת אמרת הודה לא אמר רב אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי רב המנונא הכי קא קשיא ליה–

אי

הגהות הב"ח

(ו) גמ' כי קאמר רב בגנן שטוען:

נתיב שמנה לתוספות אשר לו– קונה ושם אין אשלם אחרון ואשלים אחרים נלון השלם נמי אמר מילתיה דרב . ניתין דף י"ג ע"ב וב"ב : שם הודה מעצמו . עיין לקמן דף קה ע"ב תום' ד"ה ובאו עדים : אחרנה

(אחרים) קושיות על דינו של רבינא ואחרים

תשובות

פתרון של שינתו דעתו בה (תשובות אלו מוצבות בכל המוקם)

קמו א ב מיי' פ"ב מהל' טוען ונטען סלכה יא סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף ה [וזלה בכ"ה בא פלפם כאן ובבבותות סוף פ"ז דף סיון] :

קמז ג מיי' פ"ל שם סלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' פח סעיף ג :

קמח ד מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ט סמג לאוין רמח :

(ז) *סימנו: לדברות שמעתא ואחרן לאחרון ואחרים, ראשון ראשון לבחון תשובתו על רבו.

*פי' בקונט' דלא פריך לעיל דמשביעין אני' משמע ע"י ב"ד ולא מסיפא דאפילו הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מתלק בין הודה לעדות עד דמתרץ לקמן הכי ותי"ט לא פריך נמי מסיפא וכראה דהא ודאי פשיטא דלא אמר בשומן טענת גנב ונשבע וכאו עדים דחייב ב"ד שבועה ואפילו הודה דלא אמר רב דהא פטור דאמר שבועה עלמא אחל בנשבע ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם: **באן** בקפץ • נקט בריעת בשומן טענת גנב ה"מ לאחד לפי שמייב כפל כיון דקפץ: **קפץ** לא מיירי לאחמרת להשביע עליו קמני • ותימה לעניל דקתני משביעין אני ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו' משמע ע"י ב"ד לאחל משביעין אני' משמע בקפץ והשביעו: ולישני

*סימנו: לדברות שמעתא ואחרן לאחרון ואחרים, ראשון ראשון לבחון תשובתו על רבו.

*פי' בקונט' דלא פריך לעיל דמשביעין אני' משמע ע"י ב"ד ולא מסיפא דאפילו הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא מהודה דאכתי לא מתלק בין הודה לעדות עד דמתרץ לקמן הכי ותי"ט לא פריך נמי מסיפא וכראה דהא ודאי פשיטא דלא אמר בשומן טענת גנב ונשבע וכאו עדים דחייב ב"ד שבועה ואפילו הודה דלא אמר רב דהא פטור דאמר שבועה עלמא אחל בנשבע ב"ד כתיב ולקח בעליו ולא ישלם: **באן** בקפץ • נקט בריעת בשומן טענת גנב ה"מ לאחד לפי שמייב כפל כיון דקפץ: **קפץ** לא מיירי לאחמרת להשביע עליו קמני • ותימה לעניל דקתני משביעין אני ומוקי לה בקפץ ויש לומר דהשביע עליו' משמע ע"י ב"ד לאחל משביעין אני' משמע בקפץ והשביעו: ולישני

ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו ליה לא תן לו · והשתא לריך להוסיף על הכרייתה ולפרש הכי היכן שורי ח"ל נגנב משביעך אמי ואמר אמן ואח"כ בתו עדים וזממו שיש בידו ועמד בדין וא"ל לא תן לו ואח"כ עכשו מעידים לותו שלכן משלם תשלומי כפל ולפ"ז להשתא לריך להוסיף על הכרייתה ולפרש בדוחק ניחא ליה לגמרא לאוקמי הכי מלאוקמי כשלכלו גבלה

זה גרסה לו דוחק יותר :

אבל לכלו כשהוא גדול מאי הכי כמי דמשלם כו' · משמע לה נשבע ובאו עדים שלכלו משלם תשלומי כפל ותימה לאמאי בעי שבועה מעיקרא כשאמר נגנב יהא נאמן במנו דאי בעי אמר אחזירלך כשהייתי קטן ואין לו עכשיו כלום ואי נגנב בלא שבועה וי"ל דהכא מיירי שהודה זה הקטן כשהגדיל נאמר לו פקדון כשהייתי קטן ויודע אני שיש בידך עכשיו השתא לא שייך למימר "מגו דהשלכתיו כשהיה קטן דל"ש הוה כפר כמה שאמר ליה עדיין יש בידך ואין זה מגו כדאמר לקמן דאין מעיז פניו לומר להד"ם :

דא לא לאחי מכח בן דעת · ולפיכך לריך להשביע כלל כל מה שהפקידו בקטנותו אפילו הפקדון בעין לכל לגיונות קמא יכול להשביעו כשהוא בעין :

עירוב

"אם ימצא הגנב, ואם לא ימצא" תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר? **אמרי** גנב - הגנב, איתיביה רבי חייא בר אבא לר' יוחנן *היכן שורי? נגנב משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידים אותו *שאכלו, משלם תשלומי כפל והא הבא דאי אפשר לבוית בשר בלא שחיטה וקתני "משלם תשלומי כפל-תשלומי כפל אין תשלומי ד' וה' לא! הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה גלישני ליה, כדתניא: כר"מ דאמר *שחיטה שאינה ראויה שמה "שחיטה, גלישני ליה, בבן פקועה: כר"מ דאמר *בן פקועה טעון שחיטה גלישני ליה, כגון שעמד בדין ואמרו לו "צא תן לו" ולא אמר רבא *"צא תן לו" טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן, וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה "חייב אתה ליתן לו" וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא, אבתי גנב הוא! אמרי וליטעמיך לישני ליה 'בשותף שטבח שלא מדעת חבירו'? אלא *חדא מתרי ותלתא נקט *ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב °על כל אבדה אשר יאמר אתי׳ הוא רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא °כי יתן איש אין נתינת קטן כלום, ואין לי אלא ישנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן, נתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל °עד האלהים יבא דבר שניהם" עד שתהא נתינה וחביעה שוין באחד! ואם איתא, תיתוי נמי כאבידה: התם הכא בגנבי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן, אבל כשהוא גדול מאי, הכי נמי דמשלם אהתנא עד שתהא נתינה וחביעה שוין באחד! ליתני עד שתהא אבילה וחביעה שוין באחד! אחני "עד שתהא אבילה וחביעה שוין באחד" בבעלי אמר לא רמי: אבידה קא אתיא מבח בן דעת לבח לא אתיא מבח בן דעת! ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת מאי טעמא? דאמר קרא °כי הוא זה" אפליגא דר' חייא בר יוסף דאמר

עירוב

אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים מיחייב אמטו להכי מחייבינן ליה קרבן אשבועה בתרייתא הואיל ויכול לחזור ולהודות אלא אי אמרת כי אתו עדים פטור מי איכא מידי דאילו אתי סהדי ומסהדי ביה פטור, ואנן ניקו ניחייביה קרבן אשבועה הואיל ויכול לחזור ולהודות, השתא מיהת לא אודי : *אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן *הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל °טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה: הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל מה גנב שהוא משלם כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב בפקדון כשהוא משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, מה לגנב שכן משלם תשלומי כפל שלא בשבועה תאמר בטוען טענת גנב שאין משלם תשלומי כפל אלא בשבועה? אמרי היקישא היא *ואין משיבין על היקישא, הניחא למ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למ"ד האי

"אם ימצא הגנב, ואם לא ימצא" תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר? **אמרי** גנב - הגנב, איתיביה רבי חייא בר אבא לר' יוחנן *היכן שוריזנגנב משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידים אותו *שאכלו, משלם תשלומי כפל והא הבא דאי אפשר לבוית בשר בלא שחיטה וקתני "משלם תשלומי כפל-תשלומי כפל אין תשלומי ד' וה' לא! הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה גלישני ליה, כדתניא: כר"מ דאמר *שחיטה שאינה ראויה שמה "שחיטה, גלישני ליה, בבן פקועה: כר"מ דאמר *בן פקועה טעון שחיטה גלישני ליה, כגון שעמד בדין ואמרו לו "צא תן לו" ולא אמר רבא *"צא תן לו" טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן, וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה "חייב אתה ליתן לו" וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא, אבתי גנב הוא! אמרי וליטעמיך לישני ליה 'בשותף שטבח שלא מדעת חבירו'? אלא *חדא מתרי ותלתא נקט *ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב °על כל אבדה אשר יאמר אתי׳ הוא רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא °כי יתן איש אין נתינת קטן כלום, ואין לי אלא ישנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן, נתנו כשהוא גדול ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל °עד האלהים יבא דבר שניהם" עד שתהא נתינה וחביעה שוין באחד! ואם איתא, תיתוי נמי כאבידה: התם הכא בגנבי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן, אבל כשהוא גדול מאי, הכי נמי דמשלם אהתנא עד שתהא נתינה וחביעה שוין באחד! ליתני עד שתהא אבילה וחביעה שוין באחד! אחני "עד שתהא אבילה וחביעה שוין באחד" בבעלי אמר לא רמי: אבידה קא אתיא מבח בן דעת לבח לא אתיא מבח בן דעת! ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת מאי טעמא? דאמר קרא °כי הוא זה" אפליגא דר' חייא בר יוסף דאמר

עירוב

על ידו להכח כפל כתיב : **אין לי אלא כשאכלו כשאכלו קטן וכשגנבו כשגדול קטן** · לחיכח למימר דהאי לים מהשתא קאי וה"ק 'כי יתן מי שהוא עכשיו לים' בשעת טענה פרט לנתינת מי שהוא עדיין קטן לגבי מי הוי עכשיו לים : **נאמר כשגדול קטן וכשגנבו כשגדול מנין** · דפטור : **ת"ל יבא דבר שניהם** · לחיקום נתינה והעמדה בדין להדדי דכתרוייהו בעינן לים : **תפוי נמי כאבידה** · דליכא נתינה והוי טענה להשביע ולהתחייב כפל, וכי תבעו כשהוא גדול ליחייביה להלוך אצלו וכפילא לע"ג דכתינה ליכא : **שאכלו** · כעל הבים לפקדון כעוד שהמפקיד קטן לגלי זה יכד פקדון זה לאוכרת מעולם לבל לביבה מכי מטא לידיה דהאי ליחייב ליה שהרי ים לה בעליס בני טענתא : **פרי נמי דמשלם** · דמהגדיל קטן ונעשה בר טענה נחייב זה לבא עמו לדין ולע"ג דנתינה לא הוי : **דאמר קרא "כי הוא זה"** · היינו הודה במקלת ובפרשת טוען טענת גנב כתיב :

מי לימרת בשלמא מי לאו עדים · אחר שבועה קמייתא מחייב לשלומי קרנא דאמכא דאחרי ממונא הוא גביה ואמטו להכי מחייבינן ליה קרבן דמשום דאין שבועה אחרונה חלה על שבועה לא תפטריה דהוקבע ויכול לחזור ולהודות בין

מאנך הגהות מהר"ב רגשבורג

ב] תוספות ד"ה הגהות מהר"ב רגשבורג

א] נפ' ופניאל דרימיה כר יוסף . כלן גרסה תום ס' מכיומני עין משפט . מהריון עליו מיי' פ"ב מהלכות שכירות הלכה ח ופ"ש בהה"מ :

מאנך סדנה של הגדות התוספות באתרה "אמרי גנב גנב"

ת"ק היקשא ל"ק היקש דבעי שבועה

[יומא סמ: יבמות מח: סוטה ה. זבחים י: ל. לה: מנחות סמ: כריתות ג:]

נוסח הגהות מהר"ב רגשבורג **בשבועות - מאי** תלוגי כפל

מאנך (מהדיק) **קושיות**

תשובות

נוסח "אוקי באחד" מאחר שעמד אח' אחרים את דון בשבועות התוספות ה) התוספות

מאנך

הגהות הב"ח ואות"ב **אמאי** אבידה

(ב) גב' מיסה לא כפל תורי : (ב) רש"י ד"ה ואבידה תרוייהו וכו' ממעל גידו : אשר ד' יוסף

גליון השים

רש"י ד"ה בשוקף וכו' ובכל לא קריכ ועכשו כולו . לא ידעתי למאי נקיט רש"י תרתי לא בשעה אחד שני כדמפורש בפ' מרובה דף עח ע"ב ותוכי ים להגיה ש"י :

מאנך ה' תוספות לסידרא הגהות מהר"ב רגשבורג

א] נפ' ופניאל דרימיה כר יוסף . כלן גרסה תום ס' מכיומני עין משפט . מהריון עליו מיי' פ"ב מהלכות שכירות הלכה ח ופ"ש בהה"מ :

מאנך סדנה של הגדות התוספות באתרה "אמרי גנב גנב"

ת"ק היקשא ל"ק היקש דבעי שבועה

[יומא סמ: יבמות מח: סוטה ה. זבחים י: ל. לה: מנחות סמ: כריתות ג:]

נוסח הגהות מהר"ב רגשבורג **בשבועות - מאי** תלוגי כפל

מאנך (מהדיק) **קושיות**

תשובות

נוסח "אוקי באחד" מאחר שעמד אח' אחרים את דון בשבועות התוספות ה) התוספות

מאנך

הגהות הב"ח ואות"ב **אמאי** אבידה

(ב) גב' מיסה לא כפל תורי : (ב) רש"י ד"ה ואבידה תרוייהו וכו' ממעל גידו : אשר ד' יוסף

עירוב פרשיות · פסוק שהוא מפרשה לחברתה נתערב בזו שלישו מקומו דהאי כי הוא זה בתם כסף תלוה הוא ליה למכתביה להתם קלי דלישו בהך פרשתא דפקדון בלא הודאה במקלת מחייב: **ומאי שנא מלוה** · דטעקינן לקרא מדוכתיה ומוקמינן ליה עלה: **דרמי רבה** · לון לדם מעיז פניו תורה אור

בפני זה שנשבה לו טובה הלכך היכא שמוסף *עירוב פרשיות בתוך כאן ובי בתיב °כי הוא זה °אמלוה הוא דכתיב ‡ואי שנא מלוה? כדרבה *דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע? חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו, ובכולי בעי דלודי ליה והאי דכפר ליה במקצת סבר °אי מודינא ליה בכוליה תבע ליה בכוליה אישתמיט לי מיהא השתא אדהדו לי זוזי, ופרענא, הלכך רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה, וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הבי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז *תני דמי בר חמא ארבעה שומרין

צריכין

(סנהדרין כ:)
* התוס' הסוללים נאמנ' קלקסבר ל' ליתיא בר יוסף - דידוה סמוכה כאן
מכות מב: ב"מ ג. ס: בתוספות יח: ד"ה אביאור אר' נתן בר' משלם אר' ל' ליתיא בר יוסף בירושלמי מוכח בהמקנח בתוספות ד"ה לא כר' מאיר בר יוסף לעיל בר חמא אין הלכה כבר חמא אלא מה כן הוה בהמקנח

ב"מ ה: נח. לשמיר הבי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז *תני דמי בר חמא ארבעה שומרין

צריכין

בתרתי וסיפא בתלת משמע דלית מחייב שבועה אלא ל"ש יש חדא דקמודה והתם כרבי חייא בר יוסף מדקתמר בתר הכי ורבי חייא בר חמא אלמא לית מחייב רבי חייא בר יוסף בלא הודאה מקלת אלמא לית עקר לגמרי כי הוא זה מפקדון ועוד דבסמה מצינות משמע דלית מחייב בפקדון אלא במודה מקלת כי היכי דבשבועות (דף מג.) דסלע הלויתני עליו ושמים היה שהו וכן היכי דמעידה בת עשרה ליטרין (שם) והיינו דעשר נפנות בשבועות מכרתי לך (שם דף מב:) ובהניזקין (גיטין דף נו: ושם) גבי שני כיסין קטורים מלאת לי דמחייבינן מודה מקלת ופטרינן כופר הכל אע"ג שלא עשה לו שום טובה ובפרק שני דשבועות (דף יח: ושם) ובשבועת הדיינים (שבועות דף מב:) פטרינן מנה לחבירך בידי והתלתיה פרם במגו דלי בעי כופר הכל משום דבבטו מעיז ולפירוש הקונטרס לדרבה כופר הכל ה"ל למיומי התם וכן בפ"ק דב"מ (דף ז:) בשמעתא דהילך גבי סלעין דגרגין ומפרש ר"י דה"ק דכי כתיב כי הוא זה למלוה כמי הוא דכתיב דבעינן הודאה בהדי שבועה דכפירה והכי נמי בעינן הודאה בהדי שבועה דנתכסו דנתכסו לא כפירה לא בעינן בהדיה דנתכסו ובחותו ענין דקלי כי הוא זה למלוה קלי נמי לפקדון וכי היכי דמלוה מחייב לשתי פרות לחוד מדלא דהודאה ומדלא דכפירה מחייב נמי לפקדון לשתי פרות חדא דהודאה ומדלא דנתכסו לבד רבי חייא בר חבא ורמי בר חמא בעו שנים פרות חדא דהודאה ומדלא דכפירה ומדלא דנתכסו דכי הוא זה לפקדון דוקא כתיב ולא למלוה והא דכתיב כפירה והודאה במלוה שמא משם מלינו לפקדון תע"ג דלענין שבועה ומומחין לא ילפינן מלוה מפקדון במכסה סנהדרין (דף ג: ושם) למאן דלית ליה עירוב פרשיות לענין מודה מקלת מסתבר למילף טפי והוא הדין דבפקדון מחייב בכפירה והודאה לחוד בלא נתכסו בלא נתכסו בלא כי הוא זה לא מחייב דהכי משמע ליה פשיטא דקרא לתלוותי כי הוא זה בהדי נתכסו ולא נתכסו בהדי כי הוא זה לבד כופר הכל פטור לכ"ע בכל מקום לפילו במקום פירוש [מתי] שיהו להטיח דגזירת הכתוב הוא כי הוא זה בוקא ולא נתכסו והא דקתמר מ"ם מלוה מפרש ר"ת מתי טענת המלוה פירוש [מתי] טענת המודה מקלת מייב ולא מהימן מתי טענת כפר הכל והוי כי ההוא דכוף כל הנשבעין (שבועות דף מה:) גבי נשבעין שלא בטענה דקתמר מתי מייב ולא מהימן מתי טענת דהכי ומה שכתוב בספרים גבי מלוה הוא דליכא למימר הכי לבד בפקדון מעיז ומעיז לא גרים ליה דרבינו הם ובספרים ישנים ליתא והא דתמר בסוף המוכר לתם הבית (ב"ב דף ע:) גבי המפקיד לגל חבירו בשטר לילו תמר נתכסו לתו שבועה בעי דמשמע דנתכסו לחוד בלא הודאה כלל מחייב שבועה תור"ת דהיינו שבועה דרבנן שנתקנה קודם שבועת היסת כי הנהו דפרק הכותב (כתובות דף פז:) הפוגמת כתובתה ותיקר דכבר רמי בר חמא שבועה דתורייתא ומסיק אלא מדרבנן והא דתנן בפרק השואל (ב"מ דף נז:) זה תומר שלוה וזה תומר שכורה יפצע ופריך בגמרא ותמתי מה שטענו לו הודה לו וכך פירכא ליתא אליבא דרב נחמן דמוקמא התם מהני' אליביה כשים שכמו שבועה ביניהם וריפא בתרתי וסיפא בתלת תו ריפא בתלת וסיפא בתרבע ויש לומר מה שטענו הודה לו אלא לרב הונא ורב יהודה פריך דליכא אלא הך דתלוה ושכירות ומהני ע"י גלגול דכרכה מתה ההיא שבועה נמי מדרבנן דמדתורייתא לא מחייב כיון דתין לתין שבועה דתורה ומיהו בין לפ"ה ובין לפי' ר"ת קשה מהא דתמרינן בפ' כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) דתם שכרו בלא עדים מתוך שיכול לומר לו שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ופריך אלא שבועת שומרים דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר להד"ם יכול לומר נתכסו והשתא לפירוש ר"ת דהייט אלא מה להיות הודאה כלל מי אמר לא היו דברים מעולם ת"ש היה כופר הכל ואין זה מגו דהל"ש ליפרוך הכל מודה מקלת דליפטר במגו דלי בעי כופר הכל ואי אהיות הודאה דנתכסו אלא מי קאמר גמי להד"ם מחייב שבועה כיון דליכא כפירה והודאה ולפי' הקונטרס גמי דליכא הודאה כי אמר אהיות הודאה דנתכסו גמי להד"ם בעי שבועה דהא מחייב שבועה בפקדון לכופר הכל ואי הוה אמרינן דלרבי יוחנן ולרמי בר חמא לא מחייב אפקדון מכפירה והודאה בלא נתכסו הוה ניחא דפריך לה הכא לא יתכן כלל דש"ס על כפירה והודאה לחוד מחייב לפילו אפקדון כדמוכח במשנת עוקצ בההיא דסלע הלויתני ומעמיד ועשר גפנים ותע"ג דמוקמינן מתניתין דהשואל בכמה פרום תע"ג דלא מתני במתני' הכא לא משכחת לאוקמי הכי וכן בהלוה דילפינן מפקדון גבי סלעים דריש ובשבועות גבי סלע הלויתיך ורבינ"ח דמפרש כי כתיב כי הוא זה למלוה הוא דכתיב והלכך בפקדון גמי לא מוקמינן ליה אלא בטענה דשייכא במלוה להיינו בכפירה והודאה לבד טענת נתכסו לא ומכי קאמר מהי שנת טענה דשייכא במלוה מטענת נתכסו ומסיק כדרבה וגבי מלוה הוא דליכא למימר הכי כלומר בטענה השייכא במלוה כגון כפירה והודאה דתין מעיז פניו לכפור במידי דידע בה חבריה אבל בפקדון כלומר טענה השייכא בפקדון כגון נתכסו דלא ידע ביה חבריה מעיז ומעיז ומחייב בלא הודאה דאם כופר הכל היה פטור במקלת גמי יפטר במגו דאי בעי כפר הכל ומיהו בטענות כפירה לפילו במקום שיכול להעיז פטור דגזירת הכתוב היא והשתא ניחא דהכל הנשבעין דקתמר מתוך שיכול לומר להד"ם יכול לומר נתכסו תע"ג דתין זה מגו לגמרי דההי חבוב העזה וההי לא חבוב דבההי ידע ובההי לא ידע מכל מקום מדמה ליה למגו דלעיל דההוא גמי לאו מגו הוא דניחא ליה למימר טפי שכרתיך ונתתי לך שכרך דמוכחו טועה משום דמרוד בפועלו ולא כמשקר במזיד ממחי לימחל לא שכרתיך מעולם דליכא למיחלי בטרוד בפועלו והיינו דאמ"ה (ב"ב דף נו:) גבי הנהו עזיז דאכלי תוקלי בנהרדעא דיכול לטעון עד כדי דמיסם במגו שיכול לומר לקוחים הן בידי וכפ"ב דכתובות (דף *יח) גבי שדה זה של אביך היה ולקחתיו ממנו דאפילו טענו הכי אבל אלא שתין לו עדים מטימן לומר לקחתיו במגו שיכול לומר לא היה של אביך מעולם תע"ג דבהאי ידע ובהאי לא ידע לא דמי למידי דכפירה דלכפור ודלי לימן מעיז במידי דידע בה חבריה והכא דהתם לאו מידי דכפירה ניהו ומיהו היינו דאמרינן דהשואל קשה לפירושו דמשמע דר' חייא ב"ר יוסף נמי בעי דהודאה בהדי נתכסו דמוקי ריפא בתרתי וסיפא בתלתא לם לא נאמר סוגיא דהתם לא כר' חייא בר אבא ולא כר' חייא ב"ר יוסף ומ"מ למאן דבעי שלם פרות ליפטריה במגו דאי בעי אמר נתכסו להיות דכפירה ו"ל כגון דההיא דכפירה קמן ומ"מ ליפטריה במגו דאי בעי מודה בה ואהיות דטענן דמתה בפשיעה יכפור ובאחיד נאמנה דהתם ה"ל בהיות דמודה בה הילך ופטור משבועה לאו פירכא היא דהם הילך הוא ל"ש כופר הכל ואין אדם מעיז פניו נמי כגון דהיות דקיימא קמן עדיפא ואין רוצה להודות בה ואין להקשות יהא נאמן במגו דאי בעי אמר להד"ם נתנכסו דברים כל הנשבעים (שבועות דף מה:) מאי לה לתפקיד ליה בשטר: **חזקה** אין אדם מעיז · הכל מפורש בכמה מקומות:

קנב א מיי' פ"ל מהל' טוען ונטען הל' ל סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' פו סעיף ג:

נוסח אחר
בפרק האומנין בתרא

עד שיכלה בו יד • והא דקתני לעיל (דף קו:) והעדים מעידים לותו שגנבו מכלה תשלומי כפל היינו שכלה בו יד :

הואיל וליכא ידי בעלים בשבועה דלשבועה • דלמ"ג שהודה שלשקר נשבע אין חייב מן הדין ליכבע פעמ שניה שנגנב כמו שחוזר וטוען ללא נאמן שלא בשבועה לומר שנגנב במנו דלמי נבעי למר בתמת נשבעתי והיכ פטור והא קמ"ל לת"ג שמושבע מפי ב"ד כגון שטענו בפני ב"ד לאחר שלא היו יודעים שנשבע כבר קודם והשביעוהו עתה דפטור כיון שמן הדין לא היה ט ליכבע: **וישלח** בו יד פטור • והא דלמר לעיל והעדים מעידים לותו שחלכו מכלה תשלומי כפל ג"ל כגון שחלכו לאחר שבועה וברלה דמשבועין לותו • ולריך כולהו דלי נשבע שלא פשעתי לכתי חייבין שמא ברשותו הוא ובתמת נשבע ונשבעה שחיכה ברשותו ליכא למימר שמא שלא פשעתי בה ב"ש ומחייב לת"ש שלא פשע ולחיכה ברשותו: **מאי** לאו שלא שלחתי כו' • ה"ג לותו שחלכו דומיא דלי חייל ב"ר יוסף ולימא מתי לאו [שלא] שלחתי דומיא דלא פשעתי ולשמיי לא דומיא דלא פשעתי דחין ברשותי :

מה שבועה שלא פשעתי בה כי מגליא מילתא דפשע בה פטור• דהא מכחת דרשיען טוען טענת גנב מדכתיב אם לא ימלא הגנב הגנב הוא עלמו גנבו וזה שפשע בה לא גנבו : **כגון** שטוען טענת גנב וחזר וטען טענת אבד • ולריכא לה מני למימר דאם כן לא מיתייב כפל כדאמר לעיל שכבר ילא ידי בעלים בשבועה דאשומה וכבי פירושו וחזר וטען טענת אבד ואומר מה שנשבעתי שנגנב לא כי ללא אבד והיה לי ליכבע שאבד אבל אין לפרש שאמר אחר שבועה אבד שלא שלא כי ה"מ למפטר כשפיה באבד כיון שהיה ברשותו כשנשבע דאמסית שעה שנשבע לנקר שנשבע ומחייב באומכין וללא מחייב אחר שבועה תומם ואפס דלא הויא כפירת ממון ללא בשבועת ביטוי בעלמא :

וכאו

צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר אמר רבא מאי טעמא דרמי בר חמא? שומר חנם בהדיא כתיב ביה °כי הוא זה שומר שכר ילוף נתינה נתינה משומר חנם, שואל °ובי' ישאל" וי"ו מוסיף על ענין ראשון, שוכר: אי למ"ד כשומר שכר היינו שומר שכר, אי למ"ד כשומר חנם היינו שומר חנם נאי חייא בר יוסף **הטוען טענת גנב** בפקדון אינו חייב עד שישלח בו יד מאי טעמא (ה) °ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו" מכלל דאי שלח בה יד מיחייב, למימרא דבשלח בה יד עסקינן אמר להו רב חייא בר אבא הכי א"ר יוחנן: בעומדת על אבוסה שנו, א"ל ר' זירא לר' חייא בר אבא: דוקא בעומדת על אבוסה קאמר אבל שלח בה יד קנה, ושבועה לא מהניא ביה כלום או דלמא אפי' עומדת על אבוסה קאמר? א"ל זו לא שמעתי ביוצא בה שמעתי דא"ר אסי א"ר יוחנן "הטוען טענת אבד ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים-פטור" מ"ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה, א"ל הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה, אימא נמי א"ר אבין א"ר אילעא א"ר יוחנן "הטוען טענת אבידה בפקדון ונשבע וחזר וטען טענת גניבה ונשבע ובאו עדים פטור הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה אמר רב ששת "הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור מאי טעמא הכי קאמר רחמנא "ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו וגו'" הא שלח ידו פטור אמר ליה רב נחמן והלא °שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה שבועה שאינה ברשותי אלא 'שבועה שלא שלחתי בה יד' דומיא 'דשבועה שאינה ברשותי' מה 'שבועה שאינה ברשותי' כי מיגליא מילתא דאיתיה ברשותיה חייב אף 'שבועה שלא שלחתי בה יד' כי מיגליא מילתא דשלח בה יד חייב? אמר ליה: לא 'שבועה שלא שלחתי בה יד' דומיא 'דשבועה שלא פשעתי בה' מה 'שבועה שלא פשעתי בה' כי מיגליא מילתא דפשע בה פטור—מכפל אף 'שבועה שלא שלחתי בה יד' כי מיגליא מילתא דשלח בה יד פטור—מכפל. רמי בר חמא מ"מן המחייבו כפל 'פוטרו מן החומש אר' דלמא 'שבועה המחייבתו כפל 'פוטרתו מן החומש היכי דמי? כגון שטען טענת גנב ונשבע וחזר וטען טענת אבד ונשבע ובאו

תורה אור (דף נז:): **לו היכו חייב** • כפל: **עד שישלח בה יד** • קודם שבועה כגון שעשה בה מלאכה : ה"ג דאמר קרא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח בה יד : **למימרא** • דהאי דכתיב בתריה לאחר ירבעון אלהים וגו' : **כשנשלח בה יד טפקינן** • דנמלא רשע בכך שנשבע לאחר שהרי שלח בה יד : **כשומדת על אכוסה** • שלח שלח בה יד שנו דחייב כפל : **אחר שלח בה יד**—קודם שבועה קנאה בחורת גזילה, ושומר חנם היו נעשה גנב שלח 'בעשנה גנב' וזה קודם שטען טענת גנב' קנאה וקמה ליה בדשומדים אחם מתה ישלמנה ואשבחה דכי כפר דידיה קא כפר : **או דלמא בפילו עומדת על אכוסה קאמר** • וכל שכן כי שלח בה יד דכשכי קאי קרא כדאמר ר' חייא בר יוסף: **השוען טענת מכירה ונשבע** • ל"ג והודה : **פטור** • מן הכפל : **מ"ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה** • להחחייב בחומשין כדרך שאם דאמר לעיל הכופר בפקדון ונעשה עליו גזלן אפי' בלא שבועה והיכא דאחשבע כל שכן דכ"ע מודו חלמא כיון דקנה ליה ברשותיה כי כפר, דידיה קא כפר ולא מיחייב ליה כפל, וה"ה לשאר כה יד כיון דפשיעא לן בפ' המפקיד (כ"מ מאי) דקנה ליה ברשותיה הוא לא מיחייב עליה כפל : **לא** • האם לאו משום דקנה ליה ברשותיה הוא אלא הואיל ואלא שומר זה ידי בעלים בשבועה ראשונה אמרינן דין ראשון נסחלק מידם ושבועה אחרונה זו לאו שבועת הדיינים הוא לחייבו כפל (ג) דכיון דנשבע בחחילה שוב לא היה מחויב שבועה לבעלים : **כיון שנשלח בה יד** • קודם שבועה : **ה"ק אם לא שלח** • ונקרב בעל הבית וקיימת לן בהמפקיד (שם) דהאי 'ונקרב'—לשבועה הוא וכחיב בתריה ישלם שניס אם נמלא רשע : **הא שלח יד פטור** • מכל הדין הזה : **שאם שבועות משביעין** • לא שומר חנם הלומר נגנבה : **שבועה שלא פשעתי** • בשמירתו כשנגנבה דאי פשע בה חייב לכחיב על כל דבר פשע : **שבועה שלא שלחתי בה יד** • ליהנות בה קודם לכן דאם שלח בה יד קמה ליה בדשומדים דנעשה גזלן עליה ומיחייב בחומשין וכ"ש בגניבה ואבידה: **כי מגליא מילתא דאיחיה ברשותיה** • והוא גנב עליה מחייב כפל דהייט טוען טענת גנב : **אף שבועה שלא שלחתי בה יד** • כי מסחכח שקבלן נמי

לריכין כפירה במקצת והודאה במקצת • קודם שיחחייבו שבועה ואם נשבעו בלא כפירה והודאה אין שבועתם של ב"ח כלום ולא מחייבתו כפל ורבי חמא בר יוסף פליג אדרבי חייא בר יוסף : פרשה דשבועה נאמרה בש"מ ושניה בשומר שכר : **שוכר** • פלוגתא דר"מ ורבי יהודה לעיל

קנג א מיי' פ"ד מהלכות גניבה הל' ג טושו"מ סי' שנ שנב :

קנד ב מיי' שם הל' ב:

קנה ג מיי' פ"ו מכל שלוחה ופקדון הל' ה סמג עשין סה טושו"ע ח"מ סי' רלו סעיף ח ופי' רלח סעיף ב :

נוסח ראשי טושן טעות ג"ב-טושו יש בפקדון-דדוקא קאמר ושלח דגזירת הכתוב היא כדקאמר שם לא שלח הא שלח פטור אבל כופר בפקדון אע"ג דאמר רב שמת לעיל הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן כפל מיהא מחייב דהא דקאמר נעשה עליו גזלן היינו להתחייב בחומשין : **והלא** שמם שבועות מכניעין לותו • ולריך כולהו דלי נשבע שלא פשעתי לכתי חייבין שמא ברשותו הוא ובתמת נשבע ונשבעה שחיכה ברשותו ליכא למימר שמא שלא פשעתי בה ב"ש ומחייב לת"ש שלא פשע ולחיכה ברשותו: **מאי** לאו שלא שלחתי כו' • ה"ג לותו שחלכו דומיא דלי חייל ב"ר יוסף ולימא מתי לאו [שלא] שלחתי דומיא דלא פשעתי ולשמיי לא דומיא דלא פשעתי דחין ברשותי :

עדות המקות על ר' ח"א אל יוסף

[ועי' חום' ב"מ ו. ד"ה שבועה]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מאי טעמא דאמר קרא ונקרב : (ג) רש"י ד"ה לא המם וכו' למחייבו כפל ולא קשיא לה דאמרינן לעיל שבכיב עליו ה' פעמים כין בפני ב"ד כין שלא בפני ב"ד חייב על כל אחת ואחת והכא אמרינן פטור מיכא לתרוצי דהתם ולחי חייב דהא בקבלן שבועה קמייבי, ולא שני לן כין בפני ב"ד דהתמת כתיב מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' אבל הכא בכפל כתיב דאמר רבא לא שבועה כתריית היא ואע"פ שנשבעה בי"ד שלא היה נאמן לפי שנשבעו להחזיר לו את שלו ולא לפטרו ממנו ולכן לא מקרי שבועת הדיינים דהכי כתיב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו דמשמע שלא שלח יד כלל ולא היה מחייב שבועה לבעלים כפ"ב : (ד) גמ' אלא מר סבר כי מגליא מילתא דפשע בה פטור מכפל אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מגליא מילתא דשלח בה יד פטור מכפל ומ"מ חייב בשבועה דלא פשע בה ואפ"ה חייב בשבועה דשלח בה יד ומ"מ

וכלו עדים · דכשכבש היתה תלוי לחייב כפל והדר הודה חיזו לבתרייתא: **מאי** · מיחייב חומש לחך שבועה בתרייתא או לא: **והא לימא מתניתין ליה כפילא** · עליה דהאי ממון: **או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש** · כגון אי הוה מודה בקמייתא לחר העלתא עדים הוה תורה אור מיפטרמחומש לבל השתא דלבתרייתא לודי והך שבועה לא חייבתיה כפילא תחייביה חומש ויהבה ליבא למימר יגלא ידי בעלים בשבועה לחשועה דבי תמרין ליה דהיבא דלחו שבדי לשבועה שניה לחמרין לשבועת חגם לא מחייבי כפילא, לבל היבא דלחודי עלה קיימת לן לעיל (דף קו:) השביע עליו חמשה פעמים כו' דלעניו חומש ולשם לא שני ליה בין שבועת עלמו לשבועת דיינין ובלבד שיבפור ממון: **גמר לחד מן השוק** · שאין שומר על שורו: **משכיחן מני** · משום "הודה מעלמו" דסיפא נקט, לבל משום כפל, בלחו שבועה נמי מיחייב: תרי חומשי לו תרי כפילי בחד גברא מני הבי גרסינן: **נקרן לחם** · שם כפר וחזר וכפר וה"ה לחרין כפילי: **פשעו בעלים לשומר חנם ונשבע** · שנגנבה ונפערה וחח"כ שילם לפניס משורת הדין: **כיון דלטרחיה** · שומר לבעלים עד שהביאוהו לבית דין ונשבע חע"ג דהדר שילם לו מקרו ליה בעלים לשומר כפילא בשעת חשלומים: **שהרי גמרו וכו'** · ויבול היה ליפטר בשבועה:

כפילא והאי נשלם חומשא אבל לעא עלייה הד ממונא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והבא נמי חד ממונא הוא? תיקו: **רב** פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי-היבי דמי (ג) **שטען** טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע ובאו עדים טענת גנב ונשבע ובאו עדים מאי: מי אמרינן "תרי גווני ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילוי חד ממונא' והבא חד גוונא הוא-אבל לעא-תרי ממונא 'אמר רחמנא דלא לשתלמו עילוי חד ממונא' והבא נמי תרי ממונא נינהו? תא שמע *דאמר רבא °וחמישיתו יוסיף עליו "התורה ריבתה חמישות הרבה לקרן אחם ד"שמע מינה: **ושבעתיו** בבעלים **ונשבע** ושילם, והוסיף הגנב, בפל למי? אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר "למי" שהפקדון אצלו אביי אמר לבעל הפקדון בין דאטרחיה בשבועה לא מבני ליה בפילא רבא אמר 'למי שהפקדון אצלו' בין דשילם מבני ליה בפילא, וקא מיפלגי בדיוקא דתניתין דתנן *המפקיד אצל חבירו בהמה או בלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע, שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא, נמצא הגנב משלם תשלומי בפל, טבח ומבר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו, נשבע ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי בפל, טבח ומבר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל הפקדון אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא, אביי דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע משמע דלא רצה לישבע הא

ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא, מאי? ממון המחויבתו בפל פוטרו מן החומש והא איחייב ליה עילויה כפילא או דלמא שבועה המחויבתו בפל פוטרתו מן החומש והא שבועה בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא ליה כפילא, תחייביה חומשא? אמר רבא ת"ש *אמר לאחר מן השוק "היכן שוריי שגנבת" והוא אומר "לא גנבת", משביעך אני" ואמר "אמן" והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי בפל, ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם והא הבא-עדים הוא דמחייבי ליה בפילא, הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדים לא, ואי סלקא דעתך שבועה המחויבתו בפל פוטרתו מן החומש' אמאי הודה אחר עדים לא, מבדי הא שבועה לא קא מחייבא ליה בפילא, תחייביה חומשא אלא לאו שמע מינה *ממון המחויבו בפל פוטרתו מן החומש ש"מ רבינא חומש וכפילא בתרי גברי מאי-היבי דמי כגון שמסר שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב חד נשבע והודה וחד נשבע, ובאו עדים' מאי מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא דלא משלם חומשא וכפילא (ה) האי נשלם

מתניתין · תימה דע"כ כשבעו עדים לקמייתא ולומריס בלומה שעה לחיובו ברשותו ומעלה שמכחישין גם שבועה שניה שנשבע שלבד וכשהודה לחר עדים לחלי משלם חומש הא קתני לעיל "בבריחתא היכן פקדוני כו' הודה משלם קרן וחומש משמע דוקא הודה לעלוום בטענת לבד הודה לחר עדים לא ויש לומר בעדים נמי משלם חומש כדמשמע בסמוך דקתמר מבדי הא שבועה לא מחייבא ליה בפל מחייביה חומש לחלי שמע מינה ממון המחויבו בפל פוטרו מן החומש משמע הא היבא לחיובי בפל פוטרתו עדים במו בטענת לבד דמחייב חומש בהודה לחר עדים ולעיל לחו דוקא נקט מעלמו לחלי הוא הדין לחר עדים וחיידי דחנא בסיפא הודה מעלמו נבי טוען טענת גנב חנא נמי ברישא:

חד [נשבע] והודה ודד [נשבע] ובלו עדים · נרחה דוקא נקט מחחילה הודה לחי מחחילה בפר חד ובלו עדים וחח"כ הודה חד הוו עדים קודמין להודחה ומחייבין חרוייהו בפילא דעדים בשבעו להעיד על שניהם הטיעו לבל בשהודה חד קודם חע"פ שחח"כ בחו עדים יש לומר לפטור והבי משמע בבולה בך שמעחח דמודה בקנס וחח"כ בלו עדים לפטור:

טען טענת לבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת לבד. נרחה דל"ג והודה דשם הודה מיד היה בבשעתו להחחייב בחושים משעה שנשבע לשקר ומה שיחזור ויטען שוב לבד אין בופר בלום ואפי' אמר לאחר שבועה לבד אלא נרחה דלא הודה אלא לאחר שבועה שניה ומיהו חימה מאי שבעיא היה לרב פפא הא מתניתין היא דמייתי לעיל (דף קו:) השביע עליו ה' פעמים אין בפני ב"ד בין אלא בפני ב"ד ובפר עליו חייב על בל אחת ואחת:

וחזר וטען טענת גנב ונשבע · תימה היאך השביעוהו בית דין בשבועה ואפילו חזר וטען אלחר שבועה לחשועה בגנב מ"מ למה השביעוהו והלא משבועה לחשועה שנשבע לשקר חייב בחושים נמלא שלא בפר בלום במה שטענו טענת גנב אלחר שבועה לחשועה בגנב ומאי נפקא לן מהא דלעיל: אמתי — לבלום. ובשה — לטוען.

מתניתין היא לקמן מע"ל וכן בשבועות ועיין בספר כ"י

קנו א מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ו:

קנז ב מיי' שם הל' ו:

קנח ג ד מיי' שם הל' ה [רב אלפס ב"מ פ"ג דף עט.]:

קנט ה מיי' פ"ח מהל' שלוח ופקדון הל' ד טוש"ע שי' רצד וסי' רלה:

קס ו מיי' שם הל' ח טוש"ע שם:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דלת משלם חומשת וכפילא אבל בתרי גברי הוי בשם כפילא: (ג) שם היבי דמי בגון שטען:

מחנה

תגובות שונות על טוחר אחר שהשביעוהו על שניבה ונוטא

טוחר שהשביעוהו בבלים ואחר בשבועה (ד' שנה) והשוחו נשבע ואח"ב בעלים - ואוהב נאמא לבנה, אמי מועל בפפל:

מחנה

להגלות "אמי הוא מועל" מאוקה אחר אוב' ונוא

שין קוסם ד"ה טען

תבעו שומר והודה בטענתו בעלים והבית עדים • מקמע דהודה לאחר שתין בעל הבבר דלא הוית הודאה ותימה לחמי לא בעי לעניו קרן גופיה בטלא בתו עדים לי הויא הודאה לי לאו ואחמי נקט והבית עדים מקמע דלא מבעית אלא לעניו כפל ו"ל דמשום דלקרן לא הוי מלי למיפטר הא דפטיר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב כו': **ולא** הניחוהו מהו • הקשה בקובץ' אהך גירסא דלעיל אם בתחת נשבע לא נפטר גנב וכו' דא"כ מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו דמשבע נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דמו לא רמית עליה כ"ש דיכא דלא נשבע דעליה רמית לשלומי וי"ב מתניתין דלעיל ("דלא הניחוהו לישבע מחל לו וכרי נפטר כמי שומר כחינו) שומר נשבע בחמת ומו לא רמית עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דתע"פ שמחל לו השבועה לנשבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע בתוחה שעה:

נוגבה בתוחם • גרסה דתין שוס גניבה קרויה לוחם אלא בלסטים מזויין כדפירש בקובץ' וכן מוכח לעיל בהכוחם (דף מו:): **לבניו** לו לתחיו • גרסה לבניו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המניעו ובחצב לוחו כחילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם תחיו והם אין בחים מכחו אלא מכח אבוה דחכא כדאמר בכוף מי שמת (ב"ב דף קמט.) תחת אבותיך יהיו בניך לכך חע"פ שתין לאדמין בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח מעמד דב"ב לו לתחיו כשתין בו בנים: **לוך** וב"ח בתין ובפרעון. גרסה לפרש ליה על הקרקע שלו מחחיים אפי' בלא תפוסיקי דקרקע מסועבד לבעל חוב ותח"כ עומן קרקע שלו לבניו לו לתחיו בעבור הגזילה וכגון שתין הגזילה קיימת ומוזיים ב"ח ובפרעון מלוחה קרקע חע"נ דיש לו שלר כלסים בחה לפרוע וגרסה דתין לריך לומר בשעת נחיחתו לבניו לו לתחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכס דבלחו הכי תין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין לריך לפרט סילוה עליה לו שעכה תפוסיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו; בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהתיך, בעי למעבד הסבה ואין מטכח לפילו כעבד חלקו: **אין לו** חלקו-אין רולה להפסיד חלקו: **נוח** • מחחיים ומעיד לאחיו לקיים מלות הסבה: **ובעלי חוב כאין ונפרעין** • מן (ההסבה) שלש המוב) והשאר יגבו ממנו: בחייו

אם נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון בבא דייק מסיפא (ו) נשבע ולא רצה לשלם שמעה דלא רצה לשלם הא שילם אע"פ שנשבע למי משלם-למי שהפקדון אצלו לאביי קשיא סיפא? אמר לך אביי הכי קאמר נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא? אמר לך רבא הכי קאמר שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם שהפקדון אצלו ובעלים לשומם בשבע והוכר הגנב: תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים-מי נפטר הגנב בהודאת שומר אע"ג-נפטר הגנב-בהודאת שומר? אמר רבא: אם באמת נשבע, נפטר הגנב בהודאת שומר, אם בשקר נשבע, לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו? תיקו רב כהנא מתני הבי, רב טביומי מחני (ז) ובמי רבא נשבע לשקר מהו תיקו ובעוהו בעלים לשומם ושילם והוכר הגנב: תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים-נפטר גנב בהודאת בעלים אע"ג-לא: מי אמרינן-מצי אמר ליה שומר לבעלים: אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא מצי אמר ליה: כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך מרחינן בתר גנבא שקלנא אנן נמי דידן ושקול את דידך תיקו/ אחמר גנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם הוא: רצה עושה עמו דין, רצה נשבע, אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר אחד זה ואחד זה עושה עמו דין ואינו נשבע, לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין גנבה באונס והוכר הגנב-אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין, רצה נשבע, ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע? אמר לך רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם ונשבע, והא "רצה עושה עמו דין, רצה נשבע" קאמר? הכי קאמר "רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין, רצה זוטי בעי למה לי גנבה באונס והחזיר גנב בבית שומרו ומתה בפשיעה מהו: מי אמרינן כיון דגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה, הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

אם נשבע אע"פ ששילם • כיון דלמחריה בשבועה למי משלם גנב כפל לבעל הפקדון כשעמיה לחבי לעיל: **מי נפטר הגנב** • מן הכפל כשאר מודה בקנס: **בהודאת** • שהודה לשומר: **או לא נפטר** • דכיון דנשבע שומר תחילה נשתלק ושוב אינה בשמירתו ולא הויא הודאה: **אם נשבע אע"פ ששילם** • השומר שטען בגנבה בחוסם וגמלא כן: **נפטר הגנב כשהודאת שומר** • דכיון דלחמן הוא אמן שבוע דאי הוה משתכחת בהמה ניחא ליה למריה דמיהני בידיה דהתיך להלכך על שומר זה לחזר לחריה ולבעיתן תביעה והודאת הגנב הודאה: **ואם נשבע לשקר** • שטוען מת או נשבר או נשבה או גנבה בחוסם ובא ומלא בחיו כן דכיון דמגלית מילחא דשקרן הוה אמן שבוע דלא ניחא ליה למרה דליהוי תו שומר עלה ולבעיתן לינה תביעה: **ולא פליגי מאי** • דלעיל נשבע נאמן הוא עדיין לבעלים או לשמר כיון דעמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו דמשבע נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דמו לא רמית עליה כ"ש דיכא דלא נשבע דעליה רמית לשלומי וי"ב מתניתין דלעיל ("דלא הניחוהו לישבע מחל לו וכרי נפטר כמי שומר כחינו) שומר נשבע בחמת ומו לא רמית עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דתע"פ שמחל לו השבועה לנשבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע בתוחה שעה:

נוגבה בתוחם • גרסה דתין שוס גניבה קרויה לוחם אלא בלסטים מזויין כדפירש בקובץ' וכן מוכח לעיל בהכוחם (דף מו:): **לבניו** לו לתחיו • גרסה לבניו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המניעו ובחצב לוחו כחילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם תחיו והם אין בחים מכחו אלא מכח אבוה דחכא כדאמר בכוף מי שמת (ב"ב דף קמט.) תחת אבותיך יהיו בניך לכך חע"פ שתין לאדמין בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח מעמד דב"ב לו לתחיו כשתין בו בנים: **לוך** וב"ח בתין ובפרעון. גרסה לפרש ליה על הקרקע שלו מחחיים אפי' בלא תפוסיקי דקרקע מסועבד לבעל חוב ותח"כ עומן קרקע שלו לבניו לו לתחיו בעבור הגזילה וכגון שתין הגזילה קיימת ומוזיים ב"ח ובפרעון מלוחה קרקע חע"נ דיש לו שלר כלסים בחה לפרוע וגרסה דתין לריך לומר בשעת נחיחתו לבניו לו לתחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכס דבלחו הכי תין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין לריך לפרט סילוה עליה לו שעכה תפוסיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

אם נשבע אע"פ ששילם • כיון דלמחריה בשבועה למי משלם גנב כפל לבעל הפקדון כשעמיה לחבי לעיל: **מי נפטר הגנב** • מן הכפל כשאר מודה בקנס: **בהודאת** • שהודה לשומר: **או לא נפטר** • דכיון דנשבע שומר תחילה נשתלק ושוב אינה בשמירתו ולא הויא הודאה: **אם נשבע אע"פ ששילם** • השומר שטען בגנבה בחוסם וגמלא כן: **נפטר הגנב כשהודאת שומר** • דכיון דלחמן הוא אמן שבוע דאי הוה משתכחת בהמה ניחא ליה למריה דמיהני בידיה דהתיך להלכך על שומר זה לחזר לחריה ולבעיתן תביעה והודאת הגנב הודאה: **ואם נשבע לשקר** • שטוען מת או נשבר או נשבה או גנבה בחוסם ובא ומלא בחיו כן דכיון דמגלית מילחא דשקרן הוה אמן שבוע דלא ניחא ליה למרה דליהוי תו שומר עלה ולבעיתן לינה תביעה: **ולא פליגי מאי** • דלעיל נשבע נאמן הוא עדיין לבעלים או לשמר כיון דעמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו דמשבע נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דמו לא רמית עליה כ"ש דיכא דלא נשבע דעליה רמית לשלומי וי"ב מתניתין דלעיל ("דלא הניחוהו לישבע מחל לו וכרי נפטר כמי שומר כחינו) שומר נשבע בחמת ומו לא רמית עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דתע"פ שמחל לו השבועה לנשבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע בתוחה שעה:

נוגבה בתוחם • גרסה דתין שוס גניבה קרויה לוחם אלא בלסטים מזויין כדפירש בקובץ' וכן מוכח לעיל בהכוחם (דף מו:): **לבניו** לו לתחיו • גרסה לבניו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המניעו ובחצב לוחו כחילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם תחיו והם אין בחים מכחו אלא מכח אבוה דחכא כדאמר בכוף מי שמת (ב"ב דף קמט.) תחת אבותיך יהיו בניך לכך חע"פ שתין לאדמין בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח מעמד דב"ב לו לתחיו כשתין בו בנים: **לוך** וב"ח בתין ובפרעון. גרסה לפרש ליה על הקרקע שלו מחחיים אפי' בלא תפוסיקי דקרקע מסועבד לבעל חוב ותח"כ עומן קרקע שלו לבניו לו לתחיו בעבור הגזילה וכגון שתין הגזילה קיימת ומוזיים ב"ח ובפרעון מלוחה קרקע חע"נ דיש לו שלר כלסים בחה לפרוע וגרסה דתין לריך לומר בשעת נחיחתו לבניו לו לתחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכס דבלחו הכי תין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין לריך לפרט סילוה עליה לו שעכה תפוסיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהתיך, בעי למעבד הסבה ואין מטכח לפילו כעבד חלקו: **אין לו** חלקו-אין רולה להפסיד חלקו: **נוח** • מחחיים ומעיד לאחיו לקיים מלות הסבה: **ובעלי חוב כאין ונפרעין** • מן (ההסבה) שלש המוב) והשאר יגבו ממנו:

בחייו

קסא א ב ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה ח עוש"מ סי' שנ: קסב ו ז ח מיי' פ"ח מהלכות שלוה ופקדון הלכה ו סמג עשין פח עוש"ע חו"מ סי' רלד סעיף ו: קסג ט מיי' שם סמג שם: קסד כ מיי' פ"ח מהלכות גזילה והבילה הלי כ סמג עשין עג עוש"ע ח"מ סי' שפז סעיף ה: רמ"ל מ"ז וגוכס דכיון דשומר נשבע קסה ל מיי' פ"ה מהלכות מלוים הלכה ו סמג לאוין רמב עוש"ע י"ד סי' רע"ז סעיף ו וסי' רנג סעיף כ:

מהגה
הגהות הב"ח
(ה) גמ' דייק מסיפא דקתני נשבע: (ו) שם כל עניומי מתני' וכו' בעי: (ז) רש"י ד"ה ולא סניחוהו וכו' לגמלים שם ד': (ד) ד"ה ונשבע לו ותמ"ל מת תבין:

הגהות הגר"א
[א] מתני' הגוזל כו' לבניו כ"כ ניכרת הסיבה ולאחיו או לא בניו ואם אין לו לוה כו' ור"ל בתין לו מתים ובניס ולא מלריך אלא שילא מתפת ידו ואף בתחיו מתבר שמעה מ"מ וכל זה בגזילה קיימת:

ב) אם היה טוען חנם: נראה - דקאי לטעה דלעיל נשבע ואפילו נשבע יפרע מן הגנב:

מהגה
פהלות אוב' ובהא

מהגה
תשובות מהור"ם מרוטנבורג

[נלריך פיקון ונפרעי' וכן בכרטנורא ליקח מיכח ותשם]

ס"ת מן שלים היובוסף

תבעו שומר והודה בטענתו בעלים והבית עדים • מקמע דהודה לאחר שתין בעל הבבר דלא הוית הודאה ותימה לחמי לא בעי לעניו קרן גופיה בטלא בתו עדים לי הויא הודאה לי לאו ואחמי נקט והבית עדים מקמע דלא מבעית אלא לעניו כפל ו"ל דמשום דלקרן לא הוי מלי למיפטר הא דפטיר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב כו': **ולא** הניחוהו מהו • הקשה בקובץ' אהך גירסא דלעיל אם בתחת נשבע לא נפטר גנב וכו' דא"כ מאי בעי רבא עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו מהו דמשבע נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דמו לא רמית עליה כ"ש דיכא דלא נשבע דעליה רמית לשלומי וי"ב מתניתין דלעיל ("דלא הניחוהו לישבע מחל לו וכרי נפטר כמי שומר כחינו) שומר נשבע בחמת ומו לא רמית עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דתע"פ שמחל לו השבועה לנשבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע בתוחה שעה:

נוגבה בתוחם • גרסה דתין שוס גניבה קרויה לוחם אלא בלסטים מזויין כדפירש בקובץ' וכן מוכח לעיל בהכוחם (דף מו:): **לבניו** לו לתחיו • גרסה לבניו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המניעו ובחצב לוחו כחילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם תחיו והם אין בחים מכחו אלא מכח אבוה דחכא כדאמר בכוף מי שמת (ב"ב דף קמט.) תחת אבותיך יהיו בניך לכך חע"פ שתין לאדמין בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח מעמד דב"ב לו לתחיו כשתין בו בנים: **לוך** וב"ח בתין ובפרעון. גרסה לפרש ליה על הקרקע שלו מחחיים אפי' בלא תפוסיקי דקרקע מסועבד לבעל חוב ותח"כ עומן קרקע שלו לבניו לו לתחיו בעבור הגזילה וכגון שתין הגזילה קיימת ומוזיים ב"ח ובפרעון מלוחה קרקע חע"נ דיש לו שלר כלסים בחה לפרוע וגרסה דתין לריך לומר בשעת נחיחתו לבניו לו לתחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכס דבלחו הכי תין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין לריך לפרט סילוה עליה לו שעכה תפוסיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהתיך, בעי למעבד הסבה ואין מטכח לפילו כעבד חלקו: **אין לו** חלקו-אין רולה להפסיד חלקו: **נוח** • מחחיים ומעיד לאחיו לקיים מלות הסבה: **ובעלי חוב כאין ונפרעין** • מן (ההסבה) שלש המוב) והשאר יגבו ממנו:

בחייו

אם נשבע אע"פ ששילם • כיון דלמחריה בשבועה למי משלם גנב כפל לבעל הפקדון כשעמיה לחבי לעיל: **מי נפטר הגנב** • מן הכפל כשאר מודה בקנס: **בהודאת** • שהודה לשומר: **או לא נפטר** • דכיון דנשבע שומר תחילה נשתלק ושוב אינה בשמירתו ולא הויא הודאה: **אם נשבע אע"פ ששילם** • השומר שטען בגנבה בחוסם וגמלא כן: **נפטר הגנב כשהודאת שומר** • דכיון דלחמן הוא אמן שבוע דאי הוה משתכחת בהמה ניחא ליה למריה דמיהני בידיה דהתיך להלכך על שומר זה לחזר לחריה ולבעיתן תביעה והודאת הגנב הודאה: **ואם נשבע לשקר** • שטוען מת או נשבר או נשבה או גנבה בחוסם ובא ומלא בחיו כן דכיון דמגלית מילחא דשקרן הוה אמן שבוע דלא ניחא ליה למרה דליהוי תו שומר עלה ולבעיתן לינה תביעה: **ולא פליגי מאי** • דלעיל נשבע נאמן הוא עדיין לבעלים או לשמר כיון דעמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו דמשבע נשבע לשקר ממש דאיסתליק ליה מבי דינא דמו לא רמית עליה כ"ש דיכא דלא נשבע דעליה רמית לשלומי וי"ב מתניתין דלעיל ("דלא הניחוהו לישבע מחל לו וכרי נפטר כמי שומר כחינו) שומר נשבע בחמת ומו לא רמית עליה ולהכי קבעי ולאו מילתא היא דמשום דלא הניחוהו לישבע לא מחל לו ולא מיפטר שומר בהכי וכן פוסק בה"ג דתע"פ שמחל לו השבועה לנשבע בשביל כך לא מחל לו ממון לגמרי וכל שכן היכא דלא מחל לו שבועה אלא שלא הניחו לישבע בתוחה שעה:

נוגבה בתוחם • גרסה דתין שוס גניבה קרויה לוחם אלא בלסטים מזויין כדפירש בקובץ' וכן מוכח לעיל בהכוחם (דף מו:): **לבניו** לו לתחיו • גרסה לבניו של גזלן כלומר בתחילה לבניו אם יש לו דהם קודמים לכל אדם בחלק המניעו ובחצב לוחו כחילו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם תחיו והם אין בחים מכחו אלא מכח אבוה דחכא כדאמר בכוף מי שמת (ב"ב דף קמט.) תחת אבותיך יהיו בניך לכך חע"פ שתין לאדמין בהן כלום שהרי יש לו להחזיר גזילה אפ"ה הם קודמין בחלקו מהטוח מעמד דב"ב לו לתחיו כשתין בו בנים: **לוך** וב"ח בתין ובפרעון. גרסה לפרש ליה על הקרקע שלו מחחיים אפי' בלא תפוסיקי דקרקע מסועבד לבעל חוב ותח"כ עומן קרקע שלו לבניו לו לתחיו בעבור הגזילה וכגון שתין הגזילה קיימת ומוזיים ב"ח ובפרעון מלוחה קרקע חע"נ דיש לו שלר כלסים בחה לפרוע וגרסה דתין לריך לומר בשעת נחיחתו לבניו לו לתחיו ע"מ שיפרעו בעלי חוב מכס דבלחו הכי תין יכולין לזכות שלא מדעתו ואם הגזילה בעין לריך לפרט סילוה עליה לו שעכה תפוסיקי למלוה ויחזירנה לבניו

הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהתיך, בעי למעבד הסבה ואין מטכח לפילו כעבד חלקו: **אין לו** חלקו-אין רולה להפסיד חלקו: **נוח** • מחחיים ומעיד לאחיו לקיים מלות הסבה: **ובעלי חוב כאין ונפרעין** • מן (ההסבה) שלש המוב) והשאר יגבו ממנו:

בחייו

(ו) א"א נשבע אע"פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון בבא דייק מסיפא (ו) נשבע ולא רצה לשלם שמעה דלא רצה לשלם הא שילם אע"פ שנשבע למי משלם-למי שהפקדון אצלו לאביי קשיא סיפא? אמר לך אביי הכי קאמר נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא? אמר לך רבא הכי קאמר שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם שהפקדון אצלו ובעלים לשומם בשבע והוכר הגנב: תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים-מי נפטר הגנב בהודאת שומר אע"ג-נפטר הגנב-בהודאת שומר? אמר רבא: אם באמת נשבע, נפטר הגנב בהודאת שומר, אם בשקר נשבע, לא נפטר הגנב בהודאת שומר בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו? תיקו רב כהנא מתני הבי, רב טביומי מחני (ז) ובמי רבא נשבע לשקר מהו תיקו ובעוהו בעלים לשומם ושילם והוכר הגנב: תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים-נפטר גנב בהודאת בעלים אע"ג-לא: מי אמרינן-מצי אמר ליה שומר לבעלים: אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא מצי אמר ליה: כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך מרחינן בתר גנבא שקלנא אנן נמי דידן ושקול את דידך תיקו/ אחמר גנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם הוא: רצה עושה עמו דין, רצה נשבע, אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר אחד זה ואחד זה עושה עמו דין ואינו נשבע, לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין גנבה באונס והוכר הגנב-אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין, רצה נשבע, ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע? אמר לך רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם ונשבע, והא "רצה עושה עמו דין, רצה נשבע" קאמר? הכי קאמר "רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין, רצה זוטי בעי למה לי גנבה באונס והחזיר גנב בבית שומרו ומתה בפשיעה מהו: מי אמרינן כיון דגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה, הדרה לשמירתו? תיקו: **מתני'** היכן פקדוני? אמר לו אבד, משביעך אני, ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן, [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם] היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן: והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל, הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם/ הגוזל [א] את אבין ונשבע לו ומת, הרי זה משלם קרן וחומש *(ואשם) לבניו או לאחיו, ואם אינו רוצה או שאין לו, לוה ובעלי חוב באין ונפרעים/ האומר לבנו: קונם אי אתה נהנה לשלי- אם מת, ירשנו;

בחייו

דנפלה ירושה קמיה דהתיך, בעי למעבד הסבה ואין מטכח לפילו כעבד חלקו: **אין לו** חלקו-אין רולה להפסיד חלקו: **נוח** • מחחיים ומעיד לאחיו לקיים מלות הסבה: **ובעלי חוב כאין ונפרעין** • מן (ההסבה) שלש המוב) והשאר יגבו ממנו:

בחייו

בחייו וכמותו לאחר מיתה לית ירתנו: **ואם אין לו** · מה יאכל לוה ולוקח ובעלי חוב בחין ונפרעין מן הירוקה את חלקו: **גמ' ואפי' לארנקי של צדקה** · אם היו מוכח יורש לחביו למי שיביב יכן לוקח לארנקי של צדקה ולא ישכבנו כיבו: **ולריך שיאמר** · כשהוא משיב לארנקי של צדקה "זה גזל לכם": **ומחליף לנפשיה** · היכא דאין יורש אלא הוא וכולה שלו: **מי לא תנן** **מחל לו על הקרן** · ולא מקיימת מתנה ← הכא לאחר שמת ירי גזילה בעיני והא נפקא ליה מחילה הכא נמי כיון דירוקה קניה נפלה נפק ליה מידי גזילה: **להשיב מיתה** · זה קרן של גזילה דכתיב לקמן בפרקין (דף קי:) **גוזל** · יורש: **וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים** · אם אין לו בן או בת או אח יש לו קרוב עד יעקב לביו הקרוב קרוב יורש: **אלא בגזל הגר** · ומכאן לנקר כדכתיב למעול מעל בה': **ושיב מעלה בספו ושמע לירושלים** · להכניס כדכתיב "והשם המושב לה' לבהן" ואמרינן לקמן בשמעתין 'השם' זה קרן: **ונזקפו עליו** · גר במלוה נפק ליה מתורת גזילה ולכי מייתי גר הוה ליה הא מוחזק וזכה מן ההפקר: **לא שנא לנפשיה** · כגון הכא דמחיל ליה הא גברא גזל הגר לנפשיה וה"ה גוזל לאחר וכמכר לו, ומה לביו, דמחיל לנפשיה: **ול"ש לאחרים** · כגון גוזל מלי מחיל ומחני' דקתני 'מחל לו על הקרן' רבי יוסי הגלילי היא ואמטעינן לאחרים וה"ה לנפשיה היכא דנפק ליה מידי גזילה כגון יורש או גזל הגר וקס"ד הא 'זקפו' לאו דוקא כדמפרש ואזיל: **גר' עקיבא** **לא שנא כו'** · ומחני' דקתני 'משלם קרן ותומס' לביו לו לאחרים' ר' עקיבא היא ואמטעינן לנפשיה דלא מלי מחיל וה"ה לאחרים, דאפילו מחיל ליה גזל גופיה, לאו מחילה היא: **פ"ה אפי' לא זקפו** · כלכך 'יורש את לביו' קמי שמ"ג דלא זקפו עליו במלוה ולא יצא מתורת גזילה בחיי לביו מחיל ואפילו הכי כיון דמת לביו וכפסיה ולקמן (ע"ב) פריך ת"ל כ"ו גזל הגר דנפיק לכהנים היכי משכחת לה: **ג"ה** · דבלא זקפו קמי קאמר ר' יוסי היא דאמר מחיל, מלוי, ~~דמחל לו על הקרן~~ דאמרת ר' יוסי היא כיון דאמר לנפשיה מלי מחיל 'לעמעי' ביורש את לביו–דמחיל לנפשיה ולביו פמור ולוקמה כר' יוסי וכ"ש דגזל גופיה לגזלן מלי מחיל, וגבי ~~אחל לו על הקרן~~ דלוקמיה כר' יוסי ליתי 'יורש' מחילה ולוקמה כרבי עקיבא דלמעטינן מתני' לרבי עקיבא דלאחרים לא מלי מחיל ומהתם שמעינן שפיר דכל שכן לנפשיה דזקפו במלוה דהיינו לאחרים וקאמר ר' עקיבא דלא מלי מחיל לכל השמות דאמטעינן לאחרים היא ולנפשיה לא היא מחילה ליכא למימר דזקפו קתני וחד תנא הוא ריבתא דמתני' וסיפא: **הא והא ר' יוסי** · הא דאמר בזקפו במלוה דכיון דאפקה גר גופיה דהוה נגזל מתורת גזילה דהוי כמוחל לאחרים הוי מחילה ולכי מייתי קנייה הלי הלכך מחל לו על הקרן דמתני' ר' יוסי היא דלא כרבי עקיבא בעי השבה משלו דכתיב עד שיוציא גזילה וסיפא כמי רבי יוסי היא דמודי רבי יוסי (ג) לנפשיה דלא מלי מחיל כיון דלא מפקיה נגזל מתורת גזילה: **רבא אמר** **סא ופא רבי עקיבא** · דלרבי יוסי לנפשיה כמי מלי מחיל דזקפו לאו דוקא וכי אמר רבי עקיבא דלא מלי מחיל, לנפשיה הוא דקאמר דאפילו זקפו במלוה לא מלי מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסי דקאמר זה הלה במה שבידו משום דזקפו במלוה לאו דוקא אלא אפילו לא זקפו במלוה לא מלי מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה לאחריני:

בחזיו ובמותו – אם מת לא ירשנו ויחזיר לבנין או לאחיו, ואם אין לו לוה, ובעלי חוב באים ונפרעים: **גמ' אמר רב יוסף** אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא ויצריך שיאמר "זה גזל אבי" אמאי, נמחליה לנפשיה מי לא תנן *מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא? אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא דתניא *ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים, אלא בגזל הגר הכתוב מדבר: הרי שגזל הגר ונשבע לו, ושמע שמת הגר והיה מעלה בספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זבה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל"ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל"ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל ולר' יוסי הוא הדין דאפי' לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפו עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו, מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ"ש לנפשיה דלא מצי מחיל אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל, לאחרים, אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זבה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל, לנפשיה, אבל לאחרים מצי מחיל, מכלל לכבין לו לחתו ויחזור ויטרפנה מהם ב"ח תע"ג דתמרינן לעיל (דף יח:) עשה סורו לפוסיקי ומכרו לין ב"ח גובה חימנו הייט דוקא מכרו דכיון דליכא קלא לא (ג) לפסדינא לקלוטות ב"ח גובה חימנו במתנה ללא שייך פסידא לקלוטות ב"ח גובה חימנו דאין יכול ליתן מה שמשועבד לאחרים לבל לא עשאו לפוסיקי לא היה ב"ח חוזר וטורף מהם דכי היכי דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ה"נ לא משתעבדי מטלטלי דמקבל מתנה לבטל חוב והוי כלילו נותן להם במתנה כיון שהוא עצמו אינו יכול לחזור ולטרוף מהן ומיהו גלמה דלא חשיב הכא מה שמחזיר להן כלילו נתן להם מתנה דלא לחינו נותן להם לשם מתנה אלא כשעמת בשמיקה מחזיר להם ואין דעתו לגלה לקיים מלות השבה בעלמא לבלך לא הוה ממנה ויכול ב"ח לטרוף מהם והוא ודלמי לינו יכול לחזור וליקח מהן דלמ לא היה מתקיים השבה בלל בעלמו מה שגנזן לבל מה שב"ח טוטל מהקיימת שפיר מלות השבה כיון שבעלמו אין טוטל ומיירי לפי בלה לפוסיקי:

ב"ח בחין ונפרעין · לחר מיתה ולפילו בחיין הוי שבי בכה"ג כדלמרינן (נדרים דף מג·) המוכר הגלה מחבירו ואין לו מה יאכל יך לגל הגוי הרגיל לגלו ויאמר לו חים פלוני מוכר הגלה ממני ואין לו מה יאכל ואיני יודע מה לעשה לו נותן לו וכא ומוכל מזה גלה לפי זה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחיין ואין יכול לעשות תקנה גלה מדעתו והא גלה הני הכא ומס אין רוצה כדקתני ריש מסוס שכרי ודלמי [לינו] רוצה לו שמל דוקא אין לו מה יאכל שרי כדקתני גבי המוכר הגלה מחבירו לבל מס יש לו שקנה כך ו"ח ומיהך נפרע ממנו והא תנן בפרק אין בין המוכר (שם דף לג:) המוכר הגלה מחבירו שוקל לו שקל ופורע לו חוזו ופר"ח דוקא במזונות ללמו לבל שאר חובות לפרוע דוקא קא משתרי ליה ולסור וה"ג משתרי ליה ו"ל דלא דמי להתם כיון שמתחייב למי שפרע בעבורו מס יפרע בעבורו ח"ב מהגהו ולסור לבל הכא מה שבלים ב"ח ונפרעין מן הגבסים אין זה נהנה מן הגבסים והיינו דהולך לגל הגוי תקנה להתם דרך מתנה מיירי שהחטוי נותן לזה פירות במתנה וחוזר ומקבל מזה מעות דרך מתנה לבל הא לחמר בפרק המוכיח (שם דף מז:*) (ג) קונס לחבי שלמי נהגיה לך כו' לזה וב"ח בחין ונפרעין מבעל בשלמו קונס שלמי נהגה לגלמי ליכא למימר במזונות לבלו ולגיבא דחנן לגלו קונס שלמי נהגה לך משמע שלומר לחבירו כמו שהוא פורע חובו וי"ס לומר כגון שלוה הימנו על מנת שלא לפרוע להשתא אין נהגה כלום במה שפורע חובו ו"ח וכי בשופטני עסקינן שלוה ע"מ שלא לפרוע ו"ל שהוא לוהבו שלא יניח מלפרוע בעבורו: **אלא** לחמר רב שמת הא והא ר' יוסי הגלילי · ו"ח ולחמרי לא מוקי מתני' בר' עקיבא ומודה ללחריים מלי מחיל ולנפשיה לא מלי מחיל ובזקפו עליו במלוה הוא דפליג עליו רבי עקיבא לרבי יוסי דלא חשיב ליה זקיפה כמו מחילה לחריני ו"ל דרב שמת סבר כיון דממילה לחריני מועלת זקפו נמי מועלת לכ"ע וכיון דלחמר ר' עקיבא דזקפו במלוה לאו מועיל ל"ב ודלמי ס"ל דמחילה לחריים נמי לאו מועיל הלכך לא מקוקמת מתני' בר' עקיבא דקתני במתניתין מחל לו לא הקרן ממש דמחילה לחריני מועלת ו"ל דרבא דמוקי לה בר' עקיבא במלוה לאו מועיל בלוס לב"ע לי לא מלי מחיל לנפשיה הלכך רבי יוסי דקתמר זה הלה במה שבידו משום דזקפו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפי' זקפו במלוה לא מלי מחיל לנפשיה כיון דליכא מחילה לאחריני:

[ופ"ע שם]

רש"ל

מסורת השי"ם

קסח א ב מיי' פ"ה מהלכות גזילה הלי' ו ועיין בכ"מ שמג לאוין ממב עשין ב"ד סי' רכג פעיף ד:

קסט ג ד מיי' פ"מ מהלכות גזילה ואבידה הלכה ג ממג עשין עג עוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף ס:

נוסח

קסח ה מיי' שם הלכה ה ועיין בהגהות הגר"ע שהיו ואמ"מ עוש"ע שם סעי"ו: אולא יורט כל' למהרי"ו

נוסח/אחנף

נפ"ה הגהות הב"ח בדפוס אמ"ל (ה) רש"י ד"ה הא והא וכו' דמודי ר' יוסי לנפשיה לא מלי: (ב) תוס' ד"ה הא והא וכו' דכיון דליכא קלא לא מפסידינן לקלוטות: (ג) ד"ה ב"ח וכו' כפי הנוסחאין התומה לפחמו קושם שלחי נהגיה לך:

גליון השי"ם

תום' ד"ה לוה וכו' לבל נתנו במתנה. עיין כתובות דף מע ע"ב תוס' ד"ה הוא ועיין בתוספות הרא"ש סי' מ"ו"ח דמוק עיין: באיד הכי נמי לא מסתעבדי מטלטלי. עיין יבמות לט ע"ל תוס' ד"ה כתב וכתוספות דף מס ע"ב תוס' ד"ה הוא:

אחנף

הגלות

ל"ל:

אלא גזל הגר דקתני (ע) היכי משכחת לה · ס"ה דה"מ למפרך בתחילת סוגיא כי קתני ר' יוסי הגלילי לא קתני ולא קתני לתחילה מקום להוו ליה פירכי לאחריני לא תם למפרך: **קטן** מי לימא קטן היכי משכחת לה והא אין זכיה לקטן כדתניא בפ"ק דכ"מ (דף יב:) דגזל קטן מדברייתא ולא מדתורייתא וביבמה ליכא למימר דגר אין יורש ואין דבר תורה *וי"ל דדוקא מגילה דאין דעת אחרת מקנה לאותו לא הוה אלא מדברייתא אבל כשדעת אחרת מקנה לאותו אפי' מדתורייתא ובקטן אפשר שמכיר עם אביו מיירי דלכ"ע מטבילין אותו אבל גלח אביו פלוגתא היא בפרק קמא דכתובות (דף יט:) אם מטבילים אותו על דעת כיתו דין: **לכהן** שבאותו משמר · אין נראה לפרש דבשעת הדוחק כשמתחייב גלח למשמר שהיה בשעת הבאה שהרי כבר הקריבו חמשת ושמשות נדרים ונדבות אין אלו הולכים אחר שעת החיוב ליתנו לאותו משמר שהיה בחוצה שעה שנדר או נדב או חטת שהוא מתחייב בה גלח אחר הבאה אלו הולכים וכמו כן בכהן: **מנין** גלח יתמר · תימה דנקיט ליה ליתנה כיון דלא מקרע מייתי לה גלח מדיוקא: **ומה** דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס לרשותו משמע דאין יכול להוציאו מידו אפי' לצורך אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ"ש ר' אומר בלישן אחר: ומה בבני שאין לו חלק בו עד שיכנסו לרשותו לישתכנס ליבעי להוציאו מידו, דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משמע דאין יכול להוציאו מידו, אלא אמרת בדבר שאין לו חלק בו ר' שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגוזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו, דאלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב "ואיש את קדשיו לו יהיו"? הבא במאי עסקינן בכהן טבא דבר שיש לו חלק בו מי עסקינן "לכהן" משרה אחותה דתניא "ואחותה לכהן" משרה אחותה מה ת"ל לזמנין לישדה היוצאה לכהנים ביובל וגאולה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר היואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל "בשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו" אחוזה שלו, ואין זו שלו, הא כיצד "יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל אות נפשון שירצה? תלמוד לומר "ואיש את קדשיו לו יהיו" הא ביצד? "אם היה בעל מום, נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

(קטן) מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר אפילו לנפשיה נמי מצי מחיל, אלא גזל הגר דקאמר רחמנא *נתינה לכהנים היכי משכחת לה? אמר רבא *הכא במאי עסקינן "בשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה" דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים בעזרה. רבינא גזל הגיורת מהו? "איש" אמר רחמנא ולא אשה או דלמא (ב) אורחיה דקרא הוא אמר ליה רב אחרן לרבינא הא שמע דתניא "איש", אין לי אלא איש, אשה מנין? כשהוא אומר "המושב" הרי כאן שנים, א"כ מה ת"ל "איש" *איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו קטן אי אתה צריך לחזור אחריו בירוע שאין לו גואלין *תנו רבנן "לה' לכהן" *קנאו השם "ונתנו לכהן? כשהוא משמש, אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה? כשהוא אומר "מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו" הרי לכהן שבאותו משמר בתחוב מדבר ת"ר הרי שהיה גזול כהן מנין שלא יאמר היואיל ויוצא לכהנים והרי הוא תחת ידי יהא שלי-ודין הוא: אי בשל אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ"ש ר' נתן אומר בלישן אחר: ומה בבני שאין לו חלק בו עד שיכנסו ברשותו, לישתכנס לרשותו אינו יכול להוציאו מידו, דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו, משמע דאין יכול להוציאו מידו, אלא אמרת בדבר שאין לו חלק בו ר' שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגוזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו, דאלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים והכתיב "ואיש את קדשיו לו יהיו"? הבא במאי עסקינן בכהן טבא דבר שיש לו חלק בו מי עסקינן "לכהן" משרה אחותה דתניא "ואחותה לכהן" משרה אחותה מה ת"ל לזמנין לישדה היוצאה לכהנים ביובל וגאולה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר היואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי-ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל "בשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו" אחוזה שלו, ואין זו שלו, הא כיצד "יוצאה מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים: תנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל אות נפשון שירצה? תלמוד לומר "ואיש את קדשיו לו יהיו" הא ביצד? "אם היה בעל מום, נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

אחוזתו מה ת"ל· תימה להרשב"ם למ"ל לאחוזתו לומר שיולאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים דהיכי הוה לימיק בשל אחרים אי זוכה בשל עצמו לא כ"ש הא כיצד שייך נמי למפרך כמו לעיל דיו לבא מ' ים לומר דליעטריך לאחוזתו משום דה"ק כיון שהיא מתת ידו תהא שלו דהוה ליפיק כהן כהן מגזל הגר וכגזל הגר ה"ל דהוי שלו כדקאמר ואיש אם קדשיו לו יהיו משום דליעטריך לאחוזתו: **מנין** ליולאה לכהנים מ'· בריימתא היא בערכין בפרק הן מקדישין (דף כה:): **דכי** [ועי' תוס' סנהדרין סה: ד"ה קטן] שבאותו משמר · הין נראה לפרש דבשעת הדוחק כשמתחייב גלח למשמר שהיה בשעת הבאה שהרי כבר הקריבו חמשת ושמשות נדרים ונדבות אין אלו הולכים אחר שעת החיוב ליתנו לאותו משמר שהיה בחוצה שעה שנדר או נדב או חטת שהוא מתחייב בה גלח אחר הבאה אלו הולכים וכמו כן בכהן: **מנין** גלח יתמר · תימה דנקיט ליה ליתנה כיון דלא מקרע מייתי לה גלח מדיוקא: **ומה** דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס לרשותו · כגון תרומה וחלה ולחמים הגז שמופת הבאה לבעלים ניתן לזיזה כהן שילה משכנסם לרשותו אין אחר יכול להוציא מידו שיתחלק לבני משמר דאין מתחלק לגבי משמר גלח מתנות: **לא** אם אמרת בדבר שאין לו · לעולם דאמרן כמי דקאמר ודין הוא בשל אחרים אני זוכה יכול להקטיר כהן כהן מגזל הגר וכגזל הגר ה"ל דהוי שלו כדקאמר ואיש אם קדשיו לו יהיו משום דליעטריך לאחוזתו: **מנין** ליולאה לכהנים מ'· בריימתא היא בערכין בפרק הן מקדישין (דף כה:): **דכי** יכול לבא להקריב קרבנותיו בכל עת ובכל אות נפשון שירצה? תלמוד לומר "ואיש את קדשיו לו יהיו" הא ביצד? "אם היה בעל מום, נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו ואם

מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר מני מחיל לנפשיה · לרבות פרכין: **קנאו השם** · הקב"ה כדכתיב המושב לה' לכהן: **קנאו השם ונתנו לכהנים** · לכל הודה בחיי הגר נעשה כאלו כמלוה וכי מייתי גר מחיל לנפשיה · **גזל הגיורת** · גזל תורה אור ונכתב והודה לאחר מיתה: **מהו** · מי נפיק לכהנים או זכה בה ליהוי: **אלא מאי רחמנא** · "אם אין לאיש גואל": **תני כלן קנים** · תני הכתוב כתיב להכתיב המושב ליתנה לאחד מהכהנים כתיב "להכתיב החשב המושב": **נריכין למחוי מחברין** · ולשמות אם יש לו כניס קודם שהתחנכו לכהן: **קטן** · שאין לו בינוי לכהנים ומהכא נפקא לן דקטן לאו בר מעודי הוא בסנהדרין בבן סורר ומורה (דף פט:): **לכהן שבאותו משמר** · שהוא בא להתכפר כו: **כשהוא אומר מלבד איל הכפורים** · מכאן למי שזה ניתן וחיל הכפורים אין יכול להקריב אלא כהן שבאותו משמר כדכתיב (דברים יח) לבד ממכריו על האבות אלו בשבתי ואתה בשבתך: **תני שהיה כהן גדול** · אם הגר וכשהגיע משמר שלו בא והודה לאחר מיתת הגר: **כגזל לאחרים** · אם היה יכול מביא גזל הגר במשמר זה כריבי טוטל חלקי עם אחיי הכהנים בני המשמר: **כגזל עצמי לא** כ"ש · שאטול את הכל: **מה דבר שאין לו חלק בו** · כגון כהן שהתנדב קרבן לתמריון לקמן בשמעתין כהן בת ומקריב קרבנותיו כשל שעה שילה וכשרה ועורה שלו דכתיב "ואיש קדשיו לו יהיו" ומשמע שאין לו חלק בו: (ע) **משנכנס לרשותו אין אחר יכול כו'** · שאם נתנה לכהן אחר שלו תומר משמר שוב אין יכול להוליכו מידו שנאמר "איש אשר יתן לכהן לו יהיה": **דבר שיש לו חלק בו עד שלא נכנס לרשותו** · שכיון שבא יקריב והביא גזל הגר למשמר זה תע"פ שנתנו לאחד מאחיו יש לו חלק בו: ל"מ מה דבר (שלא נכנס לרשותו) כגון תרומות ומעשרות מפי עוקר הריס: **כך אין נאמרים** · לפיכך משנתנו לך מי שבא לכהן אחר יכול לומר לו אין לי חלק בו שלא נכנס לרשותי: **ואכתיב ואיש את קדשיו [וגו']** · ופשקא לן לקמן מינייה שהכהן מקריב קרבנותיו בכל עת שילה וכשרה ועורה שלו והכא נמי התם ליל חמס קרבנות דכהן הוא וכי ניה וכיון דמקריב ליה וכי ניה גזל גמי ניהיה הוא כדתמרינן "תלבד ליל הכפורים למי שזה ניתן זה ניתן": **כגון ממא** · דליכן לחלוי להקריב קרבנותיו: **מי [כגון] ממא** · היכי מצי למימר דכר שים לו חלק בו! והא קיימא לן בזבחים (דף צח:) דליכן ממא חולק בקדשי המקדש ולפיכך בעורות (ג) וגזל הגר גמי קדשי המקדש הוא:

מנה · לעולם בכהן טהור והכי דמוליכין מידו מפני דילפינן ג"ש "כהן-כהן" "מנדה לחוזה" לוחים את קדשיו" במילי לחריני מפוקמא: **לחוזתו** · "לכהן" תהיה" היה לו למימר ודיו, ומה ת"ל "לחוזתו": **לנדה פיולאה לכהנים** · מקדים נדה לחוזה ולא נגלה מן ההקדש ומכרה גזבר לאחרים כשהיא יולאה מיד הלוקח ביובל מחללה לכהנים משמר שכנכם בו יובל שנאמר "ואם לא יגאל את השדה" בעלים ואם מכר את השדה גזבר לא יגאל עוד בעלים אלא עוד והיה השדה וגו' וכתי תניא בת"כ ובערכין: **ונגלה לאחר מן הכהנים** · כלומר והלוקח מן הגזבר כהן היה ומבני המשמר של יובל היה: **שנא ומקריב** · אם נדר קרבן לו שהיה מוטל עליו תשלח ואחם מוכה מקריב לא במשמר שלשו שלו: **שעבודתה** · שכר עבודתה דהייטו בשרה: **אם היה בעל מום** · רלוי לאכול ואין רלוי להקריב אין יכול לעשות שליח להקרבה מי שילה אלא נותנה לבני המשמר והוא רלוי לאכילה קרינן ביה ואתם את קדשיו לפיכך עבודה ועורה שלו לגזן אחר גרסינן עבודה ועורה לאכני משמר כיון דהם הקריבוהו: ואם

מסורת הש"ס

ואם היה זקן או חולה נותנה לכל בהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר האי זקן או חולה היכי דמי – אי דמצי עביד עבודה, עבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה, שליח היכי משוי? אמר רב פפא "ישיכול לעשות על ידי הדחק; עבודה, דכי עביד ליה ע"י הדחק = עבודה היא – ומשוי שליח, אבילה *דכי אביל על ידי הדחק = אבילה גמה היא "ואכילה גמה לאו כלום הוא, משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר. אמר רב ששת "אם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר, היכי דמי: אי דאיכא טהורים, טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר" הא טמאים נינהו! לא מצו אבלי? אמר רבא "אימא לבעלי טומין טהורין שבאותו משמר. אמר רב אשי "אם היה כהן גדול אונן, נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר" מאי קמ"ל תנינא* [כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל "ואינו חולק לאכול לערב ?ס"ד אמינא כי חס רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליח לא מצי משוי, קמ"ל: **מתני'** "הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים [א]שאם למוכח שנאמר "ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו." היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף יתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, (ס) נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר "איש אשר יתן לכהן לו יהיה." נתן הכסף לידוריב ואשם לידעיה יצא, "אשם לידוריב וכסף לידעיה: אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה, ואם לא, יחזיר ויביא אשם אחר* שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא, הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא. נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב: **גמ'** "אשם" ת"ל "אשם" זה קרן "המושב" זה חומש או אינו אלא "אשם" זה "אשם" אי מלמאי נפקא מינה לאפוקי "מדרבא דאמר רבא יגזל הגר שדחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא מ"ט אשם קרייה רחמנא כשהוא אומר "מלבד איל הכפורים" הוי אומר "אשם" זה קרן "חביא אידך "אשם" זה חומש או אינו אלא "אשם" זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב אדרבה חומש מעכב בשהוא אומר "והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו" הוי אומר "אשם" זה קרן "חביא אידך "אשם" זה חומש ובגזל הגר הכתוב מדבר או אינו אלא "המושב" "ה' כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר? כשהוא אומר "והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו" הרי בממון המשתלם הכתוב מדבר נופא "אמר רבא גזל הגר: שהחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא, מאי טעמא "אשם" קרייה רחמנא, ואמר רבא "גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו – מ"ט? דכתיב "האשם המושב" עד שיהא השבה לכל כהן וכהן בעי רבא אין בו למשמרת יהוריב ויש בו למשמרת

[ד"ה תלילה]

[ד"ה תלילה]

[ד"ה תלילה]

או דלמא כיון דלא חזי ליהויריב לידעיה קמי · ויכול להביא לידעיה כדקתני בפירקין נתן לה הכסף ליהויריב והחזיר לידעיה יצא: **למאי** נ"מ לגזל ממן ועבר עליו הפסח · תימה לימאי לא פטיר ליה מדידיה דלמר לעיל גזל הגר שלן בו שוה פרוטה לכל לחד ולחד לא יצא תלמוד מקבלי מתנות הוא] דלי יהיבין הוו למאי לא יצא מלי למיבך להון לחטוהן יהב להון וכרכה דבחד מהנון גרסינן רבה: **בכלל** ופרט וכלל וברית מלח · כך שמעתא מפורש בפרק הזהב (חולין דף קלג:): **וגזל** הגר · תימה למאי הצריכ גזל הגר מעשרה בגבולין דכי היכי דלמר רבא החזירו בלילה ולתלתין לא יצא דהכא קרייה רחמנא ס"ל אם החזירו בגבולין לא יצא דין הכא: **כסף** מכפר מחלה · מכלן גרסה דכתן אין יכול לשמוע כיון דהוי כפרה:

דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה · גרסה דבגפלה מן המירוסין לחיי דאי מן הגיסואין ודאי מקדשה נפשה כדי שתהא כשותה לבעלה דמשום אחר מיחת בעלה לא מסקא אפשה מלהיות כשותה אלא מן המירוסין לחיי דמקדושין אין לה שום טובה ומ"ש אדם שקנה מחבירו שוס דבר ונתקלקל יכול המקח לחדעתא דהכי לא קנה וי"ל דהכא נאו בלוקח לחודיה קניא דאי דיכוי דקא מוכיח נאן לחטוהן ואי אמרת שמא מקבלי: (ג) שם יוכיחו הוו ושמר מכ: (ד) רש"י ד"ה וזכמי וכו' כני שמה נוכח שלמים וקדשי: (ה) ד"ה מוכר המוכר כ"כ אבל מוכר שומר אחטיב פ"ש דאלם משמה דנפשה ומשמ לכל אדם קניין שמור מהכי שלוח ומוניף ממנו עכשיו אינה כלומיה כמתנות פרק כי יאמצאל במשנה: (ו) ד"ה נאשם נאשם נפשה וכו' שולה בשר בשם ושורה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' גזל ממן ועבר כ"ל: נתינה הכסף (עי' בבל ד) כהוגה אפשר אחא"ב

◇ נראה הוספת אחרי"ב

רנשבורג

א] תוס' ד"ה למאי כ"מ וכו' דאי יוכיחו הוו למאי לא יצא · עיין מהכרש"ם ושיטה מקובצת ורש"ל:

למשמרת ידעיה מהו, היכי דמי: אילימא דיהביה לידעיה במשמרת ידעיה, הא *אית ביה, לא צריכא דיהביה לידעיה במשמרתו דיהוויריב מאי: מי אמרינן כיון דלאו משמרתו הוא ולא כלום הוא או דלמא כיון דלא חזי ליה מעיקרא, לידעיה קאי, תיקו. בעי רבא כהנים מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר: מי אמרינן "אשם" קרייה רחמנא מה אשם *אין חולקין אשם כנגד אשם אף גזל אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר או דלמא גזל הגר ממונא הוא? הדר פשטה אשם קרייה רחמנא רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא: אמר רבא כהנים אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מ"ט אשם קרייה רחמנא: בעי רבא כהנים בגזל הגר יורשין הוו-או-מקבלי מתנות הוו-למאי, נפקא מינה כגון [א]שגזל חמץ [ב]ואשבר עליו הפסח: אי אמרת יורשין הוו היינו האי דירתי מוריתי ואי אמרת מקבלי מתנות-הוו-מתנה קאמר רחמנא-דניתיב להו והא לא קא יהיב להו מידי, דעפרא בעלמא הוא, רב ועירא בעי קמיה: אפילו אם תימצי לומר מקבלי מתנה-הוו הא לא איבעיא לן, דההיא מתנה אמר רחמנא דניתיב להו, אלא בי קמבעיא לן כגון שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר מחייבי לאפרושי מיניהו מעשר או לא: יורשין הוו [ג]דאמר מר "קנו בתפיסת הבית-חייבין, או דלמא [ד]מקבלי מתנות הוו ותנן *הלוקח והניחן לו במגנה פטור ממעשר בהמה מאי *ת"ש *עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו וכולן ניתנו בכלל ופרט וכלל, וברית מלח, כל המקיימן באילו מקיים כלל ופרט וכלל-וברית מלח, כל העובר עליהם באילו עובר על כלל ופרט וכלל-וברית מלח' ואלו הן: עשר במקדש, וה' בירושלים, ועשר בגבולים: *עשר במקדש: חטאת בהמה, ואשם העוף, ואשם ודאי, ואשם תלוי, וזבחי שלמי צבור, ולוג שמן של מצורע, ומותר העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות; ואחד בירושלים הבכורה והביכורים והמורם מן התודה ואיל נזיר, ועורות קדשים *ועשרה בגבולין תרומה, ותרומת מעשר, וחלה, וראשית הגז, והמתנות, ופדיון הבן ופדיון פטר חמור, ושדה אחוזה, ושדה חרמים, וגזל הגר, וכא קרי מיתת ממנה" ש"מ מקבלי מתנות הוו ש"מ: נתן את הכסף לאנשי משמר [וכו']: אמר אביי ש"מ כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר הוה אמינא מהדר ליורשין מ"ט ארעתא דהבי לא יהבי אלא מעשה חטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דארעתא דהכי לא אפרשה? אמרי-חטאת שמתו בעליה= "הלכתא גמירי לה לרלמיתה אולא אלא מעשה *אשם שמתו בעליו ליפוק לחולין דארעתא דהכי לא אפרשיה? אשם נמי *הלכתא גמירי לה: "כל שבחטאת מתה באשם רועה" אלא מעשה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין, תיפוק בלא חליצה דארעתא דהכי לא קדשה עצמה? התם אנן סהדי

(ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לכהן הזורק וגו': **ופמורה מפיל נזיר** · זרוע בשלה וחלה ורקיק וחזה ושוק של שלמים בכלל תודה הוא דתודה שלמים תקרי תודה ואיל נזיר משום דתמיד להדדי תשיב להו בחדא כדלמר בשמיטת תוקין בפרק הזורע*: **ופורוס קדשים** · טורות שולה וחטוחות ואשמות אבל קדשים קלים טורומיהן לבעלים כדלמר בזבחים פרק סבול יום (דף קג.) ומ"ש קא תשיב להו בהדי הכך דבירושלים למעוטי דתין נחשבים בהדי הכך דגבולים דהכי טורות לא מתייהבי להו אלא בירושלים ובהדי הכך דבמקדש לא תשיב אלא נפקי חון לקלעים מפשי ביולא: **ושדה אחוזה** · שהקדישה בשעה ולא גאלה ומכרה גזבר כשהלוקח מחזירה ביובל מתחלקת לכהנים: **ושדה חרמים** · ישראל שהחרימו אדיהן: **וגזל הגר** · כמי קרי ליה מתנת גבולין אלא נתנו לכהן שהשמר חון לירושלים יצא ואין לחשמו שעלה ליהושלים להקריב: **מדעתא דהכי** · אלא מיהוי ליה כפרה: **פיפוק לחולין** · ולא מיזל למימה: **בשאר רועה** · עד שיומם וימכר ויפלו דמיו לקרן המזבח טולה (ו) לשם ושורה לכהנים זה מדרש דלא יהוידע הכהן בשקלים (דף פ:) וכתמורה (דף כג:) וכל זמן שהוא שם אין יוצא לחולין ליממכר אלא יפיקר ידעה והוא מעצמו אין יכול להשתמש מהשם לעולה:

דמינח

אין מולקים מנחות כנגד מנחות וקרבן כנגד קרבן מלכל בני אהרן תהיה חיה כאחיו" בפקח לן בקדושין (דף נג.) וכמנחות פרק לחם מנחות (דף עג.): 'יורשין · הגר' הן-אלו-מקבלי מתנות גבוה' הן: **פיינו הני דירתי** · ירושה זאת שפלה להן והרי היא לפניהן שאילו היה הגר קייש היה זה אומר לו "הרי שלך לפניך": **רב ושירי כבי לה הכי אפילו תם תמי לומר מקבלי מתנות** כ"ע וכו' **הוו** שם **לא מבעיא לן דשם מתנה יהיב ליה** · והרי הן לפניהן: **כגון שנפלו לו** · לכהן: **קנו** · יהומים שקנו בהמות: **בשפיפת בכיה** · כלומר נפלו להן בהמות בירושה על שלא חלקו: **פלוקה** · לקח עשרה מלשים שלא נתעשרו מן הקוק: **פעור** · ובמסכת בכורות" מפרש [דף נה:] טעמא: **בכלל ופרט וכלל** · "לכל קדשי בני ישראל לך "נתונים" למשמה"= [ל"ל נתתיים] כלל "וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן החם"=פרט כל מתנה בפני עלמה "לכל" תרומת קדשים"=חזר וכלל, והדר כתיב ברית מלח עולם הוא וגו' בסוף הפרשה (במדבר יח): **כל שמקריבין בלילה קיים** · כל התורה כולה שניתנה לדרוש "בכלל ופרט וכלל" וכתיב "וכל" כל הקרבנות שניתנה בהן ברית מלח: **עשר במקדש** · נאכל לפנים מן הקלעים: **מרבע בירושלים** · בכל העיר: **ועשר בגבולים** · בערי מרן גזילות מעיות שפתה מרופה לילך ומטולע וחד תשיב להו: **אשם מלוי** · כח של ספק קרא שלא נודע לו שעבר ודאי תשיבו חטאת: **וזכמי שלמי נדור** · כבשי עלרה שנקרבו שלמים כדכתיב (ויקרא כג) ושני כבשים בני שנה(ז) וקדשי קדשים הן כדכתיב (שם) קדש יהיו לה' לכהן ונאכלים לפנים מן הקלעים: **ולוג שמן של מצורע** · מה שנשאר בלוג מיניקה לכך כהן של המחלים נאכל לבהנים דתניא במנחות (דף עג.) ובזבחים (דף מד:) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע להוא נמי קרוי קרבן דכתיב והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן וסמיך ליה לקרא קמא בקדש הקדשים תאכלנו בויקת קרא: **מופר ספומר** · מנחת העומר נקמלת ושיריה נאכלים (ה)וכל המנחות קדשי הקדשים הן כדכתיב לא ("תאכל עליו חמץ") וגו': **ושירי מנחות** · כל מנחות הנקמלות מפתח כדבה ומנחת חוטאת ומנחת סוטה: **הבכורה** · בכור שם נאכל בכל העיר וכן הבכורים בריכין תומה כדכתיב (דברים יב) ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם וגו' ואמר מר תרומת ידך אלו בכורים מכוח (דף יג.): **ופמורס מפודס** · חזה ושוק וחרכב תלת מחרכב מיעים שבה תלות ורקיקין ממן ורבוכה וכתיב

[ל"ל נתתיים] [ג"ל נתתיים]

[מיר כה: תמורה יח. בכורות מז.]

[דף קלג:]

[דף כה: בכורות נה: וזף יח.] [תוין קג: [תוספתא תלה פ"ב]

[ל"ל מאפה ממן מנקס וגו' · לפ"ש]

[א] גמ' שגזל ממן ועבר בפ"ל: נתינה הכסף (עי' בבל ד) כהוגה אפשר אחא"ב

◇ נראה הוספת אחרי"ב

רנשבורג

א] תוס' ד"ה למאי כ"מ וכו' דאי יוכיחו הוו למאי לא יצא · עיין מהכרש"ם ושיטה מקובצת ורש"ל:

מסורת השי"ס

אמר רבה לעורו • תימה דהכא משמע לפילו בפסול קודם זריקה וגם כשהעור מחובר עדיין בבשר ועשאה בו פסול קודם שחיטה שהרי בהגיעה קודם הכסף שרי בהגיעה וזנחים בפרק טבול יום (דף קד. ושם) תמר רבי דם מרגלא על העור בפני עלמו פי' כשהוא מופשט ושרע פסול בבשר דם מרגלא על העור וכשהוא עם הבשר "וטולד בו פסול קודם זריקה הרי הוא כיולא בו אחר זריקה טורלה בשר שנה תחת יפפיטנו ועורו לכהנים חלמת כשהוא עם הבשר ופסל קודם זריקה יולא לשריפה והכא לירע בו פסול קודם שחיטה שהוכח קודם הכסף ואמאי לא יצא העור לשריפה • פי' **תל"ל** העולה עולה רחשונה • פי' דחשונה שבפרקת פנחס וכי היכי דמלבד עולת הבקר גלי לך בהדיא דמלבד דבר הקודם לו קאמר הכי נמי מלבד כל הכפורים דבר הקודם לו קאמר ותימה דליף הכא מהעולה ובפרק כל התדיר (זבחים דף פפ. ושם") יליף ממלבד עולת הבקר לתודיה ו"ל דהתם נמי מהעולה קמיך ועוד יש תירוץ אחר ואין להאריך כאן":

רב א ב מיי' פ"ח מהלי' גזילה ואבידה הלכה יב :

רג ג מיי' פ"ח מהלכות תמידין הלכה ג :

ועולד בו פסול בין קודם זריקה בין לאחר זריקה הרי הוא כיולא בו (ולהכשיר[ת] כשהוא עם הבשר ועולד בו פסול קודם כל"ל • בגמרא וכ"ה [ועי' בתוספות וכ"ה] : רה ה ו שם הלי ד שהב עיין כי :

רד ד מיי' פ"ח מהלי' מעילה הלי ה' [ועי' בהגהות וכ"ה] :

[ד"ה בב]

וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש • תימה למאי לילטריך קרא לגיל גבי הדיוט שהם הביא תמחו עד שלא הביא גזלו לו יליף מהקדש ים לומר דהי לאו דאכתי דהשתא להך מילתא לא הוה ילפינן הכי מהאי לענין שאר דברים אבל השתא דהשתא שהשוה לותן דבתרוייהו שם הביא לשמוח המילה לא יצא כמו כן ים להשוותם לענין שאר דברים :

[ועיין תוספות בתובות קו: ד"ה כדתמר ותוספות זבחים שם. ד"ה כל ומגחות שם. ד"ה מ"ל ופסחים נח: ויומא לד. ד"ה השולח]

הגהות הב"ח

(ל) גם' כדברים נקיים :

דמינח ניחא לה • להתקדש לרחמן שהוא שלם על ספק זה שהם יתום חזקה לאחיו: **עון דו** • גוף שנים לעומר תשה בכל דהו ניחא לה : **זה וכף כשלו וזה וכף כשלו** • ונהי נמי לרבנן דקנסו ליהוירים דקבול תשה מקמי כסף חלת לרבי יהודה מ"ט דקנים לידעיה : **לדברי רבי יהודה** • ותע"ג דקנים תורה אור

ליה לידעיה ס"מ היכא דתשה רחמן קיים דיכולין בני יהוירים להקריבו בעוד מטמרתן קיימת ובהכשר **תבל** **תם** קדמו והקריבוהו בפסול **דתשה** הבא קודם התקדן פסול הוא כדמפורש לקמן יקנן תשה השני לידעיה : **למאי הוי** • דקתני זכו : **כגון דנפק מטמרתם** • דהני ודהני ולא תבעו בני יהוירים לא תשה במטמרתם ולא בני ידעיה לא הכסף במטמרתם ולא ואילטריך לתמוטינן דלא תימא 'טעמא דרבי יהודה בתבעו בני יהוירים שיחזור בעוד מטמרתן קיימת תבל היכא דלא תבעו מחלו לבני ידעיה': **קמ"ל** • דכיון דבני ידעיה נמי לא תבעו לתשה במטמרתן יחזור כסף תבל תשה ויקריבוהו בני יהוירים כשיחזור שבח מטמרתם : **פשטא** **המוטב** [לפ"] **לכהן מלבד גיל כשפורים מעבר יפפר בו** • כלומר לא קרב היל עדיין : **תנא מעבר יפפר קמיגיה** • דכתיב בלעון עתיד מלא כתיב 'תשר כיפר' ומשמע דכשהשיב לכהן תת התשה דהיינו קרן הכסף עדיין לא כיפר : **מיון שהם הביא מיעלתו** • נבי נהנה מן ההקדש קתמר : **מיעלתו** • קרן ההקדש שמעל בו : **בגיל התשה ובשלא** • משמע מין סליחה תלת בשיהם 'גיל' כמשמעו 'התשה' קרן כדילף לקמיה הקדש מהדיוט מה 'התשה' דכתיב בגזל הגר קרן הוא כדתמר לעיל(דף קי.)תף 'תשה' דכתיב בהקדש קרן הוא: **בגיל התשה** • משמע בגיל שהוא לא תובא לתשה שהוא קרן לגמרי קרן בריתא מייתי : **מין המוטב מעכב** • תת הכפרה :

פסחים נח: יומא לב: כתובות קו: כ"מ נה. [זבחים קג.] מנחות מט. תמיד כח:

דמינח ניחא לה כגון דנפק מטמרתם דהני ודהני ולא תבעו מהו דתימא אחולי גבי הדדי קמ"ל דאמרינן כיון דלא תבעי להדדו ברישא : שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו [וכו'] : מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא °האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו" הבקר" הכי נמי מכלל "דמוספין ברישא והתניא *מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר °וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה אמר ליה אנא °מאשר יכפר בו"בפקא ליה ועדיין לא כיפר : נתן "לו" "את "הקדן וכו' : **ת"ר** **מנין** שאם הביא מעילתו ולא הביא אשמו,אשמו ולא הביא מעילתו שלא יצא?תלמוד לומר °באיל האשם ונסלח לו", ומנין שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר "באיל האשם" האשם בכבר,יכול כשם שאיל ואשם מעכבים כך חומש מעכב? תלמוד לומר "באיל האשם ונסלח לו" "איל ואשם מעכבים בהקדש יאין חומש מעכב ,וילמד הקדש מהדיוט ,והדיוט מהקדש הקדש מהדיוט: מה "אשם" דהתם = קרן אף "אשם" דהכא = קרן הדיוט מהקדש מה הקדש אין חומש מעכב אף הדיוט נמי אין חומש מעכב:

ויקרא ו כמדבר ה

* האלה "אשם" דאיקרא ויקרא ה בידיעו תשלום פקדון כפי פסוק נזק ב. ולקמן ב. ערכין מסק פיש.

הגוזל ומאביל · לאו דוקא מאביל דה"ה נותן להם דפטורין כרב חסדא דמוקי בגמרא מתניתין לאחר יאוש דהוה ליה יאוש ושיטו רשות אלא מורחת דמילתא נקט אי נמי דוקא מאביל לפני' כרב חסדא דלא חשיב שיטו רשות כמה שנותן לבעלו הסמוכין על שולחנו לפיכך לשמואל דאמר בבבא מציעא (דף יב.) דמליאתן לעצמן כיון דלאכילה נותן להם ומוותרו עליו לא חשיב שיטו רשות ומיהו לרב דאית ליה יאוש כדי קני ואמר נמי בפירקין (דף קטו.) דאית ליה כרב חסדא ור"ל דלידיה נמי לרב לאוקמי מתניתין לאחר יאוש כדמוקי רב חסדא דוקא. ה"ה נותן ועוד י"ל דלרב נמי מאביל דוקא ובדבר המסוויס: **גזל** ולא נתייאשו הבעלים אפילו

אחר כו'. לכל נתייאשו לא נוכח אלא לחזיר כגון היכא דליכא שיטו רשות אחר שהייתן אחר שבא ליד הגזלן וכן משמע לקמן לחולקים רב חסדא בריישא דכי' תוספות דקתני גזילה קיימת אחר יאוש מקום שיכה להחזיר כגון היכא דליכא שיטו רשות אחר שהייתן אחר שבא ליד הגזלן וכן משמע לקמן לחולקים רב חסדא בריישא דכי' תוספות דקתני גזילה קיימת אחר יאוש מקום שהלכו לרשות יורש ולו נראה לי דהכי פירושו דלא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן ולא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן ולא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן

הגוזל *ומאביל את בניו והניח לפניהם "פטורין מלשלם, ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם: גמ' **אמר רב חסדא ג'גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו *ממנו: רצה מזה גובה רצה מזה גובה, מאי טעמא? כל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשותיה דמריה קאי חנן הגוזל ומאביל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם תיובתא דרב חסדא? אמר לך רב חסדא 'כי תניא ההיא לאחר יאוש: אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר המא ואת אומרת *רשות יורש כרשות לוקח רמי רבא אמר רשות יורש לאו כרשות לוקח רמי והא במאי עסקינן כרשאי לוקח אהא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר ואם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם והא *מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה הכותר וכחמר אחרון חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן אלא אמר רבא *כי שביבנא, ר' אושעיא נפיק לזוקי דחריצנא מחני' כותיה דתני רבי אושעיא הגוזל ומאביל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין, אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם. אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיובתא דרב חסדא? אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש, אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיובתא דרמי בר חמא? אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא לפני**

הגוזל ומאביל את בניו והניח לפניהם (כ) פטורין מלשלם · ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם: גמ' כרשות יורש כרשות לוקח דמי · והוה ליה כרשות לוקח דמי לחחרן ואפי' הכי דאינו לא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן ולא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן ולא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן

[ב"ק מה.]

כרשות לוקח דמי · והוה ליה כרשות לוקח דמי לחחרן ואפי' הכי דאינו לא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן ולא הלכו לרשות יורש ולא הלכו לרשות בית דין אלא הלכו לרשות עצמן

[ב"ק מה.]

כרשות יורש

מסורת הש"ס

נפני יהוש · דשיעור רשות בלא יהוש לא קני, וכי לין גזילה קיימת שהלכות לחרי מות תהיהן פטורין דליה ליה דרב חסדא: **מאן דמתני לה** · להא דרמי בר חמא דאבריימא כ"ש למתניתין, מאמר דגזילה קיימת: **מאן דמתני** תורה אור

לה למתניתין לכל לאבריימא רמי בר חמא · משום טעמא דקרא מתני לה כרבא [ב"מ דף] ליפסוק גרסינן מאן דמתני לה למתני' כ"ש לאבריימא דלית ליה לרבא דמתניתין לית ליה לאבריימא דלא קתני שיודעין שהן של רבים אין חייבין להחזיר דמשום יולא כרשות לוקח, ומאן דמתני לה לאבריימא לכל מתניתין רמי בר חמא בשהלכוס מתני לה כרבא דקיימי בעין וקתני פטורים דרשות לוקח שיודעין שהן של רבים תמה דקיימי בעין וקתני פטורים דרשות יורש דמי רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי, ושאני הבא דאמר קרא אל תקח מאתו נשך ותרבית מאדהדר ליה כי היכי דנחי בהדך, לדידיה קא מזהר ליה רחמנא לברייתא לא מזהר ליה רחמנא מאן דמתני לה אברייתא כ"ש אמתניתין מאן דמתני לה אמתניתין, אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה. ת"ר הגוזל ומאביל את בניו פטורין מלשלם, הניח לפניהם: גדולים חייבין לשלם, קטנים פטורין מלשלם, ואם אמרו גדולים: אין אנו יודעין משום דאמרי "אין אנו יודעין" פטורים? אמר רבא הכי קאמר גדולים שאמרו יודעים אנו חישבונות שחישב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי" פטורין תניא אידך הגוזל ומאביל בניו פטורין מלשלם, הניח לפניהם ואכלום בין גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מיחייבי לא יהא אלא דאויק אוזוקי? א"ר פפא הכי קאמר הניח לפניהם ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין לאמר רבא "הניח להם אביהם "פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה, "מתה אין חייבין באונסיה, "כסבורים של אביהם היא ושבחוה ואכלוה משלמין *דמי בשר בזול; הניה להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם-אילימא דמתני לה "אריישא ואילימא דמתני לה אסיפא מאן דמתני לה אריישא כל שבן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל אריישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא "נחתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת, היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד, ת"ר "והשיב את הגזילה אשר גזל "מה ת"ל "אשר גזל? יחזיר בעין שגזל, מכאן אמרו הגוזל ומאביל את בניו פטורין מלשלם. הניח לפניהם: בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכוס אמרו: גדולים חייבין, קטנים פטורין בר חמוה דרבי ירמיה טרק ליה "באפיה דרבי ירמיה, אתא לקמיה דרבי אבין, אמר: "שלו הוא תובע, א"ל והא מייתינא סהדי דאחזקי ביה בחזי דאבוה, א"ל וכי מקבלין עדים שלא

אע"פ שהן יודעין שהם של רבים כו' · ול"ת וכיכי מדקדק מינה דכרשות לוקח דמי דלתפילו לאו כרשות לוקח דמי ול"ת דפטורין כיון דמדעתא נתן לו ליתהני גבייה בתורת גזילה בתורת הלוואה] ולכך אין מייבין להחזיר דמלוה על פה לאו גובה מן היורשין וי"ל דלע"ג דמדעתא נתנם לו ליתהני גבייה בתורת גזילה דהוי כנתינה בטעות דלא נתן לשם מתנה בתורת רבית ומיקרי גזילה בעיניה כיון שהטעות בעין וכיון שחייבין להחזיר אי לאו דכרשות לוקח דמי

והוי שהי רשות:

ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין · מנו שהיו יכולין לומר החזרנו לך ול"ת כגון שלקח עדי גזילה מלא הודלקת הבניס בלבד: **קטנים** והא אמר קטנים פטורין· ל"ג דהא לאו קושיא היא דההיא דלעיל כשומכוס והך כרבנן כדפירש בקונטרס אלא ה"ג בכל הספרים ואכילת קטן מידי משתא היא ניה לן יהא אלא מזיק וכגון חש"ו פניעתן דעה כו' וה"ג ס"מ למפרך מהכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לאחר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש ול"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים כדפ"ל אלא פריך שפי להדיה לקטנים ולימא לאוקמי כגון שהגיה להן חבירן אחריות נכסים ולהכי ה"ש הא דגדולים חייבין לשלם אבל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין דהא לית פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

הכל

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סמג עשין קנ טוש"ע י"ד סימן קמח סעיף ו:

ת כג ד טוש"ע ח"מ סימן שמח סעיף ו:

ה ו מיי' פ"ח מהל' שלוה ופקדון הלכה ס ח"מ סימן שמח סעיף ו וכעיף ג [כך לגרס כאן] וכב"מ פ"ח דף קכה: :

ו ז ח מיי' שם ועיין במ"מ אבא מציעא פרק הזהב סעיף ד :

יא ט מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' ו טוש"ע ח"מ סימן שמח :

יב י מיי' שם הלכה ד:

יג כ ל מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין נד טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ו :

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לית מאכל ליה דמתני (מתני' דמתני וכו' מתני לה) הת"מ ור"ב ס"ה מתני לה) הת"מ ור"ב ס"ה מתני' דמתניתין ב"ש דלאבריימא לכל מתניתין דמתני לה דמתניתין רמי בר חמא כרבא מתני לה: (ב) שם ומאביל לת בניו: (ג) רש"י ד"ה מתני' דמתני וכו' (ומיהשתן ושיקר) תד"ה וכ"כ ס"ה ושיקר: (ד) ד"ה מיכא דמתני לה לפי דסיכים: (ה) גמ' ומאביל את בניו פטורין מלשלם. עיין תוס' ב"ק דף ק"ח ד"ה אבל ארישא ותוס' ב"מ דף ע"ח ד"ה מתני' עד סליקנא בסס הרמב"ן וכריף:

הכל

נוסחא

ת"ש מתני' פ"ק דב"מ (דף ט.) ומיהו לא מצי למיפרך מהכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לאחר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש ול"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים כדפ"ל אלא פריך מפי להדיה לקטנים ולימא לאוקמי כגון שהגיה להן חבירן אחריות נכסים ולהכי ה"ש הא דגדולים חייבין לשלם אבל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין דהא לית פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

אבל היכא דליכא לאפוקי מיניה אלא בדיינים אחרים, אפילו הכי לא מהני, דכיון דאי בעי מפיק מיניה בדיינים אחרים, כאילו יש לו עדיין ביד המוכר, ולא מהני הקנאה כזו.

ושלחן לו ולא כתב לו שיחזיר לו שטר חוב שלו, אלא שלחן לו בלא כלום, אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

דקבעי למיכתב בשטרא. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

עד דאתו עדים דמסרו ליה. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

מצי למימר ליה. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

שלא בפני בעל דין. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

בין קטנים לחרשין. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

בצידד, אמר. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

כסומכוס. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו, אמר. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין ער שיגדיל אלא מוציאין מידו ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי, התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה לחזקה דאבוה, אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא, אמר רב אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. אם יש לו עדים שנתן לו שטר חוב שלו, יכול לחזור ולתבוע ממנו את חובו, שהרי לא נתן לו אלא כדי שיחזיר לו שטר חוב שלו, ולא נתן לו כלום.

קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים וישלחו לו ולא בא. אמר בב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין, אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל כגון דפתחו ליה בדיניה וישלחו ליה ולא אתא, אבל לא פתחו ליה בדינא מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא, אי הכי כי פתחו ליה נמי מצי א"ל לב"ד הגדול אזלינא. אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול. אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין, א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן – אמר קרא והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל המשטר ויעמוד על שורו אמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח, ואי אמר נקיטו לי וימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא דנקטינן ליה, אי אתא אתא, אי לא אתא נטרינן ליה בה"ב, אי לא אתא בחבינן ליה עד שלשים יום, תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבן בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי, לא אתא, בחבינן ליה דרכתא אניכסיה יהבי מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן, יהבי מילי במלוה, אבל בפקדון לאלתר כתבינן, וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואזיל להו במלוה לטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה, ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן, ולא היא – אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף, וכי כתבינן אדרכתא ימודעינן ליה, והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא, ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאולי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאולא ואתי שיירתא כי היא דרבינא שהא למר אתא תריסר ירחי שתא עד דאולא ואתייא שיירתא מבי חוואי, ולא היא, התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה, אבל הכא לא נטרינן ליה אלא יעד דאויל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה. אמר רבינא היאי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי יוה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא הוא מהימנינן ליה ידקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא, לא. אמר רבינא היכא דאמר זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי, ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

ירד א מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין קד עוש"ע מ"מ סימן קי סעיף ה:

טוז ב מיי' שם הלכה ז עוש"ע שם סעיף ו:

טוז ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין קט עוש"ע מ"מ סי' כח סעיף עו עז:

יז ד מיי' שם עוש"ע שם סעיף עז:

יח ה עוש"ע שם בסמ"ע:

יט ו מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ופי' כ"מ סמג עשין סד עוש"ע מ"מ סימן יד סעיף ג בסמ"ע:

כ ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין לד עוש"ע מ"מ סי' עז סעיף ה:

נוסחא [אולי כך מצי הקדמונים] ד"ה יוחנן כך מצי למימר

כא ח מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג שם עוש"ע מ"מ סימן מח סעיף ד:

כב ט מיי' שם הלכה ג עוש"ע שם סעי' ה:

כג י ל מיי' שם הלכה ד עוש"ע שם סעי' ו:

כד מ מיי' שם הלכה ה עוש"ע שם סעי' ז:

כה נ ס מיי' שם הלכה ד עוש"ע שם סעי' ה:

נוסחא קיום שטר סנהדרין הלכה ה סמג עשין לח עוש"ע מ"מ סימן מ סעיף ה וסימן יח סעיף ג [כך מלקם כאן ובמ"ע פ"ג (לף רפ"ו) ובסה"ת ובכל גריס אמר רבא]

כז ע מיי' פכ"ט מהל' סנהדרין הלכה ה סמג עשין לח עוש"ע מ"מ סימן מ סעיף ה וסימן יח סעיף ג [כך מלקם כאן ובמ"ע פ"ג (לף רפ"ו) ובסה"ת ובכל גריס אמר רבא]

נוסחא ספיק ד'

כח ק מיי' שם הלכה י עוש"ע שם סעי' ג:

כט ר מיי' שם הלכה ח עוש"ע שם סעי' ט:

ל ש מיי' שם הלכה ט עוש"ע שם סעי' י:

לא ת מיי' שם הלכה יא עוש"ע שם סעי' יא:

לב א מיי' שם הלכה יב עוש"ע שם סעי' יב:

לג ב מיי' שם הלכה יג עוש"ע שם סעי' יג:

לד ג מיי' שם הלכה יד עוש"ע שם סעי' יד:

לה ד מיי' שם הלכה טו עוש"ע שם סעי' טו:

לו ה מיי' שם הלכה טז עוש"ע שם סעי' טז:

לז ו מיי' שם הלכה יז עוש"ע שם סעי' יז:

לח ז מיי' שם הלכה יח עוש"ע שם סעי' יח:

לט ח מיי' שם הלכה יט עוש"ע שם סעי' יט:

מ ט מיי' שם הלכה כ עוש"ע שם סעי' כ:

מא י מיי' שם הלכה כא עוש"ע שם סעי' כא:

מב כ מיי' שם הלכה כב עוש"ע שם סעי' כב:

מג ל מיי' שם הלכה כג עוש"ע שם סעי' כג:

מד מ מיי' שם הלכה כד עוש"ע שם סעי' כד:

מה נ מיי' שם הלכה כה עוש"ע שם סעי' כה:

מו ס מיי' שם הלכה כו עוש"ע שם סעי' כו:

מז ע מיי' שם הלכה כז עוש"ע שם סעי' כז:

מח פ מיי' שם הלכה כח עוש"ע שם סעי' כח:

מט צ מיי' שם הלכה כט עוש"ע שם סעי' כט:

נ ק מיי' שם הלכה ל עוש"ע שם סעי' ל:

נא ר מיי' שם הלכה לא עוש"ע שם סעי' לא:

נב ש מיי' שם הלכה לב עוש"ע שם סעי' לב:

נג ת מיי' שם הלכה לג עוש"ע שם סעי' לג:

נד א מיי' שם הלכה לד עוש"ע שם סעי' לד:

נה ב מיי' שם הלכה לה עוש"ע שם סעי' לה:

נו ג מיי' שם הלכה לו עוש"ע שם סעי' לו:

נז ד מיי' שם הלכה לז עוש"ע שם סעי' לז:

נח ה מיי' שם הלכה לח עוש"ע שם סעי' לח:

נט ו מיי' שם הלכה לט עוש"ע שם סעי' לט:

ס ז מיי' שם הלכה מ עוש"ע שם סעי' מ:

סא ח מיי' שם הלכה מא עוש"ע שם סעי' מא:

סב ט מיי' שם הלכה מב עוש"ע שם סעי' מב:

סג י מיי' שם הלכה מג עוש"ע שם סעי' מג:

סד כ מיי' שם הלכה מד עוש"ע שם סעי' מד:

סה ל מיי' שם הלכה מה עוש"ע שם סעי' מה:

סו מ מיי' שם הלכה מו עוש"ע שם סעי' מו:

סז נ מיי' שם הלכה מז עוש"ע שם סעי' מז:

סח ס מיי' שם הלכה מח עוש"ע שם סעי' מח:

סט ע מיי' שם הלכה מט עוש"ע שם סעי' מט:

ע פ מיי' שם הלכה נ עוש"ע שם סעי' נ:

עא צ מיי' שם הלכה נא עוש"ע שם סעי' נא:

עב ק מיי' שם הלכה נב עוש"ע שם סעי' נב:

עג ר מיי' שם הלכה נג עוש"ע שם סעי' נג:

עד ש מיי' שם הלכה נד עוש"ע שם סעי' נד:

עה ת מיי' שם הלכה נה עוש"ע שם סעי' נה:

עו א מיי' שם הלכה נו עוש"ע שם סעי' נו:

עז ב מיי' שם הלכה נז עוש"ע שם סעי' נז:

עח ג מיי' שם הלכה נח עוש"ע שם סעי' נח:

עט ד מיי' שם הלכה נט עוש"ע שם סעי' נט:

פ ה מיי' שם הלכה ס עוש"ע שם סעי' ס:

פא ו מיי' שם הלכה סא עוש"ע שם סעי' סא:

פב ז מיי' שם הלכה סב עוש"ע שם סעי' סב:

פג ח מיי' שם הלכה סג עוש"ע שם סעי' סג:

פד ט מיי' שם הלכה סד עוש"ע שם סעי' סד:

פה י מיי' שם הלכה סה עוש"ע שם סעי' סה:

פו כ מיי' שם הלכה סו עוש"ע שם סעי' סו:

פז ל מיי' שם הלכה סז עוש"ע שם סעי' סז:

פח מ מיי' שם הלכה סח עוש"ע שם סעי' סח:

פט נ מיי' שם הלכה סט עוש"ע שם סעי' סט:

צ ס מיי' שם הלכה ע עוש"ע שם סעי' ע:

צא ע מיי' שם הלכה עא עוש"ע שם סעי' עא:

צב פ מיי' שם הלכה עב עוש"ע שם סעי' עב:

צג צ מיי' שם הלכה עג עוש"ע שם סעי' עג:

צד ק מיי' שם הלכה עד עוש"ע שם סעי' עד:

צה ר מיי' שם הלכה עה עוש"ע שם סעי' עה:

צו ש מיי' שם הלכה עו עוש"ע שם סעי' עו:

צז ת מיי' שם הלכה עז עוש"ע שם סעי' עז:

צח א מיי' שם הלכה עח עוש"ע שם סעי' עח:

צט ב מיי' שם הלכה עט עוש"ע שם סעי' עט:

ק ג מיי' שם הלכה פ עוש"ע שם סעי' פ:

קא ד מיי' שם הלכה פא עוש"ע שם סעי' פא:

קב ה מיי' שם הלכה פב עוש"ע שם סעי' פב:

קג ו מיי' שם הלכה פג עוש"ע שם סעי' פג:

קד ז מיי' שם הלכה פד עוש"ע שם סעי' פד:

קה ח מיי' שם הלכה פה עוש"ע שם סעי' פה:

קו ט מיי' שם הלכה פו עוש"ע שם סעי' פו:

קז י מיי' שם הלכה פז עוש"ע שם סעי' פז:

קח כ מיי' שם הלכה פח עוש"ע שם סעי' פח:

קט ל מיי' שם הלכה פט עוש"ע שם סעי' פט:

קי מ מיי' שם הלכה צ עוש"ע שם סעי' צ:

קיא נ מיי' שם הלכה צא עוש"ע שם סעי' צא:

קיב ס מיי' שם הלכה צב עוש"ע שם סעי' צב:

קיג ע מיי' שם הלכה צג עוש"ע שם סעי' צג:

קיד פ מיי' שם הלכה צד עוש"ע שם סעי' צד:

קטו צ מיי' שם הלכה צה עוש"ע שם סעי' צה:

קטז ק מיי' שם הלכה צו עוש"ע שם סעי' צו:

קיז ר מיי' שם הלכה צז עוש"ע שם סעי' צז:

קיח ש מיי' שם הלכה צח עוש"ע שם סעי' צח:

קיט ת מיי' שם הלכה צט עוש"ע שם סעי' צט:

קכ א מיי' שם הלכה ק עוש"ע שם סעי' ק:

קכא ב מיי' שם הלכה קא עוש"ע שם סעי' קא:

קכב ג מיי' שם הלכה קב עוש"ע שם סעי' קב:

קכג ד מיי' שם הלכה קג עוש"ע שם סעי' קג:

קכד ה מיי' שם הלכה קד עוש"ע שם סעי' קד:

קכה ו מיי' שם הלכה קה עוש"ע שם סעי' קה:

קכו ז מיי' שם הלכה קו עוש"ע שם סעי' קו:

קכז ח מיי' שם הלכה קז עוש"ע שם סעי' קז:

קכח ט מיי' שם הלכה קח עוש"ע שם סעי' קח:

קכט י מיי' שם הלכה קט עוש"ע שם סעי' קט:

קל כ מיי' שם הלכה קי עוש"ע שם סעי' קי:

קלא ל מיי' שם הלכה קיא עוש"ע שם סעי' קיא:

קלב מ מיי' שם הלכה קיב עוש"ע שם סעי' קיב:

קלג נ מיי' שם הלכה קיג עוש"ע שם סעי' קיג:

קלד ס מיי' שם הלכה קיד עוש"ע שם סעי' קיד:

קלה ע מיי' שם הלכה קטו עוש"ע שם סעי' קטו:

קלו פ מיי' שם הלכה קטז עוש"ע שם סעי' קטז:

קלז צ מיי' שם הלכה קיז עוש"ע שם סעי' קיז:

קלח ק מיי' שם הלכה קיח עוש"ע שם סעי' קיח:

קלט ר מיי' שם הלכה קיט עוש"ע שם סעי' קיט:

קמ ש מיי' שם הלכה קכ עוש"ע שם סעי' קכ:

קמא ת מיי' שם הלכה קכא עוש"ע שם סעי' קכא:

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(ז) גמ' דלא קיימא ליה מוקי כ"ל ותוס' ד"ה ומשמע ד"ה ומשמע ד"ה ומשמע

אבל אי אתית במתא לא, דאמרינן: אומר לא אמרו ליה, דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה: זיל אמור אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אשכחוה בי דינא ואמרי ליה: זיל אמור אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלוי אשתלי. אמר רבא: האי מאן דכתיב עליה פתיחא: על דלא אתי לדינא, עד דאתי לדינא, על דלא מקרעינן ליה, עד דלא צייתי לדינא, עד דצייתי לא מקרעינן ליה, ולא היא. כיון דאמר "צייתנא" קרעינן ליה: אמר רב חסדא: קובעים זמן לשני וחמישי ושני – זמנא, וזמנא בתר זמנא; ולמחר כתבינן, רב *אסי איקלע בי רב כהנא חזא דהיא איתתא דאומנה לדינא בפניא, ובצפרא כתיב עלה פתיחא, א"ל: לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא: קובעין זמן שני וחמישי ושני? א"ל: ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה: לא הבינא ומנא לא ביומי ניסן, ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא, *אבל מניסן לבתר יומי, וניסן, וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן, ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא? בעבידתיה דשבתא טריד. אמר רב נחמן: לא יהבינן זמנא לא לבני בלה, בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא, כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו: וכי לדידכו בנופייכו, והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות *חייב לשלם: *מתני' ליה רבי לר"ש: בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני בבות אבותיהן. בעי מיניה רב כהנא מרב: מטה ומיסב עליה, ישולחן ואוכל עליו מהו? אמר לו: תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'**: אין פורטין לא מחיבתא המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה, אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא אבל נותן לו דיעבד ונותן לו את השאר ומוכסין: והאמר שמואל "דינא דמלכותא דינא? אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. איבא דמחני להא: *לא ילבש אדם בלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס. מתני' דלא כר"ע דתניא: ואסור להבריח את המכס, ר"ש אומר משום *ר"ע מותר להבריח את המכס. בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי: *מר סבר דבר שאין מחבוין מותר, ומר סבר דבר שאין מחבוין אסור. אלא להבריח בו את המכס, מי שרי? והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא! א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. ואיבא דמחני להא: *נותנין להרגין ולחרמין ולמוכסין: שהיא של תרומה, שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך. ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא? א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. רב אשי אמר: במוכס דתניא: ישראל וכנעני אנס שבאו לדין, אם אתה יכול לזכות: בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דיננו, בדיני נכרים נכרים זכהו ואמור לו כך דינכם, ואם לאו באין עליו בעקיפין. דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר: אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם. ור"ע, מעתה דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין, וגזל כנעני מי שרי? והתניא: אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא המפורידין מנין? לגזל כנעני שהוא אסור, ת"ל: אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

אין פורטין לא מחיבתא המוכסין. ולרבנן דתלמי סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים ומ"מ קתני דנותן דיכר ויחזיר לו הקתר הוחיל ואין יאוש בכרור סתם של גזל ור"ש נמי דתמר סתם גזילה הוי יאוש בעלים דהסתם ה"ל יאוש ושינוי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מנוגה הוא דתיכה וכיס מיוחדת להלנית שם גזילות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

נודרין להרנים. בגדלים (דף כח:) מפרש דתמר בסתמא סתם יאמרו כל פירות שבעולם עלי חס חיטים של תרומה ומחצב בלבו היום דאין נאמר אלא לאומו יום בלבד ותע"ג דדכרים שבלב אין דכרים תשום שנוסח שרו ליה הכי מפרש התם וה"ה שיכול לחשוב בלבו שמה אחת מו רגע ואין נוהגים כשהתנסים מדיירים היהודים הדרים התחיהם שלא יאמו לדור בעיר אחרת יכולין לידור סתם שלא יאמו ובלבם יחשבו היום ואחרי הוא מפרש בסתמא שלא יאמו ממנו כל ימי חייו יכול להטעיים ולחשוב בלבו היום אחת ואם מבטל בסתמא בלאחם כ"ש דהוי ביטול גמור*: *) עיין תמר ד"ה אין פורטין שלא

ו) **ומר** סבר דבר שאין מחבוין מותר. ואחרי לחפי' ללבוש והא נמי נמי אחרי לחם ללבוש ולא מיתסר דוקא על כחיפוי:

(נ) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בבמה מדליקין (שבת דף כט: ושם) כרבי שמעון דאחרי דבר שאין מחבוין סתם

מכל מיפים במתא נח. – מסתמיין ליה דהכא ליתמא ומיבני לא עבדי אלימוסא: דאמרי אלימוסא דבי דינא מסתמיה ואמר ליה אלא מסדרינן ליה עד אלימוסא דאחרינא בקריה: ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אשכחוה בי דינא. כי אחי ההוא תורה אור מסתמיין ליה דהכא ליתמא ומיבני לא עבדי אלימוסא: דאמרי אלימוסא דבי דינא מסתמיה ואמר ליה אלא מסדרינן ליה עד אלימוסא דאחרינא בקריה: ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אשכחוה בי דינא ואמרי ליה זיל אמור אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלוי אשתלי. אמר רבא האי מאן דכתיב עליה פתיחא: על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא, על דלא מקרעינן ליה, עד דלא צייתי לדינא, עד דצייתי לא מקרעינן ליה, ולא היא. כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא, וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן, רב אסי איקלע בי רב כהנא חזא דהיא איתתא דאומנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא, א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני? א"ל ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה לא הבינא ומנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא אבל מניסן לבתר יומי וניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא? בעבידתיה דשבתא טריד. אמר רב נחמן לא יהבינן זמנא לא לבני בלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו בנופייכו והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני בבות אבותיהן. בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה ישולחן ואוכל עליו מהו? אמר לו תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** אין פורטין לא מחיבתא המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא אבל נותן לו דיעבד ונותן לו את השאר ומוכסין: והאמר שמואל "דינא דמלכותא דינא? אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. איבא דמחני להא: *לא ילבש אדם בלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס. מתני' דלא כר"ע דתניא: ואסור להבריח את המכס, ר"ש אומר משום *ר"ע מותר להבריח את המכס. בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי: *מר סבר דבר שאין מחבוין מותר, ומר סבר דבר שאין מחבוין אסור. אלא להבריח בו את המכס, מי שרי? והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא! א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. ואיבא דמחני להא: *נותנין להרגין ולחרמין ולמוכסין: שהיא של תרומה, שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך. ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא? א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. רבי ר' ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. רב אשי אמר: במוכס דתניא: ישראל וכנעני אנס שבאו לדין, אם אתה יכול לזכות: בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דיננו, בדיני נכרים נכרים זכהו ואמור לו כך דינכם, ואם לאו באין עליו בעקיפין. דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר: אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם. ור"ע, מעתה דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין, וגזל כנעני מי שרי? והתניא: אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא המפורידין מנין? לגזל כנעני שהוא אסור, ת"ל: אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

[ל"ל אשי]

[מניין לנמר ניסן כ"ו]

[ל"ל חייבין] [לעיל קיג: לקמן קיד:]

[ל"ל אמרן]

ניסן יג: מדרש כת: כ"ב נד: כג: כתובות פ"ע מ"ב

[ע' תוס' זבחים נא: ד"ה הא ר' יהודה]

מדרש כה:

ויקרא רבה פרשה לא ובמדבר רבה פרשה ב ואמרו שם ר' אבהו בשם ר' יוחנן בן זכאי משל לאחד שהיה מהלך בדרך ופגע בו ליסטים אמר להם אל תהרגוני ואני נותן לכם כל מה שיש לי אמרו לו אם אין אנו הורגין אותך אין אנו נותנין לך כלום כך אמר הקב"ה לישראל אל תמסרו עצמכם למיתה ואני נותן לכם את כל העולם הזה ואת העולם הבא

[מהרי"ק שורש קנ"ב]

הגהות מהר"ב רנשבורג א) גמ' דתניא תמר לחבירו בכרי וכו' כ"ה בכ"י ור"ל בכלאים ובניימוקי יוסף בכריסם כו וכן בדב' עקיבא ויעו"ש נ"י דגרים להדיא בלבון הת"ק הנית תמר ללנות עכרא בגדים בלאים זה על זה לחבירו בו תם המכס וכ"כ הרמ"ם וכן נלע"ד שהיתה גירסת הגהות, ובזחים דף נא ע"א ד"ה הא ר"י ויעו"ש והנון פוגין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוכח ועי' פני יהושע ורע"ק.

ע) גרסינן כאן, שמותה פ"ב הלכה ה', כגוכב תם המכס ר"י שוקר דמים וגם שוקר דמים בלבד תגע כאלו עובד ע"ז ומגלה עריות ומחלל שבתות.

שלא ימשכנו ויצא • וכהני תנאי דפרק המקבל (ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי:

יכול יגלום עליו· פי' בקונטרס יכול יניח(ל)הכנעני לכפול ולהוסיף על הלותו לחבוט מה שלא נתן וחימה לר"י דלמאי לחטריך קרא להכי לימעט יפסיד ויניח לת הכנעני להטעות לת עלמו וגרלה לר"י דה"פ יכול יגלום עליו שיטעה לת הכנעני ויתן לו פחות ממה שנתן לו ת"ל וחשב עם קונהו וכן פי' בערוך בערך גלם לת"ג דטעות כנעני היה מותר לחסור להטעותו במקום שהכנעני יודע שגוזל ושוטה עלמו כלא ידע: **הבי** קלתינא לי דכהני ניעלו· נרלה לר"י שכן היה דעתו מתחילה כמו שהניח להכותי ולא כמו שהיה הכותי כובר דת"ל היה לוכר לגזל הכותי מותר לתן חילוק בין גניבה לגזילה דכנניבה חיכת(ה)חילול השם כשידוע לבסוף וכל הנך שמעתת לא לתייתי אלא הכהו דלמרי גזל כנעני ולא מייתי תנאי דהמקבל (שם) דמרי: **הכי** מייתי· היה להם לחבוט בדין לת כל מה שהעובדים עליהם אלא ודאי לכך מתיירחים לפי שבדין אין משלמין להם כלום משום דניעל למלוכתא דינא ובקונטרס פי' היכי מייתי לשומר מי הוי יאוש והא יאוש כדי הוא ולא קני לתן כאן שיטוי רשות שהרי הן מוכחים בדשות הרבים ושיטוי מעשה נמי ליכת להשמת נמי הוי נוזי דליקני מיקרו כדלמר לעיל בהגוזל קמא (דף לו: ושם) ולא

שלא ימשכנו ויצא, יכול יגלום עליו· ת"ל וחשב עם קונהו אמר רב יוסף לא קשיא הא בכנעני הא בגר תושב אמר ליה אביי והא תרוייהו גבי הדדי כתיבי: *לא לך אלא לגר שנאמר "לגר" ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר "לגר תושב" *"משפחת גר" זה העובד כוכבים כשהוא אומר "או לעקר" זה הנמכר לעבודת כוכבים אלא אמר רבא לא קשיא בא בגזל בגזילו ובאן בהפקעת הלוואתו) א"ל אביי 'עבד עברי' הפקעת הלוואתו הוא רבא לטעמיה *דאמר רבא *'עבד עברי גופו קנוי. אמר רב ביבי בר גידל אמר ר"ש חסידא *גזל כנעני אסור *אבידתו מותרת) גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל הכנעני שהוא אסור שנאמר "ואבלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך" בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך אבידתו מותרת דאמר רב חמא בר גורי' אמר רב מנין לאבידת הכנעני שהיא מותרת שנאמר "לכל אבדת אחיך" לאחיך *אתה מחזיר ואי אתה מחזיר *לכנעני ואימא הני מילי היכא דלא אתי לידיה דלא מחייב לאהדורי בתרה אבל היכא דאתי לידיה אימא ליהדרה? *אמר רבינא "ומצאתה" ראתאי לידיה משמע תניא(ר) פנחס בן יאיר אומר במקום שיש חילול השם אפי' אבידתו אסורה אמר שמואל טעותו מותרת) כי הא דשמואל זבן מכותי ג) לקנא דדהבא במר דפרולא בר' זוזי ואבלע ליה חד זוזא ארב כהנא זבן מכותי מאה ועשרים חביתא במאה ואבלע ליה חד זוזא אמר ליה חזי דעלך קא סמיבנא בינא זבן דיקלא הוא ואכותי לצלחא א"ל לשמעיה "קדם ואייתי מעיקרו, דכותי מנינא ידע. רב אשי הוה קאזיל באורחא חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ותלי בה קלסופ דעינבי אמר ליה לשמעיה "זיל חזי: אי דכותי נינהו אייתי אי דישראל נינהו לא אייתי לי שמע ההוא גברא דאמר מלכא, אמר ליה: דכותי "שרי? א"ל צותי שקץ דמי ישראל לא שקיל דמי (נופא אמר שמואל "דינא דמלכותא דינא אמר רבא "תדע "דקטלי דיקלי, וגשרי, וגשרי ועברינן עלייהו א"ל אביי ודלמא משום דאיואש להו מיניה והו מרייהו? אמר ליה אי לא "דינא דמלכותא דינא היכי מייאש, והא לא קא עבדי כדאמר מלכא, מלכא אמר "זילו וקטלו מכל באני" ואינהו אזלו וקטלו מחד באגא? שלוחא דמלכא כמלכא ולא מרח ואינהו אפסיד אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט במוליה באגי ומשקל דמי. אמר רבא "מאן "דמשתכח בבי דרי, פרע מנתא דמלכא, וה"מ שותפא לאבל אריסא, אריסותיה הוא דקא מפיק ואמר רבא "מאי אבר מתא מיעבט יה"מ "דברלא ארעא וכרנא דהאי שתא אבל "שתא דחליק הואיל ואפיים מלכא חליף, ואמר רבא "הני בחוך התחום אסור ליקח מהן מאי טעמא משום דמערבא חיותא דמתא בהדייהו, חזיק לתחום מותר ליקח מהם, אמר רבינא אם היו בעלים מרדפים אחריהם אפילו חוץ לתחום אסור; מכריז רבא ואיתימא רב הונא "דסלקין לעילא ודנחתין לתתא "יהאי בר ישראל דידע דהדורא לכותי [א](לא תבעו מיניה) ואזל ואסהיד ליה בדיני דכותי על ישראל חבריה, משמתינן ליה, מאי טעמא? דאינהו מפקי ממונא אפומא

מס קרקע שכל פירות: **וכרנא** · כתף גולגולת דשתת דת: **שכל שתת דחליף חניף** · (ג) (והוה) והגבהי כבר פרע למלך כל קלבה שקיבל עליו שנה שעברה ומעטה המס שלו ולו אין כח למשכן לת זה של חבירו: **דדייני דרי** · עכו"ס שים להם בהמות ומזבלין מהן שדות בשכר: **אסור ליקח מהן** · בהמה שמת מחבירה עם בהמותיהם של ישראל ושל בני ישראל הוה תמומה

מר א מיי' פ"ו מהל' גניבה הל' ח סמג לאוין קנב: מה ב טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב בהג"ה: מו ג מיי' פ"ב מהל' מילוה הל' יח: מז ד ה מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבדה הלכה ג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' ג: מח ח ט י מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' יז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שסב סעי' כ: נ כ מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' ז: נא ל טור ח"מ שם: נב מ מיי' שם ופ"ח מהל' מוכל ומניק הלכה ו סמג שם טוש"ע שם וסי' קכח סעי' ב ובימן שפח סעי' ו: נג נ מיי' שם וע' בהגהות מיימוני שם סמג שם טוש"ע שם סי' קכח סעי' ב בהג"ה: נד ס מיי' פ"ו מהל' מ"ח בהלכות קטנות הלכה ט סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סי' כח סעי' ג ועוש"ע י"ד סי' שלד סעי' מג:

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה סיכי מיפני וכו' דאין כאן וכו' ומי גוזי כ"כ ע"ל דף לו ע"ש: (כ) ד"ה וכהי מילי דכוולא מינה כ"ל ומיבא ממכון: (ג) ד"ה לקנא דהבא כלר וכו' משמע מכאן וכו' (ד) תוס' ד"ה יכול וכו' יניח לת הכנעני: (ה) ד"ה הכי וכו' דכנניבה חיכת חילול: **נוסחאות**

(א) נמרא (ולא תבעו מיניה) תת"מ:

גליון השים

גמ' יקדק עם קומבו · עיין פי' המפרשים להמכיים פ"ב מ"ז דלמיים: שם עכו עכרי גופו קנוי · עיין יכמות דף מו ע"ש וכ"ה: שם זיל חזי לי דכותי · עיין כב"מ דף מת ע"ש תוס' ד"ה נתנה לפיטון:

מסורת

מר א מיי' פ"ו מהל' גניבה הל' ח סמג לאוין קנב: מה ב טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב בהג"ה: מו ג מיי' פ"ב מהל' מילוה הל' יח: מז ד ה מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבדה הלכה ג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' ג: מח ח ט י מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' יז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שסב סעי' כ: נ כ מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' ז: נא ל טור ח"מ שם: נב מ מיי' שם ופ"ח מהל' מוכל ומניק הלכה ו סמג שם טוש"ע שם וסי' קכח סעי' ב ובימן שפח סעי' ו: נג נ מיי' שם וע' בהגהות מיימוני שם סמג שם טוש"ע שם סי' קכח סעי' ב בהג"ה: נד ס מיי' פ"ו מהל' מ"ח בהלכות קטנות הלכה ט סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סי' כח סעי' ג ועוש"ע י"ד סי' שלד סעי' מג:

מראי מקומות

ל) ע"ל דף לו: ושם, ב) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ג) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ד) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ה) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ו) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ז) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ח) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ט) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: י) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: כ) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ל) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: מ) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: נ) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ס) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ע) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: פ) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: צ) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ק) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ר) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ש) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי: ת) ב"מ דף קיא: ושם) דסבירי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי:

ל) לפי שנהגו בכנעניים מכר בפקר בקניני מחנים. לכן מדנו להם כמחלת ודעת כדיניהם (ועי' לעיל דף ל"ח ע"ח מה שכותב שם בשיטה מקובלת). ג) לפי שנמכרו הכותים לגליני ז' חומות ולמכניסם לכן דנוס כדיני חומות כדין ז' חומות.

לפומא דחד · ומשני שהפסידו שלא כדין: **דמגיפנא** · בני כפר שמין יודעין לדון במשפט: **כי דוחר** · שלטון · **מד לפומא דזוי** ליה · על פי עד אחד אין מוציאין ממון אבל מחייבין בעל דין שבועה להכתים העד כדין תורה/**נשמן לחתך** דמגופתא חנסין בחזקה כמו חתן גוזלי וקא מחו ליה (מגילה כח:) סריסים (שם ביח רבי) הטומדין לרדות בחזקה: **ולימלי מר זכין מעכו"ם כו'** · בבבא מציעא בהמקבל: **ברכתים** · הרבעת: **מתני' פרי שלו שלו** · דמסתמא נתייחלו הבעלים מיד וקנאהו היזק ביולדות ושיעור דשום: **אם נתייפעו** · הבעלים דמסתין לחייחק דלמא ווי לחסרון כיס אבל סמוך לו וקניא לפרים דסיפא לגמרי דריסת ובגמרא פריך ומשני לה הדא בלסתים עכו"ם והדא בלסתים ישראל דמיחלק מסתמא: **נחיל** · גיור: **לא יקוץ אם הסוכה** · דאיכא דבוריס על סוכת חבירו וירא ליטלן לחתן לחתן שלא יבהרו לו יקוץ אם הסוכה להוליכן כולן ביחד ולחילו ע"מ ליתן דמים: **נמי אם נטל** · חמור מן המוכסין: **יתיר לרשעים** · ופליגא בריישא דמתני': **יתום קדי** · שנתייחלו הבעלים ביד מוכס לן קנה המוכס ביתום לכבו בלא נתינת דמים לו שיעור מעשה וכי לחתן ליד שני, **בחיסור לחתן ליד** · **אם נא לאחויי** · שחסיד הוא: **יתיר לבעלים הרשעים** · ולא למוכס: **בניומ** · כגוזמא וכזוזו: **לחמרי מיחל** · "לא ומן לו" ותין תוכפין במקלות **לשון אחר** לחמרי לגבול "מי יימר כדקאמרת, הכא עדיס שנטלו ממך": **מחצלתו מטמאתן** · מיבב עליהם בדבר שאין בו חסרון מלאכה בגוון(נ) לטולטלה ולמטה ירדו לטומאה מיד: **ושל עכדן** · שחומטומו בכך שמחיה למכירה הלכך אין מחצלתו מחצלת שהם יכולו בני חדש לקנותו יכולין להן ונמצא שסובל למעלה ונותנין לו בגמרא מלאכתו לכך: **שלו נזלו אין מחצלתו מטמאתן** · דלמא דיידיה הוא, דכיון דילפ' מאן מקליה מיניה לא מייחס: **ושל נגב מחצלתו מטמאתן** · למאן דאמר דלא ידעי למאן יקנטנו: **חילוף הדברים** · נזלן כיון דמקליה מיניה בהדיא **ולא מצי** קאי בחיפוי מייחס, **נגב** סבר בחיפוי ליה ומקלינן ליה: **בספס** · דלא שמעינן דמייחס דבהא פליגי דמר סבר מחצלת הוא ולא סחם גזילה ומר סבר חילוף הדברים כדפרישית: **מכל ביזוי** · דשמעינן דמייחס: **דברי הכל יתום קדי קני** · ולפי' **נגב** לר"ש **וגזלן** לרבנן: **בידוע נמי מחלוקת** · דלא נמי דשמעינן דמייחס למרי רבנן **בגזלן** דלא הוי יתום דכל שעתא דעייל למוקצה בדיעה וכן **נגב** לרבי שמעון: **דתנן כמתניתין** · דר' מתניתין דטורוס **דטורוס** דקתני לפי שלא נתייחלו הבעלים: **אמין יתום נבעלים** · אין יתומין יתום: **מעכס**=גזלן, **לסתים**= **נגב**: **ומתני כלסתים מזויין** · דגזלן הוא: **פיינו גזלן** · והא מנא ליה מוכס · **גמ** . דקתני נבי גזלן הוי חמסן דיסיב זוזי: **ורבי שמעון היא** · דלמר גזלן קני: **וקיימת**

ולא לחמרן מלא חד לכבל בחרי לא · ול"ת והא לעיל שרי להפקעת הנזקה ול"ת מפסידים לזרזו הרבה שאם היה רוצה יכול לכפול וי"ל דמכל מקום לא משמחינן ליה כיון שאין מכשיל על ידם אלא מה שמחייב לו: **ליכא** משום דינא דבר מלרת · פירשתי בפרק המקבל (ב"מ דף קח:): **עד** דמקבל עילויה כו' · לומר ר"ת דהיינו דוקא כשאין לו כמו שמותן לו הטעו"ס לבל לם הטעו"ס רוצה ליתן לו יותר מ"ש להפסיד בשביל כן: **תנא** ולם נטל כו' · מפורש לעיל במרובה (דף סו.): **רבה** לומר בידוע נמי ממלוקת · והא דלמר במרובה (לעיל דף סח:) ולף לכי לתנוזר שבר מיובים לאחר יומו כו' עד דפריך ודלמת דשמעי' דתייחק הלי פירכא לא לתי לגיבה דרבה דהיכא דליכא לא מפלינ מידי בין סחם לידוע: **לפי** שתין יומו לבעלים מתניון לה· אין מניח המצה ללא כך מפרש שלא נתייחלו הבעלים בלסם לפילו לומרים שמחייחלו: **היינו** גזלן · ולפי' (מ"ל א) לסתים מזויין גנב הוא לענין שמשלם בפל לבל מ"מ גזלן הוא דמקרי: **ת"ש** הגנב והגזלן ומשום דמיטמר מחינני קרי ליה גנב ולע"ג דלא משלם בפל למ"ד (סח) גזלן הוא: דתקנה

אפומא דחד,ולא אמרן אלא חד *אבל בתרי לא,וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמגיפתא, אבל בי דווחר אינהו נמי(ג) חד ואמומתא שרי ליה,אמר רב אשי: כי הוינא בי *רב הונא איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה בבי תרי מפקי ממונא אפומיה ולא איבעי ליה לאהודי או דלמא כיון דאדם חשוב הוא לא מצי משחמיט להו ומצי לאסהודי? תיקו. אמר רב אשי האי בר ישראל דזבילי'ה ארעא לעובד כוכבים אמצרא דבר ישראל חבריה משמתינן ליה,מאי טעמא אי נימא משום דינא דבר מצרא *והאמר מר יזבין מעכו"ם וזבין לעכו"ם ליכא משום דינא דבר מצרא? אלא *דאמרי' ליה ארבעית לי אריא אמצראי, "משמתינן ליה עד דקביל עליה כל אונסא * דאתי מחמתיה: **מתני'** נטלו מוכסין את חמורו ונתנו לו חמור אחר,נטלו לסתים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת,הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן: המציל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסתין אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו,וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו הרי אלו שלו **היינו** גזלן · ולפי' (מ"ל א) לסתים מזויין גנב הוא לענין שמשלם בפל לבל מ"מ גזלן הוא דמקרי: **ת"ש** הגנב והגזלן ומשום דמיטמר מחינני קרי ליה גנב ולע"ג דלא משלם בפל למ"ד (סח) גזלן הוא: דתקנה

א"ר יוחנן בן ברוקה "נאמנת אשה או קטן לומר "מכאן יצא נחיל זה" ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו,ואם הזיק,משלם מה שהזיק,אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף קוצץ ונותן את הדמים: **גמ'** תנא **אם נטל,מחזיר לבעלים הראשונים** קסבר *יאוש בדי לא קני ומעיקרא,באיסורא אתא לידיה **ואיבא** דאמרי **אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים** מ"ט *יאוש בדי קני מיהו אי אמר "אי אפשי בממון שאינו שלי" מחזיר לבעלים הראשונים: הרי אלו שלו מפני שהבעלים כו': אמר *רב אשי *לא שנו אלא לסתים עובד כוכבים אבל ליסטים ישראל לא,סבר למחר נקיטנא ליה בדינא,מתקיף לה רב יוסף לאדרבה איפכא מסתברא-עכו"ם דדייני *בגניתי לא מייאש,ישראל כיון דאמרי מימר,מייאש אלא אי איתמר אסיפא איתמר **המציל מן העכו"ם ומן הלסתים אם נתייאשו הבעלים** אין,סתמא לא *לא שנו אלא עכו"ם משום דדייני בגניתי אבל *ליסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש,*חנן התם עורות: **של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן, של נזלן אין מחשבה מטמאתן, ושל נגב מחשבה מטמאתן** ר"ש אומר *חילוף הדברים: **של נזלן מחשבה מטמאתן של נגב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים** אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קני,רבה אמר בידוע נמי מחלוקת א"ל אביי לרבה לא תיפלוג עליה דעולא **בתחלה** במתני' כוותיה **לפי שלא נתייאשו הבעלים** טעמא דלא נתייאשו הבעלים אבל נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו * אמר ליה אנן **לפי שאין יאוש לבעלים** מתנינן להו **תנן** גמלו מוכסין המהלך בדי מני: אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא נגב, **בשלמא לעולא** דאמר **בידוע**-קני הכא נמי ביודע ודברי הכל אלא לרבה דאמר **בידוע** נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש הכא נמי בלסתים מזויין ור"ש היא,אי הכי היינו גזלן? תרי גווני גזלן **ואי בעית אימא** הא מתניתא-רבי היא דתניא **רבי אומר נגב בגזלן** וקיימא

עד דמקבל עילויה כו' · לומר ר"ת דהיינו דוקא כשאין לו כמו שמותן לו הטעו"ס רוצה ליתן לו יותר מ"ש להפסיד בשביל כן: **תנא** ולם נטל כו' · מפורש לעיל במרובה (דף סו.): **רבה** לומר בידוע נמי ממלוקת · והא דלמר במרובה (לעיל דף סח:) ולף לכי לתנוזר שבר מיובים לאחר יומו כו' עד דפריך ודלמת דשמעי' דתייחק הלי פירכא לא לתי לגיבה דרבה דהיכא דליכא לא מפלינ מידי בין סחם לידוע: **לפי** שתין יומו לבעלים מתניון לה· אין מניח המצה ללא כך מפרש שלא נתייחלו הבעלים בלסם לפילו לומרים שמחייחלו: **היינו** גזלן · ולפי' (מ"ל א) לסתים מזויין גנב הוא לענין שמשלם בפל לבל מ"מ גזלן הוא דמקרי: **ת"ש** הגנב והגזלן ומשום דמיטמר מחינני קרי ליה גנב ולע"ג דלא משלם בפל למ"ד (סח) גזלן הוא: דתקנה

א"ר יוחנן בן ברוקה "נאמנת אשה או קטן לומר "מכאן יצא נחיל זה" ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו,ואם הזיק,משלם מה שהזיק,אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים **ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר** אף קוצץ ונותן את הדמים: **גמ'** תנא **אם נטל,מחזיר לבעלים הראשונים** קסבר *יאוש בדי לא קני ומעיקרא,באיסורא אתא לידיה **ואיבא** דאמרי **אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים** מ"ט *יאוש בדי קני מיהו אי אמר "אי אפשי בממון שאינו שלי" מחזיר לבעלים הראשונים: הרי אלו שלו מפני שהבעלים כו': אמר *רב אשי *לא שנו אלא לסתים עובד כוכבים אבל ליסטים ישראל לא,סבר למחר נקיטנא ליה בדינא,מתקיף לה רב יוסף לאדרבה איפכא מסתברא-עכו"ם דדייני *בגניתי לא מייאש,ישראל כיון דאמרי מימר,מייאש אלא אי איתמר אסיפא איתמר **המציל מן העכו"ם ומן הלסתים אם נתייאשו הבעלים** אין,סתמא לא *לא שנו אלא עכו"ם משום דדייני בגניתי אבל *ליסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש,*חנן התם עורות: **של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן, של נזלן אין מחשבה מטמאתן, ושל נגב מחשבה מטמאתן** ר"ש אומר *חילוף הדברים: **של נזלן מחשבה מטמאתן של נגב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים** אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קני,רבה אמר בידוע נמי מחלוקת א"ל אביי לרבה לא תיפלוג עליה דעולא **בתחלה** במתני' כוותיה **לפי שלא נתייאשו הבעלים** טעמא דלא נתייאשו הבעלים אבל נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו * אמר ליה אנן **לפי שאין יאוש לבעלים** מתנינן להו **תנן** גמלו מוכסין המהלך בדי מני: אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא נגב, **בשלמא לעולא** דאמר **בידוע**-קני הכא נמי ביודע ודברי הכל אלא לרבה דאמר **בידוע** נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש הכא נמי בלסתים מזויין ור' שמעון היא,אי הכי היינו גזלן? תרי גווני גזלן **ואי בעית אימא** הא מתניתא-רבי היא דתניא **רבי אומר נגב בגזלן** וקיימא

הגהות מהר"ב רנשבורג א) תד"ה סיינו גזלן ותפילו למ"ד · ג"ב לעיל מ ודף עט:

הגהות הב"ח

(ג) גמ' מינה נמי מחד מומחה שרי: (ב) רש"י ד"ה מחצלתו וכו' (שנזכה).

גליון מהרש"א

[מפרש"י ב"מ נ: ד"ה] [ביצה נ"ב ע"ב] [ב"מ ע"ב ד"ה] [דגמ' בכל מקום] [ב"מ ע"ב ד"ה] [ב"מ ע"ב ד"ה] [ב"מ ע"ב ד"ה

דתקנה בעלמא תקנו ליה · משום דרכי שלום כמו יוכי שוכך ותימה דאמתי לא קני להו מדאורייתא כהגהת הכוורכ:

המביר כליו וספריו ביד אחר כו' · לפני יהום חייבי כדפירש הקונטרס דלי לאחר יהום דאיכא יהום ושיעור רשום לא היה מתחייב להחזיר ונראה דבספרים הוי לעולם לפני יהום שאין רגילות להתיישן מספרים ולא מיבעיא מגבים עובדי כוכבים דלא מיישם אפי' מכלים כיון דדייני בגיותא כדאמר לעיל לא אפי' בגבב ישראל אין רגילות להתיישם מספרים דסוף יבאו ליד ישראל דאין גבים מוכרין תורן רק ליראל ולסוף חוזרין לבעלים וכבלים נמי מייירי לפני יהום ואפילו לרבנן נמי דאמרי סתם גניבה יהום בעלים הוא מייירי כגון שהבעלים רודפין אחריו וידוע שלא נתייאשו מהן מעולם מ"מ מוטל מה שאנו מפני הקנס שהקנו חכמים בגמרא ופ"ה בלא הקנה יכול מה שאנו דמני אמר להגיל מתבוננת ולהסיר מדעתה ויל דמיירי שהיה יכול לחבוע מכני אדם שלנו בתוך ביתו אפילו לא היה זה קונה תוסס ועי"ל דלא שייך למימר הכי כלל שהרי הלוקח טוען שהקנה מאדם אחר נאמן ולא מלוסס שלנו בתוך ביתו כדקאמי סיפא שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה ממנו והא דלא קאמר שאני אומר שהוא מכרן לו משום שאין הלוקח טוען שזה מכרן ומה שמוקם אמאי נאמן לומר לקוחין הן בידי והלא כספרים עסוקין להגיהל ולהסיר מפורש בסוף המקבל (ב"מ דף קנוי: ושם*) :

דקאמרי הללו כליו של פלוני · כלומר כשיעלה הקול אומרים אלו כליו וספריו של פלוני שכני אדם הללו נוטלין והן מכירין שהם אחרים :

וקיימא לן כגזלן דקאמר רבי שמעון דקאמר רבי כגזלן דר"ם קאמר דקני ולא כגזלן דרבנן דלא קני : **מאי לאו מפני כבוד אביהם לא** · דלמא גזלן גמור הוא דרבנן לרבי כגזלן דר"ם קאמר ולא כגזלן דרבנן : **מאי וכן** · (ג) פשיטא דקני ביאוש דמ"ם גזילן הוא · לקמן דהא גבב כגזלן דקאמר רבי כגזלן דר"ם קאמר דקני ולא כגזלן דרבנן דלא קני : **הא לאו מפני כבוד אביהם לא** · דלמא גזלן גמור הוא דרבנן לרבי כגזלן דר"ם קאמר דקני

לא צריך לאהדורי כולי האי, ודלמא איצטריך ליה זוזי ובין? אמר רב אשי הרי יצא לו שם גניבה בעיר: איתמר גנב ומכר ואח"כ הוכר הגנב רב משמיה דרבי חייא אמר הדין עם הראשון ביוחנן משמיה דרבי ינאי אמר הדין עם השני אמר לך זילא פליגי באן לפני יאוש=הדין עם השני, באן לאחר יאוש=הדין עם הראשון *ותרוייהו אית להו דרב חסדא, א"ל אביי לא פליגי הא ימתנות כהונה, כלפני יאוש הא דמי ופליגי דתנן: *אמר לו מכור לי מעיה של פרה והיו בה מתנות, נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים, לקח הימנו במשקל (ג) נותנן לכהן ומנכה לו מן הדמים* ואמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמן אבל שקל לו הטבח, הדין עם הטבח: אמר מר זוטרא, מאי טעמא (ג) אין מתנות כהונה גזלות, דאמר קרא: בחסדא לך זבח אמר בנין שנתייאשו הבעלים ביד לוקח ולא נתייאשו ביד גנב ובהא פליגי, מר סבר יאוש ושינוי רשות קני ושינוי רשות ואח"כ יאוש לא קני ומים לא שנא. אמר בגלימא דכ"ע לא פליגי דהדר למריה, והכא בעשו בו תקנת השוק קמיפלגי: רב משמיה דר' חייא אמר "הדין עם הראשון"-דינא דלוקח דלישקול זוזי מגנב גלא עשו בו תקנת השוק ור' יוחנן משום דר' ינאי אמר "הדין עם השני"-דינא דלוקח דלישקול מבעל הבית ועשו בו תקנת השוק, וסבר רב לא עשו בו תקנת השוק °והא רב הונא תלמידיה דרב-הוה יתן בישא גנב גלימא וזבנה אתא לקמיה דרב הונא א"ל להוא גברא זיל שרי עבידתיה ישאני חנן בישא דכולי מיניה כלא הוכר(ל) דמי, אמר רבא אם גנב מפורסם הוא לא עשו בו תקנת השוק, והא חנן בישא דמפורסם הוה ועשו בו תקנת השוק: נהי דמפורסם לבישותא, לגניבותא לא מפורסם! איתמר °גנב ופרע בחובו, גנב ופרע בהיקיפן לא עשו בו תקנת השוק-דאמרי: לא אבעתא דנגנבו יהיבת ליה מבי משכנתא: שור מאתן במאה, עשו בו תקנת השוק שוה בשוה: אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק מר זוטרא אמר עשו בו תקנת השוק (והלכתא עשו בו תקנת השוק) זבינא שוה בשוה עשו בו תקנת השוק ישוה מאה במאתן, רק ששת אמר לא עשו בו תקנת השוק רבא אמר עשו בו תקנת השוק והלכתא: בכולהו עשו בו תקנת השוק לבר מגנב ופרע בחובו, גנב ופרע בהיקיפו: °אבימי בר נאזי חמוה דרבינא הוה מסיק בההוא גברא ארבעה זוזי, גנב גלימא אתיא גיהליה, אזיפיה ארבעה זוזי אתריני, לסוף הוכר הגנב, אתא לקמיה דרבינא אמר לאביי-גנב ופרע בחובו ולא בעי למיתב ליה ולא מידי, לבוא ארבעה זוזי אחריני שקול זוזך והדר גלימי מתקיף לה רב כהן-ודלמא: גלימא בהני זוזי קמאי יהבה ניהליה=גנב ופרע בחובו, גנב ופרע בהיקיפו, וארבעה זוזי בתראי היכא יהבה? אלא אמר רב כהן: נרשאה גנב ספרא, וזבניה לפפונאה, בתמנן זוזי, ואזל פפונאה וזבניה לבר מחוזאה במאה ועשרין זוזי, לסוף הוכר הגנב, אמר אביי ליזיל מרי דספרא ויהב ליה לבר מחוזאה תמנן זוזי ושקיל ספריה ואזיל בר מחוזאה ושקיל ארבעין מפפונאה, מתקיף לה רבא השתא לוקח מגנב עשו בו תקנת השוק, לוקח מלוקח מיבעיא? אלא אמר רבא ליזיל מריה דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה מאה ועשרין זוזי ושקיל ספריה ולייזיל מרי דספרא ולישקול ארבעין מפפונאה ותמנן מינרשאה: °מתני' °זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש, נסדקה חבית של דבש, ושפך זה את יינו והציל את הדבש לתוכו

אמר ליה לאביי הרי מתנות כהונה כלפני יאוש ופליגי. דמשמע ליה לאביי דהדין עם הטבח דוקא והא"כ הדין עם הראשון מכלן קסבר על פי הקונטרס דפרק הזהב (הוקין דף קלו.) ולפ"ז להאי טעמא כולהו עשו בו תקנת השוק. כ"ל דלא קאי אלא אמתנות כהונה ומה שנתנו לכהן אבל מה שנתנו לבעלים הוי גזל ואפילו לאחר יאוש ולא מהני תקנת השוק ומיהו אפילו לאביי דמשמע דמתנות כהונה לא הוי גזל מיהא מיחייב ליתן לכהן ולא מהני תקנת השוק ומיהו אפילו לאביי דמשמע דמתנות כהונה לא הוי גזל מיהא מיחייב ליתן לכהן ולא מהני תקנת השוק ומיהו אפילו לאביי דמשמע דמתנות כהונה לא הוי גזל מיהא מיחייב ליתן לכהן ולא מהני תקנת השוק

הגהות הב"ח
(ל) גמ' ולא פליני: (ג) שם במשקל נותן לכהן: (ג) שם מהו דתימא מתנות כהונה מיגזלות קמ"ל מיגזלות: (ד) שם כלפי יאוש דמי: (ה) רש"י ד"ה רב פפא וכו' קמ"ל וכו' ומ"ש גנב לא עשו בו תקנת השוק וכו' ומ"ש ד"ה תנן וכו' ומ"ש ד"ה ואמר רבא וכו' ומ"ש ד"ה נהי וכו' ומ"ש ד"ה אמר וכו' ומ"ש ד"ה אמר וכו' ומ"ש ד"ה אמר

הרי שהיה סעון כדי יין וכדי שמן לא יאמר הרי הן כו' · ור"ת לפי' אין משהבר נמי לא יאמר דאסור לתרום חלא מן המוקף וי"ל דלקט משהברות משום דבעי למיתני סיפא ואם אמר לא יאמר כלום ר"ש בשבתות וימים טובים לייתי שמותר לתרום חלא מן המוקף כדאמר בהשואה רבה (יבמות דף נג:) :

וכל היכא דאיכא פסידא לכתחלה לא · ל"ג ליה כדפי' הקונטר' דהא בברייתא דמייתי נמי אסור לכתחלה היכא דאיכא הפסד כהן דקתני וכשמן לא יעשה ור"ש לעיל נמי דאיכא הפסד כהן ספיר אסור לכתחלה חלא אמאי דקתאמר לעיל דאפי' דיעבד לא אמר כלום פריך : **אלא** משמע לא פריך דקתני כשמן לא יעשה אבל חומץ מותר · אבל מתגלגלה למאי חזיא · אבל כשמן לא יעשה אבל חומץ מותר לעיל דאפי' לכתחלה אמר כלום פריך : **אלא** מתגלגלה למאי חזיא · אבל מתגלגלה למאי חזיא לדחיכת הפסד כהן ומ"מ היכא דאיכא פסידא לכתחלה לא יעשה כשמן לא יעשה חומץ אבל חומץ מותר לכתחלה ואפילו לר"ש דאמר לעיל דאפי' דיעבד לא

תשפך הכל · כולה כיחד: כשדה תשפך הכל · דלמדמינן ליה לגנן כיחף לתי כיה ליד תקלה: מין הכרעה שליטים מכרעת · טעם עלמך לתה לומר ולא כדברי לחד מהן שמניהם לא הזכירו כיח ושדה והיכי דמי הכרעה כגון לי הוה תני ב"ש בין נטמאת בכיח בין בשדה תשפך הכל וב"ה לומרים תשפך הכל בכיח ובין בשדה תעשה זילוף אמר ר' ישמעאל ב"ר יוסי אני אכריע: בבית תעשה זילוף ובשדה תשפך הכל אבא דאמרי בישן תעשה זילוף ובחדש תשפך הכל אמרו לו *אין הכרעה שלישית מכרעת

[ע"ל ר' ישמעאל]

[פסחים כף. נזיר נג. חולין קלו.] [יבמות קו.]

אם אמר לו אציל את שלך וכו': אמאי, ונימא ליה "משטה אני בך" מי לא תניא *הרי שהיה בודח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו אמר לו "טול דינר והעבירני" אין לו אלא שברו אלמא אמר ליה "משטה אני בך" הכא נמי לימא ליה "משטה אני בך"? התם לא דמי אלא לסיפא דאמר לו "טול דינר זה בשברך והעבירני" נותן לו שברו משלם מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רמי בר חמא בצייד השולה דגים מן הים (ע"ז ל:) דאמר ליה כוורי בזווא: שתף נהר חמרן וחמור חבירו שלו יפה מנה וכו': וצריבא: דאי אשמעינן קמיתא התם הוא דכי פרוש יהיב ליה דמי בוליה משום דבידים קא פסיד אבל הכא דממילא נימא אין לו אלא שברו ואי אשמעינן סיפא הכא הוא דבסתמא אין לו אלא שברו משום דממילא אבל התם בידים אימא אפילו בסתמא יהיב ליה דמי כולה וצריכא.

בעא מיניה רב כהנא מרבי: ירד להציל תעלה שלו מאליו מהו? א"ל דמשמיא רחמו עליה כי הא דרב ספרא הוה קא אזיל בשיירתא לוינהו ההוא ארי, כל לילא קא *שדר ליה חמרא בחד מיניהו וקא אכיל, כי ממא זמניה דרב ספרא שדר ליה חמרא ולא אכליה, קרים רב ספרא וזכה ביה, א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא למה ליה למיזכי ביה, נהי דבי אפקריה אדעתא דאריה אפקריה, אדעתא דכ"ע לא אפקריה? א"ל: רב ספרא, לרווחא דמילתא הוא דעבד. בעא מיניה רב מרבי ירד להציל ולא הציל מהו? [זכריה ג: ג:] אמר לו *וזו שאילה "אין לו אלא שברו, איתיביה והשובר את הפועל להביא

למיר וטומה פסח וברכתים הגז (חולין קף קנ:) גבי רחמים הגז אין נוהג אלא במרובה וכמה מרובה ב"ש חומרים שתים ב"ה חומרים שלש חמש וכבי ישמעאל חומר בהכעה וקבי נמי התם (קף קנ:) לרבי ישמעאל הכרעה שליטים ותומה הכרעה אין המומה כדהכא ודמיר דבהבי סבירא ליה למכריע פלגא כמר ופלגא כמר התם לא ס"ל לא כמר ולא כמר והא דפריך בכל הבי והא הכרעה שליטים אין הכרעה ה"מ למיפרך תלמיד הוא ואין הלכה כהכרעת תלמיד לבל עדיפה קפריך דלאו הכרעה היא כלל ואור"י הא דתניא בסיפא מבכרין (נדרים קף מנ:) בש"מ מבכך על המעון ואח"כ על ההדם וב"ה חומרים מבכך על ההדם תחילה וקאמר רבא"ב אלו מכריע שמע זכיו לריכו ולסיכתו הדם לא זכיו אלא לריכו הלכך שמע עדיף וקאמר רבי יוחנן בגמרא הלכה כדברי המכריע לא סייבא הכרעה לשאר הכרעות שהבאתי דלא סבירא ליה פלגא כמר ופלגא כמר אלא דמפרש טעמא דאחד מיניהו וס"ל כווסיה לגמרי וכן בכל מקום שתם תנא אחד יסבור כתנא אחר לא יקרא בכך מכריע מדא מדאילטריך ר' יוחנן עלה למימר הלכה כדברי המכריע ש"מ דוחלי לא דאיכא גופיה כבר אמר בסירה (שבת קף נמ:) כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע ש"מ דוחלי לא סייבא להיות הכרעה דשבת ודהכא ולא קרי ליה הכרעה אלא מפני שהכריע דברי ב"ש על דברי ב"ה "ור"ת פי' הכרעה שליטים דור שליטים כלומר תלמיד אחד ואין זו הכרעה כדאמר ר"ע תלמיד הוה וה"ג הוה מ"ל דור שני דהיינו גמי תלמיד אלא כך היה המעשה ובגזיר (קף נג:) דקאי ליה הגמרא לב"ד של אחריס הכרעה שליטים ניעשת דהך בריימא דהכא נקט ות"ת בפ"ק דפסחים (קף יג:) נבי ר' מאיר אומר אוכלין כל חמש רבי יהודה אומר אוכלים כל כו' ר"ג אומר אוכלין אוכלים כל כו' ר"ש אומר אוכלין כל ארבע ותרומה כל חמש וקאמר בגמרא ר"ג אלא מכריע הוא דטעמא דנפשיה קאמר ולפי' הקו' ניחא אלא לפי' "ר"ת אחאי לא מכריע הוא והא אלא תלמיד הוה וי"ל דאלא מכריע הוא אלא עלייהו קאי אלפשיהם היה ופ"ה נראה לר"י עיקר וי"מ הכא טעמא דתפשך מפום דריחא מילתא היא ואסור לזלף מפום דהוי כשתיה ואלא מפום חצר אלקה ואין נראה דא"כ לא הוי רבי ישמעאל מכריע אלא טעמא דנפשיה קאמר לא חיפליגי במיחם לחלקה ואין להקשות לפי' זה לחביי דאיתיה ליה (ע"ז קף סו:) גבי בת חיבת ריחא מילתא היא לימא דאמר כר"מ אחאי לא מייתי נמי התם לפלוגתא דחביי וכבא פלוגתא דב"ש וב"ה הכא אוכא למימר דחביי ח"ק כב"ה ומודו בה דריחא מילתא היא ליחשב הנאה והתם לענין חיבור הנאת יין נסך חייבי ודוקא לענין תרומה טומאה הכא המוחרת בהנאה ריחא אלא מילתא ליחשב כשתיה ואע"ג דמייתי התם ההיא דאסור שמשיקו בכמון של תרומה והיינו הכרזה פת חמה והניחה ע"פ חבית של יין של תרומה התם ודאי אי ריחא מילתא ואסור בהנאה יש לנו כמו כן לאסור הפת לאכול לזרים שנקלט מן הכמון אי היין של תרומה אבל ריחא לחודיה כגון בת חיבת וזילוף לא הוי כשתיה ומותר בתרומה: [וע' תוס' ע"ז סו: ד"ה אמר רבא] : אדעתא דאריה דאפקריה כו' · לא אמר דאמר כתלו מילתא (ב"מ ד' כד:) המניל מן החרי ומן הדוב כו' הרי הוא שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם והתם ודאי שהחרי בא לטרוף כדמשמע המניל מן החרי מתייאש לגמרי אבל הכא החרי היה עמהם והיה מלוה תוהם לשמור בהמותיהם מחוח וליסטים רק שהיו מוהנים לו לאכול חמור בכל לילה ואפשר שפעמים היה שבע ולא יכיל הלכך אין מפקיר אלא אדעתא דאכיל ליה חריה והא לא אכיל ליה:

להביא

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה · שכרוכו בשביל החולה יותר ממה שמיה ריקני לשוכרו משכרו מעלה ל"ל דמייתי כגון דליכא למימר משכרו מפסיד במקום אחר כיולא בזה : **ורשאים** החמרים להתעסק ביציאה · פירוש רשאים להסיע ממון חם ככר עגול תגלי קודם כמו ורשאין בני העיר להסיע על קמץ

יחסנינה סקלה·פי' בקונ' לרבה כמו[ומעלה לת]הסקלין

דכתעניות (דף ו׳) שהוא מין לרבה ומין כרוכה ל"ת לגזון ירושה ואחסנתא משמע דלבני חם חייבי ועגלוה מסיקין כמי חייבי בבני חדם ועגלה שהחויב קרי סקלה שעולין ומכפין את הארץ כדכתיב (שמות י) *וכסה כסה את עין הארץ ועל שם כך נקרא עגלה שמכסה כל הארץ כלומר כמו הוי ארץ עגלה כעפיס (יבמות יח) ר"ת,וברוכה דירושה שייכא שפיר בעופות וחיות כמו וירושה קחת וקפוד (שם לד) :

הא מני·חזקת שמעי' מינה · תימה דבכתובות מקומות מיכא דכי שכופל דבריו ג"ל דקייק מדה"ל למימרי' ואם לאו-חייב,מדקתני "ואם ממתין הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר"משמע דמילתא בתרי' נפשה היא:

לא לריכא דאחוי אחוי· פי' בקונט' שמע מכיח המלך שהיו רוצין לגזול (ג)(לו) קרקע והרואה להם זה קרקע פלוני, ואמר הוא כמו שפי' דלפילו בעגין זה מחייבים ליה תע"ג שהיו כדוב שיעלה שלא ממרו בהדיה "הרואה נמי וגזל"ולא מעלמו הדאה להם דהא ה"ג אמר לקמן (קיו.)"ואם הרואה מעלמו כמו שבאת ונתן דמי' ו"ש דגרם הכא כגון שהכניסו עכו"ם ואחוי תרעא ואחוי נמי הא בהדייהו ואין להקשות (ג)פ"ז מדאמר לקמן נתנם פעור דהתם אכניסו להרואות קרקעותיו של פלוני אבל הכא דאכניסו להרואות אחוה שלו חייב שלא היה לו להרואות אחוה שגזל שלו שלו : **לא** לריכא דאחוי אחוי·וחייב משום דגרמי כדמעמע לקמן בשמעתין דקאמר זיל לגביה ר' שמעון בן אליקים וכ' אלעזר בן פדת דדאין דינא דגרמי ומיבעיא ממתניתין ואם ממתין להעמיד לו שדה אחר ומימה לרשב"ם דלעיל בהגזל קמא (דף ק· ושם) לא משכחת דכ"מ דאין דינא דגרמי אלא בדייקת דמחיצת הכרם שנפרלה אלא שמעון דאחוי כ"מ אלא משום דהכא דמסכל ואחוי לא מייתי התם ממתני' דהכא דמחייבין בדינא דגרמי ומומר ר"י דלא ניחא ליה לאחוי ממתניתין דהכא דאחוי לא קתני כה בהדיה דאחוי אלא מיתורא דמתני' מוקי לה הכי : לאו

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שברו משלו[א"ל מי דמי **החם** עביד שליח שליחותיה **הכא** לא עביד שליח שליחותיה]·

*שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי ממון,ואין מחשבין לפי נפשות; *ואם שכרו תייך הולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין *ירשאין החמרין להתנות שבל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר [בכוסיא אין מעמידין, שלא בכוסיא מעמידין לו,ואם אמר תנו לי *ואני (אשמור) אין שומעין לו פשיטא·לא צריכא·דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ"ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי חרי ·

*ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול למטבעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאו,ואין מחשבין לפי ממון,ולא ישנו ממנהג הספנים. *ורשאין הספנים להתנות שבל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת,"אבדה לו·בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו, ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין פשיטא·לא צריכא דבניסן מרחקי "חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וכא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דווישיה נקיט ואזיל קמ"ל·

*שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד בים ומרפה ועמד אחד מהן והציל,הציל לאמצעו[ואם אמר "אני אציל לעצמי,הציל לעצמו]היכי דמי·אי דליכל להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יבול להציל אפילו רישא נמי לעצמו? אמר במ"ר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו·אמר,לא אמר "לא פליג אבא אמר הכא בפועלין עסקינן וכרב *דאמר רב "פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום" וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה יטעמא אחרינא הוא דכתיב·כי לי בני ישראל עבדים עבדים ולא עבדים לעבדים בר אשי אמר משכיחול להציל ע"י הדחק·גלי דעתיה·לעצמו, לא גלי דעתיה·לאמצע : **מתני'** ·הגוזל שדה מחבירו ונטללה מסיקין·אם מכת מדינה היא אומר לו "הרי שלך לפניך"*אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר : **גמ'** אמר רב נחמן בר יצחק **מאן דתני** מסיקין לא משתבש **מאן דתני** מציקין לא משתבש דכתיב °במצור ובמצוק"ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב °יירש הצלצל" ומתרגמינן "יחסנינה סקאתא": אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מריש שמעת מינה אם מכת מדינה היא[אי לא,לא צריכא דאחוי אחוויי לישנא אחרינא]דב"ע כגון דאנסוה עכו"ם ואמרי ליה אחוי ארעתיה, ואחוי ההוא בהדייהו. ההוא גברא דאחוי אכריא דחמטי דבי ריש גלותא, אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א"ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא? א"ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה (מ) ואוקימנא דאחוי אחוויי,בתר דנפק א"ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה

°**דורמסקנין** ·פרוסים לגזון מורי לשון התלמוד[חדרופיי"ם ועשב הוא הנאכל בשלקות קדירה : **לטורפה** · לבזזה ולהפשיטו עטנן בממון : **פייר** · מרחה להם הדרך : **לף לפי נפשות** · שעשות הדרך במדבר שכנגד נפשות היא : **ונף ישנו ממנהג החמרים** · שאם נהגו לחייב לפי ממון אין לפי נפשות עושין:**בכוסיא**· בכפיעה : **אין שומעין לו** · שאמר לו יקח החמור והם לא יהנו אלא כדי שיקח החמור ויהיה מוסר נפשו לשמור שמהן בלילות מן החיות [תוספתא דכ"מ פ"ו] ליכסיה : **קא מנטר ליה** · ואפילו אם יאמר:הלחד אני יכול לשמור יפה לשנים אינו יכול לשמור : **קמ"ל** · דאמרי ליה לא,כ"ש דהשתא מסרח נפשך טפי : **מחשבין לפי משוי** · אם [תוספתא דכ"מ פ' יח] הגלין זה מאה ליטרין והב יגלין זה מאה ליטרין ברזל : **בניסן** · שגדל הגשר מהפשרת השלגים ומן הגשמים מרחקים חד אשלא מלא תבל משפת הגשר לתוך המים ובתשרי שהמים חסרים והספינה גוססת אינה שפת הגשר רגילים להתרחק לתוך עומק המים מרי אשלי : **ואזיל היולי כניסן** [תוספתא שם פ"ו] **למקום תשרי** · כשמגיע למים ומתוך שהגשר גדול וחזק נוטעטה : **הניל ולמטע** · כל אחד מכיר לת שלו ונוטל : **אי שיבולים** · בשעים להניל [תוספתא שם פ"ו] לת חיתום ואפי' אמר לעצמו,גזלן הוא : **הכא בשותף** · וכין יכולים להניל וכין אין יכולין להניל : **וכגון זה** · במקום שיכול ממון : **שותף חולק** · ואפי' לת ירלה חבירו : **אמר פליג** · ומעכב אלקו לת מה שהניל : **לת אמר לת פליג** · ואפיר עבד דמסר נפשי' לסיכוקת דאדוייהו הוחיל והוח שותף עמו לורחים למטרח אלולה [תוספתא דכ"מ פ"ח] עיסקא : **כפועל** · שהיה שכיר לבעלי ספינה וכשאין יכולין להניל : **הדר כיס** ·וזכי מהפקידת : **רב אשי אומר** · לעולם בחיים דעלמא וכגון דיכולין להניל ע"י הדחק : **אמר,לעלמי** . ושמעו בעלים ושתקו ולא מסרו עלמן אלא דעתייהו וגלו לחייתוף ולא בעו ממסר נפשייהו ומיהו היכא דיכולין להניל להדיח אפילו שמעו ושתקו לת קני ,דמכחמת לת לחייתוף : [כ"מ י' ע"ז] **מתני'** · ונפלוה מסיקין · לחכסן גזלוה מן הגזלן : **מכת מדינה היא** · דלחכסוה לרעתת לחחריני ודהחיך : **ואם מחמת גנבו** · מפרש בגמרת : [כ"מ י' ע"ב קידושין כה: ושם.תוספ' עבדי הם ולא עבדים כו'] **גמ'** · מרבה גזלן הוא שאוכל חבוחות כל לחד : **לחמוי לחויי** · שלח גזלה הוא עלמו ללא שמע מבים המלך שמבקשין לגזול שדות והרואה להם טלו קרקע זו של פלוני : [לקמן קיו:]

נוסח בירור לשון : מסיקין או מציקין

נוסח מי שאינו לשון עגלת כפי הכתוב על אחרית כפי שיבואו

נוסח אולם המאה (כתוב על עגלת כפי שיבואו

מי דינא • הוא שמסור ישלם : גמרינן • מהאי מעשה דרב נחמן לעיל גרמי דמזקין דעלמא : ואי קנסא • הוא דקנסיה רב נחמן משום דרגיל היה בכך לא גמרינן מיניה : סמעמא • טהרותיו של מביאו הוא מנסך ויינו של מביאו לע"ז דאע"ג דאמרי לעיל תורה אור
הזיקו ניכר, מקנס : לא מזרו • לא היינו גמרי' מדמעט ממנסך : סמדמע• ערב תולין בתרומה דהפתיח דמי

גיטין נב. ע"ש

התולין דלא חזו מהפתח לא להמכר לכהנים: לספסר מרוכב • שמעמא תרומה הפסד מרובה הוא דהו לא חזיא לאכילה, מדמע הפסד מועט הוא דהא מזדבן לכהנים בדמי תרומה : לא מזרו • לא המנסך [כו'] לא חזרו לא גמרינן מנסך לע"ג דהפסידו מרובה ממדמע—ומשמע דהפסידן מועט לגבי מנסך : זרק מן • בשבת: עקירה לורך סנסף • לכיון דבין עקירה להנחה קרב למלא מעשה שבת ומעשה (ג) (עקילה) בתין כאחד ולא לחמרינן 'משעת עקירה חייב ממון ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת הנחת מז' וכבת נמי הגבהת יין ערוך ניסוך הוא וסקלומין ומיזוב ניסוך דע"ז כלאן כאחד : לכי מכיוני • מקום : נפל ונפן כיד חייב • דהליל עלמו בממון מבהו : מעלמו • בלא תוסס : דלי ונמני : ס"ם • דאם נפל ונפן כיד חייב : סיכך ולא תוקמינהו • העובדי כוכבים על הממון מעיקרא ע"י התוסס ולא הלך ונפל ונתנו להם ← לבל הכא דתוקמינהו על היין, קלייה, והתניא שעשאן פטור כי לממי תו דיהבו לממי : פקיע • קשר : חייב • ותע"ג דקאי עבו"ם ע"ג הממון הוחיל [ע"י ג:] ונפל ונפן כיד חייב : במרי עיכרי נפרש • עבו"ם מלד זה והעמיר מלד זה דלמי לא יהביה להליה לא מלי לחנם למקליה : שומא • מכמורת לדגים או לחיות : לקוציה • לקוציה שבר מפרקתו : חוא • חיה והוא שור הבר כדמתרגם (דברים יד) חוא וזמר תורבלא חור שור בלא יער : מן מרחמין עליו • ושפיר עבדת דקטלתיה : מפייס מחיבתא דיונאי נרבנן • כיה מחזר ושונה להם מה שדרש רבי יוחנן לחומו היום לפי שר"ל חכם גדול היה ולאחר שנתעו כולן מפי הרב חזר ומסונה כיום : גדרא קמא • שבע שורות תלמידים יושבים לפניו זו לפניה זו : ביספרקי • תפי"ד בלעז : מפרקי גבייתא • גבוה עיניו גדולים ומכסין עיניו : פריעא שפיים • נקרעה שפתו על ידי מכה : הדרא

מי דינא אי קנסא? א"ל אי דינא גמרינן מיניה אי קנסא לא גמרינן מיניה, ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן? דתניא *בראשונה היו אומרים *המשמא והמנסך, חזרו לומר אף המדמע חזרו אין, לא חזרו; לא, מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה, לא, מעיקרא סברי *להפסד, מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו, אינהו אהא תנאי דרבי אבין *בראשונה היו אומרים המשמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע חזרו אין, לא חזרו לא, מאי טעמא—לאו משום דלא גמרינן מקנסא, לא, מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי אבין *דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומהחייב בנפשו ולבסוף סברי כר' ירמיה *דא"ר ירמיה משעת הגבהה קנייה, איחייב ליה ממון, מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך. רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א"ל כלום מעשה בא לידך? א"ל *ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון הבירו בא לידי ונתייבתיו, א"ל אהדר ליה עובדא לקדמותיה דתניא *ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נתן ביד חייב אמר רבה *אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד, רמי *ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א"ל דרי ואמטי בהדן, דרא ואמטי בהדייהו, אתא לקמיה דרב אשי פטריה א"ל רבנן לרב אשי *ההיא אתא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא, אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה אתיבית רבי אבהו לרב אשי ואמר לו אנא הושיט לי פקיע עמיר זה או אשברול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן *כגון דקאי בחדרי עברי נהרא *דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש"מ ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי: האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא, אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא, כי מסרי, דידי מסרי א"ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי ברשיניה. ההוא גברא דהוה אחוויי אתיבנא דחבריה, אתא לקמיה דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי, א"ל מחוינא ומחוינא, יתיב רב בהנא קמיה דרב שמטיה "לקועיה מיניה, קרי רב עיולויה בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר" מה תוא זה כיון שנפל בצמרמרת אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו, א"ל רב: כהנא, עד האידנא הוו *פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא *יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי *מרדין מרדין קום סך לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין, אזיל אשבחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסייים מתיבתא, יומא לרבנן אמר להו: ריש לקיש היכא? אמרו ליה אמאי? אמר להו "האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא", אמרו ליה לריש לקיש, אול ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן: ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר, למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן, אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי, אנהתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא, א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש "ארי שאמרת נעשה שוע"ל, אמר "הא רעוא דהני שבע דרי להוו הילוף שבע שנין—אמר לי רב" קם אכרעיה א"ל נהדר מר ברישא" אמר שמעתתא ואקשי, אוקמיה בדרא קמא, אמר שמעתתא ואקשי, ר' יוחנן הוה יתיב אשבע *בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה, אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי—מתותיה עד דיתיב על ארעא, רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרתי גביניה, אמר להו "דלו לי עיני ואחזייה", דלו ליה במכחלתא דכספא, חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קבחיך ביה, חלש דעתיה ונח נפשיה, למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן "חזיתו לבבלאה היכי עביד", אמרו ליה "דרכיה הכי", על לגבי מערתא, חזא דהוה

הדרא

[סנס קנה: וש"נ]
[גיטין נב. וש"ס כתובות ד"ה כרתומה ומכות מה: ד"ה ופ"ד ועי' דכתובות פ"ג דגיטין פ"ג תני' כמו דתניא פכח]
[ע"ז לסוף יפ"ז]
[עי' כריס וכפתות]

גיטין נב:
(ג) רש"י ד"ה עקירה וכו' מעשה בכח ומעשה קריעה בתין כאחד ולא למרינן מלעמת נוזא
קריעה מיכ : נוזא טאנסוהו עובדי כוכבים ופראה ממון חבירו
מהנה
מעשיות מהשותף נפח ענין של מוסר
קוביות של פסקי של ר' אחי

גליון הש"ס
גמ' דיקא נמי דקתני כוסיט ט"ו. כעין זה ע"ז דף ו ע"ב :
נוזא
מעשה בבן ל' בפנא פרץ מוסר ואחה צלה לאחר שוחל

קד א ב מיי' פ"ו מהל' מוכל ומזיק הל' ו כ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפה סעי' ו :
קה נ מיי' פ"א מהל' גניבה הל' כ :
נוזא/מהנה
קו ד ה ו מיי' פ"ח מהל' מוכל ומזיק הל' ג ד ועיין בכסגות ובמ"מ סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפה סעי' ב :
קז ז מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ה :
קח ח מיי' שם הל' י טוש"ע ש סעי' י :
נוזא/מהנה
נ"מ בין מזיק לגוזל
מאקוזות אנא לאקנסיה
ע"א לאו]

דילון לשון דילון ממרי דילון היינו פי' הקונטרס התורה היא של כני כפל וקשה כפרק לולב וערבה (סוכה דף מד. ושם ד"ה וכו') גבי הא דקתמר ערבה יכול נביאים היא שכתוב ומזרו ויסדוס ופריך מי ס"ד יוחנן הכי והא"ר יוחנן דילון ממרי דילון הוא ופירש הקונטרס מלמד לא שכתוב בגולה ומתי פירכא היא וכי מפני שהיו בעלי תורה אין יכול להיות שכתוב תורת ערבה ועוד בכמה דוכתין תמר שכתוב ומזרו ויסדוס ולא פריך עלה הכי ותו"ם כפר"ח שלמלמידיו מכבל שהיו כפניו היה מדבר וה"ק דילון לשון ממרי רב כהנא שהיה שלכם תמר שערבה דילון הוא כלומר מנהג של נביאים ופריך למתי דקתמר התם לעיל שמסייה דרבי יוחנן דלמר יסוד נביאים היא והלמר ר' יוחנן דילון ממרי דילון הוא ולשון דילון משמע ליה מנהג נביאים ולא יסוד נביאים וכן ג"ל בהמגרש (גיטין פד: ושם ד"ה ר"מ) גבי הא דת"ר יוחנן דילון ממר הוא ולקמתו להמגרש בו שלמלמידיו מכבל היה לומר כן על רב כהנא ובקונט' פי' שם דלחזקיה רבו שהיה מולך שם עליו היה לומר כן ואין נראה [לומר] שבשעה שלמד רב כהנא לפני ר' יוחנן היה רבי יוחנן רואם יביאה בעוד שרבו חזקיה היה בחיים: [ועיין תוספות מנחות פג: ד"ה כי]:

ואי נמי לתו לדעתא דכספא ממו · ותע"ג דלמר לעיל נמי ונמן ביד חייב לוו"י דשלחי שומר שלדעת כן הפקידו שיהיל עלמו בו שם יבולו עליו לדעתא דכסא דכספא: **אין** לך פדיון שבויים גדול מזה · תע"ג דמשמע דהוי חמיד מלמל מפליג כדמפליג לעיל מ"מ הוחיל ולא היה לו לתופסה שעה מה ניתן להם חשיב פדיון שבויים והלה

הדרא ליה עבנא א"ל עבנא עבנא פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד ולא פתח יכנס חבר אצל חבר ולא פתח יכנס תלמיד אצל הרב פתח ליה בעא רחמי ואוקמיה א"ל יי אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי, השתא ליתי מר בהדן א"ל אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שבינא אזילנא, ואי לא לא אזילנא הואיל וחליף שעתא חליף, תייריה, אוקמיה, שיליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטיה ניהליה, היינו דאמר ר' יוחנן דילון אמרי, דילון היא: ההוא ראחוי אמטכסא דר' אבא, יתיב ר' אבהו ור' חנינא בר פפי ור' יצחק נפחא ויתיב ר' אילעא גבייהו, סבור לחיוביה מהא דתנן דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מיה שעשה עשוי וישלם מביתו א"ל ר' אילעא הכי אמר רב והוא שנשא ונתן ביד, אמרי ליה זיל לגבי דר"ש בן אליקים ורבי אלעזר בן פרת דדייני דינא דגרמי, אזל לגבייהו, חייבי, ממתני אם מחמת הגולן חייב להעמיד לו שדה אחר ואוקימנא ראחוי אחוי: ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כספא דכספא סליקו גנבי עיליה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אבי מציל עצמו בממון חבירו הוא אלא אמר רב אשי חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא, אדעתא דכספא אהו: ההוא גברא דהוה מפקיד ליה גנבי עיליה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א"ל אבי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל

יאין לך פדיון שבויים גדול מזה: ההוא גברא דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי, אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא–דההוא גברא ושדייה לנהרא וטבע, אתא לקמיה דרבה פטריה אמר ליה אבי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א"ל הוה רבה לטעמיה *דאמר רבה רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור שהרי מתחייב בנפשו ונרדף שישיבר את הכלים של רודף פטור *שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו אבל של כל אדם חייב *דאמר להציל עצמו בממון חבירו ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל ושבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף: **מתני'** ששטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** *ת"ר הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה אחר דברי ר' אלעזר וחכ"א אומר לו "הרי שלך לפניך" במאי קא מיפלגי ר' אלעזר מדרש ריבוי ומיעוטי וכחש בעמיתו–ריבוי, בפקדון–מיעט (ג) כל אשר ישבע עליו לשקר–חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה הכל ומאי רבי, רבי כל מילי, ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי בללי ופרטי "וכחש–כלל, בפקדון–פרט, או מבל–חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט דבר המיטלטל וגופו ממון אף "כל דבר המיטלטל וגופו ממון: יצאו קרקעות שאין מיטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן ממון והדתניא הגוזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר' אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי שלך לפניך התם במאי קמיפלגי? אמר רב פפא התם במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו והיתה

פרה

תורה אור

קסב א מיי' פ"ה מהל' שכלה ופקדון הל' ג סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' לנה סעיף מ:

קי ב מיי' שם פ"ה טוש"ע שם סעי' ע וסי' שפ סעי' ז:

קיא ב מיי' פ"ח מהל' מוכר ומזיק הל' טו ועיין בכסגנות וכמ"מ סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' שפ סעי' ד וכסג"מ:

קיב ד ה ו מיי' שם פ"ה מהל' שכלה יב הל' יג הל' יד טוש"ע שם סעי' ג:

קיג ו מיי' פ"ח מהל' גזילה והאידה הל' ו ועיין שם טוש"ע מ"מ סי' שעח סעי' ב:

קיד ח מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' ד ופ"ח מהל' טוען ונטען סל' ו סמג לאוין נה טוש"ע מ"מ סי' נה סעי' ו:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דפדיון שבויס וכו' לקמיה דכתב פעליה: (ג) שם בפקדון מיעט ת"ל מכל מקח ישבע:

נוסחא מתקנת

ג' אחרים דאתו דקתני דאתו ◇ ובכ"י מ"ב מפיק אחי' אחרי דהוי אב"ג דאתו באמצע חבירו - ורבי דחתו

תגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ותו"ל גל כי כגכרות יהודאי · ב"ב פ"ב מלכה ה יט"ש:

נוסח ג

ג / ג β

[נקמן קיט:]

נוסח

אחי תנא"ם (ג"א וחכ) אי קרקע נקנית ג"א - נקנית דדיבור ואידך דלאו דדיבור

חכי - אינה נקנית דדיבור כלי ובה"ג

סנהדרין ד: ד"ה ריבה ומיעט

סוכה מד.

נעיל ק: סנהדרין ו: נג: בכורות כח:

[נעיל קטו:]

[נעיין ברש"י נדה כ:–ד"ה מלח ליה · ומפני שהוא מאכיל לאחרים] – ועיין ב"ק ק"א ע"ב תוס' ד"ה מי קטברא ליה לאחרא

סנהדרין עד: [וע' תוס' כתובות נ: ד"ה רב אמי]

[נעיל סה:]

שבועות לה: [ע"ש]

סדרא ליה עכבא · כתם גדול עשה עלמו כגלגל ומקוף לתם פי המערה ונוטן זכוו להוך פיו ואין לחם יכול ליכנס: **פתח פיך** · הרחיבי פתחיך להסיר זכיך מפיך ועשה פתח ליכנס: **מי מנית לך מכבני רחמי דמו לך שביבנא** · מי הקשיבת לך, מזליח בהדך ואתמוה לחלך בכיס המלרם: **ולי לא, חוליל וחליף שעתא** · ואתרחיש ניסא, חליף, ולא חלך עוד עמך שמא מכטום עלי ואמות עוד פעם אחרת חלח לחלך לביתי מי ולא לחמוד עוד חלך בן לחמות פעם אחרת ונעים במפרש הוחיל וחליף שעתא וקבלתי לעני מיהא לא לקבל עוד פעם אחרת לילך מכאן, ובפסחים (דף מג.) מוכח שהלך לביתו ולחזר רב כהנא מי לאו דכסיבנא כהנתא לאו לחת גלגלי לחמרי ליה והא למקום תורה גניח ל"ל לאו לחת גלגלי כדגלו שאר חיבבי שהרי לא בעבור מקום תורה גליתי אלא מחיבת מלכות ברחתי לאמת בחר כי הוה ועוד לחמרי בכרכום ירושלמי א] דפעמ ליה ההוא גברא לחמר ליה מאי עביד בממיל כלומר שלימע עליו שהיה מת והיה ל"ל נזר דיניס לההוא גברא מחסס ומת ההוא גברא פעמ ליה לחריגה לחמר ליה הכי נמי ומיע לחי לקמיס דר' יוחנן לחמר ליה בר חיגס דלמיה מכסרא ליה ולהתהיה דלהוא מיקרא כו': **מיירים** · הקולו מקנחו: **ל"ל דילמן לחמרי** · שלכם, הייתי לומר תורה של כני ל"ו היל: **דילמן סיל** · של כני כבל: **מעכפא** · מכסיכו מקי: **ויצלם מביתו** · לחלטרל בעלמל חייב: **שבעא ונתן ביד** · וכלולם מפרש שבעל ונתן ביד בלחד דיני ממונות בסנהדרין*: **לחמיד** · עשיר: **לחניק חמריס למכרא** · מכניס חמולו לספיכה מעבר הנהר והיו בה חלשים: **כעא** · חמרל לעבועי מעברל:

מלח ליה · דחפו לחמור והטליכו למיס לאזן לחבר מלח ליה כמו המולחים (יומה ו) המחיל המלח להציל הספיכה ודחפו והטליכו: [**כמי**] · בעל החמור רולף הוח להרוג נפשות: **ומיכר מת הכליס** · בין של נרדף בין של כל לחד פעור מלשלם שהרי מתחייב בנפשו הוח ברדיפה זו ולפיכך חין חוכנו לחבן בפרק בן סורר ומורה ולאו ניתנו להציל בנפשו הרודף לחבר חביבו להרגו ונמלח המשומין וחויב מיתה בחין כלחבר: **מגופו** · שהרי נרדף זה רשלי להרוג לת רודפו שנלמר (שמות כב) לם במחתרת ימלח הגנב החורה לחריגה: **ולא מן הדין** · שהרי המציל עלמו בממון חבירו חייב כ"ש להרגו: **אלא אמר רב אשי חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא אדעתא דכספא אהו** · שהיתה על שפת הנהר והניחה שפתו והמים שוחקים וכורין תחת השפה ומפסקת בתוך השדה: **רבי כל מילי** · ולפיכך קרקעות לשכחה ולהשכון: **מיעט שטרות** · שחין גופן ממון דיניהם ליה ניילה בעלמל:

פרה

פרה רבתה בו'. וגזלן לא משכח והוי כקרקעות ול"ל דתמר שדה בגזלת קונה פרה עמה ומייב לשלם דמטלטלין נקנין לגבי קרקע ולרבנן לא קנה שדה ולא פרה שבה: **מתני'** **לא יחויב** **לו במדבר** · אם אין זה תובעו אין **לו** יכול **לכופו** **לקבל** מובו או פקדונו במדבר **דלמא** מקום **שימור הוא**: **על מנת לנתת למדבר** · קס"ד שתמר לו לוה זה: 'על מנת שגזלת למדבר ואם תפרע לך" לתבי פריך פשיטא והא **מתנה** בהדיא לקבלו במדבר: **גמ'** **ניתני ליכתב** · אם ירצה מלוה דיוכן **על** הטעונה: **מי לפיות למדוריה ניהלך האם מסדרינן לך** · ומשמעינן מתא דלתע"ג דלא תנאי גמור הוא דהא'לו בעית" קתמר, תפ"ה כיון דידע דחיכו נמי למדבר נפיק, על כרחו יקבלם / רב **סורא ורב יהודה אמרי מייב**: לשלם: **פעור** · ומיהו יש"כ כדתמר שתין יודע שמייב לו כלום דלא עדיף שתמ' מכרי' דהא ת"ל הוא טעין ליה "תין לך בידי כלום" הוי משבינין ליה שבועת היסת: **דקא מכוב ליה** · ות"ל גזלתני דהוי טענת ברי: **לנתת ידי שמים** · וכיון דקא מודי דוודאי גזליה לא קפיק ידי שמים עד דמעיד כתובות יב: כ"מ לו: קנו: ע"ש כ"ב קלי: השבה תבע סיפא הוחיל ולא גזלן ידע ולא בגזל ידע ליכא שום טענת ברי לא ניהך למיפק ידי שמים: **תמר נמי** · דהיכא דכתב לנתת ידי שמים תפילו מלן דפשר ליה מדיני [קידושין מה: וש"נ] מסה שוה דמייב היכא דאיכא קלת טענת ברי הלכך רב הונא דתוקמה ריפא דלעל תבע הוחיל ואיכא קלת ברי' דהא גזלן ידע דגזליב מעיקרא מייב בכא לנתת ידי שמים: **מתני'** **מייב בתחריבו** · דמכי גבבה קס ליה ברשותיה והשבה דעבד לתו השבה היא עד שמודע להו **לבעלים: ומנו אם הגזלן**· תתר שהחזירו והיא שלימה ברי יש כאן **לנתת** דעת **בעלים**: **גמ'** **לנתת לנריך דעת** · תם הכירו הבעלים שגנבה מהן שלה לריך שיודיעם כשחזירה ואי לא הודע להו תע"ג דמנו תת הגזלן והיא שלימה עדיין מייב בתחריבה דכיון דידע הויא ליה גזילה גמורה ובעינן **הַצָּאָה** מעליה: **שלא לדעת**· לא הכירו בעלים קודם חזרה שתהא גזלנם תשירה כלום ולתר חזרה מנו תת הגזלן והיא שלימה פחות מגין: **תפיפא** · לא ידעו הבעלים בגניבתו ובחזרתו ומנו תת הגזלן והיא שלימה פחות מגין: **ומסתברא למר בין לנתת בין שלא לנתת מגין פחות וכי קמני מנו תת הגזלן אכולה** · בין ידעו בין שלא ידעו]. ומשמע מתני' הגונב טלה וכישה בשהכירו בה הבעלים וידעו שגנבה מהן קלי מדקתני סיפא לא ידעו "והחזירה ומת מייב בתחריבו" וכן 'לא ידעו בגניבתו ובחזרתו' ממי מייב תכל מנו תת הגזלן והיא שלימה פחות בין כישה לידעו בין סיפא לא ידעו: **ור' יוחנן תומר 'לנתת מגין פחות לא נריך "ומנו תת הגזלן" מריעא** · קתני הגונב טלה והשהיגו ידעו לתרי כן והחזירו חייב בתחריבו כישה דלא תנו **לנתת** בגניבתו ובחזרתו אפי' מגין, לו שמנו תפילו ידעו לתרי כן **ורב תפדא תמר 'לנתת' מגין פחות 'לנתת' לנריך להודיעו** · תם לא הודיעו תע"ג "ומנו תת הגזלן" מריעא דמשמע מתני' חייב בתחריבו בין מנו לא תימתי, בזמן שלא ידעו בעלים בתחרבו ובגניבתו, ואם מנו, הכל מריעא, תת הגזלן לתתר חזרה, פחות: מ"ט

ורהלה תומר תיני יודע · פי' תם הפקיד לתני לבל תיני יודע תם התזרתי לך חייב לכ"ע כמו ריעא דתתני' ולסיפא דתתני' הוא דתתתה לה בסתוך:

רב נתתן ובכי יוחנן לתתי פחות · וקי"ל כרב נתתן בדיני ופירש בקונטרס דתתניתן לתתו שבועת היסת תין יודע ול"ל דלא פליג תתי יודע תת תתתיב לך חייב לכ"ע כמו ריעא דתתני' ולסיפא דתתני' הוא דתתתה לה בסתוך:

פרה (ו:) ענין (א משנה ו. בקרקע) **רבוצה** בו' ושטפה נהר **דר' אלעזר** לטעמיה **ורבנן** לטעמייהו: **מתני'** "הגוזל את חבירו אן שהלוה הימנו אן שהפקיד לו בישוב לא יחזיר לו במדבר, על מנת לצאת במדבר, יחזיר לו במדבר: **גמ'** ורמינהו מלוה משתלמת בכל מקום, אבידה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן אמר אביי ה"ק מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום, אבידה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן: על מנת לצאת במדבר: פשיטא, לא צריכא דאי"ל "ליהוי האי פקדון גבך דאנא למדבר נפיקנא, ואי"ל איהו: "אנא למדבר נמי בעינא למיפק אי בעינא לאהדרינהו לך התם מהדרנא לך: **מתני'** "האומר לחבירו גזלתיך, הלויתני, הפקדת אצלי, ואיני יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך, חייב לשלם, "אבל אם אמר לו איני יודע אם גזלתיך, אם הלויתני אם הפקדת אצלי, פטור מלשלם: **גמ'** *"איתמר "מנה לי בידך, והלה אומר "איני יודע" רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור"ש ור' יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב בדי ושמא ברי עדיף ר"ש ור' יוחנן אמרי פטור *אוקי ממונא בחזקת מריה, תנן **אבל אם אמר לו "איני יודע אם הלויתני" פטור** ה"ד אילימא דלא קא תבע ליה, רישא נמי דלא קא תבע ליה אמאי חייב, אלא דקתבע ליה וקתני סיפא פטור משלם, לא לעולם דלא קא תבע ליה ורישא בבא לצאת ידי שמים אי"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב-בבא לצאת ידי שמים: **מתני'** הגונב טלה מן העדר והחזירו-ומת או נגנב חייב באחריותו, לא ידעו בעלים לא בגניבתן ולא בחזירתו ומנו את הצאן ושלימה היא, פטור: **גמ'** אמר רב לדעה, צריך דעת, "ישלא לדעת, מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן אפילו הכא אמר רב חסדא אמר "לדעת מנין פוטר "שלא לדעת צריך דעת וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה ארישא אמר *רבא

מ"ט

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה רב נתתן וכו' לתה ר"י תת ר"ת שמייב:

נוסא/תפנף

ל' ליאות בדעון שנה שהחזיר [illegible] ואמנו את האמת ונשבא עליה הדין תלוי אות ידעו הבעלים שנעשה או לא ידעו כלל

טבלא של הטעות:

	לדעת	שלא לדעת
רב	צריך דעת	מגין פוטר
שמואל	מגין פוטר	
ר' יוחנן	מגין פוטר	אפילו מגין לא בעי
ר' חסדא	צריך דעת	צריך לדעת

שיטת "מגין פוטר" ואמנו... כשר

על ר"ן ליה של ר' אחא ב"ר יעקב

קמן א מיי' פ"ח מהל' גזילה והלכה סלי ז סמג עשין עב טוש"ע מ"מ סי' שסו סעי' ד [כך גרסינן כאן וכ"מ פ"ג דף פו: ושם כל הסוגיא]:

קמז ב מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה סלי ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' עד סעי' ה

קיז ג מיי' פ"ו מהל' מלוה ולוה סלי ה סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' עד סעי' ג

קיח ד מיי' פ"ב מהל' מלוה ולוה סלי ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' עד סעי' ח:

קיט ה מיי' פ"ו מהל' שלוחה ופקדון הלי' יח סמג עשין סח טוש"ע מ"מ סי' רנה סעי' ג:

קכ ו (מיי' שם) טוש"ע מ"מ סי' עד סעי' ח ס כסג"ס ושי' רנה סעי' ב:

קכא ז מיי' פ"ח מה' טוען ונטען הלי' ו סמג עשין נה טוש"ע מ"מ סי' עה סעי' י ושי' שסה סעי' ב כסג"ס:

קכב ח ' מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ סי' עה סעי' ל:

קכב כ ל מיי' פ"ד מהל' גניבה הלי' יב סמג עשין עח טוש"ע מ"מ סי' שמה סעי' ב:

נוסא/תפנף

ל' ליאות בדעון שנה שהחזיר [illegible] ואמנו את האמת ונשבא עליה הדין תלוי אות ידעו הבעלים שנעשה או לא ידעו כלל

מ"ט דרב חסדא · כלומר טעמא דכולהו ניחא דעדיף להו לדעת משלח לדעת ועוד מתני' ניחא לתלוגי קופיו: **פופיל** **ואנקטם נגרי בריית** · למדה ללמד תוך ומעטה לריכה שימור יפה וכיון דלא ידעו בעלים לא מזדהבי כה לכל לדעת מין פוטר שהרי הכירו שנגנבה והחזירה ומעכשיו יזהרו בה: **כאי מאן דמוייה לחבריה דאגבה אימרא מעדרא דידיה** · כדי לגובה: **אע"ג דמני** · חלמת לדעת לריך לדעת: **סחזירו לעדר** · שיש לו לכעל הבית במדבר יש ואע"ג דלית לה לדעת ולא מין, ורב לא סבי ליה בלאו הכי מהני: **ברקועתא** · שהטלה ניכר [לעיל מז.] הוא כשנגנב וניכר הוא לרועה במדבר כשניטוסף על לאנו ואפי' לא מכה: **מים ליה דרבי יצחק** · והבעלים יודעין בגניבתו שמו והיא שהיה ולאחר חזרה מנו והיא שלימה: **מאי נאו בשלש** · פליגי לדעת כדפרישית וידעו הבעלים בגניבתו ומלמד רבי ישמעאל מין פוטר שחזר לעדר שבמדבר ניא למשמש בכיסו ומנה והיא שלימה פוטר ורבי ישמעאל דאמר לדעת מין פוטר: **דרבי ישמעאל** · דאמר לדעת לריך דעת: **בעלה פליגי עלה לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ורי יוחנן** · דרבי ישמעאל דאמר למקום שנגב יחזיר דרבי יוחנן דאמר עלה לדעת-חפילו מין לא לריך ור"ש כרבי ישמעאל דאמר "עלה לדעת-לריך דעת": **ר"נ מ"ר וביד משמיה דרבא בישומר מרשות בעלים ר"ש לא פליגי בדרב חסדא ורבא בישומר שנגב מרשותו** (ג) **שחזיר למקום שנגב קמיפלגי ר"ש סבר** "כלתה לו" שמילתו ור' ישמעאל סברי לילה כלתה לו שמרתו, לימא מין פוטר תנאי היא דתניא *הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון חני הרא יצא ואינו אידך לא יצא סברה רב"ע את להו *דר' יצחק דאמר "אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה" מאי לאו בהא קמיפלגי במ"ד יצא סבר "מין פוטר" ומאן דאמר לא יצא סבר מין אינו פוטר? אמרי, אי סבירא לן כר' יצחק כ"ע לא פליגי דמין פוטר" אלא בדרבי יצחק קמיפלגי מר אית ליה דר' יצחק ומר לית ליה דר' יצחק ואי בעית אימא רב"ע את להו דר' יצחק לא קשיא הא דמני ורמא ליה בכיסיה והא דמני ורמא לידיה אצבעיה אימא אידי ואידי דמני ורמא בכיסיה הא דאית ליה זוזי אחריני בכיסיה הא דלית ליה זוזי אחריני בכיסיה: **מתני'** אין לוקחין מן הרועים: צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות: עלים ופירות, אבל לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכולן שאמרו להטמין אסור לוקחין ביוצים ותרנגולין מכל מקום: **גמ'** ת"ר אין לוקחין מן הרועים: לא עזים ולא גדיים ולא גיזין ולא תלושין של צמר, אבל לוקחין מהן תפורין מפני שהן שלהן, ולוקחין מהן חלב וגבינה במדבר ולא בישוב, ולוקחין מהן ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין, אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין, ר"י אומר בייתות לוקחין מהן, מדבריות אין לוקחין מהן, כללו של דבר כל שהרועה מובר ובעל הבית: מרגיש בו לוקחין מהן, אין מרגיש בו אין לוקחין מהן אמר מר ולוקחין מהן ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין השתא יש לומר ארבעה זבנינן, חמשה מיבעיא? א"ר חסדא ארבעה מתוך חמשה ואיבא דאמרי א"ר חסדא ארבעה מעדר קטן וחמש מעדר גדול, הא גופא קשיא אמרת ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין-ד' וה' אין אבל שלש לא אימא סיפא אבל לא שתי צאן הא שלש זבנינן? לא קשיא הא ר' יהודה הא ר' שמעון בכחישתא: ר"י אומר בייתות לוקחין מהן, מדבריות אין לוקחין מהן כו': איבעיא להו ר' אלעזר אומר אפילו ארישא קאי ולחומרא או דלמא אסיפא קאי ולקולא: ארישא קאי ולחומרא דאמר "לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן" הני מילי בייתות אבל מדבריות אפילו ארבעה וחמשה לא, או דלמא אסיפא קאי ולקולא דאמר "אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין" הני מילי מדבריות אבל בייתות שתים נמי לוקחין? ת"ש דתניא ר"י אומר לוקחין בייתות מהן ואין לוקחין מהן מדבריות ובכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן מדאמר

מאי לאו בסלע כו' ובטלה עלה לדעת: סתם כים רגיל להיות לדעת כיון שעשוי למשמש בכיסו וסתם טלה רגיל להיות עלה לדעת להכי נקט בהו לדעת ובהא עלה לדעת:

חמש מבטיח: מפורש במס' שבת בפרק במה אשה (דף סו: ושם ל"ה שהם) גבי שמעתא דסגדל המסומר:

הדרן עלך הגוזל בהרא וסליקא מסבת בבא קמא

מ"ט דרב חסדא? דתניא *ואנקטה נגרי בריית ומי אמר רבא הכי והאמר רבא "האי מאן דחזייה לחבריה דאגבה אימרא מעדרא דידיה ורמא ביה קלא ושדייה ולא ידע אי הדריה אי לא הדריה, ומת אין נגנב חייב באחריותו" מאי לאו אע"ג דמני, לא, דלא מני. ומי אמר רב הכי והאמר רב "החזירו לעדר שבמדבר יצא" אמר רב חנן בר אבא מודה רב(ה) *ברקועתא לימא כתנאי *הגונב טלה מן העדר, וסלע מן הכיס למקום שנגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר צריך דעת בעלים סברה דכולי עלמא אית להו דרבי יצחק דאמר רבי יצחק *אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה" מאי לאו בסלע-לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ורב יוחנן, דאמר רב חסדא "בטלה שלא לדעת" ושמואל (לא), בטלה שלא לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ור' יוחנן, דאמר רב חסדא "בשומר חנם" וביד משמיה דרבא בשומר שנגב מרשות בעלים כ"ע לא פליגי בדרב חסדא ורבא בשומר שנגב מרשותו (ג) שחזיר למקום שנגב קמיפלגי ר"ש סבר "כלתה לו" שמילתו ור' ישמעאל סברי לילה כלתה לו שמרתו, לימא מין פוטר תנאי היא דתניא *הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון חני הרא יצא ואינו אידך לא יצא סברה רב"ע את להו *דר' יצחק דאמר "אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה" מאי לאו בהא קמיפלגי במ"ד יצא סבר "מין פוטר" ומאן דאמר לא יצא סבר מין אינו פוטר? אמרי, אי סבירא לן כר' יצחק כ"ע לא פליגי דמין פוטר" אלא בדרבי יצחק קמיפלגי מר אית ליה דר' יצחק ומר לית ליה דר' יצחק ואי בעית אימא רב"ע את להו דר' יצחק לא קשיא הא דמני ורמא ליה בכיסיה והא דמני ורמא לידיה אצבעיה אימא אידי ואידי דמני ורמא בכיסיה הא דאית ליה זוזי אחריני בכיסיה הא דלית ליה זוזי אחריני בכיסיה: **מתני'** אין לוקחין מן הרועים: צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות: עלים ופירות, אבל לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכולן שאמרו להטמין אסור ביוצים ותרנגולין מכל מקום: **גמ'** ת"ר אין לוקחין מן הרועים: לא עזים ולא גדיים ולא גיזין ולא תלושין של צמר, אבל לוקחין מהן תפורין מפני שהן שלהן, ולוקחין מהן חלב וגבינה במדבר ולא בישוב, ולוקחין מהן ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין, אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין, ר"י אומר בייתות לוקחין מהן, מדבריות אין לוקחין מהן, כללו של דבר כל שהרועה מובר ובעל הבית: מרגיש בו לוקחין מהן, אין מרגיש בו אין לוקחין מהן אמר מר ולוקחין מהן ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין השתא יש לומר ארבעה זבנינן, חמשה מיבעיא? א"ר חסדא ארבעה מתוך חמשה ואיבא דאמרי א"ר חסדא ארבעה מעדר קטן וחמש מעדר גדול, הא גופא קשיא אמרת ד' וה' צאן, ד' וה' גיזין-ד' וה' אין אבל שלש לא אימא סיפא אבל לא שתי צאן הא שלש זבנינן? לא קשיא הא ר' יהודה הא ר' שמעון בכחישתא: ר"י אומר בייתות לוקחין מהן, מדבריות אין לוקחין מהן כו': איבעיא להו ר' אלעזר אומר אפילו ארישא קאי ולחומרא או דלמא אסיפא קאי ולקולא: ארישא קאי ולחומרא דאמר "לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן" הני מילי בייתות אבל מדבריות אפילו ארבעה וחמשה לא, או דלמא אסיפא קאי ולקולא דאמר "אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין" הני מילי מדבריות אבל בייתות שתים נמי לוקחין? ת"ש דתניא ר"י אומר לוקחין בייתות מהן ואין לוקחין מהן מדבריות ובכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן מדאמר

מחמר שמוכרין בפרהסיא לא גנבוה ר"ת שרון שם מקום ומקום גידול עגלים הוא ולוקחין עגלים בזול ומגדלין לומן ושלהן הן לשון זה עיקר דתניא במנחות בפרק כל קרבנות (דף פז:) לילים ממולאב וכבשים מחברון. עגלים המאר שעל הרחל מעט מעט: **הפורים** · בגדים תפורים לפי כמי גופו וקנטו כשיטו: **מלא וגניבה כמדבר** · לילן דרך בעלים לילך שם ולישלם והרועה נטלן: **לא כיסוד** · שדרך להניחו לבים בעל הבית: **מרבע ומשמ נאן** · שחברון ניכר בעדר ולין יכול לישמעו ולומר זאב טרפה: **בייתות לוקחין מהן** · שהרי בעל הבית יודע מניינם: **מרגיש** · מכין: **מרבע מחוך חמש** · שם לא היה לו בעדר אלא חמש ומוכר מהן מרבע מוחר ליקח דכולי האי לא גניב מדבר מועט: **בבריית** · בריאות עין בעל הבית תמיד עליהן ומרגיש בשלש: **כמועט** · אין חשובות לו ואין עיגו עליהם לפיכך אין מרגיש כלומר אין יודע כשמוכרת זה: **מריעא קאי** · מרבע וחמש דקרי ת"ק: **אפיפא** · שמי נאן דקאמר ת"ק: מדקאמר

מסורת הש"ס

קכד א [עיין במניד משנה כפ"ד מהל' גניבה הל' יב] [וכ מלבים כאן, וכנ"מ פ"ג דף פה:]:

עיין נרא"ם

קכה ב מיי' פ"א מהל' גזילה והלכה הל' ה ופ"ד מהל' גניבה הל' י ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע מ"מ סי' שנה סעיף ג:

קכו ג ה מיי' פ"ד מהל' גזילה והלכה הל' י ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ג:

קכז ה מיי' פ"ה מהל' גזילה והלכה הל' ח טוש"ע ח"מ סי' שנא סעיף ג וסי' שכז סעי' ב בהג"ה:

קכח ז מיי' פ"ו מהל' גזילה הל' ג טוש"ע ח"מ סי' שנא סעיף ג:

קכט ח מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:

קל ט מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי"ב:

קלא י מיי' שם טוש"ע שם וסעיף ג:

קלב כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קלג ל ס נ מיי' שם הל' ו והל' ב טוש"ע שם סעיף ג:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מודה רב ברקועתא · נ"ב עיין הנקוטם לוקוע וכן הוא במסכת שבת דף קו: (ב) שם שהחזיר למקום שנגב קמיפלגי:

מא נה

נוסחאות בספרי מאה שערים ועין משפט נר מצוה

נוסחא

נוסחא

מדאמר בכל מקום ש"מ אסיפא קאי ולקולא ש"מ: ולא משמרי פירות כו': (ב"ב דף קעב:) זבין שבישתא מאריסא א"ל אביי והא תנן ולא משמרי פירות: עצים ופירות א"ל ה"מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי אבל ארים דאית ליה בגוויה(ו) אימא מרנפשיה קא מזבין. ת"ר ישומרי פירות לוקחין מהן בשהן יושבין ומוכרין והסלין לפניהם וטורטני לפניהם וכולן שאמרו "הטמן" אסור. לוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה איתמר גזלן מאימת מותר *לקנות הימנו? רב אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו מיעוט שלו. אורי ליה רב יהודה לארא דיילא כדברי האומר אפילו מיעוט שלו. ממון בסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאכדו ביד וח"א אסור לאכדו ביד מ"ב מותר לאכדו ביד, *לא יהא ממונו חמור מגופו (מ"ב *) ואסור לאכדו! דלמא הוה ליה ורעא מעליא וכתיב °יכין *(ישע) וצדיק ילבש: רב חסדא הוה ליה ההוא אריסא דהוה תקיל ויהיב, תקיל °ושקיל, סלקיה, קרא אנפשיה °וצפון לצדיק חיל חוטא. °כי מה תקות חנף כי יבצע, כי ישל *אלוה נפשו *רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל וח"א נפשו של גזלן מ"ב נפשו של נגזל דכתיב °כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח" מ"ב נפשו של גזלן דכתיב °אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש ואכד נמי הכתיב "מאי "בעליו" בעליו דהשתא ואכד נמי יקח? הכתיב "וקבע את קובעיהם נפשימה טעם קאמר: מה טעם וקבע את קובעיהם-משום דקבעי נפש. א"ר יוחנן °כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר °כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר °ואכל קציך ולחמך בניך ובנותיך" ואומר °מחמס בני יהודה ובני ירושלים אשר שפכו דם נקי בארצם" ואומר °אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים" מאי ואומר? וכ"ת נפש דידיה, אבל נפש בניו ובנותיו לא, ת"ש °בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי *היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת"ש °מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי (בארצכם) [בארצם] וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא ת"ש °אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים" *כי היכי דמצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן: אבל לוקחין מן הנשים:

ת"ר לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות-ולא מן העבריים ולא מן התינוקות, אבא שאול אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות בפה לראשה, ולולן שאמרו להטמין אסור. °נבאי צדקה לוקחין מהן ואוהבדרין, לוקחין מהן יתים במידה ושמן במידה אבל לא יתים במועט ושמן במועט, רשב"ג אומר לוקחין מנשים יתים *במועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת רבינא °איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמו קמיה כבבלי ושירי, קביל מיניהו, א"ל רבה תוספאה לרבינא ותתניא נבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה? א"ל °הני, לבני מחוזא=דבר מועט נינהו: מתני' °מוכין שהכובס מוציא *הרי אלו שלו *והסרק מוציא הרי אלו של בעה"ב. °בובס נוטל ג' חטין והן שלו, יתר מכן הרי אלו של בעה"ב; אם היה שחור ע"ג הלבן נוטל את הכל והן שלו. °החיט ששייר את החוט, כדי לחפור בו ומטליה שהיא ג' על ג' הרי אלו של בעה"ב. °מה שהחרש מוציא: במעצד הרי אלו שלו, ובשיל של בעל הבית, ואם היה עושה אצל בעה"ב אף *הנסרים של בעה"ב: גמ' ת"ר לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן הוטין העליונים והן שלו,

*) [עי' תוס' ע"ז כו: ד"ה מני]

ולא ומשמים ומלמות. שדרך החיט למוכרן והן עושה לה מקום אחר לכך ושמח בנכתו מבטלה: כפה. לעיף והין הבעל מקפיד: וסכדין. בעלי בית הכד שמגרין הן בשמן, לוקחין מן בשהם ויהיה ושמן במה כלומר דרך מכירה בפרהסיא ודבר מרובה דהין יכולה לגנוב כל זמן ולעשות לה מקום במועט דגנבתו ויכולה לעשות בגיגית ולא ירגיש בטלה ג"ש במועט במועט, שבטלתן מן המועט והין דרך למוכרן כך: בגליל העליון. שבשמן שם ביוקר ומקפיד על דבר מועט: רבינא. גבאי לדקה היה: בבלי. שרגילות וזכו: ושירי. למידין: לבני מחוזא. עשיריס הם: מתני' שהכובס מוציא. מבגד למר דבר מועט על ידי שמכיפה והין הבע"ה מקפיד, ומן הדין הן שלו, והמקפיד לא הוי קפידא: שהסורק מוציא. ע"י הקוליס שקורין קרדוי"ס: פורק. פילוי"ס כדשם הלומעות על שם שהוא סורקו בקוליס כעין מכרק: של בעל הבית. שדבר חשוב הוא ולא מחיל: הכובס נוטל ג' חוטין. דרך לורגי בגדי למר לתרוג שלשה חוטין ממין לחבר בשוף הבגד והכובס נוטלן ומשוה הבגד ומייפהו: והשה היה החוט שחור. שלרגו בבגד לבן דשמי ליטול הכל לפי שהשחור מגנה לת הלבן: החייט ששייר מן החוט כדי לחפור בו. וכגמרא מפרש טיעור תפירה: ס"ג ומטליא שהוא ג' על ג'. מייט שהשוה לת תפירתו וקילע לימנה מטלית קטנה שלש מלבעות על שלש מלבעות הרי הלו של בעה"ב: מעלד. דילדיל"ך בלע"ז קטנה ומחליק בה לת הנסרים ושפחין שהוא משוה [קף] הן טנב"ס בלע"ז: בכשיל. קרדוס ומפיל שפחין [קף]: של בעל הבית. שביר שם: נסורס. לפי דק היולא מהחת המקדח שהיא דק מלד של בעל הבית ולישלי בקנקן שקיבל לבעות הבית בדמים קטופים: גמ' ולא

מסורת הש"ס

ע"ל רבא דבר פלוגתא דלקני הוא ועי' בהלכות וכ"כ בתוס' ב"מ כב. ד"ה מר זוטרא וכנ"ל פ' חיתם רבה]

ג' הכי"ף ליגבות

[לעיל קיז: סנהדרין עד.]

*ס"אנו כנוסף אורבוה כ"ל ברש"י ד"ה ולא ז' ס"ה ליקוט האחרונים ורחבוא א"ל דנרוב בספרו כי אף הקדמונים

[יאכלו בניך כ"ל]

[לעיל סב.]

ימנות עמ:

ע"ל בתוס

ע"ל בתוס' ד"ה אתו נשי דבי מחוזא

ע"ל [ושחסרן]

נדפו"י כני הנסורת

קלד א מיי' פ"ו מהל' גניבה הלכה ג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ד:

קלה ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

קלו ד מיי' פ"ב מהל' גזילה ומלכידה כל' ח ועיין במ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ג:

קלז ה מיי' פ"ח מהל' מוכר ומזיק הלכ' יג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שמח סעי' יג:

קלח ו מיי' פ"ג מהל' גזילה ומלכידה כל' יג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ג:

קלט ז מיי' פ"ו מהל' גניבה כל' ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ה:

קמ ח מיי' פ"ז מהל' מתנות עניים הל' יב סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף ד:

קמא ט מיי' פ"ו מהל' גניבה כל' ה ועיין במ"מ סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ו:

קמב י ב מיי' פ"ו מהל' מתנות עניים כל' יג סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף ד:

קמג ל מיי' פ"ו מהל' גניבה כל' ו סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ז:

קמד מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעי' מ:

קמה ס מיי' שם כל' ז ועיין בסמ"ג ובמ"מ טוש"ע שם ס"ע:

קמו ע מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' י:

[נקבע ליתא תיבת רשע רק בכ"ס מפסם נקבע בכי הלן בפסחים מט: מייתי הכ"ס קבע כדבתיב ע"ב ומ' מכבר"ש ח"ל]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ואימא מדנפשיה קא מזבין ומ"ש מדלית ליה בגופא דארעא דף כב ע"ב מוסי' ד"ה המוכר ומ"ש מ"ה וכ"כ בגנוסיס כס"ד ומ"ש מ"ה וכ"ת נפש דידיה הא מתם נפש בהמה: (ב) רש"י ד"ה המים וכו' בגנוסיס כס"ד ומ"ש מ"ה וכ"ת נפש דידיה הא מתם נפש בהמה:

נליון הש"ס

גמ' כל הגוזל מת חבירו עיין בכ"מ ד' מה ע"ב תוס' ד"ה זה וכנוסו:

נוסח

ו. לקמן מאן דגזל אחר ומכרו הקונה אחר מוכר לו ואין הראשון יודע מי הוא הבעלים אלא הגזלן עצמו אי נמי שהגזלן מכר לאחר ואין הראשון יודע מי הוא הבעלים אלא הגזלן עצמו (מהר"ם מאיר)

2. אאמר מוכר לקנות מאנשי (מהר"ם מאיר)

נוסח

לאחר ליטול מתת נפש: נפשות זקנים - רבנן אמיאה בדיתא ואמסיקנא אף מוכר ואף קונה אסור לקנות אי נמי לקנות מנעלים

ולא יטיל בו יותר משלשה חבין ולא יסרוק הבגד לשחזי אלא לערבו, ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו ואם בא להשוותו עד טפח רשאי. אמר מר "שני חוטין" והאנן תנן שלש? לא קשיא הא באלימי והא בקטיני: ולא יסרוק הבגד לשחזי אלא לערבו והחניא איפכא? לא קשיא הא בגלימא הא בסדבלא: ולא יטיל בו יותר משלשה חבין בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי=חד או דלמא אמטויי ואתויי=תרי? תיקו: ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו והתניא איפכא? לא קשיא הא בגלימא הא בהמיוני

צריך לוקחין מן הסנדלר מיכן מפני שאינו שלו ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין ובכל מקום לוקחין מהן בר מלא מובן ובסם מלאה מובן מאי מעמא? קנונהו בישנוי.

אין לוקחין מרברי לא אוירן ולא נידין ולא פונקלין ולא שיורי פקיעות אבל לוקחין מהן בגד מנומר ערב ושתי טווין ואריגן אמרי השתא טווי שקלי, ארוג מבעיא? מאי אריג, תיכי:

אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמות ולא חלושים של צמר אבל לוקחין מהן בגד צבוע טווי (ה) בגדים השתא טווי שקיל בגדים מיבעיא מאי "בגדים" - נימטי ת"ר והנותן עורות לעבדן הקיצוץ והחלושין הרי אלו של בעל הבית, והעולה ומשמשן בימים הרי אלו שלו:

אם היה שחור [וכו']: א"ר יהודה *קיקרא שמיה וקצרא שקיל ליה. אמר רב יהודה "הכל עולין למנין" תבלתו וציתוחו בדי בקפדי עליה: ו הדיוט ששייר (מן) [את] הדוחק בי: וכמה לתפורי. אמר רב אסי מלא מחט (ג) ויוצץ למחט ° איבעיא להו מלא מחט ויוצץ למחט מלא מחט או דלמא מלא מחט ויוצץ למחט משהו

ת"ש דחניא הדיוט ששייר את הדוחק פתיחת מבדי לחפור בו, ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש: בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של שלו אי אמרת בשלמא מלא מחט ויוצץ למחט במלא מחט פתוח מבאן חזי, לשיבתא אלא אי אמרת מלא מחט ויוצץ למחט משהו פתוח מבאי למאי חזי, אלא ש"מ מלא מחט ויוצץ למחט במלא מחט, שמע מינה: מה שהדרש כו': ורמינהי מה שהדרש מוציא במעצר והנפסק במעצרה דרי אלו של בעל הבית והויצא מתחת המקרה ומתחת הריחני והנגרר במעצרה דרי אלו שלו אמר רבא באתרא דתנא דידן איכא תרתי חציני: לרבעי קרי לה כשיל ולעוטבי קרי לה מעצר באתרא דתנא - בבא חד הוא דאיכא וקרן לה "מעצר"; ואם היה עושה אגל כו': ת"ר מסתחי אבנים אין בהם משום גזל. מפסני אילנות, מפסני גפנים מגדף היזי, מנכשי זרעים, ועודרי ירקות: בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם יש בהן משום גזל, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו, א"ר יהודה בשום וחזיו אין בהם משום גזל באתרא דקפדי יש בהן משום גזל אמר רבינא ומתא מחסיא-אתרא דקפדי הוא:

(*) ולא יטיל בו יותר משלשה חבין ולא יסרוק הבגד לשחזי אלא לערבו, ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו ואם בא להשוותו עד טפח רשאי. אמר מר "שני חוטין" והאנן תנן שלש? לא קשיא הא באלימי והא בקטיני: ולא יסרוק הבגד לשחזי אלא לערבו והחניא איפכא? לא קשיא הא בגלימא הא בסדבלא: ולא יטיל בו יותר משלשה חבין בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי=חד או דלמא אמטויי ואתויי=תרי? תיקו: ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו והתניא איפכא? לא קשיא הא בגלימא הא בהמיוני

צריך לוקחין מן הסנדלר מיכן מפני שאינו שלו ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין ובכל מקום לוקחין מהן בר מלא מובן ובסם מלאה מובן מאי מעמא? קנונהו בישנוי.

אין לוקחין מרברי לא אוירן ולא נידין ולא פונקלין ולא שיורי פקיעות אבל לוקחין מהן בגד מנומר ערב ושתי טווין ואריגן אמרי השתא טווי שקלי, ארוג מבעיא? מאי אריג, תיכי:

אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמות ולא חלושים של צמר אבל לוקחין מהן בגד צבוע טווי (ה) בגדים השתא טווי שקיל בגדים מיבעיא מאי "בגדים" - נימטי ת"ר והנותן עורות לעבדן הקיצוץ והחלושין הרי אלו של בעל הבית, והעולה ומשמשן בימים הרי אלו שלו:

אם היה שחור [וכו']: א"ר יהודה *קיקרא שמיה וקצרא שקיל ליה. אמר רב יהודה "הכל עולין למנין" תבלתו וציתוחו בדי בקפדי עליהן: ו הדיוט ששייר (מן) [את] הדוחק בי: וכמה לתפורי. אמר רב אסי מלא מחט ויוצץ למחט ° איבעיא להו מלא מחט ויוצץ למחט מלא מחט או דלמא מלא מחט ויוצץ למחט משהו

ת"ש דחניא הדיוט ששייר את הדוחק פתיחת מבדי לחפור בו, ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש: בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של שלו אי אמרת בשלמא מלא מחט ויוצץ למחט במלא מחט פתוח מבאן חזי, לשיבתא אלא אי אמרת מלא מחט ויוצץ למחט משהו פתוח מבאי למאי חזי, אלא ש"מ מלא מחט ויוצץ למחט במלא מחט, שמע מינה: מה שהדרש כו': ורמינהי מה שהדרש מוציא במעצר והנפסק במעצרה דרי אלו של בעל הבית והויצא מתחת המקרה ומתחת הריחני והנגרר במעצרה דרי אלו שלו אמר רבא באתרא דתנא דידן איכא תרתי חציני: לרבעי קרי לה כשיל ולעוטבי קרי לה מעצר באתרא דתנא - בבא חד הוא דאיכא וקרן לה "מעצר"; ואם היה עושה אגל כו': ת"ר מסתחי אבנים אין בהם משום גזל. מפסני אילנות, מפסני גפנים מגדף היזי, מנכשי זרעים, ועודרי ירקות: בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם יש בהן משום גזל, אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו, א"ר יהודה בשום וחזיו אין בהם משום גזל באתרא דקפדי יש בהן משום גזל אמר רבינא ומתא מחסיא-אתרא דקפדי הוא:

הדרן עלך הגוזל בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא

מאר הגלמת המסכתא יגמר זה ויועיל לסכחה בעזרת הש"י יתברך:

*) הדרן עלך מסכת בבא קמא והדרך עלן דעתך עלך מסכת בבא קמא ודעתך עלך לא נתנשי מינך מסכת בבא קמא ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: יגמר כן שנס שמעתי ויגמר כך יגמר זה:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנתנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא **) הנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רבינא בר פפא מרבב בר פפא ארא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה בולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: ברוך אתה יי למדני חקיך. אא"א סלה ועד:

מודים אנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקינו מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות שאנו משכימים והם משכימים אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אנו רצים והם רצים אנו רצים לחיי עולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ורמיה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי כשם שעזרתני להתחיל מסכתות בבא קמא כן תעזרני להתחיל וספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם. ויתקיים בי בהתהלבך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך; כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד: ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

ויתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלם ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמיה רבא מבורך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיה דקודשא בריך הוא לעילא מן כל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

*) [פי' רצון על זה מתמלי בספר המיים שחיבר מהר' הגאון מכר"ל מפרמיט בספר זכיות מ"ח פ"ג] : **) [בפיומת ושוף הפוסת בכתר"ל ז"ל ובן בסוף י"ם בכ"ק כתוב בסוף הש"ס בכ"ק כתוב בסוף הגלו]